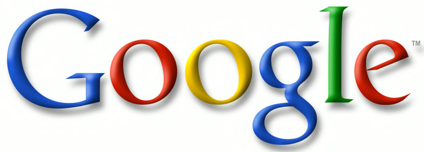

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

R: 183203

HENRICI COR. AGRIPPAE

AB NETTESHEYM A' CONSILIIS ET ARCHIVIS INDITIARII SACRAE CAESAREAE MAIESTATIS,

*

DE OCCVLTA PHILOSOPHIA LIBRI III.

LVGDVNI,
Apud Godefridum, & Marcellum, Beringos, fratres,
1550.

AD LECTOREM.

ON DVBITO, *quin titulus libri nostri de Occulta philosophia, siue de Magia, raritate sua quāplurimos alliciat ad legēdum, inter quos nonnulli obliquæ opinionis mente languidi, multi etiā maligni & in ingenium nostrum ingrati accedēt, qui temeraria sua ignorantia Magiæ nomen in deteriorem partem accipiētes, uix conspecto titulo clamabunt nos uetitas artes docere, hæresum semina iacere, pijs auribus offendiculo, præclaris ingenijs scandalo esse, maleficum esse, superstitiosum esse, dæmoniacū esse, magus qui sim. Quibus si respondeā, magum apud literatos uiros nō maleficū, nō superstitiosum, non dæmoniacum sonare, sed sapientē, sed sacerdotem, sed prophetam: Sibyllas magas fuisse, proinde de Christo tā apertissime prophetasse: iam uero & magos ex mirabilibus mundi arcanis, ipsius mundi autorē Christum cognouisse natū, omniumq; primos uenisse ad illū adorādum, ipsumq; Magiæ nomen acceptum philosophis, laudatū à theologis, etiā ipsi euangelio nō ingratum. Credo ego istos tam pertinacis supercilij cēsores Sibyllis & sanctis magis, & uel ipso euāgelio prius sibi interdicturos, quàm ipsum magiæ nomen recepturi sint in gratiam, adeo cōscientiæ suæ consulētes, ut nec Apollo, nec Musæ omnes, neq; angelus de cœlo me ab illorū execratiōe uendicare queāt. Quibus & ego nunc cōsulo, ne nostra scripta legant, nec intelligant, nec meminerint: nā noxia sunt, uenenosa sunt: Acherōtis ostium est in hoc libro, lapides loquitur, caueant ne cerebrum illis excutiat. Vos autem qui æqua mente ad legendum uenitis, si tantā prudentiæ discretionē adhibueritis, quantū in melle legendo apes, iam securi legite: puto nanq; uos & utilitatis haud parū, & uoluptatis plurimū accepturos. Quòd siqua repereritis, quæ uobis nō placeāt, mittite illa, nec utimini: nā & ego uobis illa nō probo, sed narro. Cætera tamen propterea nō respuite. nam & medicorum uolumina inspicientibus cōtingit cum antidotis & pharmacis simul etiam uenena legere. Fateor præterea magiā ipsam multa superuacua,*

 & ad

& ad ostẽtationẽ curiosa docere prodigia, simul hæc ũt uana relinquite, causas tamẽ illorũ ne ignorate. Quæ uero ad hominũ utilitatẽ, ad auertẽdos malos euentus, ad destruẽdũ maleficia, ad curãdos morbos, ad exterminãda phãtasmata, ad cõseruãdã uitæ, honoris, fortunæ dexteritatẽ, sine dei offẽsa, sine religionis iniuria fieri possunt: quis illa nõ tã utilia censeat, quàm etiam necessaria? Sed quia admonui uos, multa me narrãdo potius quàm affirmãdo scripsisse: sic enim opus esse uisum fuerat, quo pauciora præteriremus: multa insuper Platonicorũ cæterorumq; gẽtilium Philosophorum placita secuti sumus, ubi instituto nostro scribendi suggerebãt argumentum: ideo si alicubi erratum sit, siue quid liberius dictum, ignoscite adolescentiæ nostræ, qui minor quàm adolescens hoc opus composui, ut possim me excusare ac dicere, Dum erã paruulus, loquebar ut paruulus, sapiebam ut paruulus: factus autẽ uir, euacuaui quæ erant paruuli: ac in libro nostro de Vanitate ac incertitudine sciẽtiarum, hũc librũ magna ex parte retractaui. Sed hic me iterum forte redarguetis, inquiẽtes: Ecce iuuenis scripsisti, & senex retractasti, ut quid ergo edidisti? Fateor iuuenis admodũ hos libros scribere aggressus sum, spe tamen illos aliquãdo correctiores locupletioresq; emissurus, atq; ea causa Ioanni Tritemio abbati Peapolitano quondã Spanhemensi, uiro arcanarum rerum admodum industrio, primũ illos obtuli corrigendos. Contigit autẽ postea, ut interceptum opus, priusquam illi summam manum imposuissem, corruptis exemplaribus truncum & impolitũ circumferretur, atq; in Italia, in Gallia, in Germania, per multorũ manus uolitaret: iamq; nonnulli impatiẽtius nescio an impudentius, ipsum informe opus sub prælum exponere uolebant: quo uno perculsus malo, ipse edere constitui, cogitãs minus periculi fore, si libri isti paulo castigatiores mea manu prodirẽt, quàm si laceri per incondita fragmenta inuulgarentur per manus aliorũ. Præterea nullum nefas ratus, si iuuentutis meæ specimen perire non sinerem. Addidimus autẽ nonnulla capitula, inseruimus etiã pleraq;, quæ prætermittere incuriosum uidebatur, quod curiosus Lector ex ipsius phrasis inæqualitate facile deprehẽdere poterit: noluimus enim opus ipsum totũ innouare,

& (ut

& (ut aiunt) totam telã retexere, sed paululum castigare, atq; aliquid splẽdoris infundere. Quapropter iterũ nunc quæso te candide Lector, ne de præsenti tempore editionis ista libres, sed ueniam des curiosæ iuuentuti, si quid forte secus quàm placeat, in istis depræhendes.

R. P. D. IOANNI TRITEMIO, ABBATI DIVI Iacobi in suburbio Herbipolis, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesheym.

S. D.

CVM nuper tecum (reuerende pater) in cœnobio tuo apud Herbipolim aliquandiu cõuersatus, multa de chimicis, multa de magicis, multa de cabalisticis, cæterisq; quæ adhuc in occulto delitescunt arcanis scientijs atque artibus unà contulissemus: magna inter cæteras quæstio erat, cur Magia ipsa, cum olim primum sublimitatis fastigium uno omnium ueterum philosophorum iudicio teneret, & à priscis illis sapientibus, & sacerdotibus summa semper in ueneratiõe habita fuerit: deinde sanctis patribus à principio nascentis ecclesiæ catholicæ odiosa semper & suspecta, tandem explosa à Theologis, damnata à sacris canonibus, porro omniũ legum placitis fuerit proscripta, eius causam speculatus, meo iudicio non alia est, nisi quòd fatali quadam temporum hominumq; deprauatione subintroierunt multi pseudophilosophi, ac mentito nomine Magi, qui per uarias errorum sectas, & falsarum religionum factiones, multas admodum execrandas superstitiones atq; ferales ritus, multa etiam ex orthodoxa religione scelerata sacrilegia, in naturæ persecutionẽ hominumq; perniciem ac dei iniuriam cõgerentes, multos admodũ, quales hodie circunferri uidemus, reprobatæ lectionis libros ediderunt, quibus Magiæ honestissimum nomen atq; titulum furto & rapina præfixerunt. Hi ita-

quę cum sacro sancto hoc magiæ titulo suis execrandis nugis fidem sese conciliaturos sperarent, id egerũt, quòd laudatissimum olim magiæ nomen, hodie bonis & probis omnibus odiosissimum redditũ sit, ac capitale crimen habeatur, si quis doctrina operibúsue magum sese audeat profiteri, nisi forte demẽs aliqua uetula rus habitans, credi uelit admodum perita & diuinipotens, ut (sicut ait Apuleius) possit cœlum deponere, terrã suspẽdere, fontes durare, montes diluere, manes sublimare, deos infimare, sydera extinguere, tartarũ ipsum illuminare, siue ut canit Vergilius,

Quæ se carminibus promittat soluere mentes
Quos uelit, ast alijs duras immittere curas,
Sistere aquam fluuijs, & uertere sydera retro,
Nocturnosq́; ciet manes, mugire uidebis
Sub pedibus terram, & descendere montibus ornos.

Tum quæ referunt Lucanus de maga illa Thessala, & Homerus de Circes omnipotentia, quorũ plurima fateor tam fallacis opinionis, tam superstitiosæ diligentiæ perniciosiq́; labores existunt, ut cum sub artẽ non nefandam cadere nequeant, tamẽ magiæ uenerabili titulo sese uestiri posse præsumũt. Cum hæc igitur sic se haberent, mirabar admodum, neq; minus etiam indignabar, neminẽ hactenus extitisse, qui tam sublimem sacramq́; disciplinam ab impietatis crimine uindicasset, aut illam nobis pure syncereq́; tradidisset: siquidem quos ex recentioribus ego uidi, Rogerium Bachonẽ, Robertum Anglicũ, Petrum Apponũ, Albertũ Teutonicũ, Arnoldũ de Villa noua, Anselmũ Parmensem, Picatricẽ Hispanũ, Cicchum Asculum Florentinum, & plerosq́; alios, sed obscuri nominis scriptores, cũ se magiam tradere pollicentur, non nisi aut deliramenta quædam nulla ratione subnixa, aut superstitiones probis omnibus indignas præstiterunt. Hinc cõcitus est in me spiritus meus, atq; propter ipsam cum admirationẽ, tum indignationẽ, uolui & ego philosophari, non illaudabile opus me facturum existimans, qui ab ineunte ætate semper circa mirabilium effectuum & plenas mysteriorum operationes curiosus intrepidusq́; extiti explorator, si Magiam ipsam uetustam, sapientumq́; omnium disciplinam ab

impie

impietatis erroribus redimitam, purgatámque, & suis rationibus adornatam restituerem, & ab iniuria calumniantium uindicarem: quod ut iam diu ipse mecum deliberaui, nunquam tamen in hanc arenam descendere hactenus ausus fui, uerũ post collatum inter nos Herbipoli de his rebus sermonem, tua praecellens peritia & doctrina, tuaq; ardens adhortatio audaciam mihi animumq; addidit. Itaque electis é Philosophorum exploratae fidei sententijs, purgata introductione malignorum, qui simulata scientia mentientes magorum traditiones ab ipsis tenebrarũ reprobatis libris, uelut ab ipsis adytis mirandorum operationes requirendas docebant, discußis tenebris tres libros de Magia compẽdio breuitatis cõplexos recentibus his diebus composui, & de Occulta philosophia minus infenso titulo inscripsi, quos nunc tuae examini, qui harum rerum plenißimã peritiam tenes, castigandos, censendos, iudicandosq; submitto, ut si quid in illis à me scriptum sit, quod aut in naturae contumeliam, aut coelitũ offensam, religionisue iniuriam uergere queat, cõdemnes errorẽ: sin autẽ dissoluta & purgata sint impietatis scandala, ueritatis traditionẽ tueare: sicq; cũ his libris nostris, atq; cũ ipsa magia agere uelis, ne occultetur aliquid quod prodesse queat, nec probetur quod possit non nisi nocere, quo sic tandẽ libri isti tuo examine probati, digni sint qui aliquãdo felicibus auspicijs in publicũ egrediãtur, nec timeãt iudiciũ subire posteritatis. Vale, & his audacibus parceto coeptis.

IOANNES TRITEMIVS

ABBAS DIVI IACOBI HERbipolis, quondam Spanhemensis, suo Henrico Cornelio Agrippae ab Nettesheym salutem & charitatem.

PVS tuũ ornatißime Agrippa de Occultiore Philosophia praenotatum, quod nobis examinãdum per latorem praesentium obtulisti, quãta cum uoluptate susceperimus, nec lingua mortalis unquam potest exprimere, nec scribentis

 calamus

calamus reserare. Admiratione maxima ducimur super eruditione tua non uulgari, qui & iuuenis tā secreta penetras & arcana, multis etiam uiris doctißimis abscondita, nō solum pulchre ac uere, sed etiam proprie & ornate proferre in lucē potuisti. Vnde in primis tuæ ad nos beneuolentiæ gratias agimus, & si poterimus unquam, pro uiribus indubitanter referemus gratias. tuum opus, quod nemo doctißimorum etiam uirorum satis laudare sufficiet, probamus: deinde ut studio pergas in altiora, quo cœpisti, nec sinas tam excellentes ingenij tui uires ocio tepescere, te qua poßimus instantia monemus, petimus & rogamus, quatenus & tuo te labore ad meliora semper exercites, & lumen ueræ sapientiæ quo maxime & diuinitus illustraris, etiam ignorantibus demonstres: nec te retrahat à proposito quorumcunq; cōsideratio nebulonum, de quibus uere dictum est, Bos lassus fortiter figit pedem. Cum nemo, sapientum iudicio, ueraciter doctus esse queat, qui in unius duntaxat facultatis rudimenta iurauit. Te autem diuinitas ingenio donauit & amplo, & sublimi: non ergo boues imiteris, sed uolucres: nec circa particularia arbitreris tibi esse morandum, sed uniuersalibus confidenter intendito animum. tanto enim quisq; doctior esse putatur, quanto ignorat pauciora. Ingenium uero tuum ad omnia pleniter aptum nō paucis nec infimis, sed multis & sublimioribus est rationabiliter occupandū. Vnū hoc tamē te monemus custodire præceptū, ut uulgaria uulgaribus, altiora uero & arcana altioribus atque secretis tantum cōmunices amicis. Da fœnū boui, saccarū psittaco tantum: intellige mentē, ne boum calcibus, ut plerisq; contigit, subijciaris. Vale felix amice, & si quid penes nos est quod tibi conducere queat, iube, & factum sine mora intelliges, & uires ut nostra dietim sumat amicitia, sæpius ad nos scribe, & tuarum aliquid lucubrationum mittito, instanter oramus. Iterum uale. Ex nostro cœnobio Peapolitano. VIII. die Aprilis, Anno M. D. X.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, AC PRINCIPI

illustrißimo Hermanno è Comitibus Vuydæ, Dei gratia sanctæ Coloniensis Ecclesiæ Archiepiscopo, sacri Romani Imperij Principi Electori, & per Italiam Archicancellario, Vuestphaliæ & Angariæ Duci &c. Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Legato nato, & in pontificalibus Vicario generali, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesheym S. D.

A EST illustris famæ tuæ celebritas, reuerēdißime & illustrißime Princeps, ea uirtutum tuarum magnitudo & doctrinæ splēdor, & frequens optimarum literarum exercitium, & cū solida prudētia grauis oratio, & elegans dicendi promptitudo, multarum rerum cognitio, constans religio, ac mores laudatißimi, quibus supra communē aliorum cōsuetudinem præditus es, taceo priscas eminentis nobilitatis imagines, ac diuitiarum cum antiquarum, tum nouarum thesauros, amplitudinē dominij, sacrarumq; dignitatum mitras, quorum etiā præstantia antestas cum corporis decenti forma ac robore. Quæ licet omnia maxima sint, ego te tamen his omnibus longe maiorē existimo heroicis illis & superillustribus tuis uirtutibus: quibus sane effecisti, ut quāto quisq; doctior est, ac uirtutum amantior, tanto magis beneuolentiæ tuæ sese cupiat insinuari, unde & ipse etiam illud decus tuum petendū mihi constitui, sed Parthorum more, hoc inquam est, non sine munere. Quem equidē salutandi Principis morem à priscorum usq; seculis in hæc nostra tēpora deriuatū, & adusque huc obseruatum uidemus. Cumq; uiderem alios quosq; uiros egregie doctos, doctrinarum suarū pulchris magnisq; muneribus te ornare, ne solus ego uelut cultus & uenerationis tuæ desertor, ad tuam amplitudinē uacuis manibus applicare ausim: cogitabundus ac circunspiciens in cella mea libraria, quo munere te tam insignem Principem condonare possem,

en inter recondita offerebant sese subito libri de Occulta philosophia, siue de Magia, quos iuuenis admodum scribere aggressus, & iam multis annis uelut oblitus intermiserã: mox tuæ amplitudinis ueneratione ad illos cõsummandos, uelut ad uota reddenda properaui. Sane quòd persuaderẽ mihi, nihil me tibi gratius dare posse, quàm antiquißimæ abstrusißimæque doctrinæ nouũ opus, opus inquã curiosæ iuuentutis nostræ, sed antiquitatis doctrinã, ausim dicere, à nullis hactenus restituere tentatã. Attamẽ nõ in hoc tibi adscribũtur hæc nostra, quòd te digna sint: sed ut patefaciant mihi aditum ad beneuolentiam tuam. Quæso itaq;, si non est improbum, habeant apud te quandam excusationem. Omnia tibi uota præfaturus, si hæc iuuentutis meæ studia, tuæ amplitudinis auspicio in notitiam ueniãt, ac fugata inuidia perennitatis iure illorum remaneat memoria nobis ad fructum bonæ cõscientiæ, cum plura in illis etiam seniori mihi uisa sint cũ utilißima, tũ cognitu necessaria. Habes itaq; opus nõ tam iuuentutis, quàm etiam præsentis ætatis nostræ: multa siquidẽ iuuenilis operis errata castigaui, multa cõpluribus locis intersulsi, multis capitibus adauxi, quæ ex ipsa orationis inæqualitate facile depræhẽdi possunt, atq; sic cognosces me omnem ætatem meam tuis obsequijs fore deuotũ. Vale felicis Coloniæ felicißimus Princeps.

Ex Mechlinia. Anno M. D. XXXI. Mense Ianuario.

CAPITVLORVM

OMNIVM QVAE IN HOC *opere continentur,* Elenchus.

Numerus anterior caput, posterior paginam signat.

PRIMI LIBRI ELENCHVS.

tur ab

Capitum

CAPITVM LIBRI II. ELENCHVS.

De

de siderat

CAPITVM LIBRI III. ELENCHVS.

Finis capitum trium librorum de occulta philosophia.

CAPITA CENSVRAE, *siue retractationis de Magia.*

FINIS.

HENRICI COR. AGRIPPAE Equitis aurati, & utriusq; iuris Doctoris, sacræ Cæsareæ Maiestatis à consilio & archiuis indiciarij, de

OCCULTA PHILOSOPHIA LIBER PRIMUS.

Quomodo à triplici mundo Magi uirtutes colligant, in tribus his libris monstrabitur. CAP. I.

UM triplex sit mundus, elementalis, cœlestis, & intellectualis, & quisq; inferior à superiori regatur, ac suarum uirium suscipiat influxum, ita ut ipse archetypus & summus opifex, per angelos, cœlos, stellas, elementa, animalia, plantas, metalla, lapides, suæ omnipotentiæ uirtutes exinde in nos transfundat, in quorum ministerium hæc omnia condidit atq; creauit: non irrationabile putant Magi, nos per eosdem gradus, per singulos mundos, ad eundem ipsum archetypum mundum, omnium opificem, & primam causam, à qua sunt omnia, & procedunt omnia, posse conscendere: & non solum his uiribus, quæ in rebus nobilioribus præexistunt, frui posse, sed alias præterea nouas desuper posse attrahere. Hinc elementalis

mundi uires, uarijs rerũ naturalium mixtionibus à medici na, & naturali philosophia uenantur: deinde cœlestis, mũ di radijs & influxibus, iuxta astrologorum regulas, & mathematicorũ disciplinas, cœlestes uirtutes illis cõnectũt: porro hæc omnia intelligẽtiarũ diuersarũ potestatibus per religionũ sacras ceremonias corroborant atq; confirmant. Horũ omniũ ordinem & processum, tribus his libris nũc tradere conabor: quorũ primus contineat Magiã natura lẽ, alter cœlestẽ, tertius ceremonialem. Sed nescio an plane uenia dignũ sit, me hominẽ ingenij ac literaturæ minoris, tam difficile, tam arduum, tam intricatũ negotium, in ipsa mea adolescentia tã libere aggressum esse: quamobrẽ quæcũq; hic à me dicta sunt, et inferius dicẽtur, his nolo quẽquã plus assentiri, neq; ipse ego plus assẽtior, nisi quatenus ab ecclesia catholica, fideliũq; cœtu non fuerint reprobata.

Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat esse Magiæ professorem. CAP. II.

M*Agica facultas potestatis plurimæ compos, altissimis plena mysterijs, profundissimã rerũ secretissimarũ contẽplationem, naturã, potentiã, qualitatẽ, substantiã, & uirtutẽ, totiusq; naturæ cognitionẽ cõplectitur: & quomodo res inter se differũt, & quomodo conueniũt nos instruit, hinc mirabiles effectus suos producẽs, uniendo uirtutes rerũ per applicationẽ earũ ad inuicẽ, & ad sua passa congruentia inferiora, superiorũ dotibus ac uirtutibus passim copulans atq; maritans. Hæc perfectissima summaq; sciẽtia, hæc altior sanctiorq; philosophia, hæc deniq; totius nobilissimæ philosophiæ absoluta consummatio. Nam cum omnis philosophia regulatiua diuisa sit in physicã, mathematicã et theologiam: physica docet naturã eorũ quæ sunt*

in mun

in mundo, illorumq́; causas, effectus, tempora, loca, modos, euētus, integritates & partes inuestigat atq; rimatur.

Quot sunt, quæ rerum species elementa uocantur,
Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aër,
Quid generent: unde & magni primordia cœli,
Vnde maris fluxus, uariísue coloribus Iris.
Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes:
Vnde uel æthereà fulmen iaculetur ab aula:
Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas
Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras
Concutiat: quæ sunt auri, quæ semina ferri,
Totaq; naturæ uis ingeniosa latentis.

Hæc omnia naturarum speculatrix physica complectitur, & quæ canit Vergilius:

Vnde hominū genus, et pecudū, simul imber, et ignes,
Vnde tremor terris, qua ui maria alta tumescant
Obicibus ruptis, rursusq́; in seipsa residant.
Herbarum uires, animos, irasq́; ferarum,
Omne genus fruticum, lapidum quoq;, reptiliumq́;.

Mathematica uero docet nos planam, & in tres porrectam dimensiones naturam cognoscere, motumq́; ac cœlestium progressus suscipere.

Aurea quo celeri rapiantur sidera motu,
Quid caligantem modo cogat hebescere lunam,
Defectusq́; pati dimisso lumine solem.

Et quæ canit Vergilius:

Quocirca certis dimensum partibus orbem
Per duodena regat mundi sol aureus astra:
Ostendit cœliq́; uias, & sidera monstrat,
Defectus solis uarios, lunæq́; labores,

Arcturum, pleiadesq; hyadas, geminosq; triones,
Quid tantum oceano properent se tingere soles
Hyberni, uel quæ tardis mora noctibus obstet.

Quæ omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur.

Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo
Possumus, hinc messisq; diem, tempusq; serendi,
Et quando infidum remis impellere marmor
Conueniat, quando armatas deducere classes.
Aut tempestiuam in syluis euertere pinum.

Theologia autem quid deus, ipsa docet quid mens, quid intelligentia, quid angelus, quid deniq; dæmon, quid anima, quid religio, quæ sacra instituta, ritus, phana, obseruationes, sacraq; mysteria: instruit quoq; de fide, de miraculis, de uirtute uerborum & figurarum, de arcanis operationibus & mysterijs signaculorum, & quod ait Apuleius, docet nos rite scire atq; callere leges ceremoniarum, fas sacrorũ, atq; ius religionum. Sed iam me recolligam. Has tres imperiosissimas facultates Magia ipsa cõplectitur, unit, atq; actuat: merito ergo ab antiquis summa sanctissimaq; sciẽtia habita est. Hæc grauissimis autoribus clarissimisq; scriptoribus reperitur illustrata: inter quos præcipue Zamolxis, & Zoroaster effulserunt adeo, ut inuentores huius scientiæ à pluribus crediti sint. Horum uestigia secuti Abbaris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus, Hermippus: & clariores alij extiterunt antistites, ut Trismegistus Mercurius, Porphyrius, Iamblichus, Plotinus, Proclus, Dardanus, Orpheus Threicius, Gog Græcus, Germa Babylonicus, Apollonius Tyaneus, Osthanes etiam egregrie scripsit in hac arte: cuius libros è sepulchro erutos Abderites Democritus suis commentarijs illustrauit.

strauit. Praeterea ad hanc artem Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, & plures nobilissimi philosophorum discendam nauigarunt: hanc reuersi summa sanctitate prædicauerunt: hanc in arcanis habuerunt. Quin & Pythagoram Platonemque ob eam discendam compertum habemus Memphiticos uates accessisse, & pene totam Syriam, Aegyptum, Iudæam, & Chaldæorum scholas peragrasse, ne sanctissima eos Magiæ monumenta laterent, diuinisq; rebus imbuerentur. Quicunq; igitur nūc in hac facultate studere affectat, si nō fuerit eruditus in Physica, in qua declarantur qualitates rerum, & in qua repe riuntur proprietates occultæ cuiuslibet entis, & si non fuerit opifex mathematicæ, & in aspectibus, & figuris stellarum, ex quibus cuiuslibet rei sublimis uirtus & proprietas dependet: & si non fuerit doctus in theologia, ubi manifestantur substantiæ immateriales, quæ dispensant & administrant omnia, nō poterit intelligere Magiæ rationabilitatem: nullum enim opus ab ipsa Magia perfectum extat, nec est aliquod opus uere magicum, quod has tres facultates non complectatur.

De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & in se inuicem permixtionibus. CAP. III.

QVatuor sunt elementa & primaria fundamēta rerum omnium corporalium, ignis, terra, aqua, aër: ex quibus omnia elementata in istis inferioribus componuntur: non per modum coaceruationis, sed secundum trāsmutationem & unionem: rursusq; cum corrumpuntur, in elementa resoluuntur. Nullum autem sensibilium elementorum purum est, sed secūdum magis & minus permixta sunt, & in se inuicem transmutabilia: quemadmodū terra

lutescens dissolutaq; fit aqua, atq; illa ingrossata dēsataq; fit terra: per calorem autē euaporata transit in aërem, & ille supercalescens in ignē, & hic extinctus reuertitur in aërem, infrigidatus autē ex superadustione fit terra aut lapis, aut sulphur, sicut hoc ex fulmine manifestum est. Plato autē censet terram omnino transmutabilē esse, cætera autē elementa & in hanc, & in se inuicē transmutari. Diuiditur itaq; terra à subtilioribus nō trāsmutata, sed soluta aut permixta in illa, quæ illā dissoluunt, rursusq; in seipsam remigrās. Vnumquodq; autē elementorū duas specificas qualitates habet, quarū priorē sibi propriā retinet, in altera tā quā media cōuenit cū sequenti. Est enim ignis calidus & siccus, terra sicca & frigida, aqua frigida & humida, aër humidus & calidus. Atq; hoc modo secūdū duas qualitates cōtrarias elementa sibi cōtraria sunt, ut ignis aquæ, & terra aëri. Adhuc secundū alium modū elemēta sibi opponuntur: Nā quædā grauia sunt, ut terra & aqua: & alia leuia, ut aër & ignis: quamobrē priora paßiua, posteriora uero actiua Stoici nuncuparūt. Proinde adhuc Plato secundū aliū modū distinguēs, tres unicuiq; aßignat qualitates: igni uidelicet acuitatē, raritatē & motū: terræ autē obscuritatē, densitatē & quietē. Et secundū has qualitates cōtraria sunt elementa ignis, et terra. Reliqua autē elementa ab illis qualitates mutuant, ita ut aër duas accipiat qualitates ignis, raritatē & motū: atq; unā terræ, uidelicet obscuritatē. Contrà aqua duas quidē terræ, obscuritatem & densitatē: et unā ignis, uidelicet motū. Sed ignis aëre duplo rarior, triplo mobilior, quadruplo acutior. Aër autē duplo acutior aqua, triplo rarior, quadruplo mobilior. Proinde aqua duplo acutior terra, triplo rarior, quadruplo mobilior. Quē-

admo

admodũ itaq; se habet ignis ad aërem, sic aër ad aquã, & aqua ad terram: rursusq;, sicut terra ad aquã, sic illa ad aërem, atq; hic ad ignem. Atq; hæc est radix & fundamentum omnium corporum, naturarum, uirtutũ & operũ mirabilium: & qui has elementorum qualitates, & eorundem mixtiones cognouerit, facile perficiet opera miranda atq; stupenda, eritq; consummatus in Magia naturali.

De triplici elemẽtorũ ratione cõsiderãda. CAP. IIII.

QVatuor itaq; quæ diximus sunt elemẽta, sine quorum notitia perfecta nullum in Magia producere possumus effectum. Sũt autem singula triplicia, ut sic quaternarius compleat duodenariũ: & per septenarium in denarium progrediens, ad supremam unitatem, unde omnis uirtus & mirabilis operatio dependet, fiat progressus. Primo igitur ordine elementa pura sunt, quæ nec componuntur, nec mutantur, nec patiuntur commixtionem, sed incorruptibilia sunt, & non à quibus, sed per quæ omnium naturalium rerum uirtutes producuntur in effectum. Virtutes illorum à nullo explicari possunt: quia in omnia possunt omnia. Hæc qui ignorat, ad nullam mirabilium effectuum operationem pertingere potest. Secundi ordinis elementa composita sunt multiplicia, & uaria, & impura, reducibilia tamen per artem ad puram simplicitatem: quibus tunc ad suam simplicitatem reuersis, uirtus est super omnia complementum dans, omnium operationum occultarum & operationum naturæ: & hæc sunt fundamentum totius Magiæ naturalis. Tertij ordinis elementa hæc primo & per se non sunt elementa, sed decomposita, uaria, multiplicia, & inter se inuicẽ permutabilia: ipsa sunt infallibile medium: ideoq; uocantur media na-

tura, siue anima mediæ naturæ: paucißimi sunt qui illorum profunda mysteria intelligãt. In ipsis per certos numeros, gradus & ordines est cõsummatio omnis effectus, in quacunq; re naturali, cœlesti & supercœlesti, miranda sunt, & plena mysterijs quæ operari possunt in Magia tam naturali quàm diuina: per ipsa enim omnium rerum ligationes, etiam solutiones & transmutationes, & futurorũ cognitio & prædictio, etiam malorum dæmonum exterminatio, & bonorum spirituum cõciliatio ab illis descendit. Sine his igitur triplicibus elementis eorundemq; cognitione, nemo confidat se in occultis Magiæ & naturæ sciẽtijs quicquã posse operari. Quicũq; autẽ hæc in illa, impura in pura, multiplicia in simplicia reducere nouerit, eorũdemq; naturam, uirtutem, potestatem in numero, gradibus & ordine, sine diuisione substantiæ discernere sciuerit: is facile obtinebit omnium naturalium rerum, & cœlestium secretorum scientiam & operationem perfectam.

De mirabilibus ignis, ac terræ naturis. CAP. V.

AD omnium mirabilium operationem, ait Hermes, duo sufficiunt, ignis & terra: hæc est patiens, ille agens. Ignis (ut ait Dionysius) in omnibus & per omnia clare uenit, & remouetur, omnibus lucidus est, simul & occultus incognitusq;: ipse quando per seipsum est, non accedente materia in qua propriam manifestet actionem immensus est, & inuisibilis, per seipsum potens ad actionem propriam, mobilis, tradens seipsum omnibus quodam modo proximantibus, renouatiuus, naturæ custodia, illuminatiuus, circumuelatis splendoribus incompræhensus, clarus, discretus, resiliens, sursum ferens, acute means, excelsus, non receptus contumelia minorationis, semper motus mouens,

mouens, alterum compræhendens incompræhensus, non indigus alterius, latenter crescens à seipso, & ad susceptas materias manifestans suimet magnitudinem, actiuus, potẽs, simul omnibus præsens inuisibiliter, neglectus esse nõ patitur, ad certa autem sicut quædam uindicta generaliter & propriè subito reducens in rationem, incompræhensibilis, inpalpabilis, non minutus, in omnibus ditißimus suimet traditionibus. Immensa & improba rerũ naturæ portio ignis est (ut ait Plinius) et in quo dubium sit plura absumat, an pariat. Ignis ipse unus est, & per omnia penetrans, ut aiũt Pythagorici, sed in cœlo dilatatus, collustrãs, in inferno uero coarctatus, tenebrosus, & crucians, in meditullio de utroq; participans. Ignis itaq; in se unus, in recipiẽte multiplex, & in diuersis diuersa nota distributus, ut apud Ciceronem testatur Cleanthes. Est itaq; ignis hic adinuẽtitius quo utimur: est in lapidibus, qui ictu chalybis excutitur: est in terra, quæ ex refoßione fumat: est in aquis, qui fontes & puteos calefacit: est in profundo mari, quod uentis agitatum tepescit: est in aëre, quem sæpe feruescere uidemus: & animalia quæq; & uiuentia omnia, & uegetantia calore nutriũtur: & omne quod uiuit, propter inclusum ignem uiuit. Superni ignis propria sunt calor omnia fœcundans, & lux omnibus uitam tribuens. Inferni ignis propria sunt ardor omnia consumens, & obscuritas cuncta sterilitate complens. Fugat itaq; cœlestis & lucidus ignis tenebrosos dæmones: fugat et hic noster ligneus eosdem, quatenus habet simulacrum, & uehiculum lucis illius superioris. Quin & illius, qui ait, Ego sum lux mundi, qui uerus ignis est, pater luminum, à quo omne datum optimum uenit: splendorem ignis sui emittens & commu-

nicãs primo soli, & cæteris cœlestibus corporibus, & hæc tanquam per media instrumenta illum in hunc ignem nostrum influẽs. Sicut ergo tenebrarum dæmones in tenebris ipsis robustiores sunt: sic boni dæmones, qui sunt angeli lucis, incrementa suscipiunt à luce, non solum diuina, solari, & cœlesti, sed etiam eius qui apud nos est ignis. Hinc primi religionum & ceremoniarum sapiẽtissimi institutores orationes & psalmodias, & sacra quæq; non nisi accensis luminibus fienda decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ symbolum, Ne loquare de deo absq; lumine. iusseruntq; ad fugandos malos dæmones, apud cadauera mortuorum lumina accendi, & ignes, nec illa amoueri, quousq; perfectis sacro ritu expiationibus terra condantur: ipseq; omnipotens in ueteri lege exquirebat omnia sua sacrificia igne offerri, atq; ut in altari semper ignis arderet, quem etiã apud Romanos Vestæ sacerdotes perpetuum seruabant custodiebantq;. Omnium autem elementorum basis & fundamẽtum, terra est: ipsa enim est obiectum, subiectum, & receptaculum omnium radiorum influxuumq; cœlestium: ipsa in se continet omnium rerum semina seminalesq; uirtutes: ideo ipsa dicitur animalis, uegetalis & mineralis: quæ ab omnibus reliquis elementis ac cœlis fœcundata, omnium ex seipsa est gignitiua. Ipsa est receptiua omnium fœcunditatum, & ueluti prima parens etiam omnium pullulatiua, centrum & fundamentum & mater omnium. Tolle de illa quantumcunq; secreta, lota, depurata, subtiliata: si dimiseris aliquandiu sub diuo, mox cœlestibus uiribus fœcundata & prægnans, ex seipsa producet plãtas, producet uermiculos & animalia, producet lapillos, lucidasq; metallorũ scintillas. In ea sunt secreta maxima, si quãdo fuerit per artifi

artificium ignis purgata, & ad simplicitatē suam congrua lotione reducta. Ipsa est prima creationis nostræ materia et restaurationis ac cōseruationis nostræ uerissima medicina.

De admirādis aquę, et aëris atq; uētorū naturis. CA. VI.

NOn minoris potētiæ sunt reliqua duo elemēta, aqua uidelicet & aër: nec in illis natura cessat mirabilia operari. Aquæ enim tanta necessitas est, ut absq; illa nullum animal degere possit: nulla herba, nec planta quæuis, circa aquæ humectationem possit progerminare. In ipsa est seminaria omnium rerum uirtus animaliū primo, quorum semen aqueum esse manifestum est: sed & fruticum, & herbarū semina licet terrea sint, tabefieri tamen aqua necesse est, si fœcunda esse debeāt: siue id fiat humore terræ imbibito, aut rore uel pluuia, uel de industria adiecta aqua. Sola siquidem terra & aqua, à Mose describuntur producere animā uiuentē. Sed aquæ duplicē productionē tribuit, natantiū uidelicet in aquis, & uolantiū in aëre supra terrā. Terrenarū etiā productionū ipsi aquæ partim deberi, eadē scriptura testatur, inquiēs, quòd post creationē uirgulta & plantæ non germinauerāt, quia deus non pluerat super terrā. Tāta eius elemēti potestas est, ut nec spiritualis regeneratio fiat sine aqua, sicut ipse Christus ad Nicodemū testatus est. Maxima quoq; eius in religione uis est, in expiationibus & purificationibus, nec minor quàm ignis necessitas. Infinitæ eius utilitates sunt, & usus multiplex, resq; omnes ex eius potestate consistunt: ut quæ generādi, alendi, augmentandi uim possidet. Inde Thales Milesius atq; Hesiodus, aquam omniū rerum principiū statuerunt, omniumq; elementorum antiquissimum esse dixerūt atq; potentissimum, quippe quod cæteris omnibus imperat.

Nam

Nam, ut ait Plinius, terras deuorant aquæ, flammas necant, scandunt in sublime, & nubium obtentu cœlum sibi uendicant: eædem cadentes omnium terra nascentiũ causa fiunt. Innumera sunt aquarum miracula à Plinio, Solino, multisq; historicis descripta, de quarum mirabili uirtute etiam meminit Ouidius in his uersibus:

-Medio tua corniger Hammon
Vnda die gelida est, ortuq; obituq; calescit.
Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur, minimos cum luna recessit in orbes.
Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit
Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.
Crathis & hinc Sybaris uestris conterminus oris,
Electro similes faciunt, auroq; capillos.
Quodq; magis mirum, sunt qui non corpora tantum,
Verum animos etiam ualeant mutare liquores.
Cui non audita est obscœnæ Salmacis unda?
Aethiopesq; lacus? quos si quis faucibus hausit,
Aut furit, aut patitur mirum grauitate soporem.
Clitorio quicunq; sitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetq; meris abstemius undis.
Hinc fluit effectu dispar Lyncæstius amnis:
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quàm si mera uina bibisset.
Est lacus Arcadiæ Pheneum dixere priores,
Ambiguis suspectus aquis, quas nocte timeto:
Nocte nocent potæ, sine noxa luce bibuntur.

Refert præterea Iosephus fluminis cuiusdam inter Arceã & Raphaneam Syriæ urbes admirabilem naturam: Qui cum pleno deferatur alueo, per integrum sabbathum, mox

ceu

ceu obturatis fontibus deficiens, per sex integros dies siccũ aluei sui præbet transitum: rursusq; septimo die ignotis naturæ causis ad priorem redit aquarum abundantiam: quãobrem incolæ illum Sabbathæum nuncuparunt, ob sacrum Iudæis septimum diem. Testaturq; nobis euangelium de piscina probatica, in quam post commotam ab angelo aquã qui prior in illam descendisset, à quacunq; ægritudine liberabatur. Eadem uis atq; potestas fuisse legitur fonti Ionidũ Nympharum, qui in Eliorum agro apud Heraclæam pagum iuxta Cytheron fluuium extabat: in quem qui ægroto corpore descendisset, abacto omni corporis uitio sanus & integer inde exiret. Narrat Pausanias esse in Lycæo Arcadiæ monte fontem qui Agriæ uocabatur, ad quem quoties regionis siccitas frugum interitum minaretur, ingressus Iouis Lycæi sacerdos, post immolatas hostias sacris precibus sacros ueneratus latices, quercus ramum manu tenens, ad sacrati fontis summos latices demittebat: tunc commotis aquis uapor exinde in aëra sursum latus in nubes conflabatur, concurrentibusq; nebulis cœlum omne obducebatur nubibus: quibus paulò pòst in pluuiam resolutis, omnem regionem salubriter irrigabant. Verum de aquarum miraculis præter cæteros autores multos scripsit Ruffus Ephesius medicus miranda, & apud nullum alium quod sciam autorẽ reperta. Superest de aëre dicere. Hic spiritus est uitalis, cuncta permeans entia, omnibus uitam & consistentiam præbens, ligans, mouens, & implens omnia. Hinc Hebræorum doctores illum non inter elementa numerãt, sed uelut medium & glutinum, diuersa insimul cõiungẽs, & tanquam spiritum mundani instrumenti roboantem habens. Ipse enim proxime cœlestium omnium influxus in

se concipit, alijsq; cum elementis tum mixtis singulis communicat, non minus etiam rerum omnium cum naturaliũ, tum artificialium, & sermonum quorumcunq; species, uelut deificum quoddam speculum in se suscipit & retinet: illasq; secum ferens corpora hominum & animalium, per poros ingrediens, tam in somno quàm in uigilia illis imprimens, uariorum mirabilium somniorum, præsagiorum & auspiciorum materiam præbet. Hinc etiam fieri dicunt, cur, transiens locum, in quo homo occisus fuerit, uel cadauer recens absconditum, timore atq; pauore concitatur: quia aër ibidem plenus horribilibus homicidij speciebus, spiritum hominis, dum unà inspiratur, similibus speciebus afficit atq; perturbat: unde contingit sequi pauorem: Omne nanq; subito imprimens, naturam stupefacit. Hinc multi philosophi arbitrati sunt, aërem causam esse somniorum, pluriumq; aliarum animæ impreßionum, per dilationem idolorum, seu similitudinum, seu specierum, quæ deciduntur à rebus & sermonibus in ipso aëre multiplicatis, quousq; perueniant ad sensus, & tandem ad phantasiam, & animam recipientis, uidelicet quæ soluta curis, nec impedita, species huiusmodi obuiam expectans, ab illis informatur. Ipsæ nanq; rerum species, licet ex propria natura deferantur ad sensus hominum & animalium, possunt tamen à cœlo, dum sunt in aëre, acquirere aliquã impreßionem, ex qua unà cum aptitudine, à dispositione recipientis magis ferãtur ad sensum unius, quàm alterius. Atq; hinc poßibile est naturaliter, & procul omni superstitione, nullo alio spiritu mediante, hominem homini ad quamcunq;, longißimam etiam uel incognitam distantiã & mansionem, breuißimo tempore posse nunciare mentis

suæ

suæ conceptũ: etsi tempus in quo istud fit, nõ poßit præcise mensurari, tamẽ intra uiginti quatuor horas id fieri omnino necesse est: & ego id facere noui, & sæpius feci. Nouit idem etiam, fecitq; quõdam abbas Trithemius. Quomodo etiã idola quædam, nõ modo spiritualia, sed etiam naturalia à rebus effluant, utputa per influxũ quẽdam corporum à corporibus: atq; in ipso aëre conualescant, tum per lumẽ, tum per motum, tum ad uisum, tum ad alios etiam sensus, sese nobis offerant & ostendant, & in nos mirabilia quãdoq; agant, probat docetq; Plotinus. Et nos uidemus quomodo austro flãte aër densatur in tenues nubes, in quibus ueluti in speculo reflectuntur imagines ualde distantes castrorũ, montium, equorum & hominũ, & aliarũ rerum, quæ decedentibus nubibus mox euanescunt. Et in Meteoris prodit Aristoteles, quomodo in nube aëris concipiatur iris, quadã speculi similitudine. Et Albertus, effigies corporũ, inquit, naturæ ui in aëre humecto facile effingi possunt eodẽ modo, quo imagines rerum sunt in rebus. Et narrat Aristoteles, cuidam ex uisus debilitate contigisse, ut speculũ illi fieret propinquus aër, & radius uisiuus ad ipsum repercuteretur, nec posset penetrare, unde quorsum ibat, idolũ suum aduersa facie sese præcedere arbitrabatur. Similiter speculorum quorundam artificio, quas uolumus imagines in aëre, etiam remote, extra specula producuntur: quæ tunc imperiti homines uidentes, dæmonum aut animarum umbras se uidere putant: cum tamen non sint, nisi simulacra quædam sibijpsis cognata, ac uitæ omnis expertia. Et notum est, si quis in loco obscuro, & omnis luminis experte, nisi quòd per minimum foramen solis radius alicubi ingrediatur, supposita illi papyro alba, aut speculo plano,

plano, uideri in ea quæcunq; foris à sole illustrata agantur. Et est aliud præstigium admirandum magis, ubi pictis certo artificio imaginibus, scriptísue literis, quis nocte serena plenæ lunæ radijs opponat, quarũ simulacris in aëre multiplicatis, sursumq; raptis, & unà cũ lunæ radijs reflexis, alius quispiam rei conscius per longam distantiam uidet, legit, & agnoscit, in ipso disco, seu circulo lunæ: quod equidem nunciandorum secretorum obsessis uillis, & ciuitatibus utilißimum artificium est, olim à Pythagora factitatum, & hodie aliquibus adhuc, pariter & mihi non incognitum. Atq; omnia hæc, & multo plura, maioraq; in ipsa aëris natura fundata sunt: & ex mathematica, atq; optica, suas rationes habent. Et sicuti hæc simulacra reflectuntur ad uisum, ita nonnunquam etiam ad auditũ, quod in echo manifestum est. Sed sunt illis occultiora artificia, quo quis etiam per remotam distantiam, audire & intelligere queat, quid alius loquatur, uel susurret in occulto. Ex aëreo elemento sunt etiam uenti: ipsi enim nihil aliud sunt, quàm motus aër, & concitatus. Horum quatuor sunt principales, à quatuor cœli cardinibus flantes, uidelicet Notus ab austro, Boreas ab aquilone, Zephyrus ab occidente, & ab oriente Apeleotes siue Eurus: quos Pontanus his duobus uersiculis complexus ait:

À summo Boreas, Notus imo spirat olympo.
Occasum insedit Zephyrus, uenit Eurus ab ortu.

Notus uentus meridionalis est, nebulosus & humectus, & calidus, & morbosus, quem Hieronymus uocat pincernam pluuiarum. Ouidius sic describit:

-Madidis Notus euolat alis,
Terribilem picea tectus caligine uultum,

Barba

Barba grauis nimbis, canis fluit unda capillis,
Fronte sedent nebulæ, rorant pennæq; sinusq;.

Boreas autem Noto contrarius, septentrionalis uentus est, uiolentus & sonorus, qui nubes discutiens aërem serenum reddit, aquam gelu constringit: hunc Ouidius de se sic inducit loquentem,

Apta mihi uis est, qua tristia nubila pello,
Et freta concutio, nodosaq; robora uerto,
Induro nubes, & terras grandine pulso:
Idem ego, quum fratres cælo sum nactus aperto,
(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
Vt medius nostris concußibus insonet æther,
Exiliantq; cauis elisi nubibus ignes.
Idem ego, cum subij conuexa foramina terræ,
Supposuiq; ferox imis mea terga cauernis,
Sollicito manes, totumq; tremoribus orbem
Concutio.

Zephyrus uero, qui & fauonius, uẽtus leuißimus ab occidente flans, & placide spirans, frigidus est & humidus, resoluens hyemes, germina floresq; producens: huic contrarius Eurus, qui & subsolanus, & apeleotes, ab oriente, uentus aquosus & nubificus, & rapidæ uoracitatis. de istis ita canit Ouidius:

Eurus ad auroram, Nabathæaq; regna receßit,
Persidaq;, & radijs iuga subdita matutinis.
Vesper, & occiduo quæ littora sole tepescunt,
Proxima sunt Zephyro, Schytiam septemq; triones,
Horrifer inuasit Boreas: contraria tellus
Nubibus aßiduis, pluuioq; madescit ab Austro.

De generibus compositorum, quomodo se habeāt ad elementa, atq; quid elementis ipsis conueniat cum anima, & sensibus, & moribus. CAP. VII.

Post quatuor simplicia elementa, proxime sequuntur ex illis composita perfectorum quatuor genera, quæ sunt lapides, metalla, plantæ, & animalia: & licet ad singulorum generationem omnia elemēta in compositionē cōueniāt, singula tamen unum præcipuū elementū sequuntur imitanturq;. Nā lapides omnes terrei sunt, natura siquidē graues sunt, & descendunt, & ita concreti siccitate, ut liquefieri nequeant. Metalla autem aquea sunt & liquabilia, & quod confitentur physici, experiuntur alchimici, ex aqua uiscosa, siue ex aqueo argento uiuo generata sunt. Plantæ sic cum aëre conueniunt, ut nisi sub dio non pullulent, neq; coalescant. Sic animalibus omnibus

Igneus est ollis uigor & cœlestis origo.

Adeoq; cognatus illis ignis est, ut eo extincto mox tota uita deficiant. Rursus unumquodq; illorum generum in se distinctum est per elementorum gradus. Nam inter lapides præcipue terrei dicuntur, qui opaci sunt, & grauiores: aquei autem, quia transparentes sunt: & qui ex aqua concreti sunt, ut crystallus, berillus, & margaritæ in cōchis: & sunt aërei qui aquæ supernatant, & spongiosi sunt, ut lapis, spōgiæ, & pumex, & tophus: sunt & ignei, ex quibus ignis extrahitur, & in ipsum aliquādo resoluitur, aut ex ipso geniti sunt: sicut lapis fulminis, et lapis pyrites atq; asbestus. Similiter inter metalla, terrea sunt plumbum & argentum: aquea, argentum uiuum: aërea, cuprum, & stānum: ignea uero, aurum atq; ferrum. In plantis quoq;, terram imitantur radices, propter densitatem: folia autem,

aquam

aquam propter succum: flores aërem, propter subtilitatem: semina ignem, propter spiritum genitiuum. Præterea aliæ dicuntur calidæ, aliæ frigidæ, aliæ humidæ, aliæ siccæ, elementorumq; nomina ab eorum qualitatibus sibi mutuantes. Inter animalia etiam quædam præ cæteris terrea sunt, & terræ uiscera inhabitant, ut uermes, & lūbrici, & talpæ, & multa reptilia: alia aquea sunt, ut pisces: alia aërea, quæ extra aërem uiuere nequeant: sunt & ignea ignem habitantes, ut salamandræ, & quædam cicadæ, pyraustas uocant: & quæ igneo quodam calore feruent, ut columbæ, struthiones, leones, & quas uocat Sapiēs bestias uaporem igneum spirantes. Præterea in animalibus terram referūt ossa, caro aërem, & spiritus uitalis ignem, aquam uero humores. Et hi etiam elementis partiti sunt, nam rubra cholera cedit igni, sanguis aëri, pituita aquæ, nigra bilis terræ. In ipsa deniq; anima, teste Augustino, refert ignem intellectus, aërem ratio, aquam imaginatio, terram uero sensus. Atq; hi etiam inter se elementis dispartiuntur: nam uisus igneus est, nec enim sine igne & luce percipit: auditus aëreus est, nam aëre percusso sonus efficitur: olfactus autem & gustus ad aquam referuntur, sine cuius humore nec sapor nec odor fit: deniq; tactus totus terreus est, & crassiora corpora sibi adsciscens. Actus quoq; & operationes hominis ab elementis moderantur: tardus enim motus & solidus, à terra signatur: pauorem, & inertiā, & remissum opus, aqua signat: alacritatem, & amicabiles mores, aër: impetum acutum & iracundum, ignis. Elementa itaq; omnium prima sunt, & omnia ex illis & secundum illa sunt, atque ipsa in omnibus, & per omnia uires suas diffundunt.

Quomodo elemẽta sunt in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; deo. CAP. VIII.

Est Platonicorum omnium unanimis sententia, quẽadmodum in archetypo mundo omnia sunt in omnibus, ita etiam in hoc corporeo mũdo, omnia in omnibus esse, modis tamen diuersis, pro natura uidelicet suscipientiũ: sic & elementa non solum [redacted] *sunt in istis inferioribus, sed & in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; omnium opifice & archetypo. Sed in istis inferioribus elementa sunt crassæ quædam formæ, immensæ materiæ, & materialia elementa: in cœlis autem sunt elementa per eorum naturas & uires: modo uidelicet cœlesti & multo excellentiori, quàm infra lunam. Nam cœlestis terræ soliditas illic est absq; craßitudine aquæ: & aëris agilitas procul ab effluxu: ignis calor ibi non urens, sed lucens, omniaq; suo calore uiuificãs. Ex stellis prætereà ignei sunt Mars, atq; Sol: aërei, Iupiter & Venus: aquei, Saturnus & Mercurius: terrei, qui incolunt orbem octauum, atq; Luna (quæ tamen à plerisq; aquea putatur) quando uidelicet terræ instar cœlestes aquas attrahit, quibus imbibita uicinitate sua illas nobis influit & communicat. Sunt etiã inter signa quædam ignea, quædam terrea, quædã aërea, quædam aquea: reguntq; in cœlis elementa, quatuor illas triplicitates distribuentes illis cuiusq; elementi principiũ, medium & finem: sic & principium ignis Aries, progressum & augmentum Leo, finem Sagittarius habent: principium terræ Taurus, progressum Virgo, extremũ Capricornus: aëris principium Gemini, processum Libra, terminum Aquarius: aquæ principium Cancer, medium Scorpius, finem Pisces poßident. Ex horum itaq; planetarum*

& sign

& signorum mixtionibus simul cum elementis, conficiuntur omnia corpora. Iam uero etiam & dæmones hac ratione à se distincti sunt: ut alij dicãtur ignei, alij terrestres, alij aërij, alij aquei. Hinc illi apud inferos quatuor fluuij, igneus Phlegethon, aëreus Cocitus, Styx aqueus, terreus Acheron. Quin & in euãgelijs legimus ignem gehennæ, & ignem æternum, in quem ire iubebuntur maledicti: & in Apocalypsi legitur, stagnum ignis: & Esaias de damnatis ait, Percutiet eos dominus aëre corrupto. & apud Iob, Ad nimium calorem trãsilient ab aquis niuium. & apud eundem legimus, terram tenebrosam & opertam mortis caligine, terram miseriæ tenebrarum. Proinde etiam in supramundanis angelis & beatis intelligentijs hæc elementa ponuntur: est enim in ipsis essentiæ stabilitas, terrea uis, quæ sunt firma dei sedilia: est & clementia pietasq;, aquea uirtus mundans. Hinc à Psalmista uocantur aquæ, ubi de cœlo ait, Qui regis aquas superiora eis. Sunt etiã in illis aër subtilis spiritus, & amor ignis relucens: hinc uocantur à sacris literis, pennæ uentorum: & alibi de illis ait Psalmista, Qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignẽ urẽtem. Ex ordinibus quoq; angelicis ignei sunt seraphin, & uirtutes & potestates: terrei cherubin: aquei throni, & archãgeli: aërei dominationes & principatus. De ipso etiam archetypo omnium rerũ opifice nónne legitur, Aperiatur terra, & germinet saluatorem? nónne de eodem dicitur, fons aquæ uiuæ mundificans & regenerans? nónne idem spiritus spirans spiraculum uitæ: idemq; etiam Mose & Paulo testibus, ignis consumens est? Elementa igitur ubiq;, & in omnibus reperiri suo modo, nemo negare potest: primum in istis inferioribus, sed feculenta & crassa,

Elementa omnib⁹ insunt rebus.

in cœlestibus autem puriora & nitida: in supra cœlestibus uero uiuentia, & ex omni parte beata. Sunt igitur elementa, in archetypo ideæ producendorum, in intelligentijs distributæ potestates, in cœlis uirtutes, in inferioribus crassiores formæ.

De uirtutibus rerum naturalium ab elementis proxime dependentibus. CAP. IX.

Virtutes naturales rerũ uariæ.

VIrtutes rerũ naturales quædã sunt elementales, ut calefacere, frigefacere, humectare, exiccare: & uocãtur operationes seu qualitates primæ, & secũdum actũ: hæ enim qualitates solæ totam omnino transmutant substantiam, quod aliarum qualitatum nulla facit: quædam uero insunt rebus ab elementis componentibus: tales etiam ultra qualitates primas, ut sunt maturatiuæ, digestiuæ, resolutiuæ, mollificatiuæ, induratiuæ, stypticæ, abstersiuæ, corrosiuæ, causticæ, apertiuæ, euaporatiuæ, confortatiuæ, mitigatiuæ, conglutinatiuæ, opilatiuæ, expulsiuæ, retentiuæ, attractiuæ, repercussiuæ, stupefactiuæ, elargitiuæ, lubrificatiuæ, & aliæ plures: multa enim habet agere qualitas elementalis in mixto, quæ per se non operatur. Et hæ operationes dicuntur qualitates secundariæ, quia sequuntur naturam & mensuram mixtionis primarum uirtutum: quemadmodum de his in medicorum libris copiose tractatur: sicut maturatio, quæ est operatio caloris naturalis secundum certam mensuram in substantia materiæ: induratio operatio est frigoris: similiter & congelatio, & sic de similibus. Et hæ operationes quandoq; agunt in membrũ determinatũ, ut prouocantes urinam, uel lac, uel menstrua, & dicuntur qualitates tertiæ, quæ sequuntur secundas, sicut secũdæ primas. Secundũ has itaq; primas, secundas, & tertias qua-

litat

litates, multæ ægritudines & curãtur & inducũtur. Multa etiã artificialiter fiunt, quæ homines ualde admirãtur: sicut est ignis aquã cõburens, quem uocant ignem Græcũ: cuius plures cõpositiones docet Aristoteles in tractatu de hoc singulari. Simili modo fit etiã ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando roratur desuper: & ignis qui pluuia, uel ucto, uel sole accẽditur, et fit ignis, qui uocatur aqua ardens, cuius confectio notissima est, qui nihil consumit præter seipsum: & fiunt ignes inextinguibiles, & oleõ incombustibilia, & lãpades perpetuæ, quæ nec uento, nec aqua, nec ullo modo extingui possunt: quod penitus incredibile uidetur, nisi fuisset famosissima illa lampas, quæ in templo Veneris quondam lucebat, in qua ardebat lapis asbestus, qui semel accensus reuera, nunquam extinguitur. Contrà etiã præparatur lignum, uel aliud quoddam combustibile, ut ab igne lædi non possit, & fiunt cõfectiones quibus inunctis manibus possumus portare ferrum ignitum, aut mittere manum in metallum liquefactum, seu toto corpore ire in ignem absq; ullo malo, & horum similia. Et est genus lini, quod Plinius asbestum uocat, Græci ἄσβεστον dicunt, quod ignibus non absumitur, de quo Anaxilaus ait, circundatam eo arborem surdis, & qui non exaudiantur ictibus cædi.

Artificiosa multa admiranda.

De uirtutibus rerum occultis. CAP. X.

I*Nsunt præterea rebus uirtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elementi, sicut fugare uenenum, pellere anthraces, attrahere ferrum, uel quid aliud: & hæc uirtus est sequela speciei, & formæ rei huius, uel istius. Vnde etiam exigua quantitate non exiguum habet in agendo effectum: quod non est elementali qualitati concessum.*

Nam hæ uirtutes, quia multum formales sunt, ideo cũ minima materia plurimum possunt: elementalis autem uirtus, quia materialis est, ut multum agat, multam etiam desiderat materiam. Vocantur autem proprietates occultæ · quia causæ earum latentes sunt, ita quòd humanus intellectus non potest eas usquequaque inuestigare: quare phlosophi maximam earum partem longa experientia, plus quàm rationis indagine adepti sunt: nam ut in stomacho cibus digeritur per calorem, quem cognoscimus: sic transformatur per uirtutem quandam occultam, quam ignoramus: nõ quidem per calorem, quia sic in foco potius apud ignem, quàm in stomacho transformaretur. Sic sunt rebus ultra elementales qualitates quas cognoscimus innatæ quædam aliæ uirtutes, & ita à natura concreatæ, quas admiramur, ac sæpe stupescimus nobis ignotas, uel raro uel nusquam conspectas: ut de phœnice aue unica seipsam renouante legitur apud Ouidium:

Proprietates occultæ cur dictæ.

Vna est quæ reparat, sese ipsa reseminat ales,
Assyrij phœnica uocant. *Et alibi:*
Conuenit Aegyptus tanti ad miracula uisus,
Et raram uolucrem turba salutat ouans.

Admirationem grandem tum Græcis tum Romanis olim de se Matreas peperit. Is dicebat feram à se nutriri, quæ ipsa semet uoraret. Vnde & hodie adhuc anxie multi scrutantur, quæ nam sit Matreæ fera. Quis non miretur fossiles ex terra pisces, de quibus Aristoteles, Theophrastus & Polybius historicus prodiderunt? Et quæ de canentibus lapidibus tradidit Pausanias, omnia sunt occultarum uirtutum opera. Sic auis struthio ferrum frigidum atq; durissimum coquit, & digerit in corporis sui nutrimentum:

Matreæ fera.

cuius

cuius stomachus traditur etiam ferro ignito non lædi. Sic pisciculus ille echines, ita frenat uentorum impetus, & domat æquoris rabiem, ut quantumcunq; etiam imperēt & sæuiant procellæ, infinitis etiam uelis per uentum tensis, tamen usqueadeo solo tactu compescit & cogit stare nauigia, ut moueri nullo modo possint: sic salamãdræ & pyraustæ bestiolæ uiuunt in igne: licet quandoq; ardere uideantur, tamen non læduntur. Simile est de quodam bitumine, quo oblita dicũtur fuisse arma Amazonum, quod nec ferro, nec igne soluitur: cum quo etiam & portæ Caspiæ ex ære fabricatæ illitæ fabulantur ab Alexandro magno: simili etiam bitumine legitur arcam Noë conglutinatã fuisse, ipsa à tot milibus annorum super montibus Armeniæ adhuc durante. Sunt horum mirabiliũ alia multa uix credibilia, quæ tamen experientia ipsa cognita sunt: cuiusmodi de Satyris prodit antiquitas, quæ animalia semihumana ac semibruta figura constant, sermonis tamen & rationis capacia: quorum unum quempiam beato Antonio eremitæ quondam locutum, & gentilem errorem in se animalibus colendis damnasse, communemq; deum pro se precandum orasse, ipse refert sacer Hieronymus, eorumq; uiuentem unum olim in publicum productum affirmat, & mox ad Constantinum principem destinatum.

Quomodo uirtutes occultæ infunduntur rerum speciebus ab ideis, per rationes animæ mundi, stellarumq; radios: & quæ res hac uirtute magis abundant. CAP. XI.

PLatonici omnia inferiora ferunt esse ideata à superioribus ideis: ideam autem definiũt esse formam supra corpora, animas, mentes, unam, simplicem, puram, immu-

tabilem, indiuisibilem, incorpoream & æternam: atq; eadem idearum omnium esse naturam. Ponunt autem ideas primo in ipso quidem bono, hoc est, deo, per causæ modum, solum esse relatiuis quibusdã rationibus inter se distinctas: ne, quicquid est in mundo, sine ulla uarietate sit unicum, conuenire tamen inter se essentia, ne deus sit substãtia multiplex. Ponũt secundo in ipso intelligibili, hoc est, in anima mundi, per formas proprie, atq; insuper absolutis formis inuicem differentes, ita ut ideæ in deo quidem omnes una forma sint: in anima mundi uero multæ: ponuntur in sequentibus mentibus siue corpori coniunctis, siue à corpore separatis, participatione iam quadam, & gradatim iam magis magisq; distinctæ. Ponunt in natura tanquam semina quædam infima formarum ab ideis infusa, ponunt in materia deniq;, ut umbras. Accedit ad hæc, quòd totidem sunt in anima mundi rationes rerum seminales, quot ideæ sunt in mente diuina: quibus ipsa rationibus ædificauit sibi in cœlis ultra stellas etiam figuras, impreßitq; his omnibus proprietates. Ab his itaq; stellis, figuris ac proprietatibus omnes specierum inferiorum uirtutes & proprietates dependent, ita, ut quælibet species habeat figuram cœlestem sibi conuenientẽ, ex qua etiam prouenit sibi mirabilis potestas in operando, qualem per rationes animæ mundi seminales propriam ab idea sua suscipit dotem. Sunt enim ideæ nõ modo causæ essendi alicuius speciei, sed etiam sunt causæ cuiusq; uirtutis, quæ tali speciei inest: & hoc est, quod multi dicunt philosophorum, quòd uirtutibus certis, scilicet certam & stabilem rationem habentibus, non fortuitis, nec casualibus, sed efficacibus, sed potentibus & indeficientibus, nihil frustra, nihil incassum agentibus, mo-

uentur

uentur uirtutes in natura rerum existentes, quæ quidē uirtutes sunt idearum operationes: quæ non errant nisi per accidens, ex impuritate uidelicet & inæqualitate materiæ: hoc enim modo inueniuntur res etiam eiusdē speciei magis ac minus potentes, secundū puritatem uel cōfusionem materiæ: omnes enim influxus cœlestes impediri possunt per confusionē & inhabilitatē materiæ. Vnde Platonicis ipsis in prouerbio fuit, secundum merita materiæ infundi uirtutes cœlestes: de quo & Vergilius meminit ubi canit:

Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hæ res, in quibus minus immergitur idea materiæ, hoc est, quæ separatorum maiorem accipiunt similitudinem, uirtutes habent potentiores in operatione, similes operationi ideæ separatæ. Scimus itaque situm ac figuram cœlestium, causam esse omnis mobilis uirtutis, quæ est in speciebus inferioribus.

Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdem speciei, diuersæ uirtutes influuntur. CAP. XII.

INdiuiduorum singulares etiam dotes plurimis insunt tam mirabiles, quàm in speciebus, etiam à figura cœlestium, situq; stellarum. Omne enim indiuiduum quando incipit esse sub determinato horoscopo & constellatione cœlesti, contrahit cum esse mirabilē quandam uirtutē operandi & patiendi, rem mirabilem, etiam præter eā quam habet à sua specie, cū per influxum cœlestiū, tum per obedientiā materiæ generabiliū ad animam mundi, quæ quidem talis est, qualis est obediētia nostri corporis ad nostras animas. Nos enim sentimus in nobis id, quod ad quācunq;

formam

formam concipimus, mouetur corpus nostrum delectabiliter, uel horrendo, uel fugiendo: sic frequenter animæ cœlestes, quando diuersa concipiunt, tunc materia mouetur per obedientiam ad illud: sic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione superiorum motuum: sic etiam uirtutes diuersas, non modo res naturales, sed etiam quãdoq; res artificiales concipiunt, & hoc maxime si anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Auicenna, quæcunq; hic fiunt, oportet præexistere in motibus & conceptionibus stellarum, & orbium. Sic fiunt in rebus uarij effectus, inclinationes & mores, non tantummodo à materia uarie disposita, ut pleriq; opinantur, sed ab influxu uario & forma diuersa: non quidem diuersitate specifica, sed particulari & propria. Et horum gradus uarie distribuuntur ab ipsa omnium prima causa deo, qui idem manens distribuit singulis ut uult, cui tamen cooperantur secundæ causæ, angelicæ & cœlestes, corpoream materiam, & alia illis cõmissa disponentes. Infunduntur itaq; uirtutes omnes à deo per mundi animam, particulari tamen uirtute imaginum & intelligentiarum præsidentium, & concursu radiorum & aspectuum stellarum peculiari quodam & harmonico concentu.

Vnde proueniant uirtutes rerum occultæ. CAP. XIII.

OMnibus notum est, uirtutem quandam magneti inesse, qua ferrum attrahit: & quòd adamas sua præsentia uirtutem magnetis tollit: sic electrum & balagius confricati & calefacti paleam deducunt, lapis asbestus accensus, nunquam aut uix extinguitur: carbunculus in tenebris lucet: aëtites fœtus mulierum & plantarum,

super

ſuperpoſitus corroborat, ſuppoſitus trahit: iaſpis ſanguinē comprimit: echineis nauem ſiſtit: rhebarbarum choleram depellit. Chamæleontis iecur ſummis regulis exuſtum, imbres et tonitrua excitat. Heliotropius lapis uiſum perſtringit, & geſtantem inuiſibilem reddit: lyncurius lapis præſtigia ab oculis aufert: lipparis ſuffitus omnes beſtias euocat. Synochitides umbras inferorum educit: Anachitides diuorum imagines apparere facit: Enneclis ſomniantibus ſuppoſitus oracula reddit. Eſt herba Aethiopica, qua ferunt ſiccari ſtagna, & clauſa omnia aperiri: & latacem herbam legimus à Perſarum regibus dari legatis, ut quocunq; ueniſſent, rerum copia abundarent. Eſt & herba Spartanica, ſiue Scythica, qua guſtata uel ſaltem in ore detenta, ferunt Scythas duodecim dies fame & ſiti durare. et dicit Apuleius ſe à numine edoctū multa herbarum & lapidum genera eſſe, quibus homines etiam perpetuam uitam ſibi contribuere poſſunt: ſed fas nōn eſſe, ſcientiam eorum homines cognoſcere, qui cum paruum tempus uiuentes, malis auide ſtudeant, & nullum non ſcelus audeant, ſi prolixitatem temporis accipiant, neq; dijs ipſis parſuros. Verum undénam ſint hæ uirtutes, nemo ex his prodidit, qui de rerum proprietatibus ingentia uolumina ediderūt, non Hermes, non Bochus, non Aaron, non Orpheus, nō Theophraſtus, non Thebith, non Zenothemis, non Zoroaſter, non Euax, non Dioſcorides, non Iſaac Iudæus, non Zacharias Babylonius, non Albertus, non Arnoldus: & tamen omnes hi faßi ſunt, quod Zacharias ad Mithridatem ſcribit, magnam uim, & humana fata lapidum herbarumq; uirtutibus ineſſe. Vnde igitur hæc ueniant, altior ſpeculatio requiritur. Opinatur Alexander

Peripateticus, à suis sensibus & qualitatibus non discedens, hæc ab elementis earundemq; qualitatibus prouenire. quod forte uerum putari posset, nisi qualitates illæ sint eiusdem speciei, operationes autem lapidum multæ, nec in specie, nec in genere conuenientes. Ideo Academici cũ suo Platone ideis rerum formatricibus has uirtutes attribuũt: Auicenna autem ad intelligentias, Hermes ad stellas, Albertus ad formas rerum specificas huiusmodi operationes reducunt. Et quamuis hi autores sibi inuicem aduersari uideantur, nullus tamen eorum, si recte intelligatur, à ueritate discedit: cum omnia eorum dicta ad eundem effectum in pluribus conueniant. Deus enim in primis omnium uirtutum finis & origo, sigillum idearũ ministris suis præstat intelligentijs: qui tanquam fideles executores, res quasq; sibi creditas ideali uirtute consignant cœlis atq; stellis, tanquam instrumenta, materiam interim disponentibus ad suscipiendum formas illas, quæ in maiestate diuina, ut ait Plato in Timæo, per astra deducenda resident: easq; dator formarum distribuit per ministerium intelligentiarũ, quas super opera sua constituit rectrices & custodes, quibus ea facultas in rebus sibi cõmissis credita est, ut omnis uirtus lapidum, herbarum, metallorum & cæterorum omnium sit ab ipsis intelligentijs præsidentibus. Prouenit itaq; forma & uirtus primo ab ideis: deinde ab intelligentijs præsidentibus & regentibus, postea à cœlorũ aspectibus disponentibus, porro ab elementorum dispositis complexionibus correspõdentibus cœlorum influxibus, à quibus ipsa elementa disponuntur. Habent igitur operationes eiusmodi in rebus istis inferioribus per expressas for-

mas, in cœlis autem per uirtutes disponentes, in intelligentijs per rationes mediantes, in archetypo per ideas & formas exemplares, quas omnes in cuiusq; rei effectus & uirtutis executione conuenire necesse est. Virtus igitur & mirabilis operatio est in unaquaque herba & lapide, sed maior in stella, ultra quam etiam ab intelligentijs præsidentibus unaquæque res multa sibi comparat: potißime autem à suprema causa, cui omnia mutua & consummata correspondent, consonantia suo harmonico concentu, ueluti hymnis quibusdam, semper summum illum opificem collaudantes, quemadmodum in fornace Chaldaica à sanctis illis pueris inuitantur cantantibus: Benedicite dominum uniuersa germinantia in terra, & omnia quæ mouentur in aquis, omnes uolucres cœli, bestiæ & pecora simul cum filijs hominum. Nulla itaque est causa necessitatis effectuum, quàm rerum omnium connexio cum prima causa, & correspondentia ad illa diuina exemplaria & ideas æternas, unde unaquæque res determinatum habet in archetypo particularem locum, unde uiuit & originem trahit: omnisq; uirtus herbarum, lapidum, metallorum, animalium, uerborum & orationum & omnium quæ sunt à deo, insita est. Qui licet per intelligentias, & cœlos in hæc inferiora operatur, nonnunquam tamen omißis his medijs, aut suspenso eorum ministerio, immediate ex seipso illa facit deus, quæ opera tunc miracula uocantur: nam cum primæ causæ imperio & ordine, secundariæ causæ, quas ministras Plato & alij uocãt, necessario agant, & effectus suos necessario producant, nõnunquã tamẽ pro libitu suo sic illas absoluit aut suspẽdit deus, ut ab illius imperij & ordinis necessitate penitus desistãt.

Et

Et hæc maxima dei sunt miracula. Sic ignis in fornace Chaldaica non combußit pueros: sic sol ad imperium Iosue à cursu suo unius diei spatio retroceßit: sic ad Ezechiæ petitionem, per decem lineas siue horas regressus est: sic patiente Christo in plenilunio defectum sol sustinuit. Et harum operationum rationes nullo rationis discursu, nulla magia, nulla quantumcunq; occulta seu profunda scientia inuestigari aut attingi possunt, sed solis diuinis oraculis addiscenda sunt & exquirenda.

De spiritu mundi quis sit, & quod sit uinculum occultarum uirtutum. CAP. XIIII.

Democritus autem & Orpheus, & multi Pythagoricorum, cœlestium uires inferorumq; naturas diligentißime perscrutati, omnia plena dijs esse dixerunt: nec abs re, siquidem nulla res est tam præstantibus uiribus, quæ uiduata diuino auxilio sui natura contenta sit. Deos autem uocabant uirtutes diuinas in rebus diffusas: quas Zoroaster diuinas illices, Synesius symbolicas illecebras, alij uitas, alij etiam animas nominabant: & ab his uirtutes rerum dependere dicebant: quia solius animæ sit, ab una materia extendi in res alias, circa quas operatur, sicut homo, qui extendit intellectum ad intelligibilia, & imaginationem ad imaginabilia: & hoc est quod intelligebant dicentes, uidelicet unius entis animã egredi, & in aliud ingredi, & fascinare ipsum, & suas operationes impedire: quemadmodum adamas impedit magnetem, ne ferrum attrahat. Cum uero anima primum mobile sit, & ut dicunt, sponte & per se mobile: corpus uero uel materia per se ad motum inefficax, & ab ipsa anima longe degenerans, iccirco ferunt opus esse excellẽtiori medio, scilicet,

quod

quod sit quasi non corpus, sed quasi iam anima, siue quasi non anima, & quasi iam corpus, quo uidelicet anima corpori connectatur. Medium autem tale fingunt esse spiritũ mundi, scilicet, quem dicimus essentiam quintam: quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintum super illa aut præter illa subsistẽs. Talis igitur spiritus necessario requiritur tanquam medium, quo animæ cœlestes insint corpori crassiori, & mirificas dotes largiantur. Hic quidem spiritus talis formæ est in corpore mundi, qualis in humano corpore noster: sicut enim animæ nostræ uires per spiritum adhibentur membris, sic uirtus animæ mũdi per quintam essentiam dilatatur per omnia: nihil enim reperitur in toto mundo quod suæ uirtutis scintilla careat. Magis tamen ac maxime infunditur his, qui huiusmodi spiritus plurimum hauserint: hauritur autem per radios stellarum, quatenus res his se reddunt conformes. Per hũc itaq; spiritum omnis occulta proprietas propagatur, in herbas, lapides, & metalla, & in animantia, per solem, per lunã, per planetas, perq; stellas planetis sublimiores. Potest autẽ hic spiritus nobis prodesse magis, si quis illum sciuerit ab alijs elementis plurimum segregare: aut saltem his rebus plurimum uti, quæ hoc spiritu plurimum abundant. Hæ siquidem res, in quibus spiritus ille minus immergitur corpori, ac minus cohibetur materia, potentius perfectiusq; agunt, tum etiam promptius generant sibi simile: est enim omnis generatiua & seminaria uirtus in eo: quare Alchymistæ nituntur eum spiritum ex auro argentoq; secernere: quem rite segregatum & extractum, si postea illum cuiuis eiusdem generis materiæ, hoc est, cuiuis metallorum adhibuerint, aurum statim argentúmue conficiãt. Et nos illud

facere nouimus, & aliquando uidimus: sed nõ plus auri fabricare potuimus, nisi quantum erat illud auri pondus, de quo spiritum extraximus. Nam cum sit ille spiritus formà extensa & non intensa, non potest ultra suam mensuram imperfectum corpus in perfectum permutare: quod tamen fieri posse alio artificio non inficior.

Quomodo debemus inuestigare & experiri uirtutes rerum, per uiam sumptam à similitudine. CAP. XV.

PAtet ergo in rebus proprietates occultas non ab elementali natura, sed cœlitus insitas, sensibus nostris occultas, rationi uix deniq; notas: quæ quidem à uita spirituq; mundi per ipsos stellarum radios proficiscuntur: quæ à nobis non aliter quàm experientia & coniecturis indagari possunt. Vnde ò cupiens, qui in hoc studio operari affectas, considerare debes, quòd unaquæque res mouet & conuertit ad suum simile, & inclinat ad seipsum, secundum totum posse suum, tam in proprietate, scilicet in uirtute occulta, quàm in qualitate, scilicet uirtute elementali. Quandoque etiam in ipsa substantia, sicut in sale uidemus: nam quicquid diu steterit cum sale, fit sal: omne enim agens cum agere cœperit, non ad inferius seipso mouet: sed quodammodo quoad fieri potest, ad sui par & consentaneum: quòd etiam manifeste uidemus in animantibus sensibilibus, in quibus cibum non in herbam, uel plantam, nutritiua uirtus transmutat, sed in carnem conuertit sensibilem. Quibus igitur in rebus inest alicuius qualitatis, uel proprietatis excessus, ut calor, frigus, audacia, timor, tristitia, iracundia, amor, odiũ, uel quæuis alia paßio, aut uirtus, siue insit ipsis per naturam, siue quandoque etiam

tiam per artem uel casum, ut audacia in meretrice: hæ res ad talem qualitatem, paßionem, uirtutem, maxime mouent & prouocant. Sic ignis mouet ad ignem, & aqua mouet ad aquam, & audax mouet ad audaciam. Et est notum apud medicos, quòd cerebrum iuuat ad cerebrum, & pulmo iuuat ad pulmonem: sic ferunt, quòd ranæ dexter oculus dextro, sinister sinistro, suspensi è collo natiui coloris panno, lippitudines sanant: simile etiam de cancri oculis ferunt: sic pedes testudinis conferunt podagricis, adalligati ita, ut pes pedi, manus manui, dextro dexter, sinistro læuus suspendatur. Hoc modo dicunt, quòd omne animal sterile prouocat ad sterilitatem: & ex eo maxime testiculi, & matrix uel urina. Sic ferunt mulierem non concipere quæ accipit omni mense de urina mulæ, uel aliquid infusum in ea. Si igitur uolumus operari ad aliquā proprietatem uel uirtutem, quæramus animantia, uel alias res, quibus talis proprietas excellentius inest, & ex his assumamus nobis partem, in qua talis proprietas, uel uirtus maxime uiget: ut si quando uelimus promouere amorem, quæramus aliquod animal quod maxime diligit, cuiusmodi sunt columba, turtur, passer, hirundo, motacilla: & ex his assumamus membra, uel partes, in quibus maxime uiget Venereus appetitus, quæ sunt, cor, testiculi, matrix, priapus, sperma, menstruum. Atque id fiat eo tempore, quando hæc animalia tali affectu maxime capiuntur, & intendunt: tunc enim ualde prouocant amorem, & inferunt. Simili modo ad augendam audaciam, quæramus leonem, uel gallum, & ex his capiamus cor, uel oculos, uel frontem. Et sic intelligendum est, quod dicit Psellus Platonicus,

quod canes, & corui, & galli, conferunt ad uigiliam: etiã philomela, & uespertilio, & noctua, atq; ex his maxime caput, cor, & oculi. Ideo dicũt, si quis cor corui, uel uespertilionis super se portauerit, non dormitabit donec deponatur. Idem facit caput uespertilionis aridum alligatum in dextro brachio uigilantis: nam si ponatur super dormientẽ, fertur non excitari, donec depositum fuerit. Eodem modo rana & bubo efficiunt loquacem, & ex his maxime lingua & cor: sic lingua ranæ aquaticæ supposita capiti, facit loqui in somnis: & cor bubonis impositum mammæ mulieris dormientis sinistræ, fertur efficere, ut omnia secreta pronunciet: idem fertur efficere cor noctuæ, & sebum leporis positum supra pectus dormientis. Eodem modo omnia animalia longæua ad uitam conferunt longæuã: & quæcunq; habentia in se uirtutem renouatiuam, conferunt ad nostri corporis renouationem & iuuentutis restitutionem, quod medici se nosse multoties ostenderunt: sicut manifestum est de uipera & serpentibus. Et notum est, quòd cerui renouant senectutem suam comestione serpentum: eodem modo phœnix renouatur per rogum, quem sibi construit, & similis uirtus est in pellicano: cuius dexter pes si sub fimo calido ponatur, post tres menses regeneratur ex eo pellicanus. Iccirco medici quidam quibusdam confectionibus ex uipera & elleboro, & ex quorundam eiusmodi animalium carnibus confectis, promittunt restituere iuuentutem, & restituunt quandoq;, nonnunquam etiam talem, qualem Medea Peliæ seni promissam restituit. Creditum quoq; est, ursi sanguinem applicato ore è recenti uulnere haustum, hoc potionis genere corporei roboris incrementa præstari: quia id animal robustissimum sit.

Quali

Qualiter diuersarum uirtutum operationes transfundantur ab una re in aliam, & sibi mutuo communicantur. CAP. XVI.

SCire debes, tantam esse rerum naturalium potētiam, quòd non modo cunctas res sibi propinquātes sua uirtute efficiant, uerumetiam præter hoc, infundunt ipsis consimilem potentiam per quam hac eadem uirtute ipsæ etiam cætera afficiant, quemadmodū in magnete uidemus: qui quidem lapis non solum annulos ferreos trahit, sed uim etiam annulis ipsis infundit: qua hoc idem efficere possūt, qualem uidisse referūt August. & Albertus. Hoc modo fertur, quòd meretrix publica in qua est audacia & impudentia exterminata, hac ipsa proprietate cuncta sibi propinqua afficit, quæ deinde reddunt eam alijs. Ideo dicunt, quòd si quis induat uestem uel camisiam meretricis, uel secum habuerit speculum in quo ipsa se quotidie speculauerit, reddetur audax, intimidus, impudens & luxuriosus: simili modo dicunt pannum, qui fuerit in funere, concipere ex hoc proprietatem aliquam tristitiæ & saturnalem: & laqueum suspendiosi similiter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile est quod narrat Plinius, si quis terram substernat lacertæ uiridi excæcatæ, & una in uitreo uase annulos includat ferro solido uel auro, cum recepisse uisum lacertam apparuerit, per uitrum emissa annulos contra lippitudinem ualere. Idem quoq; in mustela & annulis ualere, cuius oculis punctim erutis, constat etiam uisum reuerti: simili modo ponuntur annuli per certum tempus in nido passerum siue hirundinum, quibus postea ad amorem uel beneuolentiam utimur.

Qualiter per litem & amicitiam, uirtutes rerum inuestigandæ, & experiundæ sunt. CAP. XVII.

Restat nunc uidere, quòd omnes res habent inter se amicitiam & inimicitiam: & omnis res habet aliquod timendum & horribile, inimicum & destructiuū: contrà, aliquod exultans, lætificans & confortans: sic in elementis, ignis aduersatur aquæ, & aër terræ: cæterum inter se conueniunt. Rursus in cœlestibus Saturno amici sunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna: inimici eius Mars & Venus: Iouis amici sunt omnes planetæ præter Martem: sic & Martem omnes odio habēt, præter Venerem: Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars, Mercurius & Luna: Venerem diligunt omnes præter Saturnum: Mercurij amici sunt, Iupiter, Venus & Saturnus: inimici, Sol, Luna, Mars: Lunæ autem amici sunt, Iupiter, Venus, Saturnus: inimici, Mars & Mercurius. Est alia stellarum inimicitia, quando uidelicet habent domus oppositas: sicut Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercurium, Mars ad Venerem. Et fortior inimicitia est eorum, quorum exaltationes oppositæ sunt: ut Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurij. Fortißima autem est amicitia eorum qui concordant in natura, qualitate, substantia, potestate, sicut Mars cum Sole, & Venus cum Luna, similiter Iupiter cum Venere: & est amicitia eorum quorum exaltatio est in domo alterius: ut Saturni cū Venere, Iouis cū Luna, Martis cū Saturno, Solis cum Marte, Veneris cum Ioue, Lunæ cum Venere. Et cuiusmodi sunt amicitiæ & inimicitiæ superiorum, tales sunt inclinationes rerum illis subditarum in istis inferioribus. Habitudines ergo istæ amicitiæ & inimicitiæ, nihil aliud sunt,

quàm

quàm inclinationes quædam rerum in se inuicem, appetendo talem uel talem rem, si absit: & moueri ad illam, nisi impediatur, & requiescere in adepto, fugiendo contrariũ, & horrendo proximationem eius, nec quiescere in illo. Hac itaque sententia ductus Heraclitus, professus est omnia fieri per litem, & amicitiam. Inclinationes uero amicitiæ in uegetabilibus, & mineralibus sunt, qualem habet magnes attractiuam in ferrum: & smaragdus in diuitias, & gratiam: iaspis in partum: achates in facũdiam: Simili modo naphtha trahit ignem, prosilitq; in eam undecunq; uisam: similiter aproxis herbæ radix, à longinquo attrahit ignem, ut naphtha: & similis inclinatio est inter palmam masculinam & fœminam: quarum cum ramum unius ramus alterius tetigerit, complicant se in mutuum amplexum, nec fructum fert fœmina absque masculo: & amygdala solitaria minus fœcunda est. Amant uites ulmum, & opiũ: & oliua myrtũ mutuo diligit: similiter oliua & ficus. In animalibus uero amicitia est inter merulã & turdum, cornicẽ & ardeolam, inter pauones & colũbas, turtures et psittacos. Vnde scribit Sappho ad Phaonẽ:

Et uarijs albæ iunguntur sæpe columbæ,
Et niger à uiridi turtur amatur aue.

Rursus amici sunt musculus & balena. Nec solum animalium inter se amicitia est, sed etiam cum alijs rebus, ut cum metallis, & lapidibus, & cum uegetalibus: sic feles siue catus gaudet nepta herba, ad cuius affricationem concipere traditur, & defectum masculi supplere: & equæ in Cappadocia se flatui uẽti exponũt, atq; ex eius afflatu et attractu concipiunt: sic ranæ, buffones, serpentes, & quæcunq; uenenosa reptilia, gaudent in plãta quæ apium risus

Animalium cum alijs rebus amicitia.

dicitur, de qua ferunt medici, si quis comederit, ridendo moritur. Rursus testudo quando uenatur à serpente, comedit origanum, & confortatur per illud: & ciconia in serpentum pastu origano sibi salutem quærit: & mustela pugnatura contra regulum, comedit rutam: unde cognoscimus origanum & rutam uirtutem poßidere contra uenena. Sic in quibusdam animalibus est naturalis peritia, & ars innata medicinalis: nam buffo quando alieno morsu & ueneno uulneratur, solet adire rutam, uel saluiam, & locum uulneris affricare, & sic se à periculo ueneni liberare. Sic homines à brutis multa admodum morborum remedia, & rerum uirtutes edocti sunt: sic chelidoniam uisui salubrem herbam hirundines monstrauere, quæ cum ea pullorum suorum oculis medentur: & pica cum ægrotat, lauri folium in nidum immittit, & ita conualescit. Similiter palumbi, graculi, perdices, merulæ laurifolijs annuum fastidium purgant, quo etiam corui chamæleontis uenenum extinguunt: & leo si febricitat, uorata simia conualescit: upupa uua pasta læsa, adianto sibi medetur: sic dictamnum herbam ad extrahendas sagittas utilem cerui docuerunt: siquidem percußi telo, hoc eius herbæ pastu eijciunt: idem faciunt capræ Cretenses: sed & ceruæ paulo ante partum, purgant se quadam herba, quæ seselis dicitur: similiter phalangio tacti, cancros edendo sibi salutem quærunt: Sues etiam à serpentibus læsæ, eodem sibi pastu medentur: & corui cum uenenatos se sentiunt toxico Gallico, quercum, uel, ut alij dicunt, coruatiuam quærunt pro medela: Elephantes chamæleonte deuorato, sibi succurrũt oleastro: Vrsi à mandragora læsi deuoratis formicis euadunt: medẽtur sibi anseres, anates, cæteræq; aquaticæ aues

Homines à brutis quænam didicerint.

herba

herba sideritide: Columbæ, turtures, gallinæ, herba helxine: Grues iunco: Pantheræ cōntra aconitum sibi humanis stercoribus medentur: Apri hedera: Ceruæ herba cinnare.

De inimicitiarum inclinationibus. CAP. XVIII.

E Conuerso se habēt inimicitiarum inclinationes: sunt autem sicut odium naturæ inclinationes eiusmodi, & tanquam ira, indignatio & contrarietas quædam imperiosa, ut res fugiat suum contrarium, ut propellat tanquam fugientia à facie eius. Eiusmodi inclinationes habet rheubarbarum in cholerā, theriaca in uenenū, sapphirus in anthracem, & ardores febriles, & ægritudines oculorum: amethystus in ebrietatem: iaspis in fluxum sanguinis, & noxia phantasmata: smaragdus, & agnus castus in libidinem: achates in uenena: Pæonia in morbum caducum, corallus in atræ bilis illusiones, & dolores stomachi: topazius in ardores spirituales, ut sunt auaritiæ, luxuriæ, & omnes excessus amoris. Similis est inclinatio formicarum ad origanum herbam, & ad alam uespertilionis, & ad cor upupæ, à quorum præsentia fugiunt: estq; etiam origanum solifugis contrarium, & salamandris resistit: & cum brassica tam pertinaci odio dissentit, ut alternatim sese conficiant: sic oleum oderunt cucumeres, ut in hamum sese curuent, ne attingant: & dicitur quòd fel corui fugat & deterret homines à loco ubi absconditum fuerit cum quibusdam alijs rebus: sic adamas dissidet cum magnete, ut iuxtà positus non sinat ferrum attrahi: & apium raninum fugiunt oues tanquam mortiferum: & quod mirabilius est, signum huius mortis natura pinxit in hepatibus ouium, in quibus figura apij ranini descripta naturaliter

apparet: similiter capræ sic odiunt ocimum, ut nihil sibi du cant pestilentius. Rursus inter animalia dissentiunt mures & mustelæ: unde caseos, si cerebrum mustelæ coagulo addatur, negant à muribus attingi, nec corrumpi præterea uetustate: sic scorpionibus contrarius est stellio intantum, ut uisu quoq; pauorem eis afferat, & torporem frigidi sudoris: itaq; in oleo putrefaciunt: & interficiunt cum eo ictus inungentes scorpionum. Est etiã inimicitia inter scorpiones & mures: quare etiam mus suppositus puncturæ scorpionis, curare eam traditur. Inimicantur etiam scorpius & stalabores, aspides, et ichneumones. Fertur quoq; serpentibus nihil æque aduersari quàm cancros, suesq; percussos hoc pabulo sibi mederi. Sol etiam cum sit in cancro torqueri serpentes, etiam scorpius & crocodilus se mutuo perimunt: & si quis crocodilum ibidis pẽna tangat, immobilem reddet: otidis auis euolat uiso equo, & ceruus fugit uiso ariete, fugit etiam uisa uipera: elephas audito grunnitu suis, & leones uiso gallo timẽt: & pantheræ non attingunt perunctos iure gallinarum, præcipue si allium fuerit ei incoctum. Est etiam inimicitia inter uulpes, cygnos, tauros & cornices. Inter aues quoq; perpetuum bellum gerunt cornices & noctuæ, miluius & coruus, pitalles & turtures, bicuthus & pagrus, clorius & turtur, ægepij & aquilæ, cerui & dracones. Inter aquatilia etiam inimici sunt, delphines & balenæ, cestris & lupus, muræna & congrus. Item polypum intantum locusta pauet, ut si iuxtà uideat, omnino moriatur. Locustam congri, rursus polypum congri lacerant: pantheris quoq; esse in metu hyæna dicitur, ut ne conetur quidem resistere, & aliquid de corio earum attingere: & si pelles utriusq; contrariæ suspendantur,

dantur, ferunt decidere pilos pantheræ, dicitq; Orus Apollo in hieroglyphicis, si quis hyenæ pelle succinctus medios feratur in hostes, à nullo læditur, & intrepide prætezrit. Similiter habet agnus inimicitias & noxietatem lupi contra se, & horret & fugit ipsum atq; timet. Et dicunt quòd si suspendatur cauda, uel pellis, uel caput lupi supra præsepe, tristantur oues, nec comedunt aliquid præ nimio timore. Et refert Plinius, quòd esalon parua auis oua corui frangens, cuius pulli infestantur à uulpibus, inuicem hæc catulos ipsius, ipsamq; uellit: quod ubi uiderint corui, contrà auxiliantur, uelut aduersus communem hostem. Acanthis auicula in spinis uiuens, iccirco asinos odit flores spinæ deuorantes. Egithus uero auis minima intantum cum asino dissentire fertur, ut sanguinē eorum constet non coire, quo etiam rudente egithi oua & pulli pereunt. Oliua quoque cum meretrice intantum dissentire fertur, quòd si ab eadem plantata fuerit, uel infructuosa perpetuo manere, uel omnino arescere dicitur. Nihil magis timet leo, quàm faces ardentes, neq; ulla alia re atq; his domari creditur: & lupus neq; ferrum timet, neq; hastam, sed lapidem, cuius proiectu uulnere facto gignuntur lupo uermes. Reformidat camelum equus, adeo ut nec quidem speciem eius intueri nec sentire sustineat. Elephas furens uiso ariete mitescit. coluber nudum hominem timet, quem uestitum persequitur. taurus ferociens si ficui alligetur, conflaccescit impetus eius. Electrum omnia trahit præter ocymum, & quæ oleo perlita sunt, cum quibus naturali quadam antipathia dißidet.

Quomo

Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum uirtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ. CAP. XIX.

Virtutes rebus dupliciter insunt.

INsuper considerare debes uirtutes rerum inesse quibusdam secundum speciem: ut audacia & animositas in leone & gallo, timiditas in lepore & agno, rapacitas seu uoracitas in lupo, insidiositas & fraudulētia in uulpe, adulatio in cane, auaritia in coruo & cornice, superbia in equo, ira in tygride & apro, tristitia & melancholia in cato, libido in passere, et sic de similibus. Maxima enim pars naturalium uirtutum species comitatur. Quædam uero insunt rebus secundū indiuiduum, quemadmodum sunt quidam homines, qui uehementer abhorrent aspectum cati, ita ut sine horrore grauissimo aspicere non possint, qui quidem horror non inest ipsis secundum speciem humanam, quod manifestum est. Et narrat Auicenna, tempestate sua uixisse hominem, quem fugerent uenenata omnia, morientibus omnibus, quæ forte mordicus illum appræhendissēt, ipso omnino illæso: & refert Albertus se in Agrippina Colonia uidisse puellam, quæ araneas in escam uenabatur, eoq; cibi genere oblectata insigniter aleretur. Sic sunt audacia in meretrice, timiditas in fure. Et hoc modo dicunt philosophi, quòd indiuiduum aliquod quod nunquam passum sit ægritudinem, confert omni ægritudini: ideo dicunt quòd os hominis mortui, qui nunquam habuerit febres, suspensum supra patientem, liberat à quartana. Insunt etiam indiuiduis singulares multæ uirtutes, à corporibus cœlestibus infusæ, quod superius monstrauimus.

Quòd

Quòd uirtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam uero in certis suis particulis aut membris. CAP. XX.

RVrsus considerare debes, uirtutes rerum quibusdam inesse secundum totum, hoc est, secundum totam suā substantiam, uel eius omnes partes: sicut pisciculus ille echeneis, qui solo tactu fertur nauem sistere, hoc non agit secundum aliquam præcipuam suam partem, sed secundum suam totam substantiam: Sic hyæna habet secundum suam totam substantiam, quòd umbræ eius contactu canes obmutescant: sic chelidonia confert uisui, non secundum aliquam, sed secundum omnes suas partes non minus radice, quàm folijs & semine: & sic de similibus. Quædam autem uirtutes insunt rebus secundum aliquas eius partes, puta solum in lingua, uel oculis, uel alijs quibusdam membris, siue partibus: sic in oculis basilisci & catablepæ est uirtus uiolentissima occidendi homines, ubi ipsos uiderit: similis uirtus est in oculis hyænæ, quæ quodcunq; animal lustrauerit, e uestigio hæret, stupescit, & mouere se non potest: similis uirtus est in oculis luporum quorundam, qui si quem prius uiderint, stupescit, & raucescit adeo, ut si clamare uoluerit, non habeat uocis ministerium: de hoc Vergilius meminit, ubi canit:

-Vox quoq; Mœrim
Iam fugit ipsa, lupi Mœrim uidere priores.

Sic & fœminæ quædam erant in Scythia, & apud Illyricos & Triballos, quæ quoties quem iratæ aspexerant, interemisse feruntur. Similiter & Telchines Rhodi populi leguntur fuisse, qui omnia aspectu suo in peius commutauerant, propterea à Ioue submersi. Iccirco fascinatores huiusmo

Cur oculis & non alijs partibus potissimum utantur fascinatores.

iusmodi animalium oculis in collyrijs utuntur ad similes passiones, per fascinationes operaturi. Smili modo formicæ fugiunt ex corde upupæ, non ex capite, pede uel oculis: sic fel stellionum in aqua tritum, fertur congregare mustelas, non cauda, uel caput: & fel caprarum uase æneo in terram conclusum, ranas congregat: & iecur caprinum papilionibus & tineis omnibus contrarium est: & cor canis habētem fugiunt canes: & uulpes gallinaceos non attingūt qui uulpinum iecur comederint. Sic habent res plurimæ diuersas uirtutes per diuersas suas partes diuersimode dispersas, prout ipsis secundum receptibilium diuersitatem cœlitus infunduntur: quemadmodum in corpore humano ossa non recipiunt nisi uitam, oculi uero uisum, & aures auditum. Et est in humano corpore os quoddam minimū, quod Hebræi Luz appellant, magnitudine ciceris mundati, quod nulli corruptioni obnoxium, nec igne quidem uincitur, sed semper conseruatur illæsum: ex quo (ut dicunt) uelut planta ex semine, in resurrectione mortuorum corpus nostrum animale repullulascet. Et hæ uirtutes non declarantur ratione, sed experientia.

De uirtutibus rerum quæ insunt ipsis in uita tantum, & quæ remanent in illis etiam post interitum. CAP. XXI.

SCire præterea oportebit quasdā proprietates inesse rebus tantummodo in uita, quasdam etiam permanere post mortem: sic echeneis sistit nauigia: & regulus, & catablepa interimunt uisu, quando uiuunt: post mortem uero nihil tale agunt: sic tradunt in torminibus anate uiua apposita uentri transire morbum, anatemq; emori: simile est quod dicit Archytas: si accipiatur cor recenter

extractum ex animali, & adhuc calens, atque uiuens suspendatur supra patientem febrem quartanam, tollit eam. Sic si quis transglutit cor upupæ, uel hirundinis, uel mustelæ, uel talpæ, eo adhuc uiuente & palpitante, confert ei ad memoriam, reminiscentiam, intellectum & diuinationem. Hinc totum est generale præceptum, quòd scilicet quæcunq; colligenda sunt ex animalibus, siue lapides, siue membra, siue excrementa, ut pili, stercus, ungulæ, hæc ab animalibus, illis adhuc uiuentibus, auferri debent, atq; etiam, si fieri potest, ipsis postea adhuc uiuis remanentibus. Vnde præcipiunt, quando colligis linguam ranæ, eam uiuam remittas in aquam: si colligas dentem uel oculum lupi, non interficias lupum: & sic de similibus. Sic tradit Democritus, si quis extrahat ranæ marinæ uiuenti linguam, nulla alia parte corporis adhærente, ipsaq; demissa in mare, imponat supra cordis palpitationem mulieri dormienti, quæcunq; interrogauerit, uera responsuram. Simili modo oculos ranarum ante solis ortum adalligatos ægro, ita ut cœcas demittant in aquam, tertianas abigi promittunt: eosdemq; cum carnibus lusciniæ in pelle ceruina adalligatos præstare uigiliam somno fugato, tradunt. Similiter pastinacæ radius adalligatus umbilico, fertur faciles partus facere, si uiuenti ablatus sit, ipsaque denuo in mare demissa. Sic ferunt serpentis oculum dextrum adalligatum contra epiphoras prodesse, si serpens uiuus dimittatur. Et est quidam piscis, siue serpens maximus nomine myrus, cui si eruatur oculus, & alligetur fronti patientis, ophthalmiam sanare dicitur, pisci uero oculum renasci: sed altero illum capi lumine, qui uiuentem non dimiserit. Item dentes omnium serpentum,

Ab animalibus colligenda, illis uiuētibus auferri debent.

tum, quando uiuis exempti sunt, suspensi supra patientem, quartanam sanare dicuntur: similiter dente talpæ uiuæ exempto ea dimissa, sanari dentium dolores: nec adlatrare canes, caudam mustelæ, quæ dimissa sit, habentes. Et narrat Democritus, linguam chamæleontis, si uiuenti erepta sit, ad iudiciorum euentum pollere, eandemq; salutarem esse parturientibus circa domum: cauendum autem, ne domo inferatur, quia esset perniciosissimum. Sunt adhuc proprietates post mortem remanentes: ac de his dicunt Platonici, quòd res in quibus minus mergitur idea materiæ, in his adhuc postquam mortuæ sunt, & defunctæ fuerint, id quod immortale est, mirabilia operari non cessat: Sic in herbis & plantis, auulsis & arefactis adhuc uiget & operatur ipsa uirtus ab idea quondam infusa. Inde est, quod sicut aquila in uita sua omnes aues superat & uincit: sic etiam ea defuncta, pennæ eius omnes aliarum auium pennas & plumas destruunt & corrodunt: eadem ratione pellis leonis omnes alias pelles consumit: & pellis hyenæ, destruit pelles pantheræ: & pellis lupi corrodit pellem agni. Et quædam hæc non agunt solum in contactu corporeo, sed etiam quandoq; in harmonia uocali: sic tympanum factum de pelle adib, hoc est lupi, obmutescere facit tympanum de pelle agni. Simili modo tympanum factum de pelle ericij marini, procul fugat omnia reptilia, per quamcunq; distantiam sonus eiusmodi auditus fuerit: & fides factæ ex intestinis lupi, si cum ouinis fidibus in lyra, aut cythara tensæ fuerint, nullam inde fieri posse consonantiam, manifestum est.

Quæ post mortem uires suas retineant.

Tympanorum ex diuersis pellibus, diuersi effectus.

Quomo

Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestibus, & quomodo humanum corpus ipsaq; hominum exercitia & mores, stellis, atq; signis distribuuntur. CAP. XXII.

MAnifestum est quòd omnia inferiora subsunt superioribus, & quodam modo (ut inquit Proclus) sibi inuicem insunt, scilicet in infimis suprema, & in supremis infima: sic in cœlo sunt terrena, sed sicut in causa modoq; cœlesti, & in terra sunt cœlestia, sed modo terrestri, scilicet secundum effectum: sic dicimus esse hic entia quædam solaria, quædam lunaria, in quibus sol & luna causant aliquid suæ uirtutis. Vnde res huiusmodi recipiunt plures operationes & proprietates consimiles operationibus stellarum ac figurarum, quibus subsunt: sic cognoscimus solaria esse respectiua cordis & capitis, propter leonem solis domum, & arietem solis exaltationem: sic martialia conferunt capiti & testiculis, propter arietem & scorpionē: hinc quibus uino inebriatis, sensus titubant & caput dolet, mißis in aquam frigidam testibus, acetóue dilutis, præsentaneum remedium est. Sed circa ista necessarium est scire, quomodo corpus humanum distribuitur planetis atque signis. Scias itaq; iuxta Arabum traditionem, solem præesse cerebro, & cordi, femori, medullis, oculo dextro & spiritui uitæ, linguæ uero & ori, & cæteris instrumentis siue organis sensuum, tam interiorum quàm exteriorum: insuper manibus, pedibus, cruribus, neruis, & uirtuti phātasticæ præesse: Mercurium spleni, lieni, stomacho, uesicæ, matrici ac auri dextræ, ipsiq; receptiuæ uirtuti: Saturnum hepati & carnosiori parti stomachi: uentri quoq;, & umbilico Iouem: unde in Iouis Ammonij templo effigiē um- Vmbilici effigies cur in templo Iouis Ammonij.

d *bilici*

bilici repositam tradit antiquitas. Sunt præterea qui illi etiam costas, pecten, intestina, sanguinē, brachia & dextram manum, ac sinistram aurem, ac uirtutem naturalem attribuunt: sanguini autem & uenis, & renibus, & chysti fellis, natibus, & dorso, & decursui spermatis, & ui irascibili, præficiant Martem. Iterū renibus & testiculis, uuluæ, & matrici, & genitali semini, & ui cōcupiscibili Venerem: insuper & carni, & pinguedini, uētri, pectini, & umbilico, & eiusmodi omnibus quæ operi Venereo inseruiūt, ut ossi sacro, & spinæ dorsi, & lumbis: præterea, capiti & ori, quo osculum amoris pignus donatur, præesse dicitur. Luna uero etsi totum corpus, & singula membra pro uarietate signorum sibi uendicet, tamen peculiariter sibi adscribuntur cerebrum, pulmo, medulla spinæ dorsi, stomachus, & menstrua, & omnia excrementa, atq; oculus sinister cum crescendi uigore. Ipse uero Hermes in animalis capite septem dicit esse foramina, septem planetis distributa: uidelicet aurem dextram, Saturno: sinistram, Ioui: narem dextram, Marti: Veneri, sinistram: oculum dextrum, Soli: sinistrum, Lunæ: os autem Mercurio. Singula perinde signa zodiaci sua membra curant: sic Aries caput atq; faciem regit: Taurus, collū: Gemini, brachia atq; humeros: Cancer præest pectori, pulmoni, stomacho & lacertis: Leo præest cordi, & stomacho, & iecori, atq; dorso: Virgo respicit intestina, & fundum stomachi: Libra gubernat renes, & femur, atq; nates: Scorpius genitalia, & uuluam, & matricem: Sagittarius dominatur femori atq; subinguinibus: Capricornus regit genua: Aquarius crura & tibias: Pisces regunt pedes. Et sicut horum signorū triplicitates sibi correspōdent, & conueniunt in cœlestibus: sic

Humani corporis partes quibus planetis atque zodiaci signis subsint.

ſic etiam conueniunt in membris, quòd ea experientia ſatis conſtat, quoniam ex frigore pedum dolet uenter & pectus, quæ membra eidem triplicitati reſpōdent. Vnde & medela uni appoſita, alteri prodeſt: ut calefactis pedibus ceſſat dolor uētris. Huius itaq; ordinis memor, ſcias quòd res quæ alicui planetarum ſubſunt, ſingularem quendam habent aſpectum, ſiue inclinationem ad membra eidem planetæ, & ſuis præcipue domicilijs & exaltationi attributa: reliquæ enim dignitates, ut triplicitates & termini, & facies in hac parum habent. Hac igitur ratione Pæonia citraria, gariophyllon, cortices citri, amaracus, dorycnium, cynnamomum, crocus, lignum aloës, thus, ambra, muſcus, & partim myrrha, medentur capiti & cordi: propter Solem, Arietem & Leonē: ſic arnogloſſa herba Martis, medetur capiti & teſtibus propter Arietem & Scorpionem: & ſic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad triſtitiam & melancholiam: Iouialia ad lætitiam & ad dignitatem: Martialia ad audaciam, rixam & iram: Solaria ad gloriam & uictoriam & animoſitatem: Venerea ad amorem, libidinem & concupiſcentiam. Mercurialia ad facūdiam: Lunaria ad uulgarem uitam. Ipſaq; hominum exercitia & mores ſecundū planetas diſtributa ſunt: Nā Saturnus regit ſenes & monachos, & melancholias, & theſauros abſconditos, & quæ longis itineribus & cū difficultate acquiruntur: Iupiter uero habet religioſos, prælatos, reges & duces, & lucra licite acquiſita: Mars tonſores, chirurgos, medicos, lictores, carnifices, macellarios, furnarios, piſtores, milites, qui paſſim Mauortij dicuntur. Similiter & reliquæ ſtellæ ſua exercitia ſignificant, prout hæc in Aſtrologorum libris deſcripta ſunt.

Hominum mores & exercitia planetis ſubiacet.

Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atq; quæ res sunt solares. CAP. XXIII.

QVæ uero res cui stellæ uel signo subsint, cognoscere difficile est ualde: cognoscuntur tamē per imitationem radiorum, uel motus uel figuræ superiorum: quædam etiam per colores & odores, quædam etiam per suarū operationum effectus quibusdam stellis consonantes. Sic solaria sunt inter elementa ignis, & lucida flamma: in humoribus sanguis purior, & spiritus uitæ: inter sapores, qui est acutus, dulcedini mixtus. Inter metalla aurū propter splēdorem: habetq; à Sole, quòd sit cordis confortatiuum. Inter lapides uero qui aureis guttis solares radios imitantur: sicut lapis aëtites aureis guttis Solem imitans, uirtutem habet contra morbum caducum, & contra uenena: sic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens similem pupillæ oculi, ex cuius medio radius emicat, confortat cerebrum, confert uisui: sic carbunculus nocte lucens, uirtutem habet contra omne uenenum aëreum & uaporosum: sic chrysolitus lapis habens in colore tenuem & lucidam uiriditatem, in qua quando Soli opponitur, stella aurea emicat, confortat spiritualia, confert asthmaticis: & quando perforatur, & setis asini in foramen repletus, sinistro brachio alligatus, fugat phantasmata, & terrores melācholicos stultitiamq; repellit: sic lapis Iris similis in colore crystallo, qui ut frequenter, reperitur hexagonus, quando sub tecto pars eius radijs Solis opponitur, & pars altera in umbra tenetur, colligit radios in se solares, quos proijciens reflectendo facit apparere Irim in opposito pariete. Item heliotropius lapis uiridis ad modum iaspidis, uel smaragdi, guttis rubeis stella

Chrysolitus lapis.

Iris lapis.

stellatus facit constantem, gloriosum & bonæ famæ, confert ad uitæ longitudinē: & est uirtus eius mirabilis, quam habet in radios solares, quos in sanguinem conuertere dicitur, hoc est, apparere sanguineos, quasi Sol pateretur eclipsim, quando uidelicet inungitur succo herbæ eiusdem nominis, & in uas plenum aquæ ponitur: & est alia uirtus eius mirabilior in oculos hominum, quorū aciem ita præstringit, atq; ita obcæcat uisum hominum, ut uideri non permittat gestantem se, quod tamen non facit sine adiutorio herbæ eiusdem nominis, quæ & heliotropium uocatur, hoc est solsequiū. Has uirtutes & Albertus magnus, & Guilielmus Parisiensis in scripturis suis confirmant. Hyacinthus etiam habet uirtutem à Sole contra uenena, & pestiferos uapores, reddit gestantem tutum & gratū, confert ad diuitias, & ingenium, confortat cor: retentus in ore, uehementer animum exhilarat. Item pyrophilos lapis rubicundus permixtus. de hoc teste Alberto refert Aesculapius in una epistolarum suarum ad Octauiū Augustum, quòd aliquod uenenum est tantæ frigiditatis, quod cor hominis interempti conseruat ab ustione, ita quòd si aliquādiu ponatur in igne, conuertitur in lapidem: & hic est ille, qui uocatur pyrophilos, ab igne. Habet mirabilem uirtutem contra uenena, & reddit gestantem gloriosum, & formidolosum aduersarijs. Præ omnibus autem solaris est lapis, quem inuenisse fertur Apollonius, nomine pantaura, qui alios lapides ad se trahit, quemadmodū magnes ferrum, contra omnia uenena efficacißimus, ab alijs pantherus dictus, quia pantheræ animali maculoso adsimilatur: ideo etiam Pantochras dicitur, quia omnes colores cōtinet. Aaron illum Euanthum nuncupat. Solares præterea

Hyacinthi uirtutes.

Pyrophilus.

sunt, topazius, chrysopassus, rubinus, balagius: Item solaria sunt auripigmentum, aureiq; coloris, & luminis plurimi. Ex plantis uero & arboribus, sunt solares, quæ uertuntur ad solem, ut heliotropium, & quæ implicant in se folia recedente Sole, oriente uero, explicant paulatim: ut lotos, quam quidam arbusculam solarem esse, & fructuum & foliorum figura testatur: Sic Pæonia, chelidonia, citraria, zinziber, gentiana, dictamnus, uerbena quoq; præstans uaticinium & expiationem, fugansq; cacodæmones. Laurus etiam Phœbo sacer, ac cedrus, palma, & fraxinus, & hedera, & uitis: & quæcunq; uenena, & fulgura repellunt, & perpetuo uirentes hyemis algores non uerentur. Item solaria sunt mēta, mastix, zedoarea, crocus, balsamus, ambra, muscus, mel flauum, lignum aloës, gariophyllum, cinnamomum, calamus aromaticus, piper, thus, amaracus, & Libanotis: quod Orpheus uocat solis thymiama. Inter animalia uero solaria sunt magnanima, animosa, studiosa uictoriæ & gloriæ: ut leo ferarū rex, crocodilus, lynx, aries, caper, taurus armentorum rex, ab Aegyptijs apud Heliopolim soli sacratus, quem Veritem nominant: & bos Apis in Memphi, & in Herminthο taurus nomine Pathim. Lupus etiam Apollini & Latonæ sacer est. Præterea solaris est cynocephalus, qui per singulas horas duodecies in die latrat, & æquinoctij tempore duodecies per singulas horas mingit: idem & in nocte, unde illum in hydrologijs sculpebant Aegyptij. Item solares sunt inter aues, phœnix auis unica, & aquila auium regina: item uultur, olor siue cygnus: & quæ quasi quibusdam hymnis applaudūt surgenti soli, & quasi aduocant, ut gallus & coruus: accipiter etiam, quia in Aegyptiorū theo-

Cynocephalum in hydrologijs Aegyptij cur pinxerint.

logia spiritus & lucis symbolum est, à Porphyrio inter solares numeratur. Praeterea solaria sunt quaecunq; colligunt solis operum similitudinem, ut uermiculi nocte lucentes, scarabeus quoq; quem selem uocant, forma lucida, quem etiam cantharum dicunt, qui pilulas uoluit, ac desuper incubat, aliosq; generat. Appionis interpretatione hoc ipso solis operum similitudinem colligens, cuius oculos etiã iuxta solis cursum uariari constat, solaris esse iudicatur: & quae ex eis sunt. Ex pisciculis autem maxime solaris est uitulus marinus, fulguri resistens, item dactylus, & pulmo nocte lucentes, & stella ob adurentem feruorem, strombi regem secuti, similiter & margari regem habentes, exiccatiq; in lapidem aurei coloris durescunt.

Quae res subsint lunae. CAP. XXIIII.

Lunaria uero sunt inter elementa terra, deinde aqua, tam maris quàm fluuiorum, & omnia humida, humores arborum, & animalium, maxime albi, ut albumina ouorum, pinguedines, sudores, pituitae & superfluitates corporum. Ex saporibus salsus & insipidus: Inter metalla uero argentum: Inter lapides illius est crystallus, argentea marcasita, & omnia alba & uiridia. Item lapis selenites, id est lunaris, ex candido translucens, melleo fulgore, motum imitans lunarem, lunae figuram in se habens, reddensq; eam in dies singulos crescentis, minuentisue numero. Item margaritae, quae ex aquae stillicidijs in conchis generantur: similiter & crystallus, & berillus. Inter plantas & arbores lunares sunt, selenotropion, quae uertitur ad lunam, quemadmodum heliotropion ad solem, & palma arbor ad singulum lunae ortum, singulum ramũ emittens: hyssopus etiã species rorismarini minima arbor & maior

Arbores & plantae lunares.

plantarum, de utrisq; participans: est etiam lunaris hagnus castus, siue casta arbor, & oliua. Similiter & herba chinostares, quæ crescit & decrescit cum luna: scilicet in substantia & numero foliorum, non solum in humore & uirtute: quod singulæ plantæ quodammodo commune habent, præter cepas Martias, quæ solæ contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi uires contrarias habent: quemadmodum inter uolatilia origis Saturnia auis lunæ simul ac soli inimicissima est. Animalia lunaria sunt, quæ humana consuetudine gaudent, & quæ uario naturæ amore & odio pariter excellunt, ut canes omnis generis. Lunaris etiam est chamæleon, qui pro uarietate coloris obiecti similem semper induit: quemadmodū luna pro uarietate signi: in quo reperitur, naturam uariat. Item lunares sunt, porcæ, ceruæ, capræ, & animalia quæcūq; quæ lunarem motum obseruant & imitantur: ut cynocephalus & panthera: fertur enim hæc in armo habere similem lunæ maculam crescentem in orbes, & cornua pari modo curuantem. Lunares sunt & feles, quorum oculi ad lunæ uices ampliores aut minores fiunt: & quæ huiusmodi sunt, ut sanguis menstruus, cum quo multa mira & monstrifica fiunt apud magos. Hyæna etiam sexum mutās, uarijsq; obnoxia ueneficijs, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, ut quæ terram simul cum aqua incolunt, ut castores & lutres, & quæ uenantur pisces: præterea animalia omnia monstrosa, & quæ absque manifestis seminibus aut æquiuoce generantur, ut mures ex coitu & ex terræ computrescentia. Inter aues lunares sunt anseres, anates, merguli: & omnes aquatiles & piscium uenatrices, ut ardeæ: & quæ æquiuoce producuntur, ut uespæ, ex cadaueribus equo

Animalia lunaria.

Aues lunares.

bus equorum: apes ex putrefactione uaccarum, muscilio-nes ex uino corrupto, & scarabei ex carnibus asinorum. Maxime uero lunaris est scarabeus bicornis, quem tauri-formem uocant: qui pilulam defodiens, relinquit octo & uiginti diebus, quibus luna totum zodiacum metitur, no-no autem & uigesimo die, quibus luminarium coniunctio nem futuram putat, adaperiens in aquam proijcit, unde tunc prodeunt scarabei. Inter pisces lunares sunt ælurus, cuius oculi ad uices lunæ uariantur: & quicunq; lunæ mo tum obseruant, ut torpedo, echeneis, cancer, ostrea, con-chylia & ranæ. Pisces lunares.

Quæ sunt sub Saturno. CAP. XXV.

S*Aturnalia sunt inter elementa terra, & etiam aqua: inter humores atra bilis humectās, tam natiua, quàm aduentitia præter adustam: Ex saporibus acetosi, acrio-res, & graues. Inter metalla, plumbum, & propter pon-dus aurum, aureaq; marcasita. Inter lapides onychinus, ziazaa, camoinus, sapphirus, fuscus iaspis, chalcedonius, magnes, & omnia terrea fusca, & ponderosa. Inter plan tas & arbores, asphodelus, serpentaria, ruta, cyminum, helleborus, silphium, mandragora, opium: & quæ stupe-faciunt, & quæ neq; seruntur unquam, neque fructus fe-runt, & quæ nigrantes baccas, nigrósue fructus produ-cunt: ut ficus atra, pinus & cupressus, arbor feralis, & non regerminans baccis, torua, sapore amara, odore uiolen ta, umbra nigrata, pice acerrima, fructu superuacua, dura tione incorrupta, funesta & diti sacra, sicut apium, quo an tiquitus tumulorum thecas, antequam in illis mortuorum imponerent corpora, sternere consueuerunt: quamobrem in conuiuiorum coronamentis ex omnibus passim herbis* Cupressus feralis arbor.

d 5 & flor

Apium coronamentis olim interdictum.

& floribus serta nectere fas erat præterquam ex apio: quoniam lugubre sit, & hilaritati non conueniat. Animalia reptilia segregata, solitaria, nocturna, tristia, contemplatiua uel penitus bruta, auara, timida, melancholica, multi laboris, tardi motus, immundi uictus, & quæ fœtus suos deuorant. Ex istis ergo sunt, talpa, asinus, lupus, lepus, mulus, catus, camelus, ursus, sus, simia, draco, basiliscus, bufo, serpentia omnia & reptãtia, scorpiones, formicæ, & quæ ex putrefactione nascuntur in terra, in aquis, in ædium ruinis, ut mures uermesq; multiplices. Inter aues uero Saturniæ sunt, quæ sunt longi colli & grossæ uocis, ut grues, struthiones, & pauones, Saturno & Iunoni sacræ. Item bubo, noctua, uespertilio, upupa, coruus, & origis auis inuidiosissima. Ex piscibus uero anguilla, seorsum ab alijs piscibus degens, musipula, & canicula fœtus suos deglutientes. Item testudines, ostreæ, conchylia, & spongiæ marinæ, & quæ ex eis sunt.

Quæ sunt Iouialia. CAP. XXVI.

IOuialia sunt inter elemẽta aër: inter humores sanguis, & spiritus uitæ, cuncta quoq; ad uitæ augmentum nutrimentumq; & uegetationem spectantia. Ex saporibus, qui sunt dulces & suaues. Ex metallis, stannum, argentum & aurum, propter temperantiam. Inter lapides, hyacinthus, berillus, sapphirus, tuthia, smaragdus, iaspis uiridis, & perpetuo uirides aëreiq; colores. Inter plantas & arbores, barba Iouis, ocymum, buglossa, macis, spica, menta, mastiche, inula, uiola, lolium, hyoscyamus, populus: & quæ felices arbores traduntur, ut quercus, æsculus, ilex, fagus, corilus, populus, sorbus, ficus alba, pirus, malus, uitis, prunus, fraxinus, & cornus, atq; oliua & oleum.

Insuper

Insuper frumẽtum, hordeum, triticum, passulæ, liquiricia, zaccharum, & omnia quorum dulcedo est manifesta & subtilis, participans aliquid styptici & acuti saporis, ut sunt nuces, amygdalæ, pineæ, auellanæ, pistaceæ, radices pæoniæ, mirobalani, & rheubarbarũ, & mãna. Orpheus quoq; illi attribuit styracem. Inter animalia sunt, quæ præferunt aliqualem dignitatem & sapientiam: & quæ sunt mitia & bonæ disciplinæ, ac bonorum morum, ut ceruus, taurus, elephas: & mansueta queq; animantia, ut ouis & agnus. Ex auibus autem quæ sunt complexionis temperatæ, ut gallinæ & uitella ouorum. Item perdix, phasianus, hirundo, pellicanus. Item cucupha & ciconia, aues pijssimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorum insigne, ac iustitiæ cum clementia symbolum. Inter pisces autem delphinus, anchia, silurus, propter pietatem.

Aquila Imperatorum insigne, & iustitiæ symbolũ.

Quæ referunt Martem. CAP. XXVII.

MArtialia sunt inter elemẽta, ignis: pari modo adusta & acuta omnia, inter humores, cholera: Sapores autem amari, acres & linguam perurentes, & qui dicuntur lacrymosi: inter metalla, ferrum, æs rubeum, & omnia ignea, rubea & sulphurea: inter lapides, adamas, magnes, lapis sanguinaris, iaspis, multigenius, amethystus: inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, cartabana, armoniacum, raphanus, laureola, napellus, scammonia, & omnia uenenosa ex caloris superabundantia: & quæ pungentibus spinis munitæ sunt uel contactu suo cutem urunt, pungunt uel ampullant, ut cardo, urtica, flammula: & quæ comesta lacrymas excutiunt, ut cepæ, ascolonia, porrũ, sinapium, castoreum: & arbores omnes

ſpinoſæ, atq; cornus Marti ſacer. Animalia autẽ quæ ſunt bellicoſa, rapacia, audacia, & perſpicuæ imaginationis, ut equus, mulus, hircus, hœdus, lupus, pardus, onager: ſerpentes quoq; & dracones ueneno infenſi: & quæcunque hominibus infeſta, ut pulices & muſcæ, cynocephalus, propter iracundiam. Aues omnes rapaces, carniuoræ, oßifragæ, ut aquila, falco, accipiter, uultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, noctuæ, ululæ, tinnunculi, miluij: & quæ ſemper famelicæ ac rapaciſsimæ ſunt: et quæ glutiunt, & quaſi uocem ſtrangulantis emittunt, ut corui & cornices, & picus præ cæteris Marti ſacer eſt. Ex piſcibus habet lucium, mullum, paſtinacam, arietem, hircum, lupum, glaucum, qui uoraciſsimi ſimul ac rapaciſsimi ſunt.

Quæ ſunt Venerea. CAP. XXVIII.

VEnerea ſunt inter elementa, aër atq; aqua: inter humores pituita cum ſanguine, ſpiritu ac ſemine genitali: inter ſapores habet dulcem, unctuoſum, & delectabilem: inter metalla habet argentum, & æs croceum atque rubeum: inter lapides conueniunt illi berillus, chryſolitus, ſmaragdus, ſapphirus, iaſpis uiridis, corneola, lapis aëtites, lapis lazuli, corallus, omneſq; pulchri, uarij, albi uel uiridis coloris. Inter plantas & arbores, uerbena, uiola, capillus Veneris, herba lucia, ſiue ualeriana, quæ Arabice dicitur phu. Item thymus, ladanum, ambra, muſcus, ſandalum, coriandrum, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles, & ſuaues, ut pira dulcia, ficus & mala Punica, quæ poëtæ dicunt in Cypro à Venere primo ſata. Præterea dedicata illi ſunt Luciferi roſa, Heſperi etiam myrtus. Animalia habet luxurioſa, delicioſa, fortis amoris, ut catuli, cuniculi, fœtoſæ oues, capræ & hircus, & cæteris animantibus

Hirci ſalacitas.

tibus

tibus citius generans, quem etiam post septimum diem ab ortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, & uitulus propter lasciuiam, etiam Veneri sunt. Ex auibus uero cygnus, motacilla, hirundo, pellicanus, & chenalopex, pullorum maxime amantes. Item coruus & columba Veneri sacra, & turtur, quarum auium alterutra offerri iubebatur in purificationem partus: passer etiam Veneri sacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martij mali, quo nil æque proficuum resistit: Aquilam etiam Aegyptij Venerem uocant, quòd sit in Venerem prona, terdecies enim in die oppressa, si mas uocet, denuo accurrit. Ex piscibus uero Venerei sunt, grues libidinosi, scari salacissimi, merulæ ob fœtus amorem, & cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & suauitatem.

Quæ sequuntur Mercurium. CAP. XIX.

MErcurialia sunt inter elementa aqua, licet indistincte omnia moueat: similiter & humores, præcipue tamen permixtos: sed & spiritum animalem regulat, sapores[q]; uarios & peregrinos permixtos[q]; : ex metallis illius sunt, argentum uiuum, stannum, marcasita argentea. Inter lapides, smaragdus lapis, achates, porphyrites, topazius, & qui sunt diuersorum colorum, & quibus figuræ uariæ à natura insitæ, aut qui ab arte factitij sunt, ut uitrũ, & quæ croceum cum uiridi miscent. Inter plantas & arbores, corilus, pentaphyllon, mercurialis, fumus terræ, pimpinella, maiorana, petroselinum, & quæ breuiores & minores in folijs sunt, mixtis[q]; naturis & uario colore cõposita. Animalia sagacia, ingeniosa, strennua, uersatilis ingenij, uelocis cursus, & facilem consuetudinem cum ho

minib

minibus habentia, ut canes, simiæ, uulpes, mustelæ, ceruus & mula: & animalia Hermaphroditica, & quæ utrūq; sexum uicissim mutant, ut lepus, & hyena & similia. Inter aues quæ à natura ingeniosæ, canoræ & musicæ sunt & uersatiles, ut cardueles, ficedulæ, merula, turdus, alauda, philomela, calādris, psittacus, pica, ibis, porphyrio, & scarabeus unicornis. Inter pisces uero trochus qui seipsum init, quocirca masculofœminam uocant. Item polypus fraudulentus & colore uersatilis, & pastinaca ob solertiam: similiter & mugil cauda cibum hamo excutiens.

Quòd totus sublunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur. CAP. XXX.

PRæterea quicquid in toto mundo reperitur, iuxta planetarum dominia efficitur, uirtutemq; sortitur: sic in igne uiuificum lumen, Soli calor, Marti in terra, superficies uaria Lunæ & Mercurio & stellato cœlo, moles autem tota Saturno. At in medijs elementis, ubi regit, humor aëreus subiacet Ioui, aqueus uero Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio & Veneri. Simili ratione à natura causæ agētes sequuntur Solem, materia uero Lunam, fœcunditas causarum agentium Iouem, fœcunditas materiæ Venerem, expeditio uelox ad effectum Martem & Mercurium: illum propter uehementiam, hūc propter dexteritatem multiformemq; uirtutem: cunctorum autem cōtinuatio permanens Saturno dedicatur. Sed & in uegetabilium numero omne fructum ferens à Ioue est, & omne flores ferens à Venere, & omne semen & cortex à Mercurio, omnis autem radix à Saturno, & lignum omne à Marte, & folia à Luna. Hinc omnia quæ fructum ferunt & non florescunt, Saturni & Iouis sunt: quæ uero florescunt,

ſcunt, & ſemina, non autem fructum producunt, hæc Veneris ſunt, atq; Mercurij: quæ autem ſine ſemine ſponte producuntur, à Luna & Saturno ſunt: pulchritudo omnis à Venere eſt, & robur à Marte: & unuſquiſq; planetarum regit & diſponit id, quod ei aſsimilatur. Similiter in lapidibus, pondus, glutimen & ſtypticitas eſt à Saturno, beneficium & temperamentum à Ioue, durities à Marte, uita à Sole, gratia & pulchritudo à Venere, occulta uirtus à Mercurio, commune beneficium à Luna.

Qualiter prouinciæ, & regna planetis diſtribuuntur. CAP. XXXI.

Ipſe etiam terrarum orbis per ſua regna & prouincias, planetis atq; ſignis diſtributus eſt: Nam Saturno cum Capricorno ſubijciuntur Macedonia, Thracia, Illyria, India, Arriana, Gordiana, quarum regionum multæ ſunt in Aſia minori. Cum Aquario autem ſubſunt illi, Sauromatica regio, Oxiana, Sogdiana, Arabia, Phazania, Media, Aethiopia, & hæ regiones pro maiori parte ad Aſiam interiorem pertinent. Ioui autem ſubijciuntur cum Sagittario, Tuſcia, Celtica, Hiſpania, & felix Arabia. Cum piſcibus, Lycia, Lydia, Cilicia, Pamphylia, Paphlagonia, Naſamonia, & Garamantica. Mars regit cum Ariete, Britanniam, Galliam, Germaniã, Barſtaniam, concaua Syriæ, Idumæam & Iudæam. Cum Scorpione autem Syriam, Comagenem, Cappadociam: Metagonitidem, Mauritaniam & Getuliam. Soli cum ſuo Leone ſubiectæ ſunt Italia, Apulia, Sicilia, Phœnices, Chaldæi, Orſenij ſiue Orchenij. Venus cum Tauro habet Cyclades, maritima paruæ Aſiæ, Cyprum, Parthiam, Mediam & Perſidem. Cum Libra autem imperat, Bactrianis, Caſpis, Sericæ, Theba

Thebaidi, Oasidi, & Troglodytis. Mercurius cum Geminis tenet Hyrcaniam, Armeniam, Mantianam, Cyrenaicam, Marmaricam, & inferiorem Aegyptum. Cum Virgine uero, Graeciam, Achaiam, Cretam, Babylonem, Mesopotamiam, Assyriam, & Elam, unde Elamitae in scriptura dicti sunt. Lunam cum Cancro sequuntur, Bithynia, Phrygia, Colchica, Numidia, Aphrica, Carthago, & tota Carchedonia. Haec ita ex Ptolemaei sententia collegimus: quibus iuxta aliorum astrologorum scripta alia multa addi possent. Verũ qui has prouinciarum partitiones supra syderalem hanc distributionem cum regentium intelligentiarum ministerijs, ac Israëliticorum tribuum benedictionibus, apostolorum sortionibus, ac sacrarum literarum typicis signaculis conferre nouerit, grandia, quin & prophetica super unamquamque regionem elicere poterit futurorum oracula.

Quae subsunt signis, ac stellis fixis, earumq; imaginibus. CAP. XXXII.

Similis est per omnia ratio de figuris stellarum fixarum habenda: sic Arieti coelesti uolunt subijci arietem terrestrem, & Tauro coelesti, taurum, atq; bouem terrestrem: sic Cancro, cancros, Leoni leones, Virgini uirgines, & Scorpionem praesidere scorpionibus, & Capricornum capricornis, & Sagittarium equis, & signo Piscium subesse pisces. Similiter Vrsa coelestis praesidet ursis: Hydra serpentibus: & Cani subsunt canes: & sic de singulis. Ipse uero Apuleius signis atq; planetis, praecipuas ueluti proprias quasdam herbas distribuit, uidelicet Arieti elelisphacon, Tauro peristereona orthion, Geminis peristeriona hyption, Cancro symphyton, Leoni cyclaminum,

Virgini

Virgini calamynthum, Libræ ſcorpiuron, Scorpioni arthemiſiam, Sagittario anagallidem, Capricorno lapathum, Aquario dracontheam, Piſcibus ariſtolochiam. Planetis uero, Saturno ſemperuiuum, Ioui eupatorium, Marti peudanum, Soli heliotropium, Veneri panacem, ſiue callitrichum, Mercurio phlomum, Lunæ agloophotim. Verum Hermes, quem ſequitur Albertus, Planetis dat Saturno aſphodelum, Ioui hyoſcyamum, Marti arnogloſſam, Soli polygoniam, Veneri uerbenam, Mercurio pentaphyllon, Lunæ chenoſtacen. Iamq; etiam experientia cognoſcimus, aſparagos ſubeſſe Arieti, & baſilicon Scorpioni. Nam ſeminata raſura cornu arietis, naſcuntur aſparagi, & baſilicon contritum inter duos lapides gignit ſcorpiones: Præterea ex ſtellis inſignioribus, iuxta Hermetis & Thebit doctrinā, hîc aliquot enumerabo, quarum prima dicitur caput Algol, & præeſt ex lapidibus adamanti: ex plantis elleboro nigro & Arthemiſiæ. Sequuntur Pleiades, præſidentes ex lapidibus cryſtallo & diodoco: ex plantis herbæ diacedon, & thuri, & fœniculo: præterea ſubeſſe ſibi uolunt ex metallis argentum uiuum. Tertia Aldeboran habet ſub ſe ex lapidibus, carbunculum & rubinum: ex plantis tithymallum, & matryſyluā. Quarta dicitur Hircus, hic tenet ex lapidibus ſapphirum, ex plantis marrubium ſiue praſium, mentam, arthemiſiam & mandragoram. Quinta canis maior, hic habet ex lapidibus ſub ſe berillum: ex plantis ſauinam, arthemiſiam, & dracon-team: ex animalibus linguam colubri. Sexta canis minor, habet ex lapidibus achatem: ex plantis florem heliotropij & pulegij. Septima cor Leonis, habet ex lapidibus granatum: ex plantis chelidoniam cum arthemiſia, & maſty-

Aſparagorū ſatio mira. Scorpionum productio.

e che.

che. Octaua cauda Vrsæ maioris, habet ex lapidibus magnetem: ex plantis cichorium, cuius folia & flores uoluuntur ad septentrionem, & Arthemisiam cum flore peruincæ: ex animantibus dentem lupi. Nona dicitur Ala corui, huic subest ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lappacium, quadraginum, hyoscyamus, & consolida: ex animantibus uero, lingua ranæ. Decima spica, habet sub se ex lapidibus, smaragdum: ex plantis, saluiam, trifolium, peruincam seu promarullā, Arthemisiam & mādragoram. Vndecima dicitur Alchamech, præest ex lapidibus, iaspidi: ex plantis, plantagini. Duodecima Elpheia, huic subest ex lapidibus, topazius: ex plantis præest rorimarino, trifolio & hederæ. Decimatertia dicitur cor Scorpionis, huic subest ex lapidibus, sardonius, & amethystus: ex plantis aristolochia longa, & crocus. Decimaquarta uultur cadens, huic subest ex lapidibus chrysolithus: ex plantis satureia, & fumus terræ. Decima quinta, cauda capricorni dicitur, hæc tenet ex lapidibus chalcedonium: ex plantis maioranam, arthemisiam, nepetam, & quam calamintham dicunt, pulegio similem, & radicem mandragoræ. Illud præterea sciendum est, non quamlibet, aut lapidem, aut plantam, aut animal, aut aliud uno solo sydere regi, sed multa etiam à pluribus recipere influxum, & non tam separatum, quàm coniunctum: sic inter lapides chalcedonius subest Saturno & Mercurio, cum cauda Scorpionis, & Capricorni: Sapphirus autem Ioui & Saturno, & stellæ Alhayoth: Tuthia Ioui & luminaribus: Smaragdus Ioui, Veneri & Mercurio, ac spicæ: Amethystus autore Hermete, subest Marti cum Ioue, & corde Scorpionis: Iaspis multigenus Marti, & Ioui,

ac stel

ac stellæ Alchamech: Chrysolithus Soli, Veneri & Mercurio, & stellæ quæ dicitur Vultur cadẽs: Topazius Soli, & Elpheiæ: Adamas Marti & capiti algol. Simili modo ex uegetabilibus herba serpẽtaria subest Saturno & Serpentario cœlesti: mastyche & menta Ioui atque Soli, sed mastyche etiam cordi Leonis, & menta hirco adhærent: sic elleborus Marti & capiti algol. Muscus & sandali, Soli cum Venere: coriandrum Veneri cum Saturno dicata sunt. Ex animalibus etiam uitulus marinus subest Soli ac Ioui. Vulpes & simiæ Saturni sunt & Mercurij, & canes domestici Mercurij sunt & Lunæ, & iam plura ex istis in superioribus docuimus.

De signaculis & characteribus rerum naturalium. CAP. XXXIII.

OMnes stellæ suas proprias habent naturas, proprietates, cõditiones: quorum signacula & characteres per suos radios etiã in istis inferioribus producunt, in elementis, in lapidibus, in plantis, in animalibus & eorum membris. Vnde unaquæq; res à dispositione harmonica, & à sua stella ipsam irradiante sortitur speciale aliquod signaculum, seu characterẽ sibi impressum, illius stellæ siue harmoniæ significatiuum, ac specialem in se continentem uirtutem, ab alijs differentem, uel genere, uel specie, uel numero præiacentis materiæ. Habet itaq; quælibet res suum characterem ad aliquem peculiarẽ effectum sibi à sua stella impressum, maxime ab illa quæ in ipsa præ cæteris obtinet principatũ: & hi characteres has stellarum suarum proprias naturas, uirtutes & radices in se continent atq; retinent, earumq; consimiles operationes in res alias, super quas reflectuntur, producunt, & stellarum

Res quælibet suum habet characterẽ.

suarum influxus prouocant adiuuantq́;, siue planetarum, siue etiam stellarum fixarum, & imaginum, & signorũ cœlestium, quoties uidelicet in debita materia, suo tempore debitisq́; solennitatibus fuerint fabricati. Quod considerantes antiqui sapientes, qui ad inuestigandas occultas rerum conditiones plurimum laborauerunt, stellarũ imagines, figuras, signacula, sigilla, characteres adnotarunt, quos natura ipsa per stellarum radios in istis inferioribus depinxit, alios in lapidibus, alios in plantis, & ramusculorum iuncturis atque nodis, alios in animalium membris diuersis: Nam laurus, lotus, heliotropium, plantæ solares in suis radicibus ac nodis præcisis, Solis characteres ostendunt: sic & in animalium oßibus, & spatulis: unde spatularia diuinationis species proceßit: atq; in lapidibus, & lapidicinis, characteres & imagines cœlestium non rarò inuentæ sunt. Sed cùm in tanta rerum diuersitate non sit tradibilis scientia, nisi in paucis, quæ humana prudentia percipi possunt, iccirco relinquentes nunc ea quæ in plantis & lapidibus, cæterisq́; rebus, & multorum animalium membris inuestigari possunt, in sola humana natura gradum sistamus: quæ cùm sit totius uniuersi completißima imago, in se ipsa omnem cœlestem continens harmoniam, proculdubio in ea ipsa omnium stellarum, cœlestiumq́; influxuum signacula characteresq́; abundè reperimus: & illa quidem eo efficaciora, quo ab cœlesti natura minus sunt remota. Verùm sicut stellarum numerus soli deo cognitus est, sic etiam eorum circa hæc inferiora effectus & signacula: quare nullus humanus intellectus ad ea cognoscenda ascendere potest. Vnde ualde pauca innotuerunt, quæ ueteres Philosophi & Chiromantici partim

Spatularia unde processerit.

In humana natura cœlestium influxuum signacula abundè reperiuntur.

tim experiētia sūt adsecuti, & multa adhuc in naturæ thesauris delitescunt occlusa. Igitur pauca quædā planetarū signacula, siue characteres hic adnotabimus, quos ueteres Chiromātici in hoīnū manibus cognouerūt. Has Iulianus sacras, siue diuinas literas uocat, quum iuxta uerbū scripturæ sacræ, per illas scripta sit uita hominum in manibus eorum: suntq́; ubilibet nationū & linguarū semper eædem atq; sibi consimiles permanētesq́;: quibus adinuenerunt post ea multas alias, cū ueteres, tū recētiores Chiromātici: quas qui nosse uelit, eorum uolumina requirat. Satis hic est ostēdisse undénam characteres naturæ suam ducant originem atq; in quibus rebus sunt perquirendi.

SEQVVNTVR FIGVRAE
literarum diuinarum.

Literæ seu characteres Saturni.

Literæ seu characteres Iouis.

Literæ seu characteres Martis.

Literæ siue characteres Solis.

Literæ siue characteres Veneris.

Literæ siue characteres Mercurij.

Literæ siue characteres Lunæ.

Quomodo per res naturales earumq́ue uirtutes, possumus allicere & attrahere influxus atque uirtutes corporum cœlestium. CAP. XXXIIII.

NVnc si optas ex aliqua mundi parte stelláue uirtutem accipere, adhibitis quæ ad stellam hanc attinent, eius proprium subis influxum, uelut lignum per sulphur, picem & oleum, paratum ad suscipiendum flammam. Nihilominus quando cuidam rerum speciei uel indiuiduo rite adhibes multa, quæ sparsa sunt eiusdem inter se ideæ ac stellæ conformia, mox per materiam hanc ita opportune paratam singulare munus ab idea infunditur per rationem animæ mundi. Dico autem opportune paratam, scilicet sub harmonia simili harmoniæ, quæ quādam uirtutem infuderat materiæ. Nam licet res uirtutes aliquas, quales diximus, habeant: tamen illæ uirtutes ita delitescētes sunt, quòd raro opus aliquod ab illis tali uirtute perfectum extat: sed sicut in grano sinapis contuso latentem excitat acuitatem: & sicut calor ignis literas scriptas Simile. *succe*

succo cepæ uel lacte, producit in aspectum prius delitescentes: & literæ hirci adipe lapidi inscriptæ, & prorsus occultæ, quando submergitur lapis aceto, prodeunt, & quasi sculptæ eminentes extant: atq; sicut tactus scopo uel arbuti rabiem suscitat consopitam, sic ipsa harmonia cœlestis latentem in materia uirtutem prodit, excitat, corroborat, & manifestam efficit, atq; , ut ita loquar, de potētia producit in actum: quando res illæ sub cœlesti opportunitate rite exponuntur. Exempli gratia: si cupis uirtutem à Sole attrahere, quære quæ sunt solaria: inter uegetabilia, plantas, metalla, lapides, & animantia: hæc sunt adhibenda, hæc sumenda: potißime uero quæ in ordine solari sunt superiora, hæc enim magis conferunt: sic singulare munus à Sole trahes per radios Solis simul opportune susceptos, perq; spiritum mundi.

De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem, earumq; utilitate. CAP. XXXV.

COmpertum habemus in natura inferiori, non inueniri in uno quodam compræhensas cunctas superiorum corporum dotes, sed per plures apud nos species esse dispersas, sicut sunt plures res solares, quarum tamen unaquæque non cunctas Solis complectitur uirtutes, sed alia alias habet à Sole proprietates. Quare aliquando necesse est, in operationibus fieri mixtiones, ut si centum, uel mille Solis uirtutes per tot plantas, animalia & similia sparsæ fuerint, possumus has simul conflare & in unam redigere formam, in qua dictas uirtutes iam omnes unitas uidebimus contineri. Est autem in commixtione uirtus duplex: una uidelicet, quæ partibus suis prius insita est, & cœlestis, alia per certam & artificiosam multarum rerum

Duplex in cōmixtione uirtus.

inuicem confusarum, & secūdū certas proportiones commistionum, quales cum cœlo consentiant sub certa constellatione acquisita: & hæc uirtus descendit per similitudinem & habitudinem quandam rerum ad inuicem cum superioribus, in quantum sequentes uirtutes antecedentibus gradatim correspondent, ubi præsertim patiens ad suum insuper agens accommodatur: sic ex certa quadam herbarum, uaporum & similium compositione, cum physice, tum astronomice confecta, resultat quædam communis forma, pluribus syderum dotata muneribus: sicut in melle apum, quòd ex innumerabilium florum succis exceptum & in unam formam redactum, omnium continet uirtutem diuino propè & admirabili muscarum artificio. Quod tamen haud minus mirandum est, quòd Eudoxus Gnidius refert de melle factitio, quòd gigantum in Libya gens quædam ex floribus cōficere nouit optimum, adeò ut ab apum melle minimum distare uideatur. Omnis autem commixtio quæ constat ex pluribus, tunc est perfectißima, quando ita ex suis partibus conglutinatur, ut unum fiat, undique sibi constet, neque facile dißipetur: sicut uidemus aliquando lapides & corpora diuersa, ui quadam naturali sic conglutinari & uniri, ut penitus unum uideantur: sicut duæ arbores per insitionem, & ostreæ cum lapidibus ui quadam naturæ occulta: uisaq; sunt animalia in lapides uersa, atq; sic cum lapidis substantia unita, ut iam unum corpus, & illud homogeneum efficere uiderentur. Sic Hebenus in arborum genere, modo lignum, modo lapis est. Quando itaq; aliquis commixtionem fabricat ex multis materijs sub cœlestibus influxibus, tunc uarietas illinc quidem cœlestium actionum, hinc

uero

uerò potentiarum naturalium congregata, facit quædam mirabilia, per unguenta, per collyria, per suffumigationes, per similia, qualia uidelicet leguntur in libris Chiramidis, Archytæ, Democriti, & Hermetis, qui Alchorat inscribitur, & aliorum plurium.

De unione rerum commixtarum, atque introductione nobilioris formæ, uitæque sensibus. CAP. XXXVI.

Sciendum uerò, quo alicuius rei nobilior forma est, eo res ipsa promptior est, & propensior ad recipiendū, eo etiā potentior ad agendū. Redduntur itaq; incompræhensibilia rerum mirabilia, quando scilicet materijs cōmixtis, opportunisq; temporibus præparatis, ad uiuificandum ponuntur, uitam illis ex stellis, animamq; sensibilem, tanquam nobiliorem formam conciliando. Tanta quippe est in materijs præparatis potentia, quas tunc uitam adipisci uidemus, quādo qualitatum perfecta commixtio priorem iam cōtrarietatem fregisse uidetur: perfectiorem uerò adeptæ sunt uitam, quatenus complexio à contrarietate est remotior. Cœlum uerò causa præpotens ab initio cuiusq; rei generandæ, concoctione materiæ & digestione perfecta, cœlestes influxus dotesq; mirificas cum uita simul largitur, quatenus in ipsa uita animaq; sensibili est compræhensio ad nobiliores uirtutes ac sublimiores concipiendas. Virtus præterea cœlestis alibi quidem sopita iacet, ceu sulphur à flamma remotum: in uiuentibus autem corporibus sæpe flagrat, sicut sulphur accensum: tum uapore suo proxima omnia complet: sic miranda quædam opera procreantur, qualia leguntur in libro Nemith, qui & legum Plutonis inscribitur, quia eiusmodi generationes monstrosæ sunt,

e 5 neq;

Varia uariorum animalium procreatio.

neque secundum leges naturæ producuntur. Nos enim scimus, quòd ex uermibus generatur culices, ex equo uespæ, ex uitulo & boue apes, ex cancro ablatis pedibus inhumato generatur scorpius, ex anate tosta donec in puluerē teratur, illo in aquam proiecto, generantur ranæ: si autem in pastillo cocta & per frusta incisa in loco humido & subterraneo dimittatur, generantur bufones: ex basilicone herba inter duos lapides trita, generantur scorpiones: & ex capillis mulieris menstruatæ sub fimo locatis, fiunt serpentes: & pilus ex cauda equi in aquam proiectus, uitam concipit, & transit in uermem perniciosum. Et est artificium, quo in ouo excubante gallina generatur forma similis homini, qualem ego uidi, & componere noui, quam magi mirandis uirtutibus efficacem perhibent, & hanc ueram mandragoram dicunt. Oportet igitur cognoscere, quæ & quales materiæ, siue natura, siue arte inchoatæ, uel perfectæ, siue ex pluribus aggregatæ, quales cœlitus influxus suscipere possunt. Congruitas enim rerum naturalium ad cœlestia sufficit, ut ab illis hauriamus influxum: quia cum nihil prohibeat ad inferiora cœlestia lumen suum diffundere, materiam nullam permittunt expertem fore suæ uirtutis. Quapropter quātumcunq; materiæ perfectum ac purum est, ad cœlestem influxum non ineptum est. Ea enim est colligantia & continuitas materiæ ad animam mundi, quæ quotidie influit super naturalia, & super omnia quæ natura præparauit, ut impoßibile sit præparata materia non influi uitam aut nobiliorem quandam formam.

Materiæ ad animam mūdi colligantia.

Quo

Quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam & uitalia dona desuper trahimus. CAP. XXXVII.

DIcunt Academici simul cum Trismegisto, & Iarchas Brachmanus, atq; Hebræorum Mecubales fatentur, omnia quæ sunt sub lunari globo in hoc inferiori mundo generationi & corruptioni subiecta, eadem etiam esse in cœlesti mundo, sed modo quodam cœlesti, deinde etiam in mundo intellectuali, sed multo perfectiori & meliori nota, perfectissimo tandem in archetypo. Atq; hac serie unumquodq; inferiorum suo superiori, & per hoc supremo, pro suo genere respondere: & ab eisdem suscipere, è cœlis quidem uim illam cœlestem, quam quintam essentiam, siue spiritum mundi, siue mediam naturam uocant: ab intellectuali autem mundo spiritualem, uiuentemq; uigorem, omnem qualitatiuam uirtutem transcendentem: ab archetypo deniq; per hæc intermedia pro gradu suo originalem uim totius perfectionis. Hinc ab istis inferioribus ad sydera, ab illis ad eorundē intelligentias, & inde ad archetypum unaquæq; res apte reduci potest: ex quarum serie tota magia, & omnis occultior philosophia emanat. Trahitur enim quotidie aliquid naturale per artem, trahitur quotidie diuinum aliquod per naturam, quod intuentes Aegyptij, naturam magam uocauere, hoc est, uim ipsam magicam, in attractu similium per similia, & conuenientium per conuenientia. Attractus autem huiusmodi, per rerum mutuam conuenientiam ad se inuicem superiorum cum inferioribus, Græci συμπάθειαν uocauerunt: sic conuenit cum terra aqua frigiditate, aqua cum aëre humore, aër cum igne calore, ignis conuenit cum cœlo in

Magia unde emanet.

mater

materia: nec miſcetur ignis cum aqua, niſi per aërem, nec aër cum terra, niſi per aquam. Sic nec miſcetur anima corpori, niſi per ſpiritum: nec intellectus ſpiritui, niſi per animam. Sic uidemus, cum natura fœtus corpus humanum figurauerit, hoc ipſo præparamento, ſpiritum ſtatim ab uniuerſo deducit: ſpiritus hic fomes eſt in ſpiritu corporeq; ad intelligentiam, mentemq; diuinitus conſequendam: ſicut in ligno ſiccitas parata eſt ad penetraturum oleum: oleum huic imbibitum eſca eſt ad ignem: ignis ipſe luminis eſt uehiculum. His exemplis uidemus quomodo certis quibuſdam præparamētis naturalibus & artificialibus, cœleſtia quædam dona deſuper ſuſcipere poſſumus. Conueniunt enim lapides & metalla cum herbis, & hæ cum animalibus, hæc uero cum cœlis, & hi cum intelligentijs, & iſtæ cum diuinis proprietatibus & attributis, atq; cum ipſo Deo, ad cuius ſimilitudinem, & imaginem omnia creata ſunt. Prima autem dei imago mūdus, mundi homo, hominis animal, animalis zoophytum, illius uerò planta, plantæ autem metalla, & horum lapides ſimilitudines imaginationesq; repræſentant. Rurſus in ſpiritualibus conuenit planta cum bruto uegetatione, brutum cum homine ſenſu, hic cum dæmone intellectu, illi cum Deo immortalitate iunguntur: diuinitas menti, mens intellectui: hic intentioni, hæc imagini: illa ſenſationi, ea ſenſibus, ipſi tandem rebus. Ea enim eſt naturæ colligantia & continuitas, ut omnis uirtus ſuperior per ſingula inferiora longa & continua ſerie radios ſuos diſpertiendo uſq; ad ultima fluat: & inferiora per ſingula ſua ſuperiora ad ſuprema perueniant. Sic enim inferiora ad ſuperiora inuicem connexa ſunt, ut influxus ab eorum capite prima cauſa, tanquam chorda

Naturæ mira colligantia.

quædam

quædam tensa, usq; ad infima procedat: cuius si unum extremum tangatur, tota subitò tremat, & tactus eiusmodi usq; ad alterum extremum resonet, ac moto uno inferiori, moueatur & superius, cui illud correspondet, sicut nerui in cythara bene concordata.

Quomodo dona, non solùm cœlestia & uitalia, uerumetiam intellectualia quędam & diuina desuper suscipere possumus. CAP. XXXVIII.

TRadunt Magi per inferiora superioribus cõformia, posse oportunis cœli ĩfluxibus cœlestia dona trahi: atq; sic quoq; per hæc cœlestia cœlestes dæmones, quatenus stellarum pedissequos nobis conciliari & insinuari. Quare certis quibusdam materijs naturalem uim diuinitatis habentibus, hoc est, quæ naturaliter superis consentaneæ sunt, ritè collectis, partim physicè, partim astronomicè, undiq; opportunè conflatis, dona nõ solùm cœlestia aut uitalia, uerumetiam intellectualia quædam dæmoniaca et diuina desuper suscipi posse, Iamblichus, Proclus, atq; Synesius, cum tota Platonicorum schola confirmãt: & Mercurius Trismegistus scribit ex proprijs certisq; rebus certo cuidam dæmoni congruentibus, compositam ritè statuam, confestim per dæmonem congruum animari. Cuius etiam meminit Augustinus de ciuitate dei libro octauo. Ea enim est mundi concordia, ut etiam supercœlestia trahantur à cœlestibus, & supernaturalia à naturalibus conspirent ac trahantur: quia una uirtus opifex & specierum participatio per omnia diffunditur: quæ quidem uirtus opifex, sicut ex occultis rationibus manifesta producit, ita magus assumit manifesta, occulta ut attrahat: puta, per stellarum radios, per suffumigationes, per lumina, per sonos, per Magus p manifesta, occulta attrahit.

res

res naturales cœlestibus cõgruas: quibus ultra corporeas qualitates insunt etiam rationes, & sensus, & numeri, & mensuræ incorporeæ atq; diuinæ. Sic legimus antiquos certis rebus naturalibus sæpe diuinum aliquod & mirandum suscipere solitos: sic lapis qui nascitur in pupilla oculorum hyenæ, sub lingua retentus, diuinationem præstare dicitur. Idem fertur selenites lapis lunaris efficere: sic anchitide dicunt euocari imagines deorum, synochitide umbras inferorũ euocatas teneri: Similia aglaoptis herba, quæ & marmoritides uocatur, in marmoribus Arabiæ nascens Persico latere, efficit, ut narrat Plinius, atq; magos ea uti, cum uelint deos euocare, esseq; herbam theangelidam nomine, qua pota magi diuinent. Præterea etiam esse herbas quasdam, quibus mortui reuocentur ad uitam, unde Xanthus historicus narrat, herba quadam nomine bali, occisum draconis catulum, uitæ restitutum à parente, eademq; Tillonem quendam, quem draco occiderat, resuscitatum. Et Iuba refert, in Arabia herba quadam hominem reuocatum ad uitam. Verũ an poßint talia re uera fieri ui herbarum, uel cuiusuis alterius rei naturalis in hominem, in sequentibus differemus: posse autem fieri in cæteris animãtibus, certum & manifestum est. Sic muscæ submersæ si ponãtur in cineribus tepidis, reuiuiscunt: & apes submersæ similiter uitam recuperant in succo nepetæ, & anguillæ defectu aquæ mortuæ, si corpore integro existente ponantur sub fimo in aceto, & addatur de sanguine uulturis, post paucos dies omnes recuperant uitam. Echeneim si quis in frusta discerpserit, & in mare proiecerit, paulo pòst partes conuenire & reuiuiscere aiunt. Scimus quoq; pellicanũ necatos pullos suos reuocare ad uitam proprio sanguine.

Tillo per herbam uitæ restitutus.

Animalia ad uitam reuocari possunt, homo non ita.

Quòd

Quòd certis quibuſdam mundi materijs mundana numina, & horum numinum miniſtros dæmones allicere poſſumus. CAP. XXXIX.

NEmo ignorat malos dæmones malis ac prophanis artibus allici poſſe, quemadmodum narrat Pſellus Gnoſticos magos conſueuiſſe, quos penè execrandæ & abominabiles turpitudines exequebātur, quales olim in ſacris Priapi, & in ſeruitio idoli quod uocabatur Panor: cui pudēdis diſcoopertis ſacrificabatur. Neq; iſtis diſsimile eſt, ſi modo ueritas & non fabula eſt, quod legitur de templariorū deteſtanda hæreſi, & ſimilia horum de maleficis mulieribus conſtāt, quæ quidem anilis dementia ſæpe in eiuſmodi flagitijs errare depræhēditur. His igitur & horum ſimilibus mali dæmones alliciūtur, atq; conſpirāt: quemadmodū malignus dæmon de Cynope mago ad Ioannē: omnis, inquit, poteſtas ſatanæ illic inhabitat, & coniurationem init cū uniuerſis principatibus, et pariter noſipſi cū eo, & obedit nobis Cynops, & nos uiciſsim obedimus illi. Nemo rurſus ignorat econuerſo bonis operibus, pura mente, myſticis orationibus, deuotis ſupplicijs, & ſimilibus, ſupercœleſtes angelos nobis cōciliari. Nemo igitur dubitet ſimili modo certis quibuſdā mundi materijs mūdana numina quoq; allici poſſe, uel ſaltem dæmones horum numinū miniſtros ſiue pediſſequos, ut inquit Mercurius, dæmones aëreos, non ſupercœleſtes, nedum ſubilimiores. Sic legimus ueteres ſacerdotes feciſſe ſtatuas & imagines futura prænunciantes, ſpirituſq; ſtellarum ipſis infudiſſe, non tam materijs certis cohibitos, quàm eiſdem gaudentes: quatenus uidelicet eiuſmodi materias ſibi ipſi congruas

Dæmones mali, malis alliciuntur artibus.

Angeli boni bonis conciliantur operibus.

digno

dignoscentes, semper libenterq; habitant in eisdem, perq; illas loquuntur efficiuntq; mirabilia, non secus atq; soleant dæmones humana corpora occupantes.

De ligationibus cuiusmodi sint, & quibus modis soleant fieri. CAP. XL.

Ligatio multiplex.

DIctum est de uirtutibus & mirabili efficacia rerum naturalium. Restat nunc uidere rem magnæ mirabilitatis, & ipsa est ligatio hominum in amorem uel in odium, in ægritudines & sanitates, & eiusmodi. Item ligatio furum & latronum, ut in aliquo loco furari non possint: ligatio mercatorum, ut in aliquo loco emere uel uendere nequeant: ligatio exercitus, ut metam aliquam transire non possit: ligatio nauium, ut nulla ui uentorum, etiam infinitis uelis per uentum tensis portum egredi minime ualeant. Item ligatio molendini, ut nullo impetu uolui possit: ligatio cisternæ uel fontis, ut aqua exinde hauriri nequeat: ligatio agri, ut fruges in eo produci nequeant: ligatio loci alicuius, ut in eo ædificari nihil possit: ligatio ignis, ut in aliquo loco accendi non possit: & quòd aliquod combustibile apposito fortissimo igne non ardeat. Item ligatio fulgurum & tempestatum, ut nocere non possint. Item ligatio canum, ut latrare non possint: ligatio auium & ferarum, ut uolare, uel fugere nequeant: & horũ similia uix credibilia, quæ tamen sæpius experientia cognita sunt. Fiunt autem ligationes huiusmodi per ueneficia, per collyria, unguẽta, potiões siue philtra, per alligationes & suspensiones, per annulos, per fascinationes, per fortes imaginationes & animi excessus, per imagines et characteres, per incantationes & imprecationes, per lumina, per sonos, per numeros, per uerba & nomina, inuocatiões,

Ligationes per quæ fiãt.

sacrific

sacrificia, adiurationes, exorcismata, consecrationes, deuotiones, perq; uarias superstitiones & obseruationes, horumq; similia.

De ueneficijs earundemq; potentia. CAP. XLI.

VEneficiorum tanta narratur esse potentia, ut credantur omnia inferiora subuertere, & tabescere & permutare posse, quemadmodum canit Vergilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta uenena
Ipse dedit Mœris. nascuntur plurima Ponto.
His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis,
Mœrim, sæpe animas imis exire sepulchris,
Atq; satas aliò uidi traducere messes.

Item alibi de socijs Vlyßis:

Quos hominum ex facie dea sæua potentibus herbis
Induerat Circe, in uultus ac terga ferarum.

Et paulo pòst:

Picus equûm domitor, quem capta Cupidine coniux,
Aurea percussum uirga, uersamq; uenenis
Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas.

Sunt autem huiusmodi ueneficiorum species, cuiusmodi recitat Lucanus de uenefica illa Thessala, manes euocante, inquiens:

Huc quicquid fœtu genuit natura sinistro
Miscetur, non spuma canum, quibus unda timori est,
Viscera non lyncis, non duræ nodus hyenæ
Defuit, & cerui pasti serpente medulla,
Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In medijs echeneis aquis, oculiq; draconum.

Et qualia narrat Apuleius de Pamphila illa uenefica ad amorem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab in-

flatis utribus detonsos, pro Bœotij adulescentis capillis, attulit Pamphilæ, inquiens: Iam uecors animi, tectum scandulare conscendit, quòd altrinsecus ædium patore perflatili nudatū, ad omnes orientales cæterosq; aspectus peruium maxime his artibus suis cōmodatum secreto colit, priusq; apparatu solito instruxit feralem officinā, omne genus aromatis, ignorabiliter laminis literatis, & infelicium nauiū durantibus clauis defletorum, sepultorum etiam cadauerum expositis multis admodum membris: hic nares & digiti, illic carnosi claui pendentium, alibi trucidatorum seruatus cruor, & extorta ferarum dentibus trunca caluaria, tunc decantatis spirātibus fibris litat uario latice, nūc rore fontano, nunc lacte uaccino, nunc melle montano libat et mulsa: sic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cum multis odoribus dat uiuis carbonibus adolēdos, tunc protinus inexpugnabili magicæ disciplinæ potestate, & cæca numinum coactorum uiolentia, illa corpora quorum fumabant stridentes capilli, spiritum mutuantur humanum, & sentiunt, & audiunt, & ambulant, & quò nidor suarum ducebat exuuiarum ueniunt, & pro illo iuuene Bœotio aditum gestientes fores insiliunt. Augustinus quoque perhibet se in Italia audiuisse mulieres quasdam ueneficas, artibus adeo imbutas, ut dato caseo statim homines conuerterent in iumenta, quæ necessaria portarent, & hos finito opere in homines iterum restituerent.

Homines subito in iumēta uersi.

De quorundam ueneficiorum admirandis uirtutibus. CAP. XLII.

N*Vnc uero narrabo quædam ueneficia, & horum exemplo sit parata uia ad totam hanc considerationem.*

tionem. Ex eis igitur sunt sanguis menstruus, qui quantas in ueneficio uires habet, uideamus: Nam ut dicunt, acescunt eius superuentu musta nouella, uitis eius tactu in perpetuum læditur, sterilescunt tactæ fruges, moriuntur insitæ, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, speculorum fulgor aspectu ipso hebetatur, & acies ferri in cultris tonsorijs eborisq; nitor præstringuntur, etiam ferrum rubigine protinus corrumpitur: æs etiam contactum, graue uirus diri odoris accipit & æruginem, in rabiem aguntur gustato eo canes, atque insanabili ueneno morsus infigitur, aluei apum emoriuntur, tactisq; aluearijs fugiunt, linaque cum coquuntur, nigrescunt: equæ si sint grauidæ, contacto eo abortum patiuntur: abortum etiam facit illitum prægnantibus. Asinæ non concipiunt tot annis, quot grana hordei eo contacta comederint: cinisque pannorum menstruosorum si quis eum aspergat lauandis uestibus purpuram mutat, floribus colorem adimit. Ferunt tertianas quartanasq; febres fugari menstruo in lana arietis nigri in argento brachiali incluso. Præterea tertianis quartanisq; efficacissimum dicitur plantas ægri cum eo subterlini: multoq; efficacius ab ipsa muliere etiam ignoranti: sic & comitiales impetus morbosq; sanari. Inter omnes autem conuenit, si aqua potúsue formidetur à morsu canis, supposita tantum calyci lacinia menstruo tincta, statim metum eius discuti. Præterea ferunt nudatas in mense, si segetem ambiant, erucas ac uermiculos, scarabeosq; ac cantharides & noxia quæq; decidere: cauendum uero, ne id oriente sole faciant, sementem enim arescere. Similiter abigi grandines turbinesq;, ac contra fulgura prodesse, horum plura Plinius ipse recitat. Illud scias,

Sanguinis menstrui uires.

Hydrophobi remedium.

maius uenenũ esse, si decrescente luna accidat: sed uim eius maiorem esse, si in silente luna contingat: si uero in defectu lunæ solísue euenit, irremediabile fieri: maxime uero ac potentißimi uigoris esse, quando purgatio illa primis annis euenit, atq; in uirginitate prima sit, id quoq; conuenit tũc ei: nam tactis omnino postibus domus, irritum in ea fit omne maleficium. Præterea ferunt, quòd fila uestis contactæ, ne igne quidem uincuntur, atq; si in incendium projciantur, nõ dilatari amplius. Dicitur quoq;, quòd si radix pæoniæ cum castoreo & litura pannorum menstruosorum detur patienti, sanari morbum comitialem. Præterea si stomachum cerui cremaueris uel assaueris, adiungasq́; de pannis menstruosis suffitus, eo balistas nihil proficere ad uenationem: capillos etiam mulieris menstruosæ, si sub fimo ponantur, generari serpentes: ac etiam si crementur, fugari eorum odore serpentes, tanta uis eius ueneficij est, ut etiam uenenosis sit uenenum. Est & Hippomanes caruncula, inter ueneficia haud parum famosa, caricæ magnitudine, colore nigro, quæ in fronte nascentis pulli equini apparet: quam nisi statim mater uorauerit, animum à filio penitus auersum habet, & fœtum non alit: ob hoc maximam uim eius ad amorem concitandum ferunt, quando in puluerem uersa cum amantis sanguine propinatur in poculis. Est & aliud ueneficium quod eodem nomine hippomanes dicũt, uirus scilicet illud, quod ex equarum inguinibus defluit, quo tempore feruntur in amoris furorem, cuius meminit Vergilius, ubi canit:

Hippomanes.

Hinc demum hippomanes, uero quod nomine dicunt
Pastores, lentum distillat ab inguine uirus.
Hippomanes quam sæpe malæ legere nouercæ,

Miscen

Miſcentes herbas, & non innoxia uerba.

De hoc & Iuuenalis Satyricus:

Hippomanes, carmenq́; loquor, coctumq́; uenenum
Priuigno datum.

Narrat Apollonius in ſuis Argonauticis, Promethei herbam, quam natam ait ex ſanie & cruore in terram ſtillante, dum iecur Promethei uultur in Caucaſo laceraret ac depaſceretur: cuius flos, inquit, aſsimilis croco, colore corycto, caule gemino, cubiti menſura prominēs, radix ſub terra uelut caro recenter inciſa ſuccum nigricantem tāquam phagi emittit: Quo ſi quis, Proſerpinæ prius re diuina peracta, corpus illiniat, illum nec ferro nec igne oblædi poſſe, tradit. Et Saxo Grammaticus ſcribit, Frontoni cuidam ueſtem fuiſſe, qua indutus nullo telorum acumine lædi poterat. Hyæna etiam multis ueneficijs inſicitur: nam ut refert Plinius, ſanguine eius tactis poſtibus, ferunt præſtigiorum infeſtari artes, nec poſſe elici deos, nec colloqui quocunq; modo tententur. Item tali ſiniſtri cinere decocto, cū ſanguine muſtelæ perunctos, omnibus odio euenire. Idem fieri oculo decocto. Rurſus extremam fiſtulam inteſtini cōtra ducum ac poteſtatum iniquitates adminiſtrari, & ad ſucceſſus petitionum, iudiciorum ac litium euentus pollere, ſi omnino aliquantulum quis ſecum habeat, eiuſdem quoq; cauerna ſiniſtro lacerto religata, ſi quis mulierem aſpiciat, amatorium eſſe tam præſens, ut ilico ſequatur: frōtis uero corium faſcinationibus reſiſtere. Baſiliſci quoque ſanguinem, quem & Saturni ſanguinem uocant, tantas in ueneficio uires habere ferunt, ut gerenti ipſum, tribuat ſucceſſus petitionum à poteſtatibus, tum etiam à dijs precum, morborumq́; remedia & beneficiorum munera: di-

Hiænæ ueneficia.

Baſiliſci, & illius ſanguinis ueneficia.

cunt quoq; ricinum, si euellatur ex aure læua canis, cui nõ insit alius, quàm niger color, in augurio uitæ uim magnã obtinere: nam si æger respõdeat ei, qui intulerit à pedibus stanti interroganteq; de morbo, certam esse spem uitæ, moriturum uero, si nihil respondeat. Dicunt quoq; lapidem à cane rabioso morsum, habere uim discordiæ, si ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina in calciamento subdita pollici, præsertim si iungatur cum herba eiusdẽ nominis, scilicet cynoglossa. Idem fieri membranam ex secundis canis habentem: fugere autem canes cor caninum habentem. Et narrat Plinius, esse ranas rubetarum nomine, quæ in uepribus tantum degunt, plenas ueneficiorum, miranda de his fieri: nam oßiculo quod est in sinistro latere, deiecto in aquam frigidam, statim feruere, canum impetus eo cohiberi, amorẽ concitari, & iurgia, addito in potione: libidinem adligatum stimulare: contra oßiculo quod est in dextro latere, refrigerari aquam feruentẽ, nec postea ferue re nisi exempto, quartanas cum eo sanari adligato in pellicula anguina recenti, aliasq; febres, atq; amorem libidinemq; inhiberi. Lien uero atq; cor ex his ranis contra ueneficia, quæ fiunt ex ipsis, efficaciter auxiliari. hæc Plinius recitat. Dicitur etiam ferrum cum quo homo occisus sit, mirandam inter ueneficia uim habere: nam si fiant ex eo morsus equi, & calcaria, ferunt cum eis omnem equũ uel ferocißimum facilime regi & superari. Et si ex eis ferrentur equi pedes, ferunt ipsum uelocißimum fieri, nec ullo labore lassescere. Volunt præterea characteres & nomina quædam inscribi debere. Dicunt etiam, si quis gladium cũ quo decollantur homines, uino immergat, quicunq; de hoc æger biberit, liberatur à febre quartana. Dicunt etiam poculum

culum ex ursino cerebro confectum, & ex eiusdem craneo propinatum, ursinam rabiem induere, ita, ut homo ille qui biberit, se in ursam transfiguratum putet, omniaq; uisa sub ursorum specie diiudicet, & sic in illa rabie perseuerare, quousq; poculi uis fuerit resoluta, nullo alio malo in complectione sua inde percepta.

De suffitibus, & earum ratione & potentia. CAP. XLIII.

SVffumigationes etiam quædam ad stellas accommodatæ plurimum possunt, quatenus aërē spiritumq; uehementer afficiunt ad dotes cœlestes opportune sub stellarum radijs capessendas: spiritus enim noster ab huiusmodi uaporibus plurimum transmutatur, si quidem uterq; sit uapor quidam alterius similis. Aër etiam per dictos uapores inferiorum & cœlestium qualitatibus facilime affectus, in præcordia aßidue & repente penetrans, ad similes nos mirabiliter redigit qualitates: quare uaticinaturo adhiberi solent suffumigationes ad phantasiam afficiendam, quæ quidem certis numinibus consentaneæ ad diuinam inspirationem suscipiendam nos accommodant: sic dicunt quòd suffitus ex semine lini, & semine psyllij, & radicibus uiolæ & apij, facit uidere res futuras, & confert ad prophetiam. Quantum uero suffumigationes in aërem possint, nemo miretur, qui sentiat cum Porphyrio certis quibusdam uaporibus à proprijs suffumigationibus exhalantibus, aëreos dæmones statim allici & insinuari, tonitrua & fulmina induci, & similia: quemadmodum iecur chamæleontis in summis tegulis ustum, constat imbres & fulmina incitare: similiter caput & guttur, si roboreis lignis accendatur, imbrium & tonitruū concussius facere.

Suffitus ad prophetiam conducens.

Fiunt etiam suffumigationes sub opportunis stellarum influxibus, facientes dæmonum idola in aëre uel alibi protinus apparere. Sic inquiunt, si ex coriandro, & apio siue hyoscyamo cum cicuta fumigium fiat, dæmones statim congregari: hinc illas herbas spirituum uocant. Similiter dicunt, si ex radice cannæ ferulæ cum succo cicutæ & hyoscyami, et taßi, barbaßi, & sandalo rubeo ac papauere nigro, facta confectione fiat suffitus, facit apparere dæmones & figuras extraneas: & si istis additũ fuerit apiũ, fugat dæmones ex omni loco, & destruit idola illorũ. Simili modo suffitus factus ex calamento, pæonia, mẽta & palma Christi, omnes malos spiritus & noxia phantasmata propellit. Præterea certis suffumigijs, quædam animalia congregari uel fugari tradũt, sicut de lipare suffito refert Plinius, omnes bestias euocari: sic è summo gutture cerui ustis oßibus congregari serpentes, cornu uero ceruino suffito fugari. Idem faciunt pennæ pauonum suffitæ. Similiter accenso pulmone asini, uenenata omnia fugere: ungula equi suffita in domo aliqua, effugari mures. Idem fieri ex ungula mulæ. Muscas quoq; ea fugari, si de sinistro pede fuerit. & dicunt: quod si suffumigetur domus aut locus aliquis cum felle sepiæ, confecto cum thymiamate, & rosis, & ligno aloës, si tunc proijciatur in loco illo aliquid de aqua marina, aut de sanguine, uidebitur tota domus plena aqua aut sanguinis: & si proijciatur ibi terra arata, uidebitur terra tremere. Vapores autem eiusmodi corpus aliquod efficere, & uirtutem huic infundere atq; diutißime perseuerare, non secus arbitrandum est, atq; contagiosus aliquis aut uenenosus pestilentiæ uapor etiam ultra biennium in pariete domus seruatus, habitantes inficit, ac qualis ex epidemia

Spirituum herbæ.

mia uel lepra latens in ueste calamitas, diu postea inficit utentem. Iccirco imaginibus & annulis, & similibus magiæ instrumētis, & thesauris absconditis suffumigationes certæ adhibentur, quas haud parum conferre Porphyrius testatur. Sic dicunt, si quis defoderit aurum uel argentum uel aliquod pretiosum, luna soli coniuncta in imo cœli, & suffumigauerit locum cum coriandro, & croco, & hyoscyamo, & apio, & papauere nigro æquis ponderibus contusis, & cum succo cicutis distemperatis, nunquam inueniri aut auferri poterit quod sic absconditum est, semperq́; dæmones custodient illud: & si quis nitatur inde aliquid auferre, infestabitur ab illis, & incidet in phrenesim. & dicit Hermes, quòd sperma ceti in suffitu non habet sibi par ad alliciendos dæmones: quare si ex eo & ligno aloës, costo, musco, croco, thymiamate, cum sanguine upupæ distemperatis fiat suffitus, ualde cito congregat spiritus aëreos: & si ex eo suffumigetur circa sepulchra mortuorum, congregat manes & umbras mortuorum. Sic quoties ad solem opus aliquod dirigimus, suffumigamus cum solaribus: si ad lunam, cum lunaribus, & similiter de cæteris faciebant. Et est sciendum, quòd sicut contrarietas & inimicitia est in stellis & spiritibus, ita etiam in suffumigijs ad eosdem: sic contrariantur inuicem lignum aloës & sulphur: thus, & argentum uiuum: & spiritus inducti per suffitum ligni aloës, accenso sulphure fugiunt. Quemadmodum exemplificat Proclus spiritum solitum apparere in forma leonis, obiecto gallo, mox disparuisse, quia gallus contrariatur leoni, & sic de similibus considerandum & practicandum est.

Compositio quorundam suffituum planetis accommodatorum. CAP. XLIIII.

SIc conficimus pro Sole suffumigationem, ex croco, ambra, musco, ligno aloës, ligno balsami, & ex fructibus lauri, cum gariophyllis, & myrrha, & thure, quæ omnia contusa & certa proportione commixta, ea uidelicet quæ suauiorem reddat odorem, incorporantur cum cerebro aquilæ, uel sanguine galli albi, in modum pilularum uel trochiscorum.

Lunarem uero suffumigationem conficimus ex capite ranæ arefacto, & oculis tauri, & semine papaueris albi cum thure & camphora, quæ incorporabuntur cum sanguine menstruo, uel sanguine anseris.

Pro Saturno capitur semen papaueris nigri, semen hyoscyami, radix mandragoræ, lapis magnes & myrrha, & conficiuntur cum cerebro cati uel sanguine uespertilionis.

Pro Ioue accipitur semen fraxini, lignum aloës, storax, gummi benzaë, lapis lazuli, & de summitate pennarum pauonis, & incorporantur cum sanguine ciconiæ, uel hirundinis, uel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium, bdellium, armoniacum, radices utriusq; ellebori, lapidem magnetis & parum sulphuris, & incorporantur omnia cum cerebro corui, sanguine humano, & sanguine cati nigri.

Pro Venere conficimus fumigium ex musco, ambra, ligno aloës, rosis rubeis, & corallo rubeo, & conficiuntur cum cerebellis passerum & sanguine columbarum.

Pro Mercurio fit suffumigiũ, ex mastyche, thure, gariophyllis & herba pẽtaphyllo, ac lapide achate, et incorporãtur oĩa cũ cerebro uulpis uel mustelæ, & cũ sanguine picæ.

Sunt

Sunt prætereà suffitus Saturni, omnes odoriferæ radices, ut costi & herba thuris. Iouis suffitus, odoriferi quiq; fructus, ut nux muscata, ut gariophylli. Martis, omne odoriferum lignum, sandalorum, cupreßi, balsami, & ligni aloës. Solis omne gummi, thus, mastyche, benzaë, storax, ladanum, atq; ambra & muscus. Veneris sunt flores, rosæ, uiolæ, crocus, & consimiles. Mercurij omnes cortices lignorũ & fructuũ, ut cinnamomum, caßia lignea, macis, cortices citri, & lauri grana, & quæq; etiam odorifera semina. Luna habet pro suffitu uegetabilium omniũ folia, ut foliũ Indũ, & folia myrti, & lauri. Scias prætereà iuxta magorũ sententias, quòd in omni opere bono, ut sunt amor, beneuolentia & similia, suffumigium debet esse bonum, redolens & pretiosum. In malo autem opere, ut sunt odiũ, ira, calamitas & similia, suffumigium debet esse fœtidum & uile. Habent etiam duodecim signa Zodiaci suos suffitus, ut Aries, myrrham: Taurus, costum: Gemini, mastychen: Cãcer, camphoram: Leo, thus: Virgo, sandalos: Libra, galbanum: Scorpius, opopanacem: Sagittarius, lignum aloës: Capricornus, asam: Aquarius, Euphorbium: Pisces, thymiama. Potentißimum autem suffituũ describit Hermes, ex septem aromatibus, iuxta septem planetarum uires conflatum: recipit nanq; à Saturno costum, à Ioue nucem muscatam, à Marte lignum aloës, à Sole mastychem, à Venere crocum, à Mercurio cinnamomum, à Luna myrtum.

De Collyrijs, unctionibus, philtris, eorumq́; uirtutibus. CAP. XLV.

Collyria etiã & unguenta naturalium cœlestiumq́; uires conspirantia circa spiritum nostrum, possunt eum multiplicare, transmutare, trãsfigurare, trãsformare,

aliàs

aliàs aliter: iam uero & transpositionem inducere potentiarum illarum, quæ sibi insunt, ut iam non solum possit in proprium corpus agere, sed etiam in propinquum, atq; illud per radios uisuales, per fascinationes, perq; contactus quadam simili afficere qualitate. Spiritus autē noster, quia uapor est sanguinis subtilis, purus, lucidus, aëreus, atq; unctuosus: iccirco conducit collyria ex similibus uaporibus conficere, qui cum spiritu nostro magis consonant in substantia, tum propter similitudinem magis alliciunt, attrahunt, spiritumq; transformant. Similes uirtutes unguenta quædam & aliæ confectiones possident: hinc per contactus quandoq; ægritudines, ueneficia, uel amores inducuntur quibusdam rebus manibus uel uestibus inunctis: similiter per oscula quibusdam rebus in ore retentis amores inducuntur, ut apud Vergilium legimus Venerem Cupidinem precatam esse:

-Vt te gremio accipiet lætissima Dido
Regales inter mensas, laticemq; Lyeum,
Et dabit amplexus, atq; oscula dulcia figet,
Occultum inspires ignem, fallasq; ueneno.

Visus purior est quàm auditus.

Visus autem quia est purius, & reliquis sensibus clarius sentiens, acutiusq; ac altius nobis rerum notas infigēs, maxime ac plus alijs conuenit cum spiritu phantastico, quod apparet in somnijs, ubi sæpius nobis uisa sese offerūt quàm audita, uel reliquæ sensationes. Iccirco collyria quando uisuales spiritus transformant, spiritus ille imaginationem facile afficit, quæ quidem diuersis speciebus ac formis affecta, ipsas per eundem spiritum transmittit ad sensum exteriorem uisus, quo casus causatur in eo taliū specierū ac formarum sensatio suo modo, ac si ab exteris obiectis moueretur,

tur, ut putet se uidere imagines terribiles, dæmones & similia: sic fiunt collíria facientia nos dæmonum umbras in aëre uel alibi protinus aspicere, quale ego noui ex felle hominis & oculis cati nigri, & ex quibusdã alijs rebus conficere. Simile huic etiam ex sanguine upupæ, uespertilionis & hirci conficitur: & dicunt, si inungatur speculum chalibeum cum succo arthemisiæ, & fumigetur, facit in eo uidere inuocatos spiritus. Sic fiunt etiam quædam suffumigationes uel inunctiones, quæ faciant dormientes loqui, ambulare & exercere opera uigilantium, atq; etiã quandoq; quæ uigilantes uix poßint uel ausint. Quædam nos faciunt audire sonos horrendos, uel delectabiles nusquam præsentes & eiusmodi. Hæc eadem causa est cur maniaci ac melancholici credunt se ea uidere uel audire extrinsecus, quæ non nisi intrinsecus imaginatio phantasticatur, hinc timẽt non timenda, & in suspiciones mirabiles, ac falsißimas incidunt, & fugiunt nemine persequente, irascuntur & luctantur nemine præsente, timent ubi non est timor, cuiusmodi paßiones etiã magicæ cõfectiones inducere possunt, per suffumigationes, per collíria, per unguẽta, per potiones, per ueneficia, per lãpades & lumina, per specula, per imagines, incantamẽta & carmina, per sonos & concentus, ex certorum animalium neruis, certa harmonia constanti bus, etiam per uarios ritus, obseruationes, ceremonias, religiones & superstitiones, sicut hæc suis locis tractabuntur. Neq; solum his artificijs eiusmodi paßiones, apparitiones & imaginationes inducuntur, sed etiam res ipsæ atq; homines reuera permutantur, & in uarias formas transfigurantur, sicut de Proteo, Periclimeno, Acheloo, & Metra Erisichthonis filia narrant poëtæ: sic Circe socios muta

Maniacorũ & melãcholicorũ affectiones unde.

uit

uit Vlyßis: & quondam in Iouis Lycæi sacris gustatis sacrificiorum extis, homines in lupos uertebantur, quod dicit Plinius accidisse cuidam Demarcho, putat idem Augustinus. Narrat etiam dum esset in Italia, accepisse quasdam fœminas, dato uiatoribus ueneficio in caseo, eos in iumenta uertisse, rursusq; cum portassent, quæ uoluissent onera, in homines restituisse, idq; patri cuidam Præstantij nomine tunc accidisse: & ipsæ sacræ literæ testantur magos Pharaonis mutasse uirgas suas in dracones, & aquam in sanguinem, & alia quædam.

De alligationibus, & suspensionibus physicis. CAP. XLVI.

ANima mundi quando per suam uirtutem omnia uel naturaliter generata, uel artificialiter facta fœcundat, infundendo ipsis proprietates cœlestes, ad aliquos mirabiles effectus quos operantur, tunc res ipsæ non solum applicatæ per suffumigationes, uel collyria, uel unguenta, uel potiones, uel aliquo eiusmodi modorum, uerumetiam quando conuenienter inuolutæ alligantur, uel è collo suspenduntur, uel alio quouis modo supponuntur, uel leuißimo contactu approximantur, suam nobis inprimunt uirtutem: per has itaq; alligationes, suspensiones, inuolutiones, suppositiones contactusq;, corporis & animæ accidentia mutantur, in ægritudines, in sanitates, in audaciā, in timorem, in tristitiam, in lætitiam, & similia: reddunt gestantes gratiosos uel terribiles, acceptos uel reprobatos, honoratos & dilectos, uel odiosos & abominabiles. Paßiones autem eiusmodi per supradicta infundi non secus arbitrantur, quàm in insitionibus arborum manifestum est, ubi uirtus uitalis trāsfunditur à trunco in surculum illi insitum cum

alia

alia ligatura, qua contactus sibi inuicem non hæreant: sic in palma fœminina quando appropinquat ad masculinã, rami eius declinant ad masculum & incuruantur: quod uidentes hortulani, ligant funes de masculo ad fœminam, quæ redit erecta super seipsam, tãquam iam adepta sit per continuationem funis masculi uirtutem.

Palmæ fœmininæ ad masculinam inclinatio.

Simili modo uidemus, quòd torpedo marina etiam per longißimam uirgam procul tacta subito manum stupefacit tangentis.

Torpedo stuporem inducit.

Quòd si quis etiam leporem marinum attingat aut manu aut baculo, dum in morbo est, animi defectum incurrit. Similiter dicunt, quòd stella marina uulpino sanguine & clauo æreo ianuæ affixa, mala medicamenta nocere non posse: dicitur etiam, quòd si mulier accipiat acum, inficiatq; fimo, deinde inuoluat luto in quo cadauer humanum defossum fuerit, & secum portauerit in panniculo qui fuerit in funere, non poterit uir quispiam cum ea coire quamdiu secum habuerit. Iam his exemplis uidemus quo modo certis quarundam rerum alligationibus uel suspensionibus, & quodam simplici contactu, aut per alicuius fili continuationem, quasdam uirtutes inde suscipere possumus. Oportet nosse certam alligandi & suspendendi legẽ & modum huic artificio congruentem, scilicet ut fiant sub certa constellatione & consona, fiantq; dictæ alligationes: & suspensiones cum filis metallicis uel sericeis, uel ex capillis, uel neruis, uel pilis, uel setis certorum animalium factis: Inuolutiones uero fiant in folijs herbarum, uel pelliculis animalium, uel certis panniculis & similibus, quatenus res inter se cõsentiant: ut si solarẽ alicuius rei uirtutẽ tibi conciliaturus fueris, hãc inuolutã lauri folio, uel pelle leonis, filo

Alligationes & inuolutiones quomodo fieri debeant.

aureo,

aureo, uel sericeo crocei coloris, collo suspendas, Sole in figura cœli regnãte: sic enim solaris uirtutis illius rei poteris euadere compos. Quòd si Saturnalis rei alicuius uirtutem optas, hanc simili modo, Saturno dominante, inuoluas pelle asini, uel panniculo funerali, præsertim si ad tristitiam operaris, & filo nigro suspendas. Simili modo de reliquis existimandum est.

De annulis & eorũ cõpositionibus. CAP. XLVII.

ANnuli etiã quos semper magni fecit antiquitas, quãdo opportune fabricantur, simili modo suam in nobis promunt uirtutem, quatenus gestãtem, eiusq; spiritum afficiunt lætum, uel tristem, mansuetum uel terribilẽ, audacem uel timidum, amabilem uel odiosum: etiam quatenus muniunt nos contra ægritudines, uenena, hostes, cacodæmones, & contra quæuis alia noxia, uel non obligant eisdem. Modus autem cõstruendi annulos eiusmodi, talis est: quando uidelicet stella aliqua ascendit fortunata, & à Luna feliciter aspecta, uel sibi coniuncta, debemus lapidẽ herbãq; huic stellæ subditam accipere, atq; annulũ ex metallo huic stellæ conformi fabricare, & in eo lapillum infigere, herba uel radice subiecta: deniq; inscriptiones imaginũ, nominum, characterum, prætereà suffumigationes non prætermittere: sed hæc alibi discutiemus, ubi de imaginibus et characteribus tractandum erit. Sic legimus apud Philostratum Iarcham sapientum Indorum principem, septem annulos hac lege confectos & septem planetarum uirtutibus, ac nominibus insignitos tradidisse Apollonio, quos ille singulis diebus singulos gestauerit, iuxta dierũ nomina distinguẽs, quorum beneficio ipse supra annum centesimũ ac tricesimum uixerit: insuper & iuuẽtæ nitorem semper

Annulorum compositio.

ret inens.

retinens. Simili modo Moses Hebræorũ legislator ac princeps, in Aegypto magia imbutus, annulos amoris & obliuionis confecisse legitur apud Iosephum. Erat etiam narrante Aristotele, apud Cireneos annulus Batti, gratitudinis atq; honoris habens argumentum. Legimus insuper Eudamum quendam philosophum annulos contra serpentum morsus, fascinationes atq; dæmonia confecisse. Idem de Salomone narrat Iosephus. Quin & apud Platonem legimus Gygi Lydorum regi annulum fuisse mirandæ ac inusitatæ uirtutis, cuius sigillum cum ille in palmam conuertisset, à nullo uidebatur, ipse omnia uidens: qua annuli opportunitate fretus, reginæ stuprum intulit, regem dominum occidit, & quoscunq; sibi obstare arbitrabatur, interemit, atq; in his eum facinoribus nullus uidere poterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydiæ factus est.

De colorum uirtutibus, & quæ loca cuiq; stellarum correspondent. CAP. XLVIII.

SVnt & locorum mirandæ uirtutes, aut à rebus locatis, aut ab influxibus stellarum illa comitantes, aut alio quouis modo aduentitiæ. Nam ut refert Plinius de cuculo, quo quis loco primum audiat alitem illam, si dexter pes circunscribatur, ac uestigium id effodiatur, non gigni pulices ubicunq; spargatur. Sic ferunt puluerem è uestigio anguium collectum, si cum eo respergatur apes, in aluearé reuerti: similiter puluerẽ in quo se mula uolutauerit inspersum corpori, mitigare ardores amoris: puluerem autem in quo se accipiter uolutauerit, si alligetur linteolo rutilo, ferũt ipsum quartanis remedio esse: sic & è nido hirundinũ lapillus collectus recreare cõfestim dicitur comitiales: & adalligatus, perpetuo tueri, potissime si sanguini uel cordi

hirūdinum fuerit inuolutus: & fertur, si quis incisa uena, & ieiunus transierit super locum ubi recenter ceciderit corruens morbo comitiali, in eum transire morbum. & narrat Plinius, quòd clauum ferreum defigere in quo loco primum caput defixerit corruens morbo comitiali, absolutorium eius mali fore. Sic herbam in capite statuæ natam collectamq; alicuius, in uestis panno adalligatam lino ruffo, capitis dolorem confestim sedare tradunt: & herbam quamcunq; è riuis, aut fluminibus collectam ante solis ortum, ut nemo colligentem uideat, tertianam læuo brachio, ita, ut æger quid sit illud, ignoret. Ex locis uero quæ stellis appropriata sunt, Saturno correspondent loca quæuis fœtida, tenebrosa, subterranea, religiosa & funesta, ut cœmiteria, busta, & hominibus deserta habitacula, & uetustate caduca, loca obscura & horrenda, & solitaria antra, cauernæ, putei. Præterea piscinæ, stagna, paludes, & eiusmodi. Ioui adscribūtur loca quæuis priuilegiata, purpuratorū consistoria, tribunalia, cathedræ, gymnasia, scholæ, & omnia loca nitida, munda, uarijs suauibus odoramentis respersa. Mars tenet loca ignea & sanguinolenta, fornaces, pistrinas, macella, cruces, patibula, & loca in quibus bellorum strages, cædesq; factæ sunt, & carnificinas, & eiusmodi. Ad Solem pertinēt lucida, aër serenus, palatia regum, & principū aulæ, pulpita, theatra, throni, & omnia regia, & magnifica quæq;. Venus autē incolit fontes amœnos, uiridātia prata, floridos hortulos, ornata cubilia, & lupanaria, & (ut Orpheo placet) cerulea, littora & balnea, chorearū palæstras, & muliebria cūcta. Mercurius obtinet officinas, scholas, tabernas, mercatorū foros, & consimilia. Luna habitat deserta, syluas, rupes, & immania

Loca planetis respondentia.

mania saxa, mõtes, nemora, fontes, aquas, flumina, maria, litora, naues: dicitur quoq; uarios lucos inerrãs, possidetq; uias publicas, & reconditoria frugum, & similia. Hac ratione ad amorem operaturi, solent suæ artis instrumenta, siue annulos, siue imagines, siue specula, seu alia per aliquod certũ tempus sepelire, aut abscondere in lupanari, quòd ex loco illo Venerea quadam facultate adficiantur: quod non secus fieri putant, quàm res quæ stant in loco fœtido, efficiũtur fœtidæ: & quæ in loco aromatico, fiunt aromaticæ & redolentes. Ipsi etiam mundi situs huc pertinent. Hinc collecturos herbam Saturnalem uel Martialem, uel Iouiam, iubẽt ad orientem spectare, uel ad meridiem. Primũ, quia gaudent esse orientales à Sole: alterum, quia principalia eorum domicilia, scilicet, Aquarius, Scorpius, Sagittarius, signa sunt meridionalia. Similiter Capricornus & Pisces. Collecturos uero rem Veneream, Mercurialem uel Lunarem, spectare iubent uersus occidentem, quia gaudent esse occidentales: uel contra septentrionem, quia domicilia eorum principalia, quæ sunt, Taurus, Gemini, Cancer, Virgo, signa sunt septentrionalia. sic in opere solari spectãdum est contra orientem, uel meridiem, quin potius semper ad ipsum solare corpus atq; lumen.

Mundi plagæ planetis subiectæ.

De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus, & qui colores, quibus stellis, domibus & elementis distribuantur. CAP. XLIX.

LVmen etiam qualitas multum formalis & simplex actus intelligentiæ, & imago: primo à diuina mente in omnia diffusa, sed in ipso deo patre, qui est pater luminũ, est prima uera lux: deinde in filio illius illustrans splendor & exuberans: in spiritu sancto ardens fulgor, superans

omnem intelligentiam etiam, ut inquit Dionysius, seraphinorum. In angelis itaq; diffusa fit splendens intelligentia, profusumq́; gaudium supra omnis rationis terminos, diuersis tamen gradibus secundum suscipientis intelligentiæ naturam suscepta: descendit deinceps in cœlestia, ubi fit copia uitæ & efficax propagatio, etiam uisibilis splendor: In igne uero naturalis quidam uigor à cœlestibus insitus: In hominibus deniq; fit lucidus rationis discursus, & rerum diuinarum cognitio, totaq́; rationalis: sed & hæc multiplex, aut dispositione corporis, ut uolunt Peripatetici, aut quod uerius est, pro libito causæ largientis, qui diuidit singulis prout uult: transit inde ad phantasiam, supra sensum tamen: sed solum imaginabilis tandem ad sensum, maxime uero oculorum: In eo fit uisibilis claritas, porrigiturq́; alternis perspicuis corporibus, in quibus fit color & pulchritudo renitens: in opacis autem uirtus quædam benefica & generans, penetratq́; usq; ad centrum, ubi radijs eius in angustum collectis, fit caliginosus calor, crucians & exæstuans, adeo omnia lucis uigorem, pro eorum capacitate persentiunt, quæ cuncta ad se uiuifico calore connectens, tum cuncta permeans entia, earum qualitates uirtutesq́; conducit per omnia. Iccirco uetant magi umbra cuiusq; infirmi aspergi, uel infirmi alicuius urinam contra solem lunámue nudari: quia radij luminis penetrantes, subito morbosum corpus noxias qualitates secum ferentes, traijciunt in aduersum, atq; illud eiusmodi qualitate male afficiunt: Hæc ratio est, cur fascinantes obseruant, ut umbra sua fascinatum contegant: sic hyæna umbræ suæ contactu facit obmutescere canes. Fiunt etiam artificialiter lumina quædam per lampades, lychnos, candelas, & eiusmodi ex certis quib

tis quibusdam rebus & liquoribus, ad stellarum normam opportune electis, & ad eorundem congruitatem inter se compositis, quæ quando accenduntur, atq; solæ lucent, solent nonnullos mirabiles & cœlestes producere effectus, quos sæpe homines admirantur, quemadmodum ex Anaxilao narrat Plinius, equarum uirus à coitu in lychnis accensum, equinorum capitum uisum, monstrifice repræsentare: simile fieri etiam ex asinis: & musciliones cum cera distemperatæ & accensæ, faciunt uidere muscas: & coriũ serpentis accensum in lampade, facit apparere serpentes. Et dicunt quando uuæ sunt in flore, si quis circumligarit illis phialam plenam oleo, & dimiserit ita donec fuerint maturæ, illuminato illo postea in lampade, facit uidere uuas. Idem ualere etiam in cæteris fructibus. Quòd si centaurea permisceatur cum melle & sanguine upupæ, & ponatur in lucerna, circunstantes apparebunt solito maiores: & si per noctem illumínetur in sereno, uidetur, quòd stellæ discurrant adinuicem. Piscis sepiæ atramẽto etiam ea uis est, ut in lucernam addito, Aethiopes uidere faciat. Fertur quoque, quòd candela ex quibusdam Saturnalibus rebus confecta, si accensa extinguatur in ore hominis recenter mortui, postea quoties sola luceat, inferre circunstantibus tristitiam maximam, atque timorem. Huiusmodi plures consimiles lychnos & lampades, narrat Hermes & Plato, & Chyrãnides, & ex posterioribus Albertus, in quodam tractatu de hoc singulari. Colores etiam lumina quædam sunt, qui rebus immixti, solent eas stellis ac cœlestibus corporibus, quibus ipsi congruunt, exponere. Et nos in posterioribus dicemus, quorum colorum sint planetarum lumina: secundum quos etiam fixarum stellarum naturæ

deprehendatur: quæ etiam ad lampadum & lucernarum flammas huc adhibere licebit. Sed hoc loco quomodo rerū inferiorum mixtorumq; colores, uarijs planetis distribuantur, referemus. Sunt enim colores omnes nigri, lucidi, terrei, plumbei, fusci, Saturnum referentes. Colores uero sapphirei, aërei, perpetuo uirides, clari, purpurei, obscuriores, aureiq; argenteo mixti, pertinēt ad Iouem. Colores autem rubei, ardentes, ignei, flammei, uiolacei, purpurei, sanguinei & ferrei, referunt Martem. Colores autem aurei, crocei & purpurei, lucidiores referunt Solem. Colores uero omnes albi, pulchri, uarij, uirides, rubicundi, aliquantulum crocei siue purpurei, referunt Venerem, Mercurium, atq; Lunam. Quin etiam ex domibus cœli, prima & septima, habent colorem album: secunda & duodecima, uiridē: tertia & undecima, croceum: quarta & decima, rubeum: quinta & nona, mellitum: sexta & octaua, nigrum. Habent etiam elementa suos colores, per quos physici de complexione & proprietate naturæ iudicant: terrenus enim color, ex frigido siccoq; conductus, fuscus & niger est, & atram bilem, Saturniamq; naturam pollicetur: cæruleus ad albedinem tendens, denotat pituitā: nam frigus albefacit, humidū, siccumq; denigrat: subrubeus color sanguinem indicat: sed igneus, siue flammeus excandescens, choleram: quæ cum propter subtilitatem suam, omnibus facile est cōmixtibilis, uarios deinceps causat colores: nam si sanguini miscetur, illo dominante rubore uiget: si dominetur cholera, subruffum efficit: si æqualis mixtio est, ruffum facit: sed si cum sanguine est cholera adusta, canabinum reddit: rubeum cum sanguine dominante, aut subrubicundum, præualente cholera: quod si cum humore melancholico misceatur.

Planetarum colores.

Domorum cœli colores.

Humorum colores.

sceatur, nigredine tingit, sed cum melancholia & phlegmate, æqua portione, facit canabinum: si superabundat phlegma, luteum: si melancholia uincit, glaucum: si autem cum solo phlegmate misceatur, æqua portione, facit citrinum: si per excessum alterius, pallidum aut suppallidum. Sunt autem colores omnes magis potentes, quando sunt sericei uel metallei, uel in substantijs perspicuis, uel lapidibus pretiosis, & in his, quæ cœlestem similitudinem propinquius imitantur, maxime autem in uiuentibus.

De fascinatione atque eius artificio. CAP. L.

Fascinatio est ligatio, quæ ex spiritu fascinantis per oculos fascinati ad cor ipsius ingressa peruenit. Fascinationis autem instrumentum spiritus est, scilicet uapor quidam purus, lucidus, subtilis, à cordis calore ex puriori sanguine generatus: hic similes sibi radios per oculos semper emittit: radij isti emissi uaporem spiritalem secum ferunt: uapor ille sanguinem, sicut apparet in lippis ac rubentibus oculis, cuius radius usq; ad obuios spectantis oculos emissus, uaporem unà secum corrupti sanguinis trahit, cuius contagione cogit spectantis oculos morbo simili laborare. Sic patefactus, & in aliquem intentus oculus cum forti imaginatione pro suorum radiorum aculeis, qui spiritus uehicula sunt, ipsos in aduersos oculos iaculatur: qui quidem lentus spiritus fascinati diuerberans oculos, cum à percutientis corde incitatur, percussi præcordia, tanquam regionem propriam sortitus, cor uulnerat, & spiritum inficit peregrinus hic spiritus. Vnde Apuleius: Isti, inquit, oculi tui per meos oculos ad intima delapsi præcordia, acerrimum meis medullis commouent incendium.

Fascinatio quid.

Fascinationis instrumentum, spiritus.

Radij, uehicula spiritus.

Fascinatio quomodo fiat.

Scias itaq; homines tum maxime fascinari, quando frequentissimo intuitu aciem uisus ad aciem dirigentes, oculi oculis reciproce inhiant, radij radijs copulantur, & lumina luminibus iunguntur, tunc spiritus spiritui iūgitur, & scintillas defigit, sic fortissimæ ligationes, sic amores acerrimi solis oculorum radijs accenduntur etiam uel repentino quodam intuitu, ueluti iaculo seu ictu totum corpus penetrante: unde tunc spiritus & sanguis amatorius sic uulnerati, non aliter in amantem & fascinantem feruntur, quàm sanguis & spiritus uindictæ alicuius cæsi prolabuntur in cædentem, unde Lucretius de his amatorijs fascinationibus cecinit:

Idq́; petit corpus mens unde est saucia amore,
Nanq; omnes plerunq; cadunt in uulnus, & illam
Emicat in partem sanguis quaq́; icimur ictu,
Et si cominus est, hostem rubor occupat humor.

Tanta est fascinationis potentia, præsertim quādo affectui uapores oculorum subseruiunt. Iccirco utuntur fascinantes collyrijs, unctionibus, alligationibus & huiusmodi, ad spiritum tali uel tali modo afficiendum & corroborandum. Vt ad inducendum amorem collyrijs utūtur Venereis, ex hippomane, sanguine columbarum uel passerum, & ex similibus. Ad inducendum timorem, collyrijs utuntur Martialibus, ut ex oculis luporum, hyænæ & similibus. Ad calamitatem uel ægritudinem, utuntur Saturnalibus. Similis de singulis ratio est habenda.

De certis obseruationibus, admirandas uirtutes producentibus. CAP. LI.

Actus quoq; certos & obseruationes, certam naturalium uim possidere tradunt, ut credant morbos quosdam

quosdam sic uel sic auferri posse aliquãdo, uel inferri: sic ferunt quartanas abigi, si resegmina unguium ægri ligentur ad collum anguillæ uiuæ in linteolo, ipsa sic in aquam remissa. Et narrat Plinius, quòd ex ægro resegmina unguiũ è pedibus manibusq; cera permixta, ita ut dicatur, quartanæ, tertianæ uel quotidianæ febri remedium fieri, atq; sic ante solis ortum alienæ ianuæ affigantur, remedium fore in his morbis. Simili modo omnia resegmina unguium, si ad cauernas formicarum adijciantur, eam quæ primo cœperit trahere, correptam iubent collo subnecti, atq; ita discuti morbum: è ligno fulgure icto, reiecto post terga manibus, aliquid demorbari ferunt: & in quartanis fragmẽtum claui è cruce inuolutũ lana, subnectunt collo, aut spartum è cruce, liberatoq; condunt cauerna, quam sol non attingat. Item immatura morte raptorum manu, strumas parotidas gutture tacto, sanari affirmant. Item dicunt difficiles partus statim solui, cũ quis lectum in quo sit grauida, transmiserit, lapide uel missili, ex his quæ tria animalia singulis ictibus interfecerunt, scilicet, hominem, aprum, ursam. Idem quoq; efficere hastam militarem, euulsam à corpore hominis, si terram non attigerit, sagittas etiam corpore eductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus, ferunt amatorium esse. dicunt etiam comitiales morbos sanari cibo è carne feræ occisæ eodem ferro quo homo interfectus sit: negãtur oculorum uitia fieri, nec lippire eos, qui cum pedes lauent aqua, inde ter oculos tangãt: inguinibus medẽtur aliqui licium telæ detractum, nouenis septenísue nodis adalligantes, ad singulos nodos uiduam aliquam nominantes. Item pecudis lien super dolentes lienem extenditur, dicente eo qui medetur lieni se remedium facere: post

Resegminũ unguium effectus.

hæc iubent ipsum in pariete domitorij, tectóue includi & obsignari annulo, ter noniesq; carmen dici: liberat eodem uitio lacertæ uiridis urina, in olla ante cubiculum dormitorij eius cui medetur suspensa, ita quòd æger egrediēs reuertensq; attingat manu. Item in urina uituli lacerta necata, Venerem eius qui fecerit cohiberi dicunt: qui uero in urinam canis suam ingesserit, dicitur ad Venerem pigrior fieri, ac lumborum torporem sentire: ferunt contra omnia mala medicamenta auxiliari suam cuiq; urinam matutinis horis instillatam in pedem. Est rana parua arborem scandens, in eius os si quis expuat, ipsamq; dimittat, tussim liberare dicitur. Mirum quoq; est, sed experimento facile, quod narrat idem Plinius, si quem pœniteat ictus eminus cominúsue illati, & statim expuat, mediam in manum qua percußit, leuatus ilico percussus à pœna, hoc delumbata quadrupede approbari, statim à tali remedio correcto animalis ingressu: quidam etiam aggrauant ictus ante conatum. simili modo saliua manu ingesta, expuere similiter in calceamentum dextri pedis antequam induatur, bonum est, cum quis transit locum, in quo aliquod periculum aderit. Despuimus quoq; comitiales morbos, contagia, repercutiendo: ueniam etiam à dijs spei alicuius audacioris petunt aliqui in sinum despuendo. Simili modo terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atque ex hoc effectus adiuuari. Tradunt lupos in agrum non accedere, si capti unius pedibus infractis, cultroq; adacto paulatim sanguis circa fines agri spargatur, atq; ipse fodiatur in eo loco, à quo cœperit primo trahi. Methanenses Trezeniorum oppidani contra Noti iniuriā ad præseruandas uites præsentaneum remedium certißimo

Sputi uel saliuæ efficacia.

Lupi quomodo à finibus arcendi.

semper

semper experimẽto compertum habuerunt, si flante adhuc uento, gallum gallinaceum album duo uiridi diuersum trahentes discerperent medium, & uterq; suã partem retinẽs uineta perlustrarent, quousq; circuitu peracto ad eum ex quo mouerant loco, ambo sibi obuij redissent, tuncq; eo loci gallinacei frustra defodissent. Tradunt etiam si quis uiperam in uaporem baculo sustineat, eũ futura præcinere, baculum quoq; quo angui rana excussa sit, parturientibus auxiliari. hæc Plinius ipse recitat. Iubent etiam in colligendis radicibus & herbis tribus circulis antè gladio circunscribere, postea effodere, cauere præterea contrarium uentum. Item dicitur, quòd si quis mensurauerit hominem mortuũ cum fune, primo à cubito ad maiorem digitum, deinde ab humero ad eundem digitum, & postea à capite usq; ad pedes, faciendo ter omnes istas mensurationes, si alius quispiam postea cũ eodem fune simili modo mensuretur, ferũt illum improsperari, & infortunari, ac cadere in calamitatem & tristitiã. Et narrat Albertus ex Chyrãnide, quòd si qua mulier te ligauit maleficijs in amorem suum, accipe camisiam suam & per caputium, & per manicam eius dextram minge foras, & dissoluetur maleficiũ. Et narrat Plinius, quòd adsidere grauidis, uel cum remedium alicui adhibetur, digitis pectinatim inter sese cõplexis, ueneficiũ esse, idq; compertum Alcumena Herculem pariente: peius autem fore, si circa unum ambóue genua id fiat: Similiter poplites alternis genibus imponere ueneficium est: ideoq; hæc in consilijs ducum potestatumq; fieri uetitum, uelut omnes actus impedientia: & dicitur, si quis ante ostium stans nomine uocet cum muliere iacentem, atque ille respondeat, si tunc aut cultrum, aut acum infigat ostio,
frang

frangatq; acie demissa, non poterit iacens coire cum illa, quam diu hæc ibi fuerint.

De uultu ac gestu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his, quibus stellis respondeant, unde physiognomonia, & metoposcopia, & chiromantia, diuinationum artificia, sua fundamenta habeant. CAP. LII.

Vltus uero ac gestus, corporisq; motus & situs, & figuræ nobis insuper adhibitæ, ad cœlestia munera capienda conducunt, nosq; superis exponunt, certos in nobis effectus producũt, non secus atq; in elleboro, quam quidem herbam colligens, siue folium sursum trahat, siue deorsum, hoc ipso motu causat, ut humores sursum trahat, uel deorsum. Quantum etiam uultus atq; gestus, uisum, imaginationem spiritumq; animalem afficiunt, nemo ignorat: sic coëuntes ad prolem, plerunq; uultus quos ipsi tunc uel agunt, uel imaginantur, solent nascituris filijs imprimere: sic clemens ac lætus in urbe principis uultus lætificat populum: ferox uel tristis, repente perterret: sic facile misericordiam mouet gestus ac figura lugentis: sic facile amorem excitat amabilis personæ figura. Scire autem debes huiusmodi gestus ac figuras tanquam corporis harmonias ipsum non secus exponere cœlestibus, quàm odores & medicinæ spiritum, atq; passiones interiores animam. Nam quemadmodum medicinæ & passiones animi certis cœli dispositionibus coalescunt: sic etiam gestus ac motus corporis certis cœlestium influxibus efficaciam nanciscuntur. Sunt autem gestus Saturnum referentes, qui sunt tristes ac mœsti, ut sunt planctus, capitis ictus: item religiosi, ut genuflexio, aspectu deorsum fixo, ueluti deprecantis: pectoris ictus

Vultus atque gestus quantum imaginationem afficiant.

Qui gestus, quosnam referant planetas.

uult

uultusq; consimiles, & austeri ac Saturnini hominis, qualem describit Satyricus:

Obstipo capite, & figentem lumina terra,
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodit,
Atq; exporrecto trutinatur uerba labello.

Iouem uero referunt, uultus hilares & honesti, gestus honorifici, manuum coniunctio, quasi plaudentis, siue laudãtis: item genuflexio capite sursum eleuato tanquam adorantis. Martem referunt, gestus acres, feroces, crudeles, iracundi, truces, uultusq; consimiles. Solares sunt animosi, honorifici, uultusq; consimiles: item deambulationes & genuflexio, unico genu tanquam honorantis regem. Venerei sunt, ut choreæ, amplexus, risus, uultus amabiles ac læti. Mercuriales sunt inconstabiles, strennui, lubricosi & huiusmodi, uultusq; consimiles. Lunares sunt mobiles, uenefici, pueriles & eiusmodi. Et quemadmodum de gestibus loquuti sumus, sic etiam hominum figuræ discretæ sunt: Saturnus enim hominem indicat, colore inter nigrum & croceum, macrum, recuruum, cute aspera, eminentibus uenis, corpore pilosum, paruis oculis, iunctis superciliјs, rara barba, grossis labris, aspectu in terram demerso, ponderoso incessu, confricantem pedes ambulando, callidum, ingeniosum, seductorem, interfectorem. Iupiter uero hominem significat colore album, rubore suffusum, pulchri corporis, bonæ staturæ, caluum, habentem oculos maiusculos, non prorsus nigros, pupillam latam, nares breues, nõ æquales, dentes anteriores maiusculos, barbam crispam, boni animi & bonorum morum. Mars hominem facit rubeum, capillitio ruffo, facie rotunda, oculis croceis, horribilis & acuti prospectus, audacem, festiuum, superbum, callidum.

Figuræ quibus planetis respondeãt.

Sol

Sol hominem significat colore fuscum, inter croceum & nigrum, cum rubore superfusum, staturæ breuioris, pulchri tamen corporis, corpore caluum, & crispũ, oculis croceis, sapientem, fidelem, laudis cupidum. Venus hominem significat album, tendentem ad nigredinem, plus tamen albũ, & rubore adornatum, pulchro corpore, pulchra facie & rotunda, pulchro capillitio, pulchris oculis, quorum nigredo est intensior, bonorum morum, boni amoris, beneuolum, patientem & iocundum. Mercurius significat ex figuris hominem non multum album, neq; nigrum, facie oblonga, fronte eleuata, pulchris oculis, non ex toto nigris, naso recto & longiusculo, rara barba, & longos habentem digitos, ingeniosum, subtilem inquisitorem, uersipellem, & uarijs fortunis subiectum. Luna uero significat hominem colore album, mixto rubore, pulchra statura, facie rotunda, & sæpe signata, oculis non ex toto nigris, iunctisq; supercilijs, beneuolum, facilem & sociabilem. Habẽt etiam signa, & facies signorum suas figuras, quas qui scire uelit in Astrologorum libris eas requirat. Ex istis demiq; figuris & gestibus, physiognomonia, & metoposcopia, diuinationum artes dependent: ipsaq; etiam chiromantia, prædicentes futuros euentus, non ut causæ, sed ut signa per effectus consimiles, ab eadem causa causatos: & licet hæ diuinationum species per inferiora & debiliora signa uaticinari uideantur, non tamen aspernanda nec damnanda sunt eorum iudicia, quando non ex superstitione, sed ex partium omnium corporis harmonica correspondentia prognosticantur. Quicunq; autem nunc natura, studio, actione, motu, gestu, uultu, animi affectibus temporisque opportunitate cœlestia melius imitatur, is, tanquam superis

superis illis similior, ampliores inde potest recipere dotes.

De diuinatione auspiciorum & auguriorum. CAP. LIII.

SVnt quædam alia diuinationum genera, à naturalibus causis dependentia, quæ sua arte & experientia constat in uarijs rebus: quibus medici, agricolæ, pastores, nautæ, unusquisq; ex probabilibus signis prognosticantur: quorum multa tradidit Aristoteles libro de temporibus. Inter quæ diuinationum genera, auspicia & auguria, principatum tenent: quæ tanto olim apud Romanos in pretio fuerunt, ut nihil eorum quæ ad publica uel priuata negocia pertinerent, inauspicate perfecerint: populum uero Hetruscum hoc artificio maxime præstitisse, Cicero in libro Diuinationum, copiose declarat. Sunt uero auspiciorum plures species: nam quædam dicuntur pedestria, quæ uidelicet ex quadrupedibus capiuntur: quædam auguria, quæ ex auibus: quædam cœlestia, quæ ex tonitruis & fulmine: quædam caduca, ut cum in templo uel alibi, quid decidisset: quædam sacra, quæ ex sacrificijs capiebantur. Horũ quædam dicebantur piacula & tristia auspicia, ut cùm hostia profugisset ab ara, uel percussa mugitum dedisset, uel in aliam partem corporis, quàm oportet, concidisset. His superadditur Exauguratio, quando uidelicet è manu augurantis uirga decidisset, qua contemplari & auspicium capere mos fuit. Michaël Scotus duodecim recitat auguriorum genera, sex uidelicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feruetus, confert, emponentem, sonnasarnoua, sonnasaruetus: & alia sex à sinistris, quorum nomina sunt, confernoua, conferuetus, uiaram, herrenam,

Romani nil inauspicatũ fecerunt.

Auspiciorum species.

Auguriorum genera duodecim.

scassa

scassarnoua, scassaruetus: deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua est augurium, quādo tu exiueris domum tuā causa faciendi aliquid, & eundo uides hominem, uel auem, eundo uel uolando, ita quòd se ponat ante te in sinistra parte tui: istud est tibi signum bonæ significationis super negotium. Feruetus est augurium, quando tu exiueris domum causa faciendi aliquid, & eundo prius inuenis uel uides auem, uel hominē pausantem ante te in sinistra parte tui: istud est tibi malum signum super negotio. Viarā est augurium, quando homo, uel auis suo itinere uel uolatu ante te transit, ueniens à dextra parte tui, & tendens in sinistram, euanescit: istud est tibi bonum signum super negotio. Confernoua est augurium, quando prius inuenis hominem uel auem, euntem uel uolantem, & pauset ante te à dextris, te uidente: istud est tibi bonum signum super negotio. Conferuetus est augurium, quando prius inuenis uel uides hominem uel auem, reclinantem à dextris tuis uidente te: est tibi signum malum super negotio. Scimasarnoua augurium est, quando homo uel auis post terga consequitur te, & trāsit te, sed antequam perueniat ad te, uel tu ad eā, alicubi pauset te uidente à dextris tuis: est tibi signum bonum. Scimasaruetus est augurium, quando uides post te hominem uel auem à dextro latere pausantem: est tibi signū malum. Scassarnoua est, si uideris post te hominem uel auem, sed antequam perueniat ad te uel tu ad eam, pauset in loco te uidente: signum est bonum. Scassaruetus est, si uideris hominem uel auem prætereuntem, & in loco pausantem à sinistro latere: signum est tibi malum. Emponenthē, quando homo uel auis ueniens à sinistris, & transiens ad dextram, euanescit à conspectu tuo absq; quòd uideas re-

pausan

pausantem: signum est tibi bonum. Herrenam augurium est, si homo uel auis à dextris ueniens, post terga tua transiens in sinistram, uiderisq; eam alicubi pausantem: hoc signum est malum. hæc Scotus hactenus. Augurabantur etiam ueteres ex sternutamentis, quorum meminit etiam Homerus in Odyssea libro decimo septimo, quia putabant illa procedere ex loco sacro uidelicet capite, in quo uiget & operatur intellectus: unde & sermo quicunq; mane surgenti inopinato in buccam mentémue uenerit, præsagium & augurium aliquod habere traditur.

De diuersis quibusdam animantibus, & aliis rebus, quam in auguriis significationem habeant CAP. LIIII.

PRima quæq; auspicia in operis cuiusq; initio accipienda sunt: ut si uestem tuam in initio operis à soricibus corrosam senseris, desine ab incœptis: si egrediens offenderis in limine, aut in uia impegeris pedē, contine iter: si quid mali ominis in principio negotiorum tuorum tibi occurrerit, differ inchoata: ne uel tota intentio frustetur, aut inutiliter compleatur: sed expecta donec omine meliore faustam agēdis arripias horam. Videmus animalia permulta ex ui quadam ipsis à natura insita, præstigiosa atq; fatidica. nónne gallus cantu horas solertissime indicat, & alis apertis leonem fugat? aues complures cātu & garritu, muscæ acri punctura pluuiā prænunciāt: & delphines crebris supra aquas saltibus tempestates præcurrūt. Longū esset retexere omnia præsagia quæ ex auibus, & animalibus didicere Phrygij, Cilices, Arabes, Vmbri, Tusci, & alij populi, qui auguria sequuti sunt: quæ per illos multis experimentis & exemplis comprobata sunt. In omnibus nanq; sunt

h absconditi

abſcondita futurorum oracula: maxima autem quæq; tibi aues ominales pronuntiabũt. Hæ ſunt quas ex hominibus in aues conuerſas eſſe referunt poëtæ. Itaq; quid cornix loquatur, diligenter auſculta, ſitumq; eius ſedentis, aut uolantis à dextris an à ſiniſtris, loquax an clamoſa an ſilens, præcedat an ſequantur, tranſeuntiſue expectet aduentum, an fugiat, quòue diſcedat, omnia diligenter attẽde. Dicit Orus Apollo in hieroglyphicis: Geminæ cornices nuptias ſignificant, quoniam hoc animal duo oua parit, ex quibus marem & fœminam generari oportet: ſi autem, quòd rariſſime euenit, duo mares generentur, aut duæ fœminæ, iugatæ mares cum fœminis alteri cornici non admiſcẽtur: itidem neq; fœminæ alteri mari, ſed diſſociatæ, ſolæ degunt: Ideo unicæ cornici occurrentes, augurantur futurum, ut uiduali uita ſibi uiuendum ſit. Idem etiã portendit columba nigra: hæc enim poſt maris interitum, ſemper ſola degit. Coruos autem non minore diligentia obſeruabis: hos nanq; rebus maioribus præferri, & cornici præiudicare dicunt: & ſenſit Epictetus Stoicus philoſophus et grauis autor, ſi cui coruus aduerſum crocitaret, uel corpori uel fortunæ, uel honori, uel uxori, aut natis aduerſa portendere. Deinde cygnos, qui aquarum ſecreta prænoſcunt conſiderabis: eorũ nanq; hilaritas non modo nautis, ſed quibuſq; præterea peregrinantibus felices præſagiunt euentus, niſi fortioris ſuperentur ſuperuentu, utputa aquilæ, quæ potẽtiſſima imperij ſui maieſtate, omnium auium fidem, ſi contrà loquatur, euacuat: cunctis ſiquidẽ auibus altius uolat, profundiusq; perſpicit; & ab ipſius Iouis arcano nunquam excluditur: altitudinem & uictoriam, ſed per ſanguinem portendit: quia non aquam, ſed ſanguinem bibit. Locrenſibus aduerſus

Ominales aues quæ ſint.

Croto

Crotonienses dimicantibus, aquila superuolans contulit uictoriam: Hieroni ad prima belli egredienti, aquila ex improuiso residens in clypeo, regem illum futurum prænuntiauit. Nascente Alexādro Macedone duæ aquilæ tota die supra domum sedentes, omen duplicis imperij Asiæ & Europæ ei portenderunt. Eadem Lucio Tarquinio Prisco Demarathi Corinthij filio ob seditionem domo profugo, & in Hetruriam profecto Romamq; petenti, pileum auferens ac alte uolans rursum capiti reponens, Romanorum regnum illi portendit. Iam uero & uultures significant difficultatem, duritiem, & rapacitatem, quod in origine urbis condendæ experientia uerificatum est: futuræ quoq; stragis loca ostendunt septem diebus præuenientes: & quoniam in eam partem respiciunt, in qua altera pars inferior futura est, tanquam inhians occidendorum maiori numero, ideo solebant antiqui reges speculatores mittere, qui renuntiarent, quam in partem uersi respicerent uultures. Phœnix autem singularis felicitatis successus pollicetur, qua uisa noua Roma, melioribus auspicijs condita est. Pellicanus, quia filiorum causa periclitatur, significat hominem amicitiæ suæ pietate subiturum discrimen. Picta auis Pictauorum urbi nomen dedit, ac gentis lenitatem colore, & uoce præfigurauit. Ardea rerum arduarum auspicium est. Ciconia, concordiæ auis, cōcordiam facit. Grues à gruere antiquo uerbo, quasi congruere dicti, semper adferunt quod expedit, atq; inimicorum insidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinem indicat, sola enim hæc parentibus senio confectis gratiam refert: cōtrà Hippopotamus parricida, ingratitudinem meritorū & iniustitiam nūtiat. Origis auis inuidiosissima, inuidiā significat. Iamq; etiā ex

Auguria à maioribus auibus sumenda.

A' minorib⁹ quæ sumãtur auguria.

minoribus auibus, pica loquax, hospites nuntiat: albanellus præteruolans, si à sinistris ad dextram feratur, hospitij hilaritatem: si contrario, contrariũ indicat. Strix auis semper infausta est, & etiam noctua: quæ quia noctu ex improuiso aggreditur pullos, quemadmodum mors de improuiso superuenit, ideo mortem prænuntiare dicitur, nonnunquam tamen quia noctis tenebris non cæcatur, hominis diligentiam & uigilantiam significat, quòd residens in Hieronis hasta comprobauit. Bubonem uero Dido dum miseretur Aeneæ, infaustum sensit. inde cecinit Poëta:

Solaq; culminibus ferali carmine bubo
Sæpe queri & longas in fletũ ducere uoces. & alibi:
Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

Idem in capitolio cecinit, quũ res Romana apud Numãtiã inferior fuit, atq; quum Fregellæ ob factã in Romanos coniurationem sunt dirutæ. Inquit Almadel, bubones & nycticoraces cum ad insolitas regiones mansionesq; diuertũt, iudicio esse earundẽ regionum & ædium homines morituros, propterea quòd aues illæ delectãtur cadaueribus, eaq; præsentiunt: morituri autem homines, iam potestate cadauera sunt. Sed & de accipitre litis prænuntio canit Naso:

Odimus accipitrem, quia uiuit semper in armis.

Lælius Pompeij legatus in Hispania inter pabulatores occiditur, id fatum accipiter supra caput uolitans, sibi prænũtiasse dicitur. Et inquit Almadel, quòd eiusdem speciei aues inter se pugnantes, regni mutationem significant: si uero specie diuersæ contra se inuicem bellum gerant, & quæ amplius non uisæ conueniant, nouam regionis illius fortunam portendunt. Minutulæ etiam aues, aduentu uel recessu suo familiam augeri uel minui portendunt: earum uero

uola

uolatus quanto serenior, tanto laudabilior. Vnde Melanpus augur, ex auicularum uolatu Græcorũ stragem coniecit, quando ait: Vides ut nulla serenos ales agit cursus. Hirundines quoniam moribundæ pullis latebras parant, patrimonium amplũ uel à mortuis legatum portendunt. Vespertilio fugienti occurrens, euasionem significat: nam ipsa licet pennas non habeat, tamen euolat. Passer autem fugiẽti malum omen est, ipse enim accipitrem fugiens ad noctuã percurrit, apud quam æque periclitatur: tamẽ in amoribus boni auspicij est: siquidem libidine concitus, septies in hora coit. Apes regibus bona omina sunt, nã populum obsequentem monstrant: muscæ uero importunitatẽ & impudentiam significant, quia sæpius abactæ, continuo nihilominus redeunt. Aues etiam domesticæ, auguriorum non sunt expertes: nam galli cantu suo spem & iter inchoantis promouent. Quin & Tiberio nascituro prægnans Liuia mater ouum gallinæ subductum, eousq; sinu suo fouit, donec gallus insigniter cristatus exclusus est, unde augures interpretati sunt, nasciturum puerum fore regnaturum. Et scribit Cicero apud Thebaidam gallos gallinaceos canendo totis noctibus Bœotijs, aduersus Lacedæmones præsagisse uictoriam: quod augures ita interpretati sunt, quoniã auis illa uicta silet, canit autem si uicerit. Simili ratione etiam ab animalibus & bestijs, euentuum omina capiuntur: nam occursus mustelæ ominosus est. Leporis occursus, itinerãti timendus est, nisi captum cœperit. Mulus quoq; infensus est, quia sterilis est. Porcus uero perniciosus, talis est enim eius natura, ideo perniciosos homines significat. Equus iurgiorum & pugnæ rationem habet: Vnde apud Vergilium uisis equis albis exclamat Anchises:

Domesticarum auguria.

Ab animalib⁹ omina quę sumantur.

-Bellum ò terra hoſpita portas,

Bello armantur equi, bella hæc armenta minantur.

Tamen quando curru iuncti occurrunt, quia concordi iugo trahunt, pacem ſignificant ſperandam. Aſinus inutilis eſt: profuit tamen Mario: qui cum hoſtis patriæ pronunciatus, uidit aſinum oblatum pabulum ſpernẽtem, ad aquam properantem, quo augurio oſtenſam ſibi ſalutis uiam ratus, auxiliarem amicorum turbam orauit, hoc unũ auxilij genus exhiberent, & ſe ad mare conducerent: quo impetrato, paruæ ſuperimpoſitus carinæ, Sillæ uictoris minas euaſit: utcunq; tamen aſellus in augurio occurrat, ſemper laborem, patientiam, impedimẽta ſignificat. Lupus uero obuius bonus nuncius eſt, cuius efficacia uiſa eſt in Hierone Siculo, cui lupus in literario ludo tabulam eripiens, ſucceſſum regni firmauit: tamen eius quem antè uiderit uocem præludit. P. Africano & C. Fuluio Coſs. Minturnis lupus uigilem laniauit, quando Romanus exercitus in Sicilia à fugitiuis ſuperatur. Quin & perfidos ſignificat, & malæ fidei homines: quod notum eſt in Romuli progenie: nam fides quam matre lupa olim ſuxerunt, & ſibi inuicem ab initio ſeruauerunt, uelut lege quadã naturæ, manauit ad poſteros. Leoni occurrere, cum ſit hoc animal inter cætera fortiſsimum, omnibus terrorem incutiens, bonum eſt: ſed leænam mulieri occurrere, malum eſt, quia conceptum impedit: nam leæna non parit ſecundario. Ouibus & capris occurſare bonum eſt. Legitur quoq; in Oſtentario Tuſcorum, ſi hoc animal inſolito colore fuerit indutum, portendi imperatori rerum omnium cum felicitate largitatem: Vnde Vergilius ad Pollionem canit:

Ipſa ſed in pratis aries iam ſuaue rubenti

Muri

Murice, iam croceo mutabit uellera luto.

Bonum etiam est occurrere bobus triturantibus, sed melius arantibus, qui etsi uiam rumpentes iter tardant, moram tamen hanc auspicij gratia compensant. Canis in itinere faustus est, quòd Cyrus expositus in syluis, à cane ad regnum enutritus est: quem & angelus, Tobiæ socius, non est aspernatus comitem. Castor quia uenatoribus testiculos suos demordens, abiectos relinquit, mali ominis est, & homini sibijpsi damnum illaturum portendit. Iamq; etiam ex minutis animalibus mures damnum significant: quæ quum in capitolio aurum roserunt, eodem die ambo consules iuxta Tarentum insidijs ab Annibale intercepti sunt. Locusta quasi loco stare faciens, aut loca exurens, uota præpedit, & mali ominis est: contra cicadæ iter promouent, & bonum rerum nuntiant euentum. Aranea à superioribus filum ducens, spem uenturæ pecuniæ nunciare dicitur. Similiter & formicæ, quia norunt sibi prouidere, & tutas parare latebras, ideo securitatem & diuitias portendunt, multitudinisq; exercitum significant. Hinc cum Tiberij Cæsaris mansuefactum draconem formicæ deuorassent, responsum fuit, ut caueret multitudinis tumultum. Si tibi occurrat anguis, caue à maledico inimico: nã hoc animal nullo alio membro pollet, quàm ore. Anguis in regiã irrepẽs, Tarquinio casum suum augurata est. Duo angues in lecto Sempronij Gracchi reperti sunt: dictum illi ab aruspice, si marem aut fœmellã emitteret, aut sibi aut uxori breui moriendum: ille uxoris uitam suæ præferens, occiso mare fœmellam emisit, paucisq; pòst diebus uita excessit. Sic uipera mulieres prauas scelestosq; filios significat, & anguilla hominẽ significat omnibus infensum: hæc enim seor-

Minutorum omina animalium.

sum ab alijs piscibus degit, nec iuncta cum alijs inuenitur. Inter omnia autem auspicia & omina, nullum homine efficacius est, nullum potentius, nullum quod euidentius ueritatem exponat: eius igitur occursanti conditionem, ætatem, sexum, professionem, situm, gestum, motũ, exercitiũ, complexionẽ, habitum, nomen, uerba sermonemq;, omnia diligenter notabis, & requires: nam cum cæteris animalibus tam multa insunt præsagiorum lumina, non dubiũ est, hæc multo efficaciora clarioraq; humanæ animæ esse infusa, quod & Tullius ipse testatur inquiẽs, humanis animis naturaliter quoddam auspicium inesse suæ æternitatis, ad omnes rerum series & causas cognoscendas. In fundamentis Romanæ urbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperij præsagiuit, & monti capitolij nomen indidit. Brutiani milites contra Octauium & M. Antonium præliaturi, in castrorum porta Aethiopem offenderunt: quem licet, ut aduersæ rei augurium ilico trucidarent, tamen infeliciter pugnatum est, atq; Brutus & Cassius ambo duces interiere. Ipse etiam monachorum occursus uulgo ominosus habetur, magis autem si matutinus fuerit: quia id hominum genus plurimum è mortuario ueluti uultures ex morticinijs uictitat.

Efficacissimum ab homine auspicium.

Quomodo uerificantur auspicia per lumen sensus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis. CAP. LV.

AVspicia & auguria, quæ ex animãtibus & auibus futura prædocẽt, Orpheum illum theologum primo monstrasse legimus, quæ de post apud omnes gentes magni habita sunt. Verificantur autem ipsa per luminositatem sensus naturæ, quasi ab hoc quædam lumina diuinationis

descen

descendant super quadrupedia, uolatilia & alia animantia, per quæ habeant nobis de euentibus humanis præsagire: quod etiam sentire uidetur Vergilius, ubi canit:

Haud equidem credo, quia sit diuinius illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.

Eiusmodi autem sensus naturæ, ut inquit Gulielmus Parisiensis, ipse est omni humana appræhensione sublimior, & prophetiæ uicinissimus uehementerq; similis. Ab hoc sensu mirabilis quidam diuinationis splendor aliquibus animalibus naturaliter inditus est: quemadmodum in quibusdam canibus manifeste apparet, qui latrones & occultos homines, & sibi & hominibus penitus incognitos, huiusmodi sensu agnoscunt, inueniunt, inuestigant, compræhendunt, in eos faucibus & dentibus irruentes. Simili sensu uultures futuras præuident strages ex prælijs, & congregantur in locis ubi futuræ sunt, tanquam præuideant sibi futuram escam cadauerum. Eodem sensu perdices cognoscunt matrem suam, quam nunquam uiderunt, & relinquunt perdicem quæ furatur oua matris & fouet ea. Hoc eodem sensu, omnino ignorante anima humana sentiũtur quædam nociua & terrifica, unde terror & horror inuadit plurimum homines nihil de rebus huiusmodi sentiẽtes uel cogitantes. Sic latro latens in domo aliqua, qui cum omnino ibi esse nesciatur uel cogitetur, horrorem, timorem & cordis inquietudinem incutit eiusdem domus habitatoribus, fortasse non omnibus, quia eiusmodi splendor non omnibus hominibus inest, sed paucis. Sic meretrix abscondita in domo aliqua amplissima, aliquãdo ab aliquo omnino ignorante, ibi esse sentitur. Proditum est historijs, Heraiscum quendam Aegyptium, diuinæ naturæ uirum, im-

Sẽsus naturæ sublimitas.

h 5 mundus

mundas mulieres nō oculis tantum, sed uoce procul audita cognouisse, statimq; capitis dolore eam ob rem non mediocriter affectum. Refert quoq; Gulielmus Parisiensis mulierem quandam suo tempore, uirum quem adamabat, quādo adiret locum in quo ipsa morabatur, eiusmodi sensu longe à duobus miliaribus præsensisse uenientem. Refert etiam tempore suo ciconiam quandam adulterio cōuictam per olfactum masculi, cōgregata à masculo multitudine ciconiarum ac detegente ipso crimen fœmellæ, ipsam à tota illa multitudine tanquam omnium iudicio ream iudicatā, deplumatam ac laceratam fuisse. Recitat etiam de quodā equo, qui cum ignorans cum matre sua cōcubuerat, postea id depræhendens, ipsum sibi proprijs dētibus genitalia abscidisse, tanquam uindicantem in se incestū. Similia de equis recitant Aristoteles, Varro & Plinius. Narrat ipse Plinius de aspide quadam simile factum, quæ cū ad mensam cuiusdā ueniens in Aegypto quotidie aleretur, enixa catulos quorū ab uno filius hospitis interemptus est, illa reuersa & cognita culpa, necē intulisse catulo, nec postea in tectū id reuersam fuisse. Iam his exemplis uidemus quomodo super animantia quædā præsagiorū lumina descendere poßūt, uelut signa rerū in eorū gestu, motu, uoce, uolatu, incessu, cibo, colore, & eiusmodi constituta. Nā iuxta Platonicorū doctrinā, est rebus inferioribus uis quædam insita, per quam magna ex parte cū superioribus conueniunt, unde etiam animalium taciti consensus cū diuinis corporibus cōsentire uidentur, atq; his uiribus eorū corpora & affectus affici, quarū nomine suis adscribuntur numinibus. Considerare igitur oportet quæ animantia sunt Saturnalia, quæ referunt Iouem, quæ Martem, & sic de singulis, & secundum

dum

dum eorum proprietates elicere præsagia: sic quæ Saturnũ referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: ut noctuæ, ululæ, & cæteræ quas suprà recitauimus, bubo quoq;, quia auis Saturnalis solitaria & nocturna inauspicatissimi ominis esse fertur, de qua ait poëta:

Fœdaq; fic uolucris uenturi nuncia luctus,
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus uero auis deliciosa, Venerea, atq; etiam Phœbo sacra, felicissimi dicitur esse præsagij, præsertim in auspicijs nautarum, quia aqua non mergitur, unde canit Ouidius:

Cygnus in auspicijs semper lætissimus ales.

Sunt præterea oscinæ aues, quæ ore cantuq; auspicium faciunt: ut sunt coruus, picus, cornix: unde Vergilius: Oscinę aues.

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

Aues uero quæ futura uolatu portendunt sunt, sicut buteones, sanqualæ, aquilæ, uultures, grues, cygni, & similes: in uolatu nanq; considerantur, utrum tarde an festinanter uolant, si quando ad dextram, uel ad sinistram uolitent, quot numero insimul conuolitent: hoc modo grues quando festinanter uolant, significant tempestatem: quando silenter, serenitatem. Item quando duæ aues simul conuolant & ferales sunt, malum portẽdere dicuntur, quia numerus confusionis est. Simili modo de cæteris inuestigabis rationem de numeris huc transferendo: præterea similitudinem obseruare in his coniecturis magistrale est, quemadmodum apud Vergilium dissimulata ipsa Venus filium Aeneam his carminibus edocet: In auium uolatu quid cõsiderandum.

Ni frustra augurium uani docuere parentes,
Aspice bis senos lætantes agmine cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto

Tur

Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo,
Aut capere, aut captas iam despectare uidentur:
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere:
Haud aliter puppesq; tuæ pubesq; tuorum
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia uelo.

Mirabilißimum autem augurandi genus est eorũ, qui audiunt & intelligũt sermones animaliũ, sicuti apud ueteres Melampus & Tiresias & Thales, atq; quo legitur excelluisse Apollonius Tyaneus, quem auium sermonem calluisse ferunt: de quo narrat Philostratus & Porphyrius, quòd cum olim Apollonius in cœtu amicorum cõsedisset, spectans ad passeres in arbore considentes, uenisse unum aliunde passerculum garritu & uoce obstrepentem, cunctosq; illum sequutos euolasse, dixit ad socios, passer ille reliquis nunciauit asinum prope urbem in angiportu onustũ tritico cecidisse, triticumq; humi diffusum: his uerbis assatim permulti commoti iuere spectatum, & ita factum esse ut Apollonius dixerat, mirabundi inuenerũt: Porphyrius autem Platonicus libro tertio de sacrificijs hirundinẽ fuisse dicit. Certum enim est, quia omnis uox cuiuscunq; animalis significatiua est alicuius animæ suæ paßionis, uel affectus læti, uel tristis, uel iracũdi, quas uoces ab hominibus circa has exercitatis intelligi posse nõ est adeo mirandum. Verum Democritus ipse hanc artem tradidit, ut ait Plinius nominando aues, quarum confuso sanguine serpẽs gignatur: quẽ quisquis ederit, intellecturus sit auiũ colloquia. Et ait Hermes, Si quis certo die Calendarũ Nouembriũ egressus ad uenandũ, primã auẽ quam cœperit coxerit cum corde uulpis, omnes qui ex hoc ederint, auiũ cæterorũq; animalium

Animãliũuoces paisioniũ animæ significatiuę sunt.

maliũ uoces intellecturos. Tradiderunt etiam Arabes, eos brutorum callere sensa, qui cor aut epar draconum comedissent. ipseq; Proclus Platonicus credidit tradiditq;, cor talpæ ad præsagia conferre. Erant etiam diuinationes & auspicia, quæ ab extis, & fibris sacrificiorum capiebãtur, quarum inuentor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit:

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis
Finxerit illa Tages.

Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc aruspices in extis futura perquirentes, iecur primum inspiciebant, duobus in eo constitutis capitibus, quorum unum ciui, alterum hosti nuncupabãt, collatisq; capitibus huius aut alterius partis pronuntiabant uictoriam, quemadmodum apud Lucanum Pompeianorum cædem, ac Cæsareanorum uictoriã exta significasse legimus in his uersibus: Iecur extorũ caput.

Quodq; nefas nullis impune apparuit extis,
Ecce uidit capiti fibrarum increscere molem,
Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,
Pars micat, & celeri uenas mouet improba pulsu.

Deinde perfectis uisceribus cor perquirebant. Quòd si hostia sine corde reperta esset, aut caput in iocinore defuisset, pestifera hæc erant auspicia, & piacularia dicebantur: Similiter etiam si hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliam quàm oporteret corporis partẽ cecidisset. De his legimus, Iulio Cæsari quo die ueste purpurea processit, & in sella aurea sedit sacrificãti cor in extis bis defuisse. Et C. Mario Vticæ immolanti, iecur in extis defuit. Similiter & Caio principi, & M. Marcello. C. Claudius & L. Petellius Coss. cum immolassẽt uictimas, iecur subito tabuit: nec multo pòst hic morbo, alter Ligurũ armis

iectorem simul ac curiosum indagatorem, eorum qui in tempore illo uersantur principum prouinciarumq; negotia. Solorum siquidem principum, & populorum prouinciarumq;, ea cœlestium cura est, ut præ cæteris per astra, per sydera, per portenta, perque prodigia præfigurentur, admoneanturq;. Quòd si etiam præteritis sæculis idem aliquod, uel consimile quid apparuerit. idipsum quoque & quid inde secutum sit, cōsiderare oportebit, & iuxta hæc, uel eadem, uel consimilia prædicere, quia eadem sunt signa rebus eisdem, similiaq; similibus. Sic multos excellentes uiros & reges, prodigia præuenerunt in ortu aut obitu: ut de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formicæ tritici grana in os coniecere, quòd omē fuit magnarum diuitiarum. Sic Platoni cum in cunis dormienti apes in ore consedissent, orationis suauitas prænuntiata est. Hecubæ Paridem parituræ, uisum fuit parere ardentem facem, quæ Troiam & totam Asiam incenderet. Matri Phalaridis uisum fuit Mercurij simulacrum sanguinem in terram effundere, quo tota domus inundaret. Genitrici Dionysij uisum fuit parere satyriscum, quæ prodigiosa somnia, ipse euentus secutus est & comprobauit. Tarquinij Prisci uxor uidens flammam lambere Seruij Tullij caput, regnū illi prædixit. Simili modo post captam Troiam disceptante Aenea cum Anchise patre de fuga, apparuit flamma uerticem lambens Ascanij, nullamq; ei inferens læsionē: quod cum Ascanio regnum portenderet, discedere persuasit. Omnes & insignes clades portentis & prodigijs præuentæ sunt. Sic legimus apud Plinium, M. Attilio & C. Portio consulibus lac & sanguinem pluisse, quòd sequenti anno pestem ualidam Romam inuasuram prænuntiauit.

Item.

armis interijt, extis ita prædicentibus: quod profecto aut deorum uirtute, aut dæmonum opera fieri putatur. Hinc maximi semper apud ueteres momenti habitum est, quoties insolitum quid in extis appareret: quemadmodum Syllæ apud Laurentum sacrificanti similitudo coronæ in capite iecoris apparuit: quod Posthumius aruspex illi uictoriam cum regno portendere interpretatus est, admonuitq; iccirco, ut solus Sylla extis illis uesceretur. Ipse etiam extorum color suam considerationem habet. De istis meminit Lucanus:

Terruit ipse color uatem: nam pallida tetris
Viscera tincta notis, gelidoq; infecta cruore,
Plurimus asperso uariabat sanguine liuor.

Tanta olim ueneratio fuit harum artium, ut potentissimi & sapiētissimi quiq; uiri illas sectarētur, imo senatus atq; reges nihil inauspicatè agerent. Sed hæc omnia hodie cùm negligētia hominum, tum autoritate patrum abolita sunt.

De aruspicina fulgurum, & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt. CAP. LVI.

Cæterum autem in augurio fulgurum, & fulminum, ostentorumq́;, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt, Hetrusci uates, & sacerdotes scientiam tradiderunt. Statuerunt enim sexdecim cæli regiones, & cuiq; sua numina adscripta: præterea undecim fulminum genera, & nouem deos qui ea iacularentur, rationes prodendo quid ex quaq; parte significent. Portenta uero & prodigia, ostentaq; quotiescunq; contingunt, semper aliquid magnum prænuntiare certum est. Oportet autem illorum interpretem esse similitudinum optimum con-

Prodigiorū interpretem qualem esse oporteat.

iector

Item in Lucanis pluit ferrum spongiarum fere simile anno antequam Marcus Crassus in Parthis interemptus est: omnesq; Lucani milites, quorum magnus numerus in exercitu erat, cum eo occisi sunt. Item L. Paulo, & C. Marcello consulibus lana pluit circa castellum Corisanũ, iuxta quod post annum T. Annius Milo occisus est. Item Cimbricu bellis armorum crepitus & tubæ sonitus è cœlo auditus est. & Liuius de bello Macedonico, Anno inquit quo discessit Annibal, per biduum pluit sanguis. Item de secundo bello Punico, refert aquam sanguini permixtam de cœlo descendisse in modum pluuiæ, tempore quo Annibal lacerabat Italiam. Lacedæmonijs paulo antè Leuctricam calamitatem in phano Herculis arma sonuerunt, & eodem tempore Thebis in templo Herculis ualuæ clausæ repagulis seipsas aperuerunt, & arma parietibus adfixa humi inuenta sunt. Similes euentus de similibus prognosticare conuenit, quemadmodum diuersis temporibus olim ex illis aliquid prædiuinatum est. Sed & oportet circa ista etiam cœlestium influxuum iudicia non negligere, de quibus latius loquemur in posterioribus.

De Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia, quatuor elementorum diuinationibus. CAP. LVII.

IAmq; etiam ipsa elementa nos fatales euentus edocēt, unde quatuor illa famosa diuinationum genera, Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia nomen adepta sunt, de quibus apud Lucanum uenefica illa sese iactare uisa est, quando inquit:

At uerum tellus, aërq;, ætherq;, chaosq;,
Aequoraq;, & campi, Rhodopeiaq; saxa loquentur.

Prior

Prior itaq; Geomantia, ex terræ motibus, crepitu, tumore, tremore, scissura, uoragine, exhalatione, cæterisq; impreßionibus suis futura præmõstrat: cuius artem tradidit Almadel Arabs. Sed est & alia Geomantiæ species, quæ per puncta ui quadã, in casu terræ inscripta diuinatur, quæ præsentis speculationis non existit, sed de illa inter sortes dicemus in sequentibus. Hydromantia autem uaticinia præstat, per impreßiones aqueas, illarumq; fluxus & refluxus, excrescentias & depreßiones, tempestates & colores, & similia: cui iunguntur etiam uisiones quæ in aquis fiunt: Genus diuinationis à Persis repertum, qualem refert Varro puerum uidisse in aqua Mercurij effigiẽ, quæ centum quinquaginta uersibus omnem Mithridatici belli euentum prænuntiauit. Legimus etiam Numam Pompiliũ hydromãtiam exercuisse: in aqua enim deorum imagines eliciebat, & ab illis futura discebat. Quòd artificium etiã Pythagoras longo tẽpore post Numã exercuit. Erat etiam olim apud Assyrios in magno pretio hydromãtiæ species, Lecanomantia nuncupata, à pelui aquæ plena: cui imponebantur aureæ & argenteæ laminæ, & lapides pretiosi, certis imaginibus, nominibus & characteribus inscriptæ: ad quam etiam referri potest artificium, per quod plũbo aut cera liquefactis, & in aquam proiectis, rem quam scire cupimus, manifestis exprimunt imaginum notis. Erãt etiã olim fontes fatidici, sicut Patris fons Achaiæ, & quæ dicebatur aqua Iunonis apud Epidaurũ, de quibus plura in sequentibus, ubi de oraculis loquemur. Verum huc etiã referri poterit Aruspicina piscium, cuiusmodi olim apud Lycios capiebatur in loco qui Dina dicebatur, iuxta mare in sacro Apollinis luco sicca in arena excauatus, in quem cũ

Geomantia.

Lecanomantia Hydromantiæ species.

sulturus de futuris assatas carnes demittēs, subito locus ille aquis replebatur, magnaq; pisciū multitudo ac admirabiliū figurarum hominibus ignotorū apparebat, è quorū formis uates quod futurū esset prædicebat. Hæc latius ex Polycharmo in Lyciorū historijs refert Atheneus: Simili modo Aeromātia prognostica præbet, per impreßiōes aëreas, per uētorū flatus, per irides, per halones, per nebulas et nubes, perq; imaginationes in nubibus, & uisiōes in aëre. Ita etiā Pyromātia diuinatur per impreßiōes igneas, per stellas cau datas, per igneos colores, perq; uisiones & imaginationes in igne. Sic Ciceronis uxor illū sequēti anno consulē futurū prædixit, eò quòd cū quædā post peractū sacrificium in cineribus cōspicere uellet, flāma repēte exiliuit. Huius generis sunt quæ dicit Plinius, quòd terreni ignes pallidi mur murantesq;, tēpestatū nuntij sentiūtur: pluuiæ etiā si in lucernis fungi: si fluxuose uolitet flāma, uentū portēdi: & lu mina cū per se flāmas elidūt, aut uix accenduntur: itē cum in eo pendentes coaceruātur scintillæ, uel cū tollentibus ol las carbo adhærescit, aut cū contentus ignis è se fauillā discutit, scintillámue emittit, uel cū cinis in foco cōcrescit, et cum carbo uehementer perlucet. His adiungitur Capnomantia, à fumo sic dicta, quia flammam & fumum scrutatur, eorumq; colores, sonos & motus: quando in rectū pro tenditur, uel in obliquum fertur, siue in orbem uoluitur, quemadmodum de his legitur apud Statium his uersibus:

Vincatur pietas, pone eia altaria uirgo,
Quæramus superos. facit illa acieq; sagaci
Sanguineos flammarum apices, genitumq; per auras
Ignem, & clara tamen mediæ fastidia lucis
Orta, docet tunc in speciem serpentis inanem

Ancipiti gyro uolui, frangiq; rubore.

Iam uero etiam in Aethnæis crateribus atq; in Nympheis campis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur, læta quidem, si quæ iniecta fuissent corriperent: tristitia, si respuissent. Atq; de his etiam in posterioribus inter oraculorum responsa dicemus.

De mortuorum reuiuiscentia, de longæua dormitione atq; inedia. CAP. LVIII.

COnueniunt philosophi Arabes, quòd aliqui homines possunt se eleuare supra uires corporis, & supra uires sensitiuas, illisq; superatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in se recipere uigorem. Cum itaq; animæ hominum omnes perpetuæ sint, perfectis quoq; animis omnes spiritus obediunt, putant magi perfectos homines per suæ animæ uires alias inferiores animas iam quodammodo separatas moribundis corporibus suis posse restituere, rursusq; inspirare, non secus atq; mustela interempta spiritu & uoce parentis reuocatur in uitam: atq; leones inanimem partum inhalando uiuificant: & quoniam, ut aiunt, omnia similia similibus applicata similium naturarum efficiuntur, & omne patiens & actum alicuius agentis in se recipiens etiam agentis illius natura induitur atq; connaturatur: hinc putant ad hãc uiuificationem haud parum conferre, etiam herbas quasdam & magicas confectiones, quales ex cinere Phœnicis, & serpentum exuuijs confici tradunt, quòd tamen plerisq; fabulosum & multis etiã impoßibile uideri posset, nisi historica fide haberetur comprobatum. Nam plerosq; aqua submersos, alios ignibus iniectos, & rogo impositos, alios in bello occisos, alios aliter exanimatos post plures etiam dies reuixisse legimus,

quemadmodum de Auiola uiro consulari, de L. Lamia, Cælio Tuberone, Corfidio, Gabieno, & plerisq; alijs testatur Plinius. Similiter Aesopum fabulatorē, Tindoreū quoq; & Herculem, atq; Palicos Iouis & Thaliæ filios mortuos iterum reuixisse legimus: plurimos etiam per magos & medicos in uitā reuocatos, sicut de Aesculapio ab historijs proditum est, & nos superius narrauimus ex Iuba & Xantho, & Philostrato, de Tillone & Arabe quodam, atq; Apollonio Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quispiam mortuus, quem præter omnium expectationem accurrentibus medicis, herba, quam draconem uocant, uitæ restitutum dicunt: alij gustato mellito pharmaco reuixisse aiunt, unde ortum est adagium: Glaucus poto melle resurrexit. Apuleius etiam ritum huiusmodi reuocationum referens de Zachla Aegyptio propheta inquit: Propheta sic propitiatus herbulam quampiam ob os corporis, & aliam pectori eius imponit, tunc orientem obuersus, uel incrementa solis augusti tacitus imprecatus, uenerabili scena facies ad studia præsentium tantum miraculum certatim adrexit, iam tumore pectus extolli, iam salubris uena pulsari, iam spiritu corpus impleri, & adsurgit cadauer, & profatur adolescens. Quæ si uera esse debeant, oportet moribundas animas nonnunquam in corporibus suis latere uehementioribus extasibus oppressas, & ab omni corporea actione solutas: sic ut uita, sensus, motus, corpus omne deserant, ita tamen, quòd homo uere nōdum mortuus sit, sed iaceat exanimis, & tanquam mortuus, etiam per diuturnum tempus. Atq; id sæpissime compertū est, pestilentiarū temporibus multos uidelicet qui pro mortuis tumulandi ferebātur, in sepulchris reuixisse: multoties etiam

etiam muleribus accidisse legimus ex suffocatione matricis laborantibus: & narrat Rabi Moyses ex libro Galeni, quem transtulit Patriarcha, quòd accidit homini suffocatio, quæ durauit diebus sex, nec comedit, nec bibit, & redduntur eius arteriæ duræ. Et dixit in eodem libro, quòd accidit homini repletio ex aqua, amittitur pulsus totius corporis, & non mouetur cor, & iacet sicut mortuus. Et dicit quòd accidit ex casu à loco alto, uel clamore magno, uel ex longa mora sub aqua syncopis, durās quadraginta octo horis, & iacet homo sicut mortuus, in cuius facie surgit puluis uiriditas. Et refert in eodem libro, de eo qui sepeliuit mortuum ante septuaginta duas horas post mortem ipsius, & interfecit eum, quia sepeliuit eum uiuum, & dedit ibi signa quibus cognoscitur, quòd isti sint uiui liceant similes mortuis, & certo moriantur, nisi succurratur illis, aut per phlebotomiā, aut alias curationes. & hæc sunt ex his quæ ualde raro contingunt. Hic est modus per quem intelligimus magos & medicos suscitare mortuos, sicut per serpentum ictus exanimati olim per Marsorum & Psillorū gentem uitæ restituebantur. Posse autem huiusmodi extases longo tempore durare, absq; hoc quòd homo uere mortuus sit, non secus arbitrandum est atq; in gliribus & crocodilis, & plerisq; serpentibus, quæ per totam hyemem sic obdormierunt, sic somno expirāt, ut uix igne reuocari queāt: & ego sæpe uidi dissectum glirem immobilem manere, tāquam mortuum, donec coqueretur, atq; tunc primum in bullienti aqua dissecta membra uitam demōstrasse. Similiter licet difficile creditu sit, legimus tamen apud probatos historicos, etiam homines quosdam longæuo somno plurimos annos continuos dormiuisse, interim donec euigilassent,

Suffocationis & extasis mira exēpla.

Somni diuturni exēpla.

sent, nihil seniores effecti: quod ipse testatur Plinius, de puero quodam, quem æstu & itinere fessum in specu septē & quinquaginta annos dormiuisse narrat. Legimus etiā Epimenidem Gnosium annis quinquaginta septem dormiuisse in spelunca. Hinc natum adagium: Vltra Epimenidem dormire. Narrat M. Damascenus suo tempore in Germania defessum rusticum sub fœni tumulo per totum autumnum, sequentemq; hyemem continuo dormiuisse, donec æstate fœno paulatim depasto experrectus tanquam semimortuus, totusq; extra se positus, inuentus est. Confirmant hanc opinionem ecclesiasticæ historiæ de septem dormientibus, quos annos centum & nonaginta sex dormiuisse ferunt. Est in Noruegia sub eminenti littore antrum, ubi ut Paulus Diaconus & Methodius martyr scribunt, septem uiri dormientes iacuerunt sopiti longo tempore sine ulla corruptione, & sæpe populos ad ipsos lædendum ingressos continuo fuisse cōtractos: deniq; accolas pœna præsenti cautos ab ipsorum læsione destitisse aiunt. Ipse autem inter philosophos nō infimi nominis Xenocrates, longæuā hāc indormitationem, quādam naturalem pœnam, certis quibusdā animarū demeritis ab æterno deputatā putauit. Ipse M. Damascenus multis rationibus poßibilē & omnino naturalem probat, nec absurdū putat, quòd cū cæteris animantibus quibusdā cōcessum est, ut sine cibo & potu, sine excretione, sine tabefactione & corruptione pluribus mensibus dormire poßint, id etiam homini, siue hic accidat illi potione aliqua uenefica, aut ægritudine soporifera, seu meticuloso quodam sopore, aut similibus de causis, pluribus diebus, aut mensibus, aut annis, secundum intentionem uel remißionem uirium, & paßionum animæ suæ

posse

posse contingere. Et narrant medici antidota, de quibus si quis minimā portiunculam ederit, diuturnam deinde posse perferre inediam, ceu quondam Helias certo esculento ab angelo pastus, ambulauit & ieiunauit in fortitudine cibi illius quadraginta dies. Et recitat Ioannes Bocatius, fuisse suo tempore uirum apud Venetias, qui in singulos annos per quadraginta dies absq; ullo cibo ageret ieiunium. Quodq; magis mirum est, fuisse eodem tēpore in inferiori Germania mulierem, quæ in tricesimum annum nihil unquam cibi sumpsisset: quod quidem nobis incredibile uideri posset, nisi confirmaret hanc rem recens, & nostri seculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio, quem in eremo duobus & uiginti annis, quousq; uita excessit, sine omni cibo uixisse constat. Mirum & illud quod prodidit Theophrastus, fuisse Philinum quendam, qui nullo sit usus potu uel cibo, præterquam lactis. Et sunt graues autores qui herbam quandam Spartanicam describunt, qua Scythas duodecim dies durare sine cibo & potu, ea semel gustata, uel in ore retenta, tradunt. Miraieiunioru exempla.

De diuinatione, quæ per somnia fit. CAP. LIX.

EST etiam diuinationis species, quæ inter dormiendum fit, somniorum scilicet, & philosophorum traditionibus, & theologorum autoritatibus historiarumq; exemplis, & quotidiana experientia comprobata. Somniū autem dico hic, non quod phantasma, uel insomnium: hæc enim uana sunt, & nihil diuinationis habent: sed ex uigiliarum reliquijs aut corporis turbatione nascuntur: quoties nanq; oppreßi corporis uel fortunæ commodis uel incommodis, tunc qualis animus uigilantem fatigauerat, talis se ingerit dormienti: uel aliquando contrarius

Somnium. in somnio decepti. Somnium igitur dico hic, quòd in spiritu phantastico, animo & corpore bene se habentibus, cœlestium causatur influxu. Huius quidem interpretandi regula apud astrologos inuenitur, in ea parte, quæ de quæstionibus inscribitur, sed tamē parū sufficiens, quia somnia huiusmodi diuersis hominibus, diuersimode usuueniūt, iuxta diuersam spiritus phātastici qualitatem ac dispositionem: quapropter non potest eadem communisq; regula somniorum interpretandorum singulis adhiberi: sed iuxta Synesij sententiam, cum accidentia sunt eadem rebus, eisdem similiaq; similibus: sic qui in idem aut simile uisum sæpius inciderit, eandem aut similem sibi designauerit sententiam, passionem, fortunam, actionem, euentum deniq;, quemadmodum inquit Aristoteles, sensu confirmatur memoria, ex memoria uero eiusdem rei sæpius obtenta nascitur peritia, ex pluribus peritijs paulatim cumulatur ars & scientia: simili ratione & circa somnia oportebit incedere. Vnde iubet Synesius, unumquenq; somnia sua & suos inde obseruare euentus, scilicet, quæ uisa in quales euentus inciderint, ac huiusmodi regulas, scilicet uisa & accidentia, cum somnijs, tum uigiliæ memoriæ commendare, atq; sedula quadam hac obseruatione huiusmodi per plurimas regulas penes seipsum accumulare, ex qua quidem accumulatione, ars quædam diuinatori, & suorum cuiq; somniorū interpretandorum paulatim cōsurgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autem sunt somnia, quando luna illud præuertit signum, quod fuit in nona radicis natiuitatis uel reuolutionis illius anni, uel in nono signo à signo profectionis. Verissima autem atq; certissima diuinatio, neq; natura neq; humanis artibus, sed purgatis mentibus prouenit.

uenit, inspiratione diuina. Quod uero hic ad uaticinia & oracula spectat, discutiemus.

De furore & diuinationibus, quæ in uigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur. CAP. LX.

Contingit etiã, non modo dormiẽtes, sed & uigilantes nonnunquam soluto animo, suisq; stimulis impulso diuinare, quam diuinationem Aristoteles furorem uocat, & ab humore melancholico procedere docet in tractatu de diuinatione inquiens: Melancholici propter uehementiam longe bene coniectant, & cito habitum imaginantur, facilimeq; cœlestium recipiunt impreßionem. Et in Problematibus ait: Sibyllas, & Bacchides, & Niceratum Syracusanum, & Ammonẽ à naturali melancholica complexione fuisse diuinatores atq; poëtas. Causa itaq; furoris, si qua intra humanum corpus est, humor est melancholicus: non quidem ille, qui atra bilis uocatur, qui adeo praua horribilisq; res est, ut impetus eius à physicis ac medicis ultra maniam, quam inducit, etiam malos dæmones ad obsidenda humana corpora illicere perhibeatur. Humorem igitur hic intelligimus melancholicum, quæ naturalis & candida bilis uocatur. Hæc enim quando accenditur, atq; ardet, furorem concitat, ad scientiam nobis ac diuinationem conducentem, maxime autem si iuuetur influxu aliquo cœlesti, præcipue Saturni: qui cum ipse frigidus sit atq; siccus, qualis est humor melancholicus, illum quotidie influit, auget atq; conseruat. Præterea cum sit ipse arcanæ contemplationis autor, ab omni publico negotio alienus, ac planetarum altißimus, animam ipsam cum ab ex-

Furor diuinatiõis species.

ternis officijs ad intima semper reuocat, tum ab inferioribus ascendere facit, trahendo ad altißima scientiasq; ac futurorum præsagia largitur: & hoc est quod intendit Aristoteles in lib. Problematum: Ex melancholia, inquiens, quidam facti sunt sicut diuini, prædicentes futura, & quidam facti sunt poëtæ. Ait præterea omnes uiros in quauis scientia præstantes, ut plurimum extitisse melancholicos: quibus etiam Democritus & Plato attestãtur, asserentes melancholicos nonnullos intantum præstare ingenio, ut diuini potius quàm humani uideantur. Sic melancholicos perplures primum rudes, ineptos, insanos, quales extitisse aiũt Hesiodum, Ionem, Tynnichum, Calcinensem, Homerum & Lucretium, sæpe furore subito corripi, ac in poëtas euadere, & mirãda quædam diuinaq; canere, etiam quæ ipsimet uix intelligant. Vnde diuus Plato in Ione, Pleriq;, inquit, uates postquam furoris remissus est impetus, quæ scripserunt, non satis intelligunt, cum tamen recte de singulis artibus in furore tractauerint, quòd singuli harum artifices legendo dijudicant. Tantum præterea tradunt melancholici humoris imperium esse, ut suo impetu etiam cœlestes dæmones in humana corpora nonnunquam rapiãtur, quorum præsentia, & instinctu, homines debacchari, & mirabilia multa effari omnis testatur antiquitas: idq; sub triplici differentia, iuxta triplicem animæ appræhensionẽ, uidelicet imaginatiuam, rationalem & mentalem contingere putant. Dicunt itaq;, quando anima melancholico humore impulsa, nullo cohibente, habenas corporis, membrorumq; uincula transgressa, tota in imaginationem transfertur, subito efficitur inferiorum dæmonum habitaculũ, à quibus manualium artium sæpe miras accipit rationes. Sic

Melancholici ingenio pollent.

Melancholici humoris imperium.

uide

uidemus rudissimum aliquem hominem subito in pictorem egregium aut architectum, uel alterius cuiusque artis euadere magistrum. Quando uero eiusmodi dæmones futura nobis portendunt, tunc ostendunt quæ ad elementorum turbationes, temporumq; uicissitudines attinent, ut futurā pluuiam, tempestatem, inundationem, terræmotum, mortalitatem, famem, stragem & eiusmodi: quemadmodum apud Aulum Gellium legimus, Corneliū sacerdotem, quo tempore Cæsar & Pompeius in Thessalia confligebant, Pataui furore correptum, & tempus, & ordinē, & exitum pugnæ prænarrasse. Quando uero anima tota in rationem conuertitur, mediorum dæmonum efficitur domicilium: hinc rerum naturalium humanarumq; nanciscitur scientiam atq; prudētiam. Sic uidemus hominem aliquem subito in philosophum, uel medicum, uel oratorem egregium euadere, ex futuris autem prædicere quæ ad regnorum mutationes & seculorum restitutiones pertinent, quemadmodum Sibylla Romanis. Cum uero anima tota in mentem assurrexerit, tunc sublimium dæmonum receptaculum effecta, ab illis arcana ediscit diuinorum, puta dei legem, ordines angelorum, & quæ ad æternarum rerum cognitionem animarumq; salutem pertinent. De futuris uero præuidet, quæ diuinæ prouidentiæ adiacent, ut futura prodigia seu miracula, futurum prophetam, uel legis mutationem. Sic de Christo Sibyllæ ante aduentum eius longo tempore uaticinitatæ sunt. Sic Vergilius nasciturum Christum iam in propinquo intelligens, Cumanæ Sibyllæ recordatus, cecinit ad Pollionem:

Vltima Cumæi iam uenit carminis ætas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.

Iam

Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies cœlo demittitur alto.

Et paulo pòst innuens originalem culpam irritam fore, ait:

Te duce si qua manent sceleris uestigia nostri
Irrita, perpetuo soluet formidine terras. & subiungit:
Ille deûm uitam accipiet, diuisq; uidebit
Permixtos heroës, & ipse uidebitur illis,
Pacatumq; reget patrijs uirtutibus orbem.

Subditq; inde serpentis occasum, & ligni mortis, siue ligni scientiæ boni & mali uenenum sopitum iri, inquiens:

Occidet & serpens, & fallax herba ueneni.

Mansuram tamen originalis peccati fomitem innuit, cum dicit:

Pauca tamen suberunt priscæ uestigia fraudis.

Tandem, qua potest maxima hyperbole hanc prolem acclamando dei sobolem, adorat his uerbis:

Chara deûm soboles magnum Iouis incrementum
Aspice conuexo nutantem pondere mundum,
Et terras, tractusq; maris, cœlumq; profundum,
Aspice uenturo lætentur ut omnia seclo.
O mihi tam longe maneat pars ultima uitæ,
Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

Sunt etiam quædam prognostica, quæ inter cõfinia naturalis & transnaturalis diuinationis media sunt, ut in his qui morti proximi, & senecta debilitati, nonnunquam futura præuident, quia, ut inquit Plato in repub. qui sensibus minus præpediti sunt, eo acutius intelligũt, & quia loco quo sunt migraturi uiciniores sunt, & quasi iam paululum relaxatis uinculis, cum omnino corpori amplius obnoxij sunt, diuinæ reuelationis lumina facile percipiunt.

De

De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis ac mente: de triplici animæ appetitu, ac passionibus uoluntatis. CAP. LXI.

Est Theologorum quorũdam opinio, deum ipsum hominis primæui corpus non immediate creasse, sed cœlium adiutorio ex elemẽtis composuisse atq; formasse, cui opinioni adstipulatur etiam Alcinous ex Platonis dogmate, putans summum deum mundi totius deorumq; & dæmonum creatorem esse, atq; illa iccirco immortalia esse, cætera autem & mortalium animantium genera iuniores deos ad mandatum summi dei procreasse: nam si ipse hæc etiam genuisset, immortalia nata fuissent. Dij itaq; ex terra & igne aëreq; & aqua, portiones quasdam mutantes ligantesq; inuicem, corpus unum ex omnibus confecerũt, quòd animæ ad ministerium subiecerunt singulis illius potentijs singulas in eo prouincias assignantes, humilioribus quidem humiliores sedes assignantes: quippe iracũdiæ præcordia, cupidini uterum: nobiliores autem sensus in caput, ueluti in totius corporis arcẽ: deinde sermonis organa multifaria. Diuidunt autem sensus in externos & intimos: externos deinde in quinq; omnibus notissimos partiuntur, quibus pariter quinq; organa siue subiecta, quasi fundamenta quædam attribuuntur sic disposita, ut quæ eminentiore parte corporis collocantur, potiorem quoq; puritatis ordinem obtineant: oculi enim supremo loco collocati purissimi sunt, ignis lucisq; naturæ sunt cognati: deinde aures secundum & loci & puritatis ordinem obtinentes, comparantur aëri: tertium possident nares, mediam inter aërem aquamq; continentes: deinceps uero gustandi organum crassius & aqueæ naturæ similimum: postremo gradu tactus

Sensus exteriores quib' elementis respondeant.

du tactus per totum diffusus, terræ craßitudini deputatur. Puriores autem sensus sunt, qui non appropinquantes sensibilibus à longinquo percipiunt, ut uisus, & auditus: deinde etiam odoratus per medium aërem non appropinquātia percipit: gustus autem non nisi propinqua sentit. Tactus utroq; modo se habet, nam appropinquantia corpora sentit: & quemadmodum uisus per medium aërem cernit, ita etiam tactus per mediam uirgam uel baculum, dura, mollia & humida sentit. Verum tactus solus è sensibus omni animali communis est: certißimum autem hunc sensum homo poßidet: hoc nanq; & gustu reliqua animalia præcellit: sed in alijs tribus sensibus à quibusdam animalibus euincitur, sicut à cane qui homine acutius uidet, audit, atq; olfacit, similiter acutius multis cæteris animātibus & homines uident, lynces, & aquilæ. Sensus uero interiores, ut uult Auerrois, in quatuor partiti sunt. quorum primus communis appellatur, eò quòd omnes quæ per externos sensus hauriuntur imagines, primus colligit atq; perficit. Secūdus uis imaginatiua, cuius officium est cū ipsa nihil præsentiat, imagines à prioribus sensibus acceptas retinere, easq; tertiæ sentiendi naturæ, quæ phantasia existimandi atq; cogitandi uis est, offerre, cuius opus est, acceptis imaginibus, quid aut quale sit id cuius illæ imagines sunt, percipere atq; iudicare, atque ea ipsa quæ sic discreuerit, coniunxerit, perceperit, iudicauerit, quartæ potētiæ, quam memoriam dicimus, seruanda commendare. Etenim illius in genere uirtutes sunt, discursus, dispositiones, persecutiones & fugæ, atq; cōcitationes ad agendum. At in specie intellectualium intellectiones, uirtutes, disciplinæ ratio, consilium, electio. Hæc autem est, quæ per somnia nobis fu

Gustu & tactu homo reliqua præcellit animalia.

bis futura monstrat: unde phantasia aliquando nominatur intellectus phantasticus: est enim ultimum uestigium intelligentiæ, quæ, ut ait Iamblichus, omnibus animi uiribus adnata, omnes figuras effingit, similitudines specierũ, & operationes, uisaq;, seu impreßiones uirium aliarum transmittit in alias: quæ quidem à sensu micant, in opinionem excitat: quæ uero ab intellectu, secundo loco offert opinioni, sed à seipsa ab omnibus imagines suscipit, atq; per suam proprietatem, secundum aßimilationem proprie designat, omnes actiones animæ fingit, atq; externas accõmodat intimis, etiam corpori impreßiones imprimit. Habent autẽ sensus isti sua organa in capite: nã sensus cõmunis cũ imaginatione, priores cerebri cellulas poßidet, licet Aristoteles organum sensus communis posuerit in corde: cogitatiua autem uirtus, supremum, & mediũ capitis obtinet, deinde memoria postremũ. Porro organa uocis, atq; sermonis, multa sunt, siquidẽ interni pectoris inter latera, musculi, thorax, pulmo, thracea, arteria, fauces, & horũ maxime, quod est cartilaginosum, secundũ recurrẽtes neruos, et plectrũ linguæ, & omnes hæ particulæ et musculi, qui exufflationis organa sunt. Sermonis uero organũ propriũ, os est in quo plasmantur, formantur, & figurãtur uerba & loquelæ, lingua, & gurgulione, in illo plectri obtinẽtibus uicẽ, & palato sonum faciente, dentium & oris apertione, ueluti in lyra chordarum similitudinem referẽtibus, naso insuper ad sonoritatẽ bonã aut malã conferente. Supra sensibilẽ animã, quæ per corporis organa uires suas explicat, supremum locum occupat mens ipsa incorporea, & hæc geminam naturam habens: Vnam rerum earũ quæ naturæ ordine continentur, causas, proprietates progressusq; per

Sensuum organa in capite.

Mentis gemina natura.

perquirentem, & in ueritatis contemplatione contentam, quem iccirco contemplatiuum intellectum uocant: Alteram mentis natura siue uis, quæ agenda, quæque fugienda sint consultando discernens, tota in consultatione & actione uersatur, quem iccirco actiuum intellectum uocāt. Hunc itaq; ordinem potentiarum, natura statuit in homine, ut per exteriores sensus cognosceremus corporalia, per interiores ultra hoc similitudines corporum, & ulterius per mentem siue intellectum abstracta quæ nec corpora sunt, nec illis similia. Et iuxta hunc triplicem potentiarum animæ ordinem tres nascuntur in anima appetitus: Primus naturalis, qui est inclinatio quædam naturæ in suum finem, ut lapidis deorsum qui inest omnibus: alius animalis qui sequitur sensus, diuisus in irascibilem & concupiscibilem: tertius intellectiuus, qui appellatur uoluntas, in hoc differens à sensitiuo qui est per se illorum, quæ possunt offerri sensibus, nihil concupiscens, nisi aliquo modo comprehensum. Voluntas uero etsi sit per se omnium posibilium, quia tamen libera est per essentiam, potest etiam esse imposibilium, qualis fuit in dæmone appetente se esse æqualem Deo: itaq; uoluptate & dolore continuo alteratur & deprauatur, dum inferioribus potentijs assentitur. Vnde quatuor ex eius deprauato appetitu nascuntur in eo pasiones, quibus similiter corpus nonnunquam afficitur: quarum prima uocatur oblectatio, quæ est mentis siue uoluntatis quædam mollities atq; assentatio, quia illi quomodo sensus porrigunt suauitati libentisime consentit, paret, atq; obsequitur: quam iccirco definiunt esse inclinationem animi ad emollientem uoluptatem. Secunda uero dicitur effusio, quæ est remisio aut dissolutio uirtutis, quando uidelicet

Triplex in anima appetitus.

delicet ultra oblectationem tota mentis uis atq; intentio præsentis boni dulcedine deliquescit ac defluit, penitusq; se diffundit & effert ad eo fruendum. Tertia dicitur iactantia, scilicet elatio gestiens, existimans se maximum quoddam bonum consequutũ, cuius possessione se insolentius efferens, exultat & inaniter gloriatur. Quarta & ultima est maleuolentia, uoluptas quædam ex malo alterius sine suo emolumento. Dicitur autem sine emolumento suo, quia si quis ob utilitatem suam ex malo alterius gaudeat, hoc erit potius ex beneuolentia in seipsum, quàm ex maleuolentia in alios. Atq; his quatuor passionibus ex deprauato uoluptatis appetitu genitis, totidem contrarias passiones generat ipse dolor, puta horrorem, tristitiam, metum, & de bono alterius sine suo detrimento dolorem, quam dicimus inuidiam, hoc est, in alienis bonis tristitiam, quemadmodum misericordia tristitia quædã est in alienis malis.

De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus. CAP. LXII.

Passiones animi nihil aliud sunt, quàm quidam motus siue inclinationes prouenientes ex appræhensione alicuius rei, tanquam boni, uel mali, conuenientis uel disconuenientis. Appræhensiones autem huiusmodi sunt triplices, uidelicet sensuales, rationales, mentales. Et secundũ has triplices sunt in anima passiones: nam quandoq; sequuntur appræhensionem sensitiuam, & tunc respiciunt bonum, aut malum temporale, sub ratione commodi, uel incommodi, delectabilis & offensiui, & dicuntur passiones naturales siue animales: quandoq; sequuntur appræhensionem rationalem, & sic respiciunt bonum aut malũ sub ratione uirtutis & uitij, laudis & uituperij, utilis &

inutilis, honesti & turpis: & dicuntur paſsiones rationales ſeu uoluntariæ: quandoq; ſequuntur appræhenſionem mentalem, & reſpiciunt bonum & malum ſub ratione iuſti & iniuſti, ueri & falſi, & tunc dicuntur paſsiones intellectuales, ſiue ſyndæreſis. Subiectum autem paſsionum animæ, eſt ipſa uis animæ concupitiua, & diuiditur in cōcupiſcibilem & iraſcibilem, & utraq; reſpicit bonum & malū, ſed diuerſimode: Vis enim concupiſcibilis quandoq; reſpicit bonum & malum abſolute, & ſic cauſatur amor ſeu libido, & è contrario odium: uel reſpicit bonū, ut abſens, & ſic cauſatur cupiditas: ſeu deſiderium & malū, ut abſens, ſed ut imminens, & ſic cauſatur horror, fuga & abominatio: uel reſpicit bonum & malum, ut præſens & adeptū, & ſic oritur hinc delectatio, lætitia, uoluptas: inde triſtitia, anguſtia, dolor. Vis autem iraſcibilis reſpicit bonū & malum ſub ratione difficultatis ad adipiſcendū ſiue obtinendum, fugiendū uel depellendum: & hoc quandoq; cum fidentia: & ſic cauſatur, hinc quidem ſpes, inde uero audacia: quandoq; cum diffidentia, & ſic oritur deſperatio, & metus, ſiue timor. Quandoq; uis ipſa iraſcibilis ſurgit in uindictam, & hoc fit ſolum circa malum præteritum tanquam illatæ iniuriæ ſeu læſionis, & cauſatur ira. Et ſic reperimus undecim paſsiones in ipſo animo, quæ ſunt, amor, odium, deſiderium, horror, lætitia, dolor, ſpes, deſperatio: audacia, timor, ira.

Quomodo paſsiones animi mutant corpus proprium permutando accidentia, & mouendo ſpiritum. CAP. LXIII.

PAſsionum autem animæ, quando ſenſualem appræhenſionem ſequuntur, uim regitiuam habet phantaſia, ſeu

sia, seu uirtus imaginatiua. Hæc enim de sua potentia iuxta passionum diuersitatem primo diuersimode alterat & transmutat corpus proprium transmutatione sensibili, mutando accidentia in corpore, & mouendo spiritum sursum uel deorsum, ad extra uel ad intra, & diuersas qualitates producendo in membris: Sic in gaudio spiritus expelluntur, in timore retrahuntur, in uerecundia mouentur ad cerebrum: Sic in gaudio dilatatur cor ad extra paulatim, in tristitia constringitur paulatim ad intra. Simili modo in ira uel timore, sed subito. Rursus ira uel cupiditas uindictæ producit calorem, rubedinem, amarum saporem, & alui influxum. Timor inducit frigus, cordis trepidationem, uocis defectum, atq; pallorem. Tristitia sudorem, & albedinem cæruleam. Misericordia etiam quæ tristitia quædam est, sæpe miserãtis corpus male afficit, ut alterius corpus uidetur affectum. Palàm quoq; est inter amantes aliquos, tam fortem esse ligaturam amoris, ut quod patitur unus eorũ, patiatur & alter. Anxietas etiam inducit siccitatem, & nigredinem: quantos etiam colores cupido amoris concitet, in hepate & in pulsu, noscunt medici, eo iudicio nomẽ amatæ in passione heroica deprǽhendẽtes. Sic Naustratus cognouit Antiochum amore Stratonicæ captum. Manifestum præterea est, passiones eiusmodi quando uehementissimæ sunt, posse mortem inferre: & hoc apud uulgus palàm est, nimia lætitia, tristitia, amore, odio, interdum mori homines, sæpe etiam morbo leuari. Sic legimus Sophoclem & Dionysium Siciliæ tyrannum, utrunq; accepto tragicæ uictoriæ nuntio, subito mortuos. Sic mater uiso filio è Cannensi prælio redeunte repente obijt. Quid etiam tristitia posit, omnibus notum est.

Animi passiones mortem nonnũquam inferunt.

Scimus etiam canes nimia tristitia de morte dominorum suorum sæpe mortuos fuisse. Nonnunquam etiam ex huiusmodi paßionibus morbi diuturni sequuntur, & quandoq; curantur. Sic ex alto despicientes aliqui præ timore nimio contremiscunt, caligant, infirmantur, quandoq; sensus amittunt. Sic singultus, febres, morbi comitiales quandoq; sequuntur, quandoq; uero recedunt, quandoq; mirabiles quidam effectus proueniunt, ut in Crœsi filio, quem genitrix mutum ediderat, metus uehemens auiditasq; uocem excußit, quam natura diu negauerat. Sic repentino quodam casu affectum, sæpe uita, sensus, motus, subito mẽbra deserunt, ac sæpe statim reuertuntur. Quantum etiam coniuncta magnanimi audaciæ uehemens ira faciat, ipse ostẽdit magnus Alexander, qui in India prælio circunuentus, lumen & ignem ex se profundere uisus est. Theodorici pater ignis scintillas ex toto corpore profudisse legitur, ita, ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono prosilirẽt. Atq; horum similia nonnunquam in beluis apparent, sicut de Tiberij equo, quem ore flammigerasse proditum est.

Quomodo paßiones animi immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de trãsformatione ac translatione hominum, & quas uires uis imaginatiua non solum in corpus, sed etiam in animam obtineat. CAP. LXIIII.

PAßiones supradictæ quandoq; alterant corpus per modum imitationis, propter uirtutem quam habet similitudo rei ad transmutandum, quam uehemens mouet imaginatio, sicut in stupore & congelatione dentium ex uisu uel auditu aliquo, uel quia uidemus uel imaginamur alium comedere res acres: sic uidens alium oscitare etiam oscitat,

oscitat, & aliqui cum audiunt acida nominare, lingua acescit: molestia etiam tetri alicuius spectaculi gustum inficit, & prouocat nauseam: quidam sanguinis humani aspectu syncopantur: nonnulli cum alicui amarum cibum afferri uident, sentiunt in ore saliuam amaram. Et narrat Gulielmus Parisiẽsis se uidisse hominem, qui solo aspectu medicinæ mouebatur, quoties opus erat motu expurgationis: cum tamen nec substantia medicinæ, nec sapor, nec odor ipsius ad ipsum peruenisset: sed sola similitudo appræhensa. Hac ratione somniantes se ardere, uel esse in igne, quandoq; cruciantur intolerabiliter, tanquam si uere ardeant, cum tamen ueritas & substantia ignis apud eos nõ est, sed sola similitudo per imaginationẽ appræhensa. Nonnunquam etiã ipsa humana corpora transformantur transfiguranturq́;, & transportantur, sæpe quidem in somnijs, nonnunquam etiam in uigilia. Sic Cippus qui postea electus est rex Italiæ, dum taurorum pugnam uictoriamq́; uehementius admirans meditatur, in illa cura obdormiens noctem, mane corniger repertus est, non aliunde quàm uirtute uegetatiua uehementi imaginatione stimulata, corniferos humores in caput eleuante, & cornua producente. Vehemens enim cogitatio, dum species uehementer mouet, in illis rei cogitatæ figuram depingit, quam illi in sanguine effingunt: ille nutritis à se imprimit membris, cũ proprijs, tum aliquando etiam alienis: sicut imaginatio prægnantis in fœtum imprimit rei desideratæ notam: & imaginatio morsi à cane rabido, in urinam imprimit imagines canum. Sic multi subito canescunt: alius è puero, unius noctis somnio, in uirum perfectũ excreuit. Huc multi etiam Dagoberti regis cicatrices, & Francisci stigmata referre uolunt,

Mira imaginationis uis.

Francisci stigmata.

uolunt, dum ille correptionē uehementer timet, alter Christi uulnera uehementius contemplatur. Sic multi etiā transportantur de loco ad locum transeūtes flumina, & ignes, & loca inaccessa: quando uidelicet uehementis alicuius concupiscentiæ, aut timoris, uel audaciæ species spiritibus impressæ, uaporibus permixtæ mouent organum tactus in sua origine, unà cū phantasia, quæ motus localis principiū est. Vnde concitātur membra & organa motus ad motū, mouenturq; sine errore ad locum imaginatū, non quidem ex uisu, sed ex phātasia interiore. Tāta est uis animæ in corpus, ut quorsum ipsa imaginatur et somniat, ipsum corpus simul attollat atq; traducat. Legimus alia pleraq; exēpla quibus uis animæ in corpus cū admiratiōe explicatur, quale illud scribit Auicenna de quodā, qui cum uellet, corpus suū paralysi oblædebat. Narratur de Gallo Vibio, cui hoc accidit uni, ut in insaniā nō casu incideret, sed iudicio perueniret: nā dum insanos imitatur, dum ingenij lenocinium furorem putat, quam adsimulabat insaniam, ad ueram redegit. Et Augustinus refert quosdam qui aures pro arbitrio mouerent, & qui immoto capite uerticem totam deponerent ad frontem, reuocarentq; cum uellent: & alium quendam solitum sudare, ubi uellet. Notum quoq; est aliquos flere cum uolunt, & ubertim lacrymas profundere: quosdam etiam repertos, qui eorum quæ deglutissent, uaria paulatim tanquam de sacculo, quòd placuisset, proferrent. Et hodie adhuc uidemus plures, qui auium, pecorum, canum, hominumq; quorumq; uoces sic imitantur exprimuntq;, ut discerni omnino non possint. Iam uero & fœminas in mares mutatas fuisse, multis exemplis narrat Plinius: similia & suo tempore accidisse testatur Pontanus,

de

de quadam muliercula Caietana, & altera quadam Aemilia, quæ, cum utraq; nupta, post plures annos in uiros mutatæ sunt. Quantum autem ipsa imaginatio possit in animã, nemo ignorat: est enim substantiæ animæ uicinior quàm sensus, quare etiam plus agit in animã quàm sensus: sic mulier per introductas certis magicis artificijs fortes imaginationes, somnia, suggestiones, sæpissime ligantur in amorem alicuius arctissimum. Sic perhibent Medeã ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Sic anima nõnunquam per uehementem imaginationem, uel speculationem à corpore omnino abstrahitur, quemadmodũ Celsus narrat de quodã presbytero, qui quoties collibuisset, auferebat se à sensibus, & iacebat similis mortuo, ut cũ pungeretur & ureretur, nõ sentiret ullũ dolorem, iacebatq; immotus & sine anhelitu: hominum tamẽ uoces, si altius inclamassent, tãquã ex lõginquo se audisse postea referebat. Verũ de his abstractiõibus latius in posterioribus differemus.

Quomodo paßiones animi etiam operantur extra se in corpus alienum. CAP. LXV.

Paßiones animæ quæ phantasiam sequuntur, quando uehementißimæ sunt, non solum possunt immutare corpus proprium, uerumetiam possunt transcendere ad operandum in corpus alienum, ita, quòd admirabiles quædam impreßiones inde producantur in elementis, & rebus extrinsecis, atque etiam morbos quosdam animi siue corporis, sic possent auferre, uel inferre: Nam paßiones animæ sunt potißima causa temperamenti corporis proprij. Sic anima fortiter eleuata, & uehementi imaginatione accensa, immittit sanitatem, uel ægritudinem, non solum in corpore proprio, sed etiam in

corporibus alienis. Sic putat Auicenna, quòd ad imaginationem alicuius cadat camelus. Sic qui morsus à cane rabido in rabiem incidit, apparent in urina eius figuræ canum. Sic prægnantis mulieris cupiditas in corpus alienum agit, quando inficit fœtum in aluo, rei desideratæ nota. Sic multæ monstrosæ generationes prodeunt ex monstrosis prægnantium imaginibus, ceu qualem refert Marcus Damascenus apud Petram sanctam, oppidum in Pisanis confinibus situm, Carolo Boemiæ regi & Imperatori oblatam puellam, toto corpore feræ instar hirsutam & uillosam, quam mater religioso quodam horrore, in imaginem diui Ioannis Baptistæ, quæ ad lectulum erat, dum conciperet affecta, talem postea progenerauit. Atq; id non solum in hominibus, sed etiam in brutis animantibus fieri spectamus. Sic legimus Iacobum patriarcham, uirgis in aquam proiectis, discolorasse oues Laban. Sic pauonum aliarumq; uolucrum cubantium imaginariæ uires, pennis colorẽ imprimunt: unde albos producimus pauones, cubantium habitacula albis linteis circumpendentes. Iamq; his exemplis patet, quomodo phantasiæ affectus, ubi uehementius se intenderint, non modo corpus proprium, sed & alienum afficiunt. Sic etiam maleficorum nocendi cupiditas, fixis obtutibus quàm perniciosissime homines fascinat. Assentiũt istis Auicenna, Aristoteles, Algazel & Galenus. Manifestum enim est, corpus à uapore alterius corporis morbidi facilime infici, quod in peste & lepra palã uidemus. Rursus, in uaporibus oculorum tanta uis est, quòd possunt proximum fascinare atq; inficere, sicut regulus & catablepa aspectu suo homines interimunt: & fœminæ quædam in Scythia, apud Illyricos & Triballos, quem iratæ

Pauones albi quomodo producãtur.

aspexerat, interimebant. Nemo ergo miretur, corpus atq; animam unius, ab animo alterius posse similiter affici, cũ sit animus longe potentior, fortior, feruentior, motuq; ualentior, quàm uapores ex corporibus exhalantes, nec etiam desunt media, per quæ operetur: neq; præterea minus subijcitur corpus alieno animo, quàm alieno corpori. Hoc modo ferunt hominem, solo affectu atq; habitu agere in alterum: Ideoq; præcipiunt philosophi, consortium malorum atq; infelicium hominum procul fugiendum, horum siquidem anima noxiorum plena radiorum, calamitosa contagione propinquos inficit: contrà, bonorum ac felicium consortia præcipiunt appetenda, quoniam sua propinquitate multum nobis prosunt. Sicut enim odor ex asa fœtida, uel musco, sic ex malo mali, & ex bono boni, aliquid prosilit in proximum, ac diu quandoq; perseuerat infusum. Nunc uero si paßiones supradictæ tantam uim habent in phantasia, certe maiorem habent in ratione, quatenus iam ratio ipsa, phantasia est excellentior. Multo deniq; maiorem in mente. hæc enim quando ad beneficium aliquod, tota animi intentione erga superos defigitur, sæpe corpus tam proprium quàm alienum, circa quod est affectum, diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollonio, Pythagora, Empedocle, Philolao multisq; prophetis, & etiam nostræ religionis sanctis, miracula facta fuisse. De his latius patebit inferius, ubi de religione differemus.

Ratio excellentior phantasia.

Quòd paßiones animi plurimum iuuantur ab opportunitate cœlesti: & quàm necessaria sit in omni opere, ipsa animi constantia. CAP. LXVI.

PAßiones animi cum cœlo plurimum adiuuantur & adiuuant, potentißimæq; euadunt, quatenus cũ cœlo

consentiunt, uel naturali quodam pacto, uel uoluntaria electione seu libero arbitrio. Nam, ut inquit Ptolemæus, qui elegit id quod melius est, nihil differre uidetur ab eo, qui habet hoc ex natura. Conducit ergo maxime in quouis opere ad beneficia cœli suscipienda, si cogitationibus, affectibus, imaginationibus, electionibus, deliberationibus, contemplationibus & similibus, nos quoq; è cœlo consonos præstiterimus. Passiones enim eiusmodi spiritum nostrum ad similitudinem suam uehementer agitant, ac subito nos nostraq; superis exponunt eiusmodi passiones significantibus: tum etiam ob dignitatem & propinquitatem suam cũ superioribus multo magis atq; amplius cœlestia capiunt, quàm res quæuis materiales. Potest enim animus noster per imaginationem, uel rationem quadã imitatione, ita alicui stellæ conformari, ut subito eiusdem stellæ muneribus impleatur, tanquam sui influxus proprium receptaculum. Mens uero contemplatrix quatenus se ab omni sensu, imaginatione, natura, deliberatione seuocat, & ad separata se reuocat, nisi quatenus Saturno se exponit, præsentis indagationis non existit. Multa enim mens nostra per fidem operatur, quæ est firma adhæsio, fixa intentio, & uehemens applicatio operantis aut suscipientis, in quacunq; re ad ipsum cooperantem & dantem uim ad opus, quòd facere intendimus, adeo, ut fiat quodammodo in nobis idolũ uirtutis suscipiendæ, & rei in nobis uel à nobis faciendæ. Debemus igitur in quouis opere & rerum applicatione uehemẽter affectare, imaginari, sperare, firmissimeq; credere: id enim plurimum erit adiumento. Et uerificatum est, apud medicos, firmam credulitatem, spem indubiam, & amorem erga medicum, & medicinam, ad sanitatem plurimum

rimum conferre, etiam aliquando uel plus quàm medicinam. Nam cum hoc quod operatur medicinæ uirtus & efficax uis, operatur etiam medici fortis animus, potens immutare qualitates in corpore ægroti, maxime quando ille medico adhibens fidem eo ipso sese disponit ad medentis & medicinæ uirtutem suscipiendam. Ideoq; oportet in magia operantem esse constanti credulitate, confidentem, & de consecutione effectus nullatenus dubitare, nec animo hæsitare. Nam sicut firma & pertinax credulitas mirabilia operatur, etiam nonnunquam in operibus falsis, sic diffidentia atq; hæsitatio uirtutem animi operantis, quæ inter utrunq; extremum medium est, dissipat atq; frangit, unde contingit optatum à superioribus influxum frustrari atque deperdi, qui sine animi nostri stabili ac solida uirtute rebus & operibus nostris coniungi atque uniri minime potest.

Quomodo animus humanus potest coniungi cum cœlestium animis & intelligentijs, atq; simul illis mirabiles quasdam uirtutes rebus inferioribus imprimere. CAP. LXVII.

Dicunt Philosophi, maxime Arabes, animum humanum quãdo per suas passiones & effectus ad opus aliquod attentissimus fuerit, cõiungi ipsum cum stellarum animis, etiam cum intelligentijs: & ita quoq; coniunctum causam esse, ut mirabilis quædam uirtus operibus ac rebus nostris infundatur, cũ quia est in eo rerũ omniũ apprehensio & potestas, tum quia omnes res habent naturalẽ obedientiã ad ipsum, & de necessitate efficacia, & mouẽt ad id quod desiderat nimis forti desiderio. Et secundũ hoc uerificatur artificiũ characterum, imaginum, incãtationum, & ser

Res omnis naturalẽ habet ad animum humanum obediẽtiam.

& sermonum quorundam, & plurimorum aliorum experimentorum mirabilium ad omnem rem quam animus affectat. Hoc modo quicquid dictat animus uehementer amantis, efficaciam habet ad amorem, & quicquid dictat animus fortißime odientis, habet efficaciam nocendi & destruendi. Similiter & in cæteris quæ adfectat animus forti desiderio. Omnia enim quæ tūc agit & dictat ex characteribus, figuris, uerbis, sermonibus, gestibus & eiusmodi, omnia sunt adiuuantia appetitum animæ & acquirunt mirabiles quasdam uirtutes, tum ab anima operantis in illa hora, quando ipsam appetitus eiusmodi maxime inuadit, tum ab opportunitate & influxu cœlesti animum tunc taliter mouente. Animus enim noster quando fertur in aliquem magnum excessum alicuius paßionis uel uirtutis, arripit sæpißime ex seipso horam uel opportunitatem fortiorem, meliorem & magis conuenientem. Quòd etiam Thomas Aquinas tertio libro contra Gentiles fatetur. Sic mirandæ multæ uirtutes admirabiles quasdam operationes causantur & sequuntur, per grandes affectiones in rebus illis quas dictat tunc anima in illa hora ad illas. Sed scias eiusmodi res nihil, uel saltem parum nisi autori earum conferre, atq; illi qui iam inclinatur ad illas, ac si iam esset autor illarum: & hic est modus per quem inuenitur efficacia ipsarum. Et est generalis regula in istis, quòd omnis animus qui est magis excellens in suo desiderio & affectu ipso, efficit sibi res huiusmodi magis aptas, efficaces, ad id quod appetit. Oportet igitur quemcunque uolentem operari in magia, scire & cognoscere suæ ipsius animæ proprietatem, urtutem, mensuram, ordinem & gradum in potentia ipsius uniuersi.

Regula generalis.

Quomo

Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat. CAP. LXVIII.

INest etiam hominum animis uirtus quædam immutandi, attrahendi, impediendi & ligandi res & homines ad id quod desiderat, & omnes res obediunt illi, quando fertur in magnũ excessum alicuius passionis, uel uirtutis, intantum, ut superet eos quos ligat. Superius enim ligat quod inferius est, & ad se conuertit, & inferius eadem ratione ad superius conuertitur, uel aliter afficitur aut agitatur. Hac ratione res quæ superiorem alicuius stellæ obtinent gradum, ligant, uel attrahunt, uel impediunt res, quæ tenent inferiorem, prout inter se conueniunt uel disconueniunt. Hinc timetur gallus à leone, quoniam præsentia solaris uirtutis conuenit gallo magis quàm leoni: sic magnes trahit ferrum, quia in ordine cœlestis ursæ superiorem obtinet gradum: sic adamas impedit magnetem, quia in ordine Martio sibi est superior. Simili modo homo aliquis cum per sui animi affectiones, tum etiam per rerum naturaliũ ritas adhibitiones cœlestibus dotibus opportune expositus, si in uirtute solari fortior euaserit, ligat & trahit inferiorem in admirationem & obedientiam: in ordine lunari ad seruitutem uel infirmitatem: in Saturnali ad quietem uel tristitiam: in Iouio ad uenerationem exhibendam: in Martio ad timorem uel discordiam: in Venereo ad amorem uel lætitiam: in Mercuriali ad persuasionem & obsequium, & similia. Radix uero eiusmodi ligationis ipsa est affectio animæ uehemens & exterminata, cum concursu ordinis cœlestis. Dissolutiones autem uel impeditiones huiusmodi ligationis fiunt per cõtrarium effectum, & illum Ligationis radix.

excell

excellentiorem & fortiorẽ: nam ſicut maior animi exceſſus ligat, ita etiã ſoluit & impedit. Deniq; ubi times Venerem, oppone Saturnũ: ubi Saturnum times aut Martẽ, Venerem oppone uel Iouem: hos enim inimicos & maxime contrarios inuicem ferunt eſſe aſtrologi. Hoc intellige, affectus diuerſos & contrarios in iſtis inferioribus cauſantes: nam in cœlo quidem ubi nihil deficit, ubi amore cuncta reguntur, odium ſeu inimicitia eſſe minime poteſt.

De ſermone atq; uirtutibus uerborũ. CAP. LXIX.

OStenſo itaq; nunc in animi affectibus magnam reſidere uirtutem, ſciendum inſuper eſt, non minorem ineſſe uerbis rerumq; nominibus, maximam præterea in ſermonibus & orationibus complexis. Quibus potiſſimum à brutis differimus & rationales dicti ſumus, non à ratione, quæ ſecundum animam accipitur, quam capacem affectuum appellant, quam Galenus dicit etiam bruta animalia nobiſcum habere cõmunem, licet alia magis, alia minus: ſed rationales dicimur à ratione quæ iuxta uocem in uerbis & ſermone intelligitur, quæ uocatur ratio enunciatiua, qua parte cæteris animantibus maxime antecellimus: nam λόγος Græcis & rationem & ſermonem & uerbum ſonat. Eſt autem uerbum duplex, internum uidelicet & prolatum: internum uerbum eſt conceptus mentis & motus animæ, qui in cogitatiua præſentia ſine uoce fit: quemadmodum dum in ſomnijs nobis loqui & diſputare uidemur, & in uigilia etiam ſilentes ſæpe totam aliquam percurrimus orationem. Verbum autem prolatum quendam in uoce & locutionis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis, oris apertione & ſermone linguæ profertur: in quo parens natura corpoream uo-

cem

cem & sermonem, menti & intellectui copulauit, enunciatiuam & conceptuum intellectus nostri interpretem illam faciens ad audientes, de quo nobis hic dicendum est. Sunt itaque uerba aptißimum medium inter loquentem & audientem deferentia secum non tantum conceptum, sed & uirtutem loquentis energia quadam transfundentes in audientes & suscipientes, tanta sæpe potentia, ut nō immutent solummodo audientes, sed etiam alia quædam corpora & res inanimatas. Illa autem uerba præ cæteris maioris efficaciæ sunt, quæ res maiores, puta intellectuales, cœlestes, & transnaturales, cum expreßius, tum mysteriosius repræsentant: quæq; à digniore lingua, & sanctiori dignitate instituta sunt: hæc enim ueluti signa quædam & repræsentationes, seu sacramenta rerum cœlestium & supernaturalium uim obtinent, cum ex uirtute rerum explicatarum, quarum uehicula sunt, tum ex ui insita illis à uirtute instituentis & proferentis.

Quæ uerba maioris sint efficaciæ.

De uirtute propriorum nominum. CAP. LXX.

PRopria rerum nomina magicis operationibus plurimum necessaria testantur ferme omnes: Nam quum uis rerum naturalis procedit primo ab obiectis ad sensus, deinde ab his ad imaginationem, ab hac deniq; ad mentem, in qua concipitur quidem primo, deinde per uoces & uerba exprimitur. Dicunt iccirco Platonici in hac ipsa uoce, siue uerbo, siue nomine, iā suis articulis formato, ipsam uim rei sub significationis forma quasi uitam aliquam latere: primo ab ipsa mente quasi per semina rerum conceptam, porro per uoces siue uerba quasi partum editam, postremo etiam scriptis seruatā. Hinc dicūt Magi propria rerū nomina esse quosdā rerū radios ubiq; semper præsentes,

rerumq;

rerumq; uim seruantes, quatenus essentia rei signatæ in ipsis dominatur & discernitur, atq; res per illa tanquã per proprias & uiuas imagines agnoscuntur. Sicut enim ex cœlorum influxibus & elementis cum uirtutibus planetarum summus opifex producit diuersas species & res particulares: sic secundum eorundem influxuum & influentiũ proprietates propria rebus nomina resultant & imposita sunt ab eo, qui numerat multitudinem stellarum omnibus eis nomina uocans, de quibus nominibus alibi dicit Christus, Nomina uestra scripta sunt in cœlis. Hos itaq; cœlestium influxus rerumq; singularũ proprietates cognoscens protoplastes, nomina rebus secundum earũ quidditates imposuit, sicut scriptũ est in Genesi, Quia adduxit deus cuncta quæ creauerat coram Adam, ut nominaret illa: & sicut ipse uocauit rem, hoc est nomen illius. quæ quidem nomina profecto admirandas in se rerum significatarum continent uires. Omnis itaq; uox significatiua primo significat per influxum harmoniæ cœlestis, secundario per impositionẽ hominis, licet frequentius aliter & aliter per hanc atq; per illam: quando autem in aliqua uoce siue nomine concurrunt utræq; significationes, quæ ab harmonia, & quæ ab hominibus impositæ sunt, tunc geminata uirtute, naturali uidelicet & uoluntaria, nomen illud ad agẽdum redditur efficacißimum, quoties debitis locis & temporibus & solennitate cum intentione exacta in materiã dispositam, & à natura sua ab illo patibilem fuerit prolatũ. Sic legimus apud Philostratum, quòd cum Romæ puella quædam nuptiarum die mortua Apollonio oblata esset, cõtacta uirgine nomen eius accurate inquisiuit, quo cognito aliquod occultum pronuntiasse, quo puella reuixerit. Erat

Propria nomina rerum radij quidam sunt.

etiam

etiam Romanis in ſacrorũ ritu obſeruatio, ut cũ urbem aliquã obſiderẽt, eius propriũ nomẽ, nomenq; illius numinis in cuius tutela eſſet urbs illa, diligẽter exquirerent, quibus cognitis carmine quodã tunc eius urbis tutelares deos euocarẽt: urbemq; ipſam habitantesq; deuouerẽt, atq; ſic tandem abſentibus diuis deuincerent, ſicut canit Vergilius:

Exceſſere omnes, adytis arisq; relictis,
Dij quibus Imperium hoc ſteterat.

Carmen uerò, quo euocabantur numina hoſtesq; deuouebantur cũ oppugnatione ciuitas cingeretur, qui noſſe uelit, apud Liuium & Macrobium requirat, ſed & plura illorum narrat Serenus Samonicus in libris reconditorum.

De ſermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumq; uirtutibus, & aſtrictionibus. CAP. LXXI.

VLtra uerborum atq; nominum uirtutes, alia quoque maior uirtus reperitur in orationibus complexis à ueritate in eis contenta, quæ maximã uim imprimendi, immutandi, ligandi & ſtabiliendi habet, adeo, ut exagitata magis ſplendeat, impugnata magis firmetur & conſolidetur, quæ ueritatis uirtus non eſt in uerbis ſimplicibus, ſed in enũciationibus, quibus aliquid affirmatur, aut negatur, cuiuſmodi ſunt carmina, incantamenta, imprecationes, deprecationes, orationes, inuocationes, obteſtationes, adiurationes, exorciſmata & huiuſmodi. In componendis itaque carminibus, & orationibus pro attrahenda ſtellæ, aut numinis alicuius uirtute, oportet diligenter conſiderare quas in ſe quælibet ſtella continet uirtutes, effectus & operationes, atq; hæc carminibus inſerere laudando, extollendo, ampliando, exornando, quæ ſolet ſtella huiuſmodi afferre,

l & in

& influere, deprimendo & improbãdo, quæ solet destrue
e & impedire, supplicando & obtestando, pro eo quod
upimus adipisci, accusando & detestando, id quod uolu-
mus destrui & impediri, atq; ea ratione orationem carmi
nis componere ornatam, elegantem, ac per articulos certis
competentibus numeris, & proportionibus debite distin-
ctam. Iubent præterea magi inuocandum & precandum,
per nomina eiusdem stellæ siue nominis, quibus tale carmẽ
attinet, & per sua mirabilia, siue miracula, per cursus suos
& uias suas in sphæra sua, per lumen suum, per nobilitatẽ
regni sui, per gratiam & claritatem, quæ in eo est, per for-
tes, & mirabiles uirtutes suas, & per horũ similia. Quem-
admodum apud Apuleium Psyche precatur Cererem, Ro-
go te, inquiens, per frugiferam tuam dexteram constanter
deprecor, per lætiferas meßium ceremonias, per tacita secre
ta cistarum, per famulorũ tuorum draconum pinnata cur-
ricula, & glebæ Siculæ sulcamina, & currũ rapacem, &
terram tenacem, & illuminatarũ Proserpinæ nuptiarum
demeacula, & luminosarum filiæ inuentionum remeacu-
la, & cætera quæ silentio tegit Eleusis, Atticæ sacrarium.
Præterea cum multijugis stellarum nominibus, iubent nos
etiam inuocare per nomina intelligentiarũ ipsis stellis præ-
sidentium, de quibus suo loco dicemus latius. Qui autẽ am-
pliora horũ exempla cupit, hymnos Orphei scrutetur, qui-
bus nihil in magia naturali est efficacius, si illis debita har
monia cum omni attentione cæteræq; circunstantiæ, quas
norunt sapientes, adhibitæ fuerint. Sed ad propositum no-
strum reuertamur. Eiusmodi itaq; carmina apte atq; rite
ad stellarũ normam cõposita intellectu sensuq; plenißima,
uehementi affectu opportune pronunciata, tum secundum

eorum

eorum articulorum numerũ & proportionem, atq; secundum formam ex articulis resultantẽ unã, atq; per imaginationis impetum uim maximam conspirant in incantante, atq; subinde traijciunt in rem incantatam ad illam ligandam, aut dirigendam, quorsum affectus sermonesq; incantantis intenduntur. Instrumentũ uerò ipsum incãtantium est spiritus quidã purissimus harmonicus, calens, spirans, uiuens, motum, affectum, significatum secum ferens, suis articulis compositus, præditus sensu, ratione deniq; cõceptus, per huius itaq; spiritus qualitatem, per cœlestem eius similitudinem, præter ea quæ dicta sunt, etiam ex opportunitate temporis excellentissimas cœlitus concipiunt carmina uirtutes, multo quidem sublimiores, & efficaciores quàm spiritus, & uapores ex uita uegetabili, ex herbis, radicibus, gummis, aromatibus, suffitibus, & his similibus exhalantes. Atq; ideo solent Magi incantantes res simul afflare, & uerba carminis inhalare, ceu uirtutem ipso spiritu inspirare, ut sic tota animæ uirtus dirigatur in rem incantatam ad suscipiendam dictam uirtutem dispositam. Atq; hic est notandum, quòd omnis oratio, & scriptura, & uerba, si uerba, sicut per consuetos suos numeros, & proportiones atq; formam consuetos inducunt motus, ita etiam præter solitum ordinem, & retrograde prolata, aut scripta ad insolitos mouent effectus.

De incãtamentorũ mirabili potẽtia. CAP. LXXII.

INcantationum itaq; siue carminũ tantã ferunt esse potentiã, ut penè omnẽ naturã posse subuertere credatur quẽadmodũ inquit Apuleius, Magico susurramine amnes agiles reuerti, mare pigrum colligari, uentos unanimes expirari, solem inhiberi, lunam despumari, stellas euelli, diem

tolli, noctem teneri, & de eisdem canit Lucanus:

Cessauere uices rerum, dilataq; longa
Hæsit nocte dies, legi non paruit æther,
Torpuit, & præceps audito carmine mundus.

& paulo antè:

Carmen Thessalidum dura in præcordia fluxit,
Non satis adductus amor. & alibi:
Mens hausti nulla sanie polluta ueneni
Excantata perit.

Item Vergilius in Damone:

Carmina uel cœlo possunt deducere lunam.
Carminibus Circe socios mutauit Vlyssis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. &:
Atq; satas aliò uidi traducere messes.

Et Ouidius in, Sine titulo, inquit:

Carmine læsa Ceres sterilem uanescit in herbam,
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Illicibus glandes cantataq; uitibus uua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Quæ si uera non essent, non tam arcte statuta pœna legibus sancitum esset contra eos, qui fruges excantassent. Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cœlo ducentem sydera uidi,
Fluminis hæc rapidi carmine uertit iter.
Hæc cantu finditq; solum, manesq; sepulchris
Elicit, & tepido deuocat ossa rogo.
Cum libet hæc tristi depellit nubila cœlo,
Cum libet æstiuo conuocat orbe niues.

De quibus omnibus uenefica illa se multum iactare uidetur apud Ouidium cum ait:

Cum

Cum uolui ripis ipsis mirantibus amnes
In fontes redire suos, concussaq; sisto,
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilaq; induco, uentos abigoq; uocoq;,
Vipereas rumpo uerbis & carmine fauces,
Viuaq; saxa sua conuulsaq; robora terra,
Et syluas moueo, iubeoq; tremiscere montes,
Et mugire solum, manesq; exire sepulcris,
Te quoq; luna traho.

Omnes praeterea poëtae canũt, & philosophi non negant, posse carminibus mirãda multa effici, ut pelli segetes, cogi fulmina, uel imperari, curari morbos, & eiusmodi. Nã & Cato in re rustica contra bestiarũ morbos quibusdã utebatur cãtionibus, quae adhuc in scriptis eius extãt. Solomonẽ quoq; eiusmodi incãtationes calluisse, Iosephus testatur. Narrat quoq; Celsus Africanus iuxta Aegyptiorũ doctrinam, humanũ corpus iuxta signorũ zodiaci, facierum, numerum, per totidem, scilicet triginta sex daemones curari, quorũ singuli propriam partẽ suscipiunt atq; tuentur, quorum nomina patria uoce appellãt, quibus inuocatis incantamentis suis uitiatas corporis partes sanitati restituunt.

De uirtute scripturae, & de imprecationibus, & inscriptionibus faciendis. CAP. LXXIII.

Officium uerborũ atq; sermonis est interiora mentis enuntiare, ac de penetralibus cogitationum secreta depromere, uoluntatemq; pandere loquentis. Scriptura autem ipsa ultima mentis expressio est, sermonis uocisq; numerus, collectio, status, finis, cõtinentia & iteratio faciẽs habitũ, qui unius uocis actu non perficitur. Et quicquid in mente, in uoce, in uerbo, in oratione, in sermone est, totum

hoc, & omne etiam in scriptura est. Et sicut nihil quod mente concipitur, uoce non exprimitur, sic nihil quod exprimitur, non etiam scribitur. Atq; iccirco iubent magi in quouis opere faciẽdas imprecationes, & inscriptiones, quibus operans suum exprimat affectum, ut si herbam colligat, uel lapillum proferat, ad quem usum id faciat: si fabricet imaginem, dicat & inscribat ad quem effectũ ea fiat, quas quidem imprecationes, & inscriptiones etiam Albertus in speculo suo non improbat: sine quibus opera nostra non deducerentur in effectum: siquidem dispositio non causat effectum, sed actus dispositionis. Inuenimus quoque idem præceptorum genus antiquis in usu fuisse, quod uel ipse testatur Vergilius ubi canit:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco. *& paulo pòst:*
Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, uincula necto.
& ibidem:
Limus ut hic durescit, & hæc ut cera liquescit
Vno eodemq; igni, sic nostro Daphnis amore.

De proportione, correspondẽtia, reductione literarũ ad signa cœlestia, & planetas secũdum uarias linguas cũ tabella hoc indicante. CAP. LXXIIII.

DEdit deus homini mentem atq; sermonem, quæ (ut ait Mercurius Trismegistus) eiusdẽ uirtutis, potentiæ, atq; immortalitatis præmium censentur. Sermonẽ uerò hominũ ipse omnipotens deus sua prouidentia in diuersas linguas diuisit, quæ quidẽ linguæ iuxta suam diuersitatem etiam diuersos, ac proprios receperunt scripturæ characteres,

res, suo quodā certo ordine, numero & figura constantes, non fortuito, nec casu, nec fragili hominū arbitrio, sed diuinitus sic dispositos atq; formatos, quo cum cœlestibus atq; ipsis diuinis corporibus uirtutibusq; cōsentiant. Præ omnibus uerò linguarum notis Hebræorū scriptura omnium sacratißima est in figuris characterū, punctis uocaliū & apicibus accentuum, ueluti in materia, forma & spiritu consistens: In sede dei, quod cœlū est, siderum positione primū exarata, ad quorum figurā, ut testantur Hebræorum magistri, sunt formatæ ipsæ literæ mysteriorū cœlestiū plenißimæ, cum per eorum figuram, & formā, & significata, tū per numeros in illis significatos, tum per earundem uariam colligantiæ harmonia. Vnde secretiores Hebræorum Mecubales ex literarū illarum figura, & characterū formis earundemq; signatura, simplicitate, compositione, separatione, tortuositate, directione, defectu, abundantia, maioritate, minoritate, coronatione, apertura, clausura, ordine, transmutatione, colligantia, reuolutione literarū, & punctorum, & apicū, ac supputatione numerorū per literas significatorum omnia explicare promittunt, quomodo à prima causa profecta sunt, & rursus in eandem reducibilia. Trifariam præterea partiuntur Hebræi alphabeti sui literas, uidelicet in duodecim simplices, septē duplices, & tres matres, quas tanquam characteres rerum significare dicūt duodecim signa, septem planetas, & tria elementa, uidelicet ignem, aquam, terrā: nam aërem non elementū, sed uelut elementorū glutinū & spiritum habent. His etiā puncta, & apices coordinant. Sicut itaq; ex planetarum & signorum aspectibus simul cum elementis opifice spiritu & ueritate omnia producta sunt & producuntur, ita ex his literarum

Hebræorum scriptura sacratißima.

terarum characteribus, & punctis illa producta significãtibus constituuntur rerũ omnium nomina, ueluti sacramẽta quædam & uehicula rerũ explicatarum, illarum essentiam & uires ubiq; secũ ferentes. Horum profunda sensa, & sacramenta in characteribus illis illorumq; figuris, numeris, situ, ordine & reuolutione inhærent, ut Origenes iccirco existimet ea nomina in aliud idioma traducta propriam uim minime retinere, quia non retineant suam naturalẽ significationẽ: sola enim nomina primaria, quæ sunt recte imposita, quia significant naturaliter, actiuitatẽ habent naturalem: non sic est de his quæ significant ad placitum, quæ actiuitatem nõ habent, ut significatiua, sed ut in se res quædã naturales. Si qua autem est lingua prima, & causalis, cuius uerba habent naturalẽ significationem, hãc constat esse Hebraicam, cuius ordinẽ qui profunde, & radicaliter tenuerit, atq; illius literas proportionabiliter reuoluere nouerit, cuiuscunq; idiomatis perfecte inueniendi normã, & regulam habebit. Sunt itaq; uigintiduæ literæ fundamentũ mundi, & omniũ creaturarũ quæ sunt, & nominantur in eo, & omne dictũ, & omne creatum, ex illis sunt, & ex earũ reuolutionibus nomẽ, & esse, & uirtutem sortiuntur. Oportet autem illarũ inuestigatorem per singulas literarũ cõbinationes tam diu discurrere, quousq; pateat uox dei, & apertus sese offerat sacratißimarũ literarum textus: hinc enim uoces, & uerba in magicis operibus efficaciã habent, quia illud in quo primum magicam exercet natura, uox est dei. Sed hæc altioris speculationis existunt, quàm ut in hoc libro tractanda ueniant. Sed ad literarum partitionem redeamus. Harum apud Hebræos tres matres sunt uidelicet, אוי Septem duplices, uidelicet,

uidelicet, בגדכפרת Reliquæ duodecim uidelicet, הוזחטלמנסעצקש ſimplices ſunt. Par ratio apud Chadæos eſt. Ad harũ imitationẽ etiã cæterarũ linguarũ literæ ſignis, & planetis atq; elementis ſuo quodã ordine diſtribuũtur. Nã ex Græcis ΑΕΗΙΟΥΩ ſeptem planetis reſpõdent, ΒΓΔΖΚΛΜΝΠΡΣΤ duodecim ſignis zodiaci attribuũtur. Cæteræ quinq; ΘΞΦΧΨ quatuor elementa & mũdi ſpiritũ repræſentãt. Apud Latinos uerò hæc eadem, ſed alio ordine ſignificãtur: Nã uocales quinq;, A E I O V, atq; I & V conſonãtes ſeptẽ planetis adſcribuntur. Conſonãtes uerò B C D F G L M N P R S T præſunt duodecim ſignis: Cæteri, ſcilicet K Q X Z quatuor faciunt elemẽta. H aſpiratio mũdi ſpiritũ repræſentat. Y, quia Græcus & nõ Latinus character eſt, & Græcis uerbis ſolũ inſeruiẽs, ſui idiomatis ſequitur naturã. Verùm illud nõ eſt ignorandũ, Hebræas literas compertum à ſapientibus omnium eſſe efficaciſsimas, quia habẽt ſimilitudinẽ maximam cũ cœleſtibus & mundo. Cæterarũ uerò linguarũ literas tantã efficaciã non habere, quia ab illis remotius diſtãt. Harũ uerò diſpoſitiones ſequens tabella explicabit. Habẽt etiã literæ quæq; ſui ordinis numeros duplices, extẽſos uidelicet, qui quotas literarũ ſecundũ ſuum ordinẽ ſimpliciter exprimũt, atq; collectos, qui præcedentiũ omniũ literarũ numeros ſecũ recolligunt, deinde etiã numeros integrales qui ex literarũ nominibus iuxta uarios numerandi modos reſultant. Quorũ numerorum uires qui cognouerit, poterit in unaquaq; lingua per ſuas literas admiranda elicere myſteria, pariterq; & præteritorum, & futurorum temporum colligere uaticinia. Sunt inſuper, & alia literarũ cum numeris myſterioſa coniugia, ſed de his omnibus in ſequentibus libris abunde differentes, huic priori libro hic finem imponemus.

♈	ה		B	B
♉	ו		Γ	C
♊	ח		Δ	D
♋	ט		Z	F
♌	ל		K	G
♍	מ		Λ	L
♎	נ		M	M
♏	ס		N	N
♐	ע		Π	P
♑	צ		P	R
♒	ק		G	S
♓	ש		T	T
♄	ב		A	A
♃	ג		Є	E
♂	ד		H	I
☉	כ		I	O
♀	פ		O	V
☿	ר		Y	I conſo.
☽	ת		ω	V conſo.
Terra	א		Θ	K
Aqua	ד		Ξ	Q
Aër			Φ	X
Ignis	י		X	Z
Spiritus			Ψ	H

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO,

Hermanno ab Vuyda, Principi electori, Vvestphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi, Domino suo gratiosissimo, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesheym,

S. D.

N NVNC (Princeps illustrissime amplissimeq́; præsul) reliquos occultioris philosophiæ siue magiæ libellos, quos nuper me editurum fuisse, quādo priorē illorū in lucē dedi, tuæ magnidecētiæ promiserā: sed repētina fermè & inopinata Diuæ Margarethæ Austriacæ principis meæ obitus superueniens, ab illo edēdi studio tunc me retardauit. Deinde quo minus ederētur, obstitit nōnullorū rostratorū sycophātarū, atq; scholasticorū aliquot sophistarū improbitas, ob editā de Vanitate sciētiarū & excellētia uerbi Dei declamationē, sine intermißiōe contra me sæuientiū, & acerba odij, inuidiæ, liuoris & calumniarū continuatione contra me certātiū, quorū alij elato supercilio, plenis buccis, declamatoria uoce in tēplis apud promiscuū populū me impietatis traducebāt: alij angularibus susurramētis per singulas domos uicatim imperitorū aures mea infamia complebāt: alij per publica & priuata cōciliabula, Pōtifices & principes ipsumq́; Cæsarē cōtra me instigabāt. Hinc hæsitare cœpi, essemne residuos hos libellos editurus, quum subdubitarē hoc ipso me maioribus obijcere calumnijs, & ueluti ex fumo in flāmam conijcere, timorq́; quidam rusticus inuāsit, ne illos edendo tibi molestus plus quàm officiosus uiderer, ac etiam tuæ sublimitati zoilorum illorum conflarem inuidiam, pariterq́; detrahentium linguis te obijcerem. Quæ omnia cùm me uaria desperatione perturbarent, hæsitationem meam tuæ intelligentiæ

telligentiæ perſpicacitas, exacta diſcretio, candor iudicij, ſine ſuperſtitione religio, cæteræq́; in te notiſſimæ uirtutes, & maior omni exceptione autoritas atq; integritas, quæ obtrectantium linguas facile continere atq; etiam refrenare poſſent, excuſſo timore erexerunt impuleruntq́; id rurſum audentius aggredi, quod iam propè ex deſperatione deſerueram. Accipe igitur nunc (Princeps illuſtriſsime) bono animo hunc ſecundum occultioris philoſophiæ librum, in quo cœleſtis magiæ myſteria intimamus, patefactis omnibus atq; monſtratis quæ de ijs perita rerum prodit antiquitas, quæq́; ad notitiam noſtram peruenerunt, quo ſtudioſis & horum arcanorum curioſis poſt naturalium uirium oſtenſionem, etiam cœleſtis magiæ arcana (hactenus neglecta & parum iuſta notitia à poſteris apprehenſa) nunc tuo auſpicio per eos proponantur: è quibus quotuſquiſq; poſthac profecerit, aut aliquid fructus excerpſerit, tibi referat adſcribatq; gratiam, qui huius editionis occaſio fuiſti, quodq; foribus patefactis hæc è uinculis emitterentur, facultatem præſtitiſti.

Vale.

HENRICI
COR. AGRIPPAE
De occultiore philosophia siue de magia,

*

LIBER SECVNDVS.

De necessitate Mathematicarum disciplinarum, atque de mirandis multis operibus, quae solis mathematicis artibus perpetrantur. CAP. I.

ATHEMATICAE *disciplinæ ad magiam tam sunt necessariæ atq; cognatæ, ut qui hanc absq; illis profiteatur, is tota aberret uia, frustraq; laboret, minimeq; desideratū adsequatur effectū, quæcunq; enim sunt & fiunt in istis inferioribus naturalibus uirtutibus, omnia hæc numero, pondere, mensura, harmonia, motu & lumine fiunt atq; reguntur, & omnes res quas uidemus in istis inferioribus, habēt radicem, & fundamentū in illis: nihilominus tamen etiam absq; naturalibus uirtutibus, ex solis mathematicis disciplinis, opera naturalibus similia produci possunt, ut inquit Plato, res non quidem ueritatis, & diuinitatis particeps, sed simulacra quædam subijpsis cognata, ut corpora euntia, uel loquentia, quæ tamen carent uirtute animali, quales fuerunt, quæ apud antiquos Dædali simulacra, & αὐτόματα appellata sunt, & quorū Aristoteles meminit, Vulcani & Dædali tripodes seipsos mouentes, quos sponte sua in certamē prodijsse narrat Homerus, & quos legi*

legimus in Hiarbæ Gymnosophistæ conuiuio seipsos motasse, aureasq; statuas pincernarum, & structorum operā conuiuis præstasse. Leguntur etiam statuæ Mercurij quæ loquebantur, & columba Architæ quæ lignea uolabat: & quæ narrat Caßiodorus Boëthij miracula, Diomedem in ære buccinantem, æneū anguem insibilantem, simulatas aues cantilenæ dulcedinem emittentes. Huiusmodi generis sunt quæcunq; ex Geometria, & Optica prodeunt simulacrorum miracula, de quibus in prioribus, ubi de elemento aëris locuti fuimus, fecimus mentionem. Sic fiunt specula, alia concaua, alia columnaria, facientia rerum simulacra in aëre, remotis extra se spatijs uelut umbras uideri, cuiusmodi Apollonius, & Vitellius in suis libris de Perspectiua & speculis docuere. & legimus Magnum Pompeium speculum quoddam inter spolia ex oriente Romam attulisse, in quo armatorum conspiciebantur exercitus. Et fiūt specula quædam tralucida, quæ certis quibusdam herbarum succis infecta, artificialiq; lumine irradiata, totum circumuicinum aërem mirabilibus implent phantasmatibus. Et noui ego fabricare duo specula reciproca, in quibus lucente sole omnia quæcunq; illius radijs illustrantur, per remota plurium miliarium spatia euidentißime cernuntur. Hinc magus expertus philosophiæ naturalis, & matheseos, cognitisq; medijs scientijs ex his utrisq; existentibus, Arithmetica, Musica, Geometria, Optica, Astronomia, & quæ ponderibus, mensuris, proportionibus, articulis & iuncturis scientiæ sunt: cognitisq; etiam mechanicis, artibus ex illis resultantibus, quid mirum si supra cæteros homines arte, & ingenio præcellens, mirabilia multa operetur, quæ etiam prudentißimi quiq; & scientißimi ual

Speculorum mira artificia.

mi ual

mi ualde admirentur. Nónne in hunc diem uestigia extant antiquorum operum, puta Herculis & Alexandri columnæ, portæ Caspiæ ex ære conflatæ, & ferreis trabibus obseratæ, ut nullo ingenio, nec arte elidi poßint? & Iulij Cæsaris Romæ iuxta Vaticanum erecta pyramis, & in medio mari extructi arte montes, & arces saxorumq; moles, cuiusmodi ego in Britannia uidi uix credibili arte congestas. Et legimus apud fidos historicos, similibus artibus olim abscissas rupes, completas ualles, & actos in planum montes, perfossa saxa, adaperta mari promontoria, excauata terræ uiscera, diducta flumina, iuncta maribus maria, coërcita æquora, scrutataq; maris profunda, exhaustos lacus, exiccatas paludes, factas nouas insulas, rursusq; alias restitutas continenti, quæ omnia etsi cum natura ipsa pugnare uideantur, tamen legimus facta, & in hunc diem cernimus illorum uestigia, cuiusmodi uulgus dæmonum opera fuiße fabulatur, cum eorum artes atq; artifices à memoria perierint, nec sint qui curent ea intelligere atq; scrutari. Ideoq; mirandum spectaculum aliquod uidentes, cæcutientes intellectu, effectum omnem in dæmones reijciũt, aut miracula putant, quæ aut naturalium, aut mathematicarum disciplinarum sunt opera. Vt si quis ignoret uirtutem magnetis, uideatq; graue ferrum sursum ferri, aut in aëra suspendi, sicut olim Mercurij idolum ferreum apud Treuerim in medio templi magnetis lapidibus legitur suspensum, hoc attestante uersiculo:

Ferreus in medijs uolitat caducifer auris.

Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Aegyptum factum legimus: nónne protinus dicet, quoniam dæmonum opus est? si uerò cognouarit uirtutem magnetis

gnetis ad ferrum, & expertus fuerit illam, cessat omnis sua admiratio, & nullus supererit scrupulus illud esse opus naturæ. Atq; hic uos scire conuenit, quòd sicut per res naturales uirtutes colligimus naturales, ita per res abstractas mathematicas, & cœlestes, uirtutes suscipimus cœlestes, puta motum, uitam, sensum, sermonem, præsagium & diuinationem, etiam in materia minus disposita, ut quæ non natura, sed arte sola fabricata sit, & ita dicuntur fieri posse imagines loquentes, & futura prædicentes, sicut narrat Gulielmus Parisiensis de capite æneo sub ortu Saturni conflato, quòd humanis uocibus loqui perhibent. Qui uerò eligere nouerit materiam dispositam, & patiendi paratissimam, agensq; fortissimum, hic indubios potentioresq; producet effectus. Est enim Pythagoreorum generalis sententia, sicut mathematica sunt formaliora Physicis, ita esse actualiora, & sicut in suo esse minus dependent, ita etiam in suo operari: inter omnia autem mathematica, numeros, ut sunt formaliores, ita etiam esse actualiores, quibus uirtutem & efficientiam tam ad bonum quàm ad malum, non solum ethnicorum philosophi, sed etiam Hebræorum, ac Christianorum attribuunt theologi.

De numeris eorundemq; potentia, & uirtute. CAP. II.

INquit Seuerinus Boëthius, omnia quæcunq; à primæua rerum natura constructa sunt, numerorum uidentur ratione formata: hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorum multitudo mutuata est, hinc temporum uices, hinc motus astrorum, & cœli conuersio, omniumq; status numerorum colligatione subsistit.

Sunt

Sunt itaq; numeri magnarum sublimiumq; uirtutum potentes. Neque enim mirum est, cum in rebus naturalibus sint tot ac tantæ uirtutes occultæ, licet manifestarum operationum, esse in ipsis numeris multo quidem maiores, occultiores, mirabiliores, atq; efficaciores, quatenus ipsi sunt formaliores, perfectiores, cœlestibus insiti, separatis substantijs immixti, deniq; maximam & simplicissimam habentes cum ideis in mente diuina commixtionem, à quibus proprias & efficacissimas uires sortiuntur: quamobrē etiam ad dæmonica & diuina munera consequenda plurimum ualent, plusq; possunt, quemadmodum in rebus naturalibus qualitates elementales in transmutando ad aliquod elementale multū ualent atq; possunt. Rursus omnia quæ sunt atq; fiunt, certis numeris subsistunt, uirtutemq; sortiuntur. Tempus enim constat numero, omnisq; motus & actio, & omnia quæcunq; tempori & motui subiecta sunt: concentus etiam atq; uoces per numeros eorumq; proportionem uim habent atq; constant, proportionesq; ex numeris ortæ, per lineas & puncta constituunt characteres & figuras: & hi sunt proprij operibus magicis, medio existente inter utrosq; appropriato per declinationem ad extrema, ut in usu literarum. Deniq; omnes species naturalium & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris astringuntur: quod intuens Pythagoras, numerum esse inquit, quo cuncta constant, distribuitq; singulis singulas uirtutes. & Proclus ait, Numerus semper existit: alius tamen in uoce, alius in earum proportione, alius in anima & ratione, & alius in diuinis. Themistius uero & Boëthius & Auerrois Babylonius cum Platone, sic numeros extollunt, ut neminem absq; illis posse recte philosophari putent.

Omnia certis constant numeris.

m

putent. Loquuntur autem de numero rationali & formali, non de materiali, sensibili siue uocali, numero mercatorum, de quo Pythagorici & Academici & Augustinus noster nihil curant, sed intendunt ad proportionem ex illo resultantem, quem numerum naturalem, & formalem et rationalem uocant, ex quo magna sacramenta emanant, tam in naturalibus, quàm diuinis atq; cœlestibus. Per illum habetur uia ad omnia scibilia indaganda & intelligenda. Per illum habetur proximus accessus ad prophetiã naturalem: atq; ipse abbas Ioachim in prophetijs suis alia uia quàm per numeros formales non processit.

Quantas uirtutes numeri possideant in rebus cum naturalibus tum transnaturalibus. CAP. III.

IN numeris itaq; mirandam latere efficaciam & uirtutem, tam ad bonum quàm ad malum, non modo splendidißimi philosophi unanimiter docent, sed etiam doctores catholici, præ cæteris Hieronymus, Augustinus, Origenes, Ambrosius, Gregorius Nazianzenus, Athanasius, Basilius, Hilarius, Rabanus, Beda, & plures alij confirmant. Hinc Hilarius in commentarijs super Psalmos, testatur septuaginta seniores secundum numerorum efficaciam psalmos in ordinem redegisse. Rabanus quoq; doctor præclarus, de numerorum uirtutibus singularem librum composuit. Cæterum nunc in natura quantas uirtutes poßident numeri, patet in herba quæ pentaphyllon, hoc est, quinquefoliũ dicitur: hæc enim uirtute quinarij resistit uenenis, pellit dæmonia, confert expiationi: atq; eius folium bis quotidie unum uino sumptum, curat ephemeram: tria, tertianam: quatuor, quartanam. Similiter seminis heliotropij grana quatuor pota, quartanis: tria uero, tertianis

Pentaphylli herbæ uirtutes.

prod

prodesse dicuntur. Simili modo uerbenaca febribus in uino mederi fertur, si in tertianis à tertio geniculo: in quartanis, à quarto incisa fuerit. Serpens si semel calamo percutiatur, interit: si secundario, confirmatur. Hæc & eiusmodi plura apud uarios autores testificata leguntur. Vnde autem hæc fiant, causam certe habent, quæ est ipsa uaria uariorum numerorum ad se inuicem proportio. Mirum quoque de septenario experimentum, quòd masculus omnis septimus absq; fœmella intermedia natus, uim habet curandi scrophulas, solo tactu uel uerbo. Similiter filia quæq; septima nata, miro modo partum adiuuare traditur: nec attenditur hic numerus naturalis, sed formalis ratio quæ est in numero. Illudq; quod suprà diximus, semper mente teneatur, non in uocalibus & mercatorijs numeris has uires esse, sed in rationalibus, formalibus & naturalibus, hæc dei & naturæ sacramenta distincta atq; contenta. Quicunque autem nouerit numeros uocales & naturales cum diuinis coniungere, & in eandem consonantiam temperare, hic per numeros poterit operari mirabilia & etiã cognoscere. Pythagorici etiam multa sese prognosticare profitebantur per numeros nominum, in quibus profecto nisi magnum aliquod lateret mysterium, non dixisset Ioannes in Apocalypsi, Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestiæ, qui est numerus hominis: & hic modus computandi, penes Hebræos & Caballistas celeberrimus est, sicut infrà ostendemus. Sed illud sciendum est, quòd numeri simplices significant res diuinas: denarij, cœlestes: centenarij, terrestres: millenarij, quæ futuri sunt seculi. Præterea cum partes animi secundũ Arithmeticam mediocritatem, propter identitatem seu excessuum

Septenarij mirum experimentum.

In numeris hic quid considerandum.

Numerorũ significatio.

m 2 æquali

æqualitatem inuicem copulantur: corpus uero, cuius partes magnitudinibus differunt, secundum Geometricam mediocritatem compositum sit: animal uero ipsum, ex utroq;, anima scilicet ex corpore, secundum eam quæ harmoniæ conuenit mediocritatem constet: hinc est quòd numeri plurimum operantur in animam, figuræ in corpora, concentus autem in ipsum animal.

De unitate & eius scala. CAP. IIII.

NVnc particulatim de numeris ipsis determinemus: quia uero numerus nihil aliud est quàm unitatis repetitio, primo ipsam unitatem consideremus. Vnitas enim omnem numerum simplicißime penetrat, omniumq; numerorum communis mensura, fons & origo, omnem numerum in se unice coniunctum continet, multitudinis omnis insors, semper eadē & immutabilis: unde etiā in seipsam multiplicata, nihil producit nisi seipsam: indiuisibilis est, partium omnium expers: quòd si diuidi aliquando fingatur, nō secatur, sed multiplicatur, scilicet in unitates: nulla tamen harum unitatum maior, uel minor est tota unitate, quemadmodum pars minor est toto: multiplicatur itaq; non in partes, sed in seipsam: ideoq; hanc alij concordiam, alij pietatem, alij amicitiam nuncupauere, quòd ita nectatur, ut non secetur in partes: sed & Martianus ex Aristotelis sententia, Cupidinem asserit nominatam, ex eò quòd unum solum ipsa sit, & se queri semper uelit, & ultra nihil habeat, sed expers totius elationis aut copulæ, in se proprias detorquet ardores. Vnum itaq; omnium rerum principium est & finis, neq; ipsum principium aut finem habens: nihil uno prius est, nihil uno posterius. Vnum omniū rerū principium est, & usq; ad unum omnia sunt, & ultra ipsum

Vnitatis nomina.

Vnitatis excellentis.

ipsum nihil est, & omnia quæ sunt, unum ipsum desiderant, quia omnia ab uno processerant, & ut sint eadem omnia, ab illo uno participare necesse est: & sicut omnia ab uno in multa processerunt, sic cuncta quæ ad illud unum à quo processerunt, redire conantur, necesse est exuere multitudinem. Vnum igitur ad summum refertur deum, qui cũ ipse sit unus & innumerabilis, innumeras tamen res de se creat & intra se continet. Vnus itaq; est deus, unius dei unus mundus, unius mundi unus sol, unus quoq; in mundo phœnix, rex unus in apibus, dux unus in gregibus, in armentis rector unus, & grues unam sequuntur, & multa alia animantia unitatem uenerãtur. Inter membra corporis, unum est principium à quo reliqua reguntur, siue id sit caput, siue (ut alij uolunt) cor. Vnum est elementum uincens & omnia penetrans, ignis. Vna res est à deo creata, subiectum omnis mirabilitatis, quæ in terris & in cœlis est, ipsa est actu animalis, uegetalis & mineralis, ubiq; reperta, à paucissimis cognita, à nullis suo proprio nomine expressa, sed innumeris figuris & ænigmatibus uelata, sine qua neq; alchymia, neq; naturalis magia, suum completum possunt attingere finem. Ab uno homine Adamo, omnes producti sunt: ab uno illo omnes mortui sunt. ab uno IESV CHRISTO rursus regenerati sunt: & quod ait Paulus, unus dominus, una fides, unum baptisma. Vnus deus & pater omnium, unus mediator dei & hominum, unus altissimus creator qui super omnes, per omnia & in omnibus nobis: unus enim pater deus, à quo omnia, & nos in illo: unus deus Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum: unus deus spiritus sanctus, in quem omnia, & nos in ipsum.

SCALA VNITATIS.

In mundo Archetypo.	י Iod	*Vna diuina eßentia, fons omnis uirtutis & potestatis, eiusq; nomen unica simplicißima litera expreßum.*
In mundo intellectuali.	Anima mundi.	*Vna suprema intelligentia, prima creatura, fons uitarum.*
In mundo cœlesti.	Sol.	*Vnus rex stellarum, fons lucis.*
In mundo elementali.	Lapis philosophorum.	*Vnum subiectum & instrumentum omnium uirtutum naturalium & transnaturalium.*
In minore mundo.	Cor.	*Vnum primum uiuens & ultimum moriens.*
In mundo infernali.	Lucifer.	*Vnus princeps rebellionis angelorum & tenebrarum.*

De dualitate & eius Scala. CAP. V.

Binarius primus numerus est, quia prima multitudo est, à nullo potest numero metiri præterquam à sola unitate omnium numerorum mensura communi: non est compositus ex numeris, sed ex sola unitate una & una coordinatus: nec dicitur numerus incompositus, sed magis proprie, non compositus: Ternarius autē primus numerus incompositus dicitur: Binarius autem primum unitatis germen & prima procreatio: hinc Genesis dicitur, & Iuno, & opinabilis corporatio, motusq; primi probamentum, primaq; forma paritatis. Numerus primæ æqualitatis, extremitatis & interualli, ideoq; iustitiæ peculiaris, eiusq; proprius actus, eò quòd duobus gaudeat pariter ponderatis: diciturq; numerus scientiæ, & memoriæ, & lucis, & numerus hominis, qui alter & minor mundus dicitur: diciturq; numerus charitatis & mutui amoris, nuptiarum & societatis, sicut dictū est à domino: Erunt duo in carne una. & Ecclesiasticus ait: Melius duos esse simul quàm unum: habent enim emolumentum suæ societatis: si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli, quia cū ceciderit, non habet subleuantem se: & si dormierint duo, fouebuntur mutuo, unus quomodo calefiet? & si quispiam præualeat contra unum, duo resistunt ei. Et dicitur numerus connubij & sexus, duo enim sunt sexus, masculinus & fœmineus: & columbæ bina oua pariunt, ex quorum primo masculum, ex secundo fœminam excludunt. Diciturq; medietas capax, bona malaq; participās, principium diuisionis, multitudinis & distinctionis, & significat materiā. Dicitur aliquādo hic etiā numerus discordiæ et cōfusionis, infortunij & immūditiæ. unde diuus Hieronymus

Binarij appellationes.

contra Iouinianum inquit, quòd ideo in secundo die creationis mundi non fuit dictum, & uidit deus quoniam bonum: quia binarius numerus sit malus. Hinc est etiam, quare iusserit deus omnia animalia immunda in arcam bina ingredi: quia binarius (ut dixi) numerus immunditiæ est, estq; in auspicijs infelicissimus, præsertim si res illæ à quibus auspicium capitur, Saturniæ sint uel Martiæ: nam hæ duæ infortunæ numerantur ab astrologis. Fertur etiam binarium adferre occursacula umbrarum, terriculamenta laruarum, nocumenta malorum spirituum his qui nocte iter faciūt. Pythagoras (ut Eusebius refert) unitatem deum esse dicebat, & bonum intellectum: dualitatem uero dæmonem ac malum, in quo materialis est multitudo: quare Pythagorici dicunt binarium non esse numerū, sed confusionem quandam unitatum. Et Plutarchus scribit, Pythagoricos unitatem Apollinem nuncupare: diada litem & audaciam: triada iustitiam, quæ est summa perfectio: neq; tamen uacat multis mysterijs. Hinc duæ tabulæ legis in Sina, duo cherubin respicientes in propitiatorium apud Mosen, duæ oliuæ stillantes oleum apud Zachariam, duæ naturæ in Christo, diuina & humana: hinc duas dei apparitiones, uidelicet facies & posteriora, uidit Moses: item duo testamenta, duo præcepta charitatis, duæ primæ dignitates, duo primi populi, duo genera dæmonum, boni & mali, duæ creaturæ intellectuales, angelus & anima, duo luminaria magna, duo solstitia, duo æquinoctia, duo poli, duo elementa producentia animam uiuentem, terra & aqua.

Scala

In Archetipo.	יה Iah אל El		Nomina dei duarum literarum.
In mundo intellectuali.	Angelus	Anima	Duæ substantiæ intelligibiles.
In mundo cœlesti.	Sol	Luna	Duo luminaria magna.
In mundo elementali.	Terra	Aqua	Duo elementa producentia animam uiuentem.
In minori mundo.	Cor	Cerebrum	Duæ principales sedes animæ.
In mundo infernali.	Beemoth Fletus.	Leuiathan Stridor dentium.	Duo duces dæmoniorum. Duo quæ comminatur Christus damnatis.

De Triade & eius scala. CAP. VI.

Ternarius primus numerus incompositus, numerus sacer, numerus perfectionis, numerus potētissimus: tres enim sunt personæ in deo, tres sunt uirtutes theologales in religione. Hinc est quòd ad ceremonias deorum & religionis plurimum hic numerus confert, ut cuius auspicio preces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit Virgilius:

Numero deus impare gaudet.

Et Pythagorici utebantur eo in sanctificationibus & purificationibus, unde apud Vergilium:

Idem ter socios pura circumluit unda.

Estq; etiam ligationibus aptißimus, hinc illud Vergilij,

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco. Et paulo pòst,
Necte tribus nodis, ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, et Veneris, dic, uincula necto.

Et de Medea legimus,

Verbaq; ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Et apud Plinium, Terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc affectus adiuuati. Ternarius siquidem trino augmento perfectus, longo, lato, profundo, ultra quæ nulla datur dimensionis progreßio, unde primus numerus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quòd corpori trimetro, & numero cubico nihil addi potest. Quare Aristoteles in principio sermonum de cœlo, illũ quasi legẽ uocat, secundum quam omnia disponuntur. Tribus enim corporalia & spiritualia constant, principio, medio, fine. tribus (ut Trismegistus ait) perficitur mundus, hemarmene, neceßitate, & ordine, hoc est, conuentione causarum adinuicem, quam pleriq; fatum dicunt, & executione ad fœtum, ac fœturæ debita distributione. Tota temporis mensura ternario concluditur, uidelicet, præterito, præsenti, futuro. Omnis magnitudo tribus continetur, linea, superficie, corpore. Tribus interuallis constat omne corpus, longitudine, latitudine, craßitudine. Tres symphonias continet harmonia, diapason, hemiolion, diatessaron. Tria quoq; sunt animarum genera, uegetatiua, sensitiua & intellectualis: atq; hanc rationis, iracundiæ, cupiditatisq; distribuit tricatio. Iamq; etiam iuxta prophetam

In rebus tria quæ sunt.

tribus

tribus à deo disponitur mundus, numero, pondere, & mensura: deputaturq; idealibus formis, sicut binarius materiæ procreati, & unitas fabricatori deo. Magi quoq; tres mundi principes distribuunt, Oromasim, Mitrim, Araminim, hoc est, deum, mentem, & spiritum. Per ternarium cubicum siue solidum, distribuuntur tres rerum productarum enneades, uidelicet supercœlestiũ, in nouem intelligentiarum ordines: cœlestium, in nouem orbes: inferiorum, in nouem genera generabilium & corruptibilium. In hoc deniq; cubo ternario, uidelicet uiginti septem, omnes musicæ poportiones includuntur, ut Plato & Proclus longa serie disserunt: habetq; ternarius in harmonia diapente, gratiam uocis quintæ. Iamq; etiam in intelligentijs tres sunt angelicorum spirituum hierarchiæ. Tres sunt intellectualium creaturarum potentiæ, memoria, mens & uoluntas. Tres sunt ordines beatorum, uidelicet martyrum, confessorum, innocentum. Tres sunt cœlestium signorum quaterniones, uidelicet fixorum, mobilium, communium: similiter & domorum, uidelicet cardinum, succedentium & cadentium. Tres quoq; sunt in quouis signo facies & decani, tresq; cuiuslibet triplicitatis domini. Tres sunt inter planetas fortunæ: tres inter diuas, gratiæ: tres apud inferos, parcæ: tres iudices, tresq; furiæ, tricepsq; cerberus. Legimus etiam Tergeminamq; Hecaten, tria uirginis ora Dianæ. Tres personæ in supersubstantiali diuinitate. Tria tempora, naturæ, legis & gratiæ. Tres theologicæ uirtutes, spes, fides, charitas. Tribus diebus Ionas fuit in uentre piscis: totidem Christus in sepulchro.

Ternarius idealibus formis deputatus.

Scala

SCALA TERNARII.

In Archetypo.	Pater	שדי Sadai Filius	Spiritus sanctus.	Nomē dei triū literarum. Tres personæ in diuinis.
In mundo intellectuali	Suprema Innocentes	Media Martyres	Infima Confessores	Tres hierarchiæ angelorū. Tres gradus beatorum.
In mundo cælesti	Mobilia Cardines Diurnus	Fixa Succedētes Nocturnus	Communia Cadentes Particeps	Tres quaterniones signorum. Tres quaterniones domorum. Tres dñi triplicitatum.
In mundo elemētali	Simplicia	Composita	Decomposita	Tres gradus elementorum.
In minore mundo	Caput, ī quo uiget intellectus respondens mū do intellectuali.	Pectus, ubi cor, sedes uitæ, respondens mū do cælesti.	Venter, ubi gignitiua uirtus membraq; genitalia, respondens mundo elementali.	Tres partes respondentes triplici mundo.
In mundo infernali	Alecto Minos Malefici	Megera Aeacus Apostatæ	Tisiphone Radamanthus Infideles	Tres furiæ infernales. Tres iudices infernales. Tres gradus damnatorum.

De Quaternario & eius Scala. CAP. VII.

Quaternarium numerum Pythagorici Tetractyn appellant, ipsumq; omnibus numerorum uirtutibus præferunt, quia ipse fundamentum & radix omnium aliorum numerorum, unde & omnia fundamenta tam in artificialibus, quàm in naturalibus & diuinis quadrata sunt,

ſunt, ut infrà oſtendemus: ſignificatq; ſoliditatem, quæ per figuram quadrariam etiam demonſtratur. Eſt enim quaternarius, quadratus planus primus, qui conſtat duabus proportionibus, quarum prior eſt unius ad duo: poſterior, duorum ad quatuor: naſciturq; gemina proceſsione & proportione, uidelicet unius ad unum & duorum ad duo, ab unitate incipiēs, in quaternitate deſinēs: quæ proportiones in eo differunt, quòd iuxta arithmeticam, ſunt ſibi inæquales: iuxta geometricam uero æquales. Itaq; quadratus deo patri adſcribitur, quin & totius trinitatis myſterium complectitur: nam ipſius ſimpla proportione, prima ſcilicet unius ad unum, unitas paternæ ſubſtantiæ ſignificatur, ex qua unus procedit filius, illi æqualis, altera autem proceſsione, etiam ſimpla, uidelicet duorū ad duo, notatur ſecunda proceſsione ex utroq; ſpiritus ſanctus, ut ſic ſit æqualis patri filius, proceſsione prima: æqualis utriq; ſpiritus ſanctus, proceſsione ſecunda. Hinc ſuperexcelſum deo diuinæq; trinitatis nomen tetragrammaton eſt, ſcilicet Iod, He & Vau, He: ubi aſpiratio He, ſpiritus ab utroq; proceſsionem denotat: ipſa enim He duplicata, utranq; ſyllabam totumq; nomen terminat, pronunciatur autem Ioua, ut aliqui uolunt, unde gētium ille Iouis, quem & ueteres quatuor auribus pingebant. Vnde quaternarius eſt fons & caput totius diuinitatis. Vocantq; Pythagorici ipſum perpetuum naturæ fontem: quatuor enim ſunt gradus in ſcala naturæ, ſcilicet eſſe, uiuere, ſentire, intelligere. Quatuor ſunt in natura motus, ſcilicet aſcendens, deſcendens, progrediens, circularis. Quatuor ſunt in cœlo cardines, ſcilicet ortus, occaſus, medium cœli & imum cœli. Quatuor ſunt ſub cœlò elementa, ſcilicet ignis, aër, undaq;, tellus:

tellus:secūdum hæc, quatuor in cœlo triplicitates: quatuor sub cœlo qualitates primæ, scilicet frigidum, calidum, siccum, humidū, ab his quatuor humores, sanguis, phlegma, cholera, melācholia. Item annus diuiditur in quatuor partes, quæ sunt uer, æstas, autumnus & hyems: similiter aer in Eurum, Zephyrum, Austrum & Boream diuiditur: quatuor quoq; sunt flumina paradysi, & totidem inferni. Quaternarius præterea omnem implet scientiam: primo omnem numerorum simplicem progressum quatuor implet terminis, uidelicet uno, duobus, tribus & quatuor, constituens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, primum parem, & primum imparem in se continens. Habet in musica diatessaron, gratiam uocis quartæ: item tetrachordum & diagramma Pythagoreum, quo ille primum musicos concentus inuenit, omnemq; musicæ harmoniam continet: nam dupla, tripla, quadrupla, sesquialtera, sesquitertia, diapason, disdiapason, diapente, diatessaron, omnisq; consonantia inter quaternarij limites arcetur. Totam etiam mathematicam quatuor terminis complectitur, scilicet puncto, linea, planitie & profunditate. Totam naturam quatuor terminis colligit, scilicet substantia, qualitate, quantitate & motu. Omnem etiam physicam implet, in qua sunt naturæ uirtus seminaria, naturalis pullulatio, adolens forma, & compositum. Quatuor etiam terminis metaphysica complectitur, scilicet esse, essentia, uirtute & actione. Complectitur moralem philosophiam quatuor uirtutibus, scilicet prudentia, iustitia, fortitudine & temperantia. Habet etiam uim iustitiæ. hinc quadruplex lex, scilicet prouidentiæ, à deo: fatalis, ab anima mundi: naturæ, à cœlo: prudentiæ, ab homine. Quatuor

insup

insuper iudiciariæ potentiæ in rebus existentibus, scilicet intellectus, disciplina, opinio, sensus. Multam quoque & maximam in mysterijs uim habet: hinc Pythagorici ipsum quaternarium iureiurando testabantur, tanquam summum, quo fides nitatur & credulitas firmari possit: hinc dictum Pythagoricum iusiurandum, quod in his uersibus sic expressit:

Iuro ego per sanctum pura tibi mente quaternum,
Aeternæ fontem naturæ animiq; parentem.

Item quatuor sunt flumina paradisi, quatuor euangelia, à totidem euangelistis per uniuersam ecclesiam recepta. Hebræi præcipuum dei nomen quatuor literis scriptum acceperunt. Similiter Aegyptij, Arabes, Persæ, Magi, Mahumetistæ, Græci, Tusci, Latini, tantum quatuor literis nomen dei scribunt: ita, scilicet Theut, alla, sire, orsi, abgdi, θεὸς, esar, deus. Hinc Lacedæmonij summum Iouem quatuor auribus depingere solebant. Hinc apud Orphicam theologiam, fertur Neptunus quadrijuges currus impellere. Quatuor quoq; sunt diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scilicet à musis, Dionysio, Apolline & Venere. Item Ezechiel propheta uidit quatuor animalia iuxta fluuium Chobar, & quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item apud Danielem, quatuor animalia magna ascendebant de mari, & pugnabant quatuor uenti. Item in Apocalypsi, quatuor animalia plena oculis antè & retro, stabant in circuitu sedis dei, & quatuor angeli, quibus datum est nocere terræ & mari, stabant super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor uentos ne flarent super terram, neq; super mare, neq; in ullam arborem.

Nomen dei ubiq; fere tetragrammaton.

Scala

SCALA QVATERNARII ad quatuor elementorum correſpondentiam.

Nomē dei quadriliterum.	יהוה				*In mundo archetypo unde lex prouidētiæ*
Quatuor triplicitates ſiue hierarchiæ intelligibiles.	*Seraphim* *Cherubim* *Throni*	*Dominationes* *Poteſtates* *Virtutes*	*Principatus* *Archangeli* *Angeli*	*Innocentes* *Martyres* *Confeſſores*	*In mundo intellectuali, unde lex fatalis*
Quatuor angeli præſidentes cardinibus cœli.	מכאל *Michaël*	רפאל *Raphaël*	גבריאל *Gabriël*	אוריאל *Vriel*	
Quatuor præfecti elementorum.	שרף *Seraph*	כרוב *Cherub*	תרשיש *Tharſis*	אריאל *Ariel*	
Quatuor animalia ſanctitatis.	*Leo*	*Aquila*	*Homo*	*Vitulus*	
Quatuor triplicitates tribuum Iſraël.	*Dan* *Aſer* *Nephtalim*	*Iehuda* *Iſachar* *Zabulon*	*Manaſſe* *Beniamin* *Ephraim*	*Ruben* *Simehon* *Gad*	
Quatuor triplicitates apoſtolicæ	*Matthias* *Petrus* *Iacobus maior*	*Symon* *Bartholomæus* *Matthæus*	*Ioannes* *Philippus* *Iacobus minor*	*Thadæus* *Andreas* *Thomas*	
Quatuor euangeliſtæ.	*Marcus*	*Ioannes*	*Matthæus*	*Lucas*	
Quatuor triplicitates ſignorum.	*Aries* *Leo* *Sagittarius*	*Gemini* *Libra* *Aquarius*	*Cancer* *Scorpius* *Piſces*	*Taurus* *Virgo* *Capricornus*	*In mundo cœleſti à quo lex naturæ*

Stellæ & planetæ ad elemēta relati.	Mars & Sol	Iupiter & Venus	Saturnus & Mercurius	Stellæ fixæ & Luna	
Quatuor qualitates cœlestium elementorum.	Lumen	Diaphanum	Agilitas	Sodalitas	
Quatuor elementa.	אש Ignis	רוח Aër	מים Aqua	עפר Terra	In mundo elemētali ubi lex generationis & corruptionis.
Quatuor qualitates	Calidum	Humidum	Frigidum	Siccum	
Quatuor tempora.	Aestas	Ver	Hyems	Autumnus	
Quatuor cardines orbis	Oriens	Occidens	Septentrio	Meridies	
Quatuor mixtorum genera perfecta.	Animalia	Plantæ	Metalla	Lapides	
Quadruplicia animalia.	Progreßiua.	Volatilia	Natantia	Reptilia	
Quæ respondent elementis in plantis.	Semina	Flores	Folia	Radices	
Quę in metallis.	Aurum & ferrum	Cuprū & stannum	Argentum uiuum	Plumbum & argentum	
Quæ in lapidibus.	Lucētes & ardentes	Leues & trāsparētes	Clari & congelati	Graues & opaci	
Quatuor hominis elementa.	Mens	Spiritus	Anima	Corpus	In minore mūdo scilicet homine, à quo lex prudentiæ

Quatuor potentiæ animæ.	*Intellectus*	*Ratio*	*Phantasia*	*Sensus*	
Quatuor iudiciariæ potestates.	*Fides*	*Scientia*	*Opinio*	*Experimentum*	
Quatuor uirtutes morales.	*Iustitia*	*Temperantia*	*Prudentia*	*Fortitudo*	
Sensus respondentes elementis.	*Visus*	*Auditus*	*Gustus & olfactus*	*Tactus*	
Quatuor humani corporis elementa.	*Spiritus*	*Caro*	*Humores*	*Oßa*	
Quadruplex spiritus.	*Animalis*	*Vitalis*	*Gignitiuus*	*Naturalis*	
Quatuor humores.	*Cholera*	*Sanguis*	*Pituita*	*Melancholia*	
Quatuor complexionum mores.	*Impetus*	*Alacritas*	*Inertia*	*Tarditas*	
Quatuor principes dæmoniorum nocentes in elementis.	סמאל *Samaël*	עזאזל *Azazel*	עזאל *Azaël*	מחזאל *Mahazaël*	*In mundo infernali ubi lex iræ & punitionis.*
Quatuor flumina inferna.	*Phlegeton*	*Cocytus*	*Styx*	*Acheron*	
Quatuor principes dæmoniorum super quatuor angelos orbis.	*Oriens*	*Paymon*	*Egyn*	*Amaymon*	

De Quinario & eius scala. CAP. VIII.

QVinarius numerus haud paruæ est potentiæ, constat enim ex primo pari, & primo impari, tanquã ex fœmina, & masculo: impar enim numerus mas est, par uerò fœmina. Vnde Arithmetici illum quidem patrem, hunc uerò matrem uocant. Igitur haud paruæ perfectionis atq; uirtutis est quinarius, qui ex horum numerorum permixtione generatur: estq; præterea uniuersi numeri, uidelicet denarij, iustissima medietas. Nam si altrinsecus circa quinarium, denarium diuidendo adsumas, hinc nouem, inde uerò unum; uel, hinc octo, inde uerò duo: siue septem & tria, seu sex & quatuor, unaquæq; collectio denarium constituit, & semper eius perfectum medium est quinarius, & eius æquedistans: & iccirco numerus connubij appellatur à Pythagoricis: dicitur & iustitiæ, quia denariũ ex æquilibrio secat. Sensus in homine quinq; sunt, uisus, auditus, olfactus, gustus, tactus: quinq; in anima potestates, uegetatiua, sensitiua, concupiscibilis, irascibilis, rationalis: quinq; sunt in manibus digiti, quinq; sunt in cœlestibus errantes planetæ, secundum quos quintuplices in quouis signo termini. In elementis quoq; quinq; genera mixtorum, uidelicet lapides, metalla, plantæ, zoophyta, animalia, totidemq; animaliũ genera, puta homines, quadrupedia, reptantia, natantia, uolantia. Sunt & quinq; genera quibus à deo componuntur omnia, scilicet essentia, idẽ, alterum, sensus, motus. Hirundo non nisi quinq; pullos parit, quos magna pascit æquitate, incipiens ab eo qui maximus est natu, & ita in cæteris ortus rationem habens. Habet quoq; hic numerus uim magnam in expiationibus: nam in sacris, pellit malos dæmones: in naturalibus,

Quinarij nomenclaturæ.

pellit uenena. Dicitur quoq; numerus felicitatis & gratiæ, & est sigillum spiritus sancti, & nexus omnia ligãs, atq; numerus crucis, etiam Christi uulneribus principalibus, quorum cicatrices etiam in glorificato corpore suo seruare dignatus est, insignis. Gentium philosophi illum Mercurio sacrum dedicarunt, tantoque uim eius quaternario excellentiorem, quantum animatum inanimato præcellentius. In hoc enim numero Noah pater inuenit gratiam coram domino, & præseruatus fuit in diluuio aquarum. In huius numeri uirtute Abraham centenarius ex Sara nonagenaria sterilicq; fœmina, suprà quàm à natura cõcessum est, genuit filium, creuitq; in populum magnum. Hinc in tempore gratiæ, quinq; literis inuocatur nomẽ diuinæ omnipotentiæ. Nam in tempore naturæ, inuocabatur nomen dei trigrammaton שדי, sadai: in tempore legis, nomen dei tetragrammaton יהוה ineffabile, cuius loco Hebræi exprimunt אדני adonai: in tempore gratiæ, nomen dei pentagrammaton effabile יהשוה Ihesu, quod non minore mysterio etiam triliterum inuocatur
ישו
*

SCALA QVINARII.

Nomina dei pentagrammata. Nomen Christi pentagrammaton.		אליון אלהים יהשוה	*Elion Elohim Ihesuh*			*In mundo Archetypo,*
Quinque substantiæ intelligibiles.	*Spiritus primæ hierarchiæ, uocati dij, siue filij dei*	*Spiritus secundæ hierarchiæ, dicti intelligentiæ.*	*Spiritus tertiæ hierarchiæ, uocati angeli qui mittuntur.*	*Animæ corporum cœlestiũ.*	*Heroes siue animæ beatæ.*	*In mundo intellectuali.*
Quinq; stellæ erraticæ, domini terminorũ.	*Saturnus*	*Iupiter*	*Mars*	*Venus*	*Mercurius*	*In mundo cœlesti.*
Quinq; genera corruptibilium.	*Aqua*	*Aër*	*Ignis*	*Terra*	*Mixtũ*	*In mundo elementali.*
Quinq; species mixtorum.	*Animal*	*Planta*	*Metallum*	*Lapis*	*Zoophytũ*	
Quinq; sensus	*Gustus*	*Auditus*	*Visus*	*Tactus*	*Olfactus*	*In minore mundo.*
Quinque tormenta corporalia.	*Amaritudo mortificans*	*Vlulatus horrisoni*	*Tenebræ terribiles*	*Ardor inextinguibilis*	*Fœtor penetrans*	*In mundo infernali.*

De senario & eius scala. CAP. IX.

Senarius numerus est perfectionis, quia perfectissimus natura, in toto numerorum contextu, ab unitate usq; ad denarium: solus ipse adeo est perfectus, ut collectione suarum partium idem resultet, nulla inopia deficiens, nec ulla abundantia superfluus. Nam si partes eius, mediam scilicet, tertiam & sextam, quæ sunt tria, duo, unum, congregantur, totum senarij corpus perfecte implent: qua quidem perfectione cæteri numeri carent: hinc à Pythagoricis genesi, nuptijsq; prorsus accommodatus asseritur, mūdiq; signaculum appellatur: senario enim numero constitutus mundus, neq; immoderata abundantia superfluus, neque frustratus egensq; necessarijs. Hinc est, quoniam die sexto perfectus est & consummatus à deo mundus: sexto enim die uidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant ualde bona. Igitur perfecti sunt cœli, & terra, & omnis ornatus eorum. Dicitur etiam numerus hominis, quia sexto die homo creatus est: & dicitur etiam numerus redemptionis, nam sexta die Christus pro redemptione nostra passus est: unde illi etiam cum cruce magna cognatio. Dicitur etiam numerus laboris & seruitutis: hinc in lege præceptum erat, sex diebus faciendum opus, sex diebus colligendum manna, sex annis seminanda terra, & quòd seruus Hebræus sex annis seruiat domino suo. Sex diebus gloria domini inclinauit super monte Sina, cooperiens eum nube: sex alæ sunt cherubinis, sex circuli in firmamento, arcticus, antarcticus, duo tropici, æquinoctialis & ecliptica: sex sunt errones planetæ, Saturnus, Iupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna, per signiferi latitudinem ultra citraq; eclipticam discurrentes. Sex sunt in elementis substanti-

ficæ

ficæ qualitates, uidelicet acuitas, raritas, motus, & horum opposita, obtusitas, densitas, quies. Sex sunt differentiæ positionis, sursum, deorsum, ante, retro, dextrorsum, & sinistrorsum. Sex sunt naturalia officia, sine quibus esse nihil potest, uidelicet magnitudo, color, figura, interuallũ, status, motus. solida etiam figura quadrati sex superficies habet. Totius harmoniæ toni sunt sex, uidelicet quinq; toni, & duo hemitonia, quæ faciunt tonum unum, qui est sextus.

SCALA SENARII.

In Archetipo.	אל גבור אלוהים						Nomina sex literarum.
In mundo intelligibili.	Seraphin	Cherubin	Throni	Dominationes.	Potestates	Virtutes	Sex ordines angelorũ qui ad inferiora non mittuntur.
In mundo cœlesti.	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercurius	Luna	Sex planetæ per zodiaci latitudinem ab ecliptica aberrantes.
In mundo elementali.	Quies	Raritas	Acuitas	Obtusitas	Densitas	Motus	Sex substantificæ qualitates elementorum.
In minore mundo.	Intellectus	Memoria	Sensus	Motus	Vita	Essentia	Sex gradus hominis.
In mundo infernali.	Acteus	Megalesius	Ormenus	Lycus	Nicon	Mimõ	Sex dæmones calamitatum omnium autores.

De septenario & eius scala. CAP. X.

Septenarius numerus uariæ, & multiplicis potentiæ est, cõstat enim ex uno et sex, uel ex duobus & quinque, uel ex tribus & quatuor, habetq; unitatem tanquam copulam geminæ trinitatis: unde si singula eius membra, eorumq; compagines consideremus, proculdubio fatebimur eum tam ex suarum partium colligantia, quàm seorsum sua plenitudine, omni maiestate esse plenissimum. Vocantq; ipsum Pythagorici humanæ uitæ uehiculum, quod non tam ex partibus suis mutuatur, quàm totalitatis suæ proprio iure perficit: complectitur enim corpus & animam: nã corpus constat ex quatuor elementis, & quatuor qualitatibus afficitur: ternarius quoq; ad animam spectat propter triplicem uim eius, scilicet rationalem, irascibilem & concupiscibilem. Septenarius itaq;, quia ex tribus constat & quatuor, animam corpori coniungit: ad genituram quoq; hominum uis huius numeri pertinet: hominemq; concipi, formari, edi, nutriri, uiuere, omninoq; constare facit. Nam cum in aluo mulieris genitale semẽ receptum est, si per horas septem absq; effusione permanserit, hæsisse in uitam certum est: tum primis septem diebus coagulatur, fitq; ad recipiendum figuram humanam idoneum: deinde maturos infantes producit, qui septimestres uocantur, hoc est, qui septimo mense nati. Post partum deinde an uicturus sit infans, septima hora discernit: ultra hunc enim numerum, qui aëris halitum sustinuerit, intelligitur natus ad uitam. Post dies septem, iactat reliquias umbilici: post bis septem, incipit ad lumen uisus eius moueri: in tertio septenario, iam libere oculos totamq; faciem uertit: post septem menses, fiunt dentationes: post secundum mensium septenarium,

narium, ſedet ſine caſus timore: poſt tertium ſeptenarium, ſonus eius in uerba prorumpit: poſt quartum ſeptenarium, ſtat firmiter & ambulat: poſt quintum ſeptenarium menſium, incipit lac nutricis horreſcere: poſt annos ſeptem, cadunt primi dentes, & naſcuntur alij ad cibum ſolidum aptiores, abſoluiturq; integritas loquendi: poſt ſecundum annorum ſeptenarium, pueri pubeſcunt, fitq; generationis initium: ad tertium annorum ſeptenarium, creſcit homo in longum, oſtenditq; flores, & lanugines, fitq; genitura pollens atq; robuſta. Vſq; ad quartum ſeptenarium, creſcit homo in latum, & conſummantur incrementa ſtaturæ. In quinto, omne uirium, & roboris completur augmentum. Sextus uerò annorum ſeptenarius, uires ſeruat collectionis: ſeptimo ſeptenario conſummatur prudentia, perfectamq; reddit hominum ætatem. Cum uerò ad decadas ſeptenas peruenitur, ubi ſeptenarius per numerum completum conducitur, tunc metam communem uiuendi habet, dicente Propheta: Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta annis. Summus etiam humani corporis creſcendi modus, eſt ſeptem pedum. Septem quoq; ſunt gradus in corpore, qui dimenſionem altitudinis ab imo complent in ſuperficiem, ſcilicet medulla, os, neruus, uena, arteria, caro, cutis. Septem ſunt quæ à Græcis nigra membra uocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien, & duo renes. Septem ſunt corporis principales partes, caput, pectus, manus, pedesq; & pudendum. De ſpiritu quoq;, & cibo conſtat, quòd ſine hauſtu ſpiritus ultra horas ſeptem uita non durat: tum quibus inedia mori conſtitutum eſt, poſt ſeptimum diem non uiuunt. Venæ quoq; & arteriæ (ut tradunt medici) numero mouentur ſeptenario. Iudicia quoq;

in morbis maiori apparentia fiunt diebus septimis, quos medici creticos, hoc est, iudiciarios uocant. Ex septenis quoq; portionibus creat deus animam, ut testis est diuus Plato in Timæo. Anima quoq; septenario recipit corpus. Ad septimum usq; gradum omnis uocum progreditur discrepantia, post quem fit eadem reuolutio. Rursus septem sunt ipsarum uocum modulamina, ditonus, semiditonus, diatessaron, diapente cum tono, diapente cum semitonio, & diapason. Estq; in cœlestibus potentia septenarij potentissima: nam cum sint quatuor cœli cardines diametraliter sese contuentes, qui quidem aspectus plenissimus, & potentissimus habetur, septenario numero constat: fit siquidem à septimo signo, crucemq; constituit, figuram omnium potentissimam, de qua suo loco dicemus. Sed illud non ignoretur, septenarium magnam habere in cruce communionem. Simili radiatione, & numero distant solstitium à bruma, & æquinoctium hyemale ab æstiuali, quæ omnia septenis signis fiunt. Septem præterea in cœlo sunt circuli, iuxta axis longitudinem: septem circa polum arcticum triones, maiores minoresq;. Item septem Vergiliæ quas Pleiades uocant, septem quoque planetæ, secundum illos quoque septem dies constituentes hebdomadam. Luna quoque planetarum septima, & nobis proxima; hunc numerum præ cæteris obseruat, motumq; eius, ac lumen hic numerus dispensat: nam in uiginti diebus & octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerum, septenarius septem suis terminis, ab uno uidelicet usque ad septem, quantum singuli numeri exprimunt, antecedentibus addendo, conficit & implet, efficitq; quatuor septenarios dierum, quibus Luna

omnem

omnem zodiaci longitudinem atq; latitudinem emetiendo remetiendoq; circum perq; discurrit: similibusq; dierum septenarijs lumen suum sempiterna lege uariando dispensat. Primo enim septenario usq; ad medietatem tanquam diuisi orbis, crescit: secundo septenario orbem totum lumine complet: tertio decrescendo, rursus in orbem contrahitur diuisum: post quartum uerò septenarium ultima luminis sui diminutione renouatur, eisdemq; septenarijs maris incrementa decrementaq; disponit: nam primo ab initio crescentis lunæ septenario, minuitur paulisper: secundo, gradatim augetur: tertius quoq; septenarius fit similis primo, & quartus eadem facit quæ secundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus ascendendo septimus est planetarum, qui requiem innuit, cui septimus dies adscribitur, qui millenarium septimum indicat, quo (teste Ioanne) captiuato dracone, malorum suggestore diabolo, quiescent mortales, tranquillam uitam degentes. Septenarium præterea Pythagorici numerum uirginitatis appellant: quia primus est, qui neq; generatur neq; generat, neq; enim potest in duas partes diuidi æquales: itaq; ut gignatur ex aliquo numero repetito, nec ullum ex se etiam numerum parit duplicatus, qui intra denarij limites coartetur, quem primum limitem constat esse numerorum: & iccirco septenarium Palladi sacrum fecere. Habet & in religione potentissima suæ uenerationis indicia, & uocatur numerus iuramenti. Hinc apud Hebræos iurare dicitur septenare, quasi per septem obtestari. Sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, statuit septem agnas in testimonium. Dicitur quoque numerus beatitudinis & requiei, unde illud:

O ter'q; quaterq; beati.

Scilicet in anima, & in corpore. Septimo quoq; die creator ab opificio quieuit, quamobrem hæc dies apud Mosen sabbathũ appellatur, hoc est, dies quietis. hinc septimo die Christus in sepulchro quieuit. Habet quoq; hic numerus cum cruce, ut superius demonstratum est, & cum Christo magnam communionem. In Christo enim omnis nostra beatitudo, quies & felicitas: estq; præterea purificationibus aptissimus. Vnde Apuleius: Meq;, ait, protinus purificandi studio marino lauacro trado, septies submerso fluctibus capite. Et leprosus quoq; mundandus in lege, septies aspergebatur passeris sanguine, & Helizæus propheta, ut scriptum habetur Regum libro quarto, ait leproso: Vade & laua te septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua, & mundaberis. & sequitur paulo pòst: Et lauit se septies in Iordane, iuxta sermonem prophetæ, & mundatus est. Estq; numerus pœnitẽtiæ, & remissionis. Hinc statuta septennis pœnitentia pro quolibet peccato, iuxta Sapientis sentẽtiam dicentis: Et super peccatorem septuplum. Septimo quoq; anno fiebant remissiones, & post quadratũ septenarium dabatur plena remissio, ut in Leuitico legitur. Septem petitionibus consummauit Christus orationem expiationis nostræ: hinc & libertatis numerus nuncupatus, quia septimo anno seruus Hebræus libertatem sibi uendicabat. Estq; diuinis laudibus accommodatissimus. Vnde ait propheta: Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ. Dicitur etiam numerus ultionis, sicut dicit sciptura: Septuplum ultio dabitur de Cain. & Psalmista ait: Redde uicinis nostris septuplum in sinu eorũ. Hinc septem nequitiæ apud Salomonem, & septem spiritus ne-

quiores

quiores assumpti leguntur in euangelio. Significat etiam præsentis circuli tempus, quòd septem dierū circulo peragitur: estq; spiritui sancto sacer, quē septuplū iuxta eius dona propheta Esaias describit, uidelicet spiritum sapientiæ & intellectus, spiritum consilij & fortitudinis, spiritū scientiæ & pietatis, & spiritū timoris domini, quos apud Zachariam legimus septem oculos dei. Septem quoq; sunt angeli spiritus adstantes ante faciem dei, ut legitur apud Tobiam. & in Apocalypsi, septem lampades ardebant ante thronum dei, & septem candelabra aurea, & in medio eorum similis filio hominis, & habebat in dextra sua stellas septem. Item spiritus septem erant in conspectu throni dei, & septem angeli adstabant in conspectu dei, & datæ sunt illis septem tubæ. Vidit quoq; agnum habētem septem cornua, & septem oculos, & uidit librum obsignatum septem sigillis, & cum apertum fuisset septimum sigillum, factum est silentium in cœlo. Ex supradictis omnibus apparet, septenarium inter cæteros numeros merito dici omnis efficaciæ plenissimum. Habet præterea septenarius magnam cum duodenario conformitatem: nam sicut tria & quatuor septem constituunt: sic ter quatuor duodecim reddunt, qui sunt numeri cœlestium planetarum, & signorum, ex eadem radice resultantes, & per ternariū de diuinitate, per quaternarium de inferiorum natura participantes. Magna admodum est in sacris literis huius numeri præ cæteris omnibus obseruantia, magnaq́; & multiplicia eius mysteria, quorum multa è sacris eloquijs repetentes hic adnumerare decreuimus: quibus facile constabit, septenarium plenitudinem quandam sacrorum mysteriorum significare. Legimus enim in Genesi, septimū diem

quietis

quietis domini, septimum ab Adam Enoch, uirum sanctum & pium, & alium etiam ab Adam septimum uirum nequam, & digamum nomine Lamech, item septima generatione abolitum peccatum Cain, sicut scriptum est: Septuplum punietur Cain, & septem uindictas exoluet, qui occiderit Cain. Ad quæ ibidem magister historiæ septem colligit fuisse peccata Cain. Item septena & septena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam Noë, similiter & de uolatilibus: deinde post septem dies pluisse dominum super terram, septimoq; die ruptos omnes fontes abyssi, & inundasse aquas super terram. Item septem agnas Abraham dedit Abimelech: & septem annis seruiuit Iacob pro Lia, & alijs septem pro Rachel: & septem diebus populus Israël luxit mortem Iacob. Præterea septem boues, & septem spicas, septem annos fertilitatis, & septem sterilitatis legimus ibidem. In Exodo uerò, septimo die præcipitur sabbathum sabbathorum, requies sancta domino: quia septimo die ab opere quieuit dominus. Item septimo die cessauit orare Moses. Septimo die erit solennitas domini, septimo anno liber egredietur seruus, septem diebus bos & ouis sit cum matre sua: septimo anno dimittetur quiescere terra seminata sex annis: septimus dies erit sanctum sabbathum, & requies: septimus dies quia sabbathi est, uocabitur sanctus. In Leuitico etiam septimus dies erit celebrior, & sanctior, & septimi mensis primus dies erit sabbathum memoriale. Septem diebus offerentur holocausta domino, septem diebus celebrabuntur feriæ domini, septem diebus per annum legitimum sempiternum erit in generationibus uestris. Septimo mense festa celebrabitis, & habitabitis in tabrnaculis septem

diebus:

diebus: septies asperget coram domino qui tinxerit digitum in sanguine: septies tinget in sanguine passeris mundatus à lepra: septem diebus lauabitur aquis uiuentibus qui patitur fluxum sanguinis: septies asperget digito in sanguine uituli: septies percutiam uos propter peccatum. In Deuteronomio septem populi terram promißionis habebant. Legitur & septimus annus remißionis, & septem lucernæ candelabrorum in australi parte erectæ. Et in Numeris leguntur septem agnas immaculatas obtulisse filij Israël, & quòd septem diebus uescebantur azymis, & quòd septem agnis, & hirco expiabatur peccatum: & septimus dies erat celeberrimus & sanctus, & septimi mensis dies uenerabilis & sanctus, & septimus mensis scenopegiæ, & septem uitulos offerebat die septimo, & septē aras erexit Balaam, septem diebus Maria soror Aaron leprosa egreditur extra castra, septem diebus immundus erit qui tetigerit cadauer. Et in Iosue, septem sacerdotes portabant arcam fœderis ante Hiericho, & septem diebus circuibāt ciuitates, & septem buccinæ portabātur per septem sacerdotes, & die septimo buccinabant septem sacerdotes. Item in libro Iudicum septē annis Abessa regnauit in Israël, septem diebus fecit nuptias Sampson, & septimo die exposuit uxori problema, septem funibus neruiceis ligatus est, & septem crinibus capitis sui, septem annis oppreßi sunt filij Israël per regem Madian. Et in libris Regum septem uicibus, & septima uice ecce dicit Helias nubecula parua, septem diebus filij Israël dirigebant acies, & septimo die commissum est bellum: septem annorum comminata est fames Dauid propter peccatum murmurationis populi, & septies oscitauit puer resuscitatus per

Helisæ

Helisæum, & septem uiri crucifixi sunt simul in diebus messis primæ: septem lotionibus mundatur Naaman per Helisæum, septimo mense occisus est Golias. Et in Paralipomenis legitur, quòd septimo mẽse completus est aceruus fundamentorum: & in Hester legimus septem eunuchos regis Persarum: & in Tobia, septem uiri copulati cum Sara filia Raguelis: & apud Danielem septem uicibus incenditur fornax Nabuchodonosor, & septem leones erant in lacu, & septima die uenit Nabuchodonosor. In libro Iob exprimũtur septem filij Iob, & septem diebus & noctibus sedisse amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur, septimo non tanget te malum. In Esdra legimus septẽ hebdomadas annorum, septem consiliarios Artaxerxis: & ibidem, septimo mẽse clanges buccina: septimus mensis scenopegiæ sub Esdra erat, dum filij Israël erãt in ciuitatibus: & septimi mensis primo die Esdras legit legem populo. Et in Psalmis septies in die laudem dicit Dauid: septuplũ probatur argentum, septuplum reddit uicinis nostris in sinu eorum. Et Salomon ait septem columnas excidisse sibi sapientiam, & septem uiros loquentes sentẽtias, septem quæ odit, & detestatur dominus: septem nequitiæ in corde inimici, septem circunspectores, septem oculi insipientes. Numerat Esaias septem dona spiritussancti, & septem mulieres uirum unum appræhendentes. Et apud Ieremiam septem mentis mulierum concupiscentiæ: & septem filios peperit mater quæ infirmata est, & defecit anima eius. In Ezechiele, septem diebus propheta mœrens permansit. In Zacharia septem lucernæ, & septem infusoria super caput candelabri, & septem oculi discurrentes in uniuersam terram, & septem oculi super unum lapidem, & septimi diei

ieiunium uertitur in gaudiũ. Et in Michæa septem pastores suscitati sunt super Assyrios. Iã uerò & in euãgelijs leguntur septem beatitudines, septem uirtutes, quibus septem uitia opponũtur, septem petitiones orationis dominicæ, septem uerba Christi in cruce, septẽ uerba beatæ Mariæ uirginis, septem panes per dominum distributi, septem sportæ fragmentorũ, septem fratres uxorem unã habentes, septẽ discipuli domini piscãtes, septem hydriæ in Cana Galilææ, septem iræ, quas dominus hypocritis comminatur, septem dæmonia eiecta de muliere peccatrice, & septem dæmones nequiores assumpti ab expulso. Item septem annis fuit CHRISTVS profugus in Aegypto, & septima hora reliquit febris filium Reguli. In Epistolis etiam canonicis describit Iacobus septem gradus sapientiæ, & Petrus septẽ gradus uirtutum. Et in Actibus numerãtur septem diaconi, & septem discipuli electi per Apostolos. In Apocalypsi quoq; multa sunt huius numeri mysteria: ibi enim leguntur septem candelabra, septem stellæ, septem coronæ, septem ecclesiæ, septem spiritus in conspectu throni, septem flumina Aegypti, septem sigilla, septem signacula, septem cornua, septem oculi, septem spiritus dei, septem angeli cũ septem tubis, septem cornua draconis, septem capita draconis, quæ septem habebãt diademata: item septem plagæ, et septem phyalas, quas habet unus de septem angelis, septem capita bestiæ coccineæ, septem montes, & septem reges sedentes super eos, & septem tonitrua locuta sunt uoces suas. Multas præterea uires habet hic numerus, cùm in naturalibus, tum in sacris, & cæremonijs, tũ etiã in alijs: itaq; huc referũtur septem dies, septem Planetæ, septem Pleiades, septem ætates mũdi, septem mutationes hominis, septẽ

artes liberales, totidemq; mechanicæ, & totidem prohibitæ, septē colores, septē metalla, septē foramina in capite hominis, septē paria neruorū, septē montes in urbe Roma, septem reges Romani, septē bella ciuilia, septē sapiētes tēpore Ieremiæ prophetæ, & septē sapientes Græciæ. Itē septē diebus ardebat Roma sub Nerone: per septē reges occisa sunt decē milia martyrū. Septem fuere dormientes, septem sunt Romæ ecclesiæ principales, totidem Gregorius cōstruxit monasteria, tot sancta Felicitas peperit filios. Septē cōstituti sunt electores Imperij, & septē sunt actus solennes in Imperatore coronādo, septē testes requirūt leges in testamēto, septē sunt pœnæ ciuiles, & septē canonicæ, & septē horæ canonicæ, septies salutat sacerdos in missa, septem sacramēta, & septē ordines clericorū, & septē annorū puer potest ordinari ordine minori, & potest obtinere beneficiū sine cura. Septē sunt psalmi pœnitentiales, & septem mādata secūdæ tabulæ, & septē horis Adam & Eua fuerūt in paradiso, & septem sunt uiri per angelū prænūtiati antequam nascerentur, uidelicet Ismaël, Isaac, Sampson, Ieremias, Ioannes Baptista, Iacobus frater domini, & Christus Iesus. Denique hic numerus & in bono & in malo omnium est potentissimus. De hoc Linus uetustissimus poeta cecinit:

Septima cùm uenit lux, cuncta absoluere cœpit
Omnipotens pater, atq; bonus est septima & ipsa,
Est etiam rerum cunctarum septima origo,
Septima prima eadem perfecta, & septima septem.
Vnde etiam cœlum stellis errantibus altum
Voluitur, & circlis totidem circum undiq; fertur.

SCALA SEPTENARII.

In Archetypo	Ararita	אראריתא			Asser Eheie	אשר אהיה		*Noīa dei septē literarū*
In mundo intelligibili	צפקיאל Zaphkiel	צדקיאל Zadkiel	כמאל Camael	רפאל Raphael	האניאל Haniel	מיכאל Michael	גבריאל br iel	*Septē angeli, qui ad stāt ante faciem dei*
In mundo cœlesti	שבתאי Saturnus.	צדק Iupiter	מאדים Mars	שמש Sol	נוגה Venus	כוכב Mercurius	לבנה Luna	*Septem Planetæ*
In mundo elementali	Vpupa Sepia Talpa Plumbum Onychinus	Aquila Delphinus Ceruus Stannum Sapphirus	Vultur Lucius Lupus Ferrum Adamas	Olor Vitul⁹ marin⁹ Leo Aurum Carbūcul⁹	Columba Thimallus Hircus Cuprum Smaragdus	Ciconia Mugil Simia Argēt. uiuū Achates	Noctua Aelurus Feles Argētū Cryſtallus	*Septē aues planetæ.* *Septē piſces planet.* *Septēaīalia planet.* *Septē metalla plan.* *Septē lapides plan.*
In minore mūdo	Pes dexter Auris dextra	Caput Auris ſiniſtra	Manus dextera Naris dextra	Cor Ocul⁹ dexter	Pudendum Naris ſiniſtra	Manus ſiniſtra Os	Pes ſiniſter Oculus ſiniſter	*Septē mēbra ītegralia plane. diſtributa* *Septē foraīa capitis planetis diſtributa*
In mundo infernali	Gehenna גיהנם	Portæ mortis רצל מות	Vmbra mortis ירעש הרום	Puteus interitus באר שחת	Lutū fecis טיטהיון	Perditio אברון	Fouea שאול	*Septē habitacula īferorum, quæ deſcribit Rabi Ioſeph Caſtilienſis Cabaliſta in Horto nucis*

De Octonario, & eius scala. CAP. XI.

Octonarium uerò uocãt Pythagorici numerũ iustitiæ & plenitudinis:primùm, quia primus omniũ diuiditur in numeros pariter pares,uidelicet in quatuor:diuisio quoq; ipsa in bis bina eadem ratione contexitur: & propter hãc diuisionis æqualitatem,iustitiæ sibi nomẽ inoleuit. Alterũ uerò, uidelicet plenitudinis nomen accepit, propter corporeæ soliditatis cõtextũ, primus siquidem solidũ corpus efficit. Hinc Orphei institutũ per octo numina iurãtis,sicubi diuinã iustitiã obtestari uellet, quorũ nomina hæc:Ignis, Aqua, Terra, Cœlum, Luna, Sol, Phanes,& Nox. Octo quoq; sunt duntaxat cœlorũ uisibiles sphæræ,corporalisq; naturæ proprietas per illũ nobis significatur, quã Orpheus in octonario hymnorũ maritimorũ cõplexus est. Estq; hic numerus dictus etiã numerus fœderis & circũcisionis, quæ Iudæis octauo die fieri præcepta est. Octo etiã erãt in uetere lege ornamenta sacerdotis,uidelicet fœminalia,tunica,cingulus,tyara,stola talaris, superhumerale,rationale,lamina aurea. Pertinet etiam hic numerus ad æternitatem,& mũdi cõsummationẽm, quia subsequitur septenariũ,qui temporis symbolũ est:hinc etiã hic numerus beatitudinis est, tot enim beatitudinis gradus docet Christus apud Matthæũ. Dicitur etiã numerus salutis & cõseruationis, tot nãq; animæ in arca Noë saluæ factæ sunt à diluuio aquarũ. Tã quoq; & octo fuerũt filij Iesse, à quibus Dauid fuit octauus. Itẽ Zacharias Iohãnis pater, octauo die recepit loquelã. Hũc numerũ Dionysio sacrũ perhibẽt, qui octauo mẽse in lucẽ editus est, in cuius sẽpiternũ testimoniũ Naxos insula illi dicata, hãc prærogatiuã obtinuit, ut solæ Naxiæ mulieres octauo mẽse salubri

lubriter pariãt, fœtusq; uitales edãt, cùm ubiq; ferè gẽtiũ omnes ſic geniti intereant, & etiã matres manifeſtò uerſentur in periculo.

SCALA OCTONARII.

Nomina dei octo literarũ	Eloha Vedaath אלוה ודעת				Tetragrãmaton Vedaath יהוה ודעת				In Archetypo
Octo beatorũ præmia	Hæreditas	Incorruptio	Poteſtas	Victoria	Viſio dei	Gratia	Regnum	Gaudiũ	In mundo intelligibili
Octo cœli uiſibiles	Cœlum ſtellatum	Cœlum Saturni	Cœlum Iouis	Cœlum Martis	Cœlũ Solis	Cœlum Veneris	Cœlum Mercurij	Cœlum Lunæ	In mundo cœleſti
Octo qualitates particulares	Siccitas terræ	Frigiditas aquæ	Humiditas aëris	Caliditas ignis	Caliditas aëris	Humiditas aquæ	Siccitas ignis	Frigiditas terræ	In mundo elementali
Octo beatorum genera	Pacifici	Eſuriẽtes & ſitientes iuſtitiam	Mites	Perſecuti ꝓpter iuſtitiã	Mundi corde	Miſericordes	Pauperes ſpiritu	Lugentes	In minore mundo
Octo damnatorũ præmia	Carcer	Mors	Iudiciũ	Ira dei	Tenebræ	Indignatio	Tribulatio	Anguſtia	In mundo infernali

De Nouenario, & eius scala.
CAP. XII.

Nouenarius numerus Musis sacer, cœlestiũ sphærarũ diuinorumq; spirituũ ordini adiumẽto: hinc nouem sunt sphæræ mobiles, & secũdũ illas nouẽ sunt Musæ, scilicet, Calliope, Vrania, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Erato, Euterpe, Thalia: quæ quidem Musæ nouẽ sphæris nouẽ sunt accõmodatæ, ita ut prima referat supremã sphærã, quã uocãt primũ mobile, & sic gradatim descendẽdo secũdũ scriptũ ordinẽ, usq; ad ultimã, quæ referat sphærã Lunæ, ita scilicet: Calliope accõmodatur primo mobili: Vrania, stellato cœlo: Polymnia, Saturno: Terpsichore, Ioui: Clio, Marti: Melpomene, Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio: Thalia, Lunæ. Nouẽ quoq; sunt angelorũ beatorum ordines, scilicet, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archãgeli, Angeli, quos per nouem lapides figurat Ezechiel, qui sunt, sapphirus, smaragdus, carbunculus, berillus, onyx, chrysolithus, iaspis, topazius, sardius. Habet etiam hic numerus magnum & occultum crucis sacramentum: nam hora nona dominus noster Iesus Christus emisit spiritum: nouémque diebus antiqui mortuos funerabant, totidémque annis dicunt Minoa in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Homero præcipuè obseruatus est, ut quando leges condendæ, aut responsa danda, aut sæuitura clades. Astrologi etiam annos enneaticos, hoc est, nouenarios, in hominum ætatibus non secus, atque septenarios, quos climactericos uocant, obseruant, notabili mutatione insignes. Aliquando tamen notam imperfectionis & incompletionis habet, quod ad denarij

non

non pertingat perfectionem, sed unitate minor, citra illum deficiat, sicut super Euangelio de decem leprosis interpretatur Augustinus. Nec uacat mysterio longitudo nouem cubitorum Og regis Basan, qui typus est diaboli.

Scala

SCALA NOVENARII.

Nomina dei nouem literarum	Tetragrammaton Sabaoth. יהוה צבאות			Tetragrammaton Zidkenu. יהוה צדקנו			Elohim Gibor. אלהים גבור			In Archetypo
Nouem chori angelorum	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes	Principatus	Archangeli	Angeli	In mundo intelligibili
Nouem angeli præsidentes cœlis	Metattron	Ophaniel	Zaphkiel	Zadkiel	Camaël	Raphaël	Haniel	Michaël	Gabriel	
Nouem sphæræ mobiles	Primum mobile	Cœlum stellatum	Sphæra Saturni	Sphæra Iouis	Sphæra Martis	Sphæra Solis	Sphæra Veneris	Sphæra Mercur.	Sphæra Lunæ	In mundo cœlesti
Nouem lapides repræsentantes nouē choros angelicos	Sapphirus	Smaragd⁹	Carbūculus	Berillus	Onyx	Chrysolithus	Iaspis	Topazius	Sardius	In mundo elementali
Nouem sensus cùm extimi tum intimi	Memoria	Cogitatiua	Imaginatiua	Sēsus cōmunis	Auditus	Visus	Odoratus	Gustus	Tactus	In minore mūdo
Nouem ordines cacodæmonum	Pseudothei	Spiritus mendacij	Vasa iniquitatis	Vltores scelerū	Præstigiatores	Aëreæ pōtates	Furiæ seminatrices malorum	Criminatores siue exploratores	Tentatores siue isidiatotes	In mundo infernali

De

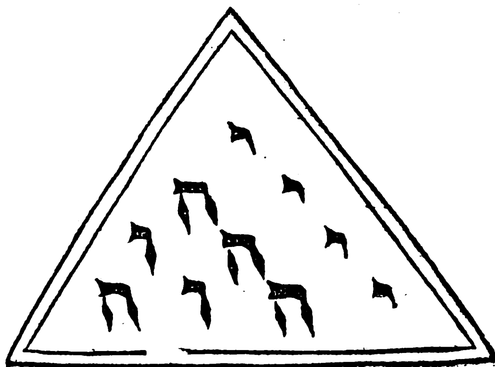
De Decade, & eius scala. CAP. XIII.

Denarius, hic dicitur omnis numerus, siue uniuersus, atq; numerus completus, denotans plenum curriculum uitæ: ab eo enim ultrà non numeratur, nisi per replicationem: uniuersosq; numeros uel intra se implicat, uel per se suosq; explicat multiplicando: quapropter multiplicis religionis habetur, & potentiæ, animusq; purgandis accommodatur. Hinc ueteres, ceremonias denarias appellauere, quibus illos, qui expiandi, aut sacra adituri essent, per decem continuos dies à certis quibusdam rebus abstinendum erat. Vnde apud Aegyptios mos erat, illi qui sacris Isidis initiari uellet, decem dierum ieiunium indici solitum, quod testatur Apuleius de seipso, inquiens: Illud plane cunctis arbitris præcepit, decem illis continuis diebus cibariam uoluptatem coërcerem, & neq; ullum animal essem, & inuinius essem. Decem sunt sanguinei hominis partes, menstruum, sperma, plasmatiuus spiritus, massa, humores, organicum corpus, uegetatiua, sensitiua, ratio, & mens. Decem quoque simplicia integralia hominem constituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, uena, panniculus, caro, cutis. Decem quoque artus, quibus constat intrinsecus homo: spiritus, cerebrũ, pulmo, cor, epar, fel, splen, renes, genitalia, matrix. Præterea decem cortinæ erant in templo, decem chordæ erant in psalterio, decem instrumenta musica quibus canebantur psalmi, quorum nomina sunt: Neza, in quo canebãtur odæ: Nablum, idem quod organum: Mizmor, in quo psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudationes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Asre, in quo alicuius feli

citas: Halleluiah, in quo laudes dei tantum, atque contemplationes. Decem quoque sunt cantores psalmorum, uidelicet Adam, Abraham, Melchizedec, Moses, Asaph, David, Salomon, & tres filij Choræ. Decem quoque præcepta legis. Et decimo die post ascensionem Christi, descendit spiritus sanctus. Hic denique est numerus, in quo Iacob tota nocte luctatus cum angelo, uicit in certamine, & oriente Lucifero benedictus est, & uocatum est nomen eius Israël. In hoc numero Iosue uicit triginta unum reges, & David uicit Goliam, & Philistæos, & Daniel pericula euasit leonum. Hic numerus sicut unitas etiam circularis est, quia coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit: & ipse numerorum omnium finis est, & complementum, & principium decadum. Sicut denarius refluit in unitatem ex qua processit, sic omne fluens reuertitur ad id, à quo habet principium sui fluxus. Sic aqua ad mare currit, à quo traxit originem: corpus in terram, à qua sumptum est reuertitur: tempus redit in æternitatem, à qua fluxit: mens à deo facta, ad eundem reuertitur: fluit denique omnis creatura in nihilum, ex quo creata est, nec nisi diuino uerbo sustentatur, in quo condita sunt omnia, omniaq; cum denario & per denarium gyrum efficiunt, ut inquit Proclus, à deo incipientia, & in ipsum desinentia. Deus quoque ipse prima Monas, priusquam sese inferioribus communicet, primo se in primum numerorum, ternarium uidelicet, diffundit, dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & mensuras omnium numerorum, & rerum omnium faciendarum, quas Hebræi decem attributa uocant, & decem diuina nomina numerant: qua de causa ulterior numerus dari nequit.

Hinc

Hinc omnia dena, diuinum quoddam in ſe habent, & in lege tanquam à deo propria exiguntur, ſimul cum primitijs, ut rerum primordia, uelut principium numerorum, & decima que que tanquam finis illi reddantur, qui principium & finis eſt omnium.

In Archetypo	יהוהיהויהי Nomen quadriliterum collectũ decẽ literarũ.			יוד הא ואו הא Nomen quadriliterum extensum decem literarum.		
	אהיה Ehete	יהוה Iod tetragrammaton	אלהים יהוה Tetragrã. Elohim	אל El	גבור אלהים Elohim Gibor	אלוה Eloha
	כתר Kether	חכמה Hochma	בינה Binah	חסד Hæsed	גבורה Geburah	תפארת Tiphereth
In mũdo intelligibili	Seraphĩ	Cherubĩ	Throni	Domĩationes	Potestates	Virtutes
	Haioth hakados	Ophanim	Aralim	Hasmalim	Seraphim	Malachim
	Metattron	Iophiel	Zaphkiel	Zadkiel	Camaël	Raphaël
In mũdo cœlesti	Reschit hagallalim	Masloth	Sabbathai	Zedeck	Madim	Schemes
	Primũ mobile	Sphæra zodiaci	Sphæra Saturni	Sphæra Iouis	Sphæra Martis	Sphæra Solis
In mũdo elemẽtali	Columba	Pardus	Draco	Aquila	Equus	Leo
In minore mũdo	Spiritus	Cerebrũ	Splen	Hepar	Fel	Cor
In mũdo ĩfernali	Pseudothei	Spiritus mendacij	Vasa iniquitatis	Vltores scelerũ	Præstigiatores	Aëreæ potestates

De Vndenario, & Duodenario, cum duplici Duodenarij scala, Cabalistica & Orphica.

CAP. XIII.

VNdenarius numerus sicut transgreditur denariũ, qui legis & præceptorum est, ita deficit à duodena

אלהים צבאות Nomen Elohim Sabaoth				Nomina dei decem literarum
צבאות יהוה Teragrammaton Sabaoth	צבאות אלהים Elohim Sabaoth	שדי Sadai	אדני מלך Adonai melech	Decem nomina dei
נצח Nezah	הוד Hod	יסוד Iesod	מלכות Malchuth	Decem Sephiroth
Principatus	Archangeli	Angeli	Animæ beatæ	Decem ordines beatorum secundum Dionysium
Elohim	Bne Elohim	Cherubim	Issim	Decem beatorum ordines iuxta traditiones Hebr.
Haniel	Michaêl	Gabriel	Anima Messihæ	Decem angeli præsidentes
Noga	Cochab	Leuanah	Holō iesodot	
Sphæra Veneris	Sphæra Mercurij	Sphæra Lunæ	Sphæra elementorum	Decem sphæræ mundi
Homo	Serpens	Bos	Agnus	Decem animalia sanctitatis ad superos relata
Renes	Palmo	Genitalia	Matrix	Decem artus intrinseci hominis
Furiæ seminatrices malorum	Criminatores siue exploratores	Tentatores siue isidiatores	Animæ prauæ & dānatæ	Decem damnatorum ordines

rio, qui gratiæ & perfectionis est: ideo numerus peccatorum & pœnitentium dicitur. Hinc in tabernaculo iussa sunt fieri undecim saga cilicina, qui est habitus pœnitentium, & lugentium pro peccatis. Vnde hic numerus nullam habet cum diuinis, neque cum cœlestibus communio-

nem

nem, nec attractum, nec scalam ad supera tendentem: nec ullum meritum habet, sed tamen aliquando gratuitam gratiã percipit à deo, sicut ille qui ad undecimam horam uocatus fuit in uineam domini, accepitq; mercedem illorũ, qui portauerunt onus diei & æstus. Duodenarius autem numerus est diuinus, & quo cœlestia metiuntur: est enim signorum cœlestium, spirituumq; principatui adiumento. Duodecim enim sunt in zodiaco signa, quibus præsunt duodecim angeli præcipui, suffulti irrigationibus magni nominis dei. Duodecim annis Iupiter cursum suum perficit, & Luna quotidie duodecim gradus percurrit. Duodecim in humano corpore præcipuæ sũt iũcturæ, scil. in manibus, cubitis, spatulis, femore, genibus, & uertebris pedũ. Magna insuper in diuinis mysterijs duodenarij uis est. Elegit deus duodenam familiam Israël, illisq; præfecit duodecim principes: totidem lapides locati in profundo Iordanis, & in pectore sacerdotis eodem numero figi præcepit. Duodecim etiam panes facierum propositionis, & totidem lapidibus altare constructum, & mare æneum à Solomone fabricatum, eodem numero leones sustinebant: totidem fontes in Helim, totidem exploratores missi ad terram promissionis, totidẽ Christi apostoli duodecim tribubus præfecti. duodecim milia numerantur populi signati, & electi: duodecim stellis cœli regina coronata: & in euãgelio, excrescentibus panibus cophini duodecim fragmentorũ colligũtur: & duodecim angeli præsidẽt duodecim portis ciuitatis, & duodecim lapides cœlestis Ierusalem. In inferioribus etiam crescentia multa hoc numero progrediuntur: sic lepus & cuniculus fœcundissimi, duodecies in anno generant, pariuntq;: & camela totidem mensibus fœtum gerit: & pauo duodecim oua ponit.

SCALA DVODENARII.

Nomina dei 12. literarum			הוא Sãctus	ברוך Benedictus	הקדש ipse				באב ובן ורוח הקדש Pater, fili⁹, & spirit⁹ sanct⁹				In Archetypo
Nomen magnum in duodecim uexilla reuolutum	יהוה	יההו	יוהה	הוהי	הויה	ההוי	והיה	ויהה	וההי	היהו	היוה	ההיו	
Duodecim ordines beatorũ spirituum	Seraphim	Cherubim	Troni	Dominationes	Potestates	Virtutes	Principatus	Archangeli	Angeli	Innocentes	Martyres	Confessores	In mũdo intelligibili
Duodecim angeli praesidentes signis	Malchidiel	Asmodel	Ambriel	Muriel	Verchiel	Hamaliel	Zuriel	Barbiel	Adnachiel	Hanaël	Gabiel	Barchiel	
Duodecim tribus	Dan	Ruben	Iehuda	Manasse	Asser	Symeon	Isachar	Beniamin	Nephthalim	Gad	Zabulon	Ephraim	
Duodecim prophetae	Malachias	Aggaeus	Zacharias	Amos	Oseas	Micheas	Ionas	Abdias	Sephonias	Naum	Abacuk	Iohel	
Duodecim apostoli	Mathias	Thadaeus	Symon	Iohannes	Petrus	Andreas	Barptolemaeus	Philippus	Iacob⁹ maior	Thomas	Matthaeus	Iacobus minor	

Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mundo cœlesti
Duodecim menses	Martius	Aprilis	Mai'	Iuni'	Iuli'	Augustus	Septẽber	October	Nouẽber	Decẽber	Ianuarius	Februarius	In mundo elementali
Duodecim plantæ	Elelisphacos	Peristereõ orthios	Peristereõ hyptios	Symphyt'	Cyclamin'	Calaminthus	Scorpius ros	Artemisia	Anagalis	Lapathus	Dracontea	Aristolochia	
Duodecim lapides	Sardoni'	Sardius	Topazius	Chalcedon.	Iaspis	Smaragd'	Berillus	Amethystus	Hyacinthus	Chrysopaßus	Crystallus	Sapphyrus	
Duodecim membra principalia	Caput	Collũ	Brachia	Pect'	Cor	Venter	Renes	Genitalia	Anchæ	Genua	Crura	Pedes	In minore mundo
Duodecim gradus damnatorum & dæmoniorum	Pseudothei	Spiritꝰ mẽdacij	Vasa iniquitatis	Vltores scelerum	Præstigiatores	Aëreæ potestates	Furiæ seminatrices malo.	Criminatores siue exploratores	Tentatores siue insidiatores	Malefici	Apostatæ	Infideles	In mundo infernali

SCALA DVODENARII ORPHICA.

Duodecim numina	Pallas	Venus	Phœbus	Mercurius	Iupiter	Ceres	Vulcanus	Mars	Diana	Vesta	Iuno	Neptunus	In mundo intelligibili
Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagitarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mundo cœlesti
Duodecim menses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus	Septẽber	October	Nouẽber	Decẽber	Ianuarius	Februarius	
Duodecim sacræ aues	Noctua	Columba	Gallus	Ibis	Aquila	Passer	Anser	Picus	Cornix	Ardea	Pauo	Cygnus	In mundo elemẽtali
Duodecim sacra animalia	Capra	Hircus	Taurus	Canis	Ceruus	Porca	Asinus	Lupus	Cerua	Leo	Ouis	Equus	
Duodecim sacræ arbores	Olea	Myrtus	Laurus	Corylus	Aesculus	Pomus	Buxus	Cornus	Palma	Pinus	Rhamnus	Vlmus	
Duodecim hominis membra signis distributa	Caput	Collũ	Brachia	Pectus	Cor	Venter	Renes	Genitalia	Anchæ	Genua	Crura	Pedes	In minore mundo

De numeris qui supra Duodenariũ sunt, eorumq́ꝫ potentia & uirtutibus. CAP. XV.

Reliqui etiã ultra duodenarium numeri multis & uarijs effectibus decorati sunt, quorum uirtutes ex origine partibusq́; eorum depræhẽdere oportet, quatenus ex simplicium aggregatione uaria, aut multiplicationis ductu constituuntur: nonnunquã etiam ex diminutione aut supergreßione alterius præcedẽtis, præcipue perfectioris, significata eorum resultant, tum etiam ex seipsis mysteriorum quorundam sacramenta continent. XIII. *Sic tertius supra decimum numerus, apparitionis Christi ad gentes mysterium indicat: decimo tertio nanq; post eius natalem diem,* XIIII. *stella duce Magis facta est. Decimus quartus & ipse Christi typum gerit, qui decima quarta Luna primi mensis pro nobis immolatus, quo die & filij Israël Phase domino, hoc est, transitum celebrare iußi sunt. Hunc numerũ tam sollicitè obseruat Matthæus, ut quo posset illum in generationibus Christi ubiq; retinere, nõnullas generationes prætermiserit.* XV. *X V. numerus spiritualium ascensionum symbolum est, ideoq; canticum graduum in quindecim psalmis illi adaptatũ est: cui etiam X V. anni additi regi Ezechiæ deputãt: & decimus quintus dies septimi mẽsis erat uenerabilis & sanctus.* XVI. *X V I. numerũ ex quadrato æquilatere, & parẽte denarij compositũ, idcirco Pythagorici numerũ felicitatis appellãt: ipse etiam ueteris testamenti prophetas omnes, tũ noui testamẽti apostolos & euãgelistas cõplectitur.* XVIII. XX. *Numerũ X V I I I. & X X. utrũq; infaustũ interpretãtur Theologi: nã in priore seruiuit Israël Eglon regi Moab: in altero seruiuit Iacob, & uẽditus est Ioseph. Deniq; inter polypoda nullũ est, quod uicenũ pedũ numerũ exced*

excedat. Numerus autem XXII. plenitudinem sapiẽtiæ significat, totidem siquidem sunt Hebraicarum literarum characteres, totidemq; libris totum uetus testamentũ continetur. Numero autem uicesimo octauo Lunæ fauor designatur, eius enim motus distans à cursu aliorum syderum, quasi solitarius uicesimo octauo die completur, quo redit ad idem punctum zodiaci unde processit. Hinc & uiginti octo mansiones Lunæ, singulari uirtute & influẽtia pollẽtes, in cœlestibus numerãtur. Tricesimus numerus multis mysterijs memorabilis est, quo dominus noster Iesus Christus appretiatus, qui ipse quoq; tricesimo suæ ætatis anno baptizatus est, cœpitq; facere miracula, & docere regnum dei. Ipse etiam Ioannes Baptista tricesimum annũ agebat, cùm incœpisset prædicare in deserto, & præparare uias domini. Ipseq; Ezechiel eadem annorum ætate, incœpit prophetare: & Ioseph tricesimo suæ ætatis anno eductus de carcere, à Pharaone accepit Aegypti principatũ. Tricesimum secundum numerum Hebræorum doctores sapientiæ adscribunt, totidem enim sunt ab Abrahamo descriptæ semitæ sapientiæ. Pythagorici uerò hunc numerum iustitiæ appellant, quia semper diuisibilis in partes æquales usque ad unitatem. Quadragenarium numerum ueteres magna obseruatione colebant, de quo & festum celebrabant tesseracoston. Fertur ad partus rationem efficere, totidem diebus semen aptari & transformari in utero, quousque in corpus organicum perfectum, suis debitis & harmonicis mensuris conducatur dispositum ad suscipiendum animam rationalem. Totidem diebus mulieres post partum grauiori morbo conflictari, quousq; adaptentur muliebria in partu commota, antequam purificentur:

XXII.
XXVIII.
XXX.
XXXII.
XL.

totidem etiam diebus infantes risum continere, morbidos esse, magnoq; discrimine uiuere: estq; hic numerus in religione expiationis & pœnitentiæ, magnorumq; mysteriorũ significatiuus: siquidem quadraginta dies & noctes diluuij tempore pluit dominus super terrã: quadraginta annis filij Israël habitarunt in deserto: quadraginta dies dilata est subuersio Niniuæ. Idemq; numerus sanctorum ieiunijs sacer habitus est, siquidem per quadraginta dies Moses, Helias, & Christus ieiunauerunt. Quadraginta septimanis Christus in utero uirginis portatus est: quadraginta diebus à natiuitate mansit Christus in Bethlehem, antequàm offerretur in templo: quadraginta mensibus publicè prædicauit: quadraginta horis mortuus delituit in sepulchro: quadragesimo die post resurrectionem in cœlos ascendit, quæ omnia non sine huius numeri occulta proprietate & mysterio facta fuisse, nostri tradunt theologi. Quinquagenarius numerus est remissionis peccatorum, & seruitutis, libertatisq; significatiuus: secundum legem enim quinquagesimo anno remittebantur debita, & reuertebatur unusquisq; in possessionem suam. Hinc per Iubilæi annum, atque per pœnitentiæ psalmum, indulgentiæ atq; pœnitentiæ sacramentum ostendit. Lex quoque, & spiritus sanctus in eodem declarantur: nam quinquagesimo die post exitũ Israël de Aegypto, lex data est Mosi in monte Sina. Quinquagesimo die post resurrectionem descendit spiritus sanctus super apostolos in monte Sion: unde dicitur & numerus gratiæ, & attribuitur spiritui sancto. Erat & sexagenarius numerus Aegyptijs sacer: nam Crocodilo proprius, ut qui sexagenis diebus oua sexaginta pariat, totidemq; diebus foueat, tot annos præterea dicatur uiuere, & dentes eo

(Margin: L. beside "mysterio facta fuisse"; LX. beside "narius numerus Aegyptijs")

tes eodem numero habere: denique totidem diebus in se-
cessu quiescere quotannis sine cibo. Habet & septuage- LXX.
narius numerus sua mysteria, nam totidem annis ignis sa
crificij in Babylonica captiuitate sub aqua latens uixerat:
totidem annos prædixerat Ieremias templi destructionẽ:
totidem annos durauit captiuitas Babylonica: totidem an
nis complebatur desolatio Ierusalem. Item septuaginta pal
mæ erant in loco ubi castrametati sunt filij Israël: septua-
ginta animabus descẽderunt patres in Aegyptum: septua-
ginta reges amputatis manuum & pedum summitatibus,
colligebant cibum sub mensa Adonibesech: septuaginta fi-
lij egreßi sunt de femore Ioas: septuaginta uiri omnes filij
Ieroboal: septuaginta pondera argenti dabantur Abime-
lech: totidem uiros occidit Abimelech super uno lapide.
Septuaginta filios & nepotes habuit Abdon, qui ascende
bant super septuaginta pullos asinarum. Septuaginta mi-
lia uirorum erant Salomoni, qui onera portabant. Septua-
ginta filij Achab regis in Samaria decapitati sunt. Septua
ginta iuxta psalmistam sunt anni annorum ætatis nostræ.
Septuagesies septies iudicatum est de Lamech: septuagesies
septies peccata donantur delinquenti. Est & numerus secũ
dus supra septuagesimum totidem linguarum sermonibus, LXXII.
totidem Synagogæ senioribus, totidem ueteris testamenti
interpretibus, totidemq; Christi discipulis insignis: ha-
betq; cum duodenario magnam communionẽ: hinc in cœ-
lestibus quouis signo in sex partes diuiso, resultant septua-
ginta duo quinarij, quibus præsident totidem angeli, &
totidem influunt nomina dei, & quilibet quinarius uni
præest idiomati, tanta efficacia, ut inde Astrologi & Phy
sionomi cognoscere queant, cuius idiomatis quisque fuerit

oriūdus: respondēt istis etiā totidē patētes in humano corpore articuli, quorum in quouis digito manuum & pedū habentur tres: qui cum principalibus duodecim superius
C. in duodenario numeratis, constituūt septuaginta duos. Centenarius in quo ouis collocatur inuenta, qui etiam de sinistra transit ad dexteram, sacratus inuenitur: tum quia ex denario in seipsum ductu gignitur, completam designat
M. perfectionem. Complementum uerò omnium numerorum millenarius est, qui est cubus denarij, significans consummatam & absolutam perfectionem. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica maximè celebrati, & ab Aristotele in suis Politicis non improbati, quibus ciuitatibus magnæ mutationes portenduntur: hi sunt duodenarij quadratus, & eiusdem cubus, uidelicet quadragesimus quartus supra centenarium, & septingentesimusuicesimus octauus supra millenarium, qui numerus fatalis est: ad quem cùm ciuitas quæuis siue respublica peruenerit, completo cubo postea declinabit: in quadratis tamen mutationem subit, sed in melius, si prudenti disciplina regatur: nec fato tunc, sed imprudentia collabi poterit: atque hæc de numeris particulatim dicta sufficiant.

De numerorum notis, in certis gesticulationibus constitutis. CAP. XVI.

Legi sæpißimè in magicis libris, eorundemq; operibus & experimentis mirabiles quosdam, & quales mihi uidebantur, ridiculas gesticulationes, & putabā illa esse occulta quædam dæmonum pacta, propter quod respuebam, & proieci ea: sed postquam rem profundius examinaui, tunc primum intellexi, in illis magicis gesticulationibus, non dæmonum fœdera, sed numerorum delite-

scere

ſcere rationem, qua ueteres per manuum & digitorum uarios inflexus & reflexus numeros repræſentabant: quorum geſticulatione magi, ineffabiliũ uirtutum uocabula, ſono ignota, numeris uaria, iugatis alternatisq; digitis tacitè inclamant, ueneranturq; ſacro ſilentio mundi præſules deos. Eius ritus meminit etiam Martianus de Arithmetica, inquiens: Digiti uerò uirginis recurſantes, & quadam incompræhenſæ mobilitatis ſcaturigine uermiculati, quæ mox ingreſſa, ſeptingentos decem & ſeptem numeros complicatis digitis, Iouem ſalutabunda ſurrexit. Tũ Philoſophia, ut Tritonidem propter adſtabat, quid numero tali Arithmetica intuliſſet, exquirit. Cui Pallas, Proprio inquit, Iouem nomine ſalutauit. Vt ergo hæc melius intelligantur, placuit illa ex traditione Bedæ hîc ſubiungere. inquit itaque: Cùm dicis unum, minimum in læua digitum inflectens, in medium palmæ locum figes: cùm dicis duo, ſecundum à minimo inflexum ibidem impones: cùm dicis tria, tertium ſimiliter inflectes: cùm dicis quatuor, itidem minimum leuabis: cùm dicis quinque, ſecundum à minimo ſimiliter eriges: cùm dicis ſex, tertium nihilominus leuabis, eo ſolo qui medicus appellatur, in mediũ palmæ fixo: cùm dicis ſeptem, minimum ſolùm ſupra palmæ radicem, cæteris interim leuatis, impones: iuxta quem cùm dicis octo, medicum: cùm dicis nouem, medium è regione compones: cùm dicis decem, unguem indicis in medio figes articulo pollicis: cùm dicis uiginti, ſummitatem medij digiti inter nodos pollicis & indicis arctè figes: cùm dicis triginta, ungues indicis & pollicis blando coniunges amplexu: cùm dicis quadraginta, interiora pollicis lateri uel dorſo indicis ſuperduces, ambobus duntaxat erectis: cùm dicis

quinquaginta, pollicem exteriore articulo instar Græcæ literæ gamma, curuatim ad palmam inclinabis: cùm dicis sexaginta, pollicem ut suprà curmatim indice circumflexo diligenter à fronte præcinges: cùm dicis septuaginta, indicem ut suprà circumflexum, pollice in longum tenso implebis, ungue illius duntaxat erecto trans medium indicis articulum: cùm dicis octoginta, indicem ut suprà circumflexum, pollice in longum extenso implebis, ungue uidelicet illius in medium indicis articulum fixo: cùm dicis nonaginta, indicis inflexi unguem radici pollicis erecti configes. Hactenus in læua. Centum uerò in dextra, quomodo in læua decem facies, ducenta in dextra, quomodo uiginti in læua, sinistraq; manu. Duo milia in dextra, quomodo duo in læua &c. usque ad nouem milia. Porro decem milia cùm dicis, læuā in medio pectoris supinam appones, digitis tantum in cœlum erectis: uiginti milia cùm dicis, eādem pectori expansam latè superpones: triginta milia cùm dicis, eadem prona, sed erecta, pollicē cartilagini medij pectoris immittes: quadraginta milia cùm dicis, eandem in umbilico erectam supinabis: quinquaginta milia cùm dicis, eiusdem pronæ, sed erecto pollicem umbilico impones: sexaginta milia, eadem prona femur læuum desuper compræhendes: septuaginta milia cùm dicis, eandem supinam femori superimpones: octoginta milia cùm dicis, eandem pronam femori superpones: nonaginta milia cùm dicis, eadem lumbos compræhendes, pollice ad ima uerso. At uerò centum milia, ducenta milia, & cætera usq; ad nongenta milia, eodem modo quo diximus, ordine in dextra corporis parte complebis. Decies autem centena milia cùm dicis, ambabus sibi manibus consertis, inuicem digitos im-

plicabis

plicabis. Hæc ex Beda adnotata hactenus sufficiant. Plura de istis apud fratrem Lucam de S. Sepulchro in sua magna Arithmetica comperies.

Lucas de S. Sepulchro.

De uarijs numerorum notis apud Romanos obseruatis. CAP. XVII.

NVmerorum notæ apud uarias gentes diuersimodè pinguntur: Romani illos sequentibus notis figurabant, quos de literis antiquis describit Valerius Probus, & hodie adhuc in usu sunt, sic uidelicet:

Vnum. I.
Quinq;. V.
Decem. X.
Quinquaginta. L.
Centum. C.
Ducenta. ꟿ .CC.
Quingenta. D.
Mille. M.S. $\overline{I}$. CXƆ.
Quinq; milia. IƆƆ. ICC. $\overline{V}$.
Decem milia CCIƆƆ. CMƆ. ƆMC. IMI. $\overline{X}$.
Quinquaginta milia. IƆƆƆ. DƆƆ. $\overline{L}$.
Centum milia. CCCIƆƆƆ. ⩓ ⩕ ÇM. $\overline{C}$.
Ducenta milia. ꟿ. CC.
Quingenta milia. D M. ꟼƆ. $\overline{D}$.
Mille milia. CMƆ. CꟼƆ. $\overline{M.S.}$

Sunt aliæ numerorū notæ, hodie apud Arithmeticos & calculatores usitatæ, quæ iuxta numerorum ordinem his figuris pingūtur: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. quibus additur nota priuationis, orbiculo signata, hac scilicet figura, 0. quæ licet numerū nullū significet, alios tamen aut denari-

p s os, aut

os, aut centenarios, aut millenarios significare facit, quemadmodum hæc in Arithmeticis manifesta sunt. Sunt etiã qui denariũ per uirgulam quæ lineã transuersim agat, notant: quinarium autẽ per eã, quæ lineã cõtingat, nõ autem secet: unitatem uerò per eã, quæ seorsum ponitur, sicut in hoc exemplo uidere licet: †, significat decẽ: ╪, significat decẽ & quinq;: ╪I, significat sexdecim: ╪II, decẽ & septem. orbiculus uerò denotat centum, sic scilicet, o, seorsum positus: coniunctus uerò, totidem quot numeris apponitur centenarios indicat, ut sic, oo, uel sic, IIo, ducenta: sic ooo, uel sic, IIIo, trecenta: ⊦o, quingenta: †o, decies centena, siue mille. Atque hæ notæ frequenter in magicis characteribus adiectæ conspiciuntur.

De notis Græcorũ. CAP. XVIII.

NOtis numerorum utũtur Græci literis alphabeticis, idq; tribus modis: primo singulis elementis, secundũ alphabeti seriẽ loci sui numerũ significãtibus. Nã quotum in ordine alphabeti locum quæq; litera sortita est, eiusdem numerum repræsentat, ut hîc uidere licet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο
16	17	18	19	20	21	22	23	24						
Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω						

Et hic est primus ordo numerorũ apud Græcos. Secundario diuidunt Græci totum alphabetum in tres classes, quarũ prima incipiens ab Alpha, unitatũ est: Secunda incipiens à Iota, denariorum est: Tertia incipiens à Rho, est cẽtenariorũ: & hic ordo à posterioribus Græcorum ita ad Hebræorũ imitationem institutus est. Quia uerò alphabetum eorum ab ea regula tribus literis mancum est, necesse fuit illis tres figuras adfingere, & literis intercalare, quibus ui

bus uidelicet sextum, nonagesimum, & noningentesimū numeros explicarent, ut in sequentibus liquet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Α	Β	Γ	Δ	Ε	ϛ	Ζ	Η	Θ
10	20	30	40	50	60	70	80	90
Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	ϟ
100	200	300	400	500	600	700	800	900
Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω	ϡ

Quòd si alicui harū literarum subsignetur uirgula toni acuti, tunc totidem millenarios significat, ut in his exēplis:

1000.	10000.	100000.
͵Α	͵Ι	͵Ρ

Tertio modo sex duntaxat literis designandis numeris Græci utūtur, uidelicet Ι*, pro unitate:* Π*, pro quinario, quia caput est dictionis* πέντε*, hoc est, quinque:* Δ*, pro denario, à* δέκα*:* Η*, pro centenario, ab* ἑκατὸν*:* Χ*, pro millenario, à uoce* χίλια*:* Μ*, pro decem milibus, à* μύρια*. Ex quibus sex literis suo modo usque ad quatuor numero iunctis, uel alijs adiunctis, cæteros numeros formant, præter* Π*, quæ non multiplicatur, nec sibi iungitur, sed semper aliorum quinarios significat, ut in sequentibus exemplis patet:*

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ι	ΙΙ	ΙΙΙ	ΙΙΙΙ	Π	ΠΙ	ΠΙΙ	ΠΙΙΙ	ΠΙΙΙΙ
10	11	12	13	14	15	16	20	21
Δ	ΔΙ	ΔΙΙ	ΔΙΙΙ	ΔΙΙΙΙ	ΔΠ	ΔΠΙ	ΔΔ	ΔΔΙ

50	60	100	200	500
[Δ]	[Δ] Δ	Η	ΗΗ	[Η]
1000	5000	10000	50000	
Χ	[Χ]	Μ	[Μ]	

De na

De notis Hebræorum, & Chaldæorum, & quibusdam aliis Magorum notis.

CAP. XIX.

Hebræorum etiam literæ numerorum notas habēt, sed longè excellentius, quàm ulla aliarum linguarum, cùm maxima lateant in Hebraicis numeris mysteria, sicuti de his tractatur in ea parte Cabalæ, quam Notariacon uocāt. Sūt autē Hebræorū literæ numero uiginti duæ principales, quarū quinq; alias quasdam diuersas figuras in fine dictionis sortiuntur, quas idcirco quinque finales uocant: quæ superioribus additæ, uiginti septem constituunt: quæ deinde in tres gradus partitæ, quæ in primo gradu sunt, unitates referunt: quæ in secundo, denarios: quæ uerò in tertio gradu sunt, cētenarios significant: quælibet autem illarum, si grandi depingatur charactere, totidem significat millenarios, ut hîc:

3000	2000	1000
ג	ב	א

Classes autem numerorum Hebraicorum sunt istæ:

9	8	7	6	5	4	3	2	1
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
90	80	70	60	50	40	30	20	10
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י
900	800	700	600	500	400	300	200	100
ץ	ף	ן	ם	ך	ת	ש	ר	ק

Sunt tamen qui finalibus literis non utuntur, sed pro illis sic scribunt:

1000	600	800	700	600	500
א	קתת	תת	שת	רת	קת

Et ex

Et ex istis simplicibus figuris earũ cõbinatione & cõpositione reliquos omnes cõpositos numeros describũt, ut undecim, duodecim, centũ & decẽ, centũ & undecim, addẽdo denario quæ unitatum sunt: similiter & reliquis suo modo. Tamen decimum quintũ numerũ, nõ per decem & quinque, sed per nouem & sex scribunt, sic scilicet: טו, idq; ob reuerentiam diuini nominis יה, quod quindecim importat, ne sacro nomine ad prophana aliquando abuti cõtingat. Habẽtq; & Aegyptij, & Aethyopes, & Chaldæi, & Arabes suas numerorũ notas, quæ & ipsæ sæpissimè inter magicos characteres occurrũt: has igitur qui nosse uelit, apud harũ literarũ peritos requirat. Chaldæi nanque alphabeti sui literis numeros, Hebræorũ more, signãt: eorũ alphabetum in fine primi libri adnotauimus. Inueni præterea in duobus antiquissimis libris astrologicis & magicis, quasdã elegantissimas numerorũ notas, quas huc etiã subiũgere decreui: erãt autẽ in utroq; uolumine tales:

1 2 3 4 5 6 7 8 9

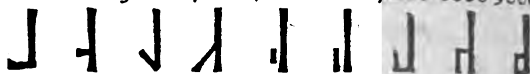
Istis autem notis in sinistrũ latus conuersis, constituuntur denarij, hoc modo:

10 20 30 40 50 60 70 80 90

Rursusq; notis illis deorsum conuersis, in dextro latere, cẽtenarios: in sinistro, millenarios dabunt, ita uidelicet:

100 200 300 400 500 600 700 800 900

1000 2000 3000 4000 5000 6000 7000 8000 9000

Atq; ex harũ notarũ compositione & mixtione, cæteri quoque mixti & compositi numeri elegantißimè exeũt, sicut hoc in his paucis facilè deprǽhendi potest:

1510. 1511. 1471. 1486. 3421.

Ad quorum exemplũ & in reliquis cõpositis procedẽdũ est: atq; hæc de notis numerorum hactenus satis sint.

Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eosdem. CAP. XX.

Tradunt Pythagorici, adsentiunt Aristoteles & Ptolemæus, ipsa literarum elementa certos quosdam, diuinosq; poßidere numeros, per quos ex proprijs rerum nominibus in summam collectos, de rebus occultis futurisq; eliciamus sententiam. Vnde hanc diuinationis speciem Arithmantiam uocant, quia uidelicet per numeros fit, sicut de illa meminit Terentianus in his uersibus:

Et nomina tradunt ita literis peracta,
Hæc ut numeris pluribus, illa sint minutis,
Quandoq; subibunt dubiæ pericla pugnæ:
Maior numerus qua steterit, fauere palmam:
Præsagia læti minima patere summa.
Sic & Patroclum Hectorea manu perißе,
Sic Hectora tradunt cecidisse mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagoræ inuentis datum, impositiuorum nominum imparem uocalium numerum, claudi-

tes, oc

tes, oculorúmue orbitatem, ac ſimiles caſus, ſi ſint dextris adſignatæ partibus: parem uerò numerum læuis: docuitq; Alchandrinus philoſophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorum horoſcopia, dominatricesq; ſtellas inuenire poterimus, quisq; inter uirum & uxorem prior moriturus ſit, aut ſuperuicturus, cæterorumq; operum noſtrorum proſperos, infelicésue euentus, eiusq; traditiones hîc ſubiungere libuit, etiam à Ptolemæo aſtrologo non improbatas. Sed qui numeri ſingulis literis deputentur, ſuperius in Græcis & Hebraicis oſtendimus, diuiſo alphabeto in tres claſſes, quarum prima eſt unitatum, ſecunda denariorum, tertia centenariorum: Cumq; in Romano alphabeto ad complementũ uiginti ſeptem characterum deſint quatuor, illorum locum ſupplent i & u conſonantes ſimplices, ut in Iohannes, & Valentinianus nominibus: deinde hi & hu conſonantes aſpiratæ, ut in Hieronymus, & Huilhelmus, licet Germani pro hu aſpirato, duplici vv utantur, Itali uerò & Galli in ſuo uulgari g cum u coniunctum loco eius ponũt, ſic ſcribentes, Vuilhelmus, & Guilhelmus.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	C	D	E	F	G	H	I
10	20	30	40	50	60	70	80	90
K	L	M	N	O	P	Q	R	S
100	200	300	400	500	600	700	800	900
T	V	X	Y	Z	I	V	HI	HV

Quòd ſi nunc ſcire deſideras nati alicuius dominatricem ſtellã, cõputa nomẽ ſuũ, & utriuſq; parẽtis ſui per ſingulas literas ſecũdũ numerũ ſupraſcriptũ, collectãq; totius ſummã diuide per nouenariũ, ſubtrahendo illũ quoties potuerus: &

ris: & si remanserit unitas, aut quaternarius, uterq; Solē indicat: si uerò binarius, aut septenarius, uterq; signat Lunam. Cæterum ternarius, Iouem: quinarius, Mercurium: senarius, Venerem: octonarius, Saturnum: nouenarius, Martem notant, & eius rationes ostenduntur alibi. Simili ratione si nati alicuius horoscopon scire desideras, computa nomen illius, & nomen matris suæ, & patris sui, & summam totam collectam diuide per duodenarium: si restabit unitas, Leonem notat: si Iunonia dias, Aquariū: si ternarius Vestalis, Capricornum: si quaternarius, Sagittarium: si quinarius, Cancrum: si Venereus senarius, Taurum: si Palladius septenarius, Arietem: si Vulcanius octonarius, Libram: si Martius nouenarius, Scorpium: si denarius, Virginem: si undenarius, Pisces: si Phœbæus duodenarius, Geminos repræsentabunt: & horum rationes etiam alibi redditæ sunt. Nemo autem miretur, per numeros nominum multa prognosticari posse, cùm testibus Pythagoricis philosophis, & Hebræorum Cabalistis, in illis numeris lateant occulta aliqua mysteria, à paucis intellecta: omnia enim numero, mensura, pondere, creauit altißimus, à quibus & literarum, & nominum ueritas originem ducit, quæ non casu, sed certa (licet nobis ignota) ratione instituta sunt. Hinc Ioannes in Apocalypsi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestiæ, qui est numerus hominis. Hæc tamen non de illis nominibus, quæ dissonans discrepantia nationum, ac diuersi gentiū ritus, pro locorū causis, cultibusq;, hominibus imposuerūt, sed quæ nascēti cuilibet ab ipso cœlo syderea cōpaginatione inspirata sūt, quæq; ex cuiusq; genesi elicere Hebræorum Mecubales, atq; Aegyptiorū sapiētes docuerūt.

Qui

Qui numeri quibus dijs sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti. CAP. XXI.

IAm uero etiam & elementis & cœlestium numinibus sacratos numeros Pythagorici dedicarunt: nam aëri octonarium: igni, tetractyn: terræ, senarium: aquæ duodenarium assignarunt. Præterea competit unitas Soli, qui unicus stellarum rex est, in quo posuit deus tabernaculum suum: hanc etiam Iouis esse, idealis illius intellectualisq; speciei uis causatiua testatur, qui idem caput & pater est deorum, sicut monas principium & parens numerorũ. Dualitas uero datur Lunæ, quæ secundum luminare est, & animam mundi figurat, uocaturq; Iuno, quod inter eam & monadem prima coniunctio est, consortiumq; cõsimile. Datur & Saturno & Marti, duabus apud astrologos infortunis. Sic ternarius cõpetit Ioui, & Soli & Veneri, tribus uidelicet fortunis: & deputatur Vestæ & Hecatæ & Dianæ: hinc dicunt, Dualitas. Ternarius.

Tergeminam Hecaten, tria uirginis ora Dianæ.

Trias ergo dedicata est huic uirgini, quam dicunt cœlo Ereboq; potentẽ. Qaternarius ipse Solis est, qui eo numero cœli cardines cõstituit, temporaq; discernit: deputatur etiam Cyllenio, quod quadratus deus solus habetur. Quinarius ex primo pari & primo impari, uelut ex fœmineo & masculo utroq; sexu constans, adsignatur Mercurio: etiam mundo cœlesti attribuitur, qui super quatuor elementa ipse sub alia forma est quintus. Senarius qui ex triade per diadem ducta confertur, uelut ex utriusq; sexus commixtione, à Pythagoricis genesi nuptijsq; accõmodatus, pertinet ad Venerẽ & Iunonẽ. Septenarius, quietis numerus, Saturni est: idem etiam lunæ motum lumenq; Quaternarius. Quinarius. Senarius. Septenarius

dispensat: ideoq; Tritoniæ uirginis uocabulū possidet, quia nihil gignit: Mineruæ adsignatur, quòd à nullo nascitur: Palladi quoq; uiragini, quia ex numeris tā masculis quàm fœmineis cōstat. Hūc Plutarchus etiā dat Apollini. Octonarius. *Octonarius ob iustitiæ sacramētū Iouis est: dicatur etiā Vulcano: nā ex primo motu & diade, quæ Iuno est, in se bis ducta, constat: etiā matri deûm Cybele attribuitur, cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illū Baccho seu Dionysio adsignat, qui ipse octauo mēse natus dicitur: alij, quoniam octimestres partus uitales nō sūt, Saturno atq; Parcis illū cōstituerūt.* Nouenarius *Nouenarius ad Lunā omniū cœlestiū influxuū uirtutūq; ultimū receptaculū pertinet, non minus & nouē Musis dicatus, tū etiā Marti, à quo finis omniū rerū.* Denarius. *Denarius numerus circularis, ea ratione qua monas ad Solē spectat: datur etiā Iano, quia primi uersus finis, secundæ monadis implet auxiliū: insuper etiā mūdo adsignatur.* Duodenarius. *similiter & duodenarius, quia sol duodecim signa permeās annū duodecim mēsibus distribuit, mundo & cœlo & soli attribuitur.* Vndenarius *Vndenarius uero, quia semicircularis est, attribuitur lunæ, & deputatur etiam Neptuno.*

De planetarum mensulis, earumq; uirtutibus & formulis, & quæ illis præficiātur diuina nomina, intelligentiæ & dæmonia. CAP. XXII.

TRadūtur insuper à magis quædam numerorum mēsulæ, planetis septem distributæ, quas planetarum sacras tabulas uocāt, multis admodū magnisq; cœlestium uirtutibus insignitas, quatenus repræsentāt diuinam illā cœlestiū numerorū rationē diuinæ mētis ideis per rationē animæ mūdi cœlestibus impressam, illorumq; suauissimā cœlestium radiorum harmoniam, secundum effigierum propor-

proportionẽ, intelligẽtias supramundanas cõsignificãtiũ, quæ aliter exprimi non possunt, quàm per notas numerorũ & characterũ: nihil enim materiales numeri & figuræ possunt in mysterijs rerũ abditarũ, nisi repræsentatiuè per numeros & figuras formales, quatenus regũtur & informãtur ab intelligẽtijs & numerationibus diuinis, quæ nectũt extrema materiæ atq; spiritus ad uoluntatẽ animæ eleuatæ, per magnũ affectũ, operantis cœlesti uirtute, potestatẽ accipiẽs à deo, per animã uniuersi & cœlestiũ cõstellationũ obseruationes in materiã applicatã ad formã cõuenientẽ, dispositis medijs solertia & sciẽtia magicali: sed nunc ad tabulas singulatim explicãdas properemus. Harũ prima Saturno adsignata, ex quadrato ternario cõstat, cõtinens numeros particulares nouem, & in qualibet linea tres quaq; uersum, & per utrãq; diametrũ constituentes quindecim: tota autẽ numerorũ summa, quadraginta quinq;. Huic ex diuinis nominibus præficiũtur, prædictos numeros implentia nomina, cũ intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malũ: eliciturq́; ex eisdẽ numeris signaculum siue character Saturni & spirituũ eius, quales inferius suæ tabulæ adscribemus. Dicũt hanc tabulã fortunato Saturno in lamina plumbea sculptã adiuuare partũ, reddere hominẽ tutum & potentẽ, atq; præstare successus petitionũ apud principes & potestates: si uero infortunato Saturno fiat, impedire ædificia & plãtationes & cõsimilia, hominẽ deijcere ab honoribus & dignitatibus, gignere rixas & discordias, & dispergere exercitus. Secunda dicitur tabula Iouis, quæ constat quaternario in se ducto, continens numeros particulares sexdecim, & in quauis linea atq; diametro quatuor constituentes triginta quatu

Saturni tabula.

Iouis tabula.

or: omniũ autẽ summa centũ trigintasex. Et præsunt illi nomina diuina cũ intelligentia ad bonũ, cũ dæmonio ad malũ, & elicitur ex ea character Iouis & spirituũ eius. Ferũt illã si Ioue potẽte dominãteq; argenteæ laminæ fuerit impressa, conferre lucrũ & diuitias, gratiã & amorem, pacẽ & cõcordiã hominũ, & placare inimicos, cõfirmare honores & dignitates & cõsilia: & dissoluere maleficia, si in corallio insculpta fuerit. Tertia tabula ad Martẽ spectat, quæ quinario quadrato constituitur, complectens numeros XXV. & ex his in quouis latere & diametro quinq;, qui faciũt sexagintaquinq;: & omniũ summa est CCCXXV. Et præsũt illi nomina diuina cũ intelligẽtia ad bonũ, & dæmonio ad malũ, & elicitur ex ea character Martis & spirituũ eius. Hæc fortunato Marte in lamina ferrea aut ense sculpta, potentẽ facit in bello, & iudicijs, & petitionibus, & terribilẽ aduersarijs suis, & uictoriã præstat aduersus hostes: & si ĩ lapide corneola sculpta sit, stringit sanguinẽ & mẽstrua: si uero infortunato Marte sculpatur in lamina æris rubri, impedit ædificia, deijcit potẽtes à dignitatibus & honoribus & diuitijs, generat discordiã & lites & odia hominũ & bestiarũ, fugat apes & colũbas & pisces, & impedit molẽdina, & infortunat eũtes ad uenationes & prælia, & generat sterilitatẽ in uiris & mulieribus & cæteris animãtibus, aduersarijsq; omnibus timorem incutit, & ad reuerentiã exhibendã compellit. Quarta tabula solis, ex quadrato senario cõstituta est, & cõtinet numeros triginta sex, quorum sex in quolibet latere & diametro, producũt cẽtũ & undecim, & sũma omniũ sexcẽtũ sexaginta sex. Præsũt illi noĩa diuina cũ intelligẽtia ad bonũ, & dæmonio ad malũ,

Martis tabula.

& elici-

& eliciuntur ex ea characteres Solis & spirituum eius. Hæc fortunato sole in lamina aurea sculpta, reddit gestãtẽ gloriosum, amabilẽ, gratũ, potentẽ in omnibus operibus, & cõparat hominẽ regibus & principibus, eleuãs eũ ad sublimia fortunæ fastigia, impetrare faciens quicquid uoluerit: sole autẽ infortunato, facit tyrannũ, superbũ, ãbitiosũ, inexplebilẽ, & malo fine terminãtẽ. Quinta tabula Veneris est, constans septenario in se ducto, numeris uidelicet quadragintanouem, quorum septem in omni latere & diametro constituunt centum & septuagintaquinq; : & summa omnium mille ducenta uiginti quinq;. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonũ, & dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Veneris & spirituum eius. Hæc fortunata Venere in lamina argenti sculpta, conciliat concordiam, dirimit lites, largitur amores mulierũ, confert ad conceptum, pellit sterilitatem, reddit potentes in coitu, & dissoluit maleficia, & pacem generat inter uirum & mulierem, & quorumcunq; animalium & pecorũ greges copioso partu fœcundat: & posita in columbari, multiplicat columbas. Confert aduersus omnes ægritudines melancholicas, & generat lætitiam, & gestata fortunat itinerãtes: quod si infortunata Venere in ære formetur, omnibus prædictis contraria facit. Sexta tabula Mercurij est, ex octonario in se ducto resultans, numeros continens sexagintaquatuor, quorum octo in quouis latere & per utrãq; diametrũ faciunt ducenta & sexaginta: & summa omnium duo milia octoginta. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malũ, & elicitur ex ea character Mercurij & spirituum eius: & si fuerit Mercurio

curio fortunato sculpta in argento uel stanno, uel ære citrino, uel inscripta in pergameno uirgineo, reddit gestantem gratum, fortunatum ad impetrandum quicquid uoluerit: confert lucrũ & pellit inopiam, confert memoriam & intellectum, & diuinationem, & notitiam occultorũ per somnia: & si fuerit Mercurius infortunatus, facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunæ est, constans ex nouenario in se multiplicato, habens numeros octoginta & unum, in quolibet latere & diametro nouẽ, producentes tercentũ sexaginta nouem: & omnium summa est, tria milia trecenta & uigintiunum. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum: & eliciuntur ex ea characteres Lunæ & spirituũ eius. Hæc fortunata Luna in argento sculpta, facit gestantem gratum, amabilem, iucundum, alacrem, honoratum, auferens omnem malitiam & malam uoluntatem: præstat securitatem in itinere, & profectum diuitiarum, & corporis sanitatem, & pellit inimicos & alias res nociuas de quocunque loco uolueris: & si Luna infortunata fiat in lamina plumbea, ubicunq; fuerit subhumata, infortunat locum illum, & habitantes & conuersantes in eo: similiter naues, fontes, flumina, molendina: & infortunat omnem hominem, aduersus quem rite facta fuerit, faciens illum profugum de terra & patria sua, & è loco mansionis suæ ubi subhumata fuerit: & impedit medicos & oratores, & quoscunq; homines in officio suo contra quos fuerit fabricata. Qualiter autẽ eliciãtur signacula & characteres cũ stellarum, tũ spirituũ ex istis mensulis, sagax scrutator, & qui harum mensularũ uerificationem intellexerit, facile inuenire poterit.

Nomina

Nomina diuina respondentia numeris Saturni.

3.	Ab.		אב
9.	Hod.		הד
15.	Iah.		יה
15.	Hod.		הוד
45.	Tetragrammaton extensum.		יוד הא ואו הא
45.	Agiel.	Intelligentia Saturni	אגיאל
45.	Zazel.	Dæmonium Saturni.	זאזל

Nomina diuina respondentia numeris Iouis.

4.	Abba.		אבא
16.			הוה
16.			אהי
34.	El Ab.		אל אב
136.	Iohphiel.	Intelligentia Iouis.	יהפיאל
136.	Hismael.	Dæmonium Iouis.	הסמאל

Nomina respondentia numeris Martis.

5.	He, litera nominis sancti.		ה
25.			יהי
65.	Adonai.		אדני
325.	Graphiel.	Intelligentia Martis	גראפיאל
325	Barzabel.	Dæmonium Martis	ברצאבאל

Nomina respondentia numeris Solis.

6.	Vau, litera nominis sancti.		ו
6.	He extensum, litera nominis sancti.		הא
36.	Eloh.		אלה
111.	Nachiel.	Intelligentia Solis.	נכיאל
666.	Sorath.	Dæmonium Solis.	סורת

Nomina respondentia numeris Veneris.

7.			אהא
49.	Hagiel.	Intelligentia Veneris.	הגיאל
157.	Kedemel.	Dæmonium Veneris.	קדמאל
1252.	Bne Seraphim.	Intelligentiæ Veneris	בני שרפים

Nomina respondentia numeris Mercurij.

8.	Asboga.	Octonarius extensus.	אזבוגה
64.	Din.		דין
64.	Doni.		דני
260.	Tiriel.	Intelligentia Mercurij.	טיריאל
280.	Taphthartharath.	Dæmoniũ Mercurij.	תפתרתרת

Nomina respondentia numeris Lunæ.

9.	Hod.		הד
81.	Elim.		אלים
369.	Hasmodai.	Dæmonium Lunæ.	השמודאי
3321.	Schedbarschemoth Schartathan. Dæmonium dæmoniorum Lunæ.		שד ברשהמעת שרתתן
	Intelligentia intelligentiarum Lunæ.		
3321.	Malcha betharsisim hed beruah schehakim		מלכא בתרשיתים עד ברוח שחקים

Tabula Saturni in abaco.

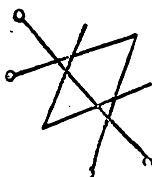
4	9	2
3	5	7
8	1	6

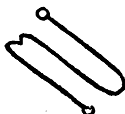
In notis Hebraicis.

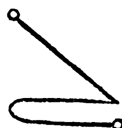
ד	ט	ב
ג	ה	ז
ח	א	ו

Signacula siue characteres,

Saturni. Intelligentiæ Saturni. Dæmonij Saturni.

Tabula Iouis in abaco.

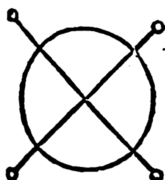
4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

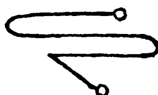
In notis Hebraicis.

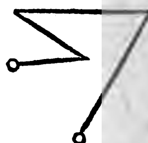
ד	יד	טו	א
ט	ז	ו	יב
ה	יא	י	ח
יו	ב	ג	יג

Signacula siue characteres,

Iouis. Intelligentiæ Iouis. Dæmonij Iouis.

Tabula Martis in abaco.

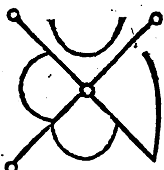
11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

In notis Hebraicis.

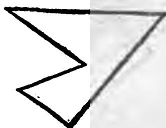
יא	כד	ז	כ	ג
ד	יב	כה	ח	יו
יז	ה	יג	כא	ט
י	יח	א	יד	כב
כג	ו	יט	ב	יה

Signacula siue characteres,

Martis.

Intelligentiæ Martis.

Dæmonij Martis.

Tabula Solis in abaco.

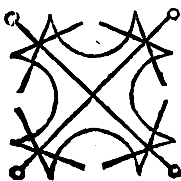
6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

In notis Hebraicis.

ו	לב	ג	לד	לה	א
ז	יא	כז	כח	ח	ל
יט	יד	יו	טו	כג	כד
יח	כ	כב	כא	יז	יג
כה	כט	י	ט	כו	יב
לו	ה	לג	ד	ב	לא

Signacula siue characteres,

Solis.

Intelligentiæ Solis.

Dæmonij Solis.

Tabula Veneris in abaco.

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	31	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

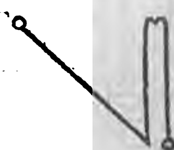
Signacula siue characteres Veneris.

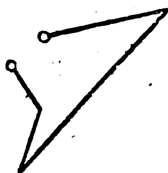
Tabula Veneris in notis Hebraicis.

כב	מז	יו	מא	י	לה	ד
ה	כג	מח	יז	מב	יא	כט
ל	ו	כד	מט	יח	לו	יב
יג	לא	ז	כה	מג	יט	לז
לח	יד	לב	א	כו	מד	כ
כא	לט	ח	לג	ב	כז	מה
מו	יה	מ	ט	לד	ג	כח

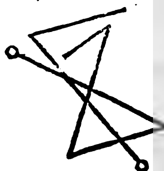
Intelligentiæ Veneris.

Dæmonij Veneris.

Intelligentiarum Veneris.

Tabula Mercurij in abaco.

8	58	59	5	4	62	63	1
49	15	14	52	53	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	33
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

ח	נח	נט	ה	ד	סב	סג	א
מט	יה	יד	נב	נג	יא	י	נו
מא	כג	כב	מד	מה	יט	יח	מח
לב	לד	לה	כט	כח	לח	לט	כה
מ	כו	כז	לז	לו	ל	לא	לג
יז	מז	מו	כ	כא	מג	מב	כד
ט	נה	נד	יב	יג	נא	נ	יו
סד	ב	ג	סא	ס	ו	ז	נז

Signacula siue characteres,

Mercurij

Intelligentiæ Mercurij.

Dæmonij Mercurij.

Tabula Lunæ in abaco.

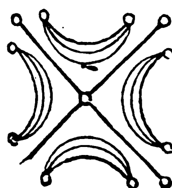
37	78	29	70	21	62	13	45	5
6	38	79	30	71	22	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	66
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

Tabula Lunæ in notis Hebraicis.

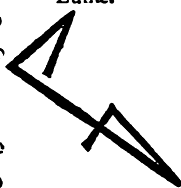
לי	עח	בט	ע	בא	סב	גי	מה	ח
ו	לח	עט	ל	עא	בב	סג	יר	מו
מז	ז	לט	פ	לא	עב	בג	נח	יה
יז	מח	ח	מ	פא	לב	סד	בד	נו
נז	יז	מט	ט	מא	עג	לג	סה	בה
בו	נח	יח	נ	א	מב	עד	לד	כו
סז	בז	נט	י	נא	ב	מג	עה	לה
לו	סח	יט	ס	יא	נב	ג	מד	עו
עז	בח	כט	ב	כא	יב	נג	ד	מה

Signacula siue characteres,

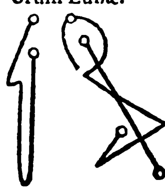
Lunæ.

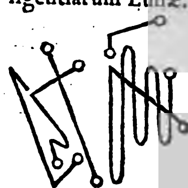
Dæmonij Lunæ.

Dæmonij dæmoniorum Lunæ.

Intelligentiæ intelligentiarum Lunæ.

De Geometricis figuris atq; corporibus qua uirtute in magia polleant, & quæ quibus elementis cõueniant atq; cœlo. CAP. XXIII.

Figuræ etiam Geometricæ ex numeris ortæ, non minoris potẽtiæ putantur. Ex his in primis circulus respondet unitati atq; denario: nam unitas omnium rerum centrum atq; circunferentia est: ipseq; denarius coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit, numerorum omnium finis & complementum: diciturque circulus linea infinita, in qua non est terminus à quo, nec terminus ad quẽ, cuius principiũ & finis est in quolibet puncto: unde & motus circularis dicitur infinitus, non quidẽ quo ad tẽpus, sed quo ad ubi. Hinc circularis figura omniũ ãplissima, & perfectißima, ligationibus & exorcismis aptissima censetur. Vnde qui malos dæmones adiurãt, circulo sese cõmunire solẽt. Ipse etiã pẽtagonus cũ uirtute quinarij numeri mirandũ in malos dæmones habet imperiũ, tũ ex lineatura sua qua habet intus quinq; angulos obtusos, & extra quinq; acutos, quinq; triangulorũ hexagonorum, quibus circundatur. Interior pentagonus magna in se cõtinet mysteria, quod ita etiã de cæteris figuris triãgulo, quadrãgulo, hexagono, heptagono, octogono & reliquis inquirendũ & intelligendũ est, quarũ plures quatenus multiplicibus diuersisq; interſectionibus cõstituũtur, diuersas etiã nanciscuntur significationes atq; uirtutes, iuxta diuersimodũ linearum numerorumq; ductum & proportionem. Figuram autem crucis Aegyptij atq; Arabes summã potentiam habere confirmabant, quodque sit omnium cœlestium uirium atq; intelligentiarum firmissimum receptaculum, quia ipsa sit figura omniũ rectissima,

ctissima, continens quatuor angulos rectos, sitq; prima superficiei descriptio, habēs longitudinem & latitudinem: dicebantq; eam cœlestium fortitudine conspiratam, quia eorum fortitudo per rectitudinem angulorum atq; radiorum resultat: suntq; stellæ tunc maxime potentes, quando in figura cœli quatuor obtinēt cardines, atq; radiorum suorum in seinuicem proiectione crucem constituunt. Habetq; præterea (quod suprà ostendimus) cum quinario, septenario, nouenario potentissimis numeris maximam conuenientiam. Ab Aegyptijs etiam sacerdotibus ab initio religionis inter sacras literas relata fuit, uitā futuræ salutis apud eos allegoricè significans. Fuit etiam Serapidis pectori impressa, & apud Græcos magna ueneratione habita. Verum quod hic ad religionem attinet, discutiemus alibi. Illud aduertendum est, quicquid mirificum operantur figuræ, quando à nobis in chartis, uel laminis uel imaginibus inscribuntur, id non agunt nisi per uirtutem ipsis acquisitam à figuris sublimioribus, ex amore quodam quem naturalis aptitudo aut similitudo cōparat, quatenus ad amussim ad illas configurantur, quemadmodum ex opposito pariete causatur echo, atq; in speculo concauo collectio radiorum solariū, quos postea repercutiens in oppositum corpus uel lignum uel aliud cōbustibile, protinus comburat: siue quemadmodum cithara causat reboatum in alia cithara, non nisi quia figura conformis & consimilis è cōspectu sit posita, siue ut duæ in lyra fides æquo interstitio tractæ, & ad eandem intentionem temperatæ, quando pulsatur una, subito tremit & altera. Similiter & figuræ de quibus diximus, atq; characteres quicunq; concipiunt uirtutes figurarum cœlestium, quatenus dominantibus

illis

illis opportune fuerint rebus impressæ aut rite fabricatæ, tanquam cōspiret figura ad consimilem figuram atq; exigat. Et sicut hæc de figuris dicta sunt, ita pariter etiam de Geometricis corporibus intelligenda sunt, quæ sunt sphæra, tetracedron, hexacedron, octocedron, icocedron, dodecacedron & consimiles. Neq; uero prætereundum est, quas figuras Pythagoras & illum secuti Timeus Locrus atq; Plato, elementis & cœlis adsignarunt: nam terræ primum cubum, octo angulorum solidorum & uigintiquatuor planorum & sex basium quadratum in forma tesseræ dederunt. Igni autē pyramidem quatuor basium triangulorum, & totidē angulorū solidorū & duodecim planorū tribuerūt. Aëri autē constituerunt octocedrontē, ex octo basibus triangulis & sex angulis solidis & uigintiquatuor planis. Aquæ deniq; adsignarunt icocedrontem, basium uiginti, angulorum solidorum duodecim. Cœlo autem dederunt dodecacedrontem, ex duodecim basibus pentagonis & uiginti angulis solidis, planis autem sexaginta. Harum autem figurarum & corporum uires, & eorum adinuicem respectus & proprietates qui nouerit, mirabilia multa operari poterit in magia naturali & perspectiua, maxime quidem in speculis: & ego noui ex illis miranda conficere, & specula in quibus quis uidere poterit quæcunq; uoluerit à longissima distantia.

Elementorū & cœli figuræ. Terræ. Ignis. Aëris. Aquæ. Cœli.

De Musicali harmonia eiusq; uiribus ac potentia. CAP. XXIIII.

MVsicalis etiam harmonia nō est syderum muneribus uiduata: est enim imitatrix omnium potentissima: quæ cum corpora cœlestia opportune insequitur, cœlestem influxū mirificè prouocat, omniūq; audientium affectus,

affectus, intentiones, gestus, motus, actus atq; mores immutat, & ad suas proprietates subito prouocat, ut ad lætitiam, uel lamentationem, ad audaciam, uel tranquillitatē, & ad similia: ipsas quoq; bestias, serpētes, uolucres, delphines, ad auditum suæ modulationis prouocat. Sic aues fistulis alliciuntur: eisdē capiuntur cerui. Pisces in stagno Alexandriæ crepitu detinentur. Fides delphinis hominū amicitias persuasere. Cygnos Hyperboreos citharæ cantus adducit. Elephantes Indicos organicæ uoces permulcēt. Ipsa etiam elementa modulis gaudent. Halesius fons, aliàs trāquillus & quietus, si insonent tibiæ, exultabundus eleuatur, & ultra margines intumescit. Sunt in Lydia, quæ Nympharū insulæ nuncupantur: quæ ad cantum tibiarum in medium stagnum à continenti procedentes, in circulum motæ choream ducunt, dehinc ad litora reuertuntur. Eas M. Varro se uidisse testatur. Et sunt istis mirabiliora: nam in Attico litore mare citharam sonat. Megaris saxum quoddam ad singulos ictus fidicinat, adeò magna uis est Musicæ. Ipsa quidem animum mulcet, mētem erigit, præliatores ad bella incitat, & singulorum operum labores fatigationemq; solatur. Lapsos, & desperatos reuocat, uiatores confortat. Et dicunt Arabes, quòd cameli onera portantes confortātur canētibus ductoribus. Simili modo ferentes onera grauia cantant, & habilitantur atq; alleuiātur ex eo: cantus enim delectationem operatur & habilitationē iracundos mitigat, tristes & anxios lætificat, discordes pacificat, phreneticorum rabiem temperat, uanas cogitationes dissipat: hinc est quòd morbos aliquos corporis, & animi sic uel curari, uel inferri posse, Democritus, & Theophrastus affirmant. Sic legimus Terpandrum, & Arionem Me- Laus cantus.

r thym

thymnæum, Lesbios, & Iones ægrotantes sanasse: & Ismeniam Thebanum quamplurimos grauissimis morbis uexatos concentibus curasse. Præterea Orpheũ, Amphionem, Dauidem, Pythagoram, Empedoclem, Asclepiadẽ, Timotheum, concentibus atq; sonis mira quædam facere consueuisse: nunc enim assuetis modulis torpentes animos excitabant, nunc grauioribus tonis lasciuos, furentes, iratos cohibebant. Sic Dauid furentem Saulẽ cithara repressit. Sic Pythagoras luxuriosum adolescentem ab immoderata libidine reuocauit. Sic Timotheus Alexandrum regem excitauit in furorem, rursusq; repressit. Narrat Saxo Grammaticus in historia Danica de quodam musico, qui sonorum modulis tanta ui homines in amentiæ furorem se posse pertrahere iactabat, ut audientium nemo mente constare posset: cumq; regis iussu præstare effectum compelleretur, animorum habitus sonorum uarietate inflectere aggressus, inusitatæ seueritatis concentu edito, prima specie audientes ueluti mœstitia & stupore compleuit, deinde uegetioribus sonis seueritate in plausum permutata, ad iucundiorem mentis statum, petulantioresq; corporis motus, gesticulationesq; inflectebat: postremo acrioribus modis ad tantum amentiæ spiritum concitauit, ut furor ad rabiem usq;, & temeritatem processerit. Legimus etiam eos qui in Apulia à phalangio tacti sunt, stupescere, exanimesq; iacere, donec certum sonum audierint, quo quisq; suo auditu saltat aptè ad numerum, ac conualescit: atq; postea si post longum tempus consimilem sonum audierit, subito concitatur ad saltum. Et creditum est (Gellio teste) ischiacos cum maxime dolent, tibiæ modulis minui dolorem. Narrat idem ex Theophrasto, uiperarum morsibus adhibitum

hibitum tibiæ modulamen mederi: & Democritus ipse fatetur tibiarum concentum plurimis hominum morbis fuisse medicinam.

De sono atque concentu, & unde illis mirabilitas in operando. CAP. XXV.

ESse præterea in sono uirtutem ad cœlestia dona capienda nõ negabimus, si cum Pythagora, & Platone senserimus, cœlum harmoniaca compositione constare, harmonicisq; tonis atq; motibus cuncta gubernare, ac efficere: cantus quàm instrumentalis sonus plus potest, quatenus per harmoniacum concentum, ex mentis conceptu, ac imperioso phantasiæ cordisq; affectu proficiscens, simulq; cum aëre fracto ac temperato, aërium audientis spiritum, qui animæ atq; corporis uinculum est, motu facile penetrans, affectum animumq; canentis secum transferens audientis affectum mouet affectu, phantasiam afficit phantasia, animum animo, pulsatq; cor, & usq; ad penetralia mentis ingreditur, sensim quoq; mores infundit: mouet præterea mẽbra atq; sistit, corporisq; humores. Hinc in mouendis affectibus tantum confert harmonia, ut non modo naturalis, sed etiam artificialis & uocalis uim animis atq; corporibus inferant. Necesse est autem omnes concentus ex conuenientibus fundamentis procedere, siue in fidibus, siue in fistulis, siue in uocibus sint, si in unum debeant conuenire. Neq; enim rugitum leonũ, mugitum boũ, hinnitum equorum, ruditum asini, grunnitum porci quis conuenire faciet: nec ex lupi, & agni neruis factæ fides in cõsonantiam aliquam deduci possunt, quia eorum dissona sunt fundamenta. Cõcriunt tamen multorum hominum uoces uariæq;, quia unicum secundum speciem est ipsis

fundamentum. Conueniunt & multæ aues, quia unicum illis propinquum genus, & à superis symbolum. Conueniunt & artificialia instrumenta, & cum uocibus naturalibus: quia utrobiq; similitudo, aut uera, & expressa, aut per analogiam quandam. Omnis autem concentus, sonorũ aut uocum est: sonus spiritus est, uox est sonus, & spiritus animatus: sermo est spiritus cum sono, & uoce aliquid significante prolatus, cuius spiritus cum sono, & uoce ex ore procedit. Chalcidius ait uocem ex penetrali pectoris, & cordis gremio mitti, nitente spiritu, qua neruis obsitus limes interiectus cor à pulmone secernitur, uteroq; & uitalibus cæteris, quo faucium angustias pulsante formãteq; lingua, & cæteris uocalibus organis, articulatos edi sonos, sermonis elementa, quo quidem interprete mentis arcani motus aperiantur. Verùm Lactantius ait, uocis rationem admodum obscuram esse, ut non sit compræhensum quomodo fiat, aut quid sit omnino. Tota deniq; musica in uoce, & sono, & auditu posita est. Sonus sine aëre audibilis fieri non potest: qui quum adeo necessarius sit auditui, aër tamen ut aër per se non est audibilis, nec ullo sensu attingi potest, nisi per accidens: neq; enim uisus uidet illũ nisi coloratum, nec auditus nisi sonantem, nec odoratus nisi olentem, nec gustus nisi sapidum, nec tactus nisi calidum, aut frigidum, aut eiusmodi: itaq; licet sonus sine aëre non fiat, non tamen est sonus de natura aëris, nec aër de natura soni, sed corpus uitæ spiritus nostri sensitiui existit aër, & nõ est naturæ alicuius obiecti sensibilis, sed simplicioris, & altioris uirtutis. Oportet autem animam sensitiuam aërem uiuificare sibi coniunctum, & in uiuificato, & coniuncto spiritui aëre sentire species obiectorum in actu positas, idq; in aëre

in aëre uiuo: sed in diaphano, & subtili species uisibiles, in communi audibiles, in grossiori species aliorum sensuum.

De conuenientia eorum cum cœlestibus: & qui concentus, quiue soni singulis stellis respondent. CAP. XXVI.

CAeterum nunc scias, quòd ex planetis septem, Saturnus, Mars, atq; Luna plus uocis habẽt, quàm cõcentus. Habet autem Saturnus uoces tristes, raucas, graues, tardas, & ueluti ad centrũ coartatos sonos. Mars uerò asperas, acutas, minaces, ueloces, iracũdas. inter has Luna obseruat medias. Iupiter uerò, Sol, Venus, atq; Mercurius possident concentus: habet tamen Iupiter concentus graues, constantes, intentos, suaues, hilares, & iucundos. Sol uenerabiles, intentos, puros, & cum gratia dulces. Venus autem lasciuos, luxuriosos, molles & uoluptuosos, & in circunferẽtia dissolutos dilatatosq;. Mercurius uerò habet concentus remissiores, multiplices, & cum quadã strenuitate lætos, & iucundos. Ex particularibus uerò concentibus, & proportionatis, tonus musis nouem obtemperat. Iupiter habet gratiam uocis octauæ simul & quintæ, scilicet diapason cum diapente. Sol obtinet octauæ uocis melodiã, scilicet diapason, similiter per tonos quindecim disdiapason. Venus tenet gratiam uocis quintæ, scilicet diapẽte: Mercurius habet diatessaron, scilicet gratiã quartæ. Veteres præterea tetrachordi ueluti quatuor elemẽtorũ numero cõtenti, Mercurio inuẽtore quatuor neruos habuere, ut Nicomachus autor est: quorũ hypate terrã, parhypate, uel mese aquam, nete, uel diezeugmenon, aut hyperbolæos ignẽ: parenete, uel synemmenõ aërem resignare uoluerunt. Deinde uerò Terpander Lesbius septimã chordam inue-

niens, illas planetarum numero æquauit. Præterea qui elementorum numerum sequuti sunt, quatuor Musicæ genera illis simul atq; quatuor humoribus conuenire dicebant, & Doriũ aquæ & phlegmati, Phrygiũ choleræ & igni, Lydiũ sanguini & aëri, Mixolydiũ atræ bili, & terræ cõsonare putabant. Alij ad cœlorũ numerũ uirtutemq; respiciẽtes, Doriũ Soli, Phrygiũ Marti, Lydiũ Ioui, Mixolydiũ Saturno, hypophrygiũ Mercurio, hypolydiũ Veneri, hypodoriũ Lunæ, hypomixolydiũ cœlo stellato cõtribuerũt. Præterea cum his concentuũ modis etiã Musas, & chordas ad cœlos referebant, sed non eo ordine quo inter numeros, & cœlorũ animas de nouẽ Musis narrauimus: nam Thaliam musam dicunt concentum non habere, silentio & terræ eã adscribentes: Clio autem cum Luna hypodorium modum, & chordam proslãbanomenos mouent: Calliope & Mercurius hypophtigium modum, & chordã hypatehypaton possident: Terpsichore cum Venere hypolydium, & parhypatehypatõ: Melpomene, & Soli Dorius & lichanos hypaton coaptantur: Erato cum Marte Phrygium, & hypatemesen custodiunt: Euterpe & Ioui Lydius, & parhypate meson conueniunt: Polymnia & Saturnus mixolydium, & lichanos meson seruant: Vraniæ ac cœlo stellato hypermixolydius modus atq; meses chorda adscribuntur: quæ ita in sequentibus uersibus expressa legimus:

Germinat in primo nocturna silentia cantu,
Quæ terræ in gremio surda Thalia iacet.
Persephone, & Clio spirant, hypodorius ergo
Nascitur, hinc ortum prosmeledes generat.
Dat hypochorda sequẽs Phrygium, quem parturit ipsa
Calliope, interpres parturit ipse deum.

Tertius

Tertius ostendit hypolydæ exordia neruus;
Terpsichore occurrit, ordinat alma Paphis.
Melpomene & Titan statuunt mihi crede modũ, qui
Dicitur in quarto Dorius esse loco.
Vult Erato quintum Phrygio præscribere neruum,
Mars quoq; non pacem, prælia semper amans.
Lydius Euterpes Iouis, & modulamen habebit,
Dulce tenens iußit sexta quod esse fides.
Septeno Saturnus agit Polymnia neruum,
Principium mixolydius unde capit.
Vraniæ octauam dum perscrutatur amicam,
Versat hypermixo lydius arte polum.

Nonnulli etiam cœlorum concentus ex eorundem ad inuicem distantia rimantur: nam id spatium quod à terra ad lunam interiacet, uidelicet centũ, & uiginti sex milia stadiorum Italicorũ, toni interuallũ facit: à luna autẽ ad mercurium dimidiũ illius spatij facit semitonium: tantundẽ ab illo ad Venerem facit aliud semitonium: inde uerò ad solem triplum quasi tonum, & dimidium statuit diapente: à luna autem ad solem duplum cum dimidio faciens diatessaron: à sole uerò ad Martem rursus tantum est interualli, quantum à terra ad lunam, faciens tonum: inde ad Iouem dimidium illius aliud faciens semitonium: tantundem ab illo ad Saturnum etiam constituens semitonium: à quo ad stellatum orbem iterum semitonij spatium interiacet. Est itaq; à sole ad cœlum stellatum diastema diatessaron duorum tonorum cum dimidio: à terra autem perfectum diapason sex tonorum integrorum. Iam uerò etiam ex proportione motuum planetarum ad inuicem, & cum octauo cœlo resultat harmonia omnium suauißima.

Est autem proportio motuum Saturni ad Iouem dupla sesquialtera: Iouis ad Martem sescupla: illius ad solem, Venerem & Mercurium: qui pariter iter perficiunt, proportio dupla: illorum ad lunam duodecupla: Saturni uerò ad stelliferum orbem millecupla, & ducentupla, si uerũ sit quod ait Ptolemæus, cœlum illud moueri contra primum mobile in centum annis gradu uno. Motu itaq; proprio lunæ motus uelocior est, & acutiorem sonum facit stellato orbi: qui omnibus tardior, sonum grauißimum facit: sed motu uiolento qui est primi mobilis, omnium uelocißimus est, & acutißimus: lunaris uerò tardißimus, & grauißimus, quæ motuum proportio, & reciprocatio, suauißimum concentum edit. Hinc nulli cantus, nulli soni, nulla musica instrumenta mouendis affectibus hominum, & inducendis magicis impreßionibus potentiores sunt, quàm qui ex numeris, & mensuris, & proportionibus ad instar cœlestium componuntur. Elementorum etiam concentus ex eorũ basibus, & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur: nam cum inter ignem, & aërem sit proportio dupla in basibus, & sesquialtera in angulis solidis, rursumq; in planis dupla, harmonia nascitur duplicis diapason, & diapente. Inter aërem & aquam proportio est in basibus dupla sesquialtera, unde diapason, diapente: in angulis uerò dupla, unde iterum diapason: inter aquam autem & terram est in basibus proportio tripla sesquitertia, unde consurgit diapason, diapente, diatessaron: in angulis uerò sesquialtera iterum constituens diapente. Porrò inter terram & ignem proportio est in basibus sesquialtera, faciens diapente: in angulis uerò dupla, constituens diapason. Verùm inter ignem & aquam, atq; inter aërem & terram deficit quo

cit quo

cit quodammodo consonantia: siquidem inter hæc est plena qualitatum contrarietas: conuenit autem per intermedium elementum.

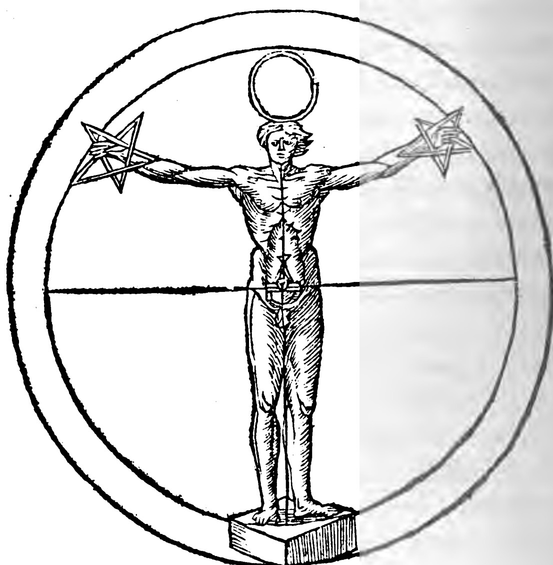
De humani corporis proportione, & mensura, harmoniaq́. CAP. XXVII.

HOmo quoniam pulcherrimum absolutissimumq́; dei opus, & imago, & minor mūdus, ideoq́; perfectiore compositione, ac suauiori harmonia, sublimioriq́; dignitate omnes numeros, mensuras, pondera, motus, & elementa, cæteraq́; omnia illum componentia, in se continet, ac sustinet, omniaq́; in eo uelut in supremo artificio, supremam quandam sortem ultra communem consonantiam quam habent in alijs compositis, consequuntur. hinc antiqui omnes, digitis olim numerabant, & digitis numeros indicabant, ex ipsisq́; humani corporis articulis, omnes numeros, mensuras, proportiones, ac harmonias inuētas fuisse, probare uisi sunt. Vnde ad hanc corporis commensurationem, templa, ædes, domos, theatra, insuper & nauigia, & machinas, & quodcunq; artificij genus, & artificiorum ædificiorumq́; quæcunq; sunt partes, & membra, puta colūnas, epistylia, bases, antes, stilobates, & huiusmodi cætera omnia partiūtur, atq; ex humano corpore deducūt. Quin & ipse deus docuit Noë fabricare arcā ad humani corporis mensurā, ut qui ipse totam mundi machinā humano corpori symmetrā fabricauit: unde ille magnus, hic uerò minor mundus nuncupatur. Hinc microcosmologi nōnulli, humanū corpus per sex pedes, pedem uerò per X. gradus, & gradum quemq; per minutias V. metiuntur: unde numerantur LX. gradus, qui faciunt minutias CCC. quibus æquiparantur totidē cubiti geometrici, quibus descri-

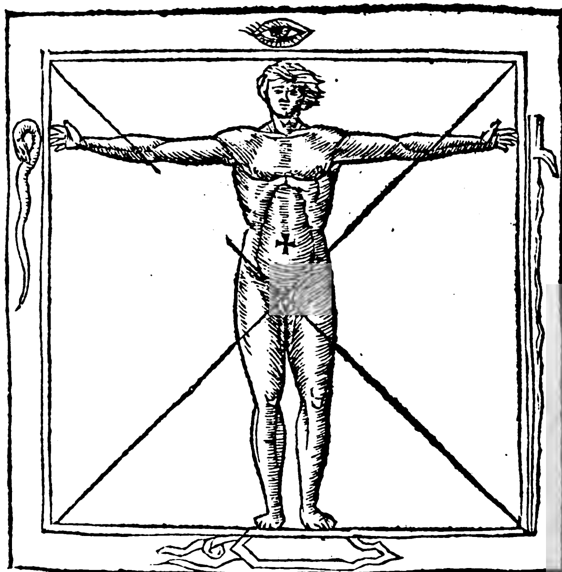
Ex humanis articulis numeri, & mensuræ repertæ.

r s pta est

pta est arca à Mose: sicut enim corpus humanum est in longitudine trecentorum minutorum, in latitudine quinquaginta, in altitudine triginta: sic & longitudo arcæ fuit cubitorum trecentorum, latitudo quinquaginta, altitudo triginta, ut sit utrobiq; longitudinis ad latitudinem sescupla proportio, ad altitudinem decupla, latitudinis ad altitudinem superpartiens duas tertias: pariq; modo omnium membrorum commensurationes sunt proportionatæ, & consonantes, & cum mundi membris atq; archetypi mensuris sic conuenientes, ut nullum sit in homine membrum, quod non respondeat alicui signo, alicui stellæ, alicui intelligentiæ, alicui diuino nomini in ipso archetypo deo. Tota autem corporis mensura tornatilis est, & à rotunditate proueniens, ad ipsam tendere dignoscitur.

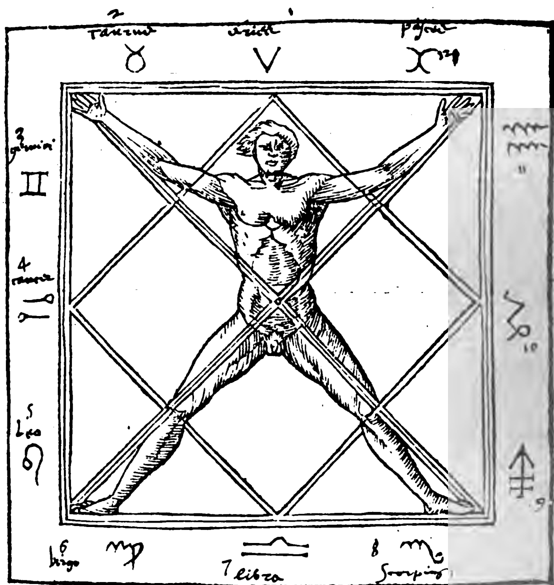
Est etiam quadrata mensura corpus proportionatißimum: quippe statuatur expaßis brachijs in coniunctos pedes erectus homo, quadratum constituet æquilaterum, cuius centrum est in imo pectinis.

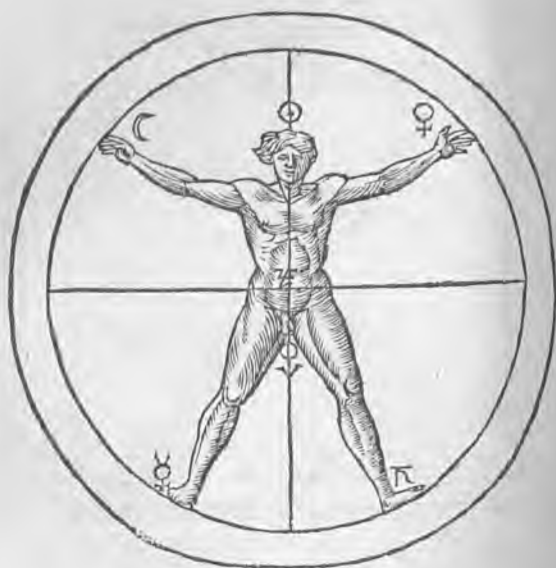
Quòd ſi ſuper eodem centro circulus fabricetur per ſummum caput, demiſsi brachij quouſq; extremi digiti circuli illius circunferentiam contingant, paſsiq; pedes in eadem circunferentia, quantum extrema manuum à ſummo uertice diſtant, tunc circulum illum ſuper imi pectinis centro ductum in quinq; æquas partes diuidunt, perfectumq; pentagonum conſtituunt, ipſiq; pedum extremi tali ad umbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

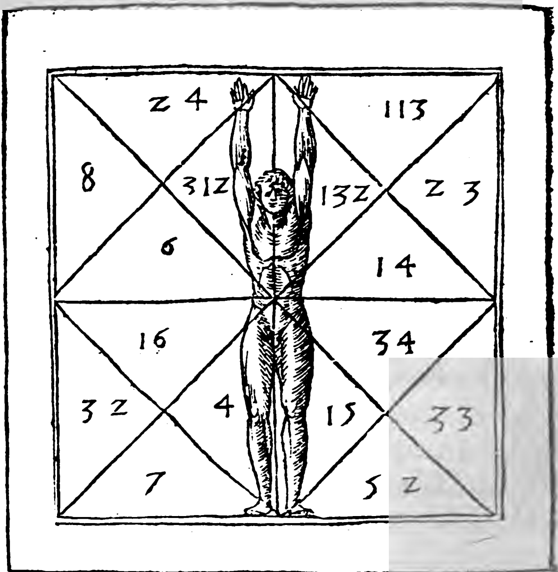
Quòd si immotis talis pedes dextrorsum sinistrorsumq; in utrunq; latus protendantur, & manus ad capitis lineam eleuentur, ipsi tunc extremi pedum manuumq; digiti æquilaterum quadratum dabunt: cuius centrum supra umbilicum est in cinctura corporis.

Quòd si manibus sic eleuatis taliter pedes, & crura pandantur, quo homo decimaquarta parte erectæ staturæ suæ breuior sit: tunc pedum distantia ad imum pecten relata, æquilaterum triangulum faciet, & centro in umbilico posito, circunductus circulus manuum pedumq; extrema continget.

Quòd si manus supra caput quàm altissime extendantur, cubitus æquabunt uerticem: & si tunc iunctis pedibus ita stans homo in quadratum æqualiterum locetur, per extrema manuum, & pedum conductum, centrum illius quadrati in umbilico erit: qui idem medium est inter summum uerticem & genua.

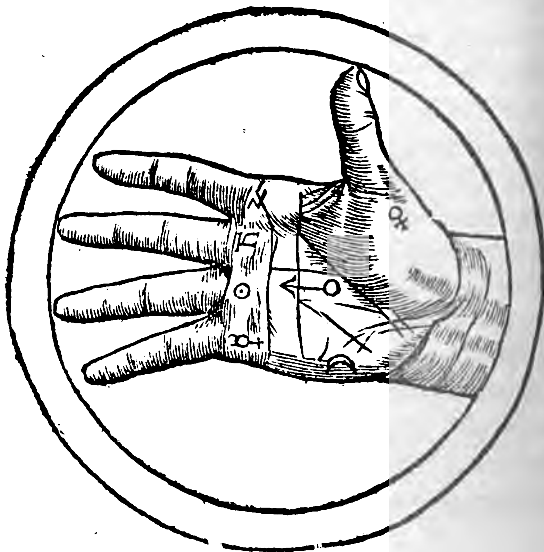
Sed iã ad particulares mẽsuras perueniamus. Circuitus hominis sub alis, medietatẽ suæ cõtinet lõgitudinis, cuius mediũ est in imo pectine: abinde uerò sursum ad mediũ pectus inter utrasq; mamillas, & à medio pectore in summũ uerticem, utrobiq; pars quarta: similiter ab imo pectine usq; sub genua, & inde ad extremos talos pars hominis quarta. Eadẽ est latitudo spatularũ ab uno extremo in alterum: eadẽ est lõgitudo à cubito in extremũ longioris digiti, ideoq; hic cubitus

cubitus dicitur: hinc quatuor cubiti cõstituunt longitudinẽ hominis: latitudinẽ uerò quæ in ſpatulis eſt, cubitus unus: quæ uerò in cinctura eſt, pes unus: cubitũ autẽ conſtituunt palmi ſex: pedẽ uerò quatuor: & quatuor digiti palmũ: totaq; hominis longitudo palmorũ uigintiquatuor, pedũ ſex, digitorũ ſex, & nonaginta. Ab imo pectinis ad ſummum pectoris, pars longitudinis ſexta: à ſummo pectore ad ſupremũ frontẽ, & radices imas capillorum, pars longitudinis ſeptima: corporis robuſti, & bene quadrati pes, eſt pars longitudinis ſexta: procerioris autem ſeptima: nec poteſt Varrone, & Gellio teſtibus, humanum corpus proceritatem ſeptẽ pedum excedere. Deniq; cincturæ diameter, & quod à reſtricta manus uſq; in interiorem plicaturã cubiti ſpatiũ eſt: & quod à pectore uſq; ad utraſq; mamillas ſurſum ad ſuprema labra, ſiue deorſum uſq; ad umbilicum eſt, quodq; eſt inter extrema oſsiũ ſupremi pectoris gulã cingentiũ, & quod à plãta pedis ad finẽ lacerti, & exinde in mediã genu rotulã, omnes hæ mẽſuræ ſibi coæquales ſunt, & ſeptimã totius altitudinis cõſtituũt. Caput hominis ab imo mẽto in ſummũ uerticẽ, pars lõgitudinis octaua: totidẽ à cubito in finẽ ſpatularũ: tantus etiã reperitur procerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per ſupremũ frontẽ, & imas radices occipitis ductus, facit totius lõgitudinis partem quintã: tantundem etiã præſtat latitudo pectoris. Hominem quadratũ, & cõpactum conſtituunt facies nouem, procerum uerò decem. In nouem itaq; portiones hominis longitudine partita, facies à ſupremo fronte uſq; in extremum mentum, una eſt: deinde ab imo gutturis ſiue ſupremo pectoris ad ſummum ſtomachum, altera: abinde ad umbilicum, tertia: ab hoc ad imum femur, quarta: ab illo

ab illo coxendices ad poplitẽ cõſtituũt duas: abinde uſq; ad nodũ pedis crura cõtinẽt duas alias, quæ omnes partes ſunt octo. Porro arcus à ſummo fronte ad ſummũ uerticem, & quod eſt à mẽto ad ſummũ pectoris guttur, atq; quod à nodo pedis ad imã plantã, hæc tria ſpatia cõiuncta conſtituũt nonã. In latũ quoq; pectus habet partes duas, et utraq; brachia ſeptẽ. Quòd uero corpus decẽ facies cõſtituũt, ipſum eſt proportionatiſsimũ. Huius itaq; prima portio eſt à ſummo uertice ad imas nares: abinde ad ſupremũ pectus, ſecũda: et cõſequenter ad ſupremũ ſtomachũ, tertia: ab eo ad umbilicũ, quarta: & inde ad imũ pecten quinta, ubi eſt mediũ humanæ longitudinis: à quo uſq; in extremas plantas, ſunt quinq; aliæ partes, quæ prioribus iunctæ, faciunt decẽ integras, quibus proinde corpus omne mẽſura proportionatiſsima cõmenſuratur: nã facies hominis ab imo mento ad ſummũ frontẽ & radices imas capilli eſt, quanta pars una decima. Manus hominis à reſtricta uſq; ad extremũ lõgioris digiti, etiã pars una: ſimiliter inter utraq; mamillarũ puncta, pars una: & ab utriſq; ad imã gulã, triangulus æquilaterus. Frõtis inferioris ab una aure ad alterã, latitudo eſt partis unius: totius autẽ pectoris latitudo, uidelicet à ſupremo pectore ad iuncturas ſpatularũ, utrobiq; partis unius, quæ faciũt duas. Circulus capitis tranſuerſus ab interſtitio ſuperciliorũ per ſupremũ frontẽ uſq; in finẽ occipitis ubi terminatur capillitiũ, etiã partiũ duarũ: ab humeris extrinſecus ad iuncturas articulorũ manus, et intrinſecus ab axellis ad confinia palmæ & digitorũ, partes tres: circulus capitis per mediũ frontẽ, partiũ triũ. Circulus cincturæ tenet partes quatuor, in robuſto homine: in delicatiori corpore, partes tres cũ dimidia, ſeu, quantũ eſt à ſummo pectore in

s imum

imum pectem. Circulus pectoris per alas ad tergum, partes quinq;, uidelicet quantum longitudinis totius mediũ. A summo uertice ad nodum gulæ, sunt totius altitudinis quæ decimætertiæ: eleuatis in altũ brachijs, cubitus accedit summo uertici. Cæterum nunc quæ adhuc reliquæ cõmensurationes sibi æquales sunt, spectemus. Quantũ est à mento ad summũ pectus, tanta est latitudo colli: quãtum à summo pectore ad umbilicum, tanta est colli circulatio: quantum à mento in supremum uerticem, tanta est latitudo cincturæ: quantum est ab intercilijs ad summas nares, tantũ à iugulo distat productio menti: quantumq; à summis naribus ad mentum, tantũ à iugulo ad imam gulã. Item oculorũ ab intercilijs ad interiores angulos concauitas, ac summarũ narium prominẽtia, & quod ab imis naribus ad extremum supremi labri interstitiũ est, hæc tria sunt inter se æqualia.

A' summo ungue indicis ad imā eius iuncturā, atq; abinde ubi manus brachio colligatur in parte sylvestri, in domestica quoq; à summo ungue medij usq; in imam iuncturam, & abinde ad restrictam manus, omnes hæ portiones inter se æquales. Maior indicis articulus altitudinem frontis æquat: residui duo, ad extremum unguē æquāt nasum, ab intercilijs uidelicet in summas nares: primus & maior articulus medij æquipollet illi spatio quod est ab imis naribus in extremum mentum: & secundus medij tantus est, quantum ab imo mento ad supremum inferioris labri: tertius uero, quātum ab ore ad inferiora narium: tota autem manus, quantus totus uultus. Maior pollicis articulus dat oris aperturam: & quod est ab imo mento ad supremum inferioris labri · minor uero quantum à supremo imi labri ad imas nares: omnium extremorum articulorum quos onychios uocant, ungues obtinent iustam medietatem. Ab intercilijs ad extremos oculorum angulos tantum est, quantum ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frontis, longitudo nasi, latitudo oris per supremum labrum, inter se sunt æqualia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadem. Altitudo quæ est ab imo talo ad summum pedis, æqualis est longitudini, quæ est à summo pedis ad extremum unguem. A' summo frontis ad interstitium oculorum, & ab illo ad imas nares, & proinde ad extremum mentum, partes sunt æquales. Iuncta supercilia oculorum, circulos æquant: & semicirculi auricularum æquant os apertum. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris, sunt æquales. Latitudo nasi est quanta longitudo oculi: hinc spatij illius quod est inter utranq; extremitatem oculorum, duas partes oculi tenent: tertiam nasus

intermedius excipit. A' summo uertice in genua, medium facit umbilicus: à supremo pectore ad imam narem, mediũ designat nodum gulæ: à summo uertice in imum mentum, medium locat oculos: ab oculorum interstitio in extremum mẽtum, medium dat imas nares: ab imis naribus in imum mentum, medium dat extremum inferioris labri: eiusdem autem distãtiæ pars tertia, dat ab imis naribus labrũ superius. Sunt præterea omnes istæ mensuræ per proportiones multiplices & harmonicos concentus sibi inuicẽ consonãtes: nã digitus grossior qui pollex dicitur, ad brachiũ in extremo lacerti apud pulsum & iuncturam manus, in circulari mensura, est in proportione subdupla sesquialtera: continet enim illam bis & mediam, sicut quinq; ad duo. Eiusdem uero ad armum brachij in lacerto propinquo spatulis, subtripla: cruris autem siue tibiæ magnitudo ad eã quæ brachij, est proportio sesquialtera, sicut trium ad duo: similisq; proportio colli ad tibiam est, quæ illius ad brachium. Coxæ autem proportio ad brachium tripla est. Totius corporis ad truncum est proportio sesquioctaua: à trunco siue thorace ad crura usq; ad plãtas, sesquitertia: pectoris à collo usq; ad umbilicum ad lumbos uel aluum usq; ad finem trunci, dupla: latitudo iliorum ad coxæ latitudinem sesquialtera: capitis ad collum, tripla: capitis item ad genu, tripla: eademq; ad pernam & petasonem. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ sunt quæ passim reperiuntur mensuræ, quibus corporis humani membra secundum eorum longitudinem, latitudinem, altitudinem & circunferentiam inter se, & cum cœlestibus ipsis conueniunt: quæ mensuræ omnes partitæ sunt per multiplices proportiones, aut superpartientes, aut

mixtas,

mixtas, ex quibus & multiplex resultat harmonia: dupla enim proportio facit ter diapason: quadrupla, bis diapason & diapente: pariq; modo elementa, qualitates & complexiones & humores sunt proportionata: nam homini sano & bene composito hæc humorum & complexionum pondera adsignantur: uidelicet, sanguinis octo: phlegmatis, quatuor: choleræ, duo: melancholiæ, unum: ut utrobiq; per ordinem sit proportio dupla: sed primi ad tertium, & secũdi ad quartum, quadrupla: primi autem ad ultimum, octupla. Dioscorides tradidit cor hominis in primo anno pondus habere drachmarum duarum: in secundo, quatuor: & inde pro cursu pari in annum quinquagesimum habere centum drachmarum pondus, à quo decrementa rursus ad æquilibrium supputentur, quæ ambitu peracto ad metam redeant eandem, nec superesse spatia uitæ eius uisceris dilapsu: ex qua ratione centum annorum hominum uitam circunscripsit: & hanc etiam Aegyptiorum hæresim fuisse testatur Plinius. Ipsi etiam humanorum membrorum motus, cœlestibus motibus correspõdent, & habet quisq; homo in se motum cordis sui, qui solis motui respondens, per arterias in totum corpus diffusus, & annos, & mẽses, & dies, & horas, & momenta nobis certissima regula indicat. Compertus præterea est per anatomistas neruus quidã circa micham, qui tractus sic cũcta hominis membra mouet, ut singula proprijs motibus moueantur: cuiusmodi tractu putat Aristoteles à deo etiam mundi membra moueri. Et sunt in collo duæ uenæ, quæ in iugulo ubi scinduntur, caput subeunt, quibus foris ualide appræhensis, mox collabuntur homines sensibus ereptis, quousq; remittantur. Ipse itaq; mundi æternus opifex, missurus animum in

corpus uelut domicilium, prius id atq; eo dignum metitur hospitium, nobilissimumq; animum etiam specioso corpore condonat, quod tunc etiam animus ipse diuinitatis suæ conscius, pro habitu suo sibi adfingit atq; adornat. Hinc Aethiopum populi, qui Gymnosophistarum sapientia regebantur, quod testatur Aristoteles, reges sibi non ex his qui fortissimi & opulentissimi essent, creabant, sed eos tantum, qui forma essent pulcherrimi atq; præstantissimi: quippe quoniam animorum magnidecentiam ex corporis effigie sese uicissim intueri posse arbitrabantur. Quòd considerantes multi admodum tum ueteres tum recentiores philosophi, qui abditarum in ipsa naturæ maiestate causarum secreta rimati sunt, ausi sunt asserere, nullum corporis uitium euenire, nullamq; disproportionem corpori inesse, quæ non etiam animi uitium intemperantiaq; sequatur: quia certum sit, alterum alterius officio uicissim crescere & coalescere atq; operari.

De animæ humanæ compositione & harmonia. CAP. XXVIII.

SIcut consonantia corporis constat debita membrorum mensura ac proportione, sic animi consonantia constat debito temparamento proportioneq; suarum uirtutum & operationũ, quæ sunt concupiscibilis, irascibilis, & ratio, quæ sic comproportionantur: nam ratio ad concupiscentiam habet proportionem diapason, ad iram uero diatessaron: irascibilis autem ad concupiscibilem habet proportionem diapẽte. Quando itaq; cum proportionatissimo corpore etiam proportionatissima coniungitur anima, constat talem hominem etiam in donorum distributione felicissimam sortiri sortem, prout anima cum corpore in naturalium

turalium dispositione conueniunt, quæ quidem conuenientia reconditissima est, tamē à sapientibus aliqualiter adumbrata. Sed ad animæ harmoniam properantes oportet illam nos à medijs illis per quæ ad nos transitum habent, inquirere, hoc est, à corporibus sphærisq; cœlestibus. Scientes igitur quæ animæ uires cui planetarum respondent, ex his quæ superius dicta sunt, earundem inter se concentus facile cognoscemus. Luna enim crescendi & decrescendi uires regit: phantastica uis atq; ingenium à Mercurio pendet: concupiscibilis uirtus à Venere, uitalis à Sole: impulsiua quæ & irascibilis dicitur, à Marte: naturalis à Ioue: receptiua omnis à Saturno: ipsa autem uolūtas tanquam primum mobile & omnium illarum uirium ductrix ad libitum, ipsaq; cum intellectu superiori iuncta, semper est in bonum tendens: qui quidem intellectus uoluntati semitas monstrat, sicut lumen oculo: non tamen ipsam mouet, sed manet suæ operationis domina, unde liberum arbitrium dicitur: & licet semper ad bonum tanquam ad obiectum sibi adæquatum tendat, aliquando tamen excæcata errore & ui animali impellente, malum eligit, credens illud esse bonum: ideoq; definitur liberum arbitrium esse facultas intellectus & uoluntatis, qua bonum eligitur gratia adsistente, & malum, ea deserente. Ipsa itaq; gratia, quam etiam charitatem siue amorem infusum uocant Theologi, est in uoluntate sicut primum mouens, qua absente uniuersus concentus labitur in dissonantiā. Præterea anima correspōdet terræ, per sensum: aquæ per imaginationem: aëri, per rationem: cœlo, per intellectum: exitq; anima in illorum harmoniam secundum quod temperantur hæc in hoc mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoscentes Liberum arbitrium.

corporum & animarum harmonicas dispositiones diuersas, iuxta diuersitatem complexionum hominum, non frustra usi sunt musicis sonis & cantibus, cum ad conseruandam corporis sanitatem & amissam restituendam, tum etiam ad conducendum animos ad salutiferos mores, quousq; hominem cœlesti harmoniæ cũtemperent, reddantq; totum cœlestem. Nihil preterea pulsandis malis dæmonibus musicali harmonia efficacius, ut qui ab harmonia illa cœlesti collapsi, concentum aliquem uerum tanquam sibi inimicum nequeunt sustinere, proculq; fugiunt: sicut Saulum spiritu nequam furentem, Dauid cithara repreßit. Hinc ab antiquis prophetis atq; patribus, qui hæc harmonica sacramenta cognouerunt, cantus & musici soni sacris officijs illati sunt.

De obseruatione cœlestium, in omni opere magico necessaria. CAP. XXIX.

Omnis uirtus naturalis multo quidem agit mirabiliora, quando non solum proportione physica cõponitur, sed etiam opportuna ad hoc cœlestium obseruatione electa (uidelicet quando uis cœlestis fortißima ad talem effectum quem desideramus, esse probatur, tum etiam cœlestibus multis adiuta) informatur, inferiora cœlestibus tanquam proprias fœminas suis maribus fœcũdandas paßim subijciendo. Sunt itaq; obseruãda in quouis opere situs & motus, & aspectus stellarum & planetarum in signis & gradibus, & qualiter hæc omnia se habeant ad longitudinem & latitudinem climatis: ex hoc enim uariantur qualitates angulorum, quos describunt radij corporum cœlestium super figuram rei, secundum quos infunduntur uirtutes cœlestes. Sic quoties operaturus fueris quæ ad planetam aliquem

Quæ in quouis opere obseruanda.

Planetæ quomodo obseruandi.

aliquem pertinent, oportebit te eũ in suis dignitatibus collocare fortunatum & potẽtem, & in die, & hora, & in figura cœli dominantem: nec solum significatorem operis expectabis potentem, quin etiam lunam ad hunc obserues opportune directam: nihil enim sine lunæ beneficio perfeceris. Quòd si plures habueris operis patronos, omnes obserua potentes, & amicabili aspectu seinuicem contuentes: quòd si nequeas eiusmodi aspectus habere, cõuenit tibi saltem angulares accipere. Lunam uero obseruabis, quãdo uel ambos intuetur, uel iungitur uni & aspicit alterum: uel quando à coniunctione siue aspectu unius transit ad coitũ uel ad aspectum alterius. Illud etiam neutiquam credo omittendum, quin Mercurium in omni opere diligenter obserues: hic enim utrorumq; inferum & superum deorũ cõmeator, quando congreditur bonis, eorum auget bonitatem: quando malis, eorum malitiam influit. Infortunatum autem dicimus signũ uel planetã, per Saturni uel Martis aspectum, maxime oppositum uel quadratũ: hi enim aspectus sunt inimicitiæ: coitus uero & trinus atq; sextilis aspectus, sunt amicitiæ: inter hos fortior est coniunctio: ueruntamen si per trinum iam aspiciens, planeta etiam suscipiatur, æstimatur quasi iã coniunctus. Solis uero cõiunctionẽ omnes planetæ timẽt, aspectu gaudent, trino & sextili.

Lunaquomodo obseruanda.

Mercurius diligenter obseruãdus.

Quando planetæ sunt potentioris influentiæ. CAP. XXX.

Potẽtes uero habebimus planetas, quãdo sunt in domicilio, uel exaltatione, uel triplicitate, uel termino, uel facie, extra combustionẽ directi, in auge & in figura cœli dominantes, scilicet quando sunt in angulis, maxime oriẽtis, uel decimæ, uel in plagis mox succedentibus, uel in suis

gaudijs. Cauendum autem, ne sint in finibus uel sub dominio Saturni uel Martis, nec sint in gradibus tenebrosis, puteis uel uacuis. Obseruabis ut anguli ascẽdentis & decimæ & septimæ sint fortunati, & ascendentis dominus, & locus solis, & locus lunæ, & locus partis fortunæ, & eius dominus, dominus coniunctionis uel præuentionis præcedentis: planetæ uero maleuoli cadant infortunati, nisi forte operis tui significatores extiterint, uel quouis pacto utiles tibi esse possint: uel si in reuolutione seu genesi tua principatum obtinuerint, tunc enim minime sunt deprimendi. Lunam uero habebimus potentem, si sit in domicilio suo, uel exaltatione, uel triplicitate, uel facie, & in gradu sibi ad opus optatum conuenienti, atq; si mansionem ex uiginti illis & octo sibi & operi competentem obtineat: non sit in uia combusta, nec tarda cursu: non sit in ecliptica, nec combusta à sole, nisi forte sit in unitate cũ sole, nõ descendat in latitudine meridionali, quando combustionem egreditur, nec sit opposita soli, nec lumine minuatur, non sit impedita à Marte uel Saturno. De his nolo hic longius sermonem prorogare, cum hæc & plura alia necessaria in astrologorum uoluminibus sufficienter tradita sint.

De obseruatione stellarum fixarum, earumq; naturis. CAP. XXXI.

Stellæ fixæ planetarum naturas sortiuntur.

SImilis per omnia ratio est tibi de stellis fixis habenda. Illud scias, omnes stellas fixas esse ex significatione & natura septem planetarum: sed quædam sunt de natura unius planetæ, quædam uero duorum: hinc quotiescunque iungitur aliquis planeta cum aliqua stellarum fixarum suæ naturæ, efficitur significatio illius stellæ potentior, & natura

tura planetæ augmentatur: quòd si sit stella duarum naturarum, qui fuerit cum ea fortior, illius natura uincet in significatione, ut puta si sit de natura Martis & Veneris, si fuerit Mars cum ea, uincet natura Martis: si uero Venus cum ea fuerit, natura Veneris superabit. Dignoscuntur autem naturæ stellarum fixarum ex coloribus earum, quemadmodum illi certis planetis congruūt, eisq; adscribuntur. Colores uero planetarum sunt: Saturni liuidus siue plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pallorem, & cum hoc clarus: Martis rubeus & igneus: Solis croceus, & cum oritur ardens, postea radians: Veneris albus, sed lucifero candens, uespero refulgens: Mercurij radians, Lunæ blondus. Scias quoq; stellas fixas quantò maiores & lucidiores sunt & apparēt, tantò maior & fortior est eorum significatio, sicut sunt stellæ quæ dicuntur apud Astrologos primæ & secundæ magnitudinis. Ex his narrabo tibi aliquas potiores ad hanc facultatē, quæ sunt Vmbilicus Andromedæ, in uicesimosecundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurij: alij Iouiam atq; Saturniam dicunt. Caput Algol, in decimooctauo gradu Tauri, de natura Saturni & Iouis. Pleiades in eiusdē gradu uicesimosecundo, sydus natura Lunare, & complexione Martiū. Itē in Geminorum gradu tertio Aldeboram, de natura Martis & cōplexione Veneris: sed Hermes hāc locat in uicesimoquinto Arietis. In eorundem Geminorum gradu decimotertio Hircus, de natura Iouis & Saturni. In Cancri gradu septimo, Canis maior, Venereus: in eiusdem decimo septimo Canis minor, Mercurialis natura, & complexione Martius: in uicesimoprimo gradu Leonis est stella regia quæ dicitur Cor leonis, de natura Iouis & Martis.

Stellarum fixarum naturæ unde dinoscantur.

Planetarum colores.

Stellæ fixæ lucidiores.

In Virg

In Virginis gradu decimonono, Cauda ursæ maioris, Venerea & Lunaris: in septimo gradu Libræ, Ala corui dextra, & in eiusdē decimotertio, Ala sinistra, utraq; de natura Saturni & Martis: in eiusdem gradu decimosexto Spica, Venerea & Mercurialis: in eiusdē gradu decimoseptimo, Alcameth, de natura Martis & Iouis: sed huius cum luminare bene aspexerit, illius cum ex contrario. In Scorpionis gradu quarto, Elepheia, de natura Veneris & Martis: in Sagittarij gradu tertio, Cor scorpionis, de natura Martis & Iouis: In Capricorni gradu septimo, Vultur cadens, temperatus Mercurialis & Venereus: in XVI. gradu aquarij, Cauda Capricorni, de natura Saturni & Mercurij: in Piscium tertio, Humerus Equi, de natura Iouis & Martis. Et erit tibi generalis regula, ab unaquaque stellarum propria dona sperare ipsa dominante: impediri uero, ipsa infortunata & opposito modo se habente, quòd superius ostēsum est. Corpora enim cœlestia quatenus ipsa feliciter uel infortunate sunt affecta, eatenus & nos & nostra opera, atq; ea quibus nos utimur, feliciter uel calamitose afficiunt. Et licet à stellis fixis plurimi procedant effectus, attribuuntur tamen planetis, cum quia nobis uicinioribus magisq; distinctis & cognitis, tum quia ipsi exequuntur quæcunq; superiores stellæ influunt.

De Sole & Luna, eorumq; magicis rationibus. CAP. XXXII.

Solis præstantia.

Coelorum, & omnium quæ sub cœlo sunt corporum administrationem Sol & Luna sortiti sunt: Sol elementalium omnium uirtutum dominus, & Luna uirtute Solis domina generationis augmenti & decrementi. Hinc ait Albumasar, per Solem & Lunam uitam cunctis infundi,

fundi, quos idcirco Orpheus uiuificos cœli oculos appellat. Sol omnibus lumen à seipso dat, & omnibus copiose largitur, non solum in cœlo & aëre, sed etiam in terra & intimis profundis abyßi: quicquid habemus boni, ut ait Iāblichus, habemus à Sole, uel ab ipso solo, uel ab ipso per alia. Heraclitus Solem cœlestis luminis fontē appellat: & multi Platonicorum mundi animam in Sole principaliter collocarunt, ut quæ globum Solis totum implens, radios suos undiq; quasi spiritum effundit per omnia, uitā, sensum & motum ipsi uniuerso distribuens. Hinc ueteres physici Solem ipsum cor cœli appellauerunt: & Chaldæi illum medium planetarum posuerunt. Aegyptij etiam illum in medio mundi collocarunt, puta inter duos mundi quinarios, nempe supra Solem planetas quinq; collocant, sub Sole autem Lunam & quatuor elementa. Ipse inter reliqua sydera est imago & statua summi principis, utriusq; mūdi, terrestris & cœlestis, uera lux, atq; ipsius dei exactißimum simulacrum, cuius essentia, patrem: splendor, filium: calor, spiritū sanctum resignant, adeo ut non habeāt Academici aliquid per quod diuinam essentiam expreßius monstrare poßint. Tanta consonantia deo respōdet, ut Plato eum uocet conspicuum dei filiū: & Iamblichus illum imaginē diuinæ intelligentiæ appellat: & noster Dionysius illū perspicuam dei statuam uocat. Ipse tanquam rex sedet in meditullio aliorum planetarum, luce, magnitudine, pulchritudine omnes excellens, omnes illuminans, uirtutemq; illis ad inferiora quæq; disponenda distribuens, greßusq; eorū regulans & disponens, adeo, ut inde motus eorū dicantur diurni uel nocturni, meridionales uel aquilonares, orientales aut occidentales, directi uel retrogradi: & sicut ipse suo

lumine fugat tenebras noctis, ita etiam quascunq; tenebrarum potestates, de quibus legitur in Iob: Cum primum apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis. & Psalmista loquens de catulis leonis quærentibus à deo deuorandi licentiam, infert: Ortus est Sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur: quibus fugatis, sequitur: Exibit homo ad opus suum. Sol itaq; cum mediam mundi regionem teneat, atq; ut in animantibus uniuerso corpori ipsum cor, sic cœlo & mundo præest Sol, in ipsum uniuersum mundum, & quæ in eo sunt, imperium habens, ipse temporum autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteraq; temporum qualitates: &, ut ait Ptolemæus, cum in alicuius stellæ locum deuenerit, illius uim excitat quam in aëre habet: ut, cum Marte calorem, cum Saturno frigus, ipsumq; hominis spiritum animumq; disponit: unde ab Homero dicitur, & ab Aristotele comprobatur, tales motus inesse menti, quales singulis diebus Sol planetarũ princeps ac moderator adferat. Luna autẽ terris finitima, receptaculum omniũ cœlestium influxuũ, cursus sui pernicitate singulis mensibus Soli cæterisq; planetis & stellis coniungitur, & uelut stellarum omnium uxor facta, stellarum fœcundißima, Solis cæterorumq; planetarum atq; stellarum radios & influxus quasi fœtum suscipiens, inferiori mundo sibi uicino uelut parturiens edit: omnes enim stellæ in ipsam influunt ultimam suscipientem, quæ deinceps omniũ superiorum influxus inferioribus communicat, terrisq; refundit: manifestiusq; ipsa præ cæteris hæc inferiora disponit, motusq; eius magis sensibilis est, ex familiaritate & propinquitate quam habet nobiscum, & tanquam mediũ inter utraq; superiora & inferiora, istis omnibus communicat:

Lunæ in inferiora uires.

nicat: ideoq; motus eius præ cæteris obseruandus est, quasi omnium conceptuum parentis, quos ipsa his inferioribus uarie explicat, pro uaria sua complexione, motu, situ, & aspectibus ad planetas cæteraq; sydera diuersis: & licet ab omnibus stellis uires suscipiat, potissimũ tamen à Sole, quoties illi coniungitur, uiuifica uirtute repletur, ac pro illius intuitu complexionem mutuatur: nam in prima quarta, ut tradunt Peripatetici, calida est & humida: in secunda, calida & sicca: in tertia, frigida & sicca: in quarta, frigida & humida. Et licet ipsa sit syderum infima, superiorum tamen conceptus omnes explicat: ab ea enim in cœlestibus incipit rerum series, quam Plato uocat catenam auream, qua unaquæq; res aut causa alteri connexa, à superiori depẽdet, quousq; deueniatur ad supremam omnium causam, à qua pendẽt omnia. Hinc est, quòd absq; ipsa Luna intermedia, uim superiorũ attrahere omnino nequeamus. Vnde iubet Thebit, ad captandã alicuius stellæ uirtutem, accipiendum esse lapidem & herbam illius stellæ, quando Luna eandẽ stellam aut feliciter subit, aut feliciter aspicit.

Lunæ motus diligẽter obseruandus.

Aurea Platonis catena.

De XXVIII. mansionibus Lunæ, earundemq; uiribus. CAP. XXXIII.

ET quoniam Luna uiginti octo dierum spatio totum zodiacum metitur; hinc est quòd Indorum sapientes & uetustissimi Astrologi octo & uiginti mansiones Lunæ concesserunt, quæ in octaua sphæra fixæ à diuersis earundem syderibus & stellis quæ in eis continẽtur, ut inquit Alpharus, diuersas proprietates & nomina sortiuntur, quas dum Luna peragrat, alias & alias sortitur potestates atq; uirtutes. Mansionum autem illarum iuxta sentẽtiam Abrahami, unaquæq; duodecim gradus, unum

& quin

& quinquaginta minuta, & uigintisex ferè secundas cōplectitur, quarum nomina simul atq; earundem initia in zodiaco octauæ sphæræ sunt hæc: Prima uocatur Alnath, hoc est, cornua arietis. Initium eius est à capite arietis octauæ sphæræ. Facit ad itinera & discordiam. Secunda dicta est Allothaim siue Albochan, hoc est, uenter arietis: & initium eius ad eiusdem signi gradu duodecimo, minuto quinquagesimoprimo, secunda uigesimasecūda completis. Confert ad inueniendos thesauros, ad retentionem captiuorum. Tertia uocatur Achaomazone siue Athoraye, id est, pluuiales siue Pleiades: initiū eius ab Arietis gradibus cōpletis uigintiquinq;, minutis quadraginta duobus, & quinquaginta uno secundis. Prodest nauigantibus, uenatoribus, & operibus alchymiæ. Quarta mansio dicta est Aldebaram aut Aldelamen, hoc est, oculus Tauri, uel caput tauri. Initium eius à gradu octauo, minuto XXXIIII. secunda decimaseptima eiusdem Tauri exclusis. Facit ad destructionem & impedimēta ædificiorum, fontiū, puteorū, aurifodinarum, fugam reptiliū, & ad generandum discordiam. Quinta est uocata Alchataya siue Albachaya. Initium eius est post Tauri gradum uicesimumprimum, minutum uicesimumquintum, secunda quadragintatria. Confert ad reditum ex itinere, ad instructionem discipulorū: confirmat ædificia, largitur sanitatem & beneuolentiam. Sexta appellatur Alhanna siue Alchaya, hoc est, sydus paruum lucis magnæ. Initium eius post quartum gradum, decimumseptimum minutum, & nouem secundas Geminorum. Facit ad uenationem, & obsidionem urbium, uindictam principū: destruit messes & fruges, & impedit operā medētis. Septima dicitur Aldimiach uel Alarzach,

id est,

id est, brachium Gemini, & incipit à gradu Geminorum decimoseptimo, minuto octauo, secunda XXXIIII. & durat usq; ad finem signi. Confert lucrum & amicitiam: prodest amantibus, fugat muscas, destruit magisteria. Et ita completa est in istis septem mansionibus una cœli quarta: similiq; ordine & graduum & minutorum & secundarum numero residuæ mansiones in singulis quartis, septem sua initia habent, ita uidelicet, quòd in primo illius quartæ signo tres mansiones initia sumant: in reliquis duobus signis duæ mansiones in quolibet. Incipiunt itaq; à capite Cancri septem mansiones sequentes, quorum nomina sunt Alnaza uel Anatrachya, hoc est, nebulosa aut nubilosa, mansio uidelicet octaua. Facit ad amorem & amicitiam, & societatem itinerantium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Post hanc nona uocatur Archaam uel Alcharph, id est, oculus leonis: obest meßibus & itinerātibus, & ponit discordiam inter homines. Decima dicitur Algelioche uel Algebh, id est, ceruix uel frons Leonis. Confirmat ædificia, largitur amorem, beneuolentiam & auxilium contra hostes. Vndecima uocatur Azobra uel Ardaf, hoc est, capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimonijs, & pro redemptione captiuorum. Duodecima dicitur Alzarpha uel Azarpha, hoc est, cauda Leonis. Prosperitatem dat meßibus & plātationibus, sed obest nauigantibus: bona autem pro seruis & captiuis & socijs meliorandis. Decimatertia dicitur Alhayre, hoc est, canes aut alares uirginis. Valet ad beneuolentiam, lucrum, itinera, messes & liberationem captiuorum. Decimaquarta dicitur Achureth uel Arimet, ab alijs Azimeth uel Alhumech siue Alcheymech, hoc est,

t spica

ſpica uirginis, uel ſpica uolans. Valet ad amorem coniugatorum, ad ſanandum infirmos, prodeſt nauigantibus, ſed obeſt itineribus per terram: & in iſtis completa eſt ſecũda quarta cœli. Sequuntur aliæ ſeptem, quarum prior incipit in capite Libræ, manſio uidelicet decimaquinta, & nomen eius Agrapha uel Algarpha, hoc eſt, cooperta uel coopertum uolans: cõfert pro extrahendis theſauris, pro fodiẽdis puteis, facit ad diuortium, diſcordiam, & ad deſtructionẽ domorũ & inimicorum, & impedit itinerantes. Decimaſexta dicitur Azubene uel Ahubene, hoc eſt, cornua Scorpij, impedit itinera & coniugia, meſſes & mercimonia, ualet ad liberationem captiuorũ. Decimaſeptima dicitur Alchil, id eſt, corona Scorpij. facit ad meliorationem iniquioris fortunæ, ad amorem durabilem, ad firmãda ædificia, & confert nauigantibus. Decimaoctaua dicitur Alchas uel Altob, id eſt, cor Scorpij. facit ad diſcordiã, ſeditionẽ & coniurationẽ contra principes & potẽtes, & ad uindictã de inimicis: ſed liberat captiuos, & cõfert ad ædificia. Decimanona dicitur Allatha uel Achala, ab alijs Hycula uel Axala, id eſt, cauda Scorpij. Valet ad obſidendũ ciuitates, & ad capiendũ urbes, & ad expellendum homines de locis ſuis, & ad deſtructionem nauigantium, & perditionem captiuorũ. Viceſima uocatur Abnahaya, hoc eſt, trabs: facit ad cicurationẽ ferarum, ad cõfirmationem carcerũ, deſtruit diuitias ſociorum, cõpellit hominem uenire ad locum aliquem. Vigeſimaprima uocatur Abeda ſiue Albeldach, quod eſt deſertum: facit pro meſsibus, lucro, ædificijs & uiatoribus, & pro faciẽdo diuortio: & in hac cõpleta eſt tertia cœli quarta. reſtant ultimæ ſeptem manſiones ultimam cœli quartam complentes, quarum prior

quæ

quæ est in ordine uicesimasecunda, incipiens à capite Capricorni, uocatur Sadahacha uel Zodeboluch uel Zandeldena, hoc est, pastor: promouet fugam seruorum & captiuorum, ut euadant, & ualet sanandis morbis. Vigesimatertia uocatur Sabadola uel Zobrach, hoc est, glutiens: facit pro diuortio, pro liberatione captiuorũ & sanatione ægrotorũ. Vicesimaquarta dicitur Sadabath uel Chadezoad, quod est sydus fortunæ: ualet pro beneuolentia coniugatorum, pro uictoria militum: nocet obeundis magisterijs, & impedit, ut non compleantur. Vicesimaquinta dicitur Sadalabra uel Sadalachia, hoc est, papilio siue expansorium: facit ad obsidionem & uindictam, destruit inimicos, facit diuortium, confirmat carceres & ædificia, accelerat nuncios: facit ad maleficia contra coitum, & ad ligandum quodcunq; membrum hominis, quod non poßit facere officium suum. Vicesimasexta dicitur Alpharg uel Phtagal Mocaden, id est, hauriens primus: facit pro unione & dilectione hominum, pro salute captiuorũ, destruit carceres & ædificia. Vicesimaseptima dicitur Alcharya uel Alhalgalmoad, id est, hauriens secundus: auget messes, merces, lucrũ, sanat infirmitates, sed impedit ædificia, prolõgat carceres, facit periclitari nauigantes, & adiuuat ad inferendum mala cui uolueris. Vicesimaoctaua & ultima uocatur Albotham siue Alchalh, id est, pisces: auget messes & mercimonia, securat itinerantes per loca periculosa, facit ad gaudium coniugatorum: sed confirmat carceres, & facit perdere thesauros. Et in istis uigintiocto mansionibus latent multa secreta sapientiæ antiquorum, per quæ operabantur miranda in omnia quæ sunt sub circulo lunæ: & attribuerunt singulis mansionibus sua simulacra,

& imagines & signacula, & præsidentes intelligentias, & operabantur in uirtutibus illorum uarijs modis.

De uero cœlestium motu in octaua sphæra obseruando, ac de ratione horarum planetariarum. CAP. XXXIIII.

QVicunq; ad cœlestem opportunitatem operaturi sunt, utrunq;, aut duorũ alterum obseruare oportet, stellarum uidelicet motus, aut tempora: motus inquã, quando sunt in suis dignitatibus, aut deiectionibus siue essentialibus siue accidentalibus. Tempora autem dico, dies & horas illarum dominijs distributas: de omnibus his abunde satis in astrologorũ libris docetur. Sed duo nobis hoc loci præcipue pensitanda sunt & obseruanda, unum ut obseruemus motum stellarum ascensionesq; & cardines, quẽadmodum in ueritate se habent in octaua sphæra, ob quorum negligentiã in fabricandis cœlestium imaginibus multos contingit errare, ac effectu desiderato defraudari: alterum obseruare oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis: nam astrologi ferè omnes omnem ab ortu solis in occasum temporis intercapedinem in duodecim æquales partes diuidunt, uocantq; illas duodecim horas diei. Deinde quod sequitur tempus ab occasu in ortum, simili ratione in duodecim æquas portiones partitum, uocãt duodecim horas noctis, distribuuntq; deinde horas illas singulas singulis planetis secundum ordinem successionis eorum, dãdo primam semper horam diei, ipsius diei domino, deinde singulis per ordinem usq; in finem uigintiquatuor horarum. Et in hac distributione adsentiunt illis Magi, sed in horarũ partitione dissentiũt aliqui, dicentes quòd ortus occasusq; intercapedo in æquales partes diuidenda non est, quodq; horæ

horæ illæ ideò inæquales dictæ nō sunt, quia diurnæ ad nocturnas inæquales sunt, sed quia diurnæ & nocturnæ singulæ etiam inter se inæquales sunt. Habet ergo inæqualiū siue planetariarum horarum partitio aliam à Magis obseruatam mensuræ suæ rationem, quæ talis est. Quippe sicut in horis artificialibus quæ semper sibi coæquales sunt, ascensiones quindecim graduum in æquinoctiali unam constituunt horam artificialem, ita etiam in horis planetarijs ascensiones quindecim graduum in eclyptica constituunt unam horam planetariam siue inæqualem, quarum mensuram inquirere & inuenire oportet ex tabulis ascensionum obliquarum uniuscuiusq; regionis.

Quomodo res quæq; artificiales ut imagines & sigilla similiaq;, uirtutem aliquam sortiantur à corporibus cœlestibus. CAP. XXXV.

TAnta est cœlestiū magnitudo, uirtus & potestas, quòd non solum res naturales, uerum etiam artificiales, quando superis ritè sunt expositæ, subito patiuntur ab agente potentissimo uitaq; mirabili, quæ ipsis uirtutem cœlestem sæpe mirificam largitur, quòd Diuus Thomas Aquinas doctor sanctus, ita confirmat in libro de fato: ubi dicit etiam uestes & ædificia & quæcunq; artis opera, certam à syderibus suscipere qualitatem. Sic magi non modo mixtione & applicatione rerum naturalium, sed etiam imaginibus, sigillis, annulis, speculis & quibusdam alijs instrumentis, opportunè scilicet sub certa cōstellatione fabricatis, cœlestem quandam illustrationem capi, & mirandum aliquod suscipi posse confirmant. Cœlestium enim corporum radij animati, uiui, sensuales, dotes mirificas, potētiamq; uehementissimam secum ferentes, etiam repentino

momento ac ſubito tactu mirabiles in imaginibus imprimunt uires, etiam in materia minus apta. Efficaciores tamen largiũtur imaginibus uirtutes, ſi non ex qualibet, ſed certa materia fabricentur, cuius uidelicet uirtus naturalis cum ſpecifica ſimul operi cõueniat, figuraq; imaginis ſimilis ſit figuræ cœleſti: talis nanq; imago, cũ propter materiã naturaliter operi ac cœleſti influxui congruã, tum propter figuram cœleſti figuræ ſimilem paratiſsima eſt ad actiones & uires cœleſtium corporũ & figurarum capiendas: & cœleſte munus ſubito in ſe concipit, tum agit aſsidue in alterum, & res aliæ per obedientiam ſeſe inclinant ad illam. Vnde inquit Ptolemæus in Centiloquio, quòd res inferiores obediunt cœleſtibus, nõ ſolum illis, ſed etiã earum imaginibus: ſicut non ſolum ſcorpiones terreni obediunt ſcorpioni cœleſti, ſed etiam imagini ſcorpionis illius, quæ fuerit opportunè ſub eius aſcenſu ac dominio figurata.

De imaginibus Zodiaci, quas inſculptæ à ſuis ſtellis concipiant uirtutes. CAP. XXXVI.

IMagines autem cœleſtes, ad quarum ſimilitudinem huiuſmodi imagines configurãtur, in cœlis ſunt quàm plurimæ: quædam uiſibiles & conſpicuæ, quædam ſaltẽ imaginabiles, ab Aegyptijs, Indis, Chaldæisq; perſpectæ & deſignatæ: partesq; earum ſic ſe habent, ut ipſæ etiam figuræ quædam ſint ab alijs diſtinctæ. Hac ratione ponunt in zodiaco circulo imagines duodecim uniuerſales, ad numerũ ſignorum: harũ itaq; Arietem, Leonem, Sagittariũ, triplicitatẽ cõſtituentes igneam & orientalem, ferunt prodeſſe contra febres, paralyſim, hydropiſim, podagram, & cõtra omnes infirmitates frigidas ac phlegmaticas, & reddere geſtantem gratum, facundum, ingenioſum, & honoratũ:

quia

quia domicilia sunt Martis, Solis & Iouis. Faciebāt quoq; Leonis imaginem contra phantasmata melancholica, hydropisin, pestem, febres, & ad expellendum morbos, hora solis primo gradu faciei Leonis ascendente, quæ quidem facies ac decanatus Iouis est, sed contra calculum & contra renum morbos, ac contra nocumenta bestiarum, faciebant eandem, quando Sol in corde Leonis medium cœli obtinebat. Rursus nūc Gemini, Libra & Aquarius, quia triplicitatem constituunt aëream & occidentalem, atq; domicilia sunt Mercurij, Veneris, & Saturni, dicuntur morbos effugare, & conducere ad amicitiam & concordiam, ualere contra melancholiam, & conferre sanitatem: & præcipue Aquarium ferunt liberare à febre quartana. Item Cancer, Scorpius atq; Pisces, quia triplicitatem constituunt aqueam & septentrionalem, ualent contra febres calidas & siccas, item contra ethicam & omnes passiones cholericas: Scorpius uero, quia inter membra obseruat genitalia, prouocat ad luxuriam. Configurabant autem ad hoc ascendente eius facie tertia, quæ est Veneris: & faciebant eandem contra serpentes & scorpiones, uenena & dæmonia, ascendente facie eius secunda, quæ est facies solis & decanatus Iouis. fertur q; gestantem etiam reddere sapientem, & colorem efficere bonum. fertur q; imago Cancri efficacissima contra serpentes & uenena, quando Sol & Luna in eo cōiuncti, ascendunt in facie prima uel tertia: hæc enim est facies Veneris, decanatus Lunæ: illa uero facies Lunæ, decanatus Iouis. Dicūtur etiā torqueri serpentes, cum Sol sit in Cancro. Item Taurus, Virgo & Capricornus, quia triplicitatem constituunt terream & meridionalem, curant infirmitates calidas, ualent contra

synocham: reddunt gestantes gratos, acceptos, facundos, deuotos ac religiosos: quia domicilia sunt Veneris, Mercurij & Saturni. Fertur etiam capricornus reddere homines incolumes, & loca tuta efficere, quia exaltatio est Martis.

De imaginibus facierum earumq; uirtutibus, atq; de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus. CAP. XXXVII.

SVnt præterea in Zodiaco imagines sex atq; triginta, iuxta numerum facierū, de quibus (quod ait Porphyrius) scripsit olim Teucer Babylonicus, uetustissimus mathematicus, post quem scripserunt de illis etiam Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis ascendere nigri hominis simulacrum, stantis quidem, & alba ueste induti præcinctiq;, magni corporis, ruffis oculis, ualidis uiribus, atq; irato similis: & est imago significans & faciens audaciā, fortitudinem, altitudinem & inuerecundiam. In secunda facie ascendit forma mulieris, indutæ exterius quidem ueste rubra, & subtus alba, alterum protendens pedem: & facit hæc imago ad nobilitatem, altitudinem regni & magnitudinem dominij. In tertia facie oritur figura hominis albi, pallidi, ruffo capillo, & rubra ueste induti: qui altera manu auream armillam gestās, & ligneum baculum proferēs, inquietus & irato similis est, quia præstare nequeat bona quæ uelit. Confert hæc imago ingenium, mansuetudinem, gaudia & pulchritudinem. In prima facie tauri ascēdit uir nudus & spiculator siue arator, et proficit ad seminandum, arandum, ædificandum, populandum, diuidendū terras, & ad artes geometriæ. In secūda facie ascendit uir nudus, tenens in manu clauem: confert potentiam, nobilitatem, dignitatē super populos. In tertia facie ascendit uir, in cuius

in cuius manu serpens & sagitta, & est imago necessitatis & utilitatis, atq; etiam miseriæ & seruitutis. In prima facie geminorum ascendit uir, in cuius manu uirga, & ipse tanquam alteri seruiens, & confert sapientiam & scientiam numerorum & artium, in quibus non est utilitas. In secunda facie ascendit uir, in cuius manu est fistula, & alter incuruatus fodiens terram, & significant agilitatem infamem & inhonestam, qualis est ioculatorum & præstigiatorum, & significat labores & inquisitiones cum labore. In tertia facie ascendit uir quærẽs arma, atq; uir stultus, in dextra auem tenens, & in sinistra tibiam: & significationes eorum sunt, obliuionis, indignationis, audaciæ, iocorum, trufarum, & uerborum inutilium. In prima facie cancri ascendit forma puellæ uirginis, pulchris ornatæ uestibus, coronam gerentis in capite: præstat acuitatẽ sensuum, subtilitatem ingenij & amorem hominum. In secunda facie ascendit uir decoris indutus uestibus, siue uir & mulier ad mensam sedentes & ludentes: confert diuitias, hilaritatem, lætitiam & amores mulierum. In tertia facie ascendit uir uenator cum lancea & cornu, educẽs canes ad uenandum. significatio eius est contrariandi hominibus, insequendi fugientes, uenandi, & occupãdi res per arma & rixas. In prima facie leonis ascendit uir super leonem equitans: & significatio eius est audaciæ, uiolentiæ, crudelitatis, maleficiorum, libidinis & sustinendi laboris. In secunda facie ascendit imago manibus eleuatis, & uir, super cuius caput corona, & forma uiri irati & minabũdi: in dextra habens gladium euaginatũ, & in sinistra clypeum: & sunt significationes eorum super rixas occultas, & uictorias ignotas, & per uiles homines, & super occa-

ſiones litium & præliorum. In tertia facie aſcendit uir iuuenis in cuius manu ſcutica, & uir uehementis triſtitiæ, & turpis faciei: & ſignificatio eorũ eſt amoris & ſocietatis, & demittendi de ſuo pro uitandis rixis. In prima facie uirginis aſcendit figura puellæ bonæ, & uir iaciẽs ſeminæ; & ſignificatio eius eſt congregandi diuitias, dirigendi uictũ, arandi, ſeminandi & populandi. In ſecunda facie aſcẽdit uir niger, indutus ex corio, & uir habens comam, & tenens loculos: & ſignificatio eorũ eſt ad lucrum & cõgregationem ſubſtantiæ, & ad auaritiã. In tertia facie aſcẽdit mulier alba & ſurda, ſiue homo ſenex innixus baculo: & ſignificatio eius eſt ad debilitatem & infirmitatem, & dammamentũ membrorum, & ad deſtructionem arborũ, & depopulationem terrarum. In prima facie libræ aſcendit forma irati uiri, in cuius manu fiſtula, & forma uiri in libro legentis: & operatio eius in iuſtitia & auxilio miſerorum & debilium contra malos & potentes. In ſecunda facie aſcendunt duo uiri ſæuientes & irati, & uir ornato ueſtitu in cathedra ſedẽs: & ſignificatio eorum eſt ad indignationem contra malos, & ad quietem & ſecuritatẽ uitæ cum bonorum ubertate. In tertia facie aſcẽdit uir uehemens, arcũ tenens: & ante illum uir nudus, atq; alius uir una manu panem tenens, altera uini cyathum: ſignificatio iſtorum eſt ad libidinem nefandam, cantus & iocos & gulam. In prima facie ſcorpij aſcendit mulier bonæ faciei & habitudinis, ac duo uiri ſe percutientes: & operatio eorum eſt ad decorem & pulchritudinem, & ad rixam, inſidias, deceptiones, detractiones, & perditiones. In ſecunda facie aſcendũt uir nudus & mulier nuda, & uir in terra ſedens, & ante illum duo canes ſe mordentes: & operatio

ratio eorũ est ad impudentiam, deceptionem & sycophantiam, & ad mittendum malum & rixas inter homines. In tertia facie ascẽdit uir curuatus super genua sua, & mulier percutiens illum baculo: & significatio eius est ebrietatis, fornicationũ, iracundiæ, uiolentiæ & litis. In prima facie sagittarij ascendit forma uiri armati lorica, gladium nudũ in manu tenentis: & operatio eius ad audaciam, malitiã & libertatem. In secunda facie ascendit mulier plorans & pannis cooperta: & operatio eius est ad tristitiã, & timorẽ de corpore suo. In tertia facie ascẽdit uir similis in colore auri, siue uir ociosus, ludens cũ baculo: & significatio eius est in sequendo uoluntates proprias, & pertinacia in illis, & in agilitate ad res malas, & rixas, & res horribiles. In prima facie Capricorni ascẽdit forma mulieris, & uir niger gerens plenos loculos: & significatio eorũ est ad spatiandũ & gaudendum, ad lucrandum, & perdẽdum cum debilitate & uilitate. In secunda facie ascẽdunt duæ mulieres, & uir respiciens auẽ in aëre uolantem: & significatio eorum est in postulando quæ fieri nequeunt, in inquirendo quæ sciri non possunt. In tertia facie ascendit mulier pudica in corpore & sapiẽs in opere, & nummularius pecunias in mẽsa colligẽs: et significatio eius est in prudentia gubernandi, & in cupiditate substãtiæ, & in auaritia. In prima facie aquarij ascẽdit forma uiri prudẽtis, & forma mulieris nẽtis: & significatio eorũ est in cogitatione & labore pro lucro, in paupertate et uilitate. In secũda facie ascendit forma uiri cũ prolixa barba: & significatio eius est intellectus, mansuetudinis, modestiæ, libertatis, & bonorũ morum. In tertia facie ascẽdit uir niger & iratus: et significatio eius est in detectiõe, insolẽtia & impudẽtia.

In pri

In prima facie piscium ascendit uir onera portãs super dorso suo, bene indutus: & significatio eius est in itineribus, & mutatione loci, & solicitudine inquirendi substantiã & uictum. In secunda facie ascendit mulier boni uultus, & ornata: & significatio eius est petendi, & intromittẽdi se de rebus magnis & altis. In tertia facie ascendit uir nudus uel uir adolescens, & iuxta illum puella pulchra, cuius caput floribus ornatum: & significatio eius est ad quietem, & ocium & delectationem, & ad fornicationem & amplexus mulierum. Et hæc de facierum imaginibus hactenus, ultra quas sunt adhuc in zodiaco trecentæ & sexaginta imagines, ad numerum graduum: quarũ formas descripsit Petrus de Ebano. Extra zodiacum sunt etiam figuræ generales, quas descripsit nobis Higinius & Aratus: & plurimæ particulares, pro facierum & graduũ numero ibidem existẽtium, de quibus omnibus dicere nimis longum esset: ex his tamen magis principales habentur, Pegasus qui ualet contra morbos equorũ, & conseruat equites in bello: deinde est Andromacha, quæ conciliat amorẽ inter uirum & uxorem, ita quòd dicitur etiam reconciliare adulteros. Cassiopeia debilia corpora restituit, & membra roborat. Serpentarius fugat uenena, & curat morsus uenenatorum. Hercules uictoriam largitur in bello. Draco cum utraq; ursa reddunt hominem astutũ, ingeniosum, fortem, dijs & hominibus placentem. Hydra confert sapientiam, & diuitias, & resistit uenenis. Centaurus confert sanitatem & longæuam senectutem. Ara conseruat castitatem, redditq; gratum dijs. Cetus reddit amabilẽ, prudẽtem, terra mariq; felicem, facitq; recuperare ablata. Nauis præstat securitatem in aquis. Lepus ualet contra dece-

ptiones

ptiones & insaniam. Canis curat hydropisim, resistit pestilentiæ, & tutum reddit à bestijs & feris. Orion confert uictoriam. Aquila largitur nouos honores, ueteresq; conseruat. Cygnus liberat à paralysi, & febre quartana. Perseus liberat ab inuidia & maleficijs, & præseruat à fulgure & tempestate. Ceruus sanat phreneticos & maniacos. Hæc hactenus dicta sufficiant.

De imaginibus Saturni. CAP. XXXVIII.

Caeterum nunc quas imagines planetis attribuebant, quamuis de his amplissima uolumina apud antiquos sapientes habeantur conscripta, ut non sit opus illas hic narrare, tamen pauculas earum recitabo. Faciebant enim ex operibus Saturni, ipso ascendente, in lapide qui magnes dicitur, imaginem hominis, ceruinum uultum & cameli pedes habentis, super cathedram uel draconem sedentis: in dextra falcem, in sinistra sagittam tenentis: quam quidem imaginem sperabant sibi ad uitæ longitudinē profuturam. Saturnum enim ad uitæ longitudinem conferre probat Albumasar in libro Sadar, ubi etiam narrat quasdam Indiæ regiones Saturno subiectas, hominesq; ibi longæuos ualde fore, nec nisi extremo senio decedere. Item faciebant & aliam ad uitæ longitudinem Saturni imaginē, in sapphiro, hora Saturni, ipso ascendente uel feliciter constituto, cuius figura erat homo senex supra altam cathedram sedens, habens manus supra caput erectas, & in eis piscem tenens uel falcem, & infra pedes eius racemū, caput tectum habens panno nigro uel fusco, & omnes uestes eius nigræ sint uel fuscæ. Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum, & renum morbos, hora scilicet Saturni, ipso ascendente cum tertia facie Aquarij. Faciebant

quoq;

quoq; ex operibus Saturni imaginem ad potestatem crescēdi, ascēdente Saturno in Capricorno, cuius forma erat uir senex baculo innixus, habens in manu falcem decuruam, nigris indutus uestibus: faciebant quoq; imaginem ex aere fusam, Saturno ascendēte in ortu suo, scilicet primo gradu Arietis: uel, quod uerius est, in primo gradu Capricorni: quā quidē imaginē humana uoce loqui confirmant. Faciebant etiam ex operibus Saturni simul atq; Mercurij imaginem ex metallo fusam, ad pulchri hominis formā, quam futura prædicere pollicebantur, faciebantq; eam die Mercurij hora tertia scilicet Saturni, ascendente Geminorum sydere Mercurij domicilio prophetas designante, Saturno & Mercurio coniunctis in Aquario nona cœli plaga, quæ & Deus appellatur. Præterea Saturnus ex trino aspiciat ascendentem, ac Luna similiter, & Sol coniunctionis locum aspiciat: Venus angulum aliquem obtinens sit potens & occidentalis: Mars à Sole comburatur, sed non aspiciat Saturnum neq; Mercurium: Dicebant enim, quòd splendor potentiarum stellarum illarum diffundebatur super hanc imaginem, & loquebatur cum hominibus, & annunciabat eis utilia.

De imaginibus Iouis. CAP. XXXIX.

EX operibus Iouis faciebant ad uitæ longitudinem imaginem hora Iouis, ipso in exaltatione sua feliciter ascendente, in lapide claro & albo, cuius figura erat homo coronatus croceis indutus uestibus, equitans super aquilam uel draconem, in dextra sagittam habens tanquam missurus eam in caput aquilæ uel draconis eiusdem: faciebant & aliam Iouis imaginem eadem opportunitate in lapide albo & claro, præcipue in crystallo: et erat homo

nudus

nudus coronatus, eleuatis & coniunctis manibus, tanquã deprecans, sedens in cathedra quadrupedali, quæ feratur à quatuor pueris alatis, quam quidem imaginem augere felicitatem, diuitias, honorem, & conferre beneuolentiam & prosperitatem, & ab inimicis liberare, confirmant. Faciebant & aliam Iouis imaginem ad religiosam & gloriosam uitam, atq; ad fortunæ dexteritatem: cuius figura erat homo habens caput leonis uel arietis, & pedes aquilinos, croceis indutus uestibus, dicebaturq; Iouis filius.

De imaginibus Martis. CAP. XL.

EX operibus Martis faciebant imaginem hora Martis, ipso ascendente in secũda facie Arietis, in lapide Martiali, præcipue in adamãte: cuius forma erat homo armatus supra leonem equitans, in dextra habens ensem nudum erectum, in sinistra caput hominis gestans. Ferunt huiusmodi imaginem reddere hominem potẽtem in bono & in malo, ita quòd timebitur ab omnibus; & qui gestauerit eam, tribuunt ei uim fascinandi, ita quòd terrebit homines aspectu suo quando irascitur, & liget in stuporem. Faciebant aliam Martis imaginem ad conferendum audaciam, animositatem, & fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus & coronatus, cinctus gladio, in dextra longam gerens lanceam: faciebantq; eam hora Martis, prima Scorpionis facie cum ipso ascendente.

De imaginibus Solis. CAP. XLI.

EX operibus Solis faciebant imaginem hora Solis, prima facie Leonis cum Sole ascendente: cuius forma erat rex coronatus in cathedra sedens, coruum habens in sinu, & sub pedibus globum crocea ueste indutus. Ferunt hanc imaginẽ reddere hominem inuictum & honoratũ,

& incep

& incepta deducere ad finem, ac somnia uana pellere, ualere etiam contra febres & pestem: faciebãtq; eandem in lapide balayo uel rubino, hora Solis, quando ipse in sua exaltatione feliciter ascendit. Faciebãt aliam solis imaginem in lapide adamãte, hora solis, ipso in sua exaltatione ascendente: cuius figura erat mulier coronata cum gestu saltantis & ridentis, stans in curru quatuor equis tracto, habens in dextra speculum uel clypeum, in sinistra baculum super pectus innixum, flammam ignis gestans in capite. Ferunt imaginem hanc reddere hominem fortunatum & diuitem, & ab omnibus dilectum: faciebantq; eandem imaginem in lapide Sardio hora solis ipso ascendente in prima facie leonis, contra passiones lunaticas quæ proueniunt in combustione lunæ.

De imaginibus Veneris. CAP. XLII.

EX operibus Veneris faciebant imaginem, quæ conueniebat ad gratiam & beneuolentiam, hora Veneris, ipsa ascendente in piscibus: cuius forma erat imago mulieris habens caput auis, & pedes aquilæ, in manu sagittã tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem ad amorẽ mulierum in lapide lazuli hora Veneris ipsa ascendente in Tauro: cuius figura erat puella nuda diffusis capillis speculum habens in manu, & collo catenam alligatam, & iuxta eam adolescens pulcher sinistra manu tenens eam per catenam, dextro uero eius aptans capillos, sintq; ambo amicabiliter se intuentes, & circa eas sit puer paruus alatus, ensem uel sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem prima facie Tauri uel Libræ uel Piscium cum Venere ascẽdente, cuius figura erat puella diffusis capillis, longis & albis induta uestibus, laurum, uel pomum, uel

flores

flores in dextra tenens: in sinistra pectinem. Fertur efficere hominem placidum, iucundum, robustum, alacrem, & conferre pulchritudinem.

De imaginibus Mercurij. CAP. XLIII.

EX operibus Mercurij faciebant imaginem hora Mercurij, ipso ascendente in Geminis, cuius forma erat adolescens pulcher, barbatus, habens in sinistra caduceum, uidelicet uirgam, in qua inuolutus sit serpens, in dextra gerens sagittam, pedes habens alatos. Ferunt imaginem hanc conferre scientiam, & facundiam, & solertiam in mercibus atq; lucrum: præterea conciliare pacē & concordiam, & febres curare. Faciebant aliam Mercurij imaginem, ipso ascendente in Virgine, ad beneuolentiam, ingenium, & memoriam, cuius forma erat homo sedens supra cathedrā, uel pauonē equitās, pedes habēs aquilinos, & in capite cristā, & in sinistra gallū tenēs, uel ignem.

De imaginibus Lunæ. CAP. XLIIII.

EX operibus Lunæ faciebant imaginem pro itinerātibus contra lassitudinem, hora Lunæ, ipsa in exaltatione sua ascendente, cuius figura erat homo super baculum incumbens, habens in capite auem, & ante se arborem floridam. Aliam faciebant Lunæ imaginem pro augmento terræ nascentium, & contra uenena, atque infirmitates puerorū, hora Lunæ, ipsa ascendente in prima facie Cācri: cuius figura erat mulier cornuta, equitās supra taurū uel draconē septicipitē, uel cancrū, habeatq; in dextra sagittā, in sinistra speculū, uestibus induta albis uel uiridibus: habensq; in capite duos serpentes cornibus circūuolutos, & cuilibet brachio unū habēs serpentē circūuolutū, & cuilibet pedi unū similiter. Et hæc de figuris planeta

u rum di-

rum dicta sufficiant.

De Imaginibus capitis & caudæ draconis Lunæ. CAP. XLV.

FAciebant etiã imaginem capitis & caudæ draconis Lunæ, scilicet inter circulum aëreum & igneum serpentis effigiem, cum capite accipitris illos circundantem, ad instar Græcæ literæ theta: faciebantq; quãdo Iupiter eũ capite medium cœli obtinebat: quã quidẽ imaginẽ ad successus petitionũ multũ cõferre affirmãt: uolebantq; per eam imaginẽ bonũ ac felicẽ dæmonẽ notare, uolebantq; eum per serpẽtis imaginẽ figurare, hunc enim Aegyptij atq; Phœnices super omnia animalia esse diuinũ animal, atq; eius diuinã naturã celebrãt: quia in eo super cætera animalia spiritus acrior atq; amplior ignis existat: quæ res cùm ex illo celeri gressu ostenditur, sine ullis pedibus manibusq;, uel alijs instrumẽtis, tũ quòd ætatem subinde cũ exuuijs renouat, ac iuuenescit. Caudæ uerò imaginem faciebant consimilem, quando Luna in cauda erat eclipsata, aut à Saturno uel Marte malè affecta: faciebãtq; illã ad anxietatẽ, & infirmitatẽ, & infortuniũ inducẽda: & uocabãt illã malũ geniũ. Talẽ imaginẽ Hebræus quidã incluserat aureo gemmatoq; baltheo, quẽ Blãcha ducis Borbonij filia marito suo Petro Hispaniarũ regi, eius nominis primo (siue conscia, siue ignorans) dono dedit: quo cùm ille cingeretur, serpente succinctus sibi uidebatur: compertóque deinde uim magicam cingulo insertam, eam ob causam uxorem repudiauit.

De im

De Imaginibus mansionũ Lunæ. CAP. XLVI.

FAciebant etiã imagines in singulis mansionibus Lunæ. In prima ad destructionẽ alicuius faciebãt in annulo ferreo imaginẽ hominis nigri, induti cilicio, & præcincti, dextra lanceolam iacientis: sigillabantq; in cera nigra, & fumigabãt storace liquida, & imprecabantur. In secunda contra irã principis, & pro reconciliatione illius sigillabãt in cera alba & mastiche, imaginẽ regis coronati, & fumigabãt cũ ligno aloes. In tertia faciebant imaginẽ in annulo argenteo, cuius mensa erat quadrata, & cuius figura erat mulier bene induta, sedẽs in cathedra, dextra manu super caput suum eleuata, & sigillabãt, & fumigabãt cũ moscho, camphora, & ungula aromatica: hãc prosperitatem fortunæ, & omne bonum elargiri asserebant. In quarta ad uindictam & separationẽ, inimicitiã, & maleuolentiam, sigillabant in cera rubea, imaginẽ militis equo insidentis, in dextra serpentem tenentis, & fumigabant cũ myrrha rubea, & storace. In quinta pro gratia regũ & officialium, & bona receptione, sigillabant ex argento caput hominis, & fumigabant cum sandalo. In sexta ad amorem inter duos ponendum, sigillabant in cera alba duas imagines sese amplexantes, & fumigabant cum ligno aloës & ambra. In septima ad acquirendum omne bonum, sigillabant ex argento, imaginem hominis bene uestiti, manus ad cœlum protendentis, tanquã orãtis & supplicantis, & fumigabãt bonis odoribus. In octaua ad uictoriam in bello, sigillabant ex stanno imaginem aquilæ faciem hominis habentis, & fumigabant cum sulphure. In nona ad inferendam infirmitatem, sigillabãt ex plumbo, imaginem uiri carentis uirga & testibus, manibus oc

bus oculos suos obturantis, & fumigabant cum resina pini. In decima ad iuuandũ partũ, & sanandum infirmos, sigillabant ex auro, caput leonis, & fumigabant cũ ambra. In undecima, ad timorem, reuerentiam, & uenerationem, sigillabant ex lamina aurea, imaginem hominis super leonem equitantis, sinistra manu illius aurem apprehendentis, dextra dardum proferentis, & fumigabant bonis odoribus, & croco. In duodecima ad separationẽ amãtium, sigillabant ex plumbo nigro, imaginẽ draconis pugnantis cum homine, & fumigabant cum pilis leonis, & asa fœtida. In decima tertia pro concordia coniugatorũ, & dissoluendo maleficio coitus, sigillabant utriusq; imagines, uiri in cera rubea, mulieris in alba, & coniungebãt in amplexum, fumigantes cum ligno aloës, & ambra. In decima quarta pro diuortio & separatione uiri à muliere, ex ære rubeo sigillabant imaginẽ canis suam caudam mordentis, & fumigabant cum pilis canis nigri, & cati nigri. In decimaquinta pro acquirenda amicitia & beneuolentia, sigillabant imaginem hominis sedentis, & literas legentis, & fumigabant cum thure & nuce muscata. In decima sexta ad lucrandum in mercibus, ex argento sigillabant imaginem hominis super cathedra sedentis, bilancem in manu tenentis, & fumigabant cum speciebus bene redolentibus. In decima septima contra fures & latrones, cum sigillo ferreo sigillabant imaginem simiæ, & fumigabant cum pilis simiæ. In decima octaua contra febres & dolores uentris, ex ære sigillabant imaginem colubri caudam supra caput tenentis, & fumigabant cum cornu cerui, idémque sigillum ferebant fugare serpentes & uenenata quæque à loco ubi subhumatum fuerit. In decima

cima nona ad facilem partum, & prouocationẽ menstruorum, sigillabant ex ære imaginem mulieris manus suas supra faciem tenentis, & fumigabant cum storace liquida. In uicesima pro uenatione, sigillabant ex stanno imaginẽ sagittarij semihominis & semiequi, & fumigabant cum capite uulpis. In uicesima prima pro destructione alicuius, faciebant imaginem hominis cum duplici uultu, ante & retro, & fumigabant cum sulphure & carabe, & reponebant in pyxide æris, & cum ea sulphur & carabe, & capillos illius cui nocere uoluerãt. In uicesima secunda pro securitate fugientium, sigillabant ex ferro imaginem hominis alatis pedibus, in capite galeam ferentis, & fumigabant cum argento uiuo. In uicesima tertia, ad destructionẽ & deuastationem, sigillabant ex ferro imaginem cati caput caninum habentis, & fumigabant cum capillis canis, & subhumabant in loco ubi nocere prætendebant. In uicesima quarta ad multiplicandum greges armentorum, accipiebant cornu arietis, uel tauri, uel hirci, siue illius armẽti, quod multiplicare uoluerunt, & sigillabant in eo cum sigillo ferreo inurentes, imaginem mulieris lactantis filiũ, & suspendebant ad collum illius armenti, quod erat dux gregis, uel sigillabãt in cornu illius. In uicesima quinta pro salute arborum & meßium, sigillabant in ligno fici, imaginem hominis plantantis, & fumigabant cum floribus fici, & suspendebant ad arborem. In uicesima sexta ad amorem & gratiam, sigillabant in cera alba & mastiche, imaginem mulieris abluentis & pectentis capillos suos, & fumigabant cum rebus bene redolentibus. In uicesima septima ad destruendum fontes, puteos, thermas, & balnea, faciebant ex terra rubea imaginem hominis ala-

ti, uas uacuum & perforatum in manibus tenentis, & co cta imagine, ponebant in uase asam fœtidam, & storacē liquidam, & demergebant aut sepeliebant in puteo, aut fonte, quem destruere uolebant. In uicesima octaua ad con gregandum pisces, sigillabant ex ære imaginem piscis, & fumigabant cum corio piscis marini, & proijciebant in aquam: ubicunque pisces congregare uoluerant. Præterea unà cum imaginibus prædictis, simul inscribebant nomina spirituum, & characteres eorum, & inuocabant, & imprecabantur ad id quod obtinere prætendebant.

De imaginibus stellarum fixarum beheniarum. CAP. XLVII.

C*Aeterum nunc ex operibus stellarum fixarum, ex Hermetis sententia, sub capite Algol faciebant imaginem, cuius figura erat caput hominis, cum longa bar ba, habens collum sanguinolentum. Ferunt conferre euen tus petitionum, reddere gestantem audacem, & magnani mum, conseruare membra corporis illæsa, conferre contra maleficia, & reflectere conatus malos, & incantationes malas in aduersarium. Sub sydere Pleiadum faciebant ima ginem puellæ uirginis, uel figuram lampadis. Fertur augere lumen oculorum, aggregare dæmones, citare uentos, reuelare secreta & abscondita. Sub Aldeboram faciebant imaginem ad similitudinem Dei uel hominis uolantis: con fert diuitias & honorem. Sub hirco faciebant imaginem, cuius figura erat tanquam homo uolens lætari in instrumentis musicis: efficit gestantem gratiosum, & honoratū & exaltatum coram regibus & principibus, & confert contra dolorem dentium. Sub Cane maiore faciebant ima ginem canis leporarij, uel puellæ uirginis. Confert honorem*

rem & beneuolentiam, & gratiam hominum, & spirituum aëreorum, & dat potestatem pacificandi & concordandi reges & principes, & alios homines. Sub Cane minori, faciebant imaginem galli, uel trium puellarum. Confert gratiam deorum, spirituum, & hominum: dat posse contra maleficia, & conseruat sanitatem. Sub corde Leonis faciebant imaginem leonis, uel cati, uel figuram hominis honorati, sedentis in cathedra. Reddit hominem temperatum, aufert iram, & dat gratiam. Sub cauda Vrsæ maioris faciebant imaginem hominis cogitabundi, uel tauri, uel figuram uituli. Valet contra incantationes, & reddit gestantem securum in itineribus. Sub ala Corui faciebant imaginem corui, uel colubri, uel hominis nigri induti nigra ueste. Efficit hominem iracundum, audacem, animosum, cogitabundum, maledicum: & efficit mala somnia, dat posse fugandi dæmones, & congregandi: proficit contra malitiam hominum, & dæmonum, & uentorum. Sub Spica faciebant imaginem auis uel hominis, onusti mercibus. Confert diuitias, facit uincere lites, aufert angustiam & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi uel lupi, uel figuram hominis saltantis. Valet contra febres, & stringit ac retinet sanguinem. Sub Elpheya faciebant imaginem gallinæ, uel hominis coronati & sublimati. Confert beneuolentiam & amorem hominum, & dat castitatem. Sub corde Scorpionis faciebant imaginem hominis armati & loricati, uel figuram scorpionis. Dat intellectum & memoriam: efficit colorem bonum, & auxiliatur contra malos dæmones, & fugat atq; constringit eos. Sub Vulture faciebant imaginem uulturis uel gallinæ, uel hominis itinerantis. Efficit hominem magnanimum

gnanimum & superbum: dat posse super dæmones & bestias. Sub cauda Capricorni faciebant imaginem cerui, uel hirci, uel hominis irati. Dat prosperitatem, & auget diuitias. Hæ sunt imagines quarundam stellarum fixarum, quas iubent insculpi in lapidibus suis sub eis.

De figuris Geomanticis, quæ inter imagines & characteres mediæ sunt, & earundem tabula.

CAP. XLVIII.

Sunt adhuc aliæ quædam figuræ, per numeros, stellarumq́; situs fabricatæ, atque cùm elementis, tum planetis atque signis adscriptæ, quas Geomanticas uocãt, eò quòd Geomantici diuinatores proiecta sortis suæ puncta, per paritatis & imparitatis excessum, in istas figuras reducunt: & ipsæ etiam sub suorum planetarum & signorum dominio insculptæ siue impressæ, imaginum uirtutem potestatémque concipiunt: & sunt istæ figuræ uelut medium inter imagines & characteres. Harum autem figurarum naturas, qualitates, proprietates, conditiones, significationes, & apotelesmata, qui examussim scire desiderat, apud Geomanticorum uolumina requirat. Sunt autem numero non plures quàm sexdecim, quorum nomina & themata sunt hæc:

Figura	Nomen	Elemẽtũ	Planeta	Signũ
* * * *	*Via* *Iter*	Aqua	☾	♌
* * * * * * * *	*Populus* *Congregatio*	Aqua	☾	♑
* * * * * *	*Coniunctio* *Coadunatio*	Aër	☿	♍

* * * * * *	*Carcer* *Constrictus*	Terra	♄	♓
* * * * * *	*Fortuna maior* *Auxilium maius* *Tutela intrans*	Terra	☉	♒
* * * * * *	*Fortuna minor* *Auxilium minus* *Tutela exiens*	Ignis	☉	♉
* * * * * *	*Acquisitio* *Cõprahẽsum intus*	Aër	♃	♈
* * * * * *	*Acquisitio* *Cõprahẽsum extrà*	Ignis	♀	♎
* * * * * * *	*Lætitia* *Ridens* *Sanus* *Barbatus*	Aër	♃	[illegible]
* * * * * * *	*Tristitia* *Damnatus* *Transuersus*	Terra	♄	♏
* * * * *	*Puella* *Mundus facie*	Aqua	♀	♎
* * * * *	*Puer* *Flauus* *Imberbis*	Ignis	♂	♈
* * * * * * *	*Albus* *Candidus*	Aqua	☿	♋
* * * * * * *	*Rubeus* *Ruffus*	Ignis	♂	♊
* * * * *	*Caput* *Limen intrans* *Limen superius*	Terra	☊	♍
* * * * *	*Cauda* *Limen exiens* *Limen inferius*	Ignis	☋	♐

De imaginibus, quarũ figura est nõ ad similitudinẽ alicuius figuræ cœlestis, sed ad similitudinẽ illius, quod desiderat animus operantis. CAP. XLIX.

Est & adhuc alius imaginũ modus, nõ secundũ similitudinẽ figurarũ cœlestiũ, sed secundũ similitudinẽ illius, quod desiderat animus operãtis, cuius sunt effigies & uestigia. Sic ad amorẽ fabricamus imagines se inuicem amplectentes: ad discordiã, se percutiẽtes: ad inferẽdã uerò calamitatẽ, uel destructionẽ, uel impedimentũ, uel homini, uel domui, uel urbi, uel alteri rei, conficimus imagines distortas, confractas in membris & partibus, ad similitudinẽ & figurã eius rei, quam destruere uoluerimus uel impedire. Et iubẽt Magi in fundẽdis uel sculpẽdis imaginibus, ĩscribere sibi nomẽ sui effectus: & hoc in dorso, quãdo malus, ut destructio: in uentre, quãdo bonus, ut amor: præterea in fronte imaginis nomẽ speciei uel indiuidui, quam designat imago; uel propter quẽ, siue cõtra quem fabricata est. Rursusq; in pectore nomẽ signi uel faciei ascẽdẽtis, & eius domini: etiã characteres, atq; suorum angelorũ nomina. Iubẽt præterea in fabricãda imagine imprecationẽ illius effectus ad quẽ cõficitur, debere non taceri, quæ quidẽ omnia etiã Magnus Albertus in speculo suo affirmat. Cõfectis uerò imaginibus secundũ diuersas eius uirtutes, ipsi diuersimodè utũtur: aliquãdo enim suspendũtur uel alligãtur corpori: aliquãdo sepeliũtur sub terra, uel sub flumine: aliquãdo suspenduntur in camino super fumũ, uel ad arborẽ, ut moueãtur à uẽto: aliquãdo capite sursum: aliquãdo deorsum: aliquãdo in aquã feruentẽ mittuntur, uel in ignẽ. Dicũt enim quòd quatenus imaginũ operarij ipsã imaginẽ afficiũt, eatenus illã similes passiones inferre his,

quibus

quibus adscripta est, prout illud animus operātis dictauerit: quemadmodū legimus Nectanabū Magū nauiū imagines cereas eo modo & artificio cōfecisse, ut cùm ipse imagines mergebat in aquā, hostiū suorū naues in mari simili modo mergebātur, atq; periclitabātur. Cōstellationes uerò ad huiusmodi imagines & cōsimiles obseruādas, docet nos ea pars Astrologiæ, quæ De electionibus inscripta est.

De obseruationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundam eiusdem imaginum. CAP. L.

MOdò narrabo tibi obseruationes corporū cœlestiū, quæ requirūtur ad practicā aliquarū eiusmodi imaginū. Sic ad fortunandū aliquem cōficimus imaginē, in quā hæc fortunata sunt, scilicet illius significator uitæ, uitæq; datores, & signa, & planetæ: fortunemus præterea ascēdēs, & mediū cœli, & eorū dominos. Itē locū Solis, & locū Lunæ: partē fortunæ, atq; dominum cōiunctionis uel præuētionis ante suā natiuitatē factæ, planetas maleuolos deprimēdo. Si uerò ad calamitatē imaginē fabricare uoluerimus, è cōuerso agemus, atq; quæ hîc fortunata, ibidē infortunata locemus, stellas maleuolas erigēdo. Simili modo fac pro fortunādo loco aliquo, uel regione, uel ciuitate, uel domo. Similiter pro destruēdo, uel impediēdo aliquo supradictorū, fiat imago sub ascensione illius rei, quā destruere uel impedire uolueris, & infortunabis dominū domus uitæ illius, dominū ascendētis, & Lunā, dominū domus Lunæ, & dominū domus domini ascendētis, & domū decimā, & dominū eius. Pro adaptatione autem loci alicuius, pone fortunas in ascēdēte eius: & in domo prima, & decima, & secūda, & octaua, fortunabis dominū ascēdētis, & dominū domus Lunæ. Ad fugandū uerò animalia certa à ce

ta à certis locis, ut in eis generari, uel habitare, uel persiste re nō poßint, fiat imago sub ascēsione illius animalis, quod fugare uoluerimus, & ad similitudinē illius: ut si fugare uelimus scorpiones ab aliquo loco, fiat imago scorpionis, ascēdēte signo Scorpionis cū Luna, & infortunabis ascen dēs, & dominū eius, & dominū domus Martis: & infor tunabis dominū ascēdētis in octaua: & iungātur aspectu maleuolo, opposito, uel quadrato: & inscribatur in ima gine nomē ascēdētis, & domini eius, & Lunæ nomē, & nomē domini diei, & nomen domini horæ: & fiat fouea in medio loci, à quo eos pellere uolueris: & afferatur in il la de terra accepta ex quatuor angulis loci eiusdem, & se peliatur ibidē imago, capite deorsum, imprecādo siue pro ferendo: Hæc est sepultura scorpionū, ut non ingrediantur istū locū: & sic de similibus. Itē pro lucro fiat imago sub ascēdēte natiuitatis hominis, uel sub ascēsione illius loci, cui lucrū addicare uolueris, fortuna ascēdēs, & dominum eius: & facias dominū domus secūdæ, quæ est domus sub stantiæ, iunctū cū domino ascendentis in trino uel sextili: sitq; inter eos receptio, fortunabis undecimā, & dominū eius, & octāuā: & si poteris, pone partē fortunæ in ascen dente, uel secunda, & sepeliatur imago in loco illo, uel de feratur ab illo, cui lucrū addicare uoluerimus. Itē pro con cordia & amore fiat imago in die Iouis, sub ascendēte na tiuitatis illius, quē uis amari, fortuna ascēdēs, & decimā: & abscōde malos ab ascēdente: & habeas dominū deci mæ & undecimæ planetas fortunæ, iūctos domino ascen dētis, ex trino uel sextili cū receptione: deinde fac aliā ima ginē, uidelicet pro illo, quē uis incitare ad amandū: cōside ra si sit amicus, uel sodalis illius, quē uis amari: & si sic, fi at ima

anima eleuata in alicuius desiderij excessum, arripit ex se horam & opportunitatem magis conuenientem, & efficacem: super qua fabricata cœli figura, potest tunc Astrologus in ea iudicare, & planè cognoscere de eo quod quærens, ipse scire cupit, atq; desiderat. Quia uerò non semper humano animo, sed etiam, quod diximus, aliorum spirituum ministerio sortes nonnunquam diriguntur, nec semper dispositus est uatis animus ad eum, quem diximus, passionis excessum: hinc apud ueteres mos erat, ante sortis proiectionem sacra quædam præmittere, quibus diuinas intelligentias & spiritus ad sortem rectè dirigendam aduocabant. Quantulamcunq; ergo præsagij sortes huiusmodi portendunt, non ex casu & fortuna sit oportet, sed ex causa spirituali, cuius ui mouetur phantasia, aut manus sortem mittentis, trahentísue, siue illa uis prodeat ab anima operãtis, per magnũ affectus sui excessum, siue ab influxu & opportunitate cœlesti, siue à numine quodam, aut spiritu altrinsecus adsistente atq; mouente: siue hæ sortes sitæ sint in talorũ iactu, siue in tesserarum impulsu, siue in occursu uersiculorum, quales erãt olim sortes Homericæ & Vergilianæ, de quibus legimus apud Aelium Spartianum, olim Hadrianum quæsisse, quo animo in se esset Traianus Imperator, & obuenisse illi hos Vergilianos uersus:

Quis procul ille autem, ramis insignis oliuæ
Sacra ferens? nosco crines, Lucanaq; menta
Regis Romani, primam qui legibus urbem
Fundauit, Curibus paruis, & paupere terra,
Missus in imperium magnum.

Quibus uersiculis in spem potiundi imperij non frustra euasit. Similiter & apud Hebræos, & penes nos Christi

& sepeli in medio domus illius qui petit rẽ, sub significatore fortunato fortuna forti: sitq; facies imaginis primæ uersus Septentrionẽ, uel potius uersus locũ ubi moratur ille, apud quẽ est quod petitur. Vel si contingat petentẽ pergere ad eũ, apud quẽ est res petita, deferat imagines secum, quousq; pergit. Et fit etiã imago somniorũ, quæ posita sub capite dormientis, uera somnia efficaciter præstat, de quacũq; re animus iã antea deliberauerit. figura illius est figura hominis dormiẽtis ĩ sinu angeli, qua facies ascẽdẽte Leone, Sole in Ariete nona domũ tenente: tum in pectore hominis inscribes nomẽ desiderati effectus, in capite autẽ angeli, nomẽ intelligẽtiæ solis. Fit eadẽ imago ascẽdẽte Virgine, Mercurio in Ariete in nona domo fortunato, aut ascẽdẽtibus Geminis Mercurio fortunato, & in Aquario nonam tenente: sitq; à Saturno felici aspectu receptus, inscribiturq; nomẽ spiritus Mercurij. Fit etiã ascẽdẽte Libra in Venere in Geminis, in nona domo à Mercurio recepta, inscribẽdo angelũ Veneris: Et fit adhuc eadẽ imago ascẽdẽte Aquario, Saturno in exaltatione sua, quæ est in Libra, nonã feliciter poßidente: & inscribitur angelus Saturni. Fit adhuc etiã ascendẽte Cancro, Luna in Piscibus à Ioue & Venere recepta, & in nona domo feliciter cõstituta, & inscribitur spiritus Lunæ. Et fiunt etiã annuli somniorum mirabilis efficaciæ: & sunt annuli Solis & Saturni, & cõstellatio eorũ est, quãdo Sol aut Saturnus in exaltationibus suis in nona domo ascendũt, & quãdo Luna Saturno iungitur in nona domo, & in eo signo, quod fuit nona domus natiuitatis: & inscribitur annulis nomẽ spiritus Solis uel Saturni: & infigitur lapis sua imagine insculptus, radice aut planta subiecta, secundum regulam quam alibi tradidi

tradidimus: & hæc de imaginibus dicta sufficiāt, nā plura eiusmodi nūc per teipsum inuestigare poteris. Illud autē scias, nihil operari imagines eiusmodi, nisi uiuificētur ita, quòd ipsis aut naturalis, aut cœlestis, aut heroica, aut animastica, aut dæmoniaca, uel angelica uirtus insit, aut adsistat. At quis modò animā dabit imagini, aut uiuificabit lapidē, aut metallū, aut lignū, aut cerā? atq; ex lapidibus suscitabit filios Abrahæ? Certè nō penetrat hoc arcanum ad artificē duræ ceruicis, nec dare poterit illa, qui nō habet: habet autem nemo, nisi qui iā cohibitis elemētis, uicta natura, superatis cœlis, progressus angelos, ad ipsum archetypum usque transcendit, cuius tunc cooperator effectus, potest omnia, sicut de hoc dicemus in sequentibus.

De characteribus, qui ad cœlestiū normā imitationēq; fabricati sunt, & quomodo ex Geomāticis figuris deducūtur, cū eorundē tabula. CAP. LI.

CHaracteres etiā habēt cōmunitatem suā ex radijs cœlestiū, secūdū certū numerū in se inuicē peculiari quadā proprietate cōiectis: quæ quidē cœlestia, sicut in diuersis radiorū suorum ictibus inter se aliter atque aliter incidentibus, diuersas conspirāt uirtutes: sic etiā characteres, iuxta diuersas eiusmodi radiorū cōcursus aliter atque aliter protracti, diuersas subito nāciscūtur operationes: sæpe etiā multo efficaciores, quàm physicaliū cōmixtionū proprietates. Veri autē characteres cœlorū, ipsa est scriptura angelorū, quæ apud Hebræos uocatur scriptura Malachim, per quā in cœlo sunt descripta & significata omnia cuilibet sciēti legere. Sed de his in posterioribus. Iā uerò etiā characteres ex Geomāticis figuris fabricant, uario modo singularū pūcta inter se colligātes, & iuxta earundē figurati

rationũ rationẽ ex quibus formati fuerint, planetis atq; si gnis illis attribuẽtes, horũq; fabricã sequẽs tabula exponet.

CHARACTERES LVNAE.

Ab uia

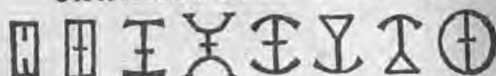

A populo

CHARACTERES MERCVRII.

A cõiũctiõe

Ab albo

CHARACTERES VENERIS.

Ab amißiõe

A puella

CHARACTERES SOLIS.

A fortuna maiore

A fortuna minore

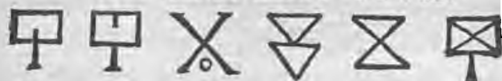

CHARACTERES MARTIS.

A rubeo

A puero

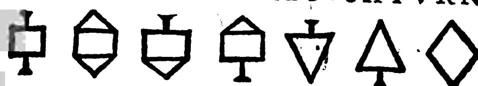
CHARACTERES IOVIS.

Ab acquisitione

A lætitia

CHARACTERES SATVRNI.

A carcere

A tristitia

CHARACTERES CAPITIS DRACONIS.

CHARACTERES CAVDAE DRACONIS.

De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur. CAP. LII.

Diximus superius esse quendã imaginũ modũ, nõ ad similitudinẽ imaginũ cœlestiũ, sed secundum æmula

tionē eius, quod deſiderat animus operātis: id pari ratione etiā de characteribus quibuſdā intelligēdū eſt. Sunt ſiquidē nihil aliud characteres huiuſmodi, quàm imagines malè dearticulatæ, habētes tamē quandā probabilem ſimilitudinem cū imagine cœleſti, aut cum eo, quod cupit animus operātis, ſiue id ſit à tota imagine, aut à certa aliqua illius nota totā imaginē exprimēte. Quemadmodū characteres Arietis & Tauri, à cornibus formamus tales: ♈. ♉. Geminorū, ab amplexu: ♊. Cācri, à progreſſu & regreſſu: ♋. Leonis, Scorpionis, & Capricorni, à cauda ♌. ♏. ♑. Virginis, à ſpica: ♍. ♍. Libræ, à bilance: ♎. Sagittarij, à ſagitta: ♐. Aquarij, ab undis: ♒. Et Piſcīū, à piſcibus: ♓. Simili ratione character Saturni tractus eſt à falce: ♄. [symbol]. Iouis à ſceptro: ♃. [symbol]. Martis à dardo: ♂. Solis à rotūditate & aureo fulgore: ☉. [symbol]. Veneris à ſpeculo: ♀. Mercurij à caduceo: [symbol]. ☿. Lunæ à creſcentis decreſcentisq; cornibus: ☽. Ex iſtis deinceps iuxta mixtiones ſignorū, & ſtellarū, naturarumq; cōſtituūtur etiā characteres mixti: ut triplicitatis igneæ, [symbol]. terreæ, [symbol]. āereæ, [symbol]. aqueæ, [symbol]. Similiter iuxta centum & uiginti planetarū coniunctiones totidē cōplexi ſiue cōpoſiti characteres multiplicibus figuris reſultāt: ut Saturni & Iouis, ſic ſcilicet, [symbol]. uel ſic, [symbol]. uel ſic, [symbol]. Saturni & Martis, [symbol]. uel ſic, [symbol]. Iouis & Martis: [symbol]. uel ſic, [symbol]. Saturni, Iouis, & Martis: [symbol]. uel ſic, [symbol]. Et ſicut hæc de duobus & tribus exemplificata ſunt, ita etiā de reliquis & pluribus formari debēt: eadēq; ratione cæterarū imaginū cœleſtiū, in aliqua facie uel gradu ſignorū aſcendentiū characteres ad ſimilitudinem imaginis quàm cōpendioſè protrahendi ſunt, ſicuti in his quæ

ſecūd

ſecūdū uiā imitationis fiūt ad id quod deſiderat animus operātis: ut ad amorem, figuræ ſibi permixtæ, ſeinuicem cōplectentes, ſibi inuicem obedientes: ad odiū uerò cōtrario, ſeinuicem auertentes, impugnātes, diſpares, & diſſolutæ. Cæterū nūc quos characteres Hermes adſignauerit ſtellis fixis & behenijs, nō pigebit huc adpingere: sūt autē tales:

Caput Algol. Ala Corui.

Pleiades. Spica.

Aldebaram. Alchameth.

Hircus. Elpheia.

Canis maior. Cor Scorpij.

Canis minor. Vultur cadens.

Cor Leonis. Cauda Capricorni.

Cauda Vrſæ.

Quòd nulla diuinatio sine Astrologia sit perfecta. CAP. LIII.

Loquuti sumus in præcedentibus, de uarijs diuinationum generibus: sed illud animaduertendum est, omnia hæc Astrologiæ usum, canonesq; sibi deposcere, ueluti clauem ad omnium arcanorum notitiã pernecessariam: omniaq; diuinationum quarumcunq; genera, sic in ipsa Astrologia suas radices & fundamenta habent, ut absq; hac parum aut nihil uideantur adferre. Ipsa tamen Astrologica diuinatio, quatenus cœlestia sunt causæ, & signa, omnium eorum quæ sunt & fiunt in istis inferioribus, ex solo situ & motu corporum cœlestium, quæcunq; occulta aut futura sunt, illorum certißimas largitur demonstrationes, de quibus plura dicere hic locus nõ exigit, cùm de hac scientia ab antiquis ingentia uolumina scripta sunt, & palam omnibus extant. Itaq; siue corpus, siue uultum, siue frontem, siue manum inspiciat Physionomus, siue somnium, siue auspicium coniectator scrutatus fuerit, si rectũ futurum sit iudiciũ, cœli figura pariter scrutanda erit, ex cuius indicijs, unà cũ similitudinũ signorumq; cõiecturis, ueridicæ significatorum nascantur opiniones. Quòd si etiam prodigium aliquod apparuerit, cœli figura erigenda erit, scrutanda etiam quæ præcesserunt in reuolutionibus annorum, ex magnis coniunctionibus & eclipsibus: deinde etiã cõsiderandæ principũ, gentiũ, regnorũ, urbiũ, ubi hæc apparuerint, natiuitates, origines, intronizationes, fundationes, reuolutiones, profectiones, directiones, & quæ ex eis sunt, atq; in quem cuiusq; locum cœlestis figuræ, hæc ceciderint: ut ex his omnibus tandem rationabilem, & uerisimilimam harum rerum uenemur significationem. Eadem serie,

ſerie, minori tamen labore, etiam in ſomniorum expoſitionibus incedendum eſſe perhibent. Quinetiam qui furore alienati futura prædicunt, non niſi per aſtra, horúmue inferiora inſtrumenta agitati, id faciunt: unde & illorum uaticinia tandem etiam ad cœleſtia adaptanda ſunt: quemadmodum apud Lucanum legimus Tuſcum uatem:

Fulminis edoctum motus, uenasq; calentes
Fibrarum, & motus errantis in aëre pennæ.

Poſt luſtratam urbem, poſt mactatam uictimam, poſt inſpecta exta, tandem ex cœleſtiū ſyderum diſpoſitionibus, protuliſſe ſententiam. Iam uerò etiam ipſa Geomantia ſortilegiorum accuratiſſima, quæ per puncta terræ, aut alterius ſuperficiei, uel caſu, uel ui quadam inſcripta diuinatur, illa primum ad figuras reducit cœleſtes, uidelicet ad eas ſedecim, quas ſuperius nominauimus, ex eorum proprietatibus & rationibus, Aſtrologico more iudicium formans. Atq; huc ſpectant, quæcunq; naturalium ſortilegiorum diuinacula, quorum uis aliunde eſſe non poteſt, quàm à cœlo, atq; ab animo illa operantis: ſiquidem quicquid in his inferioribus aliquo motu mouetur, agitatur, & producitur, neceſſe eſt ſuperiorum motus, influxusq; imitari, ad quos uelut ad radices, & cauſas, atq; ſigna, cùm reductum fuerit, eorundem nobis tunc ex Aſtrologicis regulis indicat ſententiam. Hinc teſſeræ, tetracedron, hexacedron, octocedron, dodecacedron, icocedron, certis numeris, ſignis, atq; ſtellis, opportunis temporibus, ſub cœleſtium influxibus fabricatæ, & inſcriptæ, mirandā diuinandi, prædicendíque ſuis iactibus obtinent uirtutem, ceu qualem Præneſtinæ illæ teſſeræ, in quibus Romanorum fata contenta fuiſſe leguntur.

De sorte, & quando, ac unde illi diuinationis uirtus contingat. CAP. LIIII.

QVæcunq; per sortem diuinationes, ac euentuū humanorum fiunt prædictiones, præter sortem causā certè aliquam sublimem, & latentem, & occultam habere necesse est, quæ quidem non erit causa per accidens, qualem Aristoteles fortunam descripsit. Siquidē in serie causarum, cùm secundum Platonicos causa per accidens nunquam poßit esse prima & sufficiens causa, oportet nos altius speculari, & inuenire causam, quæ effectum ipsum cognoscat, atq; intendat. Hanc autem non in corporea natura, sed in substantijs immaterialibus, & incorporeis, quæ re uera sortem administrant, & ad ueritatis indicium dispensant, collocare necesse est: ut in humanis animis, aut separatis spiritibus & dæmonibus, aut in cœlestibus intelligentijs, uel in ipso deo. Quòd autem in humana anima esse poßit sufficiens potestas & uirtus, ad sortes eiusmodi dirigendas, ex eo patet, quia inest animæ nostræ diuina uirtus ac similitudo, omniumq; rerum appræhensio & potestas. Et sicut in libro primo diximus, omnes res habent naturalem obedientiam ad ipsam, & de neceßitate habent motum & efficaciam ad id quod desiderat anima forti desiderio: & omnes uirtutes & operationes rerum naturalium & artificialium obediunt illi, quādo fertur in magnū excessum sui desiderij & omnes sortes cuiuscunq; generis, tunc adiuuant talis animæ appetitum, & acquirunt sibi mirabiles præsagiorum uirtutes, cùm ab illa, tum ab opportunitate cœlesti, in illa hora, qua ipsam huiusmodi appetitus excessus maximè inuadit. Et hæc eadem ratio, est etiam radix omnium Astrologicarum quæstionum, quoniā anima

anima eleuata in alicuius desiderij excessum, arripit ex se horam & opportunitatem magis conuenientem, & efficacem: super qua fabricata cœli figura, potest tunc Astrologus in ea iudicare, & planè cognoscere de eo quod quærens, ipse scire cupit, atq; desiderat. Quia uerò non semper humano animo, sed etiam, quod diximus, aliorum spirituum ministerio sortes nonnunquam diriguntur, nec semper dispositus est uatis animus ad eum, quem diximus, passionis excessum: hinc apud ueteres mos erat, ante sortis proiectionem sacra quædam præmittere, quibus diuinas intelligentias & spiritus ad sortem rectè dirigendam aduocabant. Quantulamcunq; ergo præsagij sortes huiusmodi portendunt, non ex casu & fortuna sit oportet, sed ex causa spirituali, cuius ui mouetur phantasia, aut manus sortem mittentis, trahentisue, siue illa uis prodeat ab anima operātis, per magnū affectus sui excessum, siue ab influxu & opportunitate cœlesti, siue à numine quodam, aut spiritu altrinsecus adsistente atq; mouente: siue hæ sortes sitæ sint in talorū iactu, siue in tesserarum impulsu, siue in occursu uersiculorum, quales erāt olim sortes Homericæ & Vergilianæ, de quibus legimus apud Aelium Spartianum, olim Hadrianum quæsisse, quo animo in se esset Traianus Imperator, & obuenisse illi hos Vergilianos uersus:

Quis procul ille autem, ramis insignis oliuæ
Sacra ferens? nosco crines, Lucanaq; menta
Regis Romani, primam qui legibus urbem
Fundauit, Curibus paruis, & paupere terra,
Missus in imperium magnum.

Quibus uersiculis in spem potiundi imperij non frustra euasit. Similiter & apud Hebræos, & penes nos Christi

anos, non improbantibus quibusdam Theologis, sortes ex psalmorum uersiculis capiuntur. Sunt & alia plura sortiū genera, & sunt sortes humanæ, quæ nihil habent diuinationis apud ueteres, & apud nos obseruatæ, etiam legibus commendatæ in deligendis magistratibus, inuidiæ uitandæ causa, de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit, sed illa nostri propositi non existunt. Quæ uerò diuinæ ac sacræ sortes sunt, ad oracula & religionem spectantia, de his in sequenti libro disseremus: modò illud uos admoneam, quantumcunq; præsagij, diuinationis, aut uaticinij, sortes habere comperiantur, non propter hoc quòd sortes sunt illud habent, sed per uirtutem alicuius sublimioris operationis ipsis adiunctam.

De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones poëtarū, & philosophorum. CAP. LV.

COelum corporaq; cœlestia cùm ipsa uim habeant, & influxum, ac manifestam operationem in ista inferiora, necesse est ea esse animata: siquidem operatio à puro corpore prouenire minimè potest. Habere igitur mundum ipsum animam, corporaq; cœlestia similiter, & illā quidem intelligentem, omnes nobilissimi tum poëtæ, tum philosophi affirmant. Hinc Marcus Manilius in Astronomicis ad Augustum canit:

Manilius.

Hoc opus immensi constructum corpore mundi,
Membraq; naturæ diuersa condita forma,
Aëris, atq; ignis, terræ, pelagiq; iacentis,
Vis animæ diuina regit: sacroq; meatu
Conspirat deus, & tacita ratione gubernat.

Item Lucanus:

Lucanus.

Aëre libratum uacuo qui sustinet orbem,

Totius

Totius pars magna Iouis.

Et Boëthius: Boëthius.

Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per consona membra resoluis.
Quæ cùm secta, duos motus glomeratur in orbes,
In semet reditura meat, mentemq; profundam
Circuit, & simili conuertit imagine cœlum.

Et Vergilius omnis Philosophiæ plenißimus, sexto Aeneidos canit: Maro.

Principio cœlum, & terras, camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra,
Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.
Inde hominum, pecudumq; genus, uitæq; uolantum,
Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus:
Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quid enim hi uersus aliud uelle uidentur, quàm mundum non modò habere spiritum & animam, sed etiam mentis diuinæ esse participem, atq; omnium inferiorum originẽ, uirtutẽ, uigoremq;, ab ipsa mundi anima dependere? Hoc Platonici omnes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Trismegistus, hoc Aristoteles, Theophrastus, Auicẽna, Algazeles, omnesq; Peripatetici fatẽtur, atq; confirmãt.

Idem confirmatur ratione. CAP. LVI.

HAbet mundus, habent cœli, habent stellæ, habent elementa animam, cum qua causant animã in istis inferioribus, atq; mixtis. Habẽt etiam spiritum, ut in priori libro diximus, qui mediante anima sua, adest corpori: nam cùm mundi corpus totum quoddam est corpus, cuius

particulæ sunt omnium animantium corpora, atq; quāto totum partibus est perfectius & nobilius, tanto mundi corpus perfectius nobiliusq; est singulorum animantium corpore: absurdum foret, quòd imperfecta quæq; corpuscula, & mundi particulæ, & uilissima quæq; animalcula, muscæ & uermiculi, uita digna sint, uitam possideant, animam habeāt, mundum ipsum integrum, perfectissimū, totale, ac nobilissimum corpus, neq; uiuere, neq; animam habere. Non minus absurdum est, cœlos, stellas, elementa, quæ singulis uitam, animamq; largissimè præbent, ipsos uita, animaq; carere: sitq; planta, uel arbor quæuis, nobilioris conditionis, quàm cœlum, quàm stellæ, quàm elemēta, quæ naturaliter sunt sua causa. Quis enim, nisi uitæ insors, terram & aquam neget uiuere, quæ ex se innumerabiles arbores, plantas, animantesq; generant, uiuificant, nutriunt, augent? quod uel manifestissimè apparet in sponte nascentibus, & in his quibus semina corporalia desunt. Neque enim possent elementa eiusmodi uiuētia generare, & nutrire, si ipsa uita animaq; carerent. Dicent fortè aliqui, uiuentia eiusmodi non ab anima terræ uel aquæ, sed ex cœlestium animarum influxibus progigni. His respondent Platonici, non posse accidens generare substantiam, nisi forte ut instrumentū proximæ substantiæ subijciatur. Dicunt autem proximæ substantiæ, quia instrumentum ab artifice remotum, non mouetur ad artis effectum: sic etiam cœlestes illi influxus cùm sint accidentia quædam, à suis uitalibus substantijs, siue ab ipsa uita longè remota, uitalem substantiam in istis inferioribus non generabunt. Et Mercurius in Tractatu quem de communi inscripsit, inquit: Totum quod est in mundo, aut crescendo aut decrescēdo moue

mouetur. Quòd autē mouetur, id propterea uiuit: & cùm omnia moueantur, etiam terra, maximè motu generatiuo & alteratiuo, ipsa quoq; uiuit. Si quis autem cœlos dubitet uiuere, inquit Theophrastus, is non censetur philosophus: & qui negat cœlum animatum esse, ita ut motor eius non sit forma eius, totius philosophiæ fundamenta destruit. Viuit itaq; mundus, habetq; animam, & sensum, si quidem uitam dat plantis, quæ ex semine non gignuntur, & sensum præbet animalibus, quæ nō gignūtur per coitū.

Quòd anima mundi, ac cœlestes animæ sint rationales, ac mentē participantes diuinā. CAP. LVII.

QVòd etiam animæ quas diximus, rationem habeant, ex eo patet. Nam cùm uniuersa dictarum animarum opera perpetuo quodam ordine inter se conspirāt, necessarium est, non casu, sed ratione regantur: quibus rationibus cūctas suas operationes ad certa dirigant & perducant. Necesse est enim terram rationes habere terrenorum, & aquam aqueorum: similiter in cæteris, quibus singula suo tempore, loco, & ordine procreantur, & sæpe læsa recreantur. Non ergo terræ animam, ueluti abiecti cuiuspiam corporis animam censent philosophi, sed rationalem, insuper intelligere, & esse deam. Absurdum præterea foret, cùm nos nostrorū operum possidemus rationes, animas cœlestes, ipsamq; animam uniuersi, suorum rationes non habere. Quòd si (ut inquit Plato) mundus ab ipso bono quàm optimus effici poterat, est effectus, erit certè non solum uitæ, sensus, & rationis, sed etiam intelligentiæ, mentisq; particeps: siquidem perfectio corporis, anima est, & illud corpus perfectius est, quod perfectiorem habet animam. Necesse ergo est, cùm cœlestia corpora perfe-

ctissim

ctissima sint, perfectissimas etiam habeant animas. Sunt igitur intellectus mentisq; participes, quod Platonici etiã ex ordinis tenorisq; eorundem perseuerantia comprobãt: quia motus cùm sit natura sua liber, præuaricari facilè potest, ac uicissim peruagari, nisi intellectu menteq; regatur: & ea quidem perfecta, electissimam uiam, atq; optimum finem ab initio præuidente: quæ quidem mens perfecta, quia potentissimæ adest animæ, qualis est anima mũdi, & quales sunt animæ corporum cœlestium, & elemẽtorum, procul dubio ordinatissimè & perfectissimè adscriptum sibi opus gubernat: siquidem potentissimæ animæ corpora non resistunt, & mens perfecta non uariat consilium. Est itaq; anima mundi, uita quædã unica omnia replens, omnia perfundens, omnia colligans & connectens, ut unam reddat totius mũdi machinam: sitq; uelut unum monochordum, ex tribus generibus creaturarum, intellectuali, cœlesti, & incorruptibili reboans, unico flatu tantummodo, & unica uita.

De nominibus animarum cœlestium, eorundemq; dominio in hunc inferiorem mundum, uidelicet hominem. CAP. LVIII.

ANimarum autem cœlestium nomina, multa admodum sunt, atq; diuersa, pro multijuga earum in ista inferiora potentia atq; uirtute: à quibus diuersa nomina sortitæ sunt, quibus ueteres in eorum hymnis & inuocationibus usi sunt. Circa quod aduertendum, quòd unaquæq; eiusmodi animarum, iuxta Orphicam theologiam, duplicem dicitur habere uirtutem: unam in cognoscendo positam: alteram in uiuificando & regendo corpus suum essesitam. Hoc modo in sphæris cœlestibus, priorem illam uirtu

uirtutem uocat Orpheus Bacchum, alteram appellat Musam. Hinc non inebriatur per aliquem Bacchum, qui suæ Musæ prius copulatus non fuerit. Itaq; nouem Bacchi, circa nouem Musas designantur. Unde in nona sphæra ponit Orpheus Bacchum Cribronium, & Musam Calliopen: in cœlo stellato Picionium, & Vraniam: in cœlo Saturni, Amphietum & Polyhymniã: in cœlo Iouis, Sabasiũ, & Terpsichoren: in cœlo Martis, Bassarium atq; Clio: in cœlo Solis, Trietericum & Melpomenen: in cœlo Veneris, Lysium & Erato: in cœlo Mercurij, Silenum & Euterpen: in cœlo Lunæ, Bacchum Lyæum, & Thaliam Musam. Similiter & in sphæris elementorum, animas nominat hoc modo: In igne ponit planetam & auroram: in äere, fulminatorem Iouem & Iunonem: in aqua, Oceanum & Thetym: in terra, Plutonem & Proserpinam. Animam uerò mundi, siue totius uniuersi, uocant magi Iouẽ mundanum: mentem uerò mundi, Apollinem nuncupãt: naturam mundi, Mineruam. Præterea in igne Vulcanũ: in aqua Neptunum: & nominabant ipsos diuersis nominibus. In syderibus quoque Zodiaci, duodecim ponebant Pythagorici particulares deos, siue animas in cordibus eiusmodi syderum sitas, atque exinde totum sydus regentes: scilicet in corde Arietis, Pallas particularis: in corde Tauri, Venus particularis: Geminorum, Phœbus particularis: Cancri, Mercurius: Leonis, Iupiter: Virginis, Ceres: Libræ, Vulcanus: Scorpionis, Mars: Sagittarij, Diana: Capricorni, Vesta: Aquarij, Iuno particularis: in corde Piscium, Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his uersibus:

Lanigerum Pallas, Taurum Cytheræa tuetur,

Formosus

Formosus Phœbus Geminos, Cyllenius Cancrum,
Iuppiter & cum matre deûm regit ipse Leonem,
Spiciferæ est Virgo Cereris, fabricataq; Libra
Vulcano, pugnans Mauorti Scorpius hæret:
Venantemq; Dianæ uirum: sed partis equinæ
Atq; angusta fouet Capricorni sydera Vesta:
Et Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrum est:
Agnoscitq; suos Neptunus in æquore Pisces.

Ipseq; antiquißimus Orpheus ad Musæum scribens, ampliora istis enumerat cœlorum numina, eorundemq; uaria nomina, respectusq;, & officia adsignans, singulaq; proprijs hymnis compellans. Nemo ergo putet hæc malorum & decipientium dæmonum nomina esse, sed naturalium, diuinarumq; uirtutum, à uero deo in ministerium & utilitatem hominis, qui eis uti sciuerit, mundo distributarum. Ipsaq; antiquitas singulis his numinibus singula hominis membra adscripsit: utputa aurem Memoriæ, quã & Vergilius Phœbo dedicat, inquiens: Cynthius aurem Vellit, & admonuit. Sic dextram fortitudinis signaculum, & per quam iuramentum fit, Numa Pompilius narrante Liuio, Fidei consecrauit. Digiti sub Mineruæ tutela sunt: & genua Misericordiæ data, hinc ea flectunt ueniam precantes. Vmbilicum aliqui Veneri uelut luxuriæ sedem dedicant: alij qui omnia membra ad ipsum ueluti centrum referũt, Ioui illũ consecratũ perhibẽt. hinc in Iouis Hammonis tẽplo, umbilici effigies celebrabatur. Multa alia prosequuntur ueteres, etiã minima quæq; mẽbra, & articulos, suis numinibus adscribẽtes: quæ si recte intelligantur, & uera his præsidẽtia cognoscãtur numina, nihil eorum est à debita pietate alienũ, cùm & sacra eloquia testẽtur, membra omn

bra omnia nostra à supernis uirtutibus regi, de quibus am pliora in sequēti libro dicemus, nec membra solummodo, sed & quæcunq; hominum exercitia, suis numinibus distributa sunt: ut uenationes Dianæ, bella Palladi, agricultura Cereri, de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyrium:

Sunt calami matri diuûm, sunt tympana curæ,
Fœmineiq; chori: dura atq; horrentia bella
Pallas amat: nemora & saltus uenatibus apti
Dianam capiunt: Iunoniq; humidus aër
Debetur: Cereriq; seges: perquirit Osyrim
In latis Nili ripis fidißima coniunx.

De septem mundi gubernatoribus planetis, eorũdemq; uarijs nominibus, magicis sermonibus deseruientibus. CAP. LIX.

PRæterea septem illos mundi gubernatores (ut uocat Hermes) Saturnũ, Iouẽ, Martẽ, Solẽ, Venerẽ, Mercuriũ, & Lunã, uarijs nominibus & epithetis nuncupabant, inuocabãtq;. Saturnũ uidelicet uocãtes Cœliũ, falcigerum, patrem deorum, dominum temporis, dominum altum, magnũ, sapientẽ, intelligentẽ, ingeniosum, reuolutorẽ longi spatij, semen magnæ profunditatis, arcanæ contẽplationis autorẽ, in cordibus hominum cogitationes magnas imprimentẽ uel deprimentẽ, omnia destruentẽ & conseruantẽ, uim & potestatẽ subuertentẽ, & constituentẽ, abscõditorũ custodẽ & ostensorẽ, facientẽ amittere & inuenire autorẽ uitæ & mortis. Sic Iupiter dictus, quasi iuuãs pater, rex cœlicolum, magnanimus, tonãs, fulminator, inuictus, altipotens, magnipotens, bonus, fortunatus, dulcis, mitis, bonæ uolũtatis, honestus, mũdus, bene ambulãs, & Saturnus. Iupiter.

in hon

in honore, dominus lætitiæ & iudiciorum, sapiens, uerax, ostensor ueritatis, iudex omnium, omnes excellens in bonitate, dominus diuitiarum & sapientiæ. Mars ipse dicitur Mauors, bellipotens, cruentus, sanguineus, armipotēs, ensifer, magnanimus, audax, indomitus, generosus, fulmineus, fortis potentiæ, & impetuosæ festinationis, contra quem nemo defendere se potest, si ei obstare uelit, qui fortes & potentes destruit, & reges de suis sedibus deponit, dominus caloris & potentiæ, dominus igneæ calefactionis, & planeta sanguinis, qui corda litigantium incendit, eisq; audaciam præstat & tribuit. Sol uocatur Phœbus, Diespiter, Apollo, Titan, Pean, Phanes, Horus, Osiris, ut est in oraculo illo:

Mars.

Sol.

Sol, & Osiris item, Dionysius, Horus, Apollo,
Rex & item, retinet lucis qui & noctis habenas,
Qui uentos, qui dat imbres, qui tempora mutat,
Stellarum summus rex, immortalis & ignis.

Dicitur etiam Arcitenens, ardens, igneus, aureus, flammiger, radiosus, ignicomus, auricomus, oculus mūdanus, lucifer, multifidus, omnitenens, creator lucis, rex stellarū, dominus magnus, bonus, fortunatus, honestus, mundus, prudens, intelligens, sapiens, fulgens super uniuersum mundum, gubernans & uiuificans omnia corpora animam habentia, princeps mundi, sub se omnes stellas detinēs, omnium stellarum lumen & uirtutem sua propinquitate obfuscans, comburens, & superans, tamen ex lumine & splendore suo omnibus lumen & splendorem tribuens, uocatúrque in nocte Dionysius, in die autem Apollo, quasi mala pellens. Ideóque Athenienses illum Alexicacon, & Homerus Vlion uocauerunt, hoc est, malorum

malorum expulsorem. Vocatur autē Phœbus à specie & nitore, & Vulcanus ab ignea uiolentia: quia uis eius ex multis ignibus constat. Dicitur autem sol, quia omnium stellarū lucem continens: hinc ab Assyrijs אֲדַד Adad, quod solū significat: & ab Hebræis שֶׁמֶשׁ Schemesch, quod propriū interpretatur. Venus uocatur domina, alma, formosa, siderea, candida, pulchra, placida, multipotēs, fœcunda domina amoris & pulchritudinis, seculorum progenies hominumq; parēs initialis, quæ primis rerum exordijs sexuum diuersitatem geminato amore sociauit, & æterna sobole hominum animaliumq; genera quotidie propagat, regina omniū gaudiorum, domina lætitiæ, amicabilis ductrix, amica, misericors & bonæ receptionis, perpetuo semper mortalibus benefica, dulcē matris affectionē miserorū casibus tribuens, humani generis sospitatrix, nullum temporis momentum dimittens suis beneficijs uacuum nec ociosum, omnia uirtute sua deuinciens, faciens humiliari altum depresso, forte debili, nobile uili, omnia rectificans & coæquans uocaturq; Aphrodita, quia in omni sexu, in omni animo reperitur: & dicitur Lucifera, quasi lucem ferens, Solis annos ducens ad lucem: & uocatur Hesperus, quādo solem subsequitur, & uocatur Phosphorus, quasi per omnia conducens quantumcunq; ardua. Mercurius dicitur filius Iouis, præco deorum, interpres superum, Stilbon, serpentiger, caducifer, alipes, facundus, lucrificus, sapiens, rationabilis, robustus, strenuus, potēs in bono & malo, notarius solis, nuncius Iouis, utrorunq; deorum superûm & inferûm commeator, masculus cum masculis, fœmina cum fœminis, utroq; sexu fœcundißimus: & Lucanus uocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Her-

Venus.

Mercurius.

mes, hoc est interpres, omnem obscuritatem elucidans, & aperiens quæ in penetralibus recondita sunt. Luna uocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proserpina, Hecate, menstrua, semiformis, noctiluca, errans, silens, bicornis, sospitatrix, noctiuaga, cornigera, regina cœli, summa numinum, prima cœlitum deorum dearumq́;, regina manium, elementorum omnium domina; cui respondent sydera, redeunt tempora, seruiunt elementa: cuius nutu spirant fulmina, germinant semina, crescunt germina, frugum parens initialis, Phœbi soror, lucens & fulgens, deferens lucem de uno planetarum ad alium, cuncta numina sua luce collustrans, stellarum uarios meatus cohibens, solis ambagibus incerta lumina dispensans, domina magnæ pulchritudinis, domina pluuiorum & aquarum, datrix diuitiarum, nutrix hominum, gubernatrix omnium statuum, pia & misericors, terra mariq́; homines protegens, fortunæ tempestates mitigans, cum fato dispensans, omnia terræ nascentia enutriens, lucos diuersos inerrans, laruales impetus cōprimens, terræ claustra cohibens, cœli luminosa culmina, maris salubria flumina, inferûm deplorata silētia nutibus suis dispensans, regens mundum, calcans tartarum, cuius maiestatem perhorrescunt aues cœlo meantes, feræ montibus errantes, serpentes solo latentes, beluæ ponto natantes. Cæterum de his & similibus stellarum planetarumq́; nominibus, epithetis, cognomentis & inuocamentis, qui plura scire uelit & curiosius illa scrutari, is ad Orphicos hymnos se conferat, quos re uera qui intellexerit, magnam naturalis magiæ intelligentiam consecutus erit.

Quòd

Quòd humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas uires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundum intelligibilem, fitq; similis spiritibus & intelligentijs sublimioribus. CAP. LX.

COelestes animæ uirtutes suas corporibus cœlestibus influunt, quæ deinde illas huic sensibili mundo transmittunt: Non enim ab alia causa quàm à cœlesti, terreni orbis uirtutes proueniunt. Hinc Magus per illas operaturus, utitur inuocatione astuta superiorum, uerbis mysteriosis, & locutione quadam ingeniosa, trahēs unum ad aliud, ui tamen naturali per quandam conuenientiam inter illas mutuam, qua res sponte sequuntur, siue quandoq; trahuntur inuitè. Hinc dicit Arist. lib. VI. Mysticæ philosophiæ. Quòd ubi aliquis ligando aut fascinando inuocet solem aliásue stellas, orans ut cooperentur operi desiderato, non sol aut aliæ stellæ sermonem illum audiunt, sed mouentur aliquo modo ex colligantia quadam naturali & mutua serie, qua partes mundi sunt sibi mutuò subordinatæ, habentq; consensum mutuum, propter magnam unionem earundem. Sicuti in corpore humano, membrum unū mouetur percipiendo motum alterius: atq; in cythara, mota una chorda, mouetur & altera. Sic quādo aliquis mouet aliquam partem mundi, mouentur & aliæ percipiendo motum illarū. Cognitio itàq; dependentiæ rerū sese subsequentium, est fundamentum omnis mirabilis operationis, quæ necessario requiritur ad uim attractionis superiorum uirtutum exercēdam. Verba autē hominū, res quædam sunt naturales: & quia partes mūdi naturaliter se inuicem trahūt & in se mutuo agūt, idcircò Magus inuocans per uerba,

operatur per uires naturæ aptas, quædã amore unius ad aliam ducendo aut trahendo propter sequelã unius rei ad alteram, aut repellendo propter odium unius ad aliam, ex rerũ contrarietate & differẽtia, uirtutũq; multitudine: quæ licet sint contrariæ aut differentes, perficiunt tamen partẽ unã: quandoq; etiã dominio quodã cogit res uirtute cœlesti, quoniã non est alienus à cœlo. Homo ergo, si quis recipit impreßionẽ alicuius ligationis aut fascinationis, non recipit secundũ animã rationalem, sed sensualem: & si qua parte sui patitur, secundũ animalẽ submundanãq; patitur. Non enim ratione cognoscentem & intelligentẽ trahere possunt, sed tantum sensu illam impreßionem & impetũ concipientẽ, quatenus cœlestiũ influxu, & rerũ mundanarũ cooperatiõe, spiritus animalis hominis afficitur ultra dispositionẽ suã pristinã aut cõnaturalem: quẽadmodũ filius mouet patrẽ ad labores etiã uel inuitũ seruandi alendiq; illius gratia, quãuis fatigetur: et appetitus dominãdi mouet ad iracundiã aliosq; labores adipiscendi dominij causa. Et indigentia naturæ, & timor paupertatis, mouent ad optãdũ diuitias. Et ornatus mulieris pulchritudoq;, incitamẽtũ est ad illius concupiscentiã. Et harmonia prudentis musici uarijs paßionibus mouet audientes: quorum alij sponte sequuntur consonantiã artis, alij etiã gestu sese conformant, etiã inuitè, quia sensus illorũ captiuatus est, ratione sese ad hæc non intendente. Sed has species fascinationũ & ligationũ non admiratur uulgus nec detestatur, ob consuetudinem: admiratur autẽ alias physicas, quoniam ignorat, & non consueuit illis. Hinc incidunt in errores, putãtes supra naturam aut contra illã esse, quod est à natura & secundũ illã. Sciendũ igitur, quòd unumquodq; superius mouet suũ

proxi

proximũ inferius, in suo gradu & ordine, non solũ in corporibus, sed etiam in spiritibus. Sic anima uniuersalis mouet animas paticulares: et anima rationalis agit in sensualem, & illa in uegetabilem: & quælibet pars mundi agit in aliã, & unaquæq; est apta moueri ab alia: & quælibet pars mundi huius inferioris patitur à cœlis secundũ naturã aptitudinẽq; suã, uelut pars una corporis animalis patitur ab alia. Et mũdus superior intellectualis, mouet omnia infra se, quandoquidẽ continet omnia eadẽ entia à primo ad postremũ quæ mundi inferiores. Corpora itaq; cœlestia mouent corpora elementaris mundi, cõposita, generabilia & sensibilia à concauo ad centrũ, per essentias superiores perpetuasq; et spiritales pẽdẽtes ab intellectu primario, qui est intellectus agẽs: sed & uirtute à deo per uerbũ eius insita, quod uerbum Chaldæi Babyloniæ sapientes, uocãt causam causarũ, quoniã ab eo producuntur entia, etiã ipse intellectus agẽs ab eo secundus. Id autẽ propter unionẽ uerbi huius cũ autore primo, à quo omnia existentia uere producũtur. Verbum igitur, id est, simulacrũ dei: intellectus agens, est simulacrũ uerbi: anima est simulacrũ intellectus: uerbũ autẽ nostrum est simulacrũ animæ, per quod agit in res naturales naturaliter, quoniã natura opus illius est. Et unũquodq; istorum perficit suũ subsequens, sicut pater filiũ: & nullũ posterius existit sine priore: sunt enim inter se dependentia, dependentia quadã ordinata, ita quòd quando corrũpitur posterius, reuertitur ad proximũ prius, donec perueniat ad cœlos, deinde ad animã uniuersalẽ, postea ad intellectũ agentem, quo omnes aliæ creaturæ existunt, quiq; existit in autore principe, quod est uerbum creans, ad quod tandẽ omnia reuertuntur. Oportet igitur animam nostram

Quid speculãdum ei, qui opus mirandum uult operari.

uolentem operari aliquod opus mirandũ in istis inferioribus, speculari suum principiũ, ut ab illo roboretur, illustretur, uimq; agẽdi recipiat per singulos gradus ab ipso autore primo. Igitur data est opera, ut magis contẽplemur animas stellarũ quàm corpora: magis mundũ supercœlestẽ intellectualem, quàm cœlestẽ corporeũ: quoniã ille est nobilior, quãuis etiã hic insignis & præliminaris ad illum existat: & sine quo medio, nõ possit superioris illius influxus consequi. Verbi gratia: Sol rex stellarum luce plenissimus, recipit illã à mundo intelligibili super omnes alias stellas, quoniam anima sua illius intelligibilis splendoris capacior existit. Quapropter, qui solis attrahere cupit influxũ, oportet illũ contẽplari Solẽ, non tãtum speculatione exterioris luminis, sed etiã interioris. Atq; hoc nemo potest, nisi redeat ad ipsummet animum Solis, euadatq; illi assimilis, uisuq; intellectuali cõpræhendat illius intelligibile lumen, sicuti oculo corporeo sensibile lumen: hic nanq; illius splendore implebitur, et lumẽ eius, quod est hypotypus, à superno orbe impressus, in se suscipiet: cuius illustratione indutus, uerè illi par, & tanquã subleuamẽto adiutus, supremã illã claritatẽ, omnesq; eius participes formas pro uoto intellectus consequetur. Cumq; hauserit lumẽ gradus supremi, tunc anima illius accedet ad perfectionẽ, assimilabiturq; spiritibus Solis, attingetq; uirtutes & illustrationes uirtutis supernaturalis, illarũq; potestate fruetur, si nacta fuerit fidẽ in autore primo. In primis igitur implorare oportet opẽ & assensum ab autore primo: neq; id ore tantũ, sed & cũ gestu religioso & supplici animo, etiã abunde, incessanter & integre orantes, ut ille illustret mentẽ, dimoueatq; tenebras animabus superexcrescentes propter corpus.

LIBRI II. FINIS.

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO,

Hermanno ab vvyda, Principi electori, vvestphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi, Domino suo gratiosissimo Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesheym.

ST ueterum magorum nobilis admodum sententia (Princeps illustrißime) nulla in re nobis in hac uita magis elaborandum esse, quàm ut ab animi nobilitate, quo deo proximè accedimus diuinamq; induimus naturam, minime degeneremus, nequando inani otio torpescens animus, ad terreni corporis fragilitatem, carnisq; uitia resoluatur, illumq; tāquàm proiectum per peruersarū cupiditatum tenebrosa præcipitia perdamus. Quare nos ita animum instituere decet, ut ipse per semet dignitatis suæ nobilitatisq; memor dignum aliquod seipso & cogitet semper, & faciat, & operetur. Hoc autem solum & maxime præstat nobis diuinæ scientiæ notio, quando eius maiestatis recordatione diuinis semper studijs occupati, res diuinas per omnia horarum momenta sagaci ac peruigili inquisitione contemplamur, & per singulos creatorum gradus ad ipsum usq; archetypum ascendentes, ab illo rerum omnium inerrabilem haurimus uirtutem: quam qui negligunt, naturalibus & mundanis tantummodo confidentes, hi solent uarijs sæpe erroribus ac fallentijs confundi, & à malis dæmonibus sæpißime falli. Diuinorum autem intelligentia purgat mentem erroribus, redditq; diuinam, uirtutem operibus nostris infallibilem præstat, & malorum omnium

dæmonum fraudes & obstacula longe propellit, illosq; simul imperio nostro subijcit, etiam bonos angelos & uniuersas mũdi uirtutes in nostrum ministerium cogit, attracta uidelicet ab ipso archetypo operum nostrorum uirtute, ad quem quum ascendimus, necesse est omnem creaturam nobis obedire, totusq; nos sequitur cœlestium chorus. Nam (ut inquit Homerus) nullus deorum ausit in suis sedibus permanere moto Ioue: Statimq; tunc regit (ut ait Aristophanes) per aliquem deorum, cui iussa capessere phas est, qui tunc ex officio suo petitiones nostras pro uoto nostro exequatur. Cum itaq; (Princeps illustrißime) diuinus atque immortalis tibi datus sit animus, qui cum diuinæ prouidentiæ benignitas, procliue fatum, & naturæ liberalitas te taliter dotarunt, ut mentis acumine, & sensuum incolumitate, rerum naturalium amœna spectacula, sublimesq; cœlorum ædes difficilimosq; rerum diuinarum adytus intueri, scrutari, contemplari, discernere, & dijudicare ualeas: tantarum uirtutum tuarum necessitudine tibi deuinctus, debitor sum, etiam quæ diuinæ ac ceremonialis magiæ mysteria sine fictione didici, ueris sententiarum definitionibus sine inuidia communicare, & intelligentiam eorum non abscondere, quicquid de his Isiaci Aegyptiorum ueteres sacerdotes, ac Chaldæi Babyloniorum prisci uates, atq; Cabalistæ Hebræorum diuini sapientes, tum Orphici, Pythagorici & Platonici, Græcorum profundißimi philosophi, tum Indorum Bragmani, Aethiopum Gymnosophistæ, ac nostræ religionis intemerati theologi tradiderũt, & qua uerborum ui, qua signaculorum potentia, quibus benedictionũ & imprecationum carminibus, qua obseruationum uirtute tam stupenda & admiranda prodigia olim operati fuerint, in hoc tertio Occultioris philosophiæ libro tibi intimantes, & quæ uetustatis squalore obsita, & obliuionis caligine uelut Cimmerijs tenebris hucusq; inuoluta iacuerunt, ad lucem exponẽtes. Plenũ igitur nunc & integrũ his tribus libris Occultioris Philosophiæ siue Magiæ tibi reddimus opus, quod nos peruigili cura atq; animi pariter & corporis labore cũ maximo etiam conatu perfecimus, sermone licet incultum, re tamen plane arduißimum.

Quare hanc unam ueniam me præfatum uolo, ne orationis gratiam, sermonisq; elegantiam in his libris requiras, quos olim iuuenili ætate, cum esset adhuc sermo rudis informisq; oratio, scripsimus: atq; nunc non orationis contextum, sed sententiarum seriem duntaxat recognouimus: minus enim elegantiæ sermonis studuimus, succedente in eius locum ubertate materiæ. Satisq; nos officio nostro perfunctos esse arbitror, si quæ de Magiæ arcanis referre polliciti sumus, pro uirili nostra præstiterimus, & à munere tibi debito conscientiam nostram liberauerimus. Sed cum nullũ mihi dubium sit, conspiraturos contra me multos nasutulos sophistas, ex his qui se dei nepotes diuinitate plenißimos iactant, & de Sibyllæ folijs sibi iudicium arrogant, qui hæc nostra (cum ob dißimiles suis labris lactucas, insuetumq; suis naribus amaricinum, tum etiam ex olim concepti aduersum me odij scintillis ægrè sub cinere latentibus) nouo incendio iudicare & damnare aggressuri sint, etiam priusquàm quicquam eorum legerint aut omnino recte perceperint. Idcirco (Princeps illustrißime sapientißimeq; antistes) hoc opus à me tuarum uirtutum meritis adscriptum, & iam tuum effectum, insuper tuæ censuræ subijcimus, & protectioni tuæ commendamus, ut si improbi & perfidi sophistæ, crassa liuoris & calumniandi insania illud arrodere uelint, ipsum tuæ discretionis perspicacia ac iudicij candore, feliciter protegas atq; defendas. Vale felicißime.

HENRICI COR. AGRIPPAE De occultiore philosophia, siue de Magia

LIBER III. ET VLTIMVS.

De necessitate, uirtute & utilitate religionis. CAP. I.

EMPVS *est nunc ad altiora nos conuertere, & ad eam Magiæ portionem, quæ nos docet callere & scire leges religionum: & quomodo ueritatem religione diuina debeamus adipisci: & quomodo animum & mentem, qua sola possumus ueritatem compræhēdere, rite debeamus excolere. Est enim Magorum uulgaris sentētia, quòd nisi mens atq; animus bene ualuerint, corpus bene ualere non posse. Tunc autem esse hominem uere sanum, quando anima & corpus ita copulantur, & inter se conueniunt, ut firmitas mentis & animi, corporis uiribus nō sit inferior. Firmam autem & robustam mentem (ut inquit Hermes) consequi non aliunde possumus, quàm à uitæ integritate, à pietate, à diuina deniq; religione. Religio enim sacra mentem purgat, redditq; diuinam: iuuat etiam naturam, naturalesq; roborat uirtutes, quemadmodū medicus corporis iuuat sanitatem, & agricola terræ uirtutē adiuuat. Quicunq; uero religione relicta naturalibus tantū confidunt, solent à malis dæmonibus sæpissime falli. Ex intellectu autem religionis, contemptus medelaq; nascitur uitiorum,*

uitiorum, & contra malos dæmones tutamentum. Deniq; nil deo gratius & acceptius, quàm homo perfectè pius ac uere religiosus: qui tam homines cæteros præcellit, quàm ipse à dijs immortalibus distat. Debemus nos igitur prius quidem purgatos offerre & cõmendare diuinæ pietati & religioni, & tunc diuinũ illud ambrosianũ nectar (nectar inquam, quod Zacharias propheta appellat uinum germinans uirgines) sopitis sensibus, tranquilla mente expectare, laudantes & adorantes, supercœlestem illum Bacchũ, summum deorum, & sacerdotum antistitem, regenerationis autorem, quem bis natum ueteres cecinere poëtæ, à quo tam diuinissimi riui in corda nostra emanant.

De silentio & occultatione eorum, quæ secreta in religione sunt. CAP. II.

QVicunq; igitur nunc in hac scientia studere affectas, tam sacrum dogma intra secreta religiosi pectoris tui penetralia silentio tegito, & constanti taciturnitate celato. Sermonem enim tanta numinis maiestate plenissimum (ut inquit Mercurius) irreligiosæ mentis est multorum conscientiæ publicare: & diuinus Plato præcepit, non esse populo inuulganda, quæ sacra & arcana in mysterijs sunt. Pythagoras quoq; & Porphyrius sectatores suos silentio religioso consecrabant. Orpheus etiam ab his quos sacrorum ceremonijs initiabat, silentij iusiurandum cum terribili quadam religionis autoritate exegit, ne religionis secreta prophanis auribus proderentur: unde in carmine de uerbo sacro canit: Orpheus.

Vos qui uirtutem colitis, uos ad mea tantum
Dicta aures adhibete, animosq; intendite uestros.
Contrà qui sacras leges contemnitis, hinc uos

Effugite,

Effugite, procul hinc miseri, procul ite prophani.
Tu uero qui diuina specularis, & alta
Mente capis Musæe, uoces complectere, & illas
Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.
Hocq; iter ingressus, solum illum suspice mundi
Ingentem autorem, solum interituq; carentem:
Quem nos præsenti quis sit, sermone docemus.

Maro. *Apud Vergilium etiam de Sibylla legimus:*

Aduentante dea, procul ô, procul este prophani:
Conclamat uates: totoq; absistite luco.

Hinc & in sacris Eleusinæ Cereris celebrandis, initiati solum admittebantur, agente hoc præcone, qui procul esse prophanum uulgus acclamabat. & apud Esdram legimus idem præceptũ, de Hebræorũ Cabalistis arcanis, his uersibus explicatum: Tradas eos libros sapientibus de populo, quorũ corda scis capere posse et seruare secreta hæc. Idcirco religiosa Aegyptiorũ uolumina & ad ceremoniarum arcana pertinentia, ex charta hieratica, hoc est sacrata cõficiebantur: in his literas ignorabiles perscribebãt, quas sacras uocant. Macrobius, Marcellinus & cæteri, hieroglyphicas appellari tradunt: ne scilicet à prophanis eiusmodi scripta nosci possent, quòd etiã Apuleius testatur his uerbis: Peracto inquiẽs sacrificio, de opertis adyti, profert quosdam libros, literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiusmodi animalium, concepti sermonis cõpendiosa uerba suggerentes: partim nodosis, & in modum rotæ tortuosis, capreolatimq; condensis apicibus, à curiositate prophanorũ, lectione munita. Silentes igitur & occultantes quæ secreta in religione sunt, erimus eius scientiæ digni discipu-

Tertullian*. li. Silentij enim fides (ut inquit Tertullianus) religionibus debetur:*

debetur: qui uero secus agũt, periculo sunt proximi. Vnde Apuleius, de arcanis sacrorũ: Dicerẽ si dicere liceret, cognosceres si liceret audire, sed parẽ noxam contraherẽt aures & linguæ temerariæ curiositatis. Sic legimus Theodotum trægœdiarum poëtam, cum nonnulla ex Iudaicæ scripturæ mysterijs, ad fabulam quandam referre uellet, luminibus priuatum. Theopompus quoq; qui cœperat nonnulla ex lege diuina tranferre in Græcam linguam, turbatione mentis quadam & animi ilico perculsus est: unde postea magnopere deum orans, quare id sibi contigisset, responsum accepit per somniũ, quia res diuinas lenocinio inquinaret, in publicũ promulgaret. Numenius etiã quidam occultorum curiosior, offensam numinũ contraxit, quòd Eleusinæ deæ sacra interpretãdo euulgauisset. Somniauit enim Eleusinas deas habitu meretricio ante apertũ lupanar prostantes, quod cum admiraretur, iratè respõderunt, ab ipso se aditu pudicitiæ suæ ui abstractas, & paßim adeuntibus prostitutas: per quod admonitus est, ceremonias deorũ minime inuulgandas esse. Ideo antiquorum studium semper fuit, dei & naturæ sacramenta inuoluere, & uarijs ænigmatibus obtegere: quã legem sic obseruarũt Indi, Brachmanes, Aethiopes, Persæ, Aegyptij. Hinc Mercurius, Orpheus, omnesq; antiqui uates, & philosophi, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoxenus, Ammonius, inuiolabili fide seruarunt. Hinc Plotinus, & Origenes, cæteriq; Ammonij discipuli, ut narrat Porphyrius in libro de educatione & disciplina Plotini, iurarunt ne Magistri dogmata ederent: & quia Plotinus, uiolato iureiurando Ammonio præstito, sacramenta publicauit, in transgreßionis pœnã, ut nõnulli adserunt, horrendo pediculorum edulio cõsum-

Apuleius.

ptus

ptus est. Ipse etiam Christus dum adhuc in terris ageret, ea lege & ratione loquutus est, ut tantummodo secretiores discipuli intelligerent mysterium uerbi dei, cæteri autem solas parabolas sentirent: præcipiens insuper non dandum sanctum canibus, nec margaritas exponendas porcis. Ideo inquit propheta: Abscondi in corde meo eloquia tua, ut non peccem tibi. Non decet itaq; arcana quæ inter paucos sapientes solo ore communicanda sunt, publicis committere literis. Quare ueniam mihi dabitis, si multa eaq; potiora, ceremonialis magiæ arcana sacramenta, silentio fuerim prætergressus. Satis autem me facturum arbitror, si ea quæ scitu necessaria sunt, referemus, atq; uos ab huius libri lectione non abeatis mysteriorum illorum omnino inanes: sed ea lege hæc uobis communicata sunto, qua Dionysius adstringit Timotheum, uidelicet, ut ab his qui percipiunt, indignis non exponantur arcana, sed inter sapientes collecta, ea qua decet reuerentia custodiantur. Illud præterea uos in hoc initio admonitos esse uolo, quòd quemadmodum ipsa numina detestantur publica atq; prophana, amantq; secreta, sic experimentum omne magicum fugit publicum, quærit occultari, silentio roboratur, propalatione autem destruitur, nec completus inde sequitur effectus. Patiuntur enim hæc omnia iacturam, cùm loquacibus & incredulis animis ingeruntur. Oportet igitur magicum operatorem, si fructum inde consequi uelit, secretum esse, ac nullis neq; opus suum, neq; locum, neq; tempus, neq; desiderium, neq; uoluntatem suam propalare: nisi aut præceptori, aut coadiutori, siue socio, qualem etiam oportebit esse fidelem, credentem, & taciturnum, & à natura, aut institutione dignificatum, Siquidem ipsa etiam

socij

focij loquacitas, incredulitasq;, atq; indignitas, in omni operatione effectum impedit atq; disturbat.

Quæ dignificatio requiratur, ut quis euadat in uerum Magum, & mirandorum operatorem. CAP. III.

CIrca principium primi libri huius operis, loquuti sumus qualem oporteat esse magũ: nunc uero narrabimus rẽ arcanã, necessariã, & secretã, unicuiq; qui in hac arte operari affectat, quæ est principiũ & complementum & clauis omniũ magicarũ operationum: & ipsa est dignificatio hominis ad hanc tã sublimem uirtutem ac potestatem. Requirit enim hæc facultas in homine mirandam dignificationẽ: ipse enim qui in nobis est intellectus, summa mens animæ, solus est mirandorum operator: qui cũ fuerit nimio carnis demersus cõmercio, & circa sensibilem corporis animam occupatus, nullũ meretur diuinarũ substantiarum imperiũ: ideoq; multi frustra hanc artẽ prosequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tantã celsitudinem nitimur, duo potißimũ meditari: unum uidelicet qua ratione affectus carnales, caducumq; sensum, materialesq; paßiones deseramus. Alterũ qua uia, & quo modo ad purum ipsum intellectũ, deorumq; uirtutibus coniunctum ascendamus, sine quibus haud feliciter unquam ad rerum secretarum scrutinia, atq; admirabilium operationum uirtutem scandere poßumus. In his enim tota cõsistit dignificatio, quam præstant natura, meritum, & ars quædam religiosa, naturalis dignitas: ipsa est corporis organorumq; optima dispositio, animam ipsam nulla craßitudine obscurans: nec ullo tumultu, aut humore præueniens: & hæc prouenit à situ, motu, lumine, & influentia corporum, animarumq;

cœlest

cœlestiū, quæ in genesi cuiusq; uersantur: ut sunt quorum nona domus per Saturnū, Solem, Mercuriumq; fortunata est. Mars etiā in nona domo spiritibus imperat. Sed de his copiosè tractatur in libris astrorū. Qui uero talis nō fuerit, necesse est, ut naturæ defectum educatione, optimoq; regimine, & rerum naturalium prospero usu, recompenset, quousq; omni perfectione intrinseca & extrinseca cōpletus euadat. Hinc tanta diligentia cauetur in lege Mosaica de sacerdote, ut sit impollutus à mortuo, à muliere uidua, à menstruata: quòd sit liber à lepra, à fluxu sanguinis, ab hernia, sitq; integer in omnibus membris: non cæcus, nō claudus, non gibbus, nō naso deformi. Et Apuleius in Apologia sua dicit, puerum magico carmine diuinationi initiandum, oportere eligere sanum, incolumē, ingeniosum, decorum, integrum, animo solertem, & ore facundum, ut in eo diuina potestas quasi bonis ædibus uersetur: atq; ipse pueri animus cito expertus, ad diuinitatem suam redigatur. Meritoria autem dignitas duobus perficitur, doctrina uidelicet & opere. Doctrinæ finis est, uerum cognoscere. Oportet ergo, sicut circa principium primi libri dictū est, in tribus illis facultatibus eruditum & expertum esse: deinde sublatis impedimentis, animam ipsam contemplationi penitus admouere: & in seipsam couertere. Inest enim nobis ipsis rerum omnium apprǽhēsio & potestas. Prohibemur autem quo minus his fruamur, per paßiones ex generatione nobis obstantes, per imaginationes falsas, & appetitus immoderatos: quibus expulsis, subito adest diuina cognitio atq; potestas. Operatio autem religiosa, non minorem efficaciam sortitur, quæ sæpe etiam se sola efficax est ad acquirendam nobis deificam uirtutem. Tanta enim est uirtus

sacrorum

sacrorum operum rite factorum exhibitorumq́; , ut etiam licet non intellecta, piè tamen & integrè obseruata, stabiliq́; fide credita, non minorem habeant efficaciam, nos diuina potestate decorare. Quæ uero arte religionis acquiritur dignitas, ipsa religiosis quibusdam ceremonijs, & expiationibus, cōsecrationibus, sacrisq́; ritibus perficitur ab eo, cuius spiritum publica religio consecrauit: qui potestatem habet impositionis manuum, & initiandi uirtute sacramentali, ex qua imprimitur character diuinæ uirtutis atq; potestatis, quem uocant diuinum consensum, quo homo diuina natura subnixus, & quasi cœlitum consors effectus, insitam numinis gerit potentiam: & hic ritus inter ecclesiastica sacramenta relatus est. Si igitur nunc fueris homo sacra religionis mente perfectus, qui pie constantißimeq́; de religione sentias, & sine hæsitatione credas, fuerisq́; talis cui autoritas sacrorum, naturaq́; præ cæteris contulerint dignitatē, quem numina minime cōtemnant, poteris orando, consecrando, sacrificando, inuocando, uirtutes spirituales atq; cœlestes attrahere, & rebus tuis quibus uelis imprimere, omneq́; scientiæ magicalis opus ea ipsa uiuificare. Quisquis autem præter autoritatem officij, absq; sanctitatis & doctrinæ merito, præter naturæ educationisq́; dignitatē aliquid in magicis operari præsumpserit, sine fructu laborabit, ac se simul & credentes sibi decipiet: ac numinum indignationem cum periculo incurret.

De duobus ceremonialis Magiæ adminiculis, religione & superstitione. CAP. IIII.

D*Vo sunt quæ regunt omnem ceremonialis Magiæ operationem, religio uidelicet & superstitio. Religio ipsa, est diuinorum aßidua cōtemplatio, pijsq́; operibus*

cum deo diuinisq; numinibus religatio, per quam reuerenti famulatu, digna illis ueneratio, & cultus sanctificatio impenditur, ceremoniæq; diuini cultus ritè exercētur. Est itaq; religio, disciplina quædam externorum sacrorum, ac ceremoniarum, per quam rerum internarum & spiritualium, tanquam per signa quædam admonemur: quæ ita nobis à natura insita est, ut plus illa, quàm rationabilitate, à cæteris animantibus discernamur. Quicunq; igitur ea neglecta, naturalium uiribus (ut suprà diximus) tantummodo confidunt, solent à malis dæmonibus sæpissime falli. Iccirco qui religiosius sanctiusq; eruditi sunt, nec arborem plantant, nec uineam inserunt, nec modicum quoduis opus absq; diuina inuocatione adgrediuntur, sicut ad Colossenses præcipit doctor gentium, inquiens, Quæcunq; feceritis, in uerbo aut opere, omnia in nomine domini Iesu Christi facite, gratias illi agentes, & deo patri per ipsum. Religionis igitur uires, physicis ac mathematicis uirtutibus superaddere, tantū abest à culpa, ut non adiungere, sit impiū scelus. Hinc in libro senatorum ait Rabi Heninas: Quicunq; omissa benedictione, aliqua creaturarum fungitur, hāc ueluti furto & rapina, à deo & ecclesia usurpasse creditur: de quo scriptū est per Salomonem: Qui rapit aliquid à patre aut matre, particeps est uiri subuersoris. Pater autem deus est, mater uero ecclesia, sicut scriptum est: Nūquid non ipse est pater tuus, qui possedit te? Et alibi: Audi fili disciplinā patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ. Nihil deo magis displicet, quàm negligi, quàm cōtemni: nihil placet magis, quàm uenerari, quàm adorari. Hinc nullam mundi creaturā religionis permisit expertem, cunctа deum uenerantur, cuncta precātur (ut inquit Proclus) hymnis

hymnis concinnant, ad ordinis sui duces. Sed alia quidem naturali modo, alia sensibili, alia rationali, alia quidem intellectuali: & omnia suo modo, iuxta Canticum triũ puerorum, benedicunt domino. Religionis autem ritus, ceremoniæq;, pro temporũ regionumq; uarietate, diuersi sunt: & unaquæq; religio boni aliquid habet, quod ad deum ipsum creatorem dirigitur: & licet unam solam Christianam religionem deus approbet, cæteros tamen eius gratia susceptos cultus, non penitus reprobat: & si non æterno, temporaneo tamen præmio irremuneratos non relinquit: uel saltem minus punit: impios uerò, & penitus irreligiosos, tanquam hostes odit, fulminat, & exterminat: maior enim est illorũ impietas, quàm eorũ qui falsam & erroneã religionem secuti sunt. Nulla enim religio (teste Lactãtio) Lactantius. tam erronea est, quæ non aliquid sapientiæ cõtineat: qua ueniam illi habere possunt, qui summum hominis officium, si non re ipsa, tamen proposito tenuerunt. Ad ueram autem religionem homo per seipsum peruenire non potest, nec nisi doceatur à deo. Omnis itaq; cultus qui à uera religione alienus est, superstitio est: & omnis ueneratio, quæ plus exhibet in cultum diuinum quàm uera religio, etiam superstitio est. Similiter & illa, quæ exhibet cultum diuinum, uel cui non debet, uel eo modo quo non debet. Cauendum est igitur summoperè, ne quando peruerso aliquo superstitionis cultu, summo ac omnipotenti deo, sacrisq; sub illo numinibus fiat iniuria: hoc enim & nefarium esset, & philosophis indignißimum. Superstitio itaq;, licet à uera religione aliena sit, non tamen tota, aut omnis reprobata est, quoniam in multis etiam toleratur, & à religionis antistitibus obseruatur. Dico autem superstitionem

eam maximè, quæ est similitudo quædam religionis, quæ quatenus imitatur, quicquid in religione est, ex miraculis, ex sacramẽtis, ex ritibus, ex obseruationibus, & eiusmodi cæteris, haud paruam inde nanciscitur potentiam: non minorem etiam uim sortitur ex credulitate operantis. Quantum enim poßit constãs credulitas, in primo libro dictum est, & apud uulgus palàm notum est. Credulitatem igitur requirit superstitio, quẽadmodũ religio fidem. Tanta siquidem potest constãs credulitas, ut etiã miracula operetur in opinionibus & operationibus falsis. Quilibet enim in sua religione, etiam falsa, modo firmißimè credat uerã, spiritũ suum ea ipsa credulitatis ratione eleuat, donec adsimiletur spiritibus illis, qui sunt duces & principes eiusdem religionis, eaq; operetur, quæ ratio & natura non discernunt. Hæsitatio autem credulitatis, & diffidentia, omne opus, non modo in superstitione, sed etiam in uera religione infirmant, & effectum quæsitũ, licet fortißimorum experimentorum, eneruãt. Quomodo autem superstitio imitetur religionem, ista tibi exempla ostendunt: uidelicet, quando excommunicantur uermes & locustæ, ne noceant frugibus: quando baptizantur campanæ, & imagines, & eiusmodi plura. Quia uero prisci illi magi, & qui eius artis autores apud ueteres extiterunt, fuerunt Chaldæi, Aegyptij, Aßyrij, Persæ & Arabes, quorũ religio omnis peruersa erat, & idololatria inquinata, cauendum nobis summopere est, ne permittamus illorum errores supra nostræ catholicæ religionis rationes militare. Hoc enim blasphemum esset, & maledictioni subiectum: & ego etiã blasphemus essem in hac scientia, si uos de illis non admonerem. Vbicunq; ergo huiusmodi à nobis scripta reperietis, scitote illa

nobis

uobis ex alienis autoribus narrata, & per me uobis non pro ueritate tradita, sed pro coniectura, quæ est affinis ueritati, & imitationis instructio, in his quæ uera sunt. Oportet igitur ex illorum erroribus, ueritatem nos colligere: quod quidem non nisi profundæ intelligentiæ, integræ pietatis, difficilis & laboriosæ diligentiæ, existit opus: & sapientia, quæ de omni malo nouit extrahere bonum, & obliqua omnia adaptare in rectum usum eorum quæ gubernat, sicut de hoc exemplum dat Augustinus de carpentario, cui necessaria & opportuna sunt instrumenta obliqua & complicata, non minus quàm recta.

De tribus ducibus religionis, qui nos ad ueritatis semitam perducunt. CAP. V.

TRes sunt religionis duces, qui nos ad ueritatis semitam usq; perducunt, & qui religionem totam gubernant: in quibus tota consistit, scilicet amor, spes, atq; fides. Amor enim uehiculum animæ, omnium præstantissimus, supernè ab intelligibilibus usq; ad inferiora descendens, ad diuinam pulchritudinem mentem nostram congregat atq; conuertit, nos quoq; in omni operatione conseruat, & effectus ad uota largitur, uirtutem supplicationibus nostris subministrans: sicut apud Homerum legitur, Iliad. 1. Chrysen Apollo supplicantem exaudiuit, quia multum sibi amicus erat: & de Maria Magdalena legitur in euangelijs: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Spes uero immobiliter ad ea quæ appetit suspensa, quando indubia atq; imperturbata fuerit, nutrit animum & perficit, in bono singulatim omnia sistens: Fides uero uirtus omnium superior, quatenus non humanis commentationibus, sed diuinæ reuelationi tota innititur, per uniuersum

omnia lustrat: nam cum ipsa supernè à primo lumine descẽdat, atq; illi uicinior existat, longè est nobilior atq; excellentior, quàm sciẽtiæ & artes, & credulitates à rebus inferioribus, per reflexionem à primo lumine acceptam ad intellectum nostrum accedentes. Deniq; per fidem efficitur homo aliquid idem cum superis: eademq; potestate fruitur. Hinc Proclus ait: Sicut fides, quæ est credulitas, infra scientiam est: sic fides quæ est uera fides, est supersubstantialiter supra omnem scientiam & intellectum, nos deo immediatè coniungens. Est enim fides omnium miraculorum radix, qua sola (ut Platonici testantur) ad deum accedimus, diuinamq; adsequimur protectionẽ uirtutemq;. Sic legimus, Danielem leonum pericula euasisse, quia credidit deo suo: & hæmorroissæ ait Christus: Fides tua te saluam fecit: & à cæcis petentibus lumen, fidem requisiuit dicẽs: Creditis quòd possim uos illuminare? sic Pallas apud Homerum his uerbis consolatur Achillem: Veni ego pacificatura tuam iracundiam, si credideris. Idcirco Linus poëta canit credendà esse omnia, quia facilia deo omnia sunt: nihil est ei impossibile, ergo nihil incredibile. Credentes igitur quæ ad religionem pertinent, eorum nanciscimur uirtutem. Vbi uerò de fide defecerimus, nihil admiratione, sed pœna dignum operabimur: quemadmodum de hoc apud Lucam exemplum legimus, sub his uerbis: Tentauerunt ergo quidam de circunstantibus Iudæis exorcistis, inuocare super eos qui habebant malignos spiritus, nomen IESV, dicentes: Adiuro uos per IESVM quem Paulus predicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: IESVM noui, & Paulum scio: uos autem qui estis? Et insiliẽs homo in eos in quo erat dæmonium pessimum, & do

Proclus.

Iliad. 1.

Linus.

& dominatus amborum, inualuit contra eos: ita ut nudi & uulnerati effugerent de domo illa.

Quomodo his ducibus anima humana scandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix. CAP. VI.

Mens itaq; nostra pura atq; diuina, religioso amore flagrans, spe decora, fide directa, posita in culmine & fastigio humani animi, ueritatem attrahit, omnesq; rerum tam naturalium quàm immortalium status, rationes, causas & scientias, in ipsa ueritate diuina, tanquã in quodam æternitatis speculo intuetur, subitò compræhendens. Hinc prouenit, quòd nos in natura constituti, ea quæ supra naturam sunt cognoscimus, ac inferiora quæq; intelligimus, atq; non modo ea quæ sunt, & quæ fuerunt, uerumetiam eorum quæ mox fient, & quæ longè pòst futura sunt, aßidue recipimus oracula. Præterea non solum in scientijs, & artibus, & oraculis mens eiusmodi uirtutem sibi diuinam uendicat, uerumetiam in rebus quibusq; per imperium transmutandis, miraculosam suscipit potentiam. Hinc prouenit nos in natura constitutos, aliquando supra naturam dominari: operationesq; tam mirificas, tam subitas, tam arduas efficere, quibus obediant manes, turbentur sydera, cogantur numina, seruiant elementa: sic homines deo deuoti, ac theologicis istis uirtutibus eleuati, imperant elementis, pellunt nebulas, citant uentos, cogunt nubes in pluuias, curant morbos, suscitant mortuos: quæ omnia apud uarias gentes facta fuisse, canunt poëtæ, recitant historici: atque ea ipsa fieri posse, splendidißimi quique philosophi unà cum Theologis confirmant: sic prophetæ, sic apostoli, sic cæteri uiri dei maximis claruere potentijs.

Sciendum ergo, quòd sicut per primi agentis influxum, sæpe producitur aliquid sine cooperatione mediarum causarum, sic etiam per solum opus religionis, fit aliquod sine applicatione naturalium cœlestiumq; uirtutum: sed nemo potest operari per puram & solam religionem, nisi qui totus factus est intellectualis. Quicunq; autem sine admixtione aliarum uirtutum, per solam religionem operatur, si diu perseuerauerit in opere, absorbetur à numine, nec diu poterit uiuere. Quicunq; autem non purificatus accesserit, superinducit sibi iudicium, & traditur ad deuorandum spiritui nequam.

Necessariam esse Mago ueri dei cognitionem, & quid de Deo ueteres senserunt Magi atq; philosophi. CAP. VII.

QVoniam omnium rerum esse atq; operari, à summo deo omnium creatore dependet, deinde etiam à cæteris numinibus, quibus etiam fabricandi creandiq; potestas data est, non quidem principaliter, sed ratione instrumentali in primi creatoris uirtute (rerum enim omniũ principium, prima causa est: quod autem à secundis causis producitur, idem magis à prima producitur, quæ & secundarum causarum productrix est: quos idcirco secundarios deos nuncupamus) necesse igitur est magum quemq; ipsum deum omnium productorem, & primã causam, cæterosq; deos siue numina (quas secundas causas dicimus) cognoscere: & quo cultu, qua ueneratione, quibus sacris, uniuscuiusq; conditioni conformibus colendi sunt singuli, non ignorare. Quicunq; enim inuocatis dijs, illos non proprio honore prosequitur, nec illis quod cuiq; congruit rite distribuit, illorum præsentiam & optatos ab illis effectus non

adsequitur: quemadmodum in harmonia, si una chorda frangatur, tota subito dissonat: nonnunquam etiam periculum cum pœna incurrit, sicut scriptum est de Assyrijs, quos transtulit Salmanasar in Samariam, quia ignorabant legitima dei terræ, immisit in eos dominus leones, qui interfecerunt eos, eò quòd ignorabant ritum dei terræ. Nunc igitur quid ueteres magi & philosophi de deo conso num senserint, uideamus. Legimus enim, quòd Nicocreõte tyranno Cypriorum quondam, quis summus deus foret, interrogante, Serapidis illi respondisse oraculum, illum pro maximo deo habendum, cuius caput cœlum esset, uenter maria, pedes terra, aures in ipso æthere locarentur, oculi præfulgentis solis lumen: cui haud absimile cecinit Orpheus in his uersibus: Orpheus.

Sydereæq; domus rex est & Iuppiter ipse,
Principium atq; ortus: uerum uis una, deusq;
Vnus, & omnipotens, regali in corpore cuius
Singula ponuntur, tellus, unda, ignis & aër:
Nox simul atq; dies, sapientia, primaq; origo.
At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
Sunt Iouis excelsi: ceruicem nanq; uidebis,
Cœli suspiciens reuerentia magnaq; tecta.
Hoc caput auricomum, flaui de uertice crines
Stellarum rutilant radij, dehinc aurea pandit
Cornua bina caput, capitisq; simillima tauri.
Vnum est ortus ipse occasus. & aliud:
Ast oculis fulgens ingenti lumine Phœbus,
Lunaq; purpureo Phœbi redimita colore
Præscia uenturi mens constat regius æther,
Quam strepitus nullus, nec uis, nec fama latere

Z 5 Arcan

Arcanúmue potest, penetratq; per omnia uictrix.
Præterea inuictum corpus, sine fine modoq;
Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lata,
Est aër, alas quoq; uentis possidet ille.
His ad cuncta uolans, Euro est uelocior ipso.
Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit
Venter, & ex altis consurgit montibus ingens:
Quem medio pontus subcingit ritè sonorus.
Vltima præterea terrarum limina, & ampli
Fundamenta globi, furibundaq; tartara, plantas
Esse pedum, magni constat rectoris Olympi.
Hic cum sub terris celasset cuncta, deinde
Ex imis repetens, in lucem protulit almam.

Vniuersum itaq; mundum Iouem arbitrantur: atq; sanè ipsius mundi mentē, quæ in seipsa mundū continens produxit: unde Sophocles, in ueritate inquit, solus unus est deus, qui cœlum hoc & terram capacem condidit. Et Euripides inquit: Vidésne excelsum, qui illum infinitum ætherem, & terram undiquaq; complectitur ulnis? Hunc crede Iouem, hunc arbitrare deum. Vnde Ennius poëta canit:

Sophocles. Euripides. Ennius.

Aspice hoc sublime candens, quē inuocant omnes Iouem.

Vniuersus igitur mundus Iuppiter est (ut inquit Porphyrius) animal ex animalibus, deus ex dijs constitutus. Iuppiter autem est in quantum intellectus est, à quo uniuersa producuntur, cuncta creans intelligendo. Hinc Orpheus de uerbo sacro canit:

Porphyrius. Orpheus.

Vnus perfectus deus est, qui cuncta creauit:
Cuncta fouens, atq; ipse ferens super omnia sese.
Qui capitur mente tantum, qui mente uidetur:
Qui nullumq; malum mortalibus inuehit unquam,

Quem præter non est alius. Et paulo pòst:
Ipse est principium, mediumq; & exitus idem.
Priscorum nos hæc docuerunt omnia uates:
Quæ binis tabulis deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine,

Mundi
Ingentem autorem solum, interituq; carentem.

Zoroastes quoq; in sacra historia de rebus Persicis sic deū definit: Deus est inter omnia quæ labem nullā & corruptionē sentiunt, primus, ingenitus, nec interiturus unquā, partiū expers, sibiq; ipsi similimus, bonorum omniū auriga & autor, rerū pater omnium, optimus ac prudentißimus, sacrū iustitiæ lumen, absolutißima naturæ perfectio, eiusq; inuentor ac sapiētia. Apuleius autē describit ipsum Basileū, hoc est regem, totius rerum naturæ causam, rationem, & originē initialem, summū animi genitorem, æternū, animantium sospitatorē, sine propagatione genitorem, neq; loco, neq; tēpore, nec ulla uice cōpræhensum, eoq; paucis cogitabilē, nemini effabilē. Hinc itaq; summum deum Euripides Iouē præcipit nominandū: per cuius caput cecinit Orpheus uniuersa in lucem processisse: cæteras autem potestates, ministras esse cēsendas: quæ uidelicet extra deū sunt, & ab ipso separatæ. Hinc ipsi dei ministri, & intelligentiæ separatæ, à philosophis nuncupantur. Huic itaq; summo Ioui, illiq; soli, cultum religiosum deberi dicunt: cæteris uerò numinibus non deberi, nisi propter ipsum.

Quid de diuina trinitate ueteres senserint philosophi. CAP. VIII.

AVgustinus atq; Porphyrius testantur, Platonicos, tres in deo personas posuisse, quarum primam uniuersitat

uersitatis patrem appellant: secundam, filium atq; primam mentem uocant: etiam à Macrobio sic dictam: tertiam spiritum, siue animam mundi: quam etiam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, ubi canit:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem.

Dei filium, primam mentem, diuinum scilicet intellectum, tradunt Plotinus & Philo, à deo patre manãtem, quemadmodum abs loquente uerbum, uel sicut à lumine lumen. Hinc & uerbum, & sermo, & splendor dei patris, nomina accepit: diuina enim mens, cum se unico & nunquã interrupto actu, absq; ulla internotione, aut uicißitudine, intelligit summum bonum: prolem & filium in se progenerat, quæ est plena intelligentia, plena sui imago, & plenum mundi exemplar: quod Ioannes noster, & Mercurius uerbum nominant, siue sermonem: Plato dei patris filium: Orpheus uero Palladem ex Iouis capite natam, hoc est, sapientiam. Hæc est altißima dei parentis imago, quadam tamen relatione, aut aliquo intrinseco absoluto, tanquàm genita distincta à generante, quæ apud Ecclesiasticum ait: Ego ex ore altißimi prodij, primo genita ante omnem creaturam. Filium autem hũc cum patre unum, & eundem in essentia deum esse testatur Iamblicus, deum uidelicet suÿpsius patrem filiumq; nominans. Mercurius quoq; Trismegistus in Asclepio, dei filium diuersis in locis affirmat. Inquit enim: Deus meus atq; pater, mentem sibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit Monadem, & in se suum reflectit ardorem. & in Pimandro (ubi uaticinari uidetur de futura lege gratiæ ac de regenerationis mysterio) ait, Regenerationis autor est filius dei

homo,

homo, unius uoluntate dei. Vocat etiam deum utriusq; sexus fœcunditate plenißimum. Similiter Indorum philosophi adserunt, mundum esse animal partim masculum atq; fœminam: & Orpheus naturam mundi, Iouemq; mundanum, marem simul appellat & fœminam: adseritq; utrunq; dijs sexum inesse. Hinc in Hymnis Mineruam sic alloquitur: Vir quidem & fœmina producta es. Et Apuleius in libro quem scripsit de Mundo, ex Orphica theologia, hunc uersiculum traduxit de Ioue:

Iuppiter & mas est & fœmina, nescia mortis.

Et Vergilius de Venere inquiens, canit: Maro.

Descendo, ac ducente deo.

Et alibi, de Iunone siue Alecto intelligens, inquit:

Nec dextræ oranti deus abfuit.

Et Tibullus canit; Tibullus.

Qui Veneris magni uiolaui numnia uerbo.

Et Carenus populus deum Lunum mirifica ueneratione coluisse legitur. Ex hac plena summæ fœcunditatis intelligentia, amor producitur, ligans intelligentiam cum mente: & eo amplius, quanto immensa proportione sibi intimior est, quàm aliæ proles cum eorum parentibus, quæ est tertia persona, scilicet spiritus sanctus. Adducit etiã Iamblichus Chaldæorum oracula, ponentia in deo paternam potestatem: Intellectus à patre emanationem amoremq; igneum à patre filioq; procedẽtem, eundemq; deum. Hinc apud Plutarchum legitur, gentiles deum descripsisse, esse ipsum spiritum intellectualem & igneum, non habentem formam, sed transformantem se in quodcunq; uoluerit, & coæquantem se uniuersis. Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis consumẽs est. De quo & Zoroastes ait, omnia

uno ab igne genita esse. Et Heraclitus Ephesius cuncta ex igne genita esse docuit. Hinc diuinus Plato, deũ in ignea essentia habitare posuit, intelligens uidelicet, inenarrabilem dei in seipso splendorẽ, & circa seipsum amorem. Et apud Homerum legimus, æthera esse regnum Iouis, ubi canit:

Homerus.

Iuppiter obscurans nebulas, & in æthere regnans.

Et idem alibi:

Sors Iouis est cœlum, nebulis sedet æthere lato.

Dicitur autem æther, iuxta Græcorum grammaticã, ab ætho, quod significat ardeo, & aër spiritus, quasi ætbaër, id est, ardens spiritus. Hinc Orpheus æthera appellauit pyripnon, id est igneum spiraculum. Pater ergo, & filius, & spiritus amatorius, idemq; igneus, uocantur à theologis tres personæ: quas etiam Orpheus in adiurationibus his uerbis inuocat: Cœlum adiuro te, dei magni sapiens opus. Vocem adiuro te patris, quam locutus est primum, quando mundum uniuersum suis firmauit consilijs. Easdem confitetur Hesiodus, sub Iouis, Mineruæ, et Bulæ nominibus, in Theogonia sua, duplicem Iouis partum his uerbis enuncians: Primam certè filiam cæsijs oculis Tritoniam, æqualem habenti patri potentiam, & prudentem Bulen, hoc est consilium. Quod Orpheus in præfatis uersiculis pluraliter protulit, propter duplicem eius emanationem; producitur enim à Ioue & Minerua pariter. Ipseq; Augustinus libro quarto de Ciuitate dei, testatur Porphyrium Platonicum tres in deo personas posuisse: primam, quam patrem uniuersitatis appellat: secundam, quam primam mentem, & filium à Macrobio dictum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, inquiens:

αἴθω. ἀήρ. πυριπνύς.

Spirit

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem.

Est igitur deus, ut inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quem omnia, à patre enim tanquam à primo fonte emanant omnia: in filio uerò tanquam in piscina suis ideis collocantur omnia: per spiritum sanctum uerò explicantur omnia, & proprijs gradibus singula distribuuntur.

Quæ sit uera de Deo & sanctißima Trinitate orthodoxa fides. CAP. IX.

DEcreuerunt doctores catholici, populusq; fidelis, ita sentiendum ac profitendum esse, quòd unus sit solus uerus deus, increatus, immensus, omnipotens, æternus, pater, filius, spiritus sanctus, tres quidem personæ, sibi inuicem coæternæ, & coæquales: una tamen essentia & substantia, naturaq; simplex omnino. Hæc est fides catholica, hæc est orthodoxa religio, hæc est Christiana ueritas, ut unum deum in trinitate, & trinitatem in unitate ueneremur: neq; confundentes personas, neq; substantiam separantes. Pater ab æterno genuit filium, suamq; illi dedit substantiam: ac nihilominus retinuit. Filius quoq; nascendo, patris accepit substantiam; non tamen personam propriam patris adsumpsit, neq; pater illam in filium trãstulit: sunt enim ambo unius & eiusdem substantiæ, sed diuersarum personarum. Filius quoq; hic licet patri coæternus sit, ex substantia patris antè secula genitus, tamen nihilominus ex substantia uirginis in seculo natus est, & uocatum est nomen eius Iesus: perfectus deus, perfectus homo, ex anima rationali & humana carne subsistẽs: cui nihil humanum defuit, præter peccatum. Necessarium est

igitur

igitur credamus, quia dominus noster Iesus Christus dei filius deus & homo est: una persona, duæ naturæ. Ante secula genitus est deus sine matre: in seculo natus est homo sine patre, de uirgine, & ante & post partum incorrupta: passus in cruce mortuus est, sed in cruce uitã restaurauit, & mortẽ morte resoluit: sepultus est, & descẽdit ad inferos, sed animas patrum eduxit ex inferis: & resurrexit per uirtutem propriam: tertia die ascendit in cœlos, & misit spiritum suum paracletum, & uenturus est iudicare uiuos & mortuos, ad eiusq; aduentum omnes homines resurrecturi sunt in carne sua, & reddituri sunt de factis proprijs rationem. Hæc est uera fides, quam si quis non crediderit, uel de qua si quis dubitauerit, à spe uitæ ac salutis æternæ alienus est.

De emanationibus diuinis, quas Hebræi Numerationes, alij attributa, Gentiles deos & numina nuncupabant: deq; decem Sephiroth, ac decem sacratissimis dei nominibus illis præsidentibus, eorundemq; interpretatione. CAP. X.

DEus ipse, licet in trinitate personarum unitissimæ essentiæ sit, esse tamen in eo multa quædam numina, ueluti radios ex eo emanantes, non ambigimus, quos gentium philosophi deos, Hebræorum magistri Numerationes, nos Attributa uocamus, ut sapientiam, quam Orpheus Palladem: intelligentiam, quam Mercurium: formæ foeturam, quam Saturnum: uim productricem, quam Neptunum: naturam rerum secretam, quam Iunonem: amorem, quam Venerem: lucidam uitam, quam Solem siue Apollinem: uniuersi mundi rationem, quam Pana nuncupat: animam uero, ut inferiora generat, superiora contemplatur, in seipsam se retrahit, triplici nomine, Maris,

Neptuni

Neptuni & Oceani, decantat: & id genus plura, de quibus canit alibi:

Iuppiter, & Pluto, Phœbus, Dionysius, unus est.
Sed cur bis loquimur, deus adstat in omnibus unus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

Iuppiter omnipotens regum rex ipse deusq;,
Progenitor, genetrixq; deûm, deus unus & omnis.

Ita prudentißimi illi gentium theologi sub uarijs nominibus, numinibusq;, sub uario etiam sexu unum deum colebant. Quem, ut ait Plinius, fragilis & laboriosa mortalitas in plures digeßit, fragilitatis suæ memor, ut portionibus quisq; coleret, quo maximè indigeret. Sic quibus fide opus erat, Iouem: quibus prouidentia, Apollinem: quibus sapientia, Mineruam: & quibus alijs rebus opus erat, alijs quoque nominibus inuocabant. Hinc illa numinum multiplex uarietas, propter multiplicem ac uariam gratiarum distributionem: deus autē unus, à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de Mundo ad Faustinū: Cum sit unus deus, inquit, idemq; numen, pluribus quidem nominibus nuncupatur, propter specierum multitudinem, quarum diuersitate fit multiformis. Et Marcus Varro in libro de Cultu deorum dicit: Sicut omnes animæ reducuntur ad unam animam mundi siue uniuersi, sic deos omnes referri ad unum Iouem, qui idem deus, sub uarijs colitur numinibus. Oportet ergo scire sensibiles proprietates, per uiam secretioris analogiæ, perfectè intellectualizare, quicunq; hymnos Orphei, & ueterum Magorum sanè intelligere debeat: ita namque comperiet hæc ab Cabalisticis arcanis, orthodoxisq; traditionibus, minimum differre. Nam quos Curetes, & intemeratos deos uocat Orpheus, Dionysius pote-

states appellat: Cabalistæ illos numerationi Pahad, hoc est, timori diuino appropriant: ita quod est Ensoph in Cabala, Orpheus noctem uocat: idem est Typhon apud Orpheum, qui Zamaël in Cabala. Verum Hebræorum Mecubales, rerum diuinarum eruditissimi, decem principalia nomina diuina, ueluti numina quædam, ceu dei membra acceperunt, quæ per decem numerationes, quæ Sephiroth uocant, ueluti per uestimenta, siue instrumenta, uel exemplaria archetypi, influunt in omnia quæ creata sunt, per singula superiora, usque in infima, ordine tamẽ quodam. Nam primo & proximè influunt in nouem angelorum ordines, & animarum beatarum chorum: & per illos in cœlestes sphæras, & planetas, & homines: à quibus deinde res singulæ accipiunt uim atque uirtutem. Primum horum est nomen Eheie, nomen diuinæ essentiæ. Numeratio eius uocata est Cether, quod interpretatur corona seu diadema: & significat esse simplicissimum diuinitatis: & uocatur, quod oculus non uidit: & attribuitur deo patri: & influit per ordinem Seraphim, uel ut uocant Hebræi, Haioth Hacadosch, hoc est, animalia sanctitatis: & exinde per primum mobile, omnibusq; essendi munus largitur, ipsum uniuersum per totam circumferentiam, & centrum replens, cuius intelligentia particularis, nuncupatur Merattron, hoc est, princeps facierum, cuius officium est, introducere alios ad faciem principis, & per hunc loquutus est dominus Moysi. Secundum nomen est Iod, siue tetragrammaton cum Iod coniunctum: numeratio eius Hochma, hoc est, sapientia, & significat diuinitatem plenã idearum, & primogenitum, & attribuitur filio, & influit per ordinem Cherubin, siue quem uocant Hebræi Ophanim,

nim, hoc est, formæ, uel rotæ: & exinde in cœlũ stellatũ, totidẽ illic fabricas figuras, quot in se cõtinet ideas, ipsum chaos creaturarũ distinguens, per intelligentiã particularẽ nomine Razielẽ, qui fuit præfectus Adam. Tertium nomẽ uocatũ est tetragrammaton Elohim, numeratio eius uocatur bina, hoc est, prouidentia, seu intelligẽtia: & significat remissionem, & quietem, iubilæum, pœnitẽtialẽ cõuersionẽ, tubã magnã, redemptionẽ mundi, & uitã uenturi seculi: & attribuitur spiritui sancto, & influit per ordinem thronorum, siue quos Hebræi uocant Aralim, hoc est, angeli magni, fortes, & robusti: atque exinde per sphæram Saturni, formam fluxæ materiæ ministrans: cuius intelligentia particularis Zaphchiel, præfectus Nohe: & alia intelligentia Iophiel, præfectus Sem: & hæ sunt tres numerationes summæ & supremæ, ueluti sedes diuinarũ personarum, quarum iussu fiunt omnia: sed per reliquas septem exequuntur, quæ idcirco dicuntur numerationes fabricæ. Est itaque quartum nomẽ El, cuius numeratio Hæsed, quod est clemẽtia, siue bonitas: & significat gratiam, misericordiam, pietatem, magnificentiam, sceptrum, & dextram manum: & influit per ordinem Dominationũ, siue quem uocant Hebræi Hasmalim, per sphæram Iouis, effingens corporum effigies, clementiam & pacificam iustitiam omnibus donans: & intelligentia eius particularis Zadkiel, præfectus Abrahæ. Quintum nomen Elohim gibor, hoc est, deus robustus, puniens culpas improborum, & numeratio eius uocatur Geburach, quod est potentia, grauitas, fortitudo, securitas, iudicium: puniens per strages & bella: & coaptatur ad tribunal dei, & cingulum dei, & gladium, & brachium sinistrum, & uoca-

tur etiam Pachad, quod est timor: & influit per ordinem Potestatum, siue quem dicunt Hebræi Seraphim, & exinde per sphæram Martis, cuius est fortitudo, & bellum, & afflictio, elementa depromit, & intelligentia eius particularis Camaël, præfectus Sampsonis. Sextum nomē Eloha, siue nomen quadriliterum, coniunctum cum Vaudahat: & numeratio eius Tiphereth, hoc est ornatus, pulchritudo, gloria, uoluptas: & significat lignum uitæ: & influit per ordinem Virtutum, siue quem uocant Hebræi Malachim, hoc est angeli, in sphæram Solis, claritatem illi & uitam donans, & exinde metalla producens: & intelligentia eius particularis Raphael, qui fuit præfectus Isahac, & Tobiæ iunioris, atque angelus Peliel, præfectus Iacob. Septimum nomen tetragrammaton Sabaoth, siue Adonai Sabaoth, hoc est, deus exercituum: & numeratio eius Nezach, hoc est triumphus, & uictoria: & applicatur ei columna dextra, & significat æternitatem, & iustitiam dei ulciscentis: & influit per ordinem Principatuum, siue quem uocant Hebræi Elohim, hoc est deorum, in sphæram Veneris, zelum & amorem iustitiæ: & producit uegetabilia, & intelligentia eius Haniel, & angelus Ceruiel, præfectus Dauid. Octauū nomen dicitur Elohim Sabaoth, quod etiam interpretatur deus exercituum, non belli & iustitiæ, sed pietatis & consonantiæ. Habet enim utrunq; nomen hoc, & præcedens suum exercitum. Numeratio huius uocatur Hod, quod interpretatur laus, & confeßio, & decor, & celebritas: & attribuitur sibi columna sinistra, & influit per ordinē archangelorū, siue quē Hebræi uocāt Bne elohim, id est, filios deorū, in sphærā Mercurij, ornatus elegantiā, & consonantiā, producens

ducẽs animalia: & intelligẽtia eius Michaël, qui fuit præfectus Salomonis. Nonũ nomẽ dicitur Sadai, hoc est, omnipotẽs, & omnibus satisfaciens, & Elhai, quod est deus 9
uiuus: & numeratio eius Iesod, hoc est, fundamentũ, & significat intellectum bonum, fœdus, redemptionẽ, & quietem: & influit per ordinem angelorũ, siue quem Hebræi uocant Cherubim, in sphæram Lunæ, rerũ omnium incrementũ & decrementũ: hominumq; genios & custodes curat atq; distribuit: & intelligentia eius Gabriel, qui fuit præfectus Ioseph, & Iosue, & Danielis. Decimũ nomen 10
est, Adonai melech, hoc est, dominus & rex: & numeratio eius Malchuth, quod est regnum & imperium, & significat ecclesiam, & templum dei, & ianuam: & influit per ordinem animasticum, animarum uidelicet beatarum, qui ab Hebræis dicitur Issim, hoc est, nobiles, heroës, & principes: suntq; Hierarchijs inferiores, & influunt filijs hominum cognitionem, mirificamq; rerum scientiam & industriam, & prophetiam largiuntur: & præsidet illis anima Messihæ, siue (ut alij dicunt) intelligentia Metattron, quæ dicitur prima creatura, siue anima mundi, & præfectus Mosæ.

De diuinis nominibus, eorundemq; potentia & uirtute. CAP. XI.

DEus ipse licet sit unitissimus, sortitur tamen diuersa nomina, non quæ diuersas eius essentias aut deitates exponant, sed quædam proprietates ab eo emanantes: per quæ nomina, in nos, & ea quæ creata sunt, multa beneficia, & diuersa munera, uelut per canales quasdam distillant. Horum nominum decem superius descripsimus, quæ etiam Hieronymus ad Marcellam numerat:

Dionysius quadraginta quinq; tum Dei patris, tum Christi nomina colligit. Hebræorum Mecubales ex quodam textu qui est in Exodo, septuaginta duo cùm angelorum, tum dei nomina deducunt, quod nomen septuaginta duarum literarũ, & Schemhamphoras, hoc est, expositorũ, uocant. Alij ulterius progredientes, ex singulis scripturæ locis, tot innuunt diuina nomina, ut eorum numerus, & quæ significant, sint nobis penitus ignota. Ex his igitur, præter ea quæ suprà memorauimus, est nomen diuinæ essentiæ Eheie אהיה, *quod Plato transtulit* ὤν, *hinc Deum uocant* τὸ ὤν, *alij* ὁ ὤν. *Est aliud nomen Hu* הוא, *reuelatum Esaiæ, diuinitatis abyssum innuens, quod Græci traduxerunt* ταὐτὸν, *Latini, idemipsum. Est & aliud nomen Esch* אש *à Moyse receptum, quod ignem sonat: & est nomen dei Na* נא, *in perturbationibus & molestijs inuocandum. Est etiam nomen Iah* יה, *& nomen Elion* עליון, *& nomen Macom* מקום, *nomen Caphu* כפר, *nomẽ Innon* ינון, *& nomẽ Emeth* אמת, *quod interpretatur ueritas, & est sigillũ dei. Et alia duo nomina, Zur* צור, *& Aben* אבן, *quorum utrunque solidam petram significat, & alterum illorum patrem cum filio exprimit: & plura alia nomina in scalis numerorum posuimus superius. Et extrahuntur multa nomina dei, & angelorum ex sacris scripturis, per artem Cabalistam, Calculatoriam, & Notariacam, & Gimetriam: ubi unum nomen, aut multæ dictiones per certas earum literas retractæ colligunt: aut unum nomen per singulas suas literas dispersũ, plura significat siue restituit. Colligũtur autẽ quãdoq; à capitibus dictionũ, sicut hoc nomẽ Agla* אגלא *ex hoc S. scripturæ uersiculo* אתה גבור לעולם אדני

hoc est

hoc est, Tu es fortis in æternum deus. Similiter nomen Iaia יאיא, ex illo uer- יהוה אלהינו יהוה אחד, hoc est, Deus noster deus unus. Similiter nomẽ Iaua יאוא ex illo uers. יהי אור ויהי אור; hoc est, fiat lux, & facta est lux. Similiter nomen Ararita אראריתא ex hoc uersiculo, unũ principiũ unitatis suæ, principiũ singularitatis suæ, uicissitudo sua unũ, אחד ראש אחדותו ראש ייחודו תמורתו ואחד. Est & aliud Hacaba הקבא, extractũ ex hoc uersiculo, הקדוש ברוך הוא, hoc est, sãctus benedictus ipse. Similiter nomẽ Iesu ישו cõperitur in capitibus istorũ duorũ uersiculorũ, uidelicet, יבא שילה ולו hoc est, quousq; ueniat Meßiah: & alius ינון שמו ויה id est, permanet nomẽ eius. Similiter hoc nomen Amen אמן, ex hoc uersiculo, אדני מלך נאמן, id est, dominus rex fidelis. Quãdoque extrahũtur hæc nomina à finibus dictionũ, sicut idem nomẽ Amen ex hoc uersiculo, לא כן הרשעים, hoc est, nõ sic impij, sed trãspositis literis. Sic in finalibus huius uersiculi, לי מה שמו מה, id est, mihi quid? nomẽ eius quid? inuenitur nomẽ tetragrammaton. In his omnibus, litera ponitur pro dictione, & litera extrahitur ex dictione, uel à capite, uel à fine, uel ubilibet: & quandoque extrahuntur hæc nomina ex omnibus literis singulatim, quemadmodum extrahuntur illa septuaginta duo dei nomina ex illis tribus uersiculis, qui habentur in Exodo, incipientes ab his tribus dictionibus, ויסעויבאויט, primo & ultimo uersiculis à dextra ad sinistrã conscriptis, sed medio conuersim à sinistra ad dextrã, sicut in posterioribus ostẽdemus: & sic quandoque extrahitur dictio à dictione, siue nomen à nomine, per transpositionem literarũ, sicut Meßiah משיח, ex

Iiſmah ישמוח, & *Michaël* מיכאל, ex מלאכי *Malachi*. Quandoque autem per alphabetariam commutationem, quam Cabaliſtæ *Ziruph* צירוף uocant, ſicut ex nomine tetragrammaton יהוה, eliciuntur nomina מצפץ *Mazpaz*, כוזו *Kuzu*: nonnunquam etiam per numeri æqualitatē nomina commutātur, ut *Metattron* מטטרון pro *Sadai*, שדי utrunque enim facit tercentum, decem & quatuor. Eadem ratione nomen *Iſai* יאיי, æquipollet, nomini *El* אל per numeri æqualitatem, utrunq; enim facit triginta & unum. Atque hæc ſunt arcana abſcondita, de quibus difficilimum eſt adferre iudicium, & completam tradere ſcientiam: nec in ulla alia lingua, quàm in Hebraica intelligi & doceri poſſunt. Verùm cum diuina nomina (ut ait Plato in Cratylo) habita ſunt à Barbaris, qui habuerunt à deo, ſine quo nullatenus quis capere poteſt ueros ſermones, ueraq; nomina, quibus deus nuncupatur, ideo de ipſis alia dicere non poſſumus, niſi quæ à deo ſunt nobis ſua benignitate reuelata. Sunt enim diuinæ omnipotentiæ ſacramenta atque uehicula, non ab hominibus, non etiam ab angelis, ſed ab ipſo ſummo deo, certo modo, pro ſuorum characterum immobili numero & figura, ſempiterna ſtabilitate inſtituta, diuinitatisq; harmoniā ſpirantia, diuinaq; aßiſtentia conſecrata: quare illa timēt ſuperi, tremunt inferi, colunt angeli, pauent cacodæmones, & omnis reueretur creatura, omnis ueneratur religio: quorum religioſa obſeruatio, deuotaq; cum timore ac tremore inuocatio, uirtutem nobis magnam præſtant, deificantq; unionem, atque etiam ſupra naturam mirabilium operū effectuumq; potentiā. Ideoq; nullis quidē illa ulla unquam ratione fas eſt permutare. Vnde Origenes præcipit, ea

pit, ea in suijipsis characteribus incorruptè seruanda: & Zoroastes etiam uetat Barbara & antiqua uerba mutari: nam ut inquit Plato in Cratylo: Omnia diuina uerba siue nomina, uel à dijs primum, uel ab antiquitate, cuius initium haud facilè scitur, uel à Barbaris prodita sunt. Iamblichus quoq; similiter præcipit, ea non esse ex sua lingua in aliam transferenda, non enim eandem, inquit, mentē seruant nomina in aliam linguam interpretata. Hæc itaque diuina nomina, sunt aptissimum atq; efficacissimum medium hominis cum dijs conciliandi atque uniendi, sicut legitur in Exodo: In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei, ueniam ad te, & benedicam tibi. In Numerorum uolumine ait dominus: Ponant nomen meum super filios Israël: & ego benedicam eis. Idcirco diuinus Plato in Cratylo & Philebo, diuina nomina uenerari iubet plusquàm delubra, statuasq; diuinas, quia expressior dei imago atque uirtus sit in officio mentis, præsertim afflatæ diuinitus, quàm in manuum operibus reseruata. Verba itaque sacra non iam ex seipsis, quatenus uerba sunt, uim habent in magicis, sed ex occulta ui numinum, per illa operante in animis eorum, qui illis secundum fidem hærent, in quibus occulta dei uirtus per ea tanquam per uehicula in eos transmittitur, qui habent aures audiendi purgatos per fidem, & per purgatissimos mores, & per inuocationes diuinorum, facti sunt habitaculum dei, & capaces horum diuinorum influxuum. Quicunq; igitur diuinis his uerbis siue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege, qua tradita sunt, rite utitur, mirifica multa & impetrabit, & efficiet: quemadmodum de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit, placidos facientia somnos,

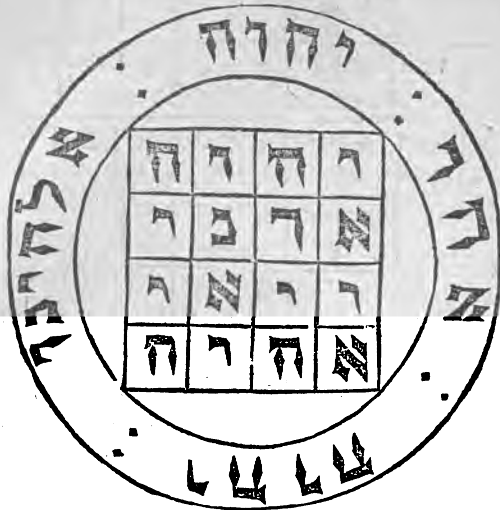
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Quod Hebræorum antiqui doctores præ cæteris obseruarunt, qui uerbis mirabilia multa efficere consueuerunt. Pythagorici etiam demonstrarunt, tam animi quàm corporis morbos uerbis quibusdam mirificè curantes. Sic etiã legimus Orpheum, cùm esset unus ex Argonautis, tempestatem quandam sæuissimam uerbis quibusdam auertisse. Simili modo Apollonium, quibusdam uerbis secreto prolatis, puellam mortuam Romæ resuscitasse, & alijs à quibusdam uerbis manes Achillis euocasse narrat Philostratus. Sed & Pausanias refert, fuisse Lydis in Hierocæsarea & Hypepis urbibus, duo templa Deæ, quam Persicã uocabant, sacra, quorum in utroque cum res diuina peragenda esset, uir magus ligna sicca super aram imponens, & patria lingua hymnos canens, deinde barbara quædã uerba ex libro, quem manu tenebat, pronuntiabat: quibus prolatis, mox ligna illa nullo subdito igne, sponte sua ardere, & lucidissimam concipere flammam uidebantur. Tradidit etiam Serenus Samonicus inter præcepta Medicinæ, quòd si scribatur hoc nomen Abracadabra, uidelicet diminuendo literam post literam, iuxta ordinem regressionis, ab ultima usque ad primam, sicut hic ostenditur, quicunque æger Hemitriteo laborans, siue alia febri, hanc schedam alligatam, & à collo suspensam gestauerit, ualere illi contra aduersam ualetudinem, morbumque paulatim declinando transire.

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	a
a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	
a	b	r	a	c	a	d	a	b		
a	b	r	a	c	a	d	a			
a	b	r	a	c	a	d				
a	b	r	a	c	a					
a	b	r	a	c						
a	b	r	a							
a	b	r								
a	b									
a										

Sed multo efficacius cõtra omnes hominũ aduersas ualetudines, & quascunq; alias molestias tradidit Rabi Hama in libro Speculationis, sacrũ signaculũ, cuius in anteriore latere sunt quatuor quadrata dei nomina, sibi in quadrato sic subalternata, ut à summo in imũ pariter alia quatuor sacratissima nomina, siue diuinitatis sigilla emergãt, quorũ intẽtio in circũferẽtiali circulo cõtinetur inscripta, à tergo autẽ inscribitur nomẽ septiliterũ Araritha: & circũscribitur illi sua interpretatio, hoc est, uersiculus à quo extractum est: quemadmodum hîc depictum uides:

PARS ANTERIOR.

PARS POSTERIOR.

Oport

Oportet autẽ hæc omnia fieri in auro purißimo: aut in uirginea membrana, tanquã ſyncera, munda, & immaculata, etiã incauſto ad hoc formato, ex fumo ſacrati cerei, uel incenſi, & aqua ſacrata: atq; hæc ab actore purgato & expiato, infallibili ſpe, & conſtãti fide, ad deũ altißimum mẽte eleuata, ſi diuinam hãc obtinere debeant ac præſtare poßint uirtutem. Simili ratione contra terriculamenta & nocumẽta malorũ dæmonũ, atq; hominum, & cõtra quæcunq; adeũda pericula, ſiue itinerũ, ſiue aquarũ, ſiue hoſtium, ſiue armorũ, modo quo ſuprà dictũ eſt, inſcribunt hos characteres ab uno latere בורוד *: & hos à tergo,* צמרכה *, qui ſunt capita & fines primorũ quinq; uerſuũ Geneſeos, & totius mundanæ creationis ſymbolum, eaq; ligatura aiunt hominẽ, modò firmißimè ſperet in Deum uniuerſitatis conditorẽ, fore omniũ malorũ immunẽ.*

IN PARTE ANTERIORE.

A' TERGO.

Neque uerò diffidat quiſpiã, miretúrue uerba ſacra, quibus deus omnipotens condidit cœlum & terram, alligata plurimum poſſe: ſiquidem experimento compertum eſt, ut ait Rab Coſta Ben Luca, plures alias res non phyſicas, poſſe quàm plurimum: ſicuti experientia comprobatũ eſt, digitum abortiui à mulieris collo ſuſpenſum, impedire conceptum, quamdiu collo illius hæſerit. Præterea in uerbis

quibuſd

quibusdã sacris & nominibus diuinis, uim esse magnã atq; diuina, quæ sit uirtus operatiua mirabilis effectus. Zoroastes, Orpheus, Iamblichus, Synesius, & Alchindus, & quiq; splẽdidißimi Philosophorũ testãtur, & Artephius magus atque philosophus, de uirtutibus uerborum atque characterum singularem librũ conscripsit. Origenes splendidißimis quibusq; philosophis non inferior, adserit contra Celsum, in quibusdam diuinis uerbis mirandam latere uirtutem. Et in libro Iudicum ait dominus: Nomen meum quod est Pele פֶּלֶא, quod interpretatur apud nos, miraculorum operator, siue efficiens mirabilia. Verum autem dei nomen, nec hominibus, nec angelis notum est, sed ipsi soli deo, nec antè publicabitur (ut testantur sacræ literæ) quàm dispositio dei fuerit impleta. Habet tamen præterea deus inter angelos alia uocabula, & inter homines alia: nullum autem nomen dei est apud nos (ut inquit Moses Aegyptius) quod non sit sumptum ab operibus, & significans cum participatione, præter ipsum nomen tetragrammaton, quod est sanctum, significans substantiam creatoris significatione pura, in qua nihil aliud participat cum creatore deo: ideo dicitur nomen separatum, quod scribitur & non legitur, neque exprimitur apud nos, sed nominatur: & significat secundum idioma supernũ, quod est dei, & fortaßis etiam angelorum. Simili modo sunt etiam angelis nomina, alia inter eos, & in idiomate illorũ, quam uocat Paulus linguam angelorum, de qua habetur ualde parum apud nos. Cætera autem illorum nomina, omnia ab officijs & operibus illorũ sunt decisa, quæ nõ sunt tãtæ efficaciæ, ideoq; magi illos ueris suis nominibus ciẽt, illis uidelicet cœlestibus, quæ in literis sanctis cõtinentur.

De in

De influxu diuinorum nominum per singula media in hæc inferiora. CAP. XII.

SVmmus creator & prima causa, etsi omnia regit & disponit, curam tamen exequendi uarijs ministris distribuit, beneficis & maleficis: quos in Apocalypsi uocat Ioannes, angelos fauentes, & nocentes: de quibus alibi canit propheta: Moratur angelus domini in circuitu timentium eum, ut eripiat eos: & alibi describit immißiones per angelos malos: Quodcunq; autem per angelos tanquam per ministros exequitur deus, idem etiam facit per cœlos & stellas, sed tanquam per instrumenta, ut hoc modo omnia cooperentur in ministerium: ut sicut quælibet cœli portio, & quodque astrũ, certã terræ plagã, locúmue, & tempus, & speciem, & indiuiduum decernit: sic etiã angelicam illius portionis astriq; uirtutem, eisdem, loco, tempori, speciei, accommodare fas est. Vnde Augustinus libro Quæstionum: Vnaquæq; (inquit) res uisibilis in hoc mũdo, angelicam habet potestatem sibi propositam. Hinc Origenes in librum Numerorum ait: Opus est ipsi mundo angelis, qui præsint exercitibus terrenis, regnis, prouincijs, hominibus, bestijs, animalium natiuitati & progressui, uirgultis, plantis, cæterisq; rebus, eam uirtutem donantes, quam dicunt inesse rebus à proprietate occulta. Multo magis opus est angelis, qui præsint operibus sanctis, uirtutibus, & hominibus, ut ipsi qui semper uident faciem patris summi, recto ducatu poßint conducere homines, & unumquodque etiam minutißimum ad locum suum, tanquam membra huius mundi concinna, in quo deus tanquam præcipuus antistes, omnia suauißime disponens, inhabitat, non contentus aut circunscriptus, sed continens

omnia

omnia, sicut Ioannes in Apocalypsi describit cœlestem illam ciuitatem, cui à duodecim portis præsident duodecim angeli, influentes in eas, quæ à diuino nomine suscipiunt duodecies reuoluto: & in fundamentis illius ciuitatis, nomina duodecim apostolorum & agni: nam sicut in lege in lapidibus superhumeralis, & fundamentis ciuitatis sanctæ per Ezechielem descriptæ, inscripta erant nomina tribuum Israël, & dominabatur illis nomen quadriliterum: sic in Euangelio inscripta sunt in lapidibus fundamenti cœlestis ciuitatis, nomina Apostolorum, qui stant pro tribubus Israël in ecclesia, super quos influit nomen agni, hoc est nomen IESV, in quo est omnis quadriliteri uirtus, siquidem tetragrammus ille pater dedit illi omnia. Ab angelis itaque suscipiunt cœli, quòd influunt: illi autem à magno nomine Dei & IESV, cuius uirtus prima est in deo, post diffusa in duodenos & septenos illos angelos, per quos extenditur in duodecim signa, & septem planetas, & consequenter in omnes cæteros ministros, & instrumenta dei, usque in infima penetrans. Hinc ait Christus: Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis: & resurgens ait: In nomine meo dæmonia eijcient, & quæ sequuntur: ut ultrà necessarium non sit quadriliterum nomen, cuius tota uirtus translata est in nomen IESV, in quo solo fiunt mirabilia, nec est aliud nomen (ut inquit Petrus) sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi illud. Non autem putemus, quòd nominando IESVM polluto ore, tanquam nomen hominis cuiusdam, in uirtute illius facere possumus miracula, sed oportet illud inuocare in spiritu sancto, mente expurgata, & animo feruenti, ut adsequamur ea, quæ no

quæ nobis in ipso promissa sunt, maximè cognitione præuia, sine qua nō exauditio, iuxta illud propheticum: Exaudiam eum, quoniam cognouit nomen meum. Hinc hodie nihil fauoris hauriri potest à cœlestibus, nisi interueniat autoritas, fauor, adsensus nominis IESV. *Hinc Hebræi & Cabalistæ in diuinis nominibus peritissimi, nihil post* CHRISTVM *in priscis illis nominibus operari possunt, sicut olim eorum patres. Et iam experimento comprobatum est, nullum malum dæmonem, nullam inferorum uirtutem ex his quæ uexant aut obsident homines, posse huic nomini resistere, quin uelint nolint genu flectant, & obediant: quando nomen Iesu debita pronuntiatione illis proponitur uenerandum: nec solum nomen, sed etiam illius signaculum crucem, pauent: nec solum terrestrium, cœlestium, infernorum genua flectuntur, sed etiam insensibilia ipsum reuerentur, & ad nutum eius cōtremiscunt omnia, quando ex fideli corde, ore ueridico, nomen Iesu pronuntiatur, & crucis salutiferum signum manus imprimunt innocētes. Neq; uerò in uacuum dixit Christus discipulis: In nomine meo dæmonia eijcient, & quæ sequuntur: nisi uirtus quædā esset in nomine illo expressa, super dæmones & infirmos, serpentes & uenena, & linguas, & huiusmodi: quæ uirtus cum insit nomini illi, tum à uirtute dei instituentis, tum à uirtute illius qui hoc nomine exprimitur, & à ui insita ipsi uerbo. Hinc est, quòd cum omnis creatura timet, & reueretur nomen illius qui fecit eam, nonnunquam etiam mali & immundi homines, modo credant huiusmodi diuinorum inuocationi, dæmones astringunt, & alia quædam magna operantur.*

Psalm.90.

Marc.16.

Nominis Iesu uirtus unde sit.

De membris dei, & de eorum in nostra membra influxu. CAP. XIII.

Membra dei quæ.

Vestimenta dei, quæ.

LEgimus in uarijs sanctæ scripturæ locis, uaria dei mēbra & ornamenta: intelliguntur autem per mēbra dei, uires quædam multiplices & simplicißimè in ipso deo permanentes, per sacra dei nomina inter se distinctæ: uestimenta autem dei & ornatus, sunt tanquā uiæ quædam seu relationes, siue emanationes uel canales, per quas sese diffundit: quarum fimbrias quoties mens nostra contigerit, toties egreditur uirtus diuina alicuius membri, quēadmodum de hæmorrhoissa clamauit Iesus: Tetigit me aliquis: nam sensi de me exire uirtutē. Sunt itaq; in deo hæc membra similia nostris: sed membrorum nostrorum ideæ & exemplaria, quibus si membra nostra ritè conformemus, tunc in eandem imaginem trāslati, ueri efficimur filij dei, deoq; similes, agentes & operātes opera dei. De membris itaq; dei multa in scripturis deprompta sunt: nam de capite eius legitur in Canticis: Caput tuum sicut Chermel, & comæ capitis tui sicut purpura regis: significat autē hic Chermel, non montem illum in maritimis Syriæ, sed uermiculum qui purpuram gignit. De oculis etiā & palpebris, & auribus, legitur in Psalmis: Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Oculi eius in pauperem respiciunt, & palpebræ eius interrogant filios hominum. De ore etiam, & gustu, & gutture, & labijs, & dentibus, legitur apud Esaiam: Os meum non interrogastis. Et in Canticis: Guttur tuum sicut uinum optimum. Dignum est uinum dilecto meo ad potandū, & cibus labijs & dentibus illius ad ruminandum. Sunt etiam & nares, quibus (ut in lege sæpe reperitur) odorat sacrificia in odorem suauitatis.

Luc. 8.

Cant. 7.

Chermel qd.

Oculi domini.

Nares domini.

Sunt

Sũt humeri, brachia, manus & digiti, de quibus legimus apud Esaiam: Factus est principatus super humeros eius. Brachium domini cui reuelatũ est? & regius uates canit: Manus tuæ domine fecerunt me, & plasmauerunt me. Et, Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextram & sinistram: hinc Psalmista ait: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis. De sinistra legimus in euangelijs, ad quam collocabuntur damnandi in nouissimo die. Iamq; & cor, & pectus, & dorsum, & posteriora, & faciem legimus, ut in libro Regũ, quòd inuenerit deus Dauid uirum secundum cor suum. Habemus & in euangelio pectus illud, super quod dormiens discipulus, diuina arcana concepit, & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremiam ait: Dorsum & non faciem ostendam in die perditionis eorum. Et ad Mosen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoque ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesi ambulare legitur ad Meridiem. simili ratione & multiplicia dei uestimenta & ornamenta legimus, ut apud Psalmistam: Dominus regnauit, decore indutus est, amictus lumine sicut uestimento. Et alibi: Confessionem & decorem induisti. Abyssus sicut uestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicens: Expandi amictum meum super te, & operui ignominiam tuam. Iam uerò etiam & uirgam, & baculum, & gladium, & scutũ, ut apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circũdabit te ueritas eius. Et in Deuteronomio legitur, gladius gloriæ eius: et huiusmodi multo plura sacra nobis eloquia declarant, à quibus membris & ornamentis diuinis, non dubium est nostra membra, &

Dextera & sinistra, cor pectus, dorsum, posteriora, & facies, & & cætera, domini.

quæ circa nos sunt, cunctaq; opera nostra, & regi, & dirigi, & custodiri, & gubernari, & iudicari, sicut ait Propheta: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et alibi ait: Benedictus dominus deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et alibi ait Saluator: Ego dabo uobis os & sapientiam. Et de capillis ait: Capillus capitis uestri non peribit. Et alibi: Capilli capitis uestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens deus, cum nos suas imagines sibiq; similes esse uoluit, mēbra, artus, ac figuras, in nobis multis modis reseratas, ad latentium suarum uirtutum similitudinem tanquam signa construxit, eundem sibi ordinem proportionemq; seruantia. Vnde dicunt Hebræorum Mecubales, quòd si homo diuini influxus capax, quoduis sui corporis membrum à sordibus mundum, expiatumq; constituat, tunc illud latentis dei artus uirtutisq;, cui idem nomen adscribitur, habitaculum propriaq; sedes euadit, ita, ut si circa id membrum de quauis re opus fuerit, inuocato hoc nomine, unde illud pendet, subitò exaudiatur ad effectum, iuxta illud:

Hebræorum Mecubalium opinio.

Psalm. 90. *Exaudiam illum, quoniam cognouit nomen meum. Et hæc sunt grandia & arcana mysteria, de quibus plura in publicum profari non licet.*

De dijs gentium, & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus quæ loca olim sacra fuerunt. CAP. XIIII.

Posuerunt philosophi, quemadmodum superius ostendimus, cœlos ac stellas esse diuina animalia, & animas eorum intelligentes, mentem participantes diuinam: & posuerunt ipsis alias quidem præesse, alias uero subesse

substan

substantias separatas, quasi regẽtes & ministrantes, quas uocant intelligentias & dæmones. Sed & Plato ipse adseruit, cœlestes animas haudquaquam corporibus suis cohiberi, quemadmodũ animæ nostræ corporibus nostris, sed ubicunq; uelint esse, & simul dei uisione gaudere, & sine ullo labore & solicitudine corpora sua regere & mouere, & unà his mouendis inferiora facilè gubernare: iccirco eiusmodi animas deos uocitabant, & statuerunt ipsis diuinos honores, precesq; & sacrificia dedicarunt eisdem, & diuerso cultu uenerabantur. Et hi sunt dij, quibus attributi sunt omnes populi, de quibus præcepit Moses in Deuteronomio inquiens: Ne fortè eleuatis oculis ad cœlum, uideas solem, & lunam, & omnia astra cœli, & auersus adores ea & colas, quibus attributi sunt omnes populi, qui sub uniuerso cœlo sunt: uos autem tulit dominus tetragrammus, & eduxit de fornace Aegypti, ut haberet sibi populum hæreditarium. Et in eodem uolumine capite decimoseptimo: solem & lunam & astra deos uocat. Et Hebræorum doctores, super eo quod legitur in Genesi, Abrahamum filijs concubinarum largitum esse munera, uidelicet Shemoth steltoma, hoc est, nomina aliena: Isaac autem reliquisse hæredem omnium quæ possederat: dicunt, filios cõcubinarum in benedictione Abrahæ non esse attributos deo tetragrammo, & summo creatori, sed alienis dijs & numinibus: Isaac autem & semen eius adsignatum ipsi omnipotenti deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributum alienis. Vnde improperatur illis in Deuteronomio, quia seruiuerunt dijs alienis, & adorauerunt eos quos nesciebant, & quibus non fuerũt attributi. Quin & Iesus Naue post introductum populum in terram pro-
 missio

missionis, & superatos hostes, & distributas sortes possessionum Israel, optionem dedit populo, ut eligerent numen quod colerent, inquiens: Optio uobis datur eligere hodie quod placet, cui seruire potissimùm debeatis, utrum diis quibus seruierunt patres uestri in Mesopotamia, an diis Amorrhæorum, quorum terram habitatis: Respondente autem populo, seruiemus domino tetragrammo, & ipse erit deus noster, dixit illis Iesus: non poteritis: quia dominus deus tetragrãmus sanctus & fortis & æmulator est. Perseuerante autem populo, ut seruirent tetragrammo, ait illis: Testes uos estis, quia ipsi eligeritis uobis dominum ut seruiatis ei: auferte ergo deos alienos de medio uestri, & inclinate corda uestra ad dominũ deum Israel. Erexitq; lapidem prægrandem, dicens: Lapis iste erit uobis in testimonium, ne fortè postea negare uelitis, & mentiri domino deo uestro. Erant itaq; dij quibus attributæ erant cæteræ gentes, sol & luna, duodecim signa, cæteraq; corpora cœlestia, diuinaq; opificia: non tamen secundum quod corpora, sed quatenus eis inhæret anima, uniuersaq; militia cœli, & quam uocat Hieremias reginam cœli, hoc est, uirtutem qua cœlum regitur, uidelicet animam mundi, de qua inquit Hieremias: Filij colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentulas reginæ cœli. Nec huius reginæ, cæterarumq; cœlestium animarum cultus Duliæ, illis prohibitus erat: sed Latriæ tantum, quem qui adhibuerunt, reprobati sunt à domino. Nomina uerò istarum animarum, deorumue in præcedentibus narrauimus. Verùm quibus regionibus, & populis, & urbibus, tãquam proprij, & tutelares dij adscripti fuerint, partim referunt nobis Orige-

Variarũ gentium uarij tutelares dij.

nes,

nes, Tertullianus, Apuleius, Diodorus, & pleriq; alij historici. Coluerunt itaq; singuli populi proprijs ceremonijs, suos deos: Bœotij, Amphiaraum: Aphri, Mopsum: Aegyptij, Osirim & Isidem: Aethiopes, qui Meroën habitant, Iouem & Bacchum: Arabes, cum Baccho Venerem: Scythæ, Mineruam: Naucratitæ, Serapim: Syrij Atargaten: Arabes, Diapharen: Aphri, Cœlestum: Norni, Tibelanũ: In Italia quoq;, municipali consecratione Crustumensium deus erat, Deluentinus: Narnensium, Viridianus: Aesculanorum, Ancharia: Volsinẽsium, Nursia: Otriculanorũ, Valẽtia: Sutrinorum, Nortia: Phaliscorũ, Curis, cũ primis celebres fuere. Coluerunt summa ueneratione Latij, Martem: Aegyptij, Isidem: Mauri, Iubam: Macedones, Cabirũ: Pœni, Vranum: Latini, Faunum: Romani, Quirinum: Sabini, Sangum: Athenæ, Mineruam: Samos, Iunonem: Paphos, Venerem: Lemnos, Vulcanum: Naxos, Liberum: Delphis Apollinem, & quos canit Ouidius in Fastis:

Pallada, Cecropidæ: Minoia Creta, Dianam:
Vulcanum, tellus Hypsipylæa colit:
Iunonem, Spartæ: Pelopeiadesq; Mycenæ,
Pinnigerum Fauni Menalis ora caput:
Mars, Latio uenerandus erat: quia præsidet armis:

Colebant Saturnũ, Carthaginienses & Leucades: Iouem, Creta, Pyreus, Homole, Ida, Elis & Lybia, ubi eius erat oraculum, Epirus, Latium, Gnidus Lyciæ, Pisa Macedoniæ: Martẽ, Thermodontij, Scythæ, et Thracia: Solẽ, Scythæ unicum deum uenerabantur, equum illi immolantes: eundemq; colebant Heliopolitæ, Assyrij: & sub Apollinis nomine Rhodij, & Hyperborei, & Milesij: Eratq; sibi sacri Parnasus, Phaselus, Cynthus, Soractæ mõtes, atq;

Delos, Claros, Tenedos insulæ, & Mallois locus in Lesbo, & Grynæum nemus, seu oppidum: Præterea Patara, Chrysa, Tarapnas, Cyrrha, Delphi, Arrephnia, Entrosi, Tegyra ciuitates. Erant etiam illi sub Bacchi & Dionysij nomine sacrata, Thebæ & Naxos insula, Nisa urbs Arabiæ, Callichoros fluuius Paphlagoniæ: item Parnasus & Cytheros montes Bœotiæ, in quibus alternis annis Bacchanalia fiebant, etiam Thamaritæ populi Hircanis uicini, proprijs sacris Bacchum coluerunt. Veneris cultum Assyrij primi omnium induxerũt, deinde Paphij in Cypro, & Phœnices, & Cytheræi: quos, Ageo autore, secuti sunt Athenienses. Apud Lacedæmonios colebatur armata: & Delphis Venus, Epytibia. Colebatur etiam à Cois, & in Amatho Aegæi maris insula, & in Memphi urbe Aegypti, & in Gnido, & Sicilia, & Idalio nemore, & Hypæpa urbe, & Eryce Siciliæ monte, & Calydonia, & Cyrene, & Samis: nullumq; (Aristotele teste) ueterum deorum numen propè maioribus ceremonijs frequẽtioribusq; locis ueneratum legitur. Mercurium Galli maximè colebant, Teutatem illum appellantes: præterea Arcades & Hermopolitæ, Aegyptij & Memphitæ. Lunam sub Dianæ nomine Taurica Scythiæ regio colebat, & in Epheso illi laudatissimum templum erat, & in Mycena post occisum Thoantem Tauricæ regem, ab Iphigenia & Oreste raptum eius simulacrum, mutato sacrorũ ritu, prope Ariciam culta est: colebatur etiam à Magnesijs Thessaliæ populis, & in Pisa Achaiæ urbe, & in Tybure, & Auentino Romano monte, & in Perga Pamphyliæ oppido, & in Agras Atticæ regione, & Carenus populus Lunam sub masculo sexu coluisse legitur. Erant & reliquorum

numinum

numinum sacra, ut Palladi, quæ & Minerua, sacræ erant Athenæ, & Pyreus, Aracynthus montes, Tritones fluuius, & Alcomeneum Bœotiæ oppidum, & Neo una Cycladum insula. Cereris sacra loca sunt Eleusis Attica, Enna & Catana urbes Siciliæ, & Aethna mons. Vulcano præcipuus cultus fuit in Lemno insula, & in Imbros insula Thraciæ, & Therasia insula Vulcano sacra, etiãq; Cilicia. Vesta dea erat Troianorum, quam profugus Aeneas in Italiam transtulit, eidemq; tribuuntur Phryges, atq; Ida & Dindymus Phrygiæ montes, & Reatũ Vmbriæ oppidum: item Berecynthus mons, & Pessinuntium Phrygiæ oppidum. Iunonem coluerunt Carthago & Prosenna, Argos & Mycenæ ciuitates, & Samos insula, & Phalisci populi. Neptuno sacra erat Orchestus urbs Bœotiæ, & Tenarus Laconiæ promontorium, & Trœzenij populi, & urbs, in Neptuni tutela erant. Huiusmodi ergo erant dij gentium, qui præsidebant & dominabantur illis, quos Moses ipse in Deuteronomio suo nuncupat deos terræ, quibus attributi sunt omnes populi, non alios significans, quàm cœlestia sydera illorumq; animas.

Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt theologi. CAP. XV.

Esse igitur cœlos, corporaq; cœlestia animata, animabus quibusdam diuinis, non modo poëtarum, philosophorumq; sententia est, sed etiam sacrarum literarum catholicorumq; adsertio: nam & Ecclesiastes animam cœli describit: & Hieronymus super eodem hanc expressè fatetur: similiter Origines in suo libro de principijs, sentire describit cœlestia prorsum corpora esse animata, quoniã à deo mandata dicuntur accipere, quod rationali naturæ tã-

tum consentaneum est, scriptum enim est: Mandatum ego stellis iniunxi omnibus: Quinimò ab peccati labe non seiungi stellas omnino consensisse aduertitur Iob: ita enim legitur: Stellæ quoq; in conspectu eius mundæ non sunt, id quod ad corporis fulgorem utiq; referri non potest. Proinde corpora cœlestia esse animata, etiam sentit Eusebius Pamphilus in solutionibus theologicis, atq; Augustinus in Enchiridio. Ex recentioribus uerò Albertus Magnus, in libro de quatuor coæquæuis, & Thomas Aquinas in libris de Spiritualibus creaturis, & Ioannes Scotus super secundo Sententiarum, quibus accedit uir doctissimus Nicolaus Cusanus Cardinalis. Sed & ipse Aureolus hæc strenua disputatione conuincit, qui nec insuper alienum fore arbitratur, cœlestia corpora Duliæ cultu uenerari, earundemq; suffragia auxiliaq; implorare: cui etiam Thomas ipse annuit, nisi impediret hunc ritum idololatriæ occasio. Quin & Plotinus astruit, quòd uota cognoscunt nostra, exaudiunt quoq;. Quòd si quis istis omnino aduersari uelit, & tanquam sacrilega dogmata habere, is audiat Augustinum in Enchiridio, & in libro Retractationum, & Thomam libro secundo contra Gentiles, & in Quotlibetis, & Scotum super Sententias, & Guilielmum Parisiensem, in Summa de uniuerso unanimiter respondentes, corpora cœlestia dicere animata uel inanimata, ad fidem catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum uideatur, quòd ipsæ animæ in sphæris & stellis collocentur, & ueluti dij gentium, quisq; suis præsideat regionibus, & urbibus, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis, tamen extraneum non uidebitur sanè intelligentibus.

De intelligentijs & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumq; cognomentis uarijs, deq; infernis & subterraneis dæmonibus. CAP. XVI.

Nunc consequenter de intelligentijs, spiritibus & dæmonibus nobis est disserendum. Est autem intelligentia, substantia intelligibilis, libera ab omni crassi putrescibilisq; corporis mole, immortalis, insensibilis, cunctis adsistens, cunctis influens. Atq; eadem est omnium intelligentiarum, spirituum, dæmonumq; natura. Dico autem dæmones hic non illos quos diabolos uocamus, sed spiritus sic uocatos ex uocabuli proprietate, quasi scientes, intelligentes & sapientes. Horum uerò secundum magorum traditionem tria genera sunt, quorum primos supercœlestes uocant, atq; mentes à corpore penitus seiunctas, & quasi intellectuales sphæras, deum unum tanquam ipsorum firmissimam stabilissimamq; unitatem siue centrum colẽtes: quapropter illos iam etiam deos nuncupant, propter diuinitatis participationem quandam: quia semper sunt deo pleni, diuinoq; nectare ebrij. Hi circa unum deum solum uersantur, nec mundi corporibus præsunt, nec inferiorum ministrationi adaptantur, sed susceptum à deo lumen inferioribus ordinibus influunt, singulisque singula officia distribuunt. Hos secundo ordine proximè sequuntur cœlestes intelligentiæ, quos uocant dæmones mundanos, scilicet ultra diuinum cultum mundi sphæris accommodatos, unicuiq; cœlorum & stellarum præsidentes, unde eos in totidem distribuunt ordines, quot in mundo sunt cœli, & quot in cœlis sunt stellæ: & uocabant alios Saturnios, qui præessent cœlo Saturni, & ipsi Saturno: alios

Intelligentia quid.

Dæmones hic, qui sint, & quot illorum genera.

alios Iouios, qui præessent cœlo Iouis, & ipsi Ioui: similiter pro aliarum stellarum tã nomine quàm uirtute uarios dæmones cognominant: & quia ueteres astrologi quinq; supra quinquaginta adserebãt motus, hinc totidem illis adinuenerunt intelligentias, siue dæmones: posuerunt quoq; in cœlo stellato dæmones qui præessent signis, & triplicitatibus, & decanis, & quinarijs, & gradibus, & stellis: nam licet unicuiq; orbi stellarum unam solam intelligentiam totam schola philosophorum etiam Peripateticorum adsignet, tamen cum unaquæq; stella & cœli particula suam propriam & differentem habeat uim & influxum, necesse est, ut & ipsa suam habeat præsidentem intelligentiam, quæ uim conferat & agat. Posuerunt itaq; duodecim dæmonũ principes, qui præessent duodecim signis zodiaci: & triginta sex, qui præessent totidem decurijs: & septuaginta duos, qui præessent totidem cœli quinarijs, & hominũ linguis & gẽtibus: & quatuor, qui præessent triplicitatibus & elementis: & septem totius mundi gubernatores, iuxta septem planetas: & posuerunt omnibus nomina, & signacula, quos uocant characteres, & utebantur illis in inuocationibus & incantationibus & sculpturis suis, describendo ea in suarum operationum instrumentis, imaginibus, laminis, speculis, annulis, chartis, cereis, & eiusmodi, ut si quando operabantur ad solem, inuocabant per nomina solis, & per nomina dæmonum solariũ, & ita de cæteris. Tertiò ponũt dæmones quasi ministros, ad ea quæ sunt in inferioribus disponenda, quos Origenes uocat inuisibiles quasdam uirtutes, quibus ea quæ sunt super terram disponenda credita sunt: sæpe enim nemini conspicui, itinera & negotia nostra quæcunq; dirigunt: sæpe etiam

Dæmonum numerus & officia.

etiam prælijs interſunt, clandeſtinisq; ſubſidijs optatos amicis præbent ſucceſſus, quippe conciliare proſpera, infligere aduerſa, pro libito poſſe dicuntur. Illos ſimili modo in plures ordines diſtribuūt, ut alij ignei, alij aquei, alij aërei, alij terrei, quæ quidē quatuor dæmonū ſpecies, iuxta quatuor cœleſtiū animarū uires, mentem, rationem, imaginationem, naturam ſcilicet uiuificam & motricem, computantur: hinc ignei cœleſtium animarum mentem ſequuntur, unde ad ſublimiora contemplanda concurrunt. Aërei autem rationem ſequuti, rationali fauent potentiæ, eamq; à ſenſuali uegetabiliq; quodammodo ſegregantes: ſeruiunt igitur uitæ actiuæ, quemadmodum ignei contemplatiuæ: Aquei uero imaginationem ſenſumq; ſequuti, uitæ ſeruiūt uoluptuoſæ: Terrei naturam ſequuti, uegetali naturæ fauent. Præterea diſtinguunt etiam hoc dæmonum genus in Saturnios & Iouiales, iuxta ſtellarum cœlorumq; nomina. Præterea alios eſſe orientales, alios occidentales, alios meredionales, alios ſeptentrionales. Deniq; nulla mundi pars eſt propria horum dæmonum adſiſtentia deſtituta, nō quia ibi ſolum ſunt, ſed quia ibi maximè regnāt, ſunt enim ubique, quamuis alij alibi potiſſimùm operantur atq; influunt. Neq; uerò ita intelligenda hæc ſunt, quaſi influxibus ſyderum ſubiecti ſint, ſed ut reſpondeant ſupramundano cœlo, à quo præcipuè omnia dirigūtur, & cui omnia conformari oportet: unde ſicut uarijs ſtellis, ſic etiam uarijs locis, & temporibus hi dæmones adaptantur: nō quòd tempore aut loco coartentur, quemadmodum nec corporibus quibus præſides ſtatuuntur, ſed quia ſic ſapientiæ ordo decreuit: ideò illis corporibus, locis, temporibus, ſtellis, plus fauent atq; patrocinantur: ſic alios dixerunt diurnos, alios noctur

Dæmonum diſtinctio.

nocturnos, alios meridianos: simili modo, alios uocant syluestres, alios montanos, alios campestres, alios domesticos. Hinc Syluani, Fauni, Satyri, Panes, Nymphæ, Naiades, Nereïdes, Dryades, Pierides, Hamadryades, Potamides, Hinnides, Agapetæ, Pales, Pareades, Dodonæ, Feniliæ, Lauernæ, Parcæ, Musæ, Aonides, Castalides, Heliconides, Pegasides, Mæonides, Phœbiades, Camœnæ, Charites, Genij, Lemures, & eiusmodi: quos appellant plebem superûm, alij semideos deásue. Horum aliqui hominibus ita proximi familiaresq; sunt, ut etiam perturbationibus afficiantur humanis, quorum instructione putat Plato homines sæpe miranda efficere præstigia, quemadmodum instructione hominum bestiæ nonnullæ nobis propinquiores, ut simiæ, canes, elephantes, mira sæpe supra suam speciem operantur. Et qui res Danorum & Noruegiorum scripserunt, testantur uarij generis dæmones in illis regionibus hominum seruituti subiectos. Præterea ex illis aliquos esse corporeos, mortalesq;, quorum corpora gignantur & intereant: uita tamen longæuos. Aegyptiorum opinio est Platonicorumq; præsertim à Proclo comprobata, Plutarchus quoq; & Demetrius philosophus Aemylianusq; rhetor, idem affirmant: testantur enim, ex multis sui temporis prodigijs, Pana magnum dæmonem, pluresq; alios eiulasse primum, deinde etiam obijsse. Horum itaq; dæmonum tertij generis, ut Platonicorum sententia est, totidem ferunt esse legiones, quot in cœlo sunt stellæ: totidem quoq; quot stellas cœlũ ipsum complectitur, in qualibet legione esse dæmones: uerum dæmonum bonorum numerum (ut tradit Athanasius) sunt, qui ad numerum hominum nonagintanouem partes arbitrentur, iuxta

parabolam de centũ ouibus: alij duntaxat nouẽ partes putãt, iuxta parabolã de decem drachmis: alij æqualem cum hominibus angelorum numerum censent, quia scriptum sit: Cõstituit terminos populorum iuxta numerum angelorum dei. Et de numero eorum multi multa scripsere. Verum recentiores theologi secuti magistrum sententiarum, Augustinum & Gregorium, facilè se absoluunt, dicentes: quòd bonorum angelorum numerus omnem humanum captum transcendit, quibus contrà respondent innumeri spiritus immundi, tot existentes in mundo inferiori, quot mundi spiritus sunt in mundo superiori, ut adserunt aliqui theologi, se ab oraculis accepisse: sub his ponunt genus dæmonum subterraneum siue tenebrosum, quos uocant Platonici desertores angelos, scelerum & impietatis ultores, iuxta iustitiæ diuinæ sanctionem: uocantq; malos dæmones & spiritus nequam: quia etiam ultrò plerunque lædunt atque nocent: horum etiam plures computant legiones, ipsos simili modo iuxta stellarum ac elementorum nomina ac mundi partes distinguentes, ponuntque ipsis reges, & principes, & præsidentes, & eorundem nomina. Ex his præsunt cæteris quatuor reges nocentissimi, iuxta quatuor mundi partes: sub his alij plures dominantur principes legionum, multi quoque priuatorum officiorum. Hinc Gorgones satæ Nocte, furiæ. Hinc Tysiphone, Alecto, Megera, Cerberus. De hoc dæmonum genere inquit Porphyrius: Locum incolunt terræ uicinum, imò intra ipsam terram. Nullum est malum, quod perpetrare non audeant. Habent omnino uiolentum & malè sanum morem: ideoq; uehementes repentinasque insidias plurimum machinantur moliunturque: ac dum

ac dum agunt incursiones, partim latere solent, partim uerò inferre uiolentiam, omnibusq; rebus iniquè discorditerq; factis, admodum delectantur.

De eisdē iuxta theologorum sentētias. CAP. XVII.

Angelorum distinctio triplex.

THeologi uerò nostri cum Dionysio similiter ponunt triplices angelorum distinctiones: harum quamlibet in tres diuidunt ordines, ut uidelicet sint tres distinctiones, nouem ordines: has uocant hierarchias, illos appellant choros: quos & Proclus nouenario numero distinguit. Ponunt itaq; in superiori hierarchia Seraphim, Cherubim, Thronos, tanquam supercœlestes dæmones, diuinæ prouidentiæ ordinem contemplantes: primi, in dei bonitate: secundi, in essentia dei tanquam forma: tertij, in sapientia. In media hierarchia ponunt Dominationes, Virtutes & Potestates, tanquam mundanos dæmones, ad mundi gubernationem concurrentes: horum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur: secundi administrant cœlos, nonnunquam ad miracula facienda conspirant: tertij arcent quæ diuinam legem perturbare posse uidentur. In inferiore autem hierarchia ponunt principatus, archangelos & angelos, quos etiam Iamblichus numerat: hi tanquam dæmones ministri, ad inferiora curanda descendunt: horum primi curant publica, principes & magistratus, prouincias & regna, singuli singula. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Persarum restitit mihi uiginti uno diebus. & Iesus filius Sirach testatur unicuiq; genti præpositum esse rectorem angelum: quod etiam indicare uidetur Moses Deuteronomij cantico, inquiēs: Cum diuideret excelsus gentes, statuit eorum terminos secundum numerum angelorum dei. Secundi sacris intersunt, diuinum cultum

circa

circa singulos homines dirigunt, precesq; hominũ, & sacrificia corã dijs offerunt. Tertij minora quæq; disponunt, ac singuli singulis custodes adsunt. Suntq; ex ipsis etiã qui minutissimis herbis, & lapillis, & omnibus inferioribus uirtutẽ subministrant, quibus multa cũ deo, multa cum hominibus sunt cõmunia, suntq; mediantes ministri. Verùm Athanasius præter Thronos, Cherubinos, Seraphinos deo proximos, illũq; indesinentibus hymnis, & irrequieta laude magnificantes, & pro nostra salute orantes, septem alios nuncupat ordines: quos cõmuni uocabulo uocat militiã cœli. Horum primus est ordo Doctrinalis, ex quo fuit ille qui locutus est Danieli, inquiẽs: Veni, ut docerẽ te quæ uẽtura sunt populo tuo in nouissimis diebus. Deinde est ordo Tutelaris, de quo etiã in Daniele legitur: Ecce Michaël unus de principibus uenit in adiutoriũ meũ. Et ibidem: In tempore illo consurgẽt Michaël princeps magnus, qui stat pro filijs populi tui: eius ordinis fuit etiã Raphaël ille qui duxit, & reduxit Tobiã iuniorẽ. Post hunc est ordo Procuratorius, cuius mentio est in libro Iob, ubi legitur: Si fuerit pro eo angelus loquens, deprecabitur dominũ, & placabilis ei erit. & de eisdẽ exponitur etiam, quod scriptum est Ecclesiastici decimosexto capite, circa finem: In iudicio dei opera ipsius ab initio, & ab institutione hominũ ipsorum distinxit partes illorũ, & initia eorũ in gentibus suis: ornauit in æternum opera illorũ, nec esurierunt, nec laborauerunt, & non destiterunt ab operibus suis: unusquisq; proximũ suum non angustiabit usq; in æternũ. Sequitur ordo Ministerialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Nónne omnes sunt administratorij spiritus, missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Post hos est ordo Auxiliaris,

Athanasij de angelis opinio.

Tutelaris ordo.

Procuratorius ordo.

Ministerialis ordo.

Auxiliaris ordo.

de quo apud Esaiã legitur: Egressus est angelus domini, & percussit in castris Assyriorum centũ octogintaquinq; millia. Hunc subsequitur ordo Animarum receptiuus, de quo legitur apud Lucam: Anima Lazari portata per angelos in sinum Abrahæ. & ibidem docemur, ut faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiant in æterna tabernacula. Porrò est ordo Adsistentium, de quo legitur apud Zachariam: Isti sunt duo filij olei splendoris, qui adsistunt dominatori uniuersæ terræ. Hebræorum autem theologi aliter hos ordines numerant nuncupãtq;: nam supremo loco sunt quos uocãt חיות הקדש, *id est, animalia sanctitatis, siue uitas: per quos deus* אהיה *essendi munus largitur: succedunt secundo loco Ophanim* אופנים, *id est formæ, seu rotæ, per quos deus* יהוה *chaos distinguit. Tertio loco sunt Aralim* אראלים *angeli magni, fortes, & robusti, per quos tetragrammus elohim pronuntiatus, siue tetragrammus cum he coniunctõ,* יהוה *formã fluxæ materiæ ministrat. Quarto loco sunt Hasmalim* חשמלים, *per quos El* אל *deus corporum effingit effigies. Quintus est ordo Seraphim* שרפים, *per quos deus Elohim Gibor* אלהים גיבור *elemẽta depromit. Sextus Malachim* מלאכים, *id est angelorũ, per quos deus Eloha* אלוה *metalla producit. Septimus Elohim* אלהים, *id est dij, per quos deus tetragrammus Sabaoth* יהוה צבאות *producit uegetabilia. Octauus Ben elohim* בני אלהים, *id est filij deorũ, per quos deus Elohim Sabaoth* אלהים צבאות *procreat animalia. Nonus, & infimus Cherubim* כרובים, *per quos deus sadai* שדי *genus hominum curat. Sub istis est ordo animasticus, dictus*

Issim

Animarũ receptiuus ordo.

Adsistẽtium ordo.

Hebræi angelorum ordines quomodo numerent.

Ißim אישרים id est heroës, uiri fortes, & beati, per quos deus Adonai ארני prophetiam largitur.

De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq; casu, & naturis uarijs. CAP. XVIII.

SVnt etiã ex theologorũ schola, qui malos dæmones in nouẽ gradus distribuunt, ueluti ipsis nouẽ angelorũ ordinibus aduersantes. Horum itaq; primi sunt, qui pseudothei, hoc est, falsi dij nuncupantur, qui dei nomen usurpantes, pro dijs coli uolũt, sacrificia, & adorationes expetũt, sicut dæmon ille qui ait ad Christũ: Si cadens in terrã adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: ostendẽs illi omnia regna orbis terrarũ, atq; horũ princeps est ille qui dixit: Ascendã super altitudinẽ nubium, & similis ero altißimo: qui ideo uocatur Beelzebub, hoc est, uetustus deus. Hos secundario sequuntur spiritus mendaciorũ, cuiusmodi fuit ille, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarũ Achab: & horum princeps est serpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus est, & mulier illa Pythonica apud Samuelẽ, & alia in euangelijs, quæ Pythonem habebat in uentre. Hoc ergo dæmonum genus sese oraculis immiscet, & diuinationibus, & prædictionibus hominibus illudit, quousq; decipiat. Tertio ordine sunt uasa iniquitatis, quæ & uasa iræ dicuntur: hi sunt inuentores malorum, omniumq; malarum artium, qualis apud Platonem Theutus ille dæmon, qui ludos, & aleam docuit: ex ipsis enim omne scelus, malitia, & deformitas procedit: de quibus in Genesi in benedictionibus Symeõ, & Leui, ait Iacob: Vasa iniquitatis in habitationibus eorũ, in consilium eorum nõ ueniat anima mea. quos Psalmista uocat, uasa mortis, Esaias uocat uasa furoris, & Ieremias uocat uasa iræ, Ezechiel uasa

Primus dæmonum ordo.

Secundus.

Tertius.

Psalm.7.
Esai.13.
Ierem.50.

interfectionis, & interitus: & princeps eorũ Belial, quod interpretatur sine iugo, siue inobediens, præuaricator, &
2. Corinth. 6. *apostata, de quo Paulus ait ad Corinthios: Quæ conuentio*
Quartus. *Christi ad Belial? Sequuntur quarto ultores scelerum, & princeps eorum Asmodeus, uidelicet faciens iudiciũ. Post*
Quintus. *hos quinto ordine ueniunt præstigiatores, qui imitãtur miracula, & inseruiunt Cacomagis, & maleficis, & seducũt populum in miraculis suis, sicut serpens Euam seduxit: & princeps eorum Satan, de quo in Apocalypsi scriptum est, quòd seducit uniuersum orbem, faciẽs signa magna, & ignem de cœlo descendere in terram in cõspectu hominũ, seducens habitantes in terra, propter signa quæ data sunt*
Sextus. *illi facere. Sexto sese offerunt aëreæ potestates: hæ se miscent tonitruis, fulminibus, & fulguri, corrumpentes aërem, pestilentias, & alia mala inducentes: è quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis quatuor angelos, quibus datum est nocere terræ, & mari, tenentes quatuor uentos à quatuor angulis terræ: & princeps eorum dictus Meririm: hic est dæmon meridianus, spiritus æstuans, & dæmõ furens in meridie, quem Paulus ad Ephesios uocat principem potestatis aëris huius, & spiritum qui operatur in fi-*
Septimus. *lios diffidentiæ. Septimam mansionem tenent furiæ, seminatrices malorum, & discordiarum, & bellorum, & uastationum: quorũ princeps in Apocalypsi uocatus est Græcè Apollion, Hebraice Abaddon, hoc est exterminans,*
Octauus. *& uastãs. Octauo loco stant criminatores, siue exploratores, quorũ princeps Astaroth, hoc est, explorator, Græcè dictus diabolus, hoc est criminator, uel calumniator, qui in Apocalypsi uocatur accusator fratrum nostrorum, accusans illos ante conspectum dei nostri, die & nocte. Porrò*

ultimum

ultimum locū habent tentatores, siue insidiatores, qui singulis hominibus singuli adsunt; quos iccirco malos genios uocamus, & princeps eorum Mammon, qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes unanimiter astruunt, in hoc inferiori mundo uagantes omnibus infensos, quos iccirco diabolos uocāt: de quibus ait Augustinus libro primo de incarnatione uerbi ad Ianuarium inquiēs: De diabolo quoq;, & angelis eius contrarijs uirtutibus ecclesiastica prædicatio docuit, quoniā sint quidem hæc: quæ autem sint, aut quomodo sint, non satis clare disposuit. Apud plurimos tamen ista habetur opinio, quòd angelus fuerit iste diabolus, & apostata effectus, quamplurimos angelorum secum declinare persuaserit, qui & nunc usq; angeli ipsius nuncupantur. Hos tamen Græcia non omnes damnatos putat, nec hos quidē omnes esse ex proposito malos, sed quòd ab condito æuo rerum dispensatio ea sit ratione instituta, ut illis animarum peccatricū carnificina delegata sit. Cæteri theologi dicunt, nullos dæmones creatos malos, sed ex bonorum ordinibus propter præuaricationē cœlis pulsos & deiectos: quorum casum non solum nostri, & Hebræorum theologi docent, sed etiam Assyrij, Arabes, Aegyptij, & Græci suis dogmatibus confirmant. Pherecydes Syrus casum dæmonum describit, & Ophin, hoc est, serpentem dæmoniacum, caput fuisse rebellantis exercitus. Eundem casum Trismegistus in Pimādro, & Homerus sub nomine Atarū suis decantat carminibus: & Plutarchus in sermone de fœnore, Empedoclem eiusmodi dæmonum lapsum nouisse significat. Ipsi quoq; dæmones multoties casum suū confessi sunt. Hi itaq; deiecti in hanc uallem miseriæ, partim hoc caliginoso aëre propinqui nobis

Dæmonum uaria studia.

oberrant: alij lacus, fluuios, & æquora habitāt: alij terras, terrestria territant, & qui puteos, & metalla effodiunt, inuadunt: hiatus terræ prouocant, montium fundamenta cōcutiunt, nec homines modo, sed & animalia uexant: alij solo risu, & illusione contenti, fatigare eos potius student quàm nocere: alij ultra proceritatē giganteo corpore sese sustollentes, nunc sese accliuos ad pygmæorū paruitatem submittentes, & in uarias figuras sese uertentes, homines inani terrore perturbant: alij mendacijs student, & blasphemijs, qualem unū in tertio Regum libro legimus, inquientem: Egrediar & ero spiritus mēdax in ore omnium prophetarum Achab. Pessimum autem dæmonum genus eorū, qui obsident itinera, irruentes transeuntibus, gaudent bellis & effusione sanguinis, & affligunt homines sæuissimis insultibus: tales legimus apud Matthæum, ob quorum metum per uiam illam transire iam nullus audebat. Iā uerò nocturnos, & diurnos, & meridianos dæmones scriptura cōmemorat: & alios nequitiæ spiritus uarijs uocabulis describit, quales apud Esaiā legimus, Onocentauros, ericios, pilosos, Sirenes, lamias, ululas, struthiones: & in Psalmis, aspides, basiliscos, leones, dracones: et in euāgelio scorpius legitur, & mammona, & princeps huius mundi, & rectores tenebrarū, quorum omnium princeps Beelzebub, quē scriptura prauitatis principē appellat. Porphyrius illorū principem esse Serapin ait, qui & Pluto à Græcis nominatur: tum & præest illis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis, aëre, aqua, terra uersatur, perniciosissimus dæmon: unde etiam quæ in illis tribus elementis plurimum potest Proserpina, illorum princeps est, quod & ipsa de se testatur in responsis his uersibus:

(margin: 3. Reg. 22. — Esa. 34.)

Naturæ

Naturæ triplicis ego sum Lucina puellæ,
Taurea, itemq; triceps, missa è cœlo aurea Phœbe,
Quam multæ uariant formæq;, trinaq; signa,
Quæ terna & simulacra fero, terræ, aëris, ignis:
Quippe meis atris terrarum est cura molossis.

Origenis placitum de dæmonibus est: Dæmones qui proprio arbitrio cum principe suo diabolo ab dei ministerio recesserunt, si paululum resipiscere cœperint, humana carne circundari, ut hac deinceps pœnitentia, post resurrectionẽ eodem curriculo quo in carnem uenerunt, ad dei uisionem postliminio redeant, liberati tunc etiámnum æthereis, & aëreis corporibus: tuncq; genua deo curuanda omnia cœlestium, terrestrium, & infernorum, ut sit deus omnia in omnibus. Quin & Diuus Irenæus probat Iustini martyris sententiam, qui dixerit: Satanam nusquam ausum dicere blasphemiam aduersus deum, priusquam aduenisset in terras dominus, eò quòd nondum cognosceret damnationem suam. Esse autem plerosq; ex lapsis dæmonibus qui futuram suam salutem sperent, pleriq; opinantur ex Pauli eremitæ historia ab Hieronymo conscripta, & per ecclesiam canonicis horis uenerata: atq; ex Brandini legenda, ita edocti, illorumq; preces exaudiendas, uel hoc argumento adserunt, quòd in euangelijs legitur, Christum exaudisse preces dæmonum, ac concessisse illis, quòd ingressi sint gregem porcorum. Adstipulatur istis etiam psalmus septuagesimus primus secundum nostram supputationem, secundum supputationem autem Hebræorum septuagesimus secundus: ubi nos legimus, Coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent: ibi iuxta Hebraicam ueritatem legitur, Coram ipso flectent

Originis placitum de dæmonibus.

genua inhabitantes solitudinem, hoc est, aëri spiritus eum adorabunt, ut Cabalistæ adserunt: & inimici eius puluerem lingent: quod de Zazele atq; eius exercitu exponunt, de quo in Genesi legitur: Terram comedes cunctis diebus uitæ tuæ. & alibi dicit Propheta: Quia puluis terræ panis eius. Hinc Cabalistæ etiam dæmones nonnullos saluandos putant: quod etiam sensisse constat Origenem.

Demones an saluandi.

De corporibus dæmonum. CAP. XIX.

DE corporibus dæmonũ magna est recẽtiorum theologorum cum philosophis dissentio: nam Thomas adfirmat angelos omnes esse incorporeos, similiter & malos dæmones: adsumere tamen quandoq; corpora, quibus mox exuantur: & Dionysius in diuinis nominibus angelos esse incorporeos constanter adfirmat. Augustinus tamẽ super Genesim sic prodit: Dæmones aërea atq; ignea dicuntur animalia: quia corporũ aëreorum natura uigent, nec per mortem dissoluuntur, quoniam præualet in eis elementum ad agendum aptius quàm ad patiendum. Idem astruere uidetur, angelos omnes ab initio creationis suæ corpora habuisse aërea, ex puriore superioreq; aëris parte formata, ad agendum idonea, non ad patiendum: eaq; post confirmationem bonis angelis conseruata, malis autem in lapsu demutata fuisse in aëris craßioris qualitatem, ut etiã igne poßint torqueri. Quin & Magnus Basilius, non dæmonibus modo, sed & puris etiam angelis corpora tribuit, ueluti spiritus quosdam tenues, & aëreos atq; puros. Consentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apuleius non omnes dæmones putat habere corpora: siquidem in libro de dæmone Socratis, Genus aliud augustius (ait) dæmonũ, qui semper à corporeis compedibus, & nexibus liberi,

procu

procurãtur certis precatibus. Verùm Psellus Platonicus, & Christianus, dæmonum naturam non putat esse sine corpore: non idem tamen angelicum, & dæmonum corpus: nam illud omnis expers materiæ: Dæmonicum uerò quodammodo materiale, sicut umbrarum corpora, & subiectum paßioni, ut etiam percussum doleat, & igne exuratur in conspicuas cineres, quod in Tuscia aliquando factum memoriæ proditur. Et licet spiritale corpus sit, maxime tamen sensibile est, & tactum patitur: & licet resectum, coit rursum recreatq́; , sicut aër, & aqua, interim tamen maxime dolet: hinc timent aciem ferri, & tela, & enses. Hinc apud Vergilium Sibylla ait Aeneæ:

Tuq́; inuade uiam, uaginaq́; eripe ferrum.

Super quo dicit Seruius, uoluisse Aeneam habere ensem consecratum. Genera dæmonicorum corporum Orpheus quoq́; describit. Est quidem corpus unum quod igne tantũ constat, sed uisum non patitur, quos igneos, & cœlestes dæmones Orpheus uocat: alterum ignis aërisq́; mixtione contemperatum, unde ætherei, & aërei nuncupantur: cui si aqueum quiddam accesserit, tertium genus cõsurgit, unde dicuntur aquei, qui quandoq; uisu percipiuntur: quibus si aliquid terreum addatur, sed non ita crassum, terreni dæmones nuncupãtur, eosq́; iam magis conspicuos, nostrisq́; sensibus occurrentes. Corpora autem sublimiorum dæmonum angelorũ ex purißimo æthereo elemento coalita sunt, nemini hominum temere uisibilia, nisi diuinitus speciem suam offerant: filis adeo texta sunt splẽdidis, & usqueadeò tenuibus, ut radios omnes nostri uisus raritate transmittant, & splendore reuerberent, & subtilitate frustrentur, de quibus Chalcidius ait: Aetherei aëreiq́; dæmones, quia

Varia dæmonicorum corporum genera.

corpora eorum neq; tantum ignis habēt, ut sint perspicua, neq; tātum terræ, ut soliditas eorū tactui renitatur, totaq; eorum compago ex ætheris serenitate, & aëris liquore cōnexa, indissolubilē coagmentauit superficiem. Reliqui dæmones neq; ita probabiles, neq; ita incommodi, nec inuisibiles semper, interdū conspicui, in diuersas conuertuntur figuras, exāguium quoq; simulacrorum umbraticas formas induunt, obesi corporis illuuiem trahentes: habentq; nimiā cum sylua (quam malignam animam ueteres uocabant) cōmunionem, atq; ex uicinia terræ, & aquæ, etiam terrenis uoluptatibus, ac libidine tanguntur: cuius generis sunt lamiæ, & incubi, & succubi, è quorum numero fuisse Melusinam fortè non absurda est coniectio: nullus tamen (quod Marcus arbitratur) dæmonū, alius mas censendus, alius fœmina: cum hoc sexuum discrimen ad cōposita pertineat, dæmonum uerò corpora simplicia sint: neq; tamen unumquodq; dæmonū genus omnes figuras pro libito perficere potest, sed igneis, & aëreis facilis ea suppetit facultas sese in omne id deformare, quod illorū cōcipit imaginatio: subterranei autem tenebrosi dæmones quia eorum phantasticum crassi & inagilis corporis angustijs concluditur, eam nequit efficere diuersitatē figurarū, quam cæteri. Aquei autē, & qui humidā superficiē terræ habitant, ex elementi mollitie mulieres plurimū adsimulāt, ex quo genere sunt Naiades, Dryades: qui uerò inaquosa, & arida incolunt, corporibus aridioribus sese mares exhibent, aut Satyros, aut Onoscelos asininis cruribus, Faunos, Syluanos, & incubos: de quibus August. multos tradit experiētia magistra didicisse, illos sæpe improbos extitisse mulieribus, earūq; appetisse, & peregisse cōcubitū: & quosdā demones,

In dæmonibus nullus sexus.

quos

quos Galli Dusios nūcupāt, hanc aßidue tentare libidinē.

De infestinatione malorum dæmonū, & custodia nobis adhibita bonorū dæmonū. CAP. XX.

EST theologorū communis sententia, dæmones malos omnes eius esse naturæ, ut deos pariter oderint, & homines: iccirco diuina prouidentia dæmones nobis puriores præfecit popinquos, quibus nos tanquam pastoribus seu rectoribus commendauit: ut nos quotidie adiuuent, dæmonesq; malos arceant, compescant, & religent, ne noceant nobis quantum uellent: quemadmodum legitur in Tobia, Quòd appræhendit Raphaël dæmonium nomine Asmodeus, & relegauit ipsum in deserto superioris Aegypti. De his ait Hesiodus: Ter decē mille sunt super terra uiuentes pascente immortales Iouis custodes mortaliū hominū, qui utiq; obseruēt iustitias, et miserāda facta aërē induti, ubiq; euntes super terrā: nullus enim principū, nullus magnatū incolumis persisteret, non ulla mulier incorrupta remaneret, nullus hominū in hac ignorantiæ ualle ad constitutū sibi à deo finē perueniret, si boni dæmones nobis pro custodia nō adsisterent: uel si mali dæmones malis hominū uolūtatibus satisfacere permitterentur. Sicut igitur ex bonis dæmonibus unicuiq; proprius deputatus est custos, corroborans spiritū hominis ad bonū: ita ex malis aliquis demittitur hostis, præsidens carni, & pruritui eius, pugnatq; pro nobis bonus custos pro spiritu, aduersus hostem atq; carnē: homo autem inter hos cōcertantes medius, & relictus in manu consilij sui, cui uult uictoriam præstat: nō possumus ergo angelos accusare, si gentes illis creditas ad ueri dei cognitionem, ad ueram pietatem, & religionem non deducant, & in errores, & peruersum cultum labi sinant: sed

Gentium malitia angelis non imputanda.

ſed illis imputandum eſt, qui ſponte ſua à recto calle declinarunt, adhærentes ſpiritibus erroris, uictoriā dantes diabolo: in manu enim hominis eſt cui uelit adhærere, & quē uelit uincere, à quo ſi ſemel ſuperatus hoſtis dæmō eſt, eius ſeruus effectus eſt, uictusq; alium ultrà impugnare nequit: uelut ueſpa amiſſo aculeo. cui ſententiæ adſtipulatur etiam Origenes in libro Periarchon, concludens, quòd ſancti repugnantes aduerſus malos dæmones, & uincentes, eorum minuunt exercitum, ne ultra fas ſit illi qui ab aliquo ſuperatus eſt, alterum deinceps moleſtare. Sicut igitur unicuiq; homini datus eſt ſpiritus bonus, ita etiam datus eſt ſpiritus diabolicus malus, quorum uterq; unionem quærit cum ſpiritu noſtro, & illum ad ſe trahere nititur, & illi commiſceri, ceu uinum cū aqua: bonus quidem per bona opera ipſi conformia, nos in angelos uniendo tranſmutat: ſicut de
Malach. 6. *Ioanne Baptiſta ſcriptum eſt in Malachia: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam. de qua tranſmutatione & unione, alibi ſcriptū eſt: Qui adhæret deo, unus ſpiritus efficitur cū eo. Malus etiam dæmō per mala opera nos ſibi cōformes & unitos reddere ſtudet, ſicut de Iuda ait Chri-*
Ioan. 6. *ſtus: Nónne ego uos elegi duodecim, & unus ex uobis diabolus eſt? & hoc eſt, quod ait Hermes, quando dæmon in humanā influit animā, ſemina propriæ notionis inſpergit: unde anima talis, ſeminibus conſperſa, furore prægnās, parit inde mirabilia, & qualiacunq; dæmonum ſunt officia: bonus enim dæmon quando in ſanctam influit animā, extollit eam ad ſapientiæ lumen: malus uerò dæmon, in prauā transfuſus animam, incitat eam in furta, in homicidia, in libidines, & quæcunq; malorum dæmonum ſunt officia.*

Boni dæmones (ut inquit Iamblichus) animas perfectiſſime pur

ſime purgant: exhibent inſuper alij nobis alia, ipſi præſentes dant corpori ſanitatē, uirtutem animo, menti ſecuritatem, quod in nobis eſt lætiferum delent, calorem fouent, efficacioremq; reddunt ad uitam, & harmonia intelligibili menti lumen ſemper infundunt. An autē multi ſint hominis custodes, uel unus ſolus, inter ſe contendunt theologi: nos plures putamus, dicente Propheta: Angelis ſuis mandauit de te, ut cuſtodiant te in omnibus uijs tuis. quod teſte Hieronymo, non ſolum in Chriſto, ſed in quocūq; homine locum habet. Omnes itaq; homines diuerſorum ſpirituum miniſterio reguntur: ducunturq; ad quemcunq; gradū uirtutum, meritorū, & dignitatis, qui ſe illis dignos præſtiterint: qui uerò indignos, hi à malis dæmonibus, ſimulatq; à bonis ſpiritibus, deponuntur, & detruduntur uſq; ad extremum miſeriæ gradum, prout eorū exquirunt mala merita: quicunq; autem ſublimioribus angelis attributi ſunt, hi alijs etiā hominibus præferuntur: nam angeli eorum curam habentes illos euehunt, aliosq; illis ſubijciunt ui quadam occulta, quam etſi neuter illorum percipit, ſentit tamen ſubditus iugum quoddam præſidentiæ, à quo facile ſe abſoluere nequit, imò timet, & reueretur uim illam, quam ſuperioribus ſuperiores angeli influunt, & terrore quodā inferiores in præſidentiæ timorem inducunt. Hoc ſenſiſſe uidetur Homerus ubi ait, Muſas Ioue genitas, regibus Ioue genitis indiuulſas ſemper comites aſsiſtere, perq; illas fieri eos uenerabiles, & Auguſtos. Sic legimus M. Antoniū olim cum Octauiano Auguſto ſingulari amicitia iūctum, ſæpe unà ludere ſolitos: uerum cū ſemper Auguſtus uictor abiret, magū quendam M. Antonium in hanc ſententiā ſubmonuiſſe: Quid tibi, ô Antoni, cum adoleſcente iſto?

Pſalm. 90.

Fuge

Augusti genius, M. Antonij genio præstantior.

Fuge illum & uita: nam etsi tu natu grandior, & peritia rerum præstantior es, etiam genere illustrior, & plurium imperator bella multa exantlasti, tamen huius adolescentis genium genius reformidat tuus, & tua fortuna illius fortunæ subblanditur: ni procul fugeris, tota ad illum defectura uidetur. *Nónne princeps homo est cæteris hominibus similis? quomodo eum timerent, & reuererentur cæteri homines, nisi terror diuinus eum eueheret, & cæteris timorem incutiens eos deprimeret, ut ipsum tanquam principem reuereantur? quare nitendum nobis est, ut expurgati recte agendo, sublimiaq; sequendo, etiam tempora, & loca opportuna eligendo, sublimiorum potentiorumq; angelorum gradu committamur, qui de nobis curam gerentes, alijs merito præferamur.*

De obsequendo proprio genio, eiusq; natura indaganda. CAP. XXI.

SIcut unaquæq; regio in cœlestibus certam stellam cœlestemq; imaginem obtinet, sibi præ cæteris influentem: ita etiam in supercœlestibus certam nanciscitur intelligentiam, præsidentem atq; tuentem, cum sui ordinis infinitis alijs ministris spiritibus, siue dæmonibus, qui omnes communi uocabulo dicti sunt filij Elohim sabaoth בני אלהים צבאות, *hoc est, filij dei exercituũ. Hinc quoties bellum, aut stragem, aut regni alicuius desolationem, populiq; subactionem deliberat altißimus in istis inferioribus, tunc non secus atq; hæc in terris uentura sunt, præcedit conflictus spirituum illorum in superis, sicut scriptum est in Esaia: Visitabit dominus exercituum super exercitum excelsi in excelso, & super reges terræ in terra. de quo spirituum, ac præsidum conflictu, etiam apud*

Danie

Danielem legimus, uidelicet de principe regni Persarum, de principe Græcorum, de principe populi Israël, eorundemq; adinuicem conflictu. De quo etiam quondam sensisse uidetur Homerus, ubi cecinit; Danie.10.

Tantus cœlesti rumor percrebruit aula,
Cum sæua alterni ruerent in prælia diui.
Neptunum contra bellabat Phœbus Apollo.
Aduersus Martem certabat Pallas Athene.
Iunoni obstiterat bello pharetrata Diana.
Latonam telis uolucer Cyllenius urget.

Veruntamen cum in singulis regionibus sint omnis generis spiritus atque dæmones, illi tamen præ cæteris ibi potentiores sunt, qui eiusdem ordinis sunt cum præside illius regionis. Sic in solari regione præ cæteris uigent spiritus solares: in lunari lunares, & ita de reliquis: atque ex hoc prouenit atque consequitur, ut nobis loca, & prouincias mutantibus, uarij sese offerant sequanturq; rerum & negotiorum nostrorum euentus, alibi & alibi fortunatiores; ubi uidelicet dæmon genius noster maiorem sortitus fuerit potentiam, aut nos eiusdem ordinis potentiorem ibi adepti fuerimus dæmonem. Sic solares homines, si in solarem commigrarint regionem, siue prouinciam, lõgè ibi fortunatiores reddentur: quia potentiores commodioresq, ibi suos habituri sunt duces, siue genios, quorum præstanti ibidem præsidio, omnia sua sæpe etiam præter opinionem, & suarum uirium mensum, ad felices exitus perducuntur. Hinc est, quod loci, & regionis, & temporis electio, ubi quis se ad sui genij naturam, & instinctum exercitet, habitet & frequentet, ad uitæ felicitatem plurimum conducat. Conducit etiam nonnunquam nominis mutatio: Genius ad loci mutationẽ mutatur.

nam

Nominis mutatio nõnunquam conducit.

nam cum proprietates nominum ipsarum rerum indices sunt, tanquam de speculo declarantes suarum formarum conditiones: inde fit, ut mutatis nominibus, sæpe res mutari cõtingat. Hinc scriptura sacra non sine causa introducit deum dũ benedicturus esset Abramo, & Iacob, eorum nomina immutasse, & uocasse hunc Abrahamũ, illum Israëlem.

Genij natura unde dinosci posit.

Naturam autem genij uniuscuiusq; hominis antiqui sapientes ex syderibus, & influxu eorum, eorundemq; aspectibus, qui in genesi cuiusq; uersantur, cognoscere docent: sed tam diuersis, & dissidentibus inter se institutis, ut difficilimum sit hæc cœlorum sacramenta è manibus eorum posse eripere. Nam Porphyrius ex stella genituræ domina, genium quærit. Maternus uerò, uel inde, uel ex planetis, qui plures ibi habent dignitates: uel ex eo cuius domicilium ingressura est luna post illud, quod nascente homine detinet. Chaldæi autem non nisi aut à sole, aut à luna genium inquirunt. Alij autem, & Hebræorum multi, ex aliquo cœlorum cardine, aut omnibus illis, hunc exquirendum censent. Alij bonum genium ab undecima domo, quam iccirco bonum dæmonem uocant: malum autem genium à sexta, quam malum dæmonem appellant, requirunt. Horum itaq; cum laboriosa, & occultissima sit inquisitio, multo facilius ex nobis ipsis genij nostri naturam perquiremus, attendentes ad ea, quæ à primæua ætate nullis contagijs distracta, aut ea quæ expurgata mente ab inanibus curis, & sinistris affectibus, amotisq; impedimentis suggerit animus, dictat naturæ instinctus, cœlumq; inclinat. Hæc proculdubio genij suadelæ sunt, qui unicuique datus est à principio suæ natiuitatis, eò nos ducens, & persuadens, quò nos illius sydus inclinat.

Tripl

Triplicem uniuscuiusq; hominis custodē esse, & à quibus singuli procedant. CAP. XXII.

TRiplex unicuique homini dæmon bonus est proprius custos, unus quidē sacer, alter genituræ, tertius professionis. Dæmon quidem sacer, hic iuxta Aegyptiorū doctrinam, nō ab astris neq; à planetis, sed à superna causa, ab ipso dæmonum præside deo descendenti animæ rationali adsignatur, uniuersalis, supra naturam. Hic uitā animæ dirigit, cogitationesq; bonas mēti semper exhibet, assidue agens in nobis illuminādo, quāuis, nō semper animaduertimus, sed quādo purgati sumus, atque trāquille uiuimus, tūc à nobis percipitur, tūc quasi nobiscum loquitur, suamq; nobis cōmunicat uocē, antea silētio præsens, studetq; assidue ad sacrā nos adducere perfectionē. Huius quoque dæmonis auxilio, possumus malignitatem fati deuitare: qui si religiose colatur à nobis probitate ac sanctitudine, quod Socratē fecisse scimus, putāt Platonici, mire nos ab eo iuuari, tū somnijs, tū signis, mala auertēdo, bona anxius sospitādo: quare cōcinentes Pythagorici, Iouem precari consueuerūt, ut uel ipse à malis abduceret, uel à quo dæmonū id possit præstari monstraret. Dæmon autē genituræ, qui & genius dicitur, hic à mūdi dispositione syderūq; circuitibus qui in generatione uersantur descēdit. hunc sunt qui opinātur animā iamiā in corpus descensurā, ex dæmonū choro custodē sibi naturaliter secernere, nec tam eligere sibi hūc ducē, quàm uicissim etiā ab illo optari in tutelā. hic exequutor uitæ, atque custos, eam corpori cōciliat, & communicatā corpori curat, hominēq; ad hoc ipsum officium adiuuat, ad quod nascentē cœlestia deputarunt. Quicunque igitur genium fortunatum

Sacer dæmō.

Genituræ dæmon, genius.

D acceperint,

acceperint, redduntur in eorum operibus uirtuosi, efficaces, fortes & prosperātes: quapropter à Philosophis bene fortunati, seu bene nati dicuntur. Dæmon uero professionis, hic datur à syderibus, quibus talis professio uel secta, quam homo aliquis professus fuerit, subijcitur, quem anima quando iam in hoc corpore electione uti cœperit, atq; sibi mores induerit, latenter optat. Hic dæmon mutatur mutata professione, tum pro dignitate professionis, digniores ac etiam sublimiores adsunt nobis professionis dæmones, qui successiue curant hominem, qui alium & alium sibi in dies comparat professionis custodem, prout conscē-dit de uirtute in uirtutem. Quando itaque professio cum natura nostra consentit, similis nobis atque cum genio concors adest professionis dæmon, uitaq; magis efficitur tranquilla, felix atq; prospera: quando uero professionē genio subimus dissimilem uel contrariam, uita nobis redditur laboriosa, & discordātibus patronis perturbata. Sic euenit ut proficiat aliquis in aliqua sciētia, aut arte, aut ministerio, exiguo tempore & labore, qui in alijs multo sudore & studio frustra laborat: & licet nulla scientia, nulla ars, nulla uirtus sit contemnēda, tamen ut prospere uiuas, feliciterq; agas, in primis cognosce genium tuū bonum, & naturam tuam, & quid tibi boni promittat dispositio cœlestis, atq; horū omniū distributor deus, qui distribuit singulis ut uult, horum exordia sequaris, hæc profitearis, in ea uirtute uersare, ad quā te summus distributor eleuat atq; conducit, qui Abrahamum iustitia & clementia, Isaac timore, Iacob robore, Mosen mansuetudine & miraculis, Iosue bello, Phineen zelo, Dauidem religione & uictoria, Solomonem scientia & præconio, Petrum fide,

Professionis dæmon.

Ioannem

Ioannem charitate, Iacobum deuotione, Thomam prudentia, Magdalenam cõtemplatione, Martham ministerio excellere fecit. Itaque in qua uirtute facilius te proficere senties, ad eius apicem conscendere cures, ut in uno præstes, qui in omnibus non potes: in cæteris tamen quantum uales proficere ne contemnas: quòd si concordes habueris naturæ & professionis custodes, geminum naturæ & professionis senties profectum & augmentum: si uero dispares fuerint, sequere meliorem: nam melius aliquando fomentũ percipies egregiæ professionis, quàm natiuitatis.

De lingua angelorum, eorumq́ cum inter se, tum nobiscum collocutionibus. CAP. XXIII.

Dubitare possemus, si angeli siue dæmones cum sint puri spiritus, sermone aliquo uocali aut lingua, cum inter se, tum ad nos utantur, nisi Paulus alicubi diceret: Si linguis hominum loquar & angelorũ. Sed quis sit iste eorum sermo, quæ lingua, adhuc apud multos in dubio uersatur. Putant enim pleriq;, si aliquo idiomate utantur, ipsum esse Hebræum, quia hoc omnium fuit primum, emanauitq́; de cœlo, fuitq; ante exortam in Babylone confusionem linguarũ, in quo data est à deo patre lex, & à Christo filio prædicatum euangelium, & per spiritum sanctum data in prophetis tot oracula: & cum omnes linguæ passæ sint, & continuo patiãtur uarias immutationes & corruptiones, hæc sola semper perseuerat inuiolata. Præterea opinionis huius euidens signum est, quòd cum dæmones & intelligentiæ singulæ, singularum gentium cum quibus habitant sermonem exerceant, scientibus tamen Hebræum sermonem, nunquã in alio idiomate, sed in illo solo loquuntur. Quomodo autem angeli loquũtur, Angelorum sermo quis.

Angelorum sermo nobis occultus.

occultũ nobis est, sicut & ipsi: nobis autem ut loquamur, lingua necessaria est cũ cæteris instrumentis, quæ sunt fauces, palatum, labia, dentes, guttur, pulmo, spiritalis arteria, & pectorales lacerti, qui motionis eius ab anima principium obtinent. Verũ si quis procul alteri loquatur, uehementiori clamore indiget: sic propinquus in audientis aurem susurrat: & si posset cum audiente strictiori spiritu copulari, nullo prorsus sono sermo eius indigeret: sed sine strepitu audienti, uelut imago oculo aut speculo illaberetur. Sic animæ à corpore egressæ, sic angeli, sic dæmones loquuntur: & quod homo facit sensibili uoce, ipsi faciunt imprimendo sermonis conceptum, in his quibus loquuntur, meliori modo, quàm si per audibilem uocem exprimeretur. Sic dicunt Platonici Socratem suum dæmonem sensu quidem percepisse, sed non corporis huius, sed sensu ætherei corporis in hoc delitescentis: qua item ratione ab prophetis uideri audiriq; solitos angelos credit Auicenna illud instrumentum, qualiscunq; ea uirtus sit, per quam innotescere facit spiritus alteri spiritui, aut homini, quæ in mente ebulliunt, ab apostolo Paulo angelorum lingua nuncupatur. Sæpissime tamen etiam sensibilem uocem emittũt, ut in ascẽsione domini clamãtes, Viri Galilæi, quid statis spectantes in cœlum? Et in uetere lege cum multis patribus sensibili uoce loquuti sunt: sed hoc non nisi in adsumptis corporibus. Verum quibus sensibus ipsi spiritus atq; dæmones nostras inuocationes precesq; audiant, nostrasq; uideant ceremonias, penitus ignoramus. Est enim spirituale dæmonum corpus magna parte ubiq; & undique sensibile natura, ita quod absq; medio tangit, uidet, audit, nihilq; illis impedimento esse potest: nec tamen

Act.1.

ea ratione qua nos discretis organis sentiunt, sed forte ueluti spongiæ aquam, sic toto corpore suo sensibilia quæq; hauriunt, aut alio modo nobis ignoto: neq; enim cuncta quæ uidemus animantia, sensorijs eisdem sunt communita: nam & multa auribus carere nouimus, tamen sonum ab his concipi scimus, sed qua ratione, ignoramus.

De nominibus spirituum, eorumq; uaria impositione, deq; spiritibus, qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis. CAP. XXIIII.

Spirituum tam bonorum quàm malorum multiplicia & diuersa sunt uocabula: eorum autem propria & uera nomina, quemadmodum astrorũ, soli deo nota sunt, qui solus numerat multitudinem stellarum, & omnibus illis nomina uocat: quorum nulla à nobis nisi diuina reuelatione cognosci possunt, atq; admodum pauca nobis in sacris literis expressa sunt. Verum Hebræorum magistri putant spiritibus ipsis ab Adamo nomina imposita esse, iuxta illud quod scriptum est: Adduxit deus cuncta quæ fecerat ad Adam, ut nominaret illa, & quomodocunq; uocauit rem, hoc est nomen illius. Hinc putant Hebræorum Mecubales unà cũ Magis esse in potestate hominis & spiritibus nomina imponere: sed illius duntaxat, qui iam ad hanc uirtutem diuino quouis munere, aut sacra potestate dignificatus & sublimatus est: quia uero nequit ulla humana uoce componi nomen, quod diuinitatis naturam, omnimodamq; angelicæ essentiæ uirtutem exprimere possit, iccirco ab operibus nomina spiritibus plurimum imponuntur, significantia certum aliquod officium siue effectum, qualis à spirituum choro desideratur: quæ nomina tunc nõ secus atq; oblationes & sacrificia dijs deuota,

Homo spiritibus nomina imponere potest.

Vnde spiritibus noĩa imponantur.

efficaciam uirtutemq; sortiuntur, ad spiritualem aliquam substantiam desiderati affectus operatricem de superis & inferis educendam. Vidi ego & noui quendam inscribentem in charta uirginea nomē & signaculum spiritus cuiusdam in hora Lunæ: quam cum dedisset postea ad deuorandum ranæ fluuiali, & carmen quoddam obmurmurasset, remissa rana in aquā, mox pluuiæ & imbres oborti sunt. Vidi per eundem inscriptum alîus spiritus cum suo signaculo nomen in hora Martis, ídque coruo datum, quo post immurmuratum carmen dimißo, protinus ab ea cœli plaga quam ille inuolasset, obortis nubibus fulmina, concußiones, horribiliáque tonitrua consecuta sunt: neque tamen erant illa spirituum nomina ignotæ linguæ, nec alia quam officiorum illorum significatiua. Huius generis sunt angelorum istorum nomina, Raziel, Gabriel, Michaël, Raphaël, Haniel: quæ sonant, uisio dei, uirtus dei, fortitudo dei, medicina dei, gloria dei. Simili modo in malorum dæmonum officijs leguntur eorum nomina, lusor, deceptor, somniator, fornicator, & huiusmodi plura. Sic accepimus ab antiquis Hebræorum patribus, nomina angelorum præsidentium planetis atque signis, Saturno, Zapkiel: Ioui, Zadkiel: Marti, Camaël: Soli, Raphaël: Veneri, Haniel: Mercurio, Michaël: Lunæ, Gabriel. Hi sunt spiritus illi septem, qui semper adstant ante faciem dei, quibus credita est dispositio totius regni cœlestis & terreni, quod sub orbe lunæ est. Hi enim (ut dicunt secretiores theologi) omnia regunt uicissitudine quadam horarū, dierum & annorum, quemadmodum de planetis, quibus præsunt, tradunt Astrologi:

logi:

logi: quos Trismegistus Mercurius idcirco uocat septem mundi gubernatores, qui per cœlos tanquam per instrumenta, coaceruatis omnium stellarum & signorum influentijs, eas in hæc inferiora distribuunt. Sunt autem qui illos paulo diuersis nominibus stellis adscribunt, dicentes quòd Saturno præsit intelligentia nomine Oriphiel: Ioui, Zachariel: Marti, Zamaël: Soli, Michaël: Veneri, Anaël: Mercurio, Raphaël: Lunæ, Gabriel: & horum unusquisque mundum gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor, & mensibus quaternis: & incipit regimen ab intelligentia Saturni, post quam per ordinem regnant intelligentiæ Veneris, Iouis, Mercurij, Martis, Lunæ, Solis: reuertitúrque deinde regimen ad spiritum Saturni. Scripsit de istis specialem tractatum ad Maximilianum Cæsarem Abbas Tritemius: quem qui medullitus examinauerit, magnam futurorum temporum cognitionem inde elicere potest. Ex signis uerò duodecim præsunt Arieti, Malchidaël: Tauro, Asmodel: Geminis, Ambriel: Cancro, Muriel: Leoni, Verchiel: Virgini, Hamaliel: Libræ, Zuriel: Scorpioni, Barchiel: Sagittario, Aduachiel: Capricorno, Hanaël: Aquario, Gambiel: Piscibus Barchiel. De istis spiritibus præsidentibus planetis & signis, meminit etiam Ioannes in Apocalypsi: de prioribus in fronte inquiens, Et à septem spiritibus, qui in conspectu throni dei sunt, quos reperi præsidere etiam planetis. In calce autem uoluminis, ubi supernæ ciuitatis fabricam describit, testatur quòd in duodecim portis eius erant duodecim angeli. Sunt rursus uiginti octo angeli, qui dominantur in uiginti octo mansionibus Lunæ, quorum no-

Abbatis Tritemij tractatus.

Angeli duodecim signis præsidentes.

Apocal. 1.

Apocal. 21.

Angeli mansionum Lunæ.

mina per ordinem sunt, Geniel, Enediel, Amixiel, Azariel, Cabiel, Dirachiel, Scheliel, Amnediel, Barbiel, Ardesiel, Neciel, Abdizuel, Iazeriel, Ergediel, Ataliel, Azeruel, Adriel, Egibiel, Amutiel, Kyriel, Bethnaël, Geliel, Requiel, Abrinaël, Aziel, Tagriel, Alheniel, Amnixiel. Sunt etiam quatuor angelorum principes, qui præfecti sunt super quatuor uentos & super quatuor partes mundi, quorum Michaël præfectus est super uentum orientalem: Raphaël, super occidentalem: Gabriel, super borealem: Nariel, qui ab alijs Vriel dicitur, super Australem. Adsignantur etiam elementis: aëri, Cherub: aquæ, Tharsis: terræ, Ariel: igni, Seruph, aut iuxta Philonem, Nathaniel. Quisq; autem horum spirituum grandis princeps est, & habens potestatem multæ libertatis in dominio suorum planetarum & signorum, & in eorum temporibus, annis, mensibus, diebus & horis, & in suis elementis, & partibus mundi, & uentis: & unusquisq; illorum dominatur pluribus legionibus. Eadem ratione, in malis spiritibus præsunt cæteris quatuor reges potentissimi, iuxta quatuor partes mundi, quorũ nomina appellãtur, Vrieus, rex orientis: Amaymon, rex meridiei: Paymõ, rex occidẽtis: Egyn, rex septentrionis, quos Hebræorũ doctores fortè rectius uocãt Samaël, Azazel, Azaël, Mahazaël: sub quibus plures alij dominãtur principes legionũ, & præsides: innumeri quoq; priuatorũ officiorum dæmones. Quinetiam Græcorum uetusti Theologi sex dæmones numerant, quos Telchines uocant, alij Alastores appellant, qui hominibus malefici, Stygis aquam manibus haurientes, in terras spargunt: ex quo calamitates, pestes, & fames consequuntur

Ventorum quatuor angeli totidẽ.

Elementorũ angeli.

Telchines.

quuntur

INGRESSVS MALORVM.

INGRESSVS BONORVM

INGRESSVS BONORVM.

Linea Bonorum	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
♄	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
♃	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
♂	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
☉	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
♀	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
☿	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
☽	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

INGRESSVS MALORVM.

quuntur: hiq; fuisse perhibentur Acteus, Megalesius, Ormenus, Lycus, Nicon, Mimon. Cæterum qui angelorum & etiam dæmonum malorum distincta nomina, officia, loca, tempora, exacte noscere cupit, illa in Rabi Symonis Templorum uolumine requirat, ac in eiusdem libro Luminū, atque in tractatu de Magnitudine staturæ, & in tractatu Templorum Rabi Ismaëlis, atque in omnibus ferè commentarijs libri Formationis de istis copiosè scriptum inueniet.

Quomodo Hebræorum Mecubales sacra angelorum nomina è sacris scripturis eliciant, atq; de septuaginta duobus angelis, qui ferunt nomen dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum. CAP. XXV.

SVnt & alia tam bonorum quàm malorum spirituum ad singula officia deputata sacra nomina, prædictis illis multò ualidiora, quæ ex sacris scripturis secundum artem, quam de istis tradunt Hebræorum Mecubales, extrahuntur, sicut etiam quædam nomina dei ex certis locis eliciuntur. Horum generalis regula est, quòd ubicunque in sacris literis aliquid de diuina essentia exprimitur, ex eo loco diuinum nomen rite colligi potest: ubicunque uerò in sacris literis diuinum nomen expressum inuenitur, ibi ministerium, quod illi nomini subiacet, perpende. Vbicunque ergo de spiritus alicuius, boni uel mali ministerio uel opere scriptura loquitur, ex eo loco eiusdem spiritus nomen, siue boni, siue mali, extrahi potest, hoc obseruato immobili canone, ut ex bonis bonorum, ex malis malorum spirituum accipiamus nomina, nec albo nigrum, nec diem nocti, nec lucem tenebris confundamus:

quod ex iſtis uerſiculis ueluti exemplo eluceſcit:

Sint tanquam puluis ante faciem uenti, & angelus domini propellens eos.

Sint uiæ illorum tenebræ & lubricum, & angelus domini perſequens eos.

יהיו במורע לפני רוח ומאלאך יהוה רהה
יהי דרכם חשך וחלקלקות ומלאך יהוה דרפס

Pſalmo trceſimo quinto apud Hebræos, apud nos triceſimo quarto, è quibus angelorum illorum nomina extrahuntur, מיראל *Midaël, &* מיראל *Miraël, de ordine militantium. Sic ex uerſiculo, Conſtitues ſuper eum impium, & Satan ſtet à dextris eius. pſalmo centeſimo nono apud Hebræos, apud Latinos autem centeſimo octauo,*

הפקד עליו רשע ושהן יאמור אל ימינו

extrahitur nomen cacodæmonis Schihi שיעי*, quod dæmonem machinatorem deſignat. Eſt certus textus in Exodo, tribus uerſiculis contentus, quorum quilibet ſeptuaginta duobus ſcribitur literis, incipientes: primus Vaïſſa* ויסע *: ſecundus, Vaiauo* ויבא *: tertius, Vaiot* ויט*: qui unam in lineam extenſi, uidelicet primus & tertius à ſiniſtra in dextram, medius uerò conuerſo ordine à dextra incipiens terminetur in ſiniſtram, tunc ſingulæ tres literæ ſibi ſubalternatæ conſtituunt unum nomen, quæ ſunt ſeptuaginta duo nomina, quæ Hebræi Schemhamphoras uocant: quibus ſi in fine addatur nomen diuinum El* אל*, uel Iah* יה*, producunt ſeptuaginta duo angelorum nomina triſſyllaba, quorum quilibet fert magnum nomen dei, ſicut ſcriptum eſt: Angelus meus præcedet te, obſerues eum, eſt enim nomen meum in illo. Et hi ſunt*

qui

qui præsident septuaginta duobus quinarijs cœlestibus, totidémque nationibus & linguis, & humani corporis artubus, cooperantúrque septuaginta duobus synagogæ senioribus, totidémque Christi discipulis: & nomina eorum secundum extractionem quam faciunt Cabalistæ, patent in hac sequenti tabella, secundum unum modum quem diximus. Sunt autem & alij plures modi ex eisdem uersiculis fabricandi Schemhamphoras, ut cùm omnes tres recto ordine sibi subalternatim à dextra in sinistram scribuntur, præter illos qui per tabulas Ziruph: & tabulas commutationum extrahuntur, de quibus in superioribus mentionem fecimus. Et quoniam hæ tabulæ omnibus tum diuinis, tum angelicis nominibus inseruiũt, ideo illas etiã huic capiti subiungemus.

Tabulæ, quæ hic deberent sequi, propter angustiam paginarum ad finem libri translatæ sunt, P maiusculo signatæ.

De inueniendis nominibus spirituum & geniorum à dispositione corporũ cœlestiũ. CAP. XXVI.

TRadiderunt ueteres Magi artem inueniendi nomẽ spiritus ad quemcunq; desideratum effectum, ex cœli dispositione illud elicientes, puta proposita tibi aliqua cœlesti harmonia, pro fabricanda imagine uel anulo, seu alio quouis opere, sub certa constellatione peragendo, spiritum illius operis rectorem inuenire si uelis: Erecta cœli figura proijce literas suo numero, & ordine à gradu ascendentis, secundum successionem signorum per singulos gradus complendo totum cœli circulum: tunc literis illis quæ ceciderint in loca stellarum, quarum præsidio uteris, iuxta earundem stellarum numerum atq; fortitudines in numerum & ordinem extrà notatis, nomen spiritus constituunt, boni scilicet: si uerò ab initio gradus occidẽtis contra signorum progressum sic feceris, spiritus resultans erit de genere malorum. Eo artificio nonnulli Hebræorũ & Chaldæorum magistri, naturam & nomen genij cuiusq; hominis perquirendum docent, ut uidelicet cognito gradu ascendentis alicuius natiuitatis, coæquatisq; cæteris cœli cardinibus, tunc qui planetarum in illis quatuor cardinibus plures habuerit dignitatẽs, quem Arabes Almutez uocant, ipse prior notetur inter cæteros, & iuxta eũ secundo loco, qui sibi in numero dignitatum fuerit proximus, & ita per ordinem reliquos eorum, qui aliquam in prædictis cardinibus obtinent dignitatem: hoc ordine habito, scias uerum eorum locum & gradum in cœlo, incipiensq; à gradu ascendentis per singulos gradus secundum ordinem signorum proijcere uiginti duas Hebræorum literas: tunc quæ literæ ceciderint in prædictarum stellarum loca,

loca, notatæ & dispositæ iuxta ordinem superius in stellis inuentum, & rite secundum Hebraicæ linguæ rationem combinatæ, genij nomen cōstituunt, cui iuxta morem, aliquod diuinæ omnipotentiæ monosyllabum nomen, puta El uel Iah subiungitur. Quòd si proiectio literarum fiat ab angulo occidentis, & contra successionem signorum, & literæ, quæ ceciderint in Nadir (hoc est, punctum oppositum) supradictarum stellarum, quo diximus ordine coniugantur, nomen constituent genij mali. Verùm Chaldæi alia uia procedunt, non enim accipiunt Almutez cardinū, sed Almutez undecimæ domus, faciuntq; per omnia ut dictum est. Malum autem genium requirunt ab Almutez anguli duodecimæ domus, quam malum dæmonem uocant, proijcientes à gradu occidentis contra signorum progressum. Sunt etiam Arabes pleriq;, & nonnulli Hebræi, qui ex quinq; hylegiorum locis nomen genij requirunt, & facientes proiectionem semper ab initio Arietis, & literis inuentis iuxta hylegiorum ordinē apud Astrologos cognitum in ordinem redactis, coniunctisq;, nomen constituunt genij boni: mali autem genij nomen eliciunt ex locis hylegijs oppositis, facta proiectione ab ultimo gradu Piscium, contra signorum ordinem. Alij uerò non loca hylegiorum, sed loca Almutez super quinq; hylegijs accipiūt, facientes proiectionē ab horoscopo, sicut in prioribus dictum est. Atq; hæc nomina ita secundum proportionatos numeros sydereo calculo distributa, iugatis, alternatisq; literis cōpacta, sono licet & significatione ignota, ex secretis philosophiæ principijs necesse est confiteri plus posse in opere magico, quàm nomina significatiua, dū attonitus in illorum ænigmata animus, totaq; mentis acie intentus,

tentus, diuinũ aliquod subesse firmiter credens, uerba & nomina hæc, licet nõ intellecta, reuerenter sonat in gloriam numinis, cum spirituali pietatis affectu captiuãs se in illius obsequium.

De arte calculatoria nominum eiusmodi ex traditione cabalistarum. CAP. XXVII.

Est adhuc aliud huiusmodi nominum artificiũ, quod calculatoriũ uocant, & fit per tabulas sequentes, ingrediendo cum nomine aliquo sacro, siue diuino, siue angelico in colũna literaria descẽdenti, accipiendo illas literas, quas in angulis cõmunibus sub suis stellis signisq; offenderis: quibus in ordinẽ redactis, spiritus nomẽ cõstituitur boni de natura illius stellæ uel signi, sub quibus fueris ingressus: quòd si fueris ingressus in colũna ascendente, sumendo angulos cõmunes supra stellas & signa in infima linea signata, nomẽ cõstituitur spiritus mali. Et hæc sunt nomina spirituũ ex quolibet ordine siue cœlo ministrãtiũ, tã bonorũ quàm malorũ, quæ secundũ hũc modũ in nouẽ nomina totidẽ ordinũ multiplicare potes, quatenus ingrediendo cũ uno nomine aliud superioris ordinis spiritus ex eodẽ elicere potes tã boni quàm mali. Principiũ tamẽ huius calculatiõis depẽdet ex nominibus dei: omnis enim uox uirtutẽ habet in Magia, inquantũ à dei uoce depẽdet, indeq; formatur. Itaq; scire debemus, omne angelicũ nomẽ procedere debere ab aliquo noĩe dei primario: ideoq; angeli dicũtur ferre nomen dei, iuxta illud quod scriptũ est, Quia est nomen meũ in illo. Itaq; ut bonorũ angelorum nomina à malorũ nominibus discernãtur, solet illis sæpe aliquid diuinæ omnipotẽtiæ nomẽ subnecti, ut El, uel On, uel Iah, uel Iod, & cũ illo simul pronuntiari: & quoniã Iah nomẽ est

beneficen-

beneficentiæ, & Iod nomen deitatis, icci rco hæc duo nomina nō nisi angelorū nominibus apponūtur: Nomē uero El, quod uim & uirtutem importat, icci rco non modo bonis, sed quandoq; etiam malis spiritibus adijcitur: neq; enim etiam mali spiritus absq; dei uirtute, aut subsistere aut aliquid agere possunt. Cæterum sciendum est, quoniā sumendi sunt anguli cōmunes eiusdem stellæ atq; signi, nisi ingressum sit cū nomine mixto, quēadmodū sunt nomina geniorū, & ea de quibus in capitulo præcedēti dictū est, quæ ex cœli dispositionibus iuxta diuersarū stellarū harmoniā cōponūtur: cū his enim quoties ingrediēda est tabula, angulus cōmunis sumēdus est sub stella uel signo literæ ingrediētis. Sūt præterea qui istas tabulas adeo extendūt, ut arbitrētur etiā si cum noīe stellæ, uel officij, uel effectus alicuius desiderati fiat ingressus, dæmō eliciatur & bonus & malus ad illud officiū uel effectū deseruiēs. Simili ratiōe cū nomine proprio personæ cuiusuis ingrediētes, geniorū nomina sese extrahere posse cōfidunt, sub illa stella quæ tali personæ uidebitur præesse, prout ex Physiognomia, uel ex animi passionibus & inclinatione, siue ex professione & fortuna cognouerint illū esse uel Martiū, uel Saturnium, uel Solarem, uel de alterius stellæ natura. Et licet huiusmodi nomina primaria, ex suo significato nullam uel modicam uim habeant, tamen huiusmodi extracta nomina & ab illis deriuata, maximæ sunt efficaciæ, quemadmodum radij solares in speculo cauo collectæ, fortissimè quidem urunt, sole tamen ipso uix modice calente. Est autem ordo literarum in istis tabulis sub stellis & signis ferè consimilis, qualis est apud astrologos ordo decanorum, nouenariorum, & duodenari-

duodenariorũ. De hoc calculatorio artificio ſcripſit quondam Alphonſus Cyprius, & neſcio quis alius illud etiam Latinis characteribus accõmodauit: uerùm quoniã uniuſcuiuſq; linguæ literæ, quod in primo libro oſtendimus, ſuo numero, ordine, & figura cœleſtẽ, diuinamq; originẽ habẽt, facile cõceſſero, hãc de nominibus ſpirituũ calculationẽ, nõ modo per Hebræas literas, ſed etiã per Chaldæas, Arabicas, Aegyptias, Græcas, Latinas, & quaſcunq; alias fieri poſſe, tabulis ex illis ad imitationẽ præſidentiũ rite fabricatis. Sed hîc à pleriſq; obijcitur, euenire in his tabulis plures diuerſæ naturæ & fortunæ homines, nõ raro ob nominis identitatẽ eundem eiuſdẽmue nominis geniũ ſortiri. Sciendũ igitur eſt, nõ abſurdũ putari, eundẽ dæmonẽ à pluribus animabus poſſe ſecerni, eundemq; pluribus poſſe præeſſe. Præterea ſicut diuerſi homines eodẽ ſæpe nomine funguntur, ſic etiam diuerſorũ officiorum & naturarum ſpiritus poſſũt uno nomine, ac uno eodemq; ſignaculo ſiue charactere notari, reſpectu tamen diuerſo: nã ſicut ſerpẽs nũc Chriſti, nũc diaboli typũ tenet, ſic eadẽ nomina, eademq; ſignacula, nũc alicui malorũ dæmonũ, nũc alicui bonorũ angelorũ ordini æquiparãtur. Deniq; ipſa inuocãtis intẽtio ardẽs, per quã intellectus noſter iungitur intelligẽtijs ſeparatis, facit ut nũc illũ, nũc aliũ ſpiritũ, licet ſub eodem nomine inuocatum, habeamus obſequentem.

Sequuntur tabulæ calculationis nominum ſpirituum bonorum & malorum, ſub ſeptem planetarum præſidio, atq; ſub duodecim ſignorum ordine militantium.

Tabulæ quæ hic inſeruntur, hac nota ſignatæ ſunt

Quomodo nõnunquam spirituũ nomina accipiũtur à rebus ipsis quibus præficiũtur. CAP. XXVIII.

INuenio adhuc aliud nominũ genus ab ipsis rebus, quibus spiritus ipsi præsidẽt, illis impositũ, tãquã mutuato illis nomine à stellis, aut hominibus, aut locis, aut tẽporibus, similibúsue rebus, diuino nomine in clausulã adiecto, hoc modo: Spiritus Saturni nũcupatur Sabathiel: spiritus Iouis, Zedekiel: spiritus Martis, Madimiel: spiritus Solis, Semeliel uel Semeschiah: spiritus Veneris, Nogahel: spiritus Mercurij, Cochabiah uel Cochabiel: spiritus Lunæ, Iareahel uel Leuanaël. Simili ratione etiã nũcupãt spiritus qui præsunt signis, ab ipsis uidelicet signorũ nominibus per ordinem, ab ariete, Teletiel, Suriel, Tomimiel, Sartamiel, Ariel, Betuliel, Masniel, Acrabiel, Chesetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel: ac si à Latinis uocabulis dicamus Ariel, Tauriel, Geminiel, Cancriel, Leoniel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, Aquariel, Pisciel: & à planetis Saturniel, Iouiel, Martiel, Soliah, Veneriel, Mercuriel, Lunaël uel Lunaiah. Quia uero (quod etiam suprà diximus) omnes spiritus tã boni quàm mali unionẽ quærũt cũ homine, quã non raro quodammodo etiam adsequuntur, unde in sacris literis hoĩes nõnullos & deos, & angelos & diabolos uocatos legimus: ita etiã noĩa illorũ qui singulari aliqua uirtutis excellẽtia præditi, aut pertinaci aut ĩmedicabili malitia obstinati ab hoc seculo migrarunt, inter dæmonum bonorũ aut malorum nomina locum sortita sunt, numerãturq; cum eisdem, siue hominum illorum animas, siue illorum genios bonos malósue significari putabimus. Sic legimus apud Esdram nomen archangeli Ieremiel, à Ieremia propheta: sic Zachariel, à Zacharia: & Vriel, ab

Planetarum spiritus.

Signorum spiritus.

4.Esdre 4. *Vria propheta quem occidit Ioachim. Similiter Samuel, Ezechiel, Daniel prophetarum & angelorũ pariter nomina sunt. Phaniel & angeli & loci nomẽ est, in quo per totã noctẽ luctatus Iacob. Ariel angeli nomen est, & dicitur quasi leo dei: nonnũquã & cacodæmonis nomẽ est, & ciuitatis quæ inde uocata Ariopolis, ubi colebatur idolũ Ariel. Multa quoq; malorũ dæmonũ nomina in sacris literis cõperimus à pessimis hominibus aut pessimorũ hominũ habitationibus ortum accepisse, sicut nomẽ Astaroth, quod nomẽ cacodæmonis est, eratq; olim nomẽ ciuitatis Og regis Basan, in qua habitarũt gigantes: Similiter Astaroth, olim ciuitas Amorrhæorũ: Raphaim uallis: & Ieramiel, regio Allophylorũ. Idolorũ quoq; & cacodæmonũ noĩa sunt, ut Rẽma simulacrũ idoli Damasceni: Chamos, idolũ Moab: Melchim, idolũ Amonitarũ: Bel, idolũ Babyloniorũ: Adramelech, idolũ Assyriorum: Dagõ, idolũ Allophylorũ. Et narrat Philo fuisse Amorrhæis septẽ simulacra aurea, quas uocabãt sãctas nymphas, quæ inuocatæ, ostẽderũt Amorrhæis per singulas horas opera eorũ, & nomina eorũ, noĩa mulierũ, quæ fuerunt uxores* Septẽ peccatores. *septẽ uirorũ peccatorũ, qui eas cõsecrauerũt post diluuiũ, uidelicet Chanaã, Phut, Selath, Nẽbrot, Abiriõ, Elath, Desuat: erantq; illis superpositi lapides pretiosi sculpti & consecrati, quorũ in uno uirtus erat, ut cæcis lumẽ restitueret: nec potuit ignis exurere lapides: & libri sacrati erant cũ lapidibus, qui similiter nõ poterant igne cõburi, nec incidi ferro, nec aqua deleri, quousque auferret eos angelus domini, & sepeliret in profundo maris. Iã uero etiam scimus quia Nembroth Chodorlaomor, Balach, Amalech, regũ nomina sunt in cacodæmonũ ordinem ascita. Similiter gigantes*

gantes

gantes cũ dæmonibus cõmuni uocabulo Enakim עֲנָקִים dicuntur, quia non participaruerunt cum imagine dei, hoc est, non acceperunt splendorem spiritualis intellectus: sed ratio illorum multiplicauit species malas fraudũ & peccatorum: ideoq; non numerantur de specie hominum (ut ait Rabbi Moyses Aegyptius) sed de specie bestiarum & dæmonum, præterquam quòd habent figuram humanam: & tales (inquit) fuerunt filij Adæ, qui præcesserunt Seth post Abel: de quibus dixerunt sapientes Hebræorum, Adam genuisse Tochot תהוכות, hoc est, diabolos. Postquam autem inuenit gratiam in oculis domini, genuit Seth ad imaginem & similitudinẽ suam, hoc est, qui ad imaginem dei adeptus est perfectionem humanam, quam qui non habet, non numeratur de specie hominum, propter prauitates quæ sunt causa omnis mali & damni. Est etiam (teste Porphyrio) Magorum sententia, prauas animas in naturam dæmonum conuerti, ac perniciosas, sicut & illi, fieri: cui attestatur etiam illud Christi uerbum de Iuda Iscariothe, inquientis: Nónne duodecim uos elegi, & unus uestrum diabolus est? Quos ideo dæmones aduentitios nuncupant, quia ex humanis animis inter dæmones sint centuriati. Vnde & pessimorum hominum, & dæmonum, eadem nomina sunt, siue per hæc eorum animas, siue malos genios uocemus, qui malorum hominum nomina, quasi personas aliquas induerunt. Iam uero etiã & Behemoth, & Leuiathan, beluas & dæmones significant. His itaq; exemplis, cum bonorum, tum malorum dæmonum nomina, curiosus inquisitor facilè inuenire & cognoscere potest.

De characteribus & sigillis spirituum.
CAP. XXIX.

De characteribus atq; sigillis spirituum iam nobis dicendũ est. Sunt autem characteres nihil aliud, quàm ignorabiles quædam literæ & scripturæ, sacra deorũ & spirituum nomina à prophanorum usu lectioneq; custodientes, quas literas ueteres hieroglyphicas siue sacras uocabãt, quia solis deorũ sacris deuotas: nefas siquidem arbitrabãtur, sacra deorũ mysteria his characteribus cõmittere, quibus prophana & turpia quæq; apud communẽ plebẽ conscriberentur. Vnde Porphyrius ait, ueteres deum & diuinas uirtutes celare uolentes, per sensibiles figuras, & per ea quæ uisibilia sunt, inuisibilia significãtes, quasi sacris literis magna mysteria tradidisse, & symbolicis quibusdã figuris explicasse, ut cum pila & rotunda omnia, mundo, soli, lunæ, spei, & fortunæ dedicarunt: circulũ, cœlo: circuli autem partes, lunæ: pyramides & obeliscos, igni atque dijs olympijs: cylindrũ, soli & terræ: penẽ, generationi atq; Iunoni, cui & propter muliebrem sexum, figuram triangularem. Quare hoc genus characterum aliam radicem non habet, præter arbitrium & autoritatem instituentis, illius inquam, qui huiusmodi literarum instituendarum & consecrandarum acceperit potestatem, cuiusmodi apud diuersas nationes & religionum sectas plures fuerunt sacrorum antistites, quorum instituta ad nos non peruenerunt, præter pauca quædam sparsim aut per fragmenta ab autoribus tradita. Ex horum itaq; characterum genere sunt, quos notat Petrus Apponus ab Honorio Thebano traditos, quorũ figura est talis ad nostrũ alphabetũ relata:

A B C D E F G H I

K L M N O P Q R S T V

X Y Z Ω

Alius characterizandi modus, à Cabalistis traditus. CAP. XXX.

Apud Hebræos plures characterum inuenio modos, quorum unus est antiquissimus, scriptura uidelicet antiqua, qua usi sunt Moyses & prophetæ, cuius forma nemini temere reuelanda est: nam quibus hodie utuntur literis, ab Esdra institutæ sunt. Est etiam apud eos scriptura, quam uocant cœlestem, quia inter sydera collocatam, & figuratam ostendunt, non secus atq; cæteri Astrologi signorum imagines è stellarum lineamentis educunt. Est etiam quam uocãt scripturam Malachim uel Melachim, hoc est angelorum, siue regalem. Et est alia, quam uocant Transitus fluuij. Et horum omnium characteres & figuræ tales sunt:

Scriptura Cœlestis.

Theth Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Zade Pe Ain Samech Nun Mem Lamed Caph Iod

Tau Schin Res Kuff

Scriptura Malachim.

Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Nun Mem Lamed Caph Iod Theth Cheth

Res Kuff Zade Pe Ain Samech Samech Scin Tau

Scriptura Transitus fluuij.

Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Samech Nun Mem Lamed Caph Iod Theth

Tau Schin Res Kuph Zade Pe Ain

Est adhuc alius modus apud Cabalistas, olim magna uene-ratione habitus, sed hodie tam communis effectus, ut ferè inter prophana locum sortitus sit. Est autem talis: Diuidũtur uiginti septem Hebræorũ characteres in tres classes, quarum quælibet nouem contineat literas: Prima scilicet, אבגדהוזחט quæ sunt signacula numerorum simplicium, rerumq́; intellectualiũ, in nouem angelorũ ordines distributorum: Secunda tenet יכלמנסעפצ signacula denariorũ, rerumq́; cœlestiũ, in nouem orbibus cœlorum: Tertia uerò tenet quatuor reliquas literas, cum quinq; finalibus per ordinem, scilicet, קרשתךםןףץ signacula centenariorum, rerumq́; inferiorum, uidelicet quatuor elementorũ simpliciũ, & quinq; generũ compositorũ perfectorum. Has tres classes subinde in nouem cameras distribuunt, quarũ prima est triũ unitatũ, uidelicet intellectualis, cœlestis, & elementalis. Secunda est dyadum. Tertia triadũ: & sic de reliquis. Formanturq́; cameræ illæ ex intersectione quatuor linearũ parallelarũ, sese in angulos rectos intersecantiũ, sicut in hac sequenti figura exprimitur:

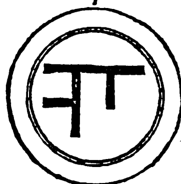
גלש	בכר	איק
וסם	הנך	דמת
טצץ	חפף	זען

Qua in partes dissecata, egrediuntur nouem figuræ particulares, scilicet:

quæ sunt nouem camerarum suas literas characterizantium, per suprà scriptum notariacon: qui si unius puncti est, primã illius cameræ literã indicat: si duplicis, secundã: si triplicis, tertiã literã refert: ut, si characterem Michaël מיכאל formare uelis, is egredietur talis, quinq; figuris extensus, scilicet:

Quæ deinde contrahuntur ad tres figuras, hoc modo:

Quæ deinceps cõtrahũtur in unã, puncta tamẽ notariacon solent omitti: euadit itaq; character Michaëlis talis:

Est adhuc alius characterum modus, omnibus ferè literis & linguis cõmunis, atq; admodũ facilis, qui fit per literarũ colligantiam: ut, si detur nomen angeli Michaël, characteres eius formabuntur tales:

Hebraicè Græcè Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptißimus est, nec est scriptura aliqua quæ tam prompte atq; eleganter sibi connectatur, sicut Arabica. Scire autē oportet quod angelici spiritus, cum sint puri intellectus, & omnino incorporei, signaculis & characteribus, figurisq; pingibilibus, alijsúe humanis nutibus non compelluntur, sed nos eorum essentiam qualitatemq; ignorantes, ab illorum nominibus, siue operibus, siue aliter pro nostris affectibus, characteres illis, figurasq; & signacula deuouemus & consecramus, non quibus illos ad nos ullo modo compellere poßimus, sed quibus nos ad illos adsurgimus, quatenus per eiusmodi characteres figurasq; ignorabiles, primo sensus nostros tam intimos quàm extimos in illos conferimus, deinde rationis nostræ admiratione quadam in ipsorum religiosam inducimur uenerationem, atq; exinde tota mente in extaticam rapimur adorationem, ubi tunc fide mirifica, spe infallaci, amore uiuifico, illos in spiritu & ueritate ueris nominibus characteribusq; inuocantes, postulatam ab illis adsequimur uirtutem.

Adhuc alius characterū modus, atq; de signaculis spirituū, quæ sola reuelatiōe recepta sunt. Cap. XXXI.

EST aliud characterum genus, sola reuelatione acceptū, quod nulla alia ratione potest indagari: quorum characterum uirtus est ex ipso numine reuelante, cuius sunt latentia quædam signacula, diuinitatis alicuius harmoniam spirantia, uel sunt ueluti fœdera quædam seu pacta initi fœderis inter nos & illos: eius generis sunt signaculum Constantino ostensum, quod crucem pleriq; appellabant, Latinis literis inscriptum, IN HOC VINCE. *& alterum reuelatum Antiocho cognomine Soteri, in*

E 5 figura

figura pentagoni, quod sanitatem edicit; nam resolutum in literas, edicit uocabulum ὑγίεια, id est, SANITAS, in quorum signorum fiducia & uirtute, uterq; regum insignem contra hostes uictoriam reportauit. Sic Iudas qui ob eam rem postea cognominatus est Machabæus, cum Iudæis pugnaturus contra Antiochum Eupatorem, nobile illud signaculum מכבי ab angelo accepit, in cuius uirtute primum quatuordecim milia cum ingenti numero elephãtorum, deinde iterum triginta quinq; milia hostium strauerunt: est enim hoc signaculum nominis quadriliteri repræsentatiuum, atq; nominis septuaginta duarum literarum per æqualitatem numeri memorabile symbolum, & expositio illius est מי כמוך באלים יהוה, id est, Quis sicut tu in fortibus tetragramme. Horum itaq; memoratorum trium signaculorum figuræ formandæ sunt tales,

Præterea de istis signaculis & characteribus loquitur Porphyrius in libro de Responsis, inquiens, Deos ipsos quibus rebus gauderent, & quibus euocarentur, significasse, & quæ sibi offerenda essent: figuras quoque ipsas simulac

simulacrorum quales esse deberent, characteres quoque & figuras monstrasse, hæcq; se de Proserpinæ oraculo percepisse. Dicitq; insuper, Hecaten quomodo simulacra sibi constituenda essent, præcepisse: & quòd circundanda absinthio: quòd pingendi domestici mures, quæ pulcherrima illi essent ornamenta, & animo suo gratißima, totq; mures, quot eius essent formæ, sumendi: tum sanguis, myrrha, storax, & alia quædam incendenda: quæ si fieret, per somnium appareret, responderetq; hæc operanti. Sed ipsius Hecates oraculum subijciemus: ita enim ait:

Hecates simulacrum, & quo pacto sacra illi facienda.

Quale mihi facias simulacrum, aduerte, docebo:
Syluestri cape nata loco, atq; absynthia circum
Ponito: tum totum cælato, & pingito mures,
Qui soleant habitare domos: pulcherrima sunto
Hæc ornamenta, atq; animo gratißima nostro.
Tum myrrham, thus, styracem, ipsorumq; cruorem
Conterito pariter murum: sacra desuper inde
Verba cane: & tot uero adhibe, muresq; repone,
Quot mihi tu eße uides formas: tum sumito laurum,
Exq; eius trunco uaginam aptato: piasq;
Tunc effunde preces simulacro, & debita solue
Vota: hæc si facies, per somnum meq; uidebis.

Oraculum Hecates.

Eiusmodi erant olim gentilium deorum, dæmoniorumq; secreta mysteria, quibus se cogi, detineri, & ligari posse, hominibus persuadebant. Hinc docent Iamblichus & Porphyrius, oportere sacros dæmones inuocantem, unumquemq; proprio honore prosequi, & distribuere singulis quod cuiq; conuenit, ex gratijs, oblationibus, donis, sacrificijs, uerbis, characteribus, eorum conditioni congruis, & quàm similimis, aliàs ipsam numinum siue dæmonum

præsen

præsentiam, optatumq; effectum nequaquam adsequetur: quin & inuocati nocere conabuntur, eis præsertim, qui negligentius in ea re se habuerint.

Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis conuincantur. CAP. XXXII.

Efficacia religionis præsentia dæmonū sortitur effectum, neq; enim potest in religione fieri opus ullum mirabilis alicuius efficaciæ, nisi illic bonorum aliquis dæmonum adsit operis rector & impletor: dæmones autem boni, etsi à nobis diuersimode alliciuntur, nullis tamen uinculis, uel uix saltem à nobis possunt astringi, sed duntaxat sacris quibusdam obtestari, ut apud Apuleium legimus, per cœlestia sydera, per inferna numina, per naturalia elementa, per nocturna silentia, per adepta conceptitia, per incrementa Nilotica, & arcana Memphytica, & sistra Phariaca. Et alibi apud Porphyrium: Tu qui è limo emersisti, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formam commutas, & in singulis zodiaci signis commutaris. His & huiusmodi symbolicis orationibus atque hymnis, quia diuinarum uirtutum signa sunt, dæmones nōnunquam humanis usibus sese accommodabāt: non quòd necessitate quadam compulsi, sed sponte & consuetudine quadam, ac inuocantium precibus uicti, facilius accedunt: unde apud Porphyrium in libro Responsorum ait Hecate:

Dæmones obtestari quomodo oporteat.

Exorata tuis ueni sermonibus istuc.

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus cœlestia numina, terram
Coguntur petere, & casus aperire futuros.

Sed &

Sed & diuinitatis consortium cum mente humana efficit, quòd ipsi boni spiritus nobis libenter adsistunt, ac potentiam, uirtutemq; suam nobis communicant, quotidie nos illuminationibus, inspirationibus, oraculis, uaticinijs, somnijs, miraculis, prodigijs, diuinationibus, augurijs adiuuantes, operantesq;, & agentes in nostras animas, tanquam sibi consortes imagines, eas suis influxibus formando, sibiq; similimas efficiendo, usq; adeò, quòd anima nostra sæpe tam fermè mirabilia operetur, quàm cœlestes soleant dæmones. Mali uerò dæmones à nobis conuincuntur auxilio bonorum, præsertim quando obtestator erga deum sanctimonia pollet, uerbaq; sacra, sermonemq; horribilem incantet, puta coniurando potestate diuina, per uenerãda supernaturalium uirtutum nomina & signacula, per miracula, per sacramenta, per sacra mysteria, & eiusmodi. Quæ quidem coniurationes siue exorcismata, quatenus nomine religionis & diuinæ uirtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni dæmones: unde etiam sæpe prophani homines sacris eiusmodi coniurationibus, malos dæmones constringunt uel abijciunt, talia non ferentes. Vnde Cyprianus in libro, Quòd idola dij non sint, dicit, Quòd dæmones adiurati per deum uerum, nobis statim cedunt & fatentur, & de obsessis corporibus exire coguntur, & uel statim exiliunt, uel gradatim euanescunt, prout fides patientis adiuuat, aut gratia iurantis aspirat. Et Athanasius in libro de uarijs quæstionibus ait, non existere uerbum terribilius, atq; magis disperdens potestatem dæmonum, quàm initiũ sexagesimi septimi psalmi, Exurgat deus, & dißipentur inimici eius. quàm primum enim uerbo dicto, mox ululans euanescit, & disparet diabolus. Et Origenes contra

Adsistentiæ dæmonum ratio.

contra Celsum ait, nominis Iesu nuncupationem spectatū persæpe, cùm ex hominum animis, tum corporibus innumeros dæmones eiecisse, & in ijs uim maximam exercuisse, è quibus dæmones fuissent excußi. Sæpe etiam solis minis & contumelijs malos dæmones, præsertim minores, ut lamias, incubos, & eiusmodi, uel astringimus, uel repellimus: quemadmodum legimus apud Lucanum de malefica illa inquiente:

- Iam uos ego nomine uero
Eliciam, Stygiosq; canes in luce superna
Destituam, per busta sequar, per funera custos,
Expellam tumulis, abigam uos omnibus urnis.
Teq; deis, ad quos alio procedere uultu
Ficta soles Hecate, pallenti tabida forma
Ostendam, faciemq; Erebi mutare uetabo.

Et apud Philostratum legimus, cum Apollonius & socij eius lucente clara luna noctu iter facerent, lamiæ phantasma illis occurrit, modo in hanc, modo in aliam figuram sese conuertere, quandoq; oculis repente euanescere. Apollonius autem quidnam esset quàm primum agnoscens, grauibus, contumeliosisq; uerbis illud increpans, socios ut idē facerent hortabatur: id enim contra eiusmodi inuasiones optimum sciebat esse medicamentum. Eius dictis cum socij paruissent, stridens phantasma, celeriter tanquam idolum refugit: adeò enim formidolosum est hoc dæmonum genus, ut etiam ficto terrore, ac falsis, impoßibilibusq; minis moueantur, & contremiscant, & compellantur. Vnde Chæremon sacer scriba, hæc illa dicit esse, quibus maximè dæmones cogantur. Est præterea, quemadmodum superius dictum est, quoddam dæmonum genus, haud adeò

noxiū

noxium, sed & hominibus proximum, ita ut etiam passionibus afficiatur humanis, atq; horum plures hominum conuersatione gaudent, libenterq; habitant cum eisdem: aliqui mulieres deperiunt, alij pueros, alij diuersorum animalium domesticorum uel syluestrium consortio lætãtur: alij syluas & nemora incolunt: alij circa fontes & prata habitant. Sic Fauni & Lemures, campos: Naiades, fontes: Potamides, flumina: Nymphæ, stagna & aquas: Oreades, montes: Humedes, prata: Dryades & Hamadryades, syluas, quas etiam habitant Satyri & Syluani, gaudentq; arboribus & cespitibus eædem, sicut Napeæ & Agapetæ, floribus: Dodonæ, glãdibus: Paleæ & Feniliæ, pabulis & rure. Hos itaq; quicunq; inuocare uoluerit, in locis ubi morantur id facile potest, alliciendo eos redolentibus fumigijs, sonis dulcioribus, in fidibus & musicis instrumentis, quæ ex certorum animalium intestinis, lignisque appropriatis fabrefactæ sint: adhibitis etiam cantionibus, carminibus, incantamentis, ad hoc congruentibus: & quod in his maximum est, ipsum est simplicitas ingenij, innocentia animi, firma credulitas, & constans silentium: quocirca pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obscuris homunculis ut plurimum occurrunt: constãtes autem animos, & audaces, à timore alienos, fugiunt, atq; contremiscunt: bonis & mundis inoffensi, sed malis & impuris hominibus noxij. Huius generis sunt etiam lemures, & lares, & laruæ, & reliquæ mortuorum umbræ & terriculamenta. Hinc Plotinus ait, Animas hominum nonnunquã dæmones esse, & ex hominibus fieri lares, si bene meriti sunt, quos Græci Eudæmonas, hoc est, beatos dæmones uocãt: lemures autẽ & laruas fieri, si malè meru

Ex hominibus lares, lemures, & laruæ fiunt.

lè meruerint, illosq; esse noxios dæmones, ex hominibus factos, quos Græci idcirco Cacodæmones dicunt: Manes autẽ uocari, quando incertũ est, bene an malè meriti sint. Apparitionũ illarũ plura exempla sunt, quale illud, cuius meminit Plinius Iunior, de domo Athenodori Tharsensis philosophi, in qua importuno strepitu horridi senis simulacrum aspiciebatur. Et Philostratus simile narrat de Lamia Menippi Lycij philosophi, in pulchram mulierẽ apud Corinthũ cõuersa, quã Tyaneus Apollonius depræhendit lemurem esse. Idẽ quoq; apud Ephesios similẽ depræhẽdit sub specie mendici senis, pestilitatis esse causam, qui iussu suo lapidibus obrutus, uisus est canis quasi molossus, móxque pestis cessauit. Illud sciendũ, quicunq; in malis dæmonibus intellectualiter operabitur, per imperium bonorum ligabit illos: qui uerò mundialiter solummodo operabitur, iudicium sibi operabitur ad gehennam.

De uinculis spirituum, eorumq; adiurationibus, & exterminijs. CAP. XXXIII.

Vincula autẽ, quibus alligãtur spiritus, obtestãturq;, uel exterminantur, triplicia sunt: quædã eorũ enim sumuntur ex mundo elemẽtali, utputa quando adiuramus spiritũ aliquem per res inferiores & naturales illi cognatas uel aduersas, quatenus illum inuocare uel exterminare uolumus, ut per flores, per herbas, per animantia, per niues, per glacies, per tartara, per ignem, & huiusmodi, prout hæc etiã diuinis laudibus, & benedictionibus, & consecrationibus sæpe inserũtur, ut patet in Cantico triũ puerorũ, & in psalmo illo, Laudate dominũ de cœlis: & in cõsecratione & benedictione cerei paschalis. Hoc siquidem uinculũ operatur in spiritus uirtute appræhẽsiua, sub ratione am

naturam præsunt, fauent, aliamq; abhorrent: quemadmodum huiusmodi res etiam inter se sibi mutuo amori uel odio sunt. Hinc illud Procli: Sicut leo timet gallum præcipue album, sic spiritus apparens in forma leonis, obiecto gallo subito disparuit. Secundum uinculū sumitur ex mundo cœlesti, quando uidelicet adiuramus per cœlum, per stellas, per horū motus, radios, lumen, gratiam, claritatem, nobilitatem, fortitudinem, influxum, mirabilia, & huiusmodi: & hoc uinculum operatur in spiritus per modū cuiusdam admonitionis & exempli. Habet etiā nonnihil imperij, maxime in spiritus ministros, & qui ex infimis ordinibus sunt. Tertium uinculum ipsum est ex mundo intellectuali atq; diuino, quod religione perficitur: utputa cū adiuramus per sacramenta, per miracula, per diuina nomina, per sacra signacula, & cætera religionis mysteria: quare hoc uinculum omnium supremum est, & fortißimum, agens in spiritus imperio & potestate. Illud autem obseruandum est, quòd sicut post uniuersalem prouidentiam est particularis prouidentia, & post uniuersalem animā particulares animæ: ita primo inuocamus per uincula superiora, & per nomina atq; uirtutes, quæ regūt res, deinde per inferiora atq; res ipsas. Sciendum etiam quoniam per hæc uincula non solū spiritus, sed & omnes ligantur creaturæ: ut tempestates, incendia, diluuia, pestes, morbi, uis armorum, & animalia quæq;, adsumendo illa siue per modum adiurationis, siue per modum deprecationis seu benedictionis: ut in adiuratione serpentum, præter naturalia, & cœlestia, commemorando ex mysterijs, & religione maledictionem serpentis in paradiso terrestri, erectionem serpentis in deserto: adsumendo præterea uersiculum illum nona-

Tertium.

Ordo in uinculis seruandus.

Quæ per hæc uincula ligentur.

gesimi noni Psalmi: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Superstitio etiam in his plurimum pollet, per translationem alicuius ritus sacramētalis ad id quod ligare, aut impedire intendimus: utputa excommunicationis, sepulturæ, uel exequiarum, ad exterminandos morbos, uel serpentes, mures, uel uermiculos: quod in pluribus locis sic factum legimus, & adhuc fieri consueuit.

Superstitio quantum ualeat.

De ordine animastico, atq; heroibus. CAP. XXXIIII.

Post beatorum spirituū choros, proximus est ordo animasticus, quem Hebræorum theologi Issim uocant, hoc est uiros fortes, & robustos: gentiū magi, heroas nuncupant, & semideos, siue deos semones. Quos Fulgentius non contemnēdus autor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatem cœlo digni non censeantur, nec terreni tamen putentur propter gratiæ uenerationem: cuiusmodi olim Priapus, Hippo, Vertumnus: aut quia diuinis uirtutibus, & in humanum genus beneficijs, in hac uita præcellentes, post exutum hunc mortalem hominem, in deorum beatorū choros translatæ sunt, eisdem, quibus olim in hac uita uirtutibus, & beneficijs mortalibus perpetuo prouidentes: aut quia arcano superûm semine procreati sunt, quos ex deorum siue dæmonum cum hominibus commixtione genitos putant: ideoq; mediam quandam naturam sortitos, ut qui nec angeli, nec homines sint: quam opinionem sequitur etiam Lactantius: Et sunt adhuc hodie qui commercium, & coniugalem commixtionem habeant cū dæmonibus: & iam creditum est ab omnibus, Merlinum Britannū uatem fuisse filium dæmonis, & uirgine natum. Sed & Platonem sapientiæ principem opinati sunt de uirginis

ginis partu, Apollinis phantasmate oppressæ, natū. Et traditum est historijs, quasdam Gotthorum (quas Alrumnas uocant) & specie, & ingenio spectabiles fœminas, olim Filimiri, siue (ut alij aiunt) Idanthresi Gotthorū regis castra egressas, in Asiaticæ Scythiæ solitudines trans Meotides paludes migrasse: ibiq; à Faunis, & Satyris compressas, primos Hunos progenuisse. Quinetiam autore Psello, dæmones nonnunquam semen iaciunt, ex quo animalcula quædam oboriuntur. Horum itaq; heroum non minor in his inferioribus disponendis regendisq;, quàm deorum dæmonumq; potentia est, habent sibi sua distributa, & officia, & præsidia: quocirca illis non secus atq; dijs ipsis templa, & simulacra, & aræ, & sacrificia, & uota, cæteraq; religionis mysteria nuncupata sunt, eorumq; inuocata nomina, diuinas, magicasq; uirtutes ad miracula quædam peragenda habere: quod de Apollonij Tyanei nomine inuocato, multos expertos esse narrat Eusebius: & plura eiusmodi de Hercule, Atlante, Aesculapio, cæterisq; gentium heroibus, apud ueteres legimus, cum poëtas, tum historicos, & philosophos: sed hæc ethnicorum deliramenta sunt. De nostris uerò sanctis heroibus, credimus illos pollere potestate diuina: dominatur uerò omnibus illis (quod etiam Hebræorum attestantur theologi) anima Meschihæ, ipse est Iesus Christus, qui per diuersos sanctos suos, uelut accommodata ad hoc membra, diuersa suæ gratiæ munera in istis inferioribus administrat atq; distribuit, & singuli sancti peculiare cooperandi munus sortiuntur. Vnde per nos uarijs precibus, & inuocationibus implorati, iuxta multiformem gratiarum distributionem, singuli nobis sua munera, sua beneficia, suas gratias libentißime

impartiuntur, multò quidem promptius, multò etiam abũdantius quàm angelicæ potestates, quò ipsi nobis sunt propinquiores, atq; naturæ nostræ cognatiores: ut qui ipsi olim & homines fuere, humanosq; affectus infirmitatesq; perpeßi sunt, eorum nomina, & gradus, & officia nobis sunt notiora. Ex horum itaq; infinito ferme numero, duodecim principes sunt, ipsi uidelicet duodecim Christi apostoli, qui (ut ait euangelica ueritas) sedent super duodecim tribunalia, iudicantes duodecim tribus Israël: qui in Apocalypsi distributi sunt super duodecim fundamẽta, ad duodecim portas cœlestis ciuitatis, qui præsunt duodecim signis, & signati in duodecim lapidibus pretiosis, & distributus est illis orbis terrarum. Illorum autem uera nomina sunt hæc: Primus שמיעון הכפי *Symehon Hacæphi, hic est Petrus: Secundus* אלקוזי *Aleuzi, quem uocamus Andream: Tertius* יעקבה *Iahacobah, hic est Iacobus maior: Quartus* פוליפוש *Polipos, quem nuncupamus Philippum: Quintus* ברביה *Barachiah, hic est Bartholomæus: Sextus* יוהנה *Iohanah, quem pronunciamus Iohannem: Septimus est* תמני *Thamni, hunc pronunciamus Thomam: Octauus uocatur* מידון *Medon, pro quo dicimus Matthæum: Nonus est* יעקב *Iahacob, hic est, Iacobus minor: Decimus* חטיפא *Catepha, hic est Thadæus: Vndecimus* שמיאם *Samam, qui est Symon Chananæus: Duodecimus* מתתיה *Matattiah, qui dicitur Mathias. Post illos sunt septuagintaduo Christi discipuli, qui & ipsi præsunt totidem cœlestiũ quinarijs, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis: post quos innumera est sanctorum multitudo, qui & ipsi diuersa officia, & loca, & nationes, & populos in sua præsidia tutelamq; recep*

Apostolorũ uera nomina.

recepere, quorum manifestißima miracula ad fideles inuocantium preces, palàm uidemus atq; confitemur.

De dijs mortalibus atq; terrenis. CAP. XXXV.

POst istos proximi sunt dij mortales, quos similiter & heroas, & deos terrenos, siue deorum supernorũ complices uocamus: uidelicet reges, & principes, & pontifices, quibus mundus iste regitur, eorumq; legibus disponitur: quos iccirco tanquam deos suspicimus, colimus, & ueneramur, quia ipse deus suum nomen communicari illis passus est, & propria appellatione id illis confirmauit, uocans illos deos, quemadmodum ad Mosen dixit inquiens: Ego te dedi deum Pharaoni. & alibi de illis præcepit dicens: Dijs non detrahes. & iterum: Si furtum latuerit, applicabitur dominus domus ad deos. & Psalmista ait: Principes populorũ congregati sunt cũ deo Abraham, quoniam dij fortes terræ uehementer eleuati sunt. & alibi: Deus stetit in concilio deorum, in medio autem deos dijudicat: & paulo pòst: Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Iam uerò etiam de illis colendis, & uenerandis præcepit, decimas, & primitias illis decernens, & gladij ius tribuens, atq; illis male dici uetans, obedientiamq; illis præstandam etiam licet discolis præcipiens. Hinc antiquitas omnis principes suos deos appellabat, & uelut numina colebat: sicut testatur Ianus apud Ouidium, in primo Fastorum inquiens:

Tunc ego regnabam, patiens cum terra deorum
Esset, & humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica instituit principes, tam uiuos quàm mortuos, diuinis honoribus celebrandos esse: quæ institutio apud omnes gentes, & à primo æuo

semper recepta fuit, scilicet principes diuinis honoribus deificare, & æterna memoria consecrare. Hinc urbibus, & prouincijs, & montibus, & fluminibus, & æquoribus, & insulis, & mari, illorum nunquam desitura nomina imponebant: tum pyramides, colossos, arcus triumphales, trophæa, statuas, delubra, ludos, festa illis magna pompa dedicarunt: qui & cœlos, & stellas, & dies, & menses, illorum nominibus uocarunt. Hinc Ianuarius à Iano, Iulius à Iulio, Augustus ab Augusto: sic dies Mercurij à Mercurio Trismegisto, dies Iouis à Ioue, quem morem non solum ab Aegyptijs, Græcis, & Romanis obseruatum legimus, sed etiam ab extremis barbaris, Gotthis, Danis, & Teutonibus. Hinc teste Saxone grammatico, quem illi Mercurij diem uocant, isti Othini diem appellant: quem illi à Ioue, isti Thor dicunt, ab Othino, & Thor Gotthorum, & Danorum olim regibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati sunt, quàm quòd summum deũ eorum lingua nuncupant Gotthum. Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant deum Martem, nuncupabant Teutanem, quo nomine Galli etiam Mercurium uocabant. Sunt itaque reges, & pontifices (modo iusti sint) deorum complices, similiq; potestate pollentes. Hinc solo tactu, aut uerbo morbos curant, temporibus, & cœlis nonnunquam imperant, sicut de Augusto cecinit Vergilius:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula manè,
Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et de Iosue testatur scriptura, qui pugnans in Gabaon præcepit soli, & lunæ, inquiens: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra uallem Aialon: steteruntq; ad præ-

ceptum

ceptum eius sol, & luna, nec occubuit sol spatio unius diei, donec ulcisceretur se de inimicis suis, & obediuit dominus uoci hominis. Diuisit etiam Moses mare rubrum, & Iosue Iordanem, & traduxerunt populum siccis pedibus. Simile fecit Alexander Macedo, traducens exercitum. Nonnunquam etiam prophetico spiritu pollent, sicut de Caipha legimus in scriptura sacra, quòd prophetauit, eò quòd esset pontifex anni illius. Cum igitur ita sit, quòd reges, & pontifices terræ dominus uoluit dici deos, per communicationem nominis & potestatis, certè & nos decet de illis bene mereri, & illorum iudicia nostris anteferre, planeq; obedire, supplicare, & adorare, & omni uenerationis genere colere, atq; ipsum summum deum in illis revereri.

De homine quomodo creatus ad imaginem dei. CAP. XXXVI.

EXuperantissimus deus (ut Trismegistus ait) duas sibi similes finxit imagines, mundū uidelicet atq; hominem, in quorum altero luderet miris quibusdam operationibus, in altero uerò delicijs frueretur: qui cum ipse sit unus, mundum creauit unum: cum ipse sit infinitus, mundum creauit rotundum: cum ipse sit æternus, mundū creauit incorruptibilem & æuiternum: cum ipse sit immensus, mundum creauit omnium maximum: cum ipse sit summa uita, mundum etiam uitalibus seminibus exornauit, ex sese cuncta gignentem: & cum ipse sit omnipotens, sola uoluntate sua, non ulla naturæ necessitate mundum non ex præiacente materia, sed ex nihilo creauit: & cū sit summa bonitas, uerbū suum quod est prima omniū rerū idea, optima sua uoluntate essentialiq; amore complexus, mundum Mercurius Trismegistus.

hunc extrinsecum ad exemplar mundi intrinseci uidelicet idealis fabricauit, nihil tamen extramittendo de essentia ideæ, sed ex nihilo creauit, quod ab æterno habuit per ideã. Creauit deus etiam hominem ad imaginem suam: nam sicuti imago dei mundus est, sic imago mũdi, homo est: hinc putant quidam dictum esse, quod homo non simpliciter imago dei creatus est, sed ad imaginẽ, quasi imaginis imago: iccirco microcosmus dictus est, hoc est, minor mundus. Mundus animal est rationale, immortale: homo similiter animal est rationale, sed mortale, hoc est, dissolubile: Nam (ut inquit Hermes) cum mundus ipse immortalis sit, impoßibile est partem eius aliquam interire: mori igitur nomen uanum est. Et quemadmodum uacuum, nusquam est mori. Igitur dicimus hominem, quando anima & corpus separantur, non quòd aliquid eorum intereat siue conuertatur in nihilum: ueruntamen uera dei imago uerbum suũ est, sapientia, uita, lux & ueritas, per seipsum existens, cuius imaginis, animus humanus imago est: propter quam ad imaginem dei facti esse dicimur, non ad imaginem mũdi, aut creaturarum. Nam sicut deus nec tangi potest, nec auribus percipi, nec oculis intueri: ita animus hominis nec uideri, nec audiri, nec tangi potest: & sicut deus ipse infinitus est, & à nullo potest compelli: sic & humanus animus liber est, & nec cogi nec mẽsurari potest: tum ut deus totum hunc mundum, & quicquid in eo est sola mente gerit: sic illum humanus animus etiam cogitatione complectitur: atq; quod soli illi cum deo peculiare est, ut deus mũdum totum solo nutu mouet atq; gubernat: sic animus humanus nutu solo corpus suum agit atq; regit. Animum igitur hominis sic uerbo dei sigillatum, necesse fuit etiam cor-

Dei imago, mundus: mũdi, homo.

Mortis nomen uanum.

poreum

poreum hominem ad consummatissimum mundi exemplar induere. Homo itaq; alter mundus uocatus est, & altera dei imago: quia in seipso habet totum quod in maiori mundo continetur, ut nihil relictum sit, quod ipsum non etiam uere, & realiter in ipso homine reperiatur. Et hæc omnia apud eum, eisdem quibus in maiori mundo officijs fungantur. Sunt in ipso elementa, per uerissimas naturæ suæ proprietates. Et in ipso æthereum corpusculum, animæ uehiculum, cœlo proportione correspondens. Sunt in ipso plantarum uita uegetatiua, animalium sensus, cœlestis spiritus, angelica ratio, mensq; diuina: & omnium horum simul in unum confluentium uera coniunctio, & diuina possessio. Hinc in sacris literis uocatur homo omnis creatura: nec solum homo alter mundus effectus ipsius partes omnes in se complectitur, sed etiam ipsum deum concipit & continet. Hinc Xystus Pythagoricus ait, hominis animum esse templum dei: quod etiam multo lucidius expressit Paulus inquiens: Templum dei estis uos. idemq; pluribus locis sacra scriptura testatur. Est igitur homo expressissimum dei simulacrum, quãdo homo omnia in se continet, quæ in deo sunt: sed deus per eminentiam quandam omnia continet uirtute sua, & simpliciter, sicut omniũ causa, & principium: homini autem dedit uirtutem, ut similiter cõtineret omnia, sed actu, & compositione quadam, uelut omniũ nexus, uinculũ atq; nodus. Itaq; solus homo hoc honore gaudet, quòd cum omnibus symbolum habet, & cum omnibus operationem, cum omnibus cõuersationem. Symbolizat cum materia, in proprio subiecto: cum elementis, in quadrifario corpore: cum plantis, in uegetatiua uirtute: cum animalibus, in sensitiua: cum cœlis, in æthereo spiritu,

Homo templum dei.

atq; influxu partium superiorum in inferiores: cum angelis, in intellectu, & sapientia: cum deo, in omnium continentia: conseruatur cum deo & intelligentijs, per fidem & sapientiam: cum cœlis & cœlestibus, per rationem & discursum: cum inferioribus omnibus, per sensum & dominium: agitq; cum omnibus, & in omnia posse habet, etiam in deũ ipsum, illũ intelligendo, & amando: & sicut deus cũcta cognoscit, sic etiã homo omnia cognoscibilia cognoscere potest, cum pro obiecto adæquato habeat ens in cõmuni, uel (ut alij dicunt) ipsum uerum: nec reperitur aliquid in homine, non ulla dispositio, in quo non fulgeat aliquid diuinitatis: nec quicquã est in deo, quod ipsum non etiam repræsentetur in homine. Quicunq; igitur seipsum cognouerit, cognoscet in seipso omnia, cognoscet in primis deũ, ad cuius imaginẽ factus est: cognoscet mũdũ, cuius simulacrũ gerit: cognoscet creaturas omnes cũ quibus symbolũ habet: & quid fomenti à lapidibus, à plantis, ab animalibus, ab elementis, à cœlis, à dæmonibus, ab angelis, & ab unaquaq; re habere, & impetrare poßit, & quomodo singula singulis suo loco, tẽpore, ordine, mensura, proportione & harmonia aptare queat, & ad se trahere atq; deducere, non secus atq; magnes ferrũ. Et Geber in summa Alchymiæ docet, neminẽ ad eius artis perfectionẽ peruenire posse, qui illius principia in seipso non cognouerit: quantò autẽ magis quisq; seipsum cognoscet, tantò maiorẽ uim attrahendi consequitur, tantoq; maiora, & mirabiliora operatur, ad tantãq; ascendet perfectionẽ, quòd efficitur filius dei, transformaturq; in eandẽ imaginẽ, quæ est deus, & cũ ipso unitur, quod neq; angelis, neq; mundo, nec cuiquam creaturæ datũ est, nisi soli homini, posse scilicet filiũ dei fieri, &

Hominis perfectio & dignitas.

ri, & uniri deo: homine autem deo unito, uniuntur omnia quæ in homine sunt, mẽs in primis, deinde spiritus & animales uires, uegetandiq́; uis, & elementa usq; ad materiã trahẽs secũ etiã corpus, cuius forma extitit, deducens illud in meliorẽ sortẽ, & cœlestẽ naturã, quousq; glorificetur in immortalitatẽ: & hoc quod iã diximus, est peculiare hominis donũ, à quo hæc dignitas diuinæ imaginis sibi propria est, & cũ nulla alia creatura cõmunis. Sunt alij autẽ theologi, qui tres hominis potentias, memoriã, intellectũ, uoluntatẽ diuinæ trinitatis imaginẽ adsignant: & sunt qui ulterius progredientes, non tantũ in tribus illis potentijs, quos uocant actus primos, sed etiã in actibus secundis hãc imaginẽ locant: ut sicut memoria patrẽ, intellectus filium, uoluntas spiritũ sanctũ repræsentãt: sic etiã uerbũ ab intellectu nostro productũ, & amor à uoluntate manãs, ipseq́; intellectus habens obiectũ præsens, & producens, eundẽ filiũ, spiritum atq; patrem denotant: docentq́; secretiores theologi, quòd insuper singula mẽbra nostra aliquid in deo repræsentant, cuius gerant imaginẽ: quodq́; etiam in passionibus nostris deum repræsentamus, sed quandam per analogiam: nam in sacris literis legimus de deo, iram, furorem, pœnitentiam, complacentiam, dilectionem, odium, ludum, delectationem, delicias, indignationem, & horum similia: & nos de mẽbris diuinis aliqua loquuti sumus in superioribus, quæ huc cõgruere possunt. Mercurius etiam Trismegistus diuinam trinitatem confessus, illam describit intellectum, uitam & fulgorem, quæ alibi uocat uerbum, mentem & spiritum, hominemq́; ad imaginem dei factum, eandem trinitatem repræsentare ait: inest enim illi mens intelligens, & uerbũ uiuificans, & spiritus tanquã

Trinitatis mysterium agnouit Mercurius Trismegistus.

fulgor diuinus sese undiq; diffundens, omnia replens, mouens & connectens: non tamen hoc intelligendum de spiritu naturali, qui est medium per quod unitur anima cum carne, & corpore, per quem corpus uiuit, & operatur, & unum membrum operatur in aliud, de quo spiritu in primo libro loquuti sumus: sed hic agitur de spiritu rationali, qui tamen etiam corporeus quodammodo est: non tamen habet corpus crassum, tangibile, & uisibile: sed corpus subtilissimum, & facile unibile cum mente scilicet superiori, & diuino illo quod est in nobis. Nec miretur quispiam, si animã rationalẽ dicimus esse illum spiritũ, & quid corporeum, siue habere, & sapere aliquid corporeitatis, dum est in corpore, & illo utitur tanquam instrumento, si modo intellexeritis quid sit apud Platonicos æthereum illud animæ corpusculũ, ipsius uehiculum. Plotinus itaq; & Platonici omnes post Trismegistum similiter tria ponunt in homine, quæ uocant supremum, infimũ, & medium. Supremũ est illud diuinũ, quam mentem, siue portionem superiorem, siue intellectum illustratum uocant. Moses in Genesi uocat ipsum spiraculum uitarũ, à deo uidelicet, uel à spiritu eius in nos spiratũ. Infimum est sensitiua anima, quam etiam idolum dicunt. Paulus apostolus animalẽ hominem nuncupat. Medium est spiritus rationalis utraq; connectens extrema atq; ligans, uidelicet animã animalem cum mente, & utriusq; sapiens naturã extremorũ: differt tamẽ ab illo supremo, qui intellectus illuminatus, mens, lux & portio suprema dicitur: differt etiã ab anima animali, à qua nos illũ separare debere per uirtutẽ uerbi dei docet Apostolus, dicens: Viuus est sermo dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usq; ad diuisionẽ animæ, &

Tria in homine ponunt Platonici.

mæ, & spiritus. Sicut enim portio illa suprema nunquam peccat, nunquã malo cõsentit, semperq; errori resistit, & ad optima hortatur: sic inferior illa portio, & animalis anima, in malo, & peccato, & cõcupiscẽtia semper demergitur, & trahit ad pessima: de qua ait Paulus: Video aliã legem in membris meis, & captiuantem me in lege peccati. Mens igitur suprema portio nunquã damnatur, sed puniendis socijs illæsa abit ad suã originẽ: spiritus uerò, quæ rationalis anima à Plotino dicitur, cũ sit natura sua liber, & utriq; ad libitum adhærere potest: si superiori portioni constanter adhæreat, illi tandem unitur, & beatificatur, donec adsumatur in deum: si adhæreat animæ inferiori, deprauatur, & demeretur, donec efficiatur malus dæmõ. Sed hæc de mente, & spiritu hactenus: de sermone siue de uerbo nunc uideamus. Hunc Mercurius eiusdẽ ad immortalitatem pretij existimat. Est enim sermo siue uerbum, sine quo nihil factũ est, nec fieri potest: quin est expressio exprimentis, & expressi, & loquentis locutio, & id quod loquitur, sermo & uerbũ est: & concipientis conceptio, & id quod cõcipit, uerbũ est: & scribẽtis scriptio, & id quod scribit, uerbũ est: & formãtis formatio, & quod format, uerbũ est: & creantis creatio, & quod creat uerbũ est: & facientis factio, & quod factũ est, uerbum est: & scientis scientia, & scitũ, uerbũ est: & omne quod dici potest, nõ est nisi uerbum, & dicitur æqualitas: æque enim se ad omnia habet, cũ non sit unum plusquam aliud omnibus æqualiter largiens, ut sint id quod sunt, nec plus nec minus, ipsumq; sensibile se, & omnia sensibilia facit: sicut lux se, et omnia uisibilia facit, ideoq; uerbũ dicitur à Mercurio lucens mentis filius: conceptio autẽ qua mens seipsam concipit, est

Mens.

Sermo, siue uerbum.

pit, est uerbū intrinsecū à mente generatū, scilicet suipsius cognitio: uerbū autem extrinsecū, & uocale, est illius uerbi partus, & ostēsio, & spiritus cū sono, & uoce aliquid significante ex ore procedens: uerū omnis uox nostra, uerbū atq; sermo, nisi dei uoce formetur, aëri miscetur atq; euanescit: spiritus autē & uerbū dei manent sensu, & uita comitante. Omnis itaq; sermo noster, omnia uerba, omnis spiritus, & uox nostra, nullam uirtutē habent in magia, nisi quatenus diuina uoce formētur: & Aristoteles ipse in Meteoris, & in fine Ethicorū, fatetur nullā esse uirtutem siue naturalem, siue moralē, nisi per deū: & in secretis dogmatibus, adserit intellectū nostrum bonū, & sanum posse plurimū in naturæ secreta, dūmodo adsit diuinæ uirtutis influentia, aliàs nequaquam. Sic & uerba nostra plurima producere possunt miracula, modo formentur uerbo dei, in quibus etiam uniuoca nostra generatio perficitur, sicut inquit Esaias, à facie tua domine concepimus, sicut mulieres rectè concipiūt à facie maritorū, & peperimus spiritum. Huc quodāmodo pertinet, quod apud Indorū Gymnosophistas, quasi per manus huius opinionis autoritas traditur, Buddam principē dogmatis eorū, è latere suo uirginem generasse. Et apud Mahometistas constans opinio est, plerosq; quos sua lingua Nefesogli uocant, occulto quodam diuinæ dispensationis modo, sine carnali coitu nasci: quorum uita iccirco mirabilis, & impaßibilis sit, & uelut angelica, totaq; supernaturalis: sed illis nugis dimißis, solus rex Meßias, uerbum patris, caro factum, Iesus Christus hoc arcanum reuelauit, quadam temporis plenitudine apertius manifestaturus. Mentem propterea persimilem sibi (ut cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis.)

Sermo

Sermonemq; homini iam genitor dedit,
Vt dijs consimiles parturiat deos
Sensu desuper indito.
Felix ille nimis, qui sua nouerit
Sortis munera, perfecerit & libens:
Inter nanq; deos connumerandus est:
Nec dijs est superis minor.
Hi fati reprimunt quæq; pericula,
Morborumq; fugant perniciem procul:
Hi dant somnia præsaga, feruntq; opem
Aerumnis hominum, dantq; mala impijs:
Dant præclara pijs præmia, sic dei
Complent imperium patris.
Hi sunt discipuli, hi sunt filij dei.

Qui non ex uoluntate carnis, nec ex uoluntate uiri, nec mẽstruatæ, sed ex deo nati sunt. Est autẽ uniuoca generatio, in qua filius est patri similis omnimoda similitudine: & in qua genitũ secundũ speciem idem est cum generante. Atq; hæc est potentia uerbi à mente formata in subiectũ dispositũ rite suscepti: ueluti semen in matricem ad generationem & partum coaliti: dico autem dispositum, & rite suscepti, quia non omnia eodem modo uerbi participes euadunt, sed alia aliter. Et hæc sunt de reconditissimis naturæ secretis, de quibus non est aliud publice pertractandum.

De anima humana, & per quæ media iungatur corpori. CAP. XXXVII.

Anima humana est lux quædam diuina, ad imaginẽ uerbi, causæ causarũ, primi exemplaris creata, substantia dei, sigilloq; figurata cuius character est uerbum æternum. Item anima humana est substantia quædam diuina, Anima humana quid.

diuina, indiuidua, & tota cuiq; corporis parti præsens, ab incorporeo autore ita producta, ut ex agentis uirtute solũ, non ex materiæ gremio depẽdeat. Est anima numerus substantialis, uniformis, ad seipsum cõuersiuus, & rationalis, corpora omnia, & materialia longo superãs interuallo: cuius partitio non est secundũ materiam, nec ab inferioribus & crassioribus, sed ab efficiente causa prouenιens: non est enim numerus quãtus, sed semotus ab omnibus corporeis legibus: unde nec diuiditur, nec per partes multiplicatur. Est itaq; anima diuina quædã substantia, à diuinis fontibus emanans, ducens secũ numerũ: non quippe illũ diuinũ, quo opifex omnia disposuit, sed rationalẽ numerũ, quo cũ omnibus proportionẽ habens omnia intelligere possit. Talis itaq; humana anima, iuxta Platonicorũ sententiã, immediate procedẽs à deo per media cõpetentia corpori huic iungitur crassiori: unde primo quidẽ in ipso descensu, cœlesti aëreoq; inuoluitur corpusculo, quod æthereũ animæ uehiculum uocant, alij currum animæ appellant: hoc medio, iussu dei, qui mundi centrum est, in punctum cordis medium, quod est centrum corporis humani, primũ infunditur, & exinde per uniuersas corporis sui partes membraq; diffunditur, quando currum suũ naturali iungit calori, per calorẽ spiritui ex corde genito, per hũc se immergit humoribus, per illos inhæret mẽbris, atq; his omnibus æque fit proxima, licet per aliud in aliud trãsfundatur: quemadmodum calor ignis, aëri & aquæ hæret proximè, licet per aërem tollatur ad aquam. Ita patet quomodo immortalis anima per immortale corpusculũ, uidelicet æthereum uehiculum, corpore clauditur crassiore & mortali. Quando uerò per morbum malúmue soluuntur, uel deficiunt hæc

media,

media, tunc anima ipsa per singula media sese recolligit, refluitq; in cor, quod primum erat animæ susceptaculum: cordis uerò deficiente spiritu, extinctoq; calore, ipsum deserit, & moritur homo, & euolat anima cum æthereo hoc uehiculo, illamq; egressam genij custodes dæmonesq; sequuntur, & ducunt ad iudicem, ubi lata sententia, bonas animas deus tranquillè perducit ad gloriam, malas uiolentus dæmon trahit ad pœnam.

Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipiat. CAP. XXXVIII.

PEr septem planetas tanquam per instrumenta à summo bonorũ fonte, omnes uirtutes in homines diffundũtur: per Saturnum sublimis contemplatio, profunda intelligentia, grauitas iudicij, firma speculatio, stabilitas immobileq; propositum: per Iouem inconcussa prudẽtia, temperãtia, benignitas, pietas, modestia, iustitia, fides, gratia, religio, æquitas, clementia, regalitas: per Martem imperterrita ueritas, constans robur & fortitudo, animositatis ardor, uisq; agendi & practica, inconuertibilisq; animi uehementia: per Solem nobilitas animi, imaginandi perspicuitas, sciendi & opinandi natura, maturitas, consilium, zelus, iustitiæ lumen, ratio & iudicium recta ab iniquis disgregans, lucem ab ignorantiæ tenebris purgans, ueritatisq; inuẽtæ gloria, & charitas uirtutum omnium regina: per Venerem feruens amor, suauissima spes, desiderij motus, ordo, concupiscentia, pulchritudo, suauitas, incrementi desiderium, & suimet propagatio: per Mercurium penetrãs fides & credulitas, dilucida ratiocinatio, interpretãdi & pronuntiandi uigor, grauitas eloquij, acuitas ingenij,

A planetis quidnam homo accipiat.

discursus rationis, sensuumq; mobilitas uelox: per Lunam, pacifica consonantia, fœcunditas, uis generandi & augendi, crescendi & decrescendi, & moderata temperantia, fidesq; quæ in apertis occultisq; uersans omnibus ducatum præbet, tum motus ad terrena pro modo uitæ colendæ, & augmentum sibi cæterisq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter isti influxus à septē illis intelligentijs, quæ stant antè faciem dei, quæ animam uirtutum illarum sedem disponunt. Planetæ autem tantummodo disponunt corpus, reddētes complexionem tractabilem, & ad omnia bona comproportionatam & cōtemperatā, suntq; uelut instrumenta intelligentiarum: Deus uero & influxum & incrementum tanquam primaria causa omnibus præstat. Qui itaq; animarum uirtutes & uarias dispositiones scrutati sunt, pro mediorum per quæ ad nos transitum habent diuersitate, uarias naturas sortiri dijudicant, & has cum corporibus ipsis non nisi per stellas ipsas proportionatis coniungi. Sic in corpore à Iouio temperamento conducto, animam opinantur infundi contemperatam à numine & intelligentia Iouis, & sic de reliquis. Secundū quam dispositionem si bene operetur anima in hoc corpore, purgata & expiata reuertitur ad numē & mansionē, à qua descendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus homo miris uirtutibus corroboratur, puta ab angelis, ut sit diuinæ uoluntatis nuntius, & diuinæ mētis interpres: ab Archāgelis, ut dominetur omnibus quibus illi præsidere datum est, bestijs terræ, piscibus maris, & uolatilibus cœli: à principatibus, ut subdantur illi omnia, ipse omniū uires amplectēs, & omnes ad se ui quadā occultißima & super cœlesti attrahens: à uirtutibus uim suscipit, qua in hostes

Ab angelicis ordinibus homo quid capiat.

ueritatis

ueritatis & brauij, pro quo in hac uita stadium currimus, constanter pugnās roboretur: à Potestatibus, præsidiū aduersus humani huius domicilij inimicos: à Dominationibus auxilium, quo subijcere poßimus quem semper nobiscum gerimus domesticum inimicum, debitumq; finē adsequamur: à Thronis unde compaginemur, & unde in nos ipsos collecti, memoriā in illa æterna spectacula figamus: à Cherubinis mentis lumen, sapientiæ uim, superexcelsas imagines & figuras, quibus diuina ipsa cōtemplari poßimus: à Seraphinis, ut perfecto amoris incendio ipsis tandem inhæreamus. Hi sunt gradus, hæ scalæ, per quas facilè ascendunt homines ad quæcunq; uirtutum genera naturali quodam nexu & curriculo, pro uaria dispositione corporis & animi, atq; fauore stellarum in disponendo corpore, & intelligentiarum, præsidentium illis, quarum in descensu anima induit naturam, sicut lux colorem uitri per quod transit: fauente etiam superna opificis uirtute, à qua omne bonum, & sine qua nihil boni nec perfecti attingi potest. Ideoq; in uanum laborant omnes, qui naturali cursu, inferiorum uiribus & fauore duntaxat confidentes, ad diuina pertingere opinantur, quiq; in cœlis pedem figentes, à cœlesti fauore ea capere nituntur, quæ à deo uno suscipi debent. Habent siquidem hæc inferiora, dico animalia, herbæ, lapides, metalla, suam uim subministratam à cœlo: cœlum uerò ab intelligentijs: hæ autem ab opifice, in quo omnia uirtute maxima præexistunt, sicut & in homine ipso minore mundo non est membrum, quod non respondeat alicui elemento, alicui planetæ, alicui intelligentiæ, & alicui mensuræ, ac numerationi in archetypo, sicuti superius ostendimus.

Quomodo superni influxus cum sint natura boni, in istis inferioribus deprauantur, & malorum causæ efficiantur. CAP. XXXIX.

QVoniam omnis uirtus & potestas desuper est à deo, ab intelligentijs & astris, qui nec errare, nec malum agere possunt, necesse est mala omnia, & quicquid in istis inferioribus discors & dissonum reperitur, non ex influentiæ malitia, sed ex mala dispositione recipientis prouenire, sicut recte cecinit Chrysippus:

Quàm falso accusant superos, stulteq; queruntur
Mortales: etenim nostrorum causa malorum
Ipsi nos sumus, & sua quenq; uecordia lædit.

Hinc Iupiter Aegysthi casus ab Oreste interfecti reminiscens, apud Homerum in deorum concilio ait:

O facinus, mortale genus nos numina primum
Incusat, causamq; putat fontemq; malorum
Quæ ueniunt: sua sed pereunt ob facta nefanda,
Cum præter fatum sibi sponte incommoda quærant.

Quando igitur subiecti peruersitas peruersè suscipit influxus, uel eius debilitas tolerare non potest efficaciam superiorum, tunc ab influxu cœlestium sic in materiam discordijs plenam recepto, resultat quid dissonum & deforme, malumq;, cœlestibus tamen uiribus semper bonis permanẽtibus, quæ dum in se existunt, & à datore luminũ per sanctas intelligentias & cœlos influuntur, quousq; ad lunam peruenerint, eorum influentia bona est, tanquam in primo gradu: deinde autem quando in subiecto uiliori suscipitur, ipsa etiam uilescit: tunc enim propter diuersam recipientis naturam diuersimodè suscipitur, & qualitatibus in eodem subiecto inter se dißidentibus, & ipsa uariatur, & patiente

tiente subiecto patitur: unde ex omnibus tandem in subiecto comprǽhẽsis, aliud quiddam, quàm superi influunt, resultat. Itaq; qualitas nocens in istis inferioribus, longè aliena est ab influxu cœlestiũ. Ideoq; sicut lippientis calamitas luci, & incendium igni, & uulnera ferro, uincula & carceres iudici imputari non debent, sed malè dispositis & male operantibus: ita nec in cœlestes influxus malorum culpa reijcienda est. Itaque in nobis bene dispositis superiorum influxus omnia cooperantur in bonum: malè autem dispositis, & in quibus propter peccata nostra diuinum illud quod nobis inest recessit, omnia cedunt in malum. Omnium itaq; malorũ nostrorum causa peccatũ est, quod est deordinamentum & distemperamentum animi nostri: cui tunc sic malè regente aut prostrato, ac declinãte ab eo quod cœlestes influxus requirunt, rebellant omnia, & distemperantur in nostrã perniciem: tunc in humano corpore aliàs temperatissimo, & consonantissima harmonia cõposito, oritur elementorum distemperamentũ, insurgunt humores mali, & etiam boni deordinati & segregati ab inuicẽ, & uicissitudine quadã corpus uexant & torquent: tunc uehementissima sentitur dissonantia, aut ex superfluitate, aut ex diminutione, aut ex intrinseco accidẽte, aut superfluo cibo, unde superflui gignuntur humores, eademq; ex causa infirmitates suboriuntur, etiam animales spiritus amisso freno in pugnam congrediuntur: tunc cœlestes influxus aliàs de se boni, redduntur illis nocui, quemadmodum lux Solis oculis malè dispositis: tunc Saturnus influit anxietatẽ, tædium, melancholiam, deliramenta, tristitiam, pertinaciã, rigiditatem, blasphemiã, desperationem, mendacium, laruas lemurum, terriculamenta sepulchrorum,

Malis superiora quæ influant.

rum, expauescentiam bustorum, iritamenta dæmonum. Iupiter autem tunc influit auaritiam & diuitiarum occasiones prauas, & tyrannidem: Mars impetuosam irã, prophanam arrogantiam, audaciæ temeritatem, & ferocem pertinaciam: Sol autem superbiam imperiosam, & inexplebilem ambitionem: Venus concupiscentiæ deceptiones, lasciuos amores turpesq; libidines: Mercurius fraudes, dolos, mendacia, machinationes malorum, & peccandi prõptitudinem: Luna rerum omnium instabilem progressum, & quæcunque sunt humanæ naturæ contraria. Atque hoc modo homo ipse propter suam cum cœlestibus dissimilitudinem, nocumentum suscipit, unde beneficium reportare deberet. Propter eandem cum cœlestibus dissonantiam (ut inquit Proclus) etiam subijciuntur tunc homines malis dæmonibus, qui ueluti dei lictores in torquendis illis sese expediunt. Tunc ueniunt illis immissiones per angelos malos quousq; debitis expurgationibus rursus expientur, reuertaturq; homo ad cœlestem naturam. Optimus igitur magus multa mala prohibere potest, à stellarum dispositione profectura, cum eorum naturam præsentit, præueniendo, præcauendo & præmuniendo ne occurrant, & ne malè dispositum subiectum, sicut diximus, nocumentum suscipiat, unde beneficium reportare deberet.

Quòd unicuiq; homini impressus est character diuinus, cuius uigore potest pertingere ad operandum mirabilia. CAP. XL.

Non mediocri experientia comprobatum est, insitam homini à natura quandam dominandi & litigandi uim: nam quod testatur Plinius, elephas homini obuio in solitudine erranti, clemens placidusq; demonstrare uiam

re uiam traditur: idem uestigia hominis prius quàm hominem animaduertens, ab insidiarum metu contremiscere, subsistere, circunspectare, & expauescere dicitur. Eodem modo tygris, feris cunctis truculentior, uiso homine catulos protinus transferre dicitur: & plura his similia legimus apud uarios autores, qui de animalibus magnis uoluminibus scripserunt: uerùm unde cognoscant animalia hæc hominem timendum, quem nunquam uiderunt, & si sæpe uiderint & cognouerint, unde timent, tantis illo magnitudine, uiribus & uelocitate præstantiores? quæue sit hæc hominis natura feris hunc timorem incutiens, omnes quidem illi animalium historiographi inquirunt & innuunt, sed alijs reliquerunt docendum atq; probãdum. De hoc igitur Apollonius Tyaneus (ut legitur apud Philostratum) uiso puero ducente ingentem elephantem, rogãti Damo, unde hæc tam uasti animalis erga paruulũ obedientia esset, respondit: id esse ex terrore quodam actiuo, homini ab opifice inmisso: quem præsentientes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum hominẽ timent, & reuerẽtur, qui est uelut character terrificus & signaculum dei homini impressum, quo quæcunq; illi subijciuntur, superioremq; agnoscunt, siue seruus, siue animal sit: alioquin enim nec puer regeret armenta & elephantes: neq; rex perterreret populum, nec iudex reos. Hic itaq; character hominibus à diuina idea impressus est, quam Hebræorum Cabalistæ Pahad פחד uocant, & sinistram & gladium dei. Neq; uerò tantummodo habet homo signum quod timeatur, sed etiã quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationibus uocatur Hæsed חסד quod clementiã significat, & dextrã et sceptrũ dei. Ab his diuinis numerationibus,

Hominẽ fragilem truces feræ cur timeant.

per intelligentias & stellas nobis imprimuntur signa & characteres, unicuiq; secũdum capacitatem & puritatem suam, quæ signa primus protoplastes in omni integritate & plenitudine proculdubio possidebat, quando placida mansuetudine attracta & terrore subiecta, uenerunt ad eum cuncta animantia ueluti ad dominum, ut eis nomina imponeret. Verùm post præuaricationis peccatum à dignitate illa decidit, cum omnibus posteris suis, neq; tamen omnino character ille in nobis extinctus est, sed quantò magis quis grauatur peccato, tantò magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusq; recipit: & unde benignitatem & reuerentiam recipere deberet, ipse in aliorum cadit seruitutem atq; timorem, cum animalium, tum hominum & dæmonũ. Quòd sentiẽs Cain timebat, inquiens ad deum: Omnis qui inueniet me, occidet me: bestias quippe & dæmones timebat, non tam homines qui paucissimi erant. Antiquitus autem multi homines qui in innocentia uiuebant, optimam uitam agentes, adhuc illa fruebantur obediẽtia & potestate, sicut Sampson, Dauid & Daniel in leones, Heliseus in ursas, Paulus in uiperam, & multi Anachoretæ habitabant in desertis, in cauernis & speluncis ferarum, non timentes, nec nocumentum ullum accipientes: sicut enim per peccatum obtenebratur diuinus ille character: sic expurgato & expiato peccato, rursus ille magis magisq; illucescit.

Quid de homine post mortem, opiniones uariæ. CAP. XLI.

Omnibus hominibus communiter semel mori statutũ est, mors omnibus fatalis est: sed alia naturalis, alia uiolenta, alia uoluntariè suscepta: alia ob delictum humanis

manis legibus irrogata, aut propter crimen infligẽte illam deo, ut non naturæ debitum, sed pro delictis pœnam reddidisse uideantur: quam (ut dicunt Hebræorũ magistri) deus nulli remittit. Vnde tradidit cõuentus Ezechiæ, quòd post dirutam sanctuarij domum, licet nullus iudiciariæ executionis superfuisset ordo, tamen quadrifaria suppliciorũ genera quibus condemnari solebant, neminem mortis reum sine retaliatione euasisse: nam qui lapidibus mortem promeruerat, is dispensante deo, aut tecto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur, aut ruina aut casu obruebatur: qui uerò meruisset ignem, hic aut incendio absumebatur, aut uenenato morsu, aut serpentis ictu, aut toxico uitam finiuit: qui autem gladio interiturus fuisset, aut imperij uiolentia, aut populi tumultu, aut factione, aut prædonũ insidijs trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat, aut aquarum uortice suffocabatur, aut alia quauis strãgulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiam magnus ille Origenes enarrandum censuit Christi euangelium: Qui gladio ferit, gladio perit. Quin & ethnici philosophi eiusmodi retaliationis ordinem Adrastiam esse pronuntiant, uidelicet diuinarum legum ineuitabilem potestatem, qua futuris circuitibus rependatur unicuiq; pro ratione & meritis uitæ prioris, ut qui iniustè dominabatur in uita priore, uita alia in seruilem relabatur statum: qui manus sanguine polluerit, talionem subire cogatur: qui bestialem uixerit uitã, in brutale corpus reuolutus præcipitetur. de istis scribit Plotinus in libro de Proprio cuiusq; dæmone, inquiens: Quicunq; proprietatẽ seruauerunt humanam, homines iterum nascuntur: Quicunq; uerò solo usi fuerint sensu, brutæ animalia redeunt, ita tamẽ, ut qui sensu præcipuè unà cum

Adrastia.

Plotinus.

ira, animalia fera exoriantur: quicunq; autē sensu per concupiscentiam uoluptatemq; utātur, salacia & ingluuiosa animalia reuertantur. Verùm si non tam sensu unà cum hu quàm sensus degeneratione uixerint, unà cum ipsis plantis repullulant, solu nanq; uel maximè in his uitale uiguit, omnisq; illis cura fuit, ut in plantas commutarētur. Verùm qui musicis modulis nimium deliniti uixerunt, in cæteris non deprauati, animalia musica renascuntur. Et qui sine ratione regnarunt, aquilæ fiunt, nisi prauitate aliqua sint infecti. Qui uerò ciuilem uirtutem consecutus est, homo re uertitur. Et Salomon ipse in Prouerbijs, hominem nūc leonem, tygridem, ursum uel aprum appellat: nunc leporem, canem leporarium, aut cuniculum: nunc formicam, ericiū, serpentem uel araneam: nūc aquilam, stellionem, gallum, uel auem alia nominat, & multa huiusmodi. Verùm Hebræorum cabalistæ animas in bruta præcipitari non admittunt: quæ tamen penitus rationem excusserint, brutali affectui imaginationiq; relinqui in alia uita non abnuunt: ter quoq; nec amplius, animas huc reuolui astruunt: quoniam numerus hic purgationi peccatorum abunde sufficere uideatur, iuxta illud Iob: Liberauit animam suam ne pergeret in interitum, sed uiuens lucem uideret. Ecce hæc omnia operatur deus tribus uicibus per singulos, ut reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce uiuentium. Sed iam tandem quid de mortuis senserint ueteres, uideamus. Cum moritur homo, corpus in terram reuertitur, de qua sumptum est: mens unde descendit, in cœlos remeat: sicut ait Ecclesiastes: Reuertitur puluis in terram suam unde erat, & spiritus redit ad deum qui dedit illum. quod his uersiculis expreßit Lucretius:

Animæ ter in hāc uitam redeunt.

Cedit

Cedit item retro, de terra quod fuit antè,
In terras: & quod missum est ex ætheris oris,
Id rursum cæli fulgentia templa receptant.
Sed melius Ouidius his uersibus:
Bis duo sunt hominis, manes, caro, spiritus, umbra.
Quattuor ista loca bis duo suscipiunt.
Terra tegit carnem, tumulum circunuolat umbra.
Orcus habet manes, spiritus astra petit.

Caro itaq; derelicta, & uita defunctum corpus, cadauer nũcupatur: quod ut dicunt Hebræorum theologi, linquitur in potestate dæmonis Zazelis, de quo dictũ est in scriptura: Terram comedes omnibus diebus. & alibi: Puluis terræ panis eius. Creatus est autem homo puluis terræ, unde & dæmon ille dicitur dominus carnis & sanguinis, quan diu corpus non fuerit iustis exequijs expiatum & sanctificatum. Hinc non sine causa ordinarunt antiqui patres expiationes cadaueris: ut quod ualde immundum est, aspergatur aqua benedicta, thurificetur incenso, exorcizetur sacris orationibus, illustretur luminibus, quousq; super terram fuerit, demũ sacro in loco sepeliatur. Hinc apud Homerum Elpenor: Te rogo (inquit) Vlysse, mei sis memor, neq; inde discedens, me inhumatũ relinque, ne insepultus deorũ ira fiã. Mens uerò humana, cuius sacra natura & diuinũ genus existit, quia culpæ semper insors, etiã omnis pœnæ expers euadit. Anima uerò si bene operata fuerit, cõ gaudet menti, & cum æthereo suo uehiculo egrediens, libera ad heroũ choros trãscẽdit, aut superos petit: ubi omnibus sensibus & potentijs suis perpetua felicitate beata, perfecta omnium rerum cognitione, insuper & diuina uisione ac regni cælorum possessione fruitur, diuinæque Caro.

potestatis

potestatis particeps, in inferiora hæc benefica, uaria dona largitur, ceu immortalis deus: si malè egerit, mens iudicat illam, atq; relinquit dæmonis arbitrio: at mœsta anima, sine mente, uagatur apud inferos idolum, quam uocant imaginem, sicut apud Vergilium conqueritur Dido:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis essentiæ, furentis phantasiæ imperio relicta, etiam corporearum qualitatum cruciatu subijcitur, cognoscens sese iusto dei iudicio, ob suam culpam, diuina uisione, ad quam creata erat, perpetuò priuatam: quæ quidem diuina uisio, sicut testatur scriptura, est præsentia omnium malorum, quæ pœna est omnium acerbißima, quam uocant sacræ literæ effusionem iræ dei. Hæc itaq; animæ imago, quandoq; aëreum corpus ingreditur umbram, qua inuoluta, nunc consulit amicos, nunc exagitat hostes, quemadmodum apud Vergilium Dido minatur Aeneæ, inquiens:

Omnibus umbra locis adero, dabis improbe pœnas.

Nam cũ anima seiuncta à corpore, perturbationes & memoriæ sensusq; remanent, dicunt Platonici animas, præcipue interfectorum, hostes exagitare, non tam humana indignatione id efficiente, quàm etiam diuina Nemesi, ac dæmone prouidente & permittente. Sic spiritus Naboth (ut interpretantur Hebræorum magistri) quia in ipsius uitæ extremo cum ultionis desiderio emigrauit, factus fuit (ad explendum uindictam) spiritus mendacij, & egressus est permittente deo, spiritus mendax in ore omnium prophetarum, donec faceret ascendere Achab in Ramod Galaad. Et Vergilius ipse cum Pythagoricis & Platonicis, quibus adhæret etiam noster Augustinus, fatetur animas

separa

ſeparatas eorum quæ in hac uita geſſerunt, nondum extinctam retinere memoriam atq; uoluntatem, ubi canit:

Quæ gratia curruum
Armorumq; fuit uiuis, quæ cura nitenteis
Paſcere equos, eadem ſequitur tellure repoſtos.

Et Algazel in libro de ſcientia diuina, cæteriq; Arabes & Mahometiſtæ philoſophi, ſentiunt quòd operationes animæ coniuncto corpori cõmunes, imprimũt in animam uſus & exercitij characterem: quo fortiter impreſſo utetur, ſeparata ad conſimiles operationes & paßiones, quæ in uita non ſunt deletæ: itaq; licet corrumpatur corpus & organum, non ceſſabit propterea operatio, ſed remanebunt affectiones & conſimiles diſpoſitiones. Et has animas priſci communi uocabulo manes uocant: quarum quæ in hac uita innocentes, aut uirtutibus moralibus purgatæ, atq; ut canit Vergilius, Manes.

Qui manus ob patriam pugnando uulnera paßi,
Quiq; ſacerdotes caſti, dum uita manebat,
Quiq; pij uates & Phœbo digna locuti,
Inuenias aut qui uitam excoluere per artes,
Quiq; ſui memores alios fecere merendo:

licet extra gratiam & fidei iuſtitiam deceſſerint, putant illas pleriq; theologi, impatibiles in quoſdam campos fortunatos rapi: &, ut ait Vergilius,

Deuenire locos lætos & amœna uireta,
Fortunatorum nemorum ſedesq; beatas.

Vbi fruantur miris quibuſdam uoluptatibus: atq; etiã cognitione, cum ſenſitiua, tum intellectuali, & reuelata gaudere, fortè etiã erudiri in fide & iuſtitia, haud minus atq; quondam ſpiritus illi, quibus Chriſtus prædicauit Euangelium

gelium in carcere: Nam ut certum est neminem sine fide Christi posse saluum fieri, ita probabile est, hanc fidem adhuc multis Paganis & Saracenis post hanc uitam prædicari in illis animarum receptaculis ad salutem, atq; in illis ueluti in communi custodia detineri, donec tempus adueniat quo maximus iudex meritorum facturus sit examen: à qua opinione etiã Lactantius & Irenæus, & Clemens, & Tertullianus, & Augustinus, & Ambrosius, & multi præterea Christiani scriptores non abhorrent. Quæ uerò impuræ incontinentesq; & peccatis iniustæ migrant animæ, non tam felicibus somnijs agũtur, sed horribilibus phantasmatibus, locisq; deterioribus uagantur, nulla libera cognitione freti, nisi abstracta per cocessionem, aut manifestationem, tum continua carnis & sanguinis appetentia, ob corporeæ labis æruginem etiam sensui doloris subijciuntur, timentq; gladios & enses. Hæc proculdubio sensisse uidetur Homerus, quando in undecimo libro Odysseæ introducit matrem Vlyßis defunctam illi immolanti astantem, sed illum nec cognouisse, nec allocutam esse, quãtisper ipse euaginato gladio umbras à sacrificij sanguine prohibebat. Postquam uerò suadente Tyresia uate, de sacrificio illo libasset mater, bibitq; sanguinem nebula nigrum, statim cognouit filium, & lacrymans allocuta est: Verùm Tyresiæ uatis anima, nulla obstante euaginati gladij prohibitione, etiam ante libatum sanguinem, & agnouit Vlyssem, & allocuta est, & matris umbram adstare indicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore scelerum uitia, in hac uita non expiarunt, illorum habitus secum ferentes apud inferos eluere coguntur, & expendere commissorum pœnas, quod poëta explicauit his uersibus:

Quin

Quin & supremo cum lumine uita reliquit,
Non tamen omne malum miseros, nec funditus omnes
Corporeæ excedunt pestes, penitusq; necesse est
Multa diu concreta modis inolescere miris.
Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
Supplicia expendunt.

Quales enim sunt mores & habitus hominum in hac uita, tales plerunque animam affectiones sequuntur post mortem, quæ secum adhuc memori mente uolutat, quæ quondam in uita gesserat: quæ tunc eò intentius & acutius occurrunt, pro quantò cessant tunc uaria uitæ officia, nutriendi, uegetandi, generandi, sensuumq; & humanorum negotiorum uariæ occupationes & solatia, & crassioris corporis obstacula. Occurrunt autem tunc phantasticæ rationi species illæ eò turbulentiores, maximeq; furentes, quantò in eiusmodi anima latet intellectualis scintilla plus aut minus sopita, penitùsue extincta, quibus tūc etiam à malis dæmonibus species, aut falsissimæ, aut terribiliores ingeruntur: unde nunc in uirtute concupiscibili: concupiscentia imaginarij boni eorumque quæ quondam in uita affectauerat, torquetur, potiundi facultate priuata: quamuis nonnunquam sibi uideatur propemodum delicias suas adipisci, sed à dæmonibus ad pœnas acerbiores ab illis arceri: quemadmodum apud poëtas Tantalus à conuiuio: Sardanapalus, ab amplexu: Midas, ab auro: Sisyphus, à potentia: & has animas lemures uocarunt: quarum si qua domesticarum rerum curam agens, quiete domum habitat, lar dicitur familiaris. Acerrimè autem in uirtute irascibli torquentur, odio imaginarij mali, cuius perturbationes & suspiciones falsissimas horribilissimaq; Lemures. Lar.

phans

phantasmata tunc incidunt, uersanturq́; secum tristes imagines, nunc cœlum in caput ruere, nunc flammarum impetu absumi, nunc uasto aquarum sub gurgite mergi, nunc terræ hiatibus absorberi, nunc sese in uarias beluas transformari, nunc à deformibus monstris lacerari aut deuorari, nunc per syluas, per maria, per ignes, per aëra, per teterrima inferorum loca paßim exagitari: nunc sese à dæmonibus comprehendi & torqueri suspiciunt: quæ omnia illis post mortem non secus contingere arbitramur, quàm in hac uita his qui phrenesi, aut mania, siue melancholico humore delirant, aut qui in somnijs horribilibus uisis perterriti torquentur, ac si uerè hæc illis contingerent, quæ tamen uerè apud illos non sunt, sed solæ illorum species in imaginatione apprehensæ: sic & animas illas post mortem ueluti somniantes, horribiles peccatorum imagines perterrent, & conscientia sceleris agit per diuersa præcipites: quos iccirco Orpheus uocat populos somniorum, inquiens: Reserari nequeunt portæ Plutonis, intus est populus somniorum. Tales itaque scelerosæ animæ nullis bonis sedibus fretæ, quando in aëreo corpore uagabundæ quamlibet aspectibus nostris formam repræsentant, laruæ dicuntur, aut terriculamenta: bonis quidem inania, sed noxia malis: modò tenuioribus, modò craßioribus exuuijs, sub diuersorum animalium & monstrorum specie, quorum moribus sese olim, in uita similes præstiterunt occurrentes, sicut canit poëta:

Laruæ aut terriculamenta.

Tum uariæ illudunt species, atq; ora ferarum.
Fiet enim subitò sus horridus, atraq; tygris,
Squammosusq́; draco, & fulua ceruice leæna.
Aut acrem flammis sonitum dabit,

Omnia

Omnia transformans sese in miracula rerum,
Ignemq́; horribilemq́; feram, fluuiumq́; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac uita nimium habitum contraxit ad corpora, intimo quodam elementalis corporis affectu, aliud sibi corpus ex elementorum uaporibus contexit, ex materia facili, quasi haustu quodam reficiens corpus illud iugiter euanescens: cui insuper ueluti carceri & sensibili instrumento lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & ignem: & quæcunq; corpus, & spiritum, & sensum offendunt, fœtores, ululatus, planctus, stridores, uerbera, laceratus & uincula, sicut cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnis, ueterumq́; malorum
Supplicia expendunt: aliæ panduntur inanes
Suspensæ ad uentos, alijs sub gurgite uasto
Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

Et apud Homerum in eius Necyomantia Alcinous Vlyssi enarrat:

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum,
Expansumq́; nouem corpus per iugera, cuius
Vtrinq; aßidens contundit uiscera uultur.

Nonnunquam animæ illæ nõ hæc figuralia corpora solum inhabitant, sed nimio carnis sanguinisq́; affectu, etiam in animalia sese præcipitant, & reptilium brutorumq́; corpora, cuiuscunq; speciei ingressa, dæmonum instar illa obsidentes, corripiunt. Astipulantur istis Pythagoras, & ante illum Trismegistus, adserentes prauas animas sæpe in reptilia & bruta præcipitari. Neq; tamen illa corpora ueluti essentiales formæ uiuificant & informant, sed inquilini more ueluti carcerem inhabitant, siue per indistan

Animæ prauæ, in bruta pręcipitãtur.

tiam localem illis adsistunt, ut motor intrinsecus suo mobili: aut circa illa alligata cruciantur, ut Ixion ad serpentum rotas, Sysiphus ad saxum: neq; solum bruta, sed quandoq; etiam homines corripiunt, sicut de anima Nabaoth diximus, qui egressus est spiritus mēdax in ore prophetarum. Hinc asseruere nonnulli, scelestorum hominum uitas siue spiritus, in quorundam corpora ingredientes, illos diu malè habere, & nonnunquam interimere. Quod multo meliori sorte etiam beatis animis concessum est, ut bonorum angelorum instar nos habitare & illustrare poßint, quēadmodum de Helia legimus, quòd sublato eo ex hominibus, inclinauit spiritus eius super Helisæum: & alibi legimus, abstulisse deum de spiritu qui erat in Mose, & dedisse septuaginta uiris. Magnum hic latet, sed non temere reuelandum mysteriū. Quandoq; etiam (quod tamen rarissimum est) tanta insania aguntur animæ, ut non uiuētium modo corpora petant, sed in relicta sua cadauera quadam stygia ui remigrent, & ueluti rediuiui horrenda patrant facinora. Sicut legimus apud Saxonem Grammaticum, Asuitum quendam & Asmundum inter se communibus uotis coniurasse, quémnam illorum uita prolixior excepisset, mortuo contumulandum: tandem Asuitus morbo consumptus, cum cane & equo suo uasto mandatur antro: cum quo & Asmundus ob amicitiæ iusiurandum uiuus contumulari sustinuit, cibo quo in longum tempus uesceretur illato. Tandem Ericus Sueciæ rex, eò loci cum exercitu pertransiens, Asuiti tumulum (thesaurum inesse ratus) perfrangens, adaperta specu, eductum Asmundum luci restituit: quem uidens tetro oris habitu, funebri tabo obsitum, & profluo ex cruda cicatrice sanguine cruentatum

Daniceæ historiæ lib. 5.

tum

tum (quippe Asuitus noctibus rediuiuus, crebra colluctatione læuam illi aurem abruperat) secti uulneris causam referre iußit: quam ille narrauit ijs uersibus:

Quid stupetis, qui relictum me colore cernitis?
Obsolescit nempe uiuus omnis inter mortuos.
Nescio quo Stygij numinis ausu
Missus ab inferis spiritus Asuit,
Sæuis alipedem dentibus edit,
Infandoq; canem præbuit ori.
Non contentus equi, uel canis esu,
Mox in me rapidos transtulit ungues:
Discissaq; gena sustulit aurem.
Hinc laceri uultus horret imago,
Emicat inq; fero uulnere sanguis.
Haud impune tamen monstrifer egit:
Nam ferro secui mox caput eius,
Perfodiq; nocens stipite corpus.

Non dißimile huic refert Pausanias, ex Delphorum interpretibus acceptum: Esse uidelicet dæmonium quoddam infernum, quem Eurynomum dixerunt, qui mortuorum carnes absumeret & deuoraret, ita ut uix nuda relinquerentur ossa. Legimus etiam in Cretensium annalibus, manes quas ipsi Catechanas uocant, in corpora remeare solitos, & ad relictas uxores ingredi, libidinemq; perficere: ad quod euitandum, & quò amplius uxores non infestēt, legibus municipalibus cautum est, surgentium cor clauo trāsfigere, totumq; cadauer exurere. Mirāda proculdubio sunt hæc, & opinioni fortè inimica uideri possent, nisi fidem facerent & latæ leges, & creditæ antiquitatum historiæ. Neq; demum à Christiana religione alienum est,

animas multas antè uniuersæ carnis resurrectionem, suis corporibus restitui posse: quin & multos credimus singulari dei beneficio cum corporibus in gloriam adsumptos, multos etiam uiuos descendisse in infernum: audiuimusq; non raro mortuorũ corpora è sepulchris per dæmones sublata, proculdubio non in alium usum, quàm in carcerandis torquendisq; suis manibus. Verùm ad hos corporum carceres & uincula, accedunt etiam uilißimorum, ac teterrimorum locorum habitacula, ubi Aetnei ignes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorum concutus, terrarum uoragines, atq; ubi regio lucis inops nec radiorum solis capax, ignaraq; syderum splendoris, perpetuis tenebris & noctis specie caligat. Quò apud Homerum peruenisse fertur Vlysses, ubi canit:

Cymmerios fama est populos hic esse, cauernis,
Perpetua nebula, cæcaq; caligine mersos,
Quos oriens nunquam, nec cum declinat in undas
Sol uidet: æterna miseri sed nocte premuntur.

Neq; uerò omnia illa inanes nugæ sunt, quæ de Patricij antro, Vulcani speluncis, Aetneis crateribus, Nursiæ specu, multi memoriæ prodiderunt, atq; quæ inibi uiderunt, & cognouerunt, testati sunt. Narrant siquidẽ istis maiora Saxo grammaticus de Geruthi regia, & Vgarthiloci cauo: tum Plinius, Solinus, Pythias, Clearchus, de maris septentrionalis stupendis prodigijs, de quo & Tacitus in Drusi historia, Germanico pelago deuiasse milites indicat, & uaria rerũ miracula in eo mari illis uisa testatur, uim scilicet turbinum, inauditas uolucrum species, monstra maris ambiguas formas habentia, hominum atq; animalium: & in libro de Germania, Heldusios & Axionas, qui sub uultu humano

humano, membra cætera beſtijs æqualia gerunt, illic habitare ait: quæ proculdubio non niſi manium atq; dæmonum opera ſunt: de iſtis etiam Claudianus olim cecinit:

Eſt locus extremum pandit quà Gallia littus,
Oceani prætentus aquis, quà fertur Vlyſſes
Sanguine libato populum mouiſſe ſilentum.
Illic umbrarum tenui ſtridore uolantum
Flebilis auditur queſtus, ſimulacra coloni
Pallida, defunctaſq; uident migrare figuras.

Narrat Ariſtoteles Aeolias iuxta Italiam inſulas, in Lipara tumulum quendam fuiſſe, ad quem noctu nõ tuto accederetur: ibiq; cymbala & crotalorum boatus, cũ inconditis quibuſdam cachinnis: tumultus etiam & inanes ſonos exaudiri, accolæ conſtanter aſſeuerabant. Eoq; loci aliquando ebriũ iuuenem acceſsiſſe, & ſub noctem apud tumuli ſpecũ obdormiuiſſe, ibiq; poſt tertium tandem diem à quæritantibus repertum, ac pro mortuo ſublatũ: cumq; paratis exequijs educeretur funus, ſubito experrectum, multaq; quæ uidiſſet, quæq; perpeſſus fuiſſet, magna omnium cum admiratione ſeriatim narraſſe. Eſt etiã in Noruergia mons quidam omnium formidoloſiſsimus, mari circunſeptus, uulgò Hechelbergium nuncupant, inferni ſpeciẽ præ ſe ferens, unde tantæ eiulantiũ lacrymabiles uoces & clamores exaudiuntur, ut ad unũ ferme miliare circum horriſoni illi ſtrepitus dilatentur, quem inſuper horrendis clamoribus ingentes uultures atq; corui nigerrimi circunuolantes, perterrefaciendo acceſſum prohibent: præterea fontes inde duo ſcaturiunt, unus intractabili frigiditate, alter intenſiſsimo calore intolerabiles, & cætera elementa longe excedentes. Eſt & in eadem regione ad meridionalem

plagam promontorium Nadhegryn nuncupatum, ubi dæmones loci in aëreo corpore in præsentia cernuntur ab omnibus. est etiam in Scotia mons Dolorosus, horribili lamentantium stridore terrificus: & in Thuringia mons quem Horrisonum uocant, ubi Syluanos satyrosq; inhabitare cum fama diuulgauit, tum aliquorum experientia docuit, fidiq; scriptores testantur. Sunt in diuersis regionibus & prouincijs istis similia miracula: sed & ipse ego quæ meis oculis uidi & manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum stupendam admirationem, ab incredulis de mendacio argui contingat. Neq; uerò prætereundum hic censeo, quid de animarum receptaculis plerique ex nostris senserint, ab his quæ iam diximus non admodum discrepantes: è quibus Tertullianus libro quarto aduersum hæreses Marcionis ait: Apparet sapienti cuique, qui elysios aliquando audierit esse aliqualem localem determinationem, quæ sinus dicta sit Abrahæ, ad recipiendas animas filiorum eius, eamq; regionem non cœlestem, sublimiorem tamen inferis, ubi conquiescant animæ iustorum, donec consummatio rerum, resurrectionem omnium plenitudine mercedis restituat. Quin & Petrus apostolus Clementi de his rebus interroganti, Cogis me (inquit) ô Clemens, aliqua de ineffabilibus publicare: ueruntamen quoadusq; proferre licet, non pigebit: Christus, qui ab initio & semper erat, per singulas generationes pijs, latenter licet, semper tamen aderat, his præcipue, à quibus expectabatur, quibusq; frequenter apparuit: sed non erat tempus, ut tunc resolutis corporibus fieret resurrectio: sed hæc magis remuneratio uidebatur à deo, ut qui iustus inueniretur, diutius permaneret in corpore, aut certe (sicut de quodam

Tertullian⁹.

Petrus apostolus.

iusto

iusto euidenter refertur in literis) quòd transtulerit eum dominus. Simili exemplo etiam cum cæteris gestum est, qui eius uoluntati placuerunt, ut ad paradisum translati, seruentur ad regnum: eorum uerò qui non ad integrum potuere explere normam iustitiæ, sed aliquas in carne sua malitiæ reliquias habuere, corpora quidem resoluuntur, animæ uerò seruantur in bonis lætisq; regionibus, ut in resurrectione mortuorum cum corpora sua receperint, ipsa iam resolutione purgata, pro his quæ bene gesserant, æterna hæreditate potiantur. Ipse quoq; Irenæus in calce libri Irenæus. quem aduersus hæreses Valentinianorum conscripsit, ait: Cum dominus in medio umbræ mortis abierit, ubi animæ mortuorum erant, pòst deinde corporaliter resurrexit, & post resurrexionem adsumptus est, manifestum est quia & discipulorum eius (propter quos & hæc operatus est dominus) abibunt animæ in inuisibilem locum, definitum eis à deo, & ibi usq; ad resurrectionem commorabuntur, sustinentes resurrectionem, pòst recipientes corpora, & perfecte resurgentes, hoc est corporaliter, quemadmodum & dominus resurrexit, sic uenient ad conspectum dei. Nemo est enim discipulus super magistrum: perfectus autem erit omnis sicut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim euolans abijt, sed sustinens definitum à patre resurrectionis suæ tempus, quod & per Ionam manifestum est, post triduum resurgens adsumptus est: sic & nos sustinere debemus definitum à deo resurrectionis nostræ tempus, præannunciatum à prophetis, & sic resurgentes assumi, quotquot dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit istis etiam Lactantius Firmianus in Lactantius. eo diuinarum institutionum libro, cui titulus, De diuino

 præmio.

præmio, inquiens: Nec quisquam putet animas post mortẽ protinus iudicari: nam omnes in una communiq; custodia detinentur, donec tempus adueniat quo maximus iudex meritorum faciat examen: tunc quorum fuerit probata iustitia, hi præmium immortalitatis accipient: quorum autem peccata & scelera detecta, non resurgent, sed cum impijs recondentur in easdem tenebras, ad certa supplicia destinati. In eadem sententia sunt Augustinus & Ambrosius: quorum ille in Enchiridio suo inquit: Tempus quod inter hominis mortem & ultimam resurrectionem interpositũ est, animas abditis receptaculis continet, sicut quæq; digna est requie uel ærumna, pro eo quod sortita est in carne dum uiueret. Ambrosius uerò in libro de Bono mortis, ait: Scriptura Esdræ habitacula animarum promptuaria nuncupauit, quæ occurrens querelæ humanæ (eò quòd iusti qui præcesserunt, uideantur usq; ad iudicij diem per plurimum scilicet temporis debita sibi remuneratione fraudari mirabiliter) ait coronæ esse similem iudicij diem: coronæ enim dies expectatur ab omnibus, ut intra eum diẽ & uicti erubescant, & uictores palmam adipiscantur uictoriæ: ergo dum expectatur plenitudo temporis, expectant animæ remunerationem debitam: alias manet pœna, alias gloria. Et in eodem capitulo, uocat infernum locum qui non uidetur, quem petunt animæ de corporibus liberatæ. Et in libro secundo, de Cain & Abel, Soluitur, inquit, à corpore anima, & post finem uitæ huius, adhuc tamen futuri iudicij ambigua suspenditur. Adstipulatur illis illud euangelicum, de extremo iudicio, dicente Christo apud Matthæum: Multi dicent mihi in illa dei, domine, domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine

Augustinus. Ambrosius.

tuo

tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo uirtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis quia nunquam noui uos. Ex quo sermone constare uidetur, eos usq; in diem illũ fuisse de sententia sua incertos, ac miraculorum fiducia quæ in Iesu nomine dum adhuc uiuerent, peregissent quadam spe salutis interea fuisse suspensos. Quia igitur animarum iudicium in extremum diem dilatum est, putant pleriq; theologi, non solum iustificandis, sed etiam damnatis, piacularia suffragia ante præstitutam iudicij diem posse opitulari. Sic Traianum Cæsarem à diuo Gregorio ab orco liberatum, iustificatumq; ad salutem: licet aliqui putent illum nõ mulctæ noxa liberatum, sed animaduersionis iustitiam in iudicij diem prorogatum. Verùm Thomas Aquinas probabilius uideri dicit, Traianum diui Gregorij suffragijs reuixisse, uimq; gratuitam consecutum, qua à pœna, scelerumq; nexu fuerit liberatus. Et sunt ex theologis, qui suffragiorum inferijs nec pœnam tolli, nec mulctæ detrahi, sed duntaxat dolorum solatia & fomenta quædam adferri opinantur, idq; æstuantis geruli similitudine, qui conspersione aquæ uideatur pressu ponderis leuari, siue ad facilius ferendum iuuari, quàquam nihil sit ex pondere detractum. Communis tamen theologorum sentẽtia negat reis in Ditis antro, preces, & funebria quicquam suffragari. Verùm hæc omnia cum sint incompræhensibilis obscuritatis, multi in illis ingenium frustra exacuerunt. Itaque accedentes Augustini sententiæ, sicut ille in Genesim libro decimo ait, dicamus: Melius est dubitare de occultis, quàm litigare de incertis. Illum quippe diuitem in ardore pœnarum, & illum pauperem in refrigerio gaudiorum, intelligendos esse non dubito: sed quomodo intelligenda illa flam

Præclara Augustini sententia.

ma inferni, ille sinus Abrahæ, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa sitis tormenti, illa stilla refrigerij, uix à mansuetè quærentibus, à contentiose autem certantibus nunquam inuenitur. Sed istis iam omissis, ad ulteriora properantes, de animarum restitutionibus disseremus.

Quibus rationibus Magi, & Necromantes, mortuorum animas euocare se posse putabant. CAP. XLII.

Ex his quæ iam dicta sunt patet, quòd animæ illæ quæ post mortem adhuc relicta corpora diligunt, quemadmodum sunt animæ corporum sepultura debita carentium, seu quæ corpus suum uiolenta morte reliquerunt, & adhuc in turbido illo humidoque spiritu circa cadauera sua oberrant, tanquam circa cognatum aliquod eas alliciens, cognitis his medijs, per quæ quondam suis coniungebantur corporibus, per consimiles uapores, liquores, nidoresq; facile euocari & allici possunt, adhibitis etiam certis artificialibus luminibus, cantibus, sonis & huiusmodi, quæ ipsam animæ imaginatiuam spiritalemq; commoueant harmoniam, sacris etiam inuocamentis & huiusmodi, quæ ex religione sunt, non neglectis, propter rationalem animæ portionẽ natura superiorẽ. Sic Phytonissa euocasse legitur Samuelem: sic Thessala uates apud Lucanum cadauer erexit. Hinc legimus apud poëtas, & huiusmodi rerum narratores, animas mortuorũ nõ euocari absq; sanguine & cadauere: umbras autem ex illorum fumigijs facile allici, additis ouis, lacte, melle, oleo, uino, aqua, farina, tanquã aptum medium præstantibus animabus ad sumenda corpora, quemadmodũ hæc apud Homerũ longa instructione Cyrce docet Vlyssem. Arbitrantur autem, hæc non nisi in

nisi in his locis duntaxat fieri posse, ubi huiusmodi animæ plurimũ uersari dignoscũtur, uel propter cognatũ aliquod, sicut corpus relictũ eas alliciens, uel propter affectum aliquem in uita quondam impressum, animã ipsam ad certa loca trahentẽ, uel propter loci alicuius tartaream naturã, idcirco purgandis, uel puniendis animis aptum, cuiusmodi loca plurimũ experientia uisionum, nocturnarumq; incursionum, & consimilium phantasmatum occursione cognoscuntur, aliqua per se satis nota sunt, ut cœmiteria, & locailla in quibus fieri solet executio criminalis iudicij, & in quibus recentibus annis publicæ strages factæ sunt, uel ubi occisorum cadauera necdũ expiata, nec rite sepulta recentioribus annis subhumata sunt. Expiatio namq; exorcisatioq; alicuius loci, tum ritus etiam sacer sepulturæ corporibus debitè adhibitus, sæpe animas ipsas accedere prohibet, longiusq; ad loca iudicij repellit. Hinc necromantia nomen habet, quia in mortuorum cadaueribus operatur, ac per manes & mortuorum umbras, subterraneosq; dæmones responsa petit, alliciens illos in mortuorum cadauera, per stygia quædam carmina, & infernales inuocationes, perq; feralia sacrificia & impias immolationes, quales apud Lucanũ legimus, de Erichthone illa malefica, quæ mortuum euocauit, qui Sexto Pompeio omnẽ Pharsalici belli euentum prædixit. Erantq; etiã in Phigalia Arcadiæ ciuitate, quidam Magi sacerdotes sacrorum peritissimi, & animarum quæ uita functæ essent euocatores: & sacræ literæ testatur, Phytonissam quandam mulierem euocasse animam Samuelis. Ita enimuero etiam sanctorum animæ sua corpora diligunt, magisq; & promptius exaudire solent, ubi reliquiarum suarum pignora seruantur.

Sunt

Necromantiæ species duæ.

Sunt autem duæ necromantiæ species, una necyomantia, erigens cadauer, quæ non fit absque sanguine: altera scyomantia, in qua sola sufficit umbræ euocatio. Deniq; omnia experimenta sua per trucidatorum cadauera & ossa, & membra, & quæ ex illis sunt, operatur: quoniam adsit illis dæmonica potestas ipsis amica: ideoq; improborum dæmonum defluxus facile pelliciunt, propter similitudinem proprietatemq; ualde familiarē: qui cum in rebus terrenis humanisq; possunt quamplurimum, illorum opera freti necromantici, illicitos accendunt amores, immittūt somnia, & morbos, & odia, paßionesq; consimiles, ad quas tunc possunt etiam conferre uires animarum illarum, quæ adhuc in spiritu humido turbidoq; inuolutæ, circa exuuias suas oberrantes, eadem quæ improbi dæmones committūt. Quoniam igitur hæc illis experientia comperta sunt, quòd prauæ & impuræ animæ à corporibus suis uiolenter auulsæ, hominumq; non expiatorum & sepultura carentium, circa corpora immorentur, & ad cognatum sibi trahantur, facile abutuntur illis malefici ad maleficia sua efficienda, infelices animas appositione corporis, uel partis eiusdē assumptione allicientes, tum stygijs inuocationibus compellentes, obtestando per dispersa latis campis informia cadauera, & sepultura carentium uagabundas umbras, manesq; Acheronte remissos, & hospites inferûm, quos immatura mors in tartara abstraxit, perq; horrenda damnatorum desideria, dæmonesq; superbos, ultores scelerū. Qui autem uere animas suis corporibus restituere debeat, oportet illum scientem esse, quæ sit animæ natura propria, unde progrediatur, quantis, & quot gradibus perfectionis referta, qua intelligentia communita, quibus medijs in corpus diffusa,

Animam uere corpori restituere cupientem, scire quid oporteat.

diffusa, qua harmonia cum ipso fuerit compacta, quam affinitatem habeat cum deo, cum intelligentijs, cum cœlis, cum elemẽtis & cæteris omnibus, quorum imaginem & simulacrum tenet, deniq; quibus influxibus compaginatũ sit corpus: hæc enim omnia requirit ars suscitationis mortuorum, quæ nõ hominum, sed solius dei est, & quibus ille uoluerit communicare, sicut Helizæo, qui filium Sunamitidis mortuum reuiuiscere fecit. Sic & Alcestis narratur ab Hercule resuscitata, rursum diu uixisse: & Tyanensis Apollonius, mortuam puellam uitæ restituit. Atq; hic notandum est, quia accidit aliquando hominibus, ut retrahatur in illis spiritus uiuificus, & appareant mortui & non sentientes, cum tamen intellectualis natura unita maneat corpori, habeatq; eandem formam, & maneat idem corpus, licet uis uiuificandi se in illud actu non extendat, sed retracta maneat in unione cum intellectuali natura, tamẽ non desinit esse: & licet ille homo iam uere mortuus dici poßit, quatenus mors est carentia uiuificantis, tamen non foret corpus illud ueraciter separatum, poteståq; rursum expergefieri & reuiuiscere: & sic multa in his apparent miracula, cuiusmodi præcedentibus seculis apud gentiles, & Iudæos multa uisa sunt, è quorum numero est, quod Plato recitat libro decimo de Republica, uidelicet, Phereum quendam Pamphylium, inter eos qui acie ceciderant, decem diebus iacuisse, biduoque postquam inde sublatus esset, impositum rogo reuixisse, ac mira quædam quæ tempore mortis illius uiderit, narrasse: & de his partim locuti sumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, ubi de oraculis, quæ in raptu, & extasi, & agone morientium proueniunt, dicemus.

De

De humanæ animæ potestate, in mente, ratione, & idolo. CAP. XLIII.

Anima humana quibus cõ ficit.

Anima humana constat mente, ratione, & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia una est anima. Ratio, nisi per mẽtem illuminetur, ab errore non est immunis: Mens autem lumen rationi non præbet, nisi lucescente deo, primo uidelicet lumine: prima enim lux in deo est supereminẽs omnem intellectum: quapropter non potest lux intelligibilis uocari, sed lux illa quãdo infunditur menti, fit intellectualis, atq; intelligi potest: deinde quando per mentem infunditur rationi, fit rationalis, ac potest non solum intelligi, sed etiam cogitari. Deinde quando per rationem infunditur in idolum animæ, efficitur non solum cogitabilis, sed etiam imaginabilis, nedum tamen corporea: quando uerò exinde migrat in æthereum animæ uehiculum, efficitur primum corporea, non tamen manifestè sensibilis, donec transierit in corpus elementale, siue simplex aëreumq;, siue compositum, in quo efficitur lux manifestè uisibilis ad oculum. Hunc lucis progressum considerantes Chaldæorum philosophi, stupendam quandam narrant mẽtis nostræ potentiam, uidelicet fieri posse, ut mens ipsa tota acie in deum defixa, diuino numine impleatur, atq; sic impleta lumine, effusis radijs per singula media usq; ad hoc crassum, tenebrosum, graue, mortale corpus, ipsum quoq; copioso lumine circunfundat, reddatq; stellis simile & æque coruscãs, tum etiam radiorum suorum copia, ac leuitate tollat in altum, tãquam stuppam eleuatam per flammam ignis, aliquando statim corpus ueluti spiritum ad longinquas partes transferat: sicut de Philippo legitur in Actibus apostolorum, quando baptizato

Eunucho

Eunucho in India, statim inuentus est in Azoto: & de Abacuc similia apud Danielem. Sic alij penetrantes clausas portas, custodes, & uincula euaserunt, ut de Petro apostolo, & de Petro exorcista legitur. Minus hoc miretur, qui uiderit famosos istos melancholicos, qui ambulant in somnijs, & per inuia uadunt, & ascendunt per inaccessa, & exercent opera uigilantium, & quæ uigilantes minime possent: quorum non est alia ratio in natura, quàm fortis imaginatio, & exterminata. In quolibet autem homine est ista uirtus, & inest animæ humanæ à radice creationis suæ, sed uariatur in diuersis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur & minuitur secundum exercitium & usum, per quæ de potentia extrahitur in actum: quod qui rite nouit, potest ascendere in cognitione sua, quousq; imaginatiua uirtus sua transcendat, & iungatur cum uirtute uniuersali, quem Alchindus Bacon, & Gulielmus Parisiensis, nocant sensum naturæ, Vergilius sensum æthereum, & Plato sensum uehiculi appellant: efficiaturq; cogitatio sua fortissima, quando effunditur super ipsam uirtus illa ætherea & cœlestis, cuius splendore confortatur, donec apprehendat species, notiones, & scientiam rerum uerarum, adeò, ut illud quod cogitauerit in mente sua, proueniat sicut ipse cogitauit, & adipiscatur tantam potentiã, ut posßit se immergere, & iungere, & insinuare hominũ animis, & reddere illos certos de cogitationibus suis, & de uolũtate & desiderio suo, etiã per magna & remota spatia, ac si illa sensibus suis à præsente obiecto compræhenderent, & potest immodico tẽpore facere multa, ac si essent facta sine tempore: atq; hæc nõ sunt data omnibus, sed quorũ uirtus imaginatiua & cogitatiua est fortißima, & per

Sensus naturę, æthereus, & uehiculi.

& peruenit ad finem speculationis: & is est idoneus appræhendere & nunciare omnia per splendorem uirtutis uniuersalis, siue intelligentiæ & appræhensionis spiritualis, quæ est super ipsum: & hæc est uirtus necessaria quam sequi oportet, & cui obedire debet omnis qui sequitur ueritatem. Si itaq; nunc tanta uirtus imaginationis, ut se possit insinuare cui uelit, nulla loci neq; temporis intercapedine impedita, neq; prohibita, atq; quorsum ipsa somniat & imaginatur, nonnunquam secum trahat graue corpus, non est dubitandum quin maior sit potentia mentis, si quãdo fuerit suam naturam adsequuta, nec sensuum illecebris grauata, perseuaueritq; incorrupta, suiq; similis. Sed nũc ad exemplar tam copioso lumine cœlestium stellarum animæ abundant, ut ingens inde in corpora sua redundet copia luminis. Sic Mosis facies splendebat adeò, ut non possent intendere filij Israel illum ob splendorem uultus eius. Sic Socrates transfiguratus legitur, solis luciferas uti uicerit lumine rotas: sic Zoroastem transfiguratum sublatũq; corpore sursum: sic Enoch & Heliam igneo quodam curru cœlos ascendisse: sic Paulum in tertium cœlum raptum esse: sic corpora nostra post mundi iudicium, quæ tunc glorificata dicentur, similiter raptum iri, fulgereq; ut solẽ & lunam hac ratione dicere possimus. Quod quidẽ fieri posse, factumq; fuisse, Auicebron Maurus, atq; Arabs Auicenna, & Hippocrates Cous, tota præterea Chaldæorum schola fatentur, & ostendunt. Quin & historiarum monumentis proditum est, Magnum Alexandrum in India ingenti periculo circunuẽtum, animo sic exarsisse, uisumq; barbaris lumen fundere. Theodorici pater etiam corpore toto scintillas dicitur profudisse: idipsum & de se prodidit

sapiens

sapiens quidam, ita ut scintillantes flammæ hinc inde etiã cum sono prosilirent: neq; ea animi uis sola in hominibus, sed etiam in brutis aliquando comperta est, sicut in equo Tiberij, qui ore flammigerasse uisus est. Mens autem supra fatum in prouidentia est: iccirco nec cœlestium corporum influxibus, nec rerum naturalium qualitatibus afficitur: sola igitur illi medetur religio. Idolum autem animæ in fato est, supra naturam, quæ corporis & animæ quodammo do nodus est, sub fato, supra corpus: iccirco cœlestium corporum influxibus immutatur, rerumq; naturaliũ & corporalium qualitatibus afficitur. Dico autem animæ idolum, potentiam illam uiuificatiuam & rectricem corporis, sensuum originem, per quam ipsa anima in hoc corpore uires explicat sentiendi: sentit corporalia per corpus, mouet corpus per locum, regit in loco, alitq; in corpore corpus. In hoc idolo duæ potentißimæ dominantur uirtutes, una uidelicet, quæ dicitur phantasia, siue uirtus imaginatiua, siue cogitatiua, de cuius potẽtia iam dictum est, atq; etiã ubi de paßionibus animæ tractauimus: altera uirtus est quæ appellatur sensus naturæ, de quo etiã dictum est, ubi mentionem fecimus de aruspicina. Homo itaq; per naturam corporis est sub fato: anima hominis per idolum in fato naturam mouet, per mentem uerò est supra fatum, in prouidentiæ ordine, ratio autem libera sui iuris est: anima itaq; per rationem ascendit in mentem, ubi diuino lumine repletur: quandoq; descendit in idolum, ubi cœlestium corporũ influentijs, rerumq; naturalium qualitatibus afficitur, sensibiliumq; paßionibus, & occursu distrahitur: quandoq; anima sese totam replicat in rationem, uel res alias argumentando indagans, uel contemplãdo semetipsam. Poßi-

Animæ idolum quid.

Duæ in idolo uirtutes.

bile enim est, ut pars rationalis animæ, quem poßibilem intellectum uocant Peripatetici, ad hoc perueniat, ut sine cõuersione ad phantasmata libere discurrat, & operetur. Tãtum deniq; est rationis ipsius imperium, ut quotiescunq; aliquid incurrit, uel in mentẽ, uel in idolũ, uel in naturã, uel in corpus, non potest trãsire in animã, nisi ratio sese ad hoc intẽdat. Hoc modo in sensibus exterioribus anima nec uidere, nec audire, nec sentire, nec pati se quicquã percipit, donec ratio cogitatrix id prius cõpræhendat: compræhendit autẽ quando uacat, nõ quando in aliud inhiat, sicut palàm uidemus in his qui obuios sibi non animaduertũt, dũ aliud quippiam attentius cogitant. Scias igitur nec supernos influxus, neq; naturales affectiones, neq; sensationes, neq; tam corporis quàm animi paßiones, nec quodcunq; sensibile in animam posse agere, uel penetrare, nisi per rationis ipsius iudicium. Itaq; per suum actum, non per ullam forinsecam uiolentiam potest animus, uel affici, uel perturbari, quod etiam innumeri martyres ipso facto comprobarunt. Sic Anasarchus Abderites philosophus, iussu Nicocreontis Cypriorum tyranni, in saxũ concauum coniectus, ferreis malleis dũ cæderetur, corporis pœnã negligens, dixisse fertur: Tunde tunde Anasarchi uasculum, Anasarchum ipsum nihil terres. Iußitq; tyrãnus illi linguã præscindi: at ille proprijs dentibus præscisam in tyranni faciẽ conspuit.

Anasarchi cõstantia.

De gradibus animarum, & earundem interitu aut immortalitate. CAP. XLIIII.

M*Ens quia à deo est, siue à mundo intelligibili, iccirco immortalis est & æterna: ratio autẽ cœlestis à cœlo suæ originis beneficio lõgæua est: idolum uerò quia ex materiæ gremio, ac sublunari natura dependet, interitui*

atq;

atq; corruptioni subijcitur. Anima itaq; per mentem suam immortalis, per rationem in æthereo suo uehiculo longæua, sed resolubilis, nisi in noui corporis circuitu restauretur: nõ ergo immortalis est nisi uniatur menti immortali: ita idolum animæ, siue ipsa sensibilis & animalis anima, quia ex corporeæ materiæ gremio educta est, resoluto corpore unà cum illo interit, aut in corporis sui resoluti uaporibus non diu superest umbra, nihil participans immortalitatis, nisi ipsa quoq; sublimiori potentiæ uniatur. Quæ igitur mẽti unita est anima, hæc dicitur anima stans & non cadens: uerùm non omnes homines mentem adepti sunt, quoniam (ut inquit Hermes) uoluit illam deus pater tanquam certamen præmiumq; animarum proponere: quod qui neglexerint mentis expertes, corporeis sensibus mancipati, irrationalibus animalibus similes facti, eundem cum eisdem sortiuntur interitum, sicut ait Ecclesiastes, inquiens: Vnus interitus est hominis & iumentorum, & æqua utriusque conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriuntur. Similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius. hæc ille. Hinc putant pleriq; theologorum, huiusmodi animas nullam manere immortalitatem post hoc exutum corpus, nisi solam spem resurrectionis, quando omnes homines instaurandi sunt. Talem Augustinus refert fuisse Arabum hæresim, qui animas simul cum corpore interire dicebant, & in iudicio iterum cum illo surrecturas. Quicunque uerò diuina gratia fulti mentem consecuti sunt, hi secundum operum comparationem immortales euadunt, ut inquit Hermes, intelligentia sua cuncta complexi, quæ in terra sunt, & quæ in mari, & quæ in cœlis: & si quid est præter ea super cœlum, ut ipsum quoq;

Non omnes homines mẽtem adipiscuntur.

bonum intueantur: quos uerò mediam uitam uiuere contingit, licet diuinam intelligentiam non ſint conſecuti, ſed eius quandam rationalem imaginem, horum animæ cum è corpore exceſſerint, ad ſecreta quædam relegatæ receptacula, ubi ſenſibilibus uiribus affectæ, ac in quodam actus genere uerſantes, ex opinatione, & iraſcibili, & concupiſcibili uirtutibus, aut effuſè lætantur, aut grauiter dolent: in qua opinione fuit etiam diuus Auguſtinus in eo libro, quem ſcripſit, De ſpiritu & anima. Hanc animam Indorum, Perſarum, Aegyptiorum & Chaldæorum ſapientes, corpore ſuo longæue ſuperuiuere tradiderunt, tamen non protinus immortalem fieri, niſi per tranſcorporationẽ: uerum theologi noſtri de his longe aliter philoſophantur: dicunt enim, quòd etſi animarum omnium communis ſit origo & idem ortus, diuerſis tamen gradibus ab opifice inter ſe diſtinctæ ſunt, non ſolum accidentalibus, ſed gradibus quibuſdam intrinſecis, in eſſentia ipſarum radicatis, quibus unaquæq; anima differt ab alia, per illud quod eſt ipſi proprium: quam ſententiam ita tenet Ioannes Scotus: & Pariſienſes theologi ita ſentiendum eſſe, in eorum articulis decreuerũt. Hinc ait Sapiens: Puer eram ingenioſus, & ſortitus ſum animam bonam, uidelicet meliorẽ quàm multi alij. Et ſecundum hanc animarum inæqualitatem in gradibus ſuis unaquæq; capax eſt ſui muneris, quod ſuſcipit à deo donum gratuitum, ſicut legitur in euãgelijs: Quia uni dedit quinq; talenta, alij duo, alij unum, unicuiq; ſecũdum propriam uirtutem: & Apoſtolus inquit: Dedit aliquos fieri apoſtolos, alios prophetas, alios euangeliſtas & doctores, ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterij, in ædificationem corporis Chriſti. Sunt enim (ut inquit

quit

quit Origenes) quædam inuisibiles uirtutes, quibus ea quæ sunt super terram dispensanda credita sunt, in quibus non parua differentia est, sicut & in hominibus requiritur: quare alius summum gradum sapientiæ, aut dignitatis attingit, alius paulò distat à bestijs, & bestias pascēs fit semibestia: alius uirtutibus abundans & fortuna diues, alius uel nihil, uel modicum habet, sæpe etiam id paululum quod habet aufertur ab eo, & datur habenti. Atq; ea est diuina iustitia, in distributione donorum, ut correspondeant uirtuti uniuscuiusq; recipientis, quibus etiam præmia redduntur secundum opera ipsorum, ut quæ sit proportio munerum ad munera, & meritorum ad merita, eadem sit proportio præmiorum ad præmia. Illud tandem sciendū est, quia omnis nobilis anima quadruplicem habet operationem: unā diuinam, per imaginem diuinæ proprietatis: alteram intellectualem, per formalitatem participationis cum intelligentijs: tertiam rationalem, per perfectionem propriæ essentialitatis: quartā animalem siue naturalem, per communionem ad corpus, & ad hæc inferiora, ut nullum opus sit in tota mundi serie tam admirabile, tam excellens, tam miraculosum, quod anima humana suam diuinitatis imaginem complexa, quam uocant Magi animam stantem & non cadentem, sua propria uirtute absq; omni externo adminiculo non queat efficere. Forma igitur totius magicæ uirtutis est ab anima hominis stante, & non cadente.

Animæ nobilis quadruplex operatio.

Anima stans & nō cadens.

De uaticinio & furore. CAP. XLV.

VAticinium est, quò perciti sacerdotes uel alij, & rerum causas cernunt, & futura etiam præuident, quando scilicet à dijs, uel à dæmonibus descendunt in illos

oracula, spiritusq́; traduntur ab eis, quos quidem descensus, uocant Platonici superiorum animorum in nostros animos illapsiones: & Mercurius uocat eos dæmonum sensus, ac dæmonum animos. Cuiusmodi dæmones Eurideas & Pythonas ueteres uocauerunt, quos hominum ingredi corpora solitos, & eorum uti uocibus & linguis ad futurorum prædictiones, cōstanter credidit antiquitas: de quibus etiam meminit Plutarchus in Dialogo de causis deficientium oraculorum. Verùm Cicero Stoicus secutus, præscientiam futurorum tantundem dijs cōpetere affirmat: & Ptolemæus astrologus ait: Soli numine afflati, prædicunt particularia. Astipulatur istis Petrus apostolus, inquiēs: Non enim uoluntate humana allata est aliquādo prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Quòd autem futurorum uaticinia, deorum illapsionū propria sit, affirmat Esaias inquiens: Annuntiate nobis quæ uentura sunt, & dicemus quia dij estis uos. Illapsiones uerò huiusmodi, siue sensus non transferunt in animam nostram, quando illa in aliud quidem attentius inhians est occupata: sed transeunt quando uacat: uacationis autem eiusmodi tria sunt genera, scilicet furor, raptus, & somniū, de quibus singulis nunc per ordinem dicemus.

Futurorum præsciētiam solis dijs cōpetere.

Tria uacationis genera.

De prima specie furoris à Musis. CAP. XLVI.

FVror est illustratio animæ à dijs, uel à dæmonibus proueniens, unde Nasonis hoc carmen:

Est deus in nobis, sunt & commercia cœli,
Sedibus æthereis spiritus ille uenit.

Plato hunc definit per alienationem & nexum: abstrahit siquidem ab his quibus corporei sensus excitantur, ab animali homine alienus, numini adhæret, à quo suscipit, quæ

propr

proprijs uiribus nequit indagare: quando enim animus liber & ſolutus, relaxatis corporis habenis, uelut incuſtodito carcere, licentius egreſſus, membrorum uincula tranſgreditur, nulla cohibente, ſuis ſtimulis impulſus, diuino ſpiritu concitatus, omnia compræhendit, & futura præuidet. Sunt autem quatuor diuini furoris ſpecies, à ſingulis numinibus procedentes, ſcilicet à Muſis, à Dionyſio, ab Apolline, & à Venere. Primus itaq; furor à Muſis procedens, hic animum ſuſcitat atq; temperat, redditq; diuinum, per res naturales ſuperiora trahẽdo ad inferiora: ſunt autem Muſæ ſphærarum cœleſtium animæ, ſecundum quas ſinguli reperiuntur gradus, quibus ſuperiorum ad inferiora fit attractus: horum inferior ſphæram lunæ referens tenet quæ ex uegetabilibus ſunt, ut plantas, fructus arborum, radices, & quæ ex materijs durioribus ſunt, ut lapides & metalla, earum alligationes & ſuſpenſiones: ſic fertur quòd lapis ſelenites, & lapis hyenæ præſtant diuinationem: ſimiliter uerbena & herba theangelida uaticinium præſtant, quemadmodum de his ſuperius dictum eſt. Secundus gradus referens Mercurium, tenet quæ ex animalibus ſunt, & quæ ex diuerſarum rerum naturalium adinuicem commixtione componuntur, pocula & eſculenta: hoc modo cor talpæ, ſi quis ipſum recens palpitansq; uorauerit, diuinationi, & ad rerum efficiẽdarum euentum cõferre dicitur. Et narrat Rabbi Moſes Cuſenſis in commentarijs ſuper Leuiticum, eſſe animal ידוע *Iedua dictum, humanæ formæ, cui de umbilici medio emittitur funiculus, quo cucurbitæ inſtar humo adfigitur: & quantum longitudo illius funiculi protrahitur, omnia circunueſcens deuorat atq; conſumit, uiſumq; fallens capi*

Furoris diuini quatuor ſpecies.

Furor à Muſis.

nequit, nisi sagittarum ictu funis amputetur: quo præciso, expirat: cuius deinde ossibus certa quadam lege ori impositis, statim quisquis id fecerit, furore corripitur, ac de expetitis quibusq; edicit oracula. Tertius gradus correspondet sphæræ Veneris: hic tenet pulueres subtilissimos, uapores & odores, & quæ ex his conficiuntur unguenta & suffumigationes, de quibus superius dictũ est. Quartus gradus pertinet ad sphæram Solis: hic tenet uoces, uerba, cantus, & sonos harmonicos, per quorum suauem consonantiam, turbidam pellit ex anima discordiam, erigitq; animum. Vnde Hermes, Pythagoras, Plato, dissonantem animum iubent cantu & harmonia componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrum regem sonis fertur excitasse in furorem: sic sacerdos Calamensis (teste Aurelio Augustino) solebat sese suo arbitratu querula quadam harmonia euocare à corpore in raptum & extasim. de his etiam superius sermo habitus est. Quintus gradus conuenit Marti: hic tenet uehementes imaginationes & animi affectiones, conceptus & motus, de quibus omnibus suprà patet. Sextus gradus respondet Ioui: hic tenet rationis discursus, deliberationes, consultationes, moralesq; purgationes: de his partim superius mentio facta est, partim dicetur inferius. Habet præterea sub se admirationes & uenerationes, quorum stupore aliquando phantasia atq; ratio sic infrenantur, ut subito omnes suos actus prætermittant: unde tunc mens ipsa libera, soli numini, siue deo alicui, siue dæmoni exposita, supernos diuinosq; concipit influxus, eos scilicet, de quibus antea deliberauerat. Sic legimus Sibyllas, ac Pythiæ sacerdotes, in Iouis & Apollinis antris oracula suscipere solitos. Septimus gradus refert Saturnum

lia

hic tenet secretiores intelligentias, & tranquillas mentis contemplationes: dico autem hic contemplationem, liberã mentis perspicaciam, in spectacula sapientiæ, cum admiratione suspensam. Nam illa excogitatio quæ per ænigmata, aut imagines fit, speculatio, aut discursus quidam est, ad Iouem pertinens, non contemplatio. Octauus gradus referẽs cœlum stellatum: hic cœlestium corporum obseruat situm, motum, radios, & lumen: tenet quoq; imagines, annulos, & similia, quæ ad cœlestium normam fabricantur, de quibus suprà dictum est. Nonus gradus correspondet primo mobili, scilicet nonæ sphæræ siue ipsi uniuerso: hic tenet res magis formales, ut numeros, figuras, characteres, & occultas intelligentiarum cœli obseruat influentias, cæteraq; mysteria, quæ quia cœlestium numinum & inuocatorum spirituum gerunt effigiem, illos facile alliciunt, & uelut conformitatis quadam necessitate impulsos, accedere cogunt: atq; ne recedant facile detinent, de quibus apud Porphyrium in oraculis legimus: Contemplatio.

Cessa nunc tandem, & uerbis parce, uitæq;
Da requiem, soluens priscas cedensq; figuras,
Et remoue à membris, & lintea dura resolue.

Et ibidem alio loco:

Soluite serta pedes, liquidis & spargite lymphis
Aquæ, manu ramum laurus auferte uirenteis,
Linea sitq; omnis deleta, omnisq; character.

De his omnibus superius ad longum satis tractatum est, & adhuc dicetur inferius.

De secunda specie à Dionysio. CAP. XLVIII.

SEcundus autem furor procedit à Dionysio: hic per expiationes exteriores & interiores, & per exorcisma-

ta, per sacramenta, per solennia, ritus, phana, obseruationes, animam in mentem supremam sui partem dirigit, ac tanquam dignum & incontaminatum deorum templum efficit, in quo diuini spiritus inhabitent, quos anima tunc uitæ socios possidens, ab illis felicitate, sapiētia, oraculisq; repletur, non in signis, aut notis, aut coniecturis, sed concitatione quadã animi, ac soluto liberoq; motu: sic Bacchus Bœotijs, & Epimenides Cois, & Sibylla Erythrea Troianis uaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram uisionem, quandoq; per expressam uocem: sic Socrates à suo dæmone regebatur, cuius monitis sedulo obtēperabat, cuius uocem auribus sæpenumero audiebat, cui etiam forma dæmonis sæpe uisa est. Solent enim fatidici spiritus bene expurgatis animis etiam sese uisibiles prabere & comites, cuius exempla multa sunt in sacris literis, ut in Abrahamo & ancilla eius Agar, in Iacob, Gedeone, Helia, Tobia, Daniele, & multis alijs. Sic Adam familiarem consuetudinem habuit cum angelo Raziele: Sem filius Noë, cum Iophiele: Abraham cum Zadkiele: Isaac & Iacob, cum Peliele: Ioseph & Iosue & Daniel, cū Gabriele: Moses, cum Metattron: Helias, cum Maltiele: Tobias iunior, cum Raphaele: Dauid, cum Cerniele: Manne, cum Phadaele: Cenez, cū Ceruele: Ezechiel, cū Hasmaële: Esdras, cum Vriele: Solomon, cum Michaele. Nonnunquam spiritus isti uirtute sua animarum & organicū corpus, siue brutum, siue rationale, ingrediūtur & corripiūt, ac anima illius tanquam basi utentes, per corporea instrumenta uoces reddunt, sicut hoc in asina Balaam manifestū est, & in Saul, in quem insilijt spiritus domini, & prophetabat. De istis, sic ait Apollo in responsis apud Porphyriū

Quot angelos antiqui patres familiares habuerint.

Carmi

Carminibus domitus Phœbeus fulgur, ab alto
Defluxit, tacitus purumq; per aëra uectus,
Afflatu spirans labensq; in corda sonoro,
Et subijt mentem innocuam, sanctiq; capacem
Numinis, & peperit mortali ex gutture uocem.

De tertia specie furoris, ab Apolline. CAP. XLVIII.

Tertius uerò furor ab Apolline procedit, scilicet mũdi mente. Hic sacris quibusdam mysterijs, uotis, sacrificijs, adorationibus, inuocationibus, & sacris quibusdam artificijs, uel arcanis quibusdam confectionibus, quibus dij sui spiritus uirtutem infuderunt, animã supra mentem assurgere facit, ipsum cum numinibus dæmonibusq; coniungendo: sicut legimus de Ephod, quo applicato mox prophetabant: sic legimus in libro Senatorum, in capitulis Eleazar, Rabi Ismaëlem confecisse quasdam placentulas, quibusdam diuinis angelicisq; nominibus inscriptas, atq; sic consecratas, quibus qui cum fide, spe & charitate uescebatur, mox prophetico sapientiæ spiritu effulgebat. Legimus ibidem, Rabi Iohenam, filiũ Iochahidis, rudẽ quendam agricolam nomine Eleazarum, omnis literaturæ expertẽ, taliter illuminasse, ut repentino fulgore ciucunfusus, inopinatè tam alta legis mysteria in cœtum sapientũ concionaretur, ut astãtibus omnibus stupori fuerit: & de quodam Heraisco Aegyptio memoriæ proditum est, illum diuina quadã natura præditum, ita ut solo simulacrorũ contuitu, quæ aliquod in se numen haberent, diuino furore protinus concitaretur. Legimus quoq; in sacris literis, cum Saul esset inter prophetas, insilijsse super eum spiritum domini, & prophetasse: cumq; à prophetarum cuneo abiret, cessasse prophetare. Simile accidit lictoribus illis quos mi-

sit Saul, ut caperent Dauid: qui cum uidissent cuneum prophetarum, & Samuelem stantem super eos, factus est spiritus domini etiã in illis, & prophetarunt etiam ipsi. Tanta est sæpe in prophetis diuino furore correptis diuini luminis exuberantia, ut etiam propinquos illis corripiat, similiq; spiritu furere compellat: non ergo incredibile est aliquem ex ignorante repente posse fieri sapientem, & iterũ Ars mira. *ex sapiente ignorantem: est enim ars quædam (sed paucissimis cognita) taliter informandi, exornandi, & illustrandi fidelem & purum hominis animum, ut ex ignorantiæ tenebris repente ad sapientiæ & doctrinarum lumina euehatur: est econuerso facultas immundos & incredulos, reconditis quibusdam arcanis, eodem sapientiæ & doctrinarum dono rursus exuere, & pristinæ suæ ignorantiæ restituere. Potest etiam animus humanus (teste Apuleio) præsertim simplex & purus, sacrorum quorundam auocamento, ac delinimento soporari & externari ad præsentium obliuionem, ita ut remota corporis memoria, redigatur in naturam suam diuinam, atque sic diuino lumine lustratus, ac furore diuino afflatus, futura rerum præsagire, tum etiam mirabilium quorundam effectuum cum hoc suscipere uirtutem. Vnde inquit Iamblichus: Cum uates dei numine afflantur, nihil timent, nihil uerentur: nam per inuia uadunt, atq; in ignem illæsi feruntur, & flumina transeunt. Sic legimus antra quædam, ut Apollinis & Trophonij, & tripodas, & specus, & fontes, & lacus, & eiusmodi hoc modo dijs sacrata, uel eo mysterio fabricata fuisse, ut exinde sacerdotes uaticinandi spiritum hauserint, quemadmodum Iamblichus ad Porphyrium: Sibylla (inquit) in Delphis duplici ratione*

Vates numine afflati, neminẽ timẽt.

deum suscipere solita est: aut enim per tenuem spiritũ, & ignẽ, qui alicubi ex ore antri prorumpebat: aut ipsa etiam in adytu sedens, super æneam sellam tripodem numini dicatam, & utrobiq; hoc diuino spiritu acta, uaticinia fundebat: tum plurimus ignis ex antro uolans, uati undiq; circumfunditur, eamq; suo numine repletam agitat, aut sacræ sedi adhærens, per quam deo afflata, protinus ad uaticinia erumpit. Sed & uates fatidica in Branchis, quæ in axe cũ sedit, aut uirgam manu gestat à numine sibi aliquo concessam, uel pedes interdum lymbumq; undis proluit, uel ignis uaporem ex undis haurit. His omnibus diuino splendore repletur, editaq; plena rerum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciæ regione adytum fuisse Libero sacrum, ex quo uaticinia & oracula reddi solebant: cuius templi antistites uino affatim epoto res peragebant. Apud Clarios etiam, ubi Clarij Apollinis templum erat, quibus diuina effari permissum fuerat, aqua prius assumpta, res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaiæ Patris fonticulus, ante Cereris templum constitutus, ubi de ægrotorum successibus consulentes, speculum tenui funiculo alligatum, usque ad supremas fontis aquas sensim demittebant: peractisque certis supplicationibus & suffitibus, rei ipsius euentus in speculo sese offerebat. Erat etiam haud procul ab Epidauro Laconiæ ciuitate alta palus, quæ Iunonis aqua uocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis, responsa dabantur: prospera, si undæ iniectas placidæ retinuissent: aduersa autem, si ueluti aspernatæ illas reiecissent. Simile etiam Aetnæ crateres factitasse proditum est, in quas iniecta numismata, aut uictimæ, idem præsagij læti, aut tristis, iniectorum retentione, uel reiectu ostendebant. Similia

quoq;

quoque narrat Dion in Romana historia, de loco quem Nympheum appellatum dicit: ubi thure hoc modo in flammas coniecto, oracula capiebantur de omnibus quæ quis scire cupiebat, præterquam de morte, & quæ ad nuptias pertinerent. Mirum quoq; quod de Paliscorum Siciliæ fonte tradidit Aristoteles, ad quem iuraturi accedentes, quæcunq; affirmare uoluissent, tabellis inscripta & obsignata in fontē deijciebant: quæ si recta fuissent, super aquas fluitare uidebantur: sin uerò falso & dolo malo peierata, statim mergebātur ima petentes; tū exiliens subito ignis, correptū periurij reum, in cineres exurebat. Erat quoq; in urbe Dodona quercus, quæ ubi quis ad capiendum responsum ingrediebatur, protinus mouebatur, & sonitum edebat: erat & ibidem statua uirgam ferens, quæ lebetem (scilicet peluim) quæ propè aderat percutiebat, ex qua responsum moderatis ictibus peluis referebat. Vnde legitur in epistola Ausonij ad Paulinum:

Nec Dodonei cessat tinnitus aheni,
Ad numerum quoties radijs ferientibus ictæ,
Respondent dociles moderato uerbere pelues.

De quarta specie furoris à Venere. CAP. XLIX.

QVartus autem furor à Venere proueniens, hic feruenti amore animum in deum conuertit, & trāsmutat, efficitq; deo penitus similem, tanquam propriam dei imaginem. Vnde inquit Hermes: ô Asclepi, magnum miraculum est homo, animal honorandum & adorandū: hic enim in naturam dei transit, qua ipse sit deus: hic dæmonum genus nouit, utpote qui cum ijsdem ortum se esse cognoscat: hic humanæ naturæ partem in seipso despiciēs, alterius partis diuinitate confisus. Anima itaq; tā conuersa, deo

sa, deo quoq; similis effecta, sic à deo formatur, ut supra omnem intellectum essentiali quodam diuinitatis contactu omnia cognoscat: ideoq; amorem Orpheus sine oculis describit, quia est supra intellectum. Iamq; etiam anima amore in deum sic conuersa, & supra intellectualem sphæram sublimata, præter hoc quòd integra sua uirtute uaticinij, ac prophetiæ spiritum adsecuta sit, aliquando etiam mirabiliora & maiora quàm ipsa mundi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nam quemadmodum cælum imagine sui, & suo lumine atq; calore ea agit, quæ uis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis, uel ipsa experientia notissimum est) sic etiam deus per sui imaginem, ac lucem ea perficit, quæ mundus innata sibi uirtute agere non potest: imago autem dei homo est, saltem qui iam Venereo furore deo similis effectus, sola uiuit mente, atq; capit toto pectore Iouem. Tamen anima hominis secundum Hebræorum doctores, ac Cabalistas definitur, esse lumen dei, & ad imaginem uerbi causæ causarum primi exemplaris creata, substantia dei, sigilloq; figurata, cuius character est uerbum æternum. Quod intuens Hermes Trismegistus, talem hominem ait esse, uel cælicolis præstantiorem, uel saltem æquali sorte potiri.

Amor cur cæcus.

Miraculum.

Anima hominis.

De raptu & extasi, & uaticinijs quæ ijs qui morbo comitiali & syncopi corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt. CAP. L.

Raptus est abstractio, & alienatio & illustratio animæ, à deo proueniẽs, per quẽ deus animam à superis delapsam ad infera, rursus ab inferis retrahit ad supera. Huius causa est in nobis continua contemplatio sublimiorum, quæ quatenus profundissima mentis inten-

Raptus quid.

tione

tione animum incorporeæ sapientiæ coniungit, eatenus uehementioribus suis agitationibus, ipsum à sensibilibus corporeq; seuocat, & (ut inquit Plato) taliter quandoq;, quòd nonnunquam corpus ipsum uel effugiat, & quasi dissolui uideatur, quemadmodum Aurelius Augustinus narrat de sacerdote Calamensi (cuius suprà meminimus) Iacebat, inquit, similimus mortuo, sine anhelitu: & cum ureretur & secaretur, non sentiebat. Tantum igitur est animæ imperium, quando scilicet suam naturam fuerit adsecuta, nec sensuum illecebris grauata, ut uirtute sua subito ascendat, non modo in corpore manens, sed etiam aliquando compedibus soluta extra corpus uolitans ad supercœlestem cohabitationem, ubi iā deo quàm proxima & quàm similima, diuinorum effecta receptaculū, diuino lumine oraculisq; repletur. Vnde inquit Zoroastes: Ascendendum tibi est ad lumen ipsum, & ad patris radios, unde tibi missa est anima, plurimam induta mentem. Et Trismegistus ait: Ascendere te oportebit supra cœlos, chorisq; dæmonū longe abesse, & Pythagoras ait: Si tu relinquendo corpus in ætherem liberum transieris, eris immortalis deus. Sic legimus Hermetem, Socratem, Xenocratem, Platonem, Plotinum, Heraclitum, Pythagoram & Zoroastem, raptu solitos seuocari, atq; sic multarum rerum ediscere sapientiam. Legimus etiam apud Herodotum, fuisse in Proconneso philosophum mirificæ scientiæ, Atheum nomine, eiusq; animam quandoq; corpus exire, ac post uisa longinqua spatia, rursus in corpus redire doctiorem. Idem tradit Plinius, consueuisse animā Harmonis Clazomenij, eamq; relicto corpore uagari solitam, multa quoq; ac uera è longinquo nunciare. Et sunt adhuc in hunc diem apud Norue-

gios

gios & Pilappios perplures, qui se in totum triduum seuocant à corpore, reuersiq; multa à longinquis renunciant: atq; illos interea custodire oportet, ne quod uiuum animal illos supergrediatur contingatq;, aliàs ferunt in corpus suũ non reuerti. Sciendum ergo quòd (iuxta Aegyptiorum doctrinam) cum anima lumen sit quoddam spirituale, quando à corpore est soluta, omnem locum & omne tempus comprehendit, non secus atq; lumen in laterna inclusum, qua aperta, usquequaque diffunditur, neque deficit: nam ubique est, & semper: & Cicero in suo de Diuinatione libro ait: Nec aliquando animus hominis diuinat, nisi cum ita solutus est, ut ei planè nihil sit cum corpore, aut parum. Cum igitur peruenerit ad illum statum, qui est supremus gradus contemplatiuæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus creatis speciebus, & intelligit non per species acquisitas, sed per inspectionem ad ideas, omniaq; in idearum lumine cognoscit: cuius luminis Plato dicit paucißimos homines participes fieri in hac uita, sed pene deos omnes. Syncopis etiam morbiq; comitiales raptum quodammodo imitantur, atq; in ipsis sæpißime sicut in raptu uaticinia proueniunt, quo quidem uaticinandi genere legimus Herculem, Arabesq; quàm plures excelluisse. Et sunt quædam uaticinia, quæ inter confinia naturalium diuinationum & transnaturalia oracula media sunt, uidelicet quæ ex paßionis alicuius excessu, ut amore nimio, uel tristitia, uel inter crebra suspiria, aut in mortis agone futura pronuntiant, sicut apud Statium de matre Achillis:

Anima à corpore soluta omnem locum & tempus comprehendit.

Nec uana parentum
Expauit uitreo sub gurgite remos.

Inest enim animis nostris quædam uis perspicua, & capax

rerum omnium, sed caligine corporis & mortalitatis obsita & impedita, post mortem autem immortalitatem cōsecuta, & à corpore soluta, plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti uicinis, & senecta debilitatis, nonnunquam aliquid insueti luminis, quia anima tunc sensibus minus præpedita est, & acutius intelligit, & iam quasi paululum relaxata uinculis, corpori amplius non omnino obnoxia, & quasi loco quo migratura est uicina, reuelationes facile percipit, quæ agonijs suis pexmixta, sibi tunc offeruntur. Vnde Ambrosius libro de Fide resurrectionis ait: Anima nostra corporeum istud euadere gestit ergastulum, quæ motu aëreo libera nescit quò uadat, aut unde ueniat. Scimus tamen quòd corpori superuiuat, & ea iam depositis proprij sensus repagulis expedita, libero cernat obtutu, quæ antè sita in corpore non uidebat, quod exemplo dormientium possumus æstimare, quorum animi uelut quieti sepulto corpore ad altiora se subrigunt, & renunciant corpori rerum absentium, uel etiam cœlestium uisiones.

De somnio prophetico. CAP. LI.

SOmnium dico nunc, quod ex spiritu phantastico & intellectu inuicem unitis, aut per illustrationem intellectus agentis super animam nostram, aut per meram reuelationem numinis alicuius, purgata atq; tranquilla mēte procedit: ab hoc enim anima nostra uera recipit oracula, affatimq; nobis uaticinia præstat: nam in somnijs & interrogare uidemur, & discere, & legere, & inuenire: multa quoque dubia, multa consilia, multa incognita inopinataq;, neq; unquam tentata animis nostris, nobis in somnijs patefiunt, apparentq; imagines ignotorum

locorum

locorum, & simulacra hominum tam uiuentium quàm mortuorum: portenduntur; futura quæ nondum prouenerunt, & reuelantur prouenisse uspiam, quæ nulla adhuc scientiæ fama innotuerunt. & hæc somnia nulla egent alia interpretandi arte, sicut illa de quibus in primo libro locuti sumus, quæ diuinationis sunt, non præscientiæ: contingitq; eos qui uiderunt, ut plurimum non intelligere: quia (ut inquit Abdala Arabs) sicut uidere somnia, est à fortitudine imaginationis: ita intelligere ea, est à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demersus commercio sopitus est; aut spiritus imaginatiuus siue phantasticus tam hebes, ac impolitus est, ut superni intellectus species influẽtesq; imagines nequeat excipere, exceptasq; retinere, hic ad somniorum uaticinia planè inutilis est. Oportet ergo uolẽtem uera recipere somnia, spiritum phantasticum purum, inconcussum, imperturbatumq; seruare, atq; ita componere, ut dignus efficiatur cui mens atque intellectus præsideat, atque innotescat: talis nanq; spiritus uaticinijs aptißimus, omnium idolorum à rebus undique manantium (ut inquit Synesius) speculum est clarißimum. Cum igitur corpore iam sani sumus, non perturbati animo, non cibo potúue grauati, nec mœrentes inopia, nullisq; nobis obstrepentibus libidinis, aut iracundiæ uitijs, castè cubitum euntes dormimus, tunc anima nostra pura atque diuina, ab omni noxia cogitatione soluta, per somnium iam libera, hoc diuino spiritu instrumento freta, radiantes, & resulgentes, à mentibus diuinis, in se suscipit radios, & effigies, atque tanquam in quodam deifico speculo, omni intellectus uulgari indagatione, rationisq; discursu longè quidem certius, clarius

Somnia uidere, & ea intelligere, unde contingat.

clarius efficaciusq; contuetur, instruentibus diuinis potestatibus inuitatam ad cœtum illorum animam nocturnæ solitudinis opportunitate, neq; etiam tunc uigilanti deerit propitia diuinitas, quæ illius actus moderetur. Quicunq; igitur spiritum suum meditatione tranquilla, ac religiosa, tum per uictum temperatum, ac moderatum secundum naturam conseruat purum, hoc utitur admodum præparato, ut eiusmodi ratione diuinus euadat atq; sciens: quicunq; uerò contrà phantastico spiritu languet, non recipit perspicua discretaq; uisa: sed quemadmodum luscus oculus propter debilitatem confuse indiscreteq; iudicat: sic etiam quãdo crapula uinoq; repleti sumus, tũc spiritus noster noxijs uaporibus oppressus (sicut aqua turbida sub eadem forma solet dißimiliter affici) decipitur atq; hebescit, quam ob causam Amphiaraus uates (ut legimus apud Philostratum) uolentem recipere oracula, iußit integrum diem à cibo, à uino autem triduo abstinere: quia non poßit rectè uaticinari anima, nisi esset uino ciboq; liberata: sobrijs enim animis, ac religiosis, diuinoq; cultui uacantibus, solent dij tribuere oracula. Vnde Orpheus exclamat:

Simile.

Philostratus lib.2.cap.14.

Nuncie futurorum uaticinator maxime,
Accedis ad animas somni quiete demulctas:
Easq; compellans suscitas mentem,
Sententias numinũ beatorũ eis per somnium subinseris,
Silens silentibus animis uentura pronuncians,
His inquam animis, quorum mens diuino cultu rectissime utitur.

Hinc apud ueteres moris erat, ut qui respõsa accepturi essent, prius celebratis sacris quibusdã expiationibus & sacrificijs, peracto diuino cultu, etiã sacrato cubiculo, uel saltem

tem suarum immolationum uelleribus, religiosius incubarẽt, cuius quidem ritus meminit Vergilius in his uersibus:

In dubijs responsa petunt, huc dona sacerdos
Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.

Et paulo pòst canit:

Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat rite bidentes,
Atq; horum effultis tergo stratisq; iacebat
Velleribus.

Et qui Lacedæmonijs præerant (quod ait Cicero) in Pasiphaes phano somniãdi causa recubare solebant: idem fieri in templo Aesculapij, à quo uera immitti somnia putabantur. & Calabri Podalyrium Aesculapij filium consulturi, iuxta illius sepulchrum in agninis pellibus obdormiscebant: sic nanq; in somnijs, de qua quisq; re scire cuperet, admonebatur. Familiarissimum autem tempus somniorũ est nox, quando sensus uagis obiectis, & erroribus meridianis uanisq; affectibus liberati, nec metus pulsat animum, nec uacillat cogitatus, & pacatissima mens, diuinitati perseueranter inhæreat. Sunt autem (ut ait Rabbi Iohenan in libro Senatorum) somniorum uerorum quatuor genera: Primum matutinum, quod inter somnium & uigiliam fit: secundum, quod quis uiderit de altero: tertium, cuius interpretatio uisione nocturna ipsi somniatori ostenditur: quartũ, quod est eidem somniatori repetitum, iuxta illud quod ait Ioseph ad Pharaonem, inquiẽs: Quòd autem uidisti secundo ad eandem rem pertinens somnium, firmitatis indicium est. Est autem firmissimum somnium, quod est de his quæ secum quisq; reuoluit, & mente agitat eũdo

Somniorum tempus nox est.

Somniorum uerorum genera quatuor.

dormitum, sicut scribitur: Tu rex cogitare cœpisti in strato tuo quod esset futurum post hæc. Oportet autem alienorum somniorum interpretem habere scientiam, qua possit distinguere & discernere similitudines rerũ omnium, & cognoscere mores omnium gentium, secundum leges quas receperunt de deo, & de angelis. Illud præterea sciendum, uix aliquod, aut nullum somnium esse absq; re aliqua inani, sicut nullum frumenti granum absq; paleis: quod etiam ipsius Iosephi patriarchæ somnium testatur, quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid sibi uult insomniũ hoc quod uidisti? nũ ego, & mater tua, & fratres tui, adorabimus te super terram? quod quidem de extincta postmodum matre effectum non est cõsecutum. Hæc etiam Rabbi Iohenã in libro prænominato, cui accedens Rabbi Leui, omne somnium propheticũ non pluris quàm adusq; duos & uiginti annos ait effectu suo posse fraudari: sic Ioseph anno ætatis suæ decimoseptimo somniauit, quòd postea ætatis suæ tricesimonono prodijt in actum. Volens itaq; nunc diuina suscipere somnia, sit corpore bene dispositus, & cerebro à uaporibus, animo à perturbationibus libero, eoq; die abstineat à cœna, nec bibat quod inebriare possit: habeat cubiculum mundum & nitidum, etiam exorcizatum & sacratum, in quo facto suffitu, inunctis temporibus, obuinctis digitis somniorum anulis, supposita capiti cœlesti imagine, sacraq; charta, inuocato sacris orationibus numine, stratum petat, intenta cogitatione super re quam scire desiderat: sic enim uerissima & indubia uidebit somnia cum uera intellectus illuminatione. Quicunq; igitur ea quæ in his libris sparsim de hac re diximus coniungere nouerit, oraculorum & somniorum donum facile obtinebit.

Inanes res somnijs permixtæ.

Ad diuinorũ somniorum susceptionẽ quæ requirantur.

De

De sortibus & notaminibus certam oraculorum uim possidentibus. CAP. LII.

SVnt etiam sortes quædam diuinam oraculorum possidentes uirtutem, ac tanquam diuini iudicij indices, antea multa prece, & obsecratione illorum qui hoc exquirunt petitæ, aliquando etiam à deo ipso fieri præceptæ, quemadmodum in Leuitico legitur, de hirco offerendo domino, & de capro emissario: & in Numerorum libro, de uirgis tribuum Israel. Iam uerò & Moses, & Iosue, missis sortibus in conspectu domini diuiserunt terras, & hæreditates tribubus Israel secundum præscriptum dei. Apostoli Christi præmissis precibus per sortem elegerunt Mathiam in locum proditoris Iudæ. Ionas propheta cùm fugiens à facie domini nauigaret Tharsum, suborta tempestate nautæ per sortem inuenerunt illum causam periculi, proiectumq; in mare cessasse tempestatem. Narrat Cæsar de M. Valerio Procillo capto ab hostibus, ter sortibus consultum, utrum igne statim necandus esset, an in aliud tempus reseruandus, sortium beneficio euasisse incolumem. Erat quondam apud Buram Achaiæ oppidum Herculis oraculum, ex talis & abaco constitutum, ubi consulturus de re quapiam, post peractas deo preces, talos quatuor iaciebat, quorum situm atq; figuras obseruans uates, quid uẽturum esset, in abaco scriptum comperiebat: erant autem tali omnes ex hostiarum ossibus confecti. Illud uerò sciendũ, uetustos patres non solitos qualibet leui de causa mittere sortem, sed aut necessitate, aut grandi utilitate urgente, nec nisi cum magna religione, reuerentia, expiationibus, ieiunijs, munditia, precibus, inuocationibus, uotis, sacrificijs, consecrationibus, cæterisq; adhibitis religionum

Non temere sortiebantur antiqui Patres.

sacris mysterijs. Solent enim sacra ipsa operibus nostris rite præmissa, ut maxime diuinam prouocare uoluntatem, ac beneuolentiam, diuinorumq; spirituum præsentiã, quorum dispensatione sorte directa, rei quæsitæ ueram suscipimus sententiam. Oportet ergo quemcunq; per sortes operantem, accedere animo bene disposito, non perturbato, nõ distracto, & cum forti desiderio, firma deliberatione, ac constanti intentione sciendi id quod quæsitum fuerit: præterea erga deum & cœlestia puritate, castitate, sanctimonia pollentem, in dubia spe & firma fide, sacris orationibus inuocare, ut dignus efficiatur cui diuini spiritus congrediantur, diuinaq; uoluntas innotescat: sic nanq; si fueris dispositus, uirtute sortium maxima secreta tibi patefient, erisq; uates ueridicus, præteritorum, præsentiũ & futurorum, de quibus fueris requisitus. Quod autem de sortibus hic diximus, etiam in ominum & notaminum augurijs obseruandum est, quando uidelicet cum formidine, tamen firma cum expectatione notamina quædam uaticinandi causa nobis præfigimus, aut signum postulamus, sicut uernaculus Abrahæ Eleazar, & Gedeon iudex in Israel fecisse leguntur. Erat quondam Pharis Achaiæ ciuitate medio foro Mercurij simulacrum, ubi omen acceptu rus, suffito thure, & accensis lucernis, quæ antè astabant, oblatoq; patrio numismate in simulacri dexteram, tum quodcunq; percunctari uoluisset, in simulacri aurem insusurrabat, moxq; ambabus manibus obturatis auribus suis, ocyus à foro discedebat: cuius limites egressus, ilico apertis auribus, quam primam uocem excepisset, sibi pro rato omine, & tanquam dato oraculo obseruabat. Licet igitur sortes eiusmodi ignorantibus (tanquam à casu, uel à fortuito

Dispositio eius qui per sortes uult operari.

tuito

tuito euentu sint) nihil rationis habere uideantur, tamen à deo & sublimioribus uirtutibus certis rationibus disponuntur, neq; cadunt præter intentionem eas moderantis. Nónne in electione Saul in Israël, sors in illũ casu, & fortuito cecidisse putabatur? Attamen iam antea à domino statutus fuit rex, & unctus à Samuele propheta: & qui statuerat illum regem deus, disposuit & sortes, ut caderent super illum. Atq; de his hactenus satis.

Quomodo se disponere debeat uolens suscipere oracula. CAP. LIII.

QVicunq; ad supremum animæ statum accedere cupiens, ad oracula petenda proficiscitur, oportet eum castè sanctèq; dispositum, purum mundumq; accedere, ita ut nullius sordis impetigine anima eius inquinetur, nullasq; peccatorum cicatrices pectori gerat impressas: oportebitq; animum penitus segregare & purgare, quatenus naturæ permittat necessitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia & eiusmodi passionibus, omniq; irrationali conditione, quæ sequitur eam tãquam ferrum rubigo, rite cõponendo & disponendo quæ ad mentis pertinent tranquillitatem: sic enim ueriora efficacioraq; accipiet respõsa. Quibus uerò purgetur animus, & in diuinam suam restituatur puritatẽ, à religione nobis sapientiaq; est perdiscendum: neq; enim sine religione sapientia, nec sine sapientia probanda est religio. Sapientia enim (inquit Solomon) lignum uitæ est his, qui appræhenderint eam. & Lucretius ait, eam esse inuentum dei, seu spiraculum dei, ubi canit:

Hic deus ille fuit, deus inclyte Memmi,
Qui princeps uitæ rationem inuenit eam, quæ
Nunc appellatur sapientia, quiq; per artem

Fluctibus è tantis uitam tantisq; tenebris
In tam tranquilla & tam clara luce locauit.

Intelligit quoq; eam esse illustrationẽ diuinã, unde Democritus nullos uiros sapientes arbitratur, præter illos qui furore quodã diuino perciti sunt, quemadmodum Minos ille Cretensis, quẽ ferunt à Ioue cuncta didicisse, cũ esset ei in Ida monte frequens cũ deo conuersatio: sic etiã Melesagorã Eleusinũ Athenienses ferunt à nymphis edoctũ: sic & Hesiodum cũ esset pecudũ pastor in Bœotia, gregem iuxta quendã Helicona montẽ egisset, legimus à Musis cõdonatum fuisse aliquot calamis: quibus acceptis, poësim repente adeptum esse, quæ quidem & huiusmodi in momento adsequi, pro certo non est humani animi, sed diuinitus inspirati, uidelicet cui inest deus omnia operans: ipse nanq; deus in animas sanctas se transferens, prophetas & mirandorum opifices constituit, potentes in opere & sermone, sicut asserunt Plato & Mercurius, atq; ipse etiã Xystus Pythagoricus, asserentes, eiusmodi hominẽ dei templũ, deum autẽ hospitem: cui astipulatur, & noster Paulus, hominem uocãs templũ dei: & alibi de seipso inquit, Omnia possum in eo qui me cõfortat deus, ipse enim est uirtus nostra, sine quo (ut ipsemet perhibet) nihil possumus. quod etiam Aristoteles in Meteoris & Ethicis fatetur, nullã esse uirtutẽ, siue naturalem, siue moralẽ, nisi per deũ: & in secretis suis astruit, intellectũ bonum & sanum posse in naturæ secreta, dũmodo adsit diuinæ uirtutis influẽtia, aliàs nequaquã. Hanc autẽ influentiam tunc solũ suscipimus, quando nos absoluimus ab impedimentis aggrauãtibus, à carnalibus, & terrenis occupationibus, & ab omni externa agitatione: neq; enim potest lippus & immundus oculus res nimiũ lucent

Homo, dei templum.

lucẽtes intueri: nec capere poterit diuina, qui purgationem animi ignorarit. Oportet autem pedetentim & uelut per gradus quosdam ad hanc animi puritatem peruenire: neq; enim unusquisq; de nouo ijs mysterijs initiatus, statim lucida omnia comprӕhendit, sed assuefaciendus paulatim est animus, quousq; in nobis emineat intellectus, ac diuinӕ luci applicãs illi permisceatur. Anima itaq; humana quando rite fuerit purgata & expiata, tum ab omni uarietate soluta, libero motu foras emicat, sursum ascendit, diuina capit, etiã seipsam erudit, quando fortè aliunde erudiri uidetur: neq; enim commemoratione, neq; demonstratione tunc indiget, ob naturalem sui solertiam, tum per mentem suam, quӕ animӕ caput & auriga est, suapte natura angelos imitata, non successione, non tempore, sed subitaneo momento quod cupit assequitur. Dauid enim literas non didicit, & ex pastore effectus est uates, & diuinarum rerum scientissimus. Solomon in unius noctis somnio, omnium superûm, & inferûm sapientia repletus fuit: sic Esaias, Ezechiel, Daniel, cӕteriq; prophetӕ & apostoli eruditi sunt: potest enim anima (quӕ communis Pythagoreorum & Platonicorum sententia est) per uiam purgatoriam absq; alio studio, uel inuestigatione, per solam modicam, & facilimam collationem, & aduentitiam, super iam desuper habita intelligibilia, perfectam omnium scibilium scientiam arquirere: potest etiam per extrinsecam expiationem ad hoc deuenire, ut omnia per substantialem suam formam indiuisibiliter intelligat. Purgatur autem animus & expiatur, per munditiam, per abstinentiam, per pœnitentiam, per eleemosynam: tum etiam conferunt ad idem sacra quӕdam instituta, ut hic inferius patebit: curanda

Pedetentim ad animi puritatem perueniendum.

Dauid, Solomõ, cӕteriq;, & prophetӕ, & apostolĩ, subito edoctĩ.

Animus quomodo expiãdus.

curanda enim est anima per religionum studia, uulgò quidem occulta, ut sanitati restituta, ueritate firmata, & diuinis præsidijs munita, non timeat suborientes concussiones.

De mūditia, & quomodo obseruāda. CAP. LIIII.

MVnditiam igitur in primis oportebit seruare, in uictu, in operibus, in affectibus, sordesq; omnes & animi perturbationes, & quæcunq; sensum, ac spiritum offendunt, expellere, & quæ insunt homini dissimilia cœlo, non solum si animo & spiritu, uerumetiam si in corpore, si circa corpus fuerint: talis nanq; munditia exterior animi puritatem haud parum creditur adiuuare. Hanc ob causam philosophi Pythagorici auiditate oraculorum capti, diuinis laudibus celebratis, lauabāt in flumine, uel balneo, uestibus induebantur albis, atq; lineis: nā lanam prophanum uestitum arbitrabantur, tanquam beluinæ sordis excrementum pecori detractum: cubile purum, & prorsus immaculatū habitabant. Simili modo solebant Bragmani Indorū sapientes, in fonte qui Dirce appellatur in Bœotia, exutis uestibus lauari, oblito prius capite guttis electreis, & odoribus ei rei aptis, deinde postquā pro ritu satis mundi erant, exeundū circiter meridiem, uestiti lino candido, mytra alba, in digitis ferentes anulos, & baculos gestātes manibus. Simili modo apud Gymnosophistas in die ter, et nocte bis lauari aqua frigida sanctū fuit, prius quàm sacrorū penetralia ingredi: utebātur etiā lineis uestibus quotidie recenter ablutis. Legimus quoq; eiusdem ablutionis ritum apud Hesiodum in Operum atq; dierum libro, ubi canit:

Lana, uestitus prophanus.

Bragmanorū habitus & gestus.

Nemo sub aurora Ioui audet fundere uina
Illotis manibus, sed & immortalibus ullis,
Non sic exaudire uolunt, spernuntq; precati.

Et alibi:

Prauus ubi fluuium manibus non lotis obiuit,
Huic dij succensent, tribuentes inde dolores.

Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur:

Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates,
Me bello ex tanto digressum & cæde recenti
Attrectare nephas, donec me flumine uiuo
Abluero.

Mos enim erat gentibus, quando dijs superis sacra facturi essent, corpus ablutione purgare: quando uerò dijs inferis litandum erat, sola sufficiebat aspersio. Hinc apud Vergilium Dido cum sacra dijs inferis institueret, ait:

Annam chara mihi nutrix huc siste sororem,
Dic corpus properet fluuiali spargere lympha.

Et alibi, ubi infert Aeneam apud inferos ramum Proserpinæ adferentem, ita canit:

Occupat Aeneas adytum, corpusq; recenti
Spargit aqua.

Nec non ubi Misenum sepeliendum narrat, canit:

Idem ter socios pura circumtulit unda,
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

Munditia enim comparata, homo cœlestis atq; spiritualis euadit, & ad dei contuitum unionemq; sic disponitur, dū mundo corpore & pura mēte deo ministrat, & in omnibus munditiam amplectitur, in uisceribus, in cute, in uestibus, in utensilibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostijs, sacrificijs: quorum omnium munditia, etiam aërem purificat, influxumq; illum mundißimum cœlestium & diuinorum attrahit, & mundos dei ministros dæmonesq; bonos allicit, & conuertit: licet nonnunquam

etiam immundi spiritus, & mali dæmones, ueluti bonorum simiæ, uel ut adorentur & decipiant, huiusmodi munditiam exquirunt: ideoq; in primis obseruandum est, ut habeatur animus mundus, & cor purum, atq; tunc immundæ potestates nequeunt ascendere.

De abstinentia & ieiunijs, & castitate, solitudine, & animi tranquillitate atq; ascensu. CAP. LV.

A*Bstinentia quoq; suos paßim obseruatores contra uitia, & malos dæmones familiariter munit, atq; tuetur, & quasi templum dei incontaminatum reddit animum, mentemq; deo coniungit: nihil etiam ad sanitatē complexionisq; temperantiam melius, quàm superflua minime congregare, modumq; necessarij uictus non excedere: neq; enim nutrimentum natura ualentius adsumendum est, sed quo potius natura sit ualentior, sicuti de Christo asserunt nonnulli, quòd ea meta cibum sumebat, ut non generaret superfluum quartæ digestionis. Multi quoq; alij parcitate cibi, simul & sanitate, & agilitate corporis gauisi sunt, ut Moses & Helias, qui usq; ad quadragesimum diem ieiunium protraxerunt: Vnde ille splendebat facie, & iste subuectus corpus suum ueluti spiritum facile ducebat ad nutum. Nam asserunt magi, & philosophi, spiritum nostrum non quemadmodum terrenum, aut corpus ex ciborum, aut potuum concoctione per certa organa recepto alimento nutriri, sed spongiarum more, per totum corpus undique alimentum suum haurire, uidelicet ex uaporibus tenuißimis corpus undique penetrantibus. Itaque qui spiritum hunc cupiunt habere purum & potentem, cibis utuntur siccioribus, corpusq; hoc crassum ieiunijs extenuant, ac facile permeabile reddunt, ne eius pondere, aut*

crasse

crassescat spiritus, aut suffocetur, tum lotionibus, & fricationibus, & exercitijs, & amictu corpus ipsum mundum conseruant, spiritumq; lustrationibus, & suffitibus corroborant, & ad puram tenuemq; synceritatem perducunt. Debemus igitur in sumendis cibis esse puri atq; abstinentes, quemadmodum philosophi Pythagorici, mensam sacram atq; sobriam seruantes, uitam in omni temperãtia protrahebant. Temperãtia enim uitæ cõplexionisq;, quia talis nullum infert nobis alicuius superãtis humoris tumultum, qui ad nullam imaginem commoueat phantasiam, efficit, ut anima nostra sæpißime somnians, nonnunquam etiam uigilans, semper supernis influxibus subijciatur. Insuper Pythagorici, si quis per abstinentiam prudenter moderetur singulas tum animi tum corporis sui motiones, perpetuam utriusq; sanitatem, ac etiam diuturnam uitam pollicentur. Sic Bragmani nullos ad ipsorum admittebant collegium, nisi abstinentes à uino, & carnibus, & uitijs: dicentes, neminem posse deum intelligere, nisi qui illum diuina conuersatione æmularetur: quod etiam inferiores Indos apud Philostratum docuit Phraotes. Præterea abstinere nos oportet ab omnibus quæcunq; animum spiritumq; inficiunt, à cupiditatibus & inuidentia, quæ iniustitiæ famulæ sunt (ut inquit Hermes) ad mala facinora mentem, ac manum impellentes: item ab otio & luxuria: anima enim torpore, & libidine suffocata, cœleste aliquid præuidere non potest. Quapropter sacerdotes Atheniensium, qui Græcè Hierophantæ appellantur (ut refert Hieronymus) quo castius in sacris agerent, diuinisq; rebus incumberent, cõsueuerunt sorbitione cicutæ seipsos castrare. Castitas præterea mentis deo deuotæ, ipsa animam nostram (ut

Temperantiæ effectus.

A quibus potißimum homini abstinendum.

(ut docet Orpheus Musæum in omnium deorum hymno) sempiternum ac semper paratum efficit dei templum. Insuper abstinere debemus ab omni multitudine & uarietate sensuum, affectuum, imaginationum, opinionum, & eiusmodi paßionibus, quæ lædunt animum, ac iudicium rationis peruertunt, sicut palàm uidemus in philocaptis, inuidis & ambitiosis: quapropter has paßiones Cicero (in Tusculanis quæstionibus) tanquam animi ægritudines & pestiferos nominat morbos. Horatius uerò furores appellat, uel insanias, ubi canit:

Mille puellarum, puerorum mille furores.

Sentire quoq; uidetur idem, in hoc omnes homines in aliquo stultos esse: unde legitur in Ecclesiastico: Stultorum infinitus est numerus. Iccirco Stoici negant paßiones cadere in sapientem: paßiones inquam, quæ sequuntur apprahensionem sensitiuam: nam paßiones rationales & mentales, sapienti concedunt. Sic sentire uidetur etiam Boethius ubi canit, paßiones aliquas abijciendas in inquisitione ueritatis, his uersibus:

Eccles. 1.

Tu quoq; si uis
Lumine claro
Cernere uerum,
Tramite recto
Carpere callem:
Gaudia pelle,
Pelle timorem,
Nec dolor adsit,
Spemq; fugato.
Nubila mens est,
Vinclaq; frenis,
Hæc ubi regnant.

Oportet nos igitur animum ab omni multitudine & eiusmodi paßionibus penitus denudare, & auertere, ut ueritatem simplicißimam adsequamur: quod quidem multi philosophorum longi temporis solitudine leguntur assecuti. Animus enim per solitudinem ab omni humanorum negotiorum,

gotiorum cura solutus, sacris numinibus, ac cœlestibus uacans, eadem quotidie sentit, quæ cœlestia munera cogitant efficere. Sic Moses Hebræorum legislator, & maximus prophetarum, ac omni Chaldæorum, & Aegyptiorum sapientia eruditus, cum sese à sensibus abstrahere uellet, in uastas Aethiopiæ solitudines concessit, ubi cunctis humanis negotijs prætermissis, ad solam diuinarum rerum contemplationem animum mentemq; conuertit, in quo sic omnipotenti deo placuit, ut illum facie ad faciem uidere, & intueri meruerit, accepta etiam miraculorum illorum stupenda potentia, quæ sacræ literæ de illo testificari conspiciũtur. Sic Zoroastes Magorum pater, ac princeps, omniũ rerum naturalium diuinarumq; scientiam, uiginti annorũ solitudine dicitur assecutus, ubi de omni diuinandi atq; uaticinãdi arte plura conscripsit, ac fecit. Similia operatũ esse Orpheum in Thraciæ desertis, scripta eius ad Museum declarant. Sic legimus Epimenidem Cretensem, longissimo quodam somno fuisse eruditum: nam annis quinquaginta dormiuisse aiunt: hoc intelligũt, latuisse. Pythagoras quoq; similiter decẽ annis latuisse fertur: atq; Heraclitus, & Democritus eandẽ ob causam solitudine delectabantur: quanto magis enim animalem uitam relinquimus, & humanam, tanto magis uiuimus angelos, & deum, quibus coniuncti, & in meliorem sortẽ restituti, in omnia possumus, omnibus dominantes. Qualiter autem animus noster segregandus sit à uita animali, & ab omni multitudine, atq; erigendus, quousq; ascendat ad ipsum unum, bonum, uerum, pulchrum, per singulos tam cognobilium quàm cognitionum gradus, docet Proclus in commentarijs super Alcibiadem, ostendens quomodo in primis fugienda sen- Homini, quę potissimum fugienda.

sibilia, ut ad essentiam incorpoream nos transferamus: ubi animarũ ordinem, multiplicatum tamẽ per rationes plurimas, habitudines proportionesq; uarias, et uincula multa, uarietatemq; uiriũ multiformem superare oportet, & ad intellectum, & intelligibilia regna contendere, & quãto interuallo hæc sint animis meliora, contemplari: porrò ipsam etiam intellectualem multitudinem licet unitam, & indiuiduam relinquere, atq; ad superintellectualem essentialemq; unitatem ab omni multitudine absolutã, ipsiusq; boni, & ueri fontem peruenire. Simili ratione fugere nos oportet, omnem cognitionem multifariã distrahentẽ atq; fallentem, ut ueritatem simplicissimam consequamur. Relinquenda igitur multitudo affectuum, & sensuum, imaginationum, oponionum, quæ tam in se diuersa est, ut alia alijs in quolibet sint contraria, ascendendumq; ad sciẽtias, in quibus licet uaria multitudo sit, contrarietatem tamen habet nullam: omnes enim sibi inuicem connexæ, & subalternatim una alteri ministrat, atq; inseruit, usq; ad unã ab omnibus præsuppositam, & nullam ulterius supponentem, ad quam omnes cæteras referre oportet: tamẽ non est ibi summus cognitionũ apex, sed super eam est intellectus purus. Itaq; depositis omni cõpositione, diuisione, multiformiq; discursu, ad intellectualẽ uitã simplicemq; intuitum ascendentes, intelligibilẽ essentiam præceptionibus indiuiduis, & simplicibus speculantes, ut ipsam summã animæ existentiã, per quam unũ sumus, & sub qua unitur multitudo nostra, cõsequamur: atq; sic primum unũ, à quo omnibus inest unio, per ipsum unum, tanquam essentiæ nostræ florem attingamus: quod tunc demum assequimur, quando omnem multitudinem fugientes, in ipsam unitatem nostram

strã cõsurgimus, unũq; efficimur, & uniformiter agimus.

De pœnitentia, & eleemosyna. CAP. LVI.

MAxima autem purgationum pars est, uoluntaria pœnitentia delictorum: nã (ut ait Seneca in Thyeste) quem pœnitet peccasse, penè est innocens. Hæc enim maximam nobis adfert expiationem, dum molestiam delectamentis opponit, stupidamq; expurgat ex anima lætitiã, tribuitq; uim quandam peculiarem ad supera reducentem. Potior purgationũ pars quæ sit.

Est itaq; pœnitentia non modo mortificatio uitiorum, sed & animæ spiritale martyriũ, quæ gladio spiritus ex omni parte confoditur: gladius autem spiritus, est uerbũ dei. Vnde inquit Hieremias propheta, & etiam Paulus ad Ephesios scribens, Maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. & Psalmista canit, Gladius in labijs ipsorum. Ideo exponẽdæ sunt cogitationes, & affectus animi, & omnia mala, quæ exeunt de corde, & ore nostro, sacerdoti in confeßione, ut ipse iuxta uerbum dei ea iudicet, & secundum potestatem illi concessam à deo, pœnitentia iniuncta mundet, & expurget, dirigatq; in bonum: neq; uerò ullum in religione abolendis piaculis pœnitentia reperitur ualentius sacramentum: hinc dij ipsi (teste Ouidio in Ponto) Pœnitentia quid.

Sæpe leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,
Quum bene peccati pœnituisse uident.

Est adhuc aliud expiationis sacramentum, ipsa uidelicet eleemosyna: de qua parum, aut nihil me legisse memini apud philosophos: sed docuit nos illam summa ueritas, inquiens: Date eleemosynã, & omnia munda sunt uobis. & apud Ecclesiasticum legitur: Sicut aqua extinguit ignem, sic eleemosyna extinguit peccatum. & Daniel regem Babylonis docuit, ut eleemosynis redimeret peccata: & Eleemosynæ laus.

Raphaël angelus teſtatur ad Tobiam. Quoniam eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt, quæ purgat peccata, & facit inuenire uitam æternam. Hinc Chriſtus ad patrem orare iuſsit, dimitte ſicut dimittimus, & da ſicut damus: de quo dixit alibi: Centuplum accipietis, & uitam æternam poſsidebitis. Idem iudicaturus uiuos & mortuos, præ cæteris improperabit damnatis, neglectas eleemoſynas, & miſericordiæ opera, dum dicet: Eſuriui, & ſitiui, & non dediſtis mihi manducare, neq; bibere. & adhuc in alio loco de pauperibus locutus, inquit: Quod uni illorum feceritis, mihi feciſtis. Quod mihi etiam ſenſiſſe uidetur Homerus, ubi introducit iuuenem ad Antinoum procum in hæc uerba dicentem: Antinoë non quidem pulchre cecidiſti miſerum mendicum, perdet te, ſi uſquam deus ſupracœleſtis eſt: nam & dij alienis hoſpitibus aſsimilati, in uniuerſum exeuntes, ciuitates euertunt, hominum iniurias ſimul, & nefas aſpicientes.

De his quæ extrinſecus adminiſtrata ad expiationem conducunt. CAP. LVII.

Creditum eſt, & à ſacrorum peritis traditum, expiari etiam animum ſacris quibuſdam inſtitutis & ſacramentis ab extrà miniſtratis, ut per ſacrificia, per baptiſmata, per exorciſmata, per benedictiones, per conſecrationes, per aquæ purificatæ, uel benedictæ aſperſiones, etiam per quaſdam inunctiones, & ſuffumigationes, non tam ad hoc ſacratas, quàm etiam naturaliter hanc uim poſsidentes. Hoc modo habet in religionibus locum ſulphur, ad expiandum ſuffitu malos dæmones: ouum quoq; ſimiliter in purgationibus uſurpari ſolebat, hinc oua luſtralia dicta ſunt, unde Ouidius:

Veniat

Et ueniat quæ lustret anus lectumq; locumq;,
Deferat & tremula sulphur, & oua manu.

Scribit etiam Proclus, sacerdotes in purificationibus uti solitos sulphure atq; asphalto, aut ablutione aquæ marinæ: quoniam purificat sulphur, propter odoris acumen, aqua uerò marina, propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphyllon, quapropter ob puritatem suam sacerdotes antiqui utebantur ea in purificationibus. Similiter & ramis oliuarum: hæc enim tantæ puritatis esse dicitur, ut ferant oliuam à meretrice plantatam, uel infructuosam perpetuo manere, uel omnino exarescere. Simili modo conferunt expiationi thus, myrrha, uerbena, ualeriana, quæ & herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: item benedicta, & gariofilata: similiter fel canis nigri suffitum, in his maxime præstare dicitur, tam ad expiandum dæmones malos, quàm maleficia, ubicunq; fuerint: similiter pennæ upupæ suffitæ phantasmata pellunt. Mirum autem, & uix credibile, nisi illud narraret grauis, & non cōtemnendus autor Iosephus, in Hierosolymitana historia, de radice Baaras, à loco iuxta Macheruntem Iudææ oppidum sic nuncupata, hanc ait colore flammeo, noctu splendorem emittere, captu tamen admodū difficilem, ut captantis manus fallat, oculosq; refugiat, neq; prius cōsistat, quàm menstruatæ mulieris lotio fuerit conspersa: neq; tamen hoc modo retenta, sine periculo euellitur, quippe extrahentem præsentanea mors consequitur, nisi eiusdem radicis amuleto fuerit communitus: quo carentes, terram circum circa scarificantes, radicem laqueo uinctam cani alligant, ac repente discedūt: tandem nimio conatu secuturus canis, radicem extrahit, & ueluti domini persoluēs uices, illico commoritur,

Mira de radice Baaras.

 moritur,

moritur, nulloq; postmodum periculo radix illa à quouis tractari potest: cuius uis in expiationibus præstantissima, ut etiam eos qui à spiritibus uexantur immundis, protinus liberare compertum sit. Materias autem huiusmodi, in spirituales substantias agere, fugando, uel alliciendo, uel mitigando, uel incitando, non secus arbitrantur, atque ignis in Sicilia agit in animas: qui (teste Guilielmo Parisiensi) corpora non lædens, animas intolerabiliter cruciat propinquantium. Cæterum de his partim superius tractatum est.

Ignis in Sicilia.

De adorationibus, & uotis. CAP. LVIII.

ADorationes quidem, & uota, sacrificia atque oblationes, gradus quidem sunt in sacris ad deum inuestigandum: & qui principaliter diuinam prouocant uoluntatem, atque sacram indissolubilemq; ad deos constant animabus communionem. ex orationibus enim quas uerbis ueris, & sacris, sensu, & mente proferimus, magnam uim comparamus, quando applicantes illas numini alicui, mouent illud, ut in nos dirigat sermonem suum, & responsum, per radium diuinum, quo radio (ut inquit Dionysius) loquitur cum hominibus deus, sed adeo occultè, ut uix pauci percipiant. Percepit autem sæpissime rex ille, & propheta Dauid. Quando (inquit) audiam quid in me loquatur dominus deus? Adoratio itaq; diutissime continuata, & sæpissime frequentata, perficit intellectum, & animam ad suscipienda diuina lumina efficit ampliorem, amorem diuinum accendens, spem fidemq;, & mores sacros inferens, animam ab omni contrario, & aduerso expurgat, etiam mala multa repellit, quæ alioquin naturaliter euenirent. Hinc canit Ouidius:

Flecti

Flectitur iratus uoce rogante deus.
Sæpe Iouem uidi, cum uellet mittere sæua
Fulmina, thure dato, sustinuisse manum.

Reuertitur autem homo ad deum per orationes: quò perue niens (inquit Plato in Phædro) sistit equos, & cubiculum symposij intrat, ubi pascitur ambrosia, & potatur nectare. Ideo qui uirtutem aliquam possidere cupiunt, orandum illis est, & supplicandum crebro ad eum qui in se omnem continet uirtutem. Melior autem, & optima oratio, quæ non ore profertur, sed quæ silentio sancto, & cogitatione integra, deo offertur, quæq; uoce mentis inclamans, uerbis intellectualis mundi ueneratur præsules deos. Votum autē est ardens affectus casti animi deo deditus, qui uouendo, quod bonum uidetur, exoptat: hic affectus (ut testantur Iamblichus, & Proclus) ita animas deo coniungit, ut una aliquādo dei atq; animi operatio fiat: dei uidelicet, tanquā artificis, animi uerò tanquam instrumenti diuini: hinc per uota nonnunquam fieri miracula morbosq; curari, tempestates auerti, & similia, omnis testatur antiquitas. Hinc legimus, excellentissimos quosq;, & apud omnes nationes sapientissimos uiros, Indorum Bragmanas, Persarum magos, Aegyptiorum gymnosophistas, Græcorum Chaldæorumq; theologos, qui festa deorum, & abdita mysteria sanxere, diuinis uotis, ac orationibus potissimum incubuisse, ac miranda multa effecisse. Ad uoti autem & adorationis perfectionem (neq; enim sine adoratione uotum, nec sine uoto usquequaq; perfecta est adoratio) duo potissimum requiruntur: primo uidelicet, notio eius quod adorandum, & cui uouendum est, ac qua ratione, quo ordine, quibus medijs sit colendum: sunt enim multiplices dei

Homo ad deū quomodo reuertatur.

Votum quid.

Ad uoti perfectionē duo requiruntur.

cooperatores, & instrumēta, uidelicet cœli, stellæ, administratorij spiritus, cœlestesq; animæ ac heroes, quos ueluti ianitores, interpretes, administratores, mediatores primū implorare oportet eum, qui pergit ad archetypū deum, qui solus est terminus extremus adorationis: cætera numina tā quam aditus sunt ad ipsum deum. Scias itaq; adorationes, ac uota ad solum unum deum, summum patrem, deorum omnium regem, ac dominum, pura ac pia mente principaliter faciēda esse: quādo uerò ad inferiores deos processerint, nisi subdelegatæ sint à summo patre administrationis minime fit intentio. Itaq; adorationibus ac uotis, quādo ad inferiora numina diriguntur, Zoroastes, & Orpheus suffumigationes, & characteres, & eiusmodi adhiberi licitum putabant: quando uerò ad supremi Iouis maiestatem eriguntur, fieri illa minime debere: quod etiam Hermes, & Plato fieri uetant. Vnde Hermes ad Tatiū: Hoc (inquit) sacrilegio simile est, cum deum ores, uelle thus, & similia accendere: aliena enim hæc sunt (ut ait Porphyrius) ab omni pietate: nihil enim materiale inueniri potest, quod immateriali deo non sit obscœnum: iccirco neq; oratio ei, quæ uoce proferatur, cōuenit: sed nec interior oratio, si animus uitio contaminetur. Secundò autem requiritur aßimilatio quædam uitæ nostræ ad uitā diuinam, puritate, castitate, sanctimoniaq; proficiscens, cùm eius quod optamus licito desiderio: hoc enim summe diuinam captamus beneuolentiam, diuinæq; subijcimur largitioni: nam nisi nos purgato animo digni simus exaudiri, tum ea quæ petimus digna sint fieri, manifestum est deos precibus nostris minime adesse: unde inquit diuinus Plato, deum nullis precibus, aut donis ad iniqua flecti. Nihil igitur à deo petamus, quod

uelle

uelle nos indecorum est: hoc enim solo plurimos uidemus orationibus, ac uoto frustrari, quia nec ipsi religiose dispositi sunt, nec desideria, & petitiones ipsorum fiunt de his, quæ sunt deo beneplacita, nec sciunt discernere, quo ordine adorandum sit, & per quos mediatores ipse deus sit adeundus: quorum ignorantia, orationes, ac preces nostras sæpißime ad nihilum redigit, & uota supplicationibus nostris abnegari facit.

De sacrificijs & oblationibus, eorumq; generibus, & modis. CAP. LIX.

SAcrificium autem est oblatio, quæ & sacra fit offerendo, & sacrat seu sanctificat offerentem, nisi illum aut irreuerentia, aut aliud quoddam impediat peccatum. Hæc itaq; sacrificia, & oblationes multam nobis præstãt fidutiam, & de familia dei efficiunt, malaq; multa nobis imminentia repellunt: quod quidem Hebræorum doctores præ cæteris confirmant, inquientes: per hoc quod animalia nostra mactamus, atq; res nostras sacrificio dißipamus, imminentia mala à nobis ad eiusmodi deflecti: tum sicut mortalis hic sacerdos, in hoc inferiore mũdo sacrificat deo animas animalium irrationabilium, per interitum corporis ab anima, ita Michaël archangelus sublimioris mundi sacerdos, sacrificat animas hominum, idq; per separationẽ animæ à corpore, nõ corporis ab anima, nisi per accidens, sicut contingit in furore, raptu, & extasi, & somnio, similibusq; animæ uacationibus, quod Hebræi uocant mortẽ osculi. Sacrificia uerò, & oblationes primò ac principaliter ad summum deum facienda sunt: quando autem ad secunda numina diriguntur, hoc intellige fieri, quemadmodum de oratione, & uoto dictum est: tum quæcunque ibi

dicta sunt, hic etiam per similitudinem subintelligemus.

Sacrificioru̅ genera multa. *Sunt uerò sacrificiorum plura genera: nam quoddam dicitur Holocaustum, quando igne hostia consumitur: quoddam immolatio, propter sanguinis effusionem. Præterea quædam dicuntur sacrificia salutaria, quæ fiunt pro salute obtinenda: quædam pacifica, pro pace obtinenda: quædam laudes, pro liberatione à malis, uel largitione bonorum: quædam gratulatoria, pro ueneratione diuina, & gratiarum actione: quædam etiam fiunt, nec propter honorem dei, nec ex bona uoluntate, quale erat apud Hebræos, sacrificium zelotypiæ, quod solum fiebat causa detegendi occultum adulterium. Eratq; olim apud gentes sacrificium* Expiationis sacrificium. *expiationis, quo expurgabantur ciuitates, fame aut pestilentia, aut alia quauis horrenda calamitate laborantes: cuius ritus erat, disquirere quem in ea ciuitate reperire potuissent hominem turpissimum, illumq; correptum ad locu̅ constitutum deducebant, caseum cum placenta, & ficus siccos manibus gestantem, illumq; septies uirgultis syluestribus uerberatum, lignis syluestribus comburebant: cineremq; in mare proijciebant. Meminit horum Lycophron, & Hipponax. Nec dissimilia multò narrat Philostratus de Apollonio Tianeo, dum pestilentiam Ephæso fugaret.*

Sacrificioru̅ genera. *Multa præterea sacrificiorum, & uictimarum genera erant, sicut Agonalia, Dapsa, Farreationes, Hacatombe, Hostia, Hyacinthia, Armilustra, Ianualia, Lucalia, Lupercalia, Munychia, Nouendinalia, Nyctiluca, Palatialia, Pastillaria, Popularia, Proteruia, Scanopegia, Solitaurilia, Stata, Rubigalia, Fontanalia, Ormia, Parentalia, Inferiæ, Consualia, Lampteria, Amburbia, Ambarualia, Vinalia, Thyia, Holocaustomata, Orgia, Latialia, Dianetaurica,*

taurica, Bacchanalia. Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cerealia, Thesmophoria, Adonia, Theonia, Lauretalia, Opalia, Palilia, Quirinalia, Vertumnalia, Gynæcia, Panathenæa, Quinquatria, Diapalia, Diasia, Horma, Hormea, Nemea, Mytriaca, Palogygia. Erant & horum uictimæ propriæ, & diuersæ: nam caper, & asinus Bacchi, Cereris porca, Solis equus, Dianæ cerua & canes, Priapi asinus, Isidis anser, Noctis gallus gallinaceus, Fauni capra, Neptuni taurus, Mineruæ capra, Herculis taurus, Saturni puer, Maiæ sus prægnans, Aesculapij gallus. Iam uerò, & Herculi Gnidio probris & conuitijs sacrificabatur. Erant & sacerdotum uarij ordines, Pontifices, Flamines, Archiflamines, Phylades, Salij, Hierophantæ, uariaq; religionum, & superstitionum nomina, sacrificia, ceremoniæ, festa, consecrationes, dedicationes, uota, deuotiones, piacula, iusiurandum, hostiæ, litamina, quibus seducta gentilitas, falsis dijs dæmonibusq; sacrificabat. Verum autem sacrificium purgans hominem, & uniens illum deo, duplex est: unum quod obtulit summus Pontifex Christus, in remißionem peccatorum, purificans omnia per sanguinem crucis suæ: alterum, quo homo offert seipsum mundū, immaculatum, in hostiam uiuentem deo, sicut Christus summus sacerdos seipsum obtulit, & docuit nos offerendos simul cum eo sicut ipse oblatus est, dicens de sacramento corporis, & sanguinis sui: Hoc facite in meam commemorationem: ut uidelicet nos simul mortificatos, per paßionem corporis mortalis in spiritu uiuificatos, simul offeramus: de quo ait Porphyrius: Laboremus uitæ nostræ sanctimoniam pro sacrificio offerre: nemo enim bonus dei sacerdos esse potest, nisi qui seipsum hostiam producens,

Verum sacrificiū duplex.

prop

propriam animam quasi simulacrum quoddam ædificet, & mentem & intellectum in templum constituat, in quo diuinam lucem suscipere poßit. Externa autem sacrificia (ut ait Heraclitus) medelæ quædam sunt animarũ, à summo medico institutæ: poßidet enim malus dæmon hominẽ (quod ait Proclus) quousq; per sacrificia expietur: exquiruntur igitur sacrificia ad deum, & uirtutes cœlestes placandas, & ad expiandum hominem, qui & ipse dei, & mundi gerit imaginẽ. Verùm dominus noster Iesus Christus, uerus põtifex, & summus sacerdos, omne sacrificium conclusit in solo pane, & uino, tanquam in primaria substantia humani cibi, nullorum animalium, nec aliarum rerum, aut effusi sanguinis immolatione, in quo mundemur, ulterius indigentes, qui iam in sanguine illius perfecte mũdati sumus. Erãt etiam apud Aegyptios sexcenta sex genera sacrificiorum, tum singulis stellis, ac planetis diuinos honores sacraq; sacrificia statuerunt, eò quòd essent diuina animalia, intellectualem animam, mentemq; diuinam participantia: unde ferunt ipsas stellas suppliciter deprecatas, nostras preces exaudire, & cœlestia dona largiri, non tã naturali quodã pacto, quàm libero suo arbitrio. Et hoc est quod dicit Iamblichus, cœlestia corpora, mundanaq; numina, uires quasdam in se diuinas, ac superiores, quasdam uerò naturales, & inferiores habere, quas quidẽ Orpheus claues appellat ad aperiendũ, & claudendum: atq; per has fatalibus nos influentijs obligare, per illas uerò à fato soluere. Vnde si cui infortunium aliquod immineat à Saturno, uel Marte, iubẽt Magi non protinus ad Iouem, uel Venerem, quàm ad eum ipsum cõfugere Saturnum, uel Martem. Sic Apuleiana illa Psyche, ob formæ parilitatem à Venere

Ad placandũ deum, necessaria sunt sacrificia.

DCLXVI. sacrifiriorum genera apud Aegyptios.

Stellæ preces exaudiunt, & cœlestia dona largiũtur.

Venere persecuta, non à Cerere neq; à Iunone, sed ab ipsamet Venere gratiam promereri coacta est. Sacrificabãt autem singulis stellis cũ illis pertinentibus: soli cum rebus solaribus, & suis animalibus, puta lauro, gallo, cygno, uel tauro: Veneri per animalia sua, ut columbam, uel turturem, & per plantas suas, ut uerbenã, sicut canit Vergilius:

Stellis quomodo sacrificauerint antiqui.

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria uitta,
Verbenasq; adole pingues, & mascula thura.

Præterea Magi quandocũq; confectionem aliquã, uel naturalem, uel artificialem ad stellam aliquam pertinentem perfecerãt, hanc postea religiosius eidem stellæ sacrabant, & offerebant, non tam ab influxu illius opportune suscepto naturalem uirtutem adepturi, quàm etiam per oblationem ipsam religiosam eandem diuinitus confirmatam, fortioremq; recepturi: oblatio enim cuiuslibet rei, quando deo aliquo modo rite offertur, non secus, ac sacrificiũ ipsa oblatione, res illa & deo sanctificatur, & pars eius efficitur. Præterea cœlestibus, & æthereis dijs candidæ hostiæ mactabantur: terrestribus autem, & infernis, nigræ: sed terrestribus super aras, infernis uerò in foueis, aëreis autẽ, & aqueis uolatilia: sed illis alba, istis atra. Deniq; omnibus dijs dæmonibusq; præterquam terrestribus, & infernis, uolatilia immolabantur: illis autem solæ quadrupedes, simili nanq; simile gaudet. Ex his deniq; quæ cœlestibus & æthereis immolabãtur, solummodo uesci licebat, extremitatibus numini reseruatis, de alijs minime. Sed hæc omnia Apollinis oraculum his uersibus expreßit:

Quibus dijs quæ hostiæ mactari solitæ.

Terna quidem diuis cœlestibus hostia, & ipsa
Candida mactanda est terna, & terrestribus, atq;
Atra eadem gaudent. Porrò & capiuntur apertis

Cœlest

Cœlestes aris, foueas cum numina contrà
Exposcant atro imbutas inferna cruore.
Nec placeat nisi quæ terræ mandetur humata
Hostia: mel uerò nymphæ atq; liquentia uina
Afferri lætantur, & ignem accendier aris,
Quæ circumuolitant terram sibi numina poscunt,
Imponiq; atrum corpus, tum thura simulq;
Iniicier salsas fruges, & dulcia liba.
Hæc facito: uerùm quibus est data pura profundi,
His ipsis semper fer sacra in littore, totum
Proiicito in fluctus animal, cœlestibus autem
Extremas reddes partes, atq; igne cremabis.
Quod superest, propone tibi dapibusq; reserua,
Sudet odoratis craßisq; uaporibus aër.

Hæc in libris Responsorum narrat Porphyrius, cui adsentiunt & reliqui: dicunt enim sacrificia hæc media quadā esse naturalia, inter deos, & homines: quod asserens Aristoteles inquit, Sacrificare deo inest homini à natura. Sunt itaq;, inquiunt, media, quæ utriusq; naturā sapiunt, & diuina analogicè repræsentant, habentq; cum eo numine cui offeruntur, simul & cum iis qui expiantur, symbola quædā conuenientißima, sed adeo occulta, ut uix capere queat humanum ingenium, quæ deus, & numina in paticulari requirunt pro nostra expiatione, quibus placentur uirtutes cœlestes, & sese contineāt ab executione punitionis, quam merētur delicta nostra: atq; hæ sunt (quas uocat Orpheus) claues, quæ aperiunt portas elementorum atq; cœlorum, ut per illas penetret homo ad supercœlestia, & ad illum descendant intelligentiæ cœlorum, & dæmones elementorum. Homines autem perfecti, & uerè religiosi istis non egent,

egent, sed illi soli, qui (ut ait Trismegistus) in harmoniam lapsi, cælorum, & creaturarum serui effecti sunt: qui quia subijciuntur cælis, iccirco fauore cælestis uirtutis corroborandos putant, quousq; altius euolantes, ab illarum præsidentia absoluantur, atq; illis sublimiores euadant.

Quas imprecationes, & ritus, ueteres adhibere solebant sacrificijs, & oblationibus. CAP. LX.

NVnc uideamus quas imprecationes oblationibus, atq; sacrificijs adiungebant: hæc enim dicebat, uel similia, quicunq; offerens, & sacrificans deo: Ego seruitor tuus hæc tibi offero, & sacrifico, autorē sanctitatis te confiteor, & ad sanctificandū inuoco hanc oblationem, ut infundas sibi uirtutem spiritus tui alti, ac honorati, ut per eā obtineamus quod petimus. Cæterum uerò sicut res ista præsens oblatione mea, tua efficitur, ita ut de cætero tibi uiuat, & moriatur: ita & ego tuus efficiar, qui per hanc oblationem, & communionem, per hoc quod ad offerendum, & sacrificandū tibi uenio, de familia, & cultoribus tuis me esse profiteor. Præterea in immolationibus dicebatur: Sicut istud animal in potestate mea est ad occidendum si uoluero, uel ad saluandum: ita in potestate tua est, ad auferendum per iram tuam, uel ad largiendum per beneuolentiam tuam id quod optamus. Denique ubi pro expiatione, uel euitatione alicuius mali fiebat sacrificium, dicebatur: Sicut moritur istud animal in manu mea, sic moritur in me omne uitium, omnis immunditia, uel sic moriatur, & annihiletur tale, uel tale malum, siue incommodum. Item, sicut effunditur sanguis huius animalis de corpore suo, ita effluat àme omne uitium, & immunditia. In holocausto dicebatur: Sicut hæc oblatio igne isto præsenti Sacrificantis uerba.

consumit

consumitur, ita quòd nihil remaneat ex ea: ita consumatur in me omne malum, seu tale, uel tale incommodum, quod tūc uoluerimus repellere, & euitare. Mos quoq; erat inter imprecandum etiam aram ipsam manibus contingere, ab omnibus his pro quibus tale fiebat sacrificium, quiq; eius participes esse cupiebant: quia litare sola non potest precatio, nisi is qui precatur, etiam aram manibus tangat, unde apud Vergilium:

Talibus orantem dictis arasq; tenentem
Audijt omnipotens. *Et alibi:*
Tango aras, medios ignes, & numina testor.

Quomodo hæc tum ad deum, tum ad inferiora numina exhibenda sunt. CAP. LXI.

O*Mnis itaq; adoratio, oblatio, siue sacrificatio, deprecatio, inuocatio in hac uersatur differentia, uidelicet quia aut ad solum deum fit, aut ad inferiora numina, ut angelos, stellas, heroas. In his itaq; tales tibi obseruandæ sunt regulæ, ut quoties soli deo offerenda est oratio, ad aliquem effectum obtinendum, hoc fiat cum commemoratione alicuius operis, miraculi, sacramenti, uel promissionis, alicubi ex sacris scripturis educta: ut si fiat deprecatio pro destructione inimicorum, commemoretur quemadmodum deus destruxerit gigantes in diluuio aquarum, & conatus Babel in confusione linguarum, Sodomam & Gomorram in pluuia ignis, exercitum Pharaonis in mari Rubro, & eiusmodi: addendo istis quicquid maledictionis ex psalmis, & hinc inde ex sacris literis colligi potest. Consimili ratione deprecaturi contra pericula aquarum, commemoremus saluationem Noë in diluuio, transitum filiorum Israël per medium maris Rubri, & Christum siccis pedibus am*

bus ambulantem super aquas, eundemq; periclitantem sal uasse nauiculam, imperasse uentis, & fluctibus, & Petrũ mergentem eduxisse ex aquis maris, & huiusmodi. Quòd si pro oraculis, uel somnijs petendis, siue ad deum, siue ad angelos, & heroas oratio necessaria est, iam sese offerunt ex ueteri testamento innumera loca, ubi deus cum hominibus locutus legitur, cũ multis admodum uersiculis præsagia, & reuelationes pollicentibus, tum uaria prophetica somnia, Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nabuchodonosor: tum quicquid in nouo testamento, & uniuersa religione inuenitur reuelationum, Ioannis, Pauli, Sanctorum Magorum, tum Helenæ, & Constantini, & Caroli: tum recentiorum prophetarum, Methodij, Cyrilli, Ioachim, Merlini, Brigittæ, Mechtyndis, Hildegardis, quorum numina piè inuocata, sæpe reddunt nos diuinarum reuelationum participes. Præterea inuocamus etiam sacra dei nomina, sed ea præcipue, quæ rei optatæ sunt significatiua, siue illis quoquo modo accommodata: ut pro destructione inimicorum inuocamus nomina iræ dei, uindictæ dei, timoris dei, iustitiæ dei, fortitudinis dei: ad euitandum uerò periculum aliquod, inuocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, bonitatis, & similia. Porrò postulamus nobis eius, quod optamus desiderij executorem suum angelum aliquem, siue stellam, siue unum ex heroibus, cui id officij incumbit, ad quem similiter sua dirigatur inuocatio, quæ & ipsa fabricanda est, debito numero, pondere, & mensura, iuxta regulas traditas, ubi de incantamentis componendis tractauimus. Nihil enim interest, nisi quia incantamenta sunt, quatenus animum nostrum afficiunt, eiusq; passiones disponunt certis numinibus conformes:

Incantamentorum, & orationum differentia.

orationes autem ſunt, quatenus alicui numini pro cultu, ac ueneratione exhibentur, & ex hac eadem radice etiam conſecrandi ratio ſumi poteſt, de qua nunc conſequenter dicemus.

De conſecrationibus, & earum ratione. CAP. LXII.

Conſecratio eſt, ſublimatio experimentorum, per quam in materiam operum noſtrorum ſecundum artis magicæ traditionem rite, & legitime præparatam, anima ſpiritalis, proportione, & conformitate tracta, infunditur, opusq; noſtrum per ſpiritum intellectus uiuificatur. Efficacia conſecrationum duobus potiſsimum perficitur, uidelicet uirtute ipſius perſonæ conſecrantis, & uirtute ipſius orationis: rursusq; quibus conſecratio miniſtratur, in perſona requiritur, uitæ ſanctimonia, & ſanctificandi poteſtas: primum natura præſtat, & meritum, ſecundum per initiationem, & dignificationem acquiritur, de quibus diximus alibi: deinde oportet quòd ipſe conſecrans hanc uirtutem, & poteſtatem, firma, & indubia fide in ſeipſo cognoſcat. Quæ autem in oratione requirantur, nūc dicere eſt intentio. Ipſa eſt, quædam ſanctificandi poteſtas illi diuinitus inſita, ut ſi ſit ad hoc ipſum à deo ſic ordinata, quales pleraſq; legimus in ſacris bibliæ eloquijs: uel ſi ſit uirtute ſpiritus ſancti ex ordinatione eccleſiæ ad hoc inſtituta: eiuſmodi plures etiam paſsim extant: aut ineſt hæc ſanctimonia ipſi orationi, non uirtute inſtitutionis, ſed commemorationis rerum ſacrarum, utputa ſacrarum literarum, hiſtoriarum, miraculorum, operum, effectuum, gratiarum, promiſsionum, ſacramentorum, & ſacramentalium, quæ rei conſecrandæ proprie, uel improprie, uel per ſimili

Conſecrationum efficacia duobus perficitur.

Oratio & eius uis.

similitudinem aliquam cohærere uidebuntur: atque huius nunc exempla aliqua dabimus, per quæ facile patebit uia ad totam hanc considerationem. Sic in consecratione aquæ commemoratio fit, quoniam deus collocauerit firmamentum in medio aquarum: quoniam in paradiso terrestri sacrum constituit fontem, ex quo per quatuor sacra flumina irrigatur uniuersus orbis terrarum: quoniam fecit aquas iustitiæ suæ instrumentum in destructione gigantum, per diluuium generale super omnem terram: & in destructione exercitus Pharaonis, in mari Rubro: & quoniam eduxit popolum suum siccis pedibus per medium maris Rubri, & per medium Iordanis: & quoniam miraculose eduxit aquam de petra deserti, & eduxit fontem aquæ uiuæ ex dēte molari maxillæ asini ad preces Sampsonis: & quoniam posuit aquas instrumentum misericordiæ suæ, atq; lauamen salutis in remißionem peccatorum: & quoniam Christus baptizatus in Iordane, mundauit, & sanctificauit aquas, & huiusmodi: inuocando insuper diuina nomina ad hæc conformia, utputa cum deus ipse uocatur fons uiuus, aqua uiua, flumen uiuum. Simili ratione in consecratione ignis, fit commemoratio, quoniam deus creauit ignem iustitiæ suæ instrumentum in pœnam, uindictam, & purgationem peccatorum, & iudicaturus mundum ipsius conflagrationem præcedere iubebit, qui apparuit Mosi in rubo ignis ardentis, qui præceßit filios Israël in columna ignis, qui constituit ignem inextinguibilem conseruandum in tabernaculo fœderis, & eundem extinctum miraculose reaccendit, & sub aquis latentem inextinctum seruauit, & consimilia. Tum se etiam offerunt diuina nomina, ut quia deus ignis consumens est,

Aquæ consecratio.

Ignis consecratio.

ignis constans est, & quæ his propria sunt, ut splendor dei, lux dei, lumen dei, & huiusmodi. Sic in consecratione olei commemorantur sacra ad hoc pertinentia, ut apud Exodũ de oleo unctionis, & thymiamate, nominaq; sacra his conformia, quale est nomen CHRISTVS, quod unctum sonat, & si quid huiusmodi in mysterijs est: & quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum, in lampades ardentes antè faciem dei. Sic in consecratione locorum fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi fœderis, sancta sanctorum, templi Solomonis, & sanctificationis collis Golgolta per mysterium paßionis CHRISTI, & agri qui emptus est de pretio sanguinis CHRISTI: Itẽ montis Tabor, ubi transfiguratio, cœlorumq; ascensus facta sunt, adhibitis sacris nominibus, ut loci dei, throni dei, cathedræ dei, tabernaculi dei, aræ dei, sedis dei, habitaculi dei, & huiusmodi. Simili uia in aliarum rerum benedictionibus procedes, inquirendo ex sacris scripturis diuinisq; nominibus, & religionis sanctimonia, quæ rei huic quoquo modo congruere uidẽtur. Exempli gratia: Si charta sit uel liber, habes ex mysterijs, quæ commemores, tabulas decem præceptorum datas Mosi super monte Sinai, & sanctificationem legis, & prophetarum scripturarumq; per spiritũ sanctum promulgatarum: atq; succurrent diuina nomina, testamenti dei, libri dei, libri uitæ, scientiæ dei, sapientiæ dei, & consimilia. Sic etiam si benedicẽdus sit gladius, habes quod cõmemores ex secũdo Machabæorum: quia Iudæ Machabæo diuinitus missus est gladius, ut cõcideret inimicos populi Israël: habes & in prophetis uerbum, Accipite uobis gladios bisacutos. habes & in euangelijs, diuenditis tunicis emendos gladios: habes & in Dauidica historia, uisum

Olei consecratio.

Locorum cõsecratio.

uisum angelum cruentatum gladium recondentem: & huiusmodi plura in prophetis, & Apocalypsi inuenies, sacraq; nomina gladij dei, uirgæ dei, baculi dei, uindictæ dei, & huiusmodi. Et hæc de consecrationibus, & benedictionibus realibus exemplificata, sufficiãt: ex quibus personales consecrationes benedictionesq; facile deprehenduntur. Sed est adhuc alius consecrandi, & expiandi ritus, potẽs, & multæ efficaciæ, qui ex generibus superstitionum est, quando uidelicet ritus alicuius sacramenti transsumitur ad aliquam rem, quæ consecranda, uel expianda intenditur, utputa ritus baptismi, confirmationis, funeris, & huiusmodi. Sciẽdum insuper uotum, oblationem, sacrificium, uim quandam habere cõsecrationis, tam realis, quàm personalis, quatenus res, uel personæ certis numinibus deuouentur, & offeruntur. Alius consecrandi, & expiandi ritus.

Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos atq; diuos, ac de sacris temporibus. CAP. LXIII.

Dicuntur autem sacra, quæcunq; ab ipsis dijs, uel dæmonibus suis adsistentijs sunt sacrata, tanquam (ut ita loquar) à dijs ipsis nobis dedicata: hoc modo dicimus sacros dæmones, quia in ipsis deus habitat, cuius nomen sæpe ferre dicuntur. Vnde legitur in Exodo: Ego mittam angelum meum qui præcedet te, obserues eum, nec contemnẽdum putes, quia est nomen meum in illo. Sic etiam mysteria sacra dicũtur. Est enim mysterium quod sacratam, & occultam uirtutem habet, & gratiam à dijs, uel à dæmonibus collatam, uel ab ipso summo deo dispẽsatam, quemadmodum sunt sacra nomina, & characteres, de quibus suprà dictum est. Sic crux ipsa sacra, & mysteriosa, Iesu Sacra. Mysterium.

Christi passione sacrata: hinc etiam orationes, & preces quædam sacræ, & mysticæ nuncupantur, quæ non hominum deuotione, sed diuina reuelatione instituta sunt, quẽadmodum legimus in Euangelijs, Christum instituisse orationem dominicam. Simili modo & confectiones quædam sacræ dicuntur, quibus deus singularem suæ uirtutis radium indidit, sicut legimus in Exodo de thymiamate, & oleo unctionis, & sicut apud nos fons sacer, & sacrum chrisma, & oleum cathechumenon, & eiusmodi. Est & aliud sacrorum genus, quo sacra dicimus, quæ ab hominibus deo dedicata, & consecrata sunt, quemadmodũ uota, & sacrificia, de quibus suprà dictum est. Vnde Vergilius:

At Cæsar triplici inuectus Romana triumpho
Mœnia, dijs Italis uotum immortale sacrabat.

Et Ouidius in Metamorphoseon libris canit:

Festa dies aderat, qua Cygni uictor Achilles
Pallada mactatæ placabat sanguine uaccæ,
Cuius ut imposuit prosecta calentibus aris,
Et dijs acceptus penetrauit in æthera nidor:
Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis.

Simili modo dicuntur sacra simulacra, delubra, idola, statuæ, imagines, picturæ ad deorum similitudinem effecta, uel dijs ipsis dedicata, quemadmodum canit Orpheus in hymno, ad Lyciam Venerem:

Nostri nanq; duces patriæ diuina tuentes
Oppidulum propter sacrum statuere colossum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates.

Hinc diuinus Plato in undecimo de legibus, præcepit honorandas esse sacras deorum statuas, & imagines, nõ pro-

pter

pter se, sed quia deos nobis repræsentāt, quemadmodum antiqui uenerabantur Iouis illud simulacrum, ita interpretati: nam per hoc quòd hominis simulacrum gerit, significari quoniam mens est, quæ cuncta ratione seminali producit: sedere autē fingitur, ut stabilis uirtus atq; incommutabilis exprimatur: nuda apertaq; habet superiora, quoniam conspicuus est intelligentijs, & superioribus: inferiora uerò teguntur, quoniam occultatur inferioribus creaturis: sceptrum læua tenet, quia in his corporis partibus spiritalissimum uitæ domicilium inuenitur: creator autem intellectus, rex spiritusq; uiuificus mundi est: dextra uerò, & aquilam protendit, & uictoriam: alterum, quia cæterorum deorum dominus, quemadmodum aliarum auium aquila est: alterum, quia omnia sibi subiecta sunt. Simili modo, & nos ueneramur figuram agni, quia repræsentat Christum: & figuram columbæ, quia notat spiritum sanctum: & figuras leonis, bouis, aquilæ, hominus, significantes euāgelistas, & alias similes, quas in reuelationibus prophetarum, in sacris literis uarijs locis reperimus expressas. Quin ipsæ quoque ad consimiles reuelationes, & somnia conferunt, & sacræ picturæ iccirco dicuntur. Sunt etiam sacri ritus, & sacræ obseruationes, quæ fiunt ad uenerationem deorum, & religionis, quemadmodum sunt gestus deuoti, genuflexiones, capitis apertiones, ablutiones, aquæ benedictæ aspersiones, suffumigationes, exteriores expiationes, item supplicationum processiones: & laudum diuinarum exterior ornatus, ut musicalis resonantia, cereorū, & lampadum accensio, signorum, & campanarum pulsatio, templorum, altariū, & simulacrorū ornatus, in quibus omnibus summus, ac speciosissimus cultus, ac decor requiritur:

Iouis simulacri interpretatio.

quare adhibentur ad hæc quæcunq; speciosissima, & pulcherrima, & pretiosa, aurum, argentum, & lapides pretiosi, & eiusmodi: quæ quidem uenerationes, & sacra exteriora, sunt tanquam eruditiones, & inuitationes ad sacra spiritualia, ad impetranda beneficia deorum, sicut de his testata est Proserpina his uersibus:

Quis nam hominum formas æris neglexerit unquam,
Aut auri flaua, aut argenti can dida dona?
Quis non miretur, quis non hæc ipsa deorum
Dixerit?

Dicuntur etiam sacri sacerdotes numinum deorumq; ministri, & ipsi sacrati: tum & sacra quælibet administrantes, resq; consecrantes. Vnde Lucanus:

Pontifices sacri, quibus est permissa potestas.

Et Vergilius de Heleno Apollinis sacerdote ait:

Exorat pacem diuûm, uittasq; resoluit
Sacrati capitis.

Sunt uerò sacra huiusmodi tanquam quædam pacta inter deos, & nos sub laude, uel ueneratione, uel obedientia exhibita, quibus mediantibus, sæpe uirtutẽ aliquam mirandam obtinemus ab eo numine, cui talis ueneratio impenditur: sic sunt sacri hymni, & sermones, & exorcismata, & incantationes, & uoces, quæ ad deorum laudes, & uenerationes sunt composita, & dedicata. Vnde Orpheus in carmine ad astra compositum:

Vocibus ergo sacris iam dæmones inuoco puros.

Et ecclesia primitiua utebatur sacris quibusdam incantamentis, contra morbos, & tempestates, quæ omnia sub ueneratione alicuius numinis, uel pronunciando orantes, uel etiam aliquando scripta appensa, siue alligata deferentes,

sæpe

ſæpe uirtutem aliquam à tali numine obtinemus, quam homines ualde admirantur: hoc modo ſunt etiam ſacra nomina, figuræ, & characteres, & ſignacula, quæ contemplatiui homines pro arcanis ſuis uotis, pura mente, ad dei uenerationem deuouerunt, dedicarunt, & conſecrarunt: quæ quidem ſi poſtea quiſpiam eadem mentis puritate, qua primitus ſunt inſtituta, pronũciet, mirabilia ſimiliter efficiet, tum etiam quatenus ſeruetur modus, & regula à primo inſtitutore tradita: nam qui hæc ignorant, operam perdunt, & fruſtra laborant. Hoc modo non ſolum uerbis barbaris, ſed etiam Hebræis, Aegyptijs, Græcis, Latinis, & alterius cuiuſq; linguæ nominibus, deo deuotis, ac ſuæ eſſentiæ, uel uirtuti, uel operationi attributis, ac dedicatis, mira aliquando efficimus. Sic ſunt apud Iamblichum nomina ſcilicet Oſiris, Iclon, Emeph, Ptha, Epies, Amun: ſic apud Platonem, & Græcos, ὢν, τὸν παντῶν, ſic Græci uocãt Iouem ζῆνα, ἀπὸ τοῦ ζῆν, quod eſt uiuere, quia ſingulis uitam præbet: ſimiliter Δία, quod ſignat per, quia per ipſum omnia fiunt: ſic ἀθάνατον, quod ſignificat immortalem. Sic apud Latinos dicitur Iupiter, quaſi iuuans pater, & horum ſimilia, quemadmodum & propria quædam nomina etiam hominibus ad uotum tribuuntur, ut Eutychidem, Soſiam, Theophilũ, hoc eſt proſperum, ſeruitorem, deo charum. Similiter res quædam materiales concipiunt haud parum ſanctitatis, ac uirtutis ex conſecratione maxime ſacerdotali: quemadmodum uidemus ſigilla illa cerea, quibus inſcripta habetur figura agnorum, uirtutem accipere, per benedictionem Romani pontificis, contra fulgura, & tempeſtates ne lædant ea geſtantes: inſpiratur enim diuina uirtus in ſacratas huiuſmodi imagines, & cõtinetur in illis, quaſi in ſacra qua- Mira in nominibus quãdoque uis.

 dam

dam litera, quæ dei habet imaginem. Similem uirtutem accipiunt cerei illi benedicti in festo paschæ, & in festo Purificationis diuæ uirginis: similiter campanæ, ex consecratione, & benedictione sua accipiunt uirtutem, ut arceant, & compescant fulgura, & tempestates, ne noceant in locis, ubi sonitus earum eo tempore auditus fuerit. Simili modo sal, & aqua per suas benedictiones, & exorcismata accipiunt uirtutem expiandi, & effugandi malos dæmones, & sic de similibus. Sunt etiam sacra tempora, apud omnis religionis gẽtes summa semper ueneratione obseruata, quæ aut à dijs ipsis sanctificari nobis præcepta, aut à patribus, & maioribus in accepti à dijs beneficij commemorationẽ perpetuamq; gratiarum actionẽ illis dedicata. Sic Hebræi sua sabbatha, sic ethnici suas ferias, sic nos sacrorũ nostrorum solennes dies summa semper celebritate accepimus uenerandos. Sunt etiam his contraria tempora, quæ piacularia dicimus, & quos dies atros uocamus, eò quòd illis diebus insignem aliquam cladem calamitémue respublica passa esset: cuiusmodi apud Romanos erat antè diem quartum nonas sextilis: quia eodie cladem illam uastißimam pugnæ Cannensis paßi sunt: simili ratione dies omnes postriduani, atri dicti sunt, quibus sæpißime ab illis malè dimicatũ est. Sic apud Iudæos dies atri sunt, decimusseptimus mensis Iunij, quoniam eo die Mosen confregisse tabulas, Manassen erexisse idolum in sancta sanctorum, murosq; Ierusalem ab hostibus dirutos ratum habent. Similiter ater illis dies est nonus Iulij, quia eo die utraq; templi destructio perpetrata est. Hac ratione dicti sunt dies Aegyptiatici, olim ab Aegyptijs obseruati: & quælibet natio hac ratione similem sibi faustorum infaustorumq; dierum calculum

Tempora sacra. — Tẽpora piacularia. — Atri dies. — Dies Aegyptiatici.

culum facile fabricare potest: atq; hos sacros religiosósq; dies Magi non secus quàm planetarios dies cœlestesq; dispositiones obseruari iubent: quin illos multo efficaciores esse perhibent, maxime ad spiritales diuinasq; uirtutes adsequendas: quia illorum uirtus atq; influentia, non tam ab elementis corporibusq; cœlestibus, sed ab intelligibili supercœlestiq; mundo descendens, communibusq; diuorum suffragijs adiuta, nulla cœlestium corporum aduersante dispositione frangatur, nec elementorum corruptibili contagione frustretur, modo non desit firma credulitas, ac ueneratio religiosa, hoc est, cum metu horroreq; coniuncta: id enim proprie sonat religio. Hinc dies illi religiosi dicti, quos nefas est uiolare, quos anxie obseruamus, nec metuentes ingens aliquod malum, si quid in illis secus factum sit quàm oportet.

De religiosis quibusdam obseruationibus, cere- monijs, & ritibus suffituum, unctionum, & similium. CAP. LXIIII.

TV igitur quicunq; in hac facultate operari desideras, in primis pijs precibus obsecra deum patrem unum, ut tu quoq; sis unus illius clementia dignus, sis mundus ab intra, & ab extra, & in loco mundo, quia scriptũ est in Leuitico: Omnis homo qui accesserit ad ea quæ consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit coram domino. Propterea lauare sæpius, & per statutos dies, iuxta numerorum mysteria, induas uestes mundas, & abstineas ab omni immunditia, pollutione, & libidine: nolunt enim dij exaudire hominem (ut ait Porphyrius) qui multis diebus ab operatione Venerea se non abstinuit. Non iungaris mulieri pollutæ, uel menstruatæ, nec illi qui

patitur

patitur hæmorrhœam: nõ tangas rem immundã, nec morticinium. Vnde inquit Porphyrius: Qui mortuum tetigerit, ei ad oracula accedere non licet: fortè, quia quadã funebris nidoris affinitate corruptus animus, concipiendis diuinis influxibus redditur ineptus. Lauabis te, & inunges, & fumigabis, & offeras sacrificia: suscipit enim deus in odorem suauißimum, quæ illi fiunt ab homine purificato, & disposito, simulq; conscendentem cum illa suffumigatione orationem, & oblationem suam: sicut canit Psalmista: Dirigatur domine ad te oratio mea, sicut incensum in cõspectu tuo. Præterea delectatur in his suffumigijs, & odoramentis anima, ipsius dei proles, & imago, suscipiens illa per nares illas, per quas & ipsa intrauit in hunc corporeum hominem, & per quas (testãte Iob) aliquando emittuntur spiritus uiuacißimi, qui retineri nequeunt in corde hominis, aut bili, aut labore æstuantis: unde à multis odoratus omnium sensuum uiuacior, & spiritualior existimatus est. Fumigia præterea, sacrificium, & unctio penetrãt omnia, & aperiunt portas elementorum atq; cœlorum, ut per illas homo poßit uidere, & cognoscere secreta creatoris, res cœlestes, & quæ supra cœlos sunt, & quæ descendunt de cœlis, sicut sunt angeli, & spiritus speluncarum, & profundorum, phãtasmata desertorum locorum, ut ueniant, appareant, compareant, & obediant: faciuntq; pacatos omnes spiritus, & attrahunt sicut Magnes ferrum, coniunguntq; cum elementis, & faciunt spiritus accipere corpora: plurimum siquidem spiritale corpus ijs crassescit, obesiusq; euadit: etenim uaporibus uiuit, & fumigationibus, & libaminum nidoribus. Quicquid præterea operaris, fac pleno affectu, ac cordis desiderio, ut faueat tibi clementia

mentia

mentia cœli, cœlestiumq; omnium, quorum fauorẽ ut magis prosequaris, mirum in modum conferunt adaptatio loci, temporis, professionis, consuetudinis, uictus, habitus, exercitij, etiam nominis: in his enim nõ solum mutatur uis naturæ, sed etiam superatur: multum enim confert locus fortunatus ad fauorem. Neq; ab re locutus est deus ad Abraham, ut ueniret ad terram quam monstraret illi: & perrexit Abraham uadens, & proficiscens ad meridiem. Similiter Isaac uenit in Gerarath, ubi seminauit, & collegit centuplum, & effectus est diues ualde. Quis autem sit locus unicuiq; congruus, ex cuiusq; genesi scrutandũ erit: quod qui nequiuerit, is obseruet ubi potissimè spiritus suus recreetur, ubi sensus uegetiores sint, ubi corporis sanitas, & robur plus proficiant, ubi negotia melius succedat, ubi plures faueant, ubi infensi succumbant: hanc regionẽ, hunc locum sciat sibi à deo superisq; præordinatum, & à cœlis dispositum, atq; paratum. Hunc ergo locum cole, & pro tempore, & negotio muta: infaustum autem locum semper fugito. Nomina etiam fausta res nostras fortunatiores reddunt: infausta uerò, infelicitant. Hinc Romani olim in delectu militũ conscribendo, cauebant, ne primo militi esset nomen aliqua ex parte infaustum. Et in locandis uectigalibus, & lustrãdis colonijs, aut exercitibus, CENSS. bonis nominibus eligebant. Tum & infaustis nominibus in felicia mutatis, rerum quoq; fortunam in melius mutari crediderunt. Sic Epidamnum, ne in damnum eò nauigantes irent, Dyrrachium uocari instituerunt. Eadem ratione Maleoton, ne quid mali adferret, Beneuentum uocauerũt. Lacum uerò Lucrinum, ob nominis felicitatem, omnium felicissimũ putauerunt. Horas etiam, & dies pro operibus

Fortunatus locus ad fauorem confert.

tuis elige, neq; enim sine causa dixit saluator: Nonne duodecim sunt horæ diei? & quæ sequuntur. Tempora enim rebus nostris certam fortunam præstare posse docuerunt Astrologi, obseruarunt Magi. Omnes deniq; sapientissimi ueteres, in hoc cōsentiunt, permaximi interesse, quo quidq; temporis momento quáue cœlestium dispositione in hoc mundo esse suum acceperit, non tam naturale, quàm etiam artificiale. Tantam enim uim habere hoc initij momentū tradiderunt, ut omnem fortunæ cursum, inde pendere, & prædici posse, pariq; ratione ex cuiusq; rei fortunæ successibus, illius initium retro scrutari posse, & firmiter crederent, & ipsa experientia teste adseuerarent, quemadmodum Sulla Astrologus, Caligulæ consulenti de natura, certissimam necem appropinquare prædixit. Metheon astrologus, Atheniensibus in Syracusanos expeditionem agitātibus, futuram belli calamitatem præuidit: ijsdem nauigaturis in Siciliam, Meson astrologus tempestatem prædixit. Anaxagoras hac temporum scientia, quibus diebus saxū è sole casurum esset, præmonuit, sicut postea factum est ad Aegos Thraciæ flumen. Contrà, L. Tarnucius Firmianus ex Romuli gestis atq; fortuna, & conceptionem, & natiuitatem illius inuenit. Idem urbis Romæ natalem diē adinuenit, ex annotatis illius fortunæ successibus. Sic etiam mundi initium geniturámue, ex rerum euentibus compertam fuisse, refert Maternus. Quòd autem tempora in rebus naturalibus plurimum possint, multis exemplis patere potest. Sunt nanq; arbores, quæ post solstitiū inuertunt sua folia, ut populus, ulmus, olea, tilea, alba salix. Et conchylia, & cancri, & ostreæ, crescente luna augescunt, decrescēte macrescunt: & maria suo fluxu atq; refluxu, lunæ motus,

Tēpora fortunam præstare possūt.

tempo

temporaq́; obseruant. Et Euripus in Eubœa nónne septies mira celeritate desluit, & resluit? Idẽ tribus diebus unoquoq; mense, uidelicet septima, octaua, nona luna, stat immotus. Et apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus, ac salsus, & rursus dulcis. Iam uerò die brumali cum marcent omnia, pulegium aridum florescit. Eodẽ die aiunt inflatas uesicas disrumpi: salictorum folia, & malorũ grana uerti, ac circumagi. Et manifestũ est, id quod ego, & in Italia, & Gallia uidi, & sationẽ eius noui, uidelicet nucẽ quæ per totum annũ arida, sub ipsa diui Iohannis Vigilia, & folia, & flores, & maturos fructus produceret. Et totũ hoc miraculũ ex sola temporis obseruatione in satione illius cõsistit. Quòd autẽ tẽpora rebus artificialibus aliquas mirabiles poßint præstare uirtutes, ipsi Astrologi in suis Electionũ, & Imaginũ libris constanter affirmant. Et hac ratione legimus apud Plutarchũ, simulacrum apud Pelleneos ea arte fabricatũ fuisse, quòd quoquò uersus spectasset, omnia terrore, & maxima perturbatione conficiebat, ita quòd nemo præ timore auderet illud intueri. Et in uita Apollonij legimus magos apud Babylonem tecto alligasse quatuor aureas alites, quas deorum linguas appellabant, uimq́; illis fuisse, ut animos multitudinis ad regis amorem obedientiáq́; cõciliarent. In Chio insula Dianæ facies erat in sublimi posita, cuius uultus introëuntibus tristis, exeuntibus hilaris uidebatur. Apud Troadem circa simulacrum Mineruæ, relicta sacrificia non putrescebant. In phano Veneris apud Paphos, in area non pluebat. Ex tumulo Antæi siquid erutum fuisset, imbres è cœlo spargebantur, donec quod effosum fuerat, restitueretur. In tumulo regis Bibriæ Põti, laurus extabat, à qua si quid decerptũ in nauim quis

intulisset,

intulisset, non cessabant illic iurgia, quandiu non fuisset abiectum. In insula Boristhene ædem Achillis nulla auis infestabat. Romæ ædem Herculis in foro Boario, nec musca, nec canis intrabat. In Olyntho Thraciæ locus erat, in quem si scarabeus incidisset, non poterat exire, sed distorquens sese, immoriebatur. Innumera ferè exempla adferre possem, & his multo mirabiliora, quæ arti imaginum, & obseruatione temporum facta fuisse narrat antiquitas. Sed ne quis ista iampridem obsoleta minus credat, & pro nugis reputet, recẽtiora quædam, & per hæc tempora adhuc locis nonnullis extantia, artificiosa miracula istis addam. Nam arte imaginum effectum dicitur, quòd Byzantio serpentes neminem lædant, graculiq; intra mœnia non peruolent: quòd Creta noctuã non ferat, quòd in agro Neapolitano cicadæ nõ audiantur, quòd Venetijs publica tonsorũ tecta nullum genus muscarum subit, quòd apud Toletum macello publico toto anno non plus una, & ea quidem insigni albedine cernitur musca. Et nos iam in præcedenti libro narrauimus, & modos, & tempora, quorum obseruatione hæc, & similia fieri poßint. Sermonũ præterea atq; uerborum uires tibi potißimum obseruanda sunt: per hæc enim expanditur anima in substantias inferiores, in lapides, in metalla, in plantas, in animalia, & in omnia naturalia, imprimẽs illis figuras, & paßiones uarias, omnibus creaturis uim inferẽs, aut amore quodã ducens trahensq;. Sic Cato testatur lassatos boues uerbis instaurari. Tũ uerbis atq; precibus à Tellure impetrari posse, ut insuetas alat arbores, ipsas etiam arbores similiter exorari, ut transmigrent, & in alieno solo accrescãt. Rapas quoq; ampliores fieri, si dum seruntur, obsecrentur, ut sibi, & familiæ, uicinisq;

uiciniisq; benigne conferant. Pauo quoq; laudatus, mox pennas explicat: contrà uerò, ocymum herbam, cum maioribus maledictis, & probris satum sit, eò fructus adferre lætiores compertum est. Garus etiam ambusta, & infusa, medetur malis, si tamen interim garus non nominetur. Tum & qui fascino utuntur, laudando necant arbores, nocentq; satis atq; pueris. Tantam præterea humanarum execrationum uim esse dicunt, ut etiam malos dæmones abigant, exterminentque. Hac ratione Serapim apud Aegyptios narrat Eusebius symbola edidisse, quibus dæmones expellerentur: docuisse etiam quomodo dæmones assumptis brutorum figuris insidientur hominibus. In omnibus deniq; deum præ oculis habe; scriptum est enim in Deuteronomio: Cum quæsieris dominum deum tuum, inuenies eum, si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ. unde apud Marcum legitur: Omnia quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient uobis. & apud Matthæum dicitur: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, nihil impoßibile erit uobis. Multum quoq; ualet oratio iusti aßidua: Helias enim (ut ait Iacobus) homo erat similis nobis, paßibilis, & orauit oratione, ut non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex: & rursum orauit, & cœlum dedit pluuias, & terra dedit fructum suum. Caue autem in orationibus, ne optaueris aliquid uanum, uel quod sit contra diuinam uolũtatem: uult autem deus omnia bona: neq; enim usurpabis nomen dei tui frustra, quia non erit impunitus, qui sub re uana nomen eius adsumpserit. Facias abstinentiam, & des eleemosynas: quoniam dicente angelo ad Tobiam, bona est oratio cum ieiunio, & eleemosyna.

N & in

& in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet dominus preces uestras, si manentes permanseritis in ieiunijs & orationibus in conspectu domini.

Operis totius conclusio. CAP. LXV.

Haec sunt quae ad magiae introductionem ex traditione antiquorum, compilatione diuersa in hunc librum coëgimus, sermone quidem breui, sed sufficienti his, qui intellecturi sunt. Horum autem quaedam cum ordine, quaedam sine ordine scripta sunt, quaedam per fragmenta tradita sunt, quaedam etiam occultata, & inuestigatione intelligentium relicta, qui in his quae scripta sunt acutius speculantes, & perscrutantes, artis magicae completa documenta simul, & infallibilia experimenta consequi possunt: tradidimus enim hãc artem taliter, ut prudentes, & intelligentes latere nõ accidat: prauos uerò, & incredulos, ad secretorum illorũ arcana non admittat, sed in stuporem adductos, sub ignorantiae, & desperationis umbraculo destitutos relinquat. Vos igitur doctrinae, & sapientiae filij, perquirite in hoc libro, colligendo nostram dispersam intentionem, quam in diuersis locis proposuimus, & quod occultatum est à nobis in uno loco, manifestum fecimus illud in alio, ut sapientibus uobis patefiat: uobis enim solis scripsimus, quorum animus incorruptus, ad rectum uiuendi ordinem institutus: quorum casta, & pudica mens, ac illibata fides deum timet, ac reueretur: quorum manus sunt ab omni scelere, & crimine separatae, ac mores pudici, sobrij, & modesti: uos enim soli seruatam uobis doctrinam inuenietis, & arcana multis aenigmatibus abscondita, quae non eliciuntur nisi intelligentia abscondita: quam ubi adsecuti fueritis, integra se uobis inexpugnabilis

magicae

magicæ disciplinæ scientia insinuabit, apparebuntq; uobis uirtutes illæ, quales olim Hermes, Zoroastes, Apollonius, & cæteri mirabilium operatores consecuti sunt. Vos autem maleuoli calumniatores, prauæ ignorantiæ, & insipientis nequitiæ filij, hæc nostra fugite: nam inimica nobis sunt, & posita in præcipitium, ut erretis, & incidatis in miseriam. Si quis igitur propter suam incredulitatem, & intellectus inertiam, suum desiderium non obtineat, ignorantiæ suæ culpam mihi non imputet: nec me errasse, aut falsa ex proposito scripsisse, aut mentitum dicat, sed seipsum accuset, qui scripta nostra non intelligit: obscura enim sunt, uarijsq; obducta mysterijs, in quibus facile multos continget errare, & perdere sensum suum. Nemo ergo irascatur mihi, si ueritatem huius scientiæ ænigmatibus intricatam, & uarijs locis dispersam abscondimus: non enim sapientibus abscondimus, sed prauis, & improbis: eamq; tali sermone tradidimus, quem latere insipientem necessariò accidet, & ad illius intellectum sapientem facile admittat.

LIBRI TERTII FINIS.

VENERABILI PATRI SACRAE THEOLOGIAE Magistro, Aurelio ab Aquapendente Augustiniano Hen. Corn. Agrippa S. D.

X literis quas ad me à secundo huius mensis dedisti, perspexi erga me animi tui candorem P. R. & cognoui te uirum cyclice doctum, eorumq; quæ adhuc in tenebris delitescunt curiosum exploratorem. Gauisus sum illico, atq; mihi gratulor, nactum me amicitiam talis uiri, qui cum possem aliquando, & genium, & ingenium excolere: teq; nunc (teste hoc chirographo) inter amicißimos recipio. Sed heus tu, qui sunt duces tui quos sequeris, tu qui audes irremeabilem domũ intrare Dedali, atq; tremendi Minois, ire per excubias, & te cõmittere Parcis? Qui sunt magistri tui, tu qui uersaris circa immensa, ausus conari uagum stabilem, perfidũ assidũ, ac deorum omniũ fugacißimum reddere uel ipsa Adrastia constantiorem? Caue ne decipiare ab his qui fuerunt decepti. Neq; enim hic te dirigere poterit quantacunq; librorum lectio, quum non nisi mera ænigmata sonent. O quanta leguntur scripta de inexpugnabili magicæ artis potẽtia, de prodigiosis astrologorum imaginibus, de monstrifica alchymistarum metamorphosi, deq; lapide illo benedicto, quo Midæ instar contacta æra, mox omnia in aurum argentumue permutentur: quæ omnia comperiũtur uana, ficta, & falsa, quoties ad literam practicantur. Atq; tamen traduntur ista, scribunturq; à magnis grauißimisq; philosophis, & sanctis uiris, quorum traditiones quis audebit dicere falsas? Quin imo credere impium esset, illos data opera scripsisse mendacia. Alius est ergo sensus quàm literis traditur, isq; uarijs obductus mysterijs, sed hactenus à nullo magistrorum palàm explicatus, quem nescio si quis sine perito fidoq; magistro sola librorũ lectione poßit adsequi, nisi fuerit diuino numine illustratus, quod

datur

datur paucißimis: ideoq; in uacuum currunt multi, qui hæc secretißima naturæ arcana prosequuntur, ad nudam lectionis seriem referentes animum. Nam inauspicatò ingenio, à uerò intellectu prolapsi, in falsas imaginationes, exteriorum spirituum uafra mentis irretiti, illorũ quorũ dominari datum est, periculosi serui effecti sunt, & ignorantes semetipsos, abeunt retro post uestigia gregum suorum, quærentes extra se quod intus poßident. Atq; hoc est, quod te nunc scire uolo, quia in nobis ipsis est omnium mirabilium effectuum operator, qui quicquid portentosi mathematici, quicquid prodigiosi magi, quicquid inuidentes naturæ persecutores alchymistæ, quicquid dæmonibus deteriores malefici necromantes promittere audent, ipse nouit discernere, & efficere, idq; sine omni crimine, sine dei offensa, sine religionis iniuria. In nobis inquam est ille mirandorum operator:

Nos habitat, non tartara, sed nec sydera cœli:
Spiritus in nobis qui uiget, illa facit.

Verùm de his nobis quàm latißime tecum cõferendum esset, sed coram. Non enim committuntur hæc literis, nec scribũtur calamo, sed spiritu spiritui, paucis, sacrisq; uerbis infunduntur, idq; si quando nos ad te uenire contigerit. Cæterum quos postulas libros, aliqui illorum aliquando fuerunt penes me, sed iam non sunt: qui uerò penes uos circunferuntur libri adolescentiæ meæ, de Occulta philosophia intitulati, horum priores duo in multis deficiunt, tertius totus mancus, nec nisi scriptorum meorum epitome quoddam continet. Sed ego totum opus, fauente domino, integrum recognitumq; aliquando in lucem dabo, clauic tamen operis solis amicißimis reseruata, quorum te unum esse non dubites. Vale felicißime, è Lugduno XXIIII. Septemb. Anno M. D. XXVII.

AD EVNDEM.

X humanißimis tuis literis (uenerande Pater) quasi ad speculum animum tuum introspexi totum, illumq; amplector totus, uoloq; sic tibi persuasum habeas, te mihi suprà quàm literis demonstrari poßit, gratißimum fore, altißimeq; insidere animo: me uerò talem esse, qui ex abundantia cordis hoc scribam, quiq; eos, qui se meæ amicitiæ commiserunt, nulla unquam tempestate soleam deserere. Quare, ut tu uota consequaris tua, meis non minora, ego propediem ad te ueniam. Vbi cum coràm dabitur mutuas audire & reddere uoces, scio amicitiam nostram indissolubilem fore, perpetuoq; duraturam. Iam uerò quod ad postulatam Philosophiam attinet, te scire uolo, quòd omnium rerum cognoscere opificem ipsum deum, & in illum tota similitudinis imagine (ceu essentiali quodam contactu, siue uinculo) transire, quò ipse transformeris efficiareq; deus: quemadmodum de Mose ait dominus, inquiens, Ecce ego constitui te deum Pharaonis. Hæc est illa uera, & summa mirabilium operum occultißima philosophia. Clauis eius, intellectus est: quanto enim altiora intelligimus, tanto sublimiores induimus uirtutes, tantoq; maiora, & facilius, & efficacius operamur. Verùm intellectus noster carni inclusus corruptibili, nisi uiam carnis superauerit, fueritq; propriam naturã sortitus, diuinis illis uirtutibus non poterit uniri (non enim nisi sibi quàm similibus congrediuntur) ac peruidendis illis occultißimis dei, & naturæ secretis, omnino inefficax est, atq; hoc opus, hic labor est, superas euadere ad auras. Quomodo enim qui in cinere, & mortali puluere seipsum amisit, deum ipsum inueniet? Quomodo appræhendet spiritualia carni immersus, & sanguini? An uidebit dominum homo, & uiuet? Quem fructum adferet granum frumenti, si prius mortuum non fuerit? Mori enim oportet, mori inquam mundo, & carni, ac sensibus omnibus, ac toto homini animali, qui uelit ad hæc secretorum penetralia ingredi: non quòd corpus separetur ab anima, sed quòd anima relinquat corpus: de qua morte Paulus scribit Colossensibus:

Mortui

Mortui estis, & uita uestra abscondita est cum CHRISTO. Et alibi clarius de seipso ait: Scio hominē, in corpore, uel extra corpus, nescio, deus scit, raptum usq; ad tertium cœlum. & quæ reliqua sequuntur. Hac inquam pretiosa in conspectu domini morte, mori oportet, quod contingit paucißimis, & forte non semper: nam pauci quos æquus amauit Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera uirtus, dijs geniti potuere. Primum qui non ex carne, & sanguine, sed ex deo nati sunt: proxime, qui naturæ beneficio, ac cœlorum genethliaco dono, ad id dignificati sunt: cæteri meritis nitūtur, & arte, de quibus una uox te certiorem reddet. Verum hoc te admonitum uolo, ne circa me decipiaris, ac si ego aliquando diuina paßus, tibi ista prædicem, aut talē quid mihi arrogare uelim, uel concedi posse sperem, qui hactenus humano sanguine sacratus miles, semper ferè aulicus, cum carnis uinculo charißimæ uxori alligatus, omnibusq; instabilis fortunæ flatibus expositus, totusq; à carne, à mundo, à domesticis curis transuersum actus, tam sublimia immortalium deorum dona non sum adsecutus: sed accipi me uolo uelut indicem, qui ipse semper præ foribus manens, alijs quod iter intergrediendum sit, ostendit. Cæterum de amore in te meo tu quidem minime falleris: beneficijs meis quid debeas, non uideo, quippe qui non contulerim in te quicquam, nisi quòd paratus sum, dum dabitur occasio, conferre omnia. Tu nunc felicißime Vale, è Lugduno XIX. Nouemb. Anno M. D. XXVII.

HENRICI COR. AGRIPPAE

censura, siue retractatio de Magia, ex sua declamatione de Vanitate scientiarum, & excellentia uerbi dei.

DE MAGIA IN GENERE.

XIGIT *etiam hic locus, ut de Magia dicamus: nam & ipsa cum astrologia sic coniuncta atq; cognata est, ut qui magiam sine astrologia profiteatur, is nihil agat, sed tota aberret uia. Suidas magiam à Maguseis, & nomen, & originem traxisse putat. Communis opinio est, nomen esse Persicum, cui astipulantur Porphyrius, & Apuleius, & significare eorum lingua idem quod sacerdotem, sapientem siue philosophum. Magia itaq; omnem philosophiam, Physicam, & mathematicam complexa, etiam uires religionum illis adiungit. Hinc & goetiam, & theurgiam in se quoque continet. Qua de causa magiam plerique bifariam diuidunt, in naturalem uidelicet, & ceremonialem.*

DE MAGIA NATVRALI.

N*Aturalem magiam non aliud putant, quàm naturalium scientiarum summam potestatem, quam id-*

circo

circo summum philosophiæ naturalis apicem, eiusq; absolutissimam consummationem uocant, & quæ sit actiua portio philosophiæ naturalis, quæ naturalium uirtutum adminiculo, ex mutua earum & opportuna applicatione opera edit, supra omnem admirationis captum: qua magia Aethiopes maxime, & Indi utebãtur, ubi herbarum, & lapidum, cæterorumq; ad id spectantium facultas suppetebat. Eius meminisse uolunt Hieronymum ad Paulinum, ubi ait Apollonium Tyaneum fuisse magum, seu philosophum, ut Pythagorici. Eius etiam generis fuisse magos, qui Christum natum muneribus inuisentes adorauerũt, quos euangeliorum interpretes exponunt Chaldæorum philosophos: quales fuere Hiarchas apud Bragmanas, Tesspion apud Gymnosophistas, Budda apud Babylonios, Numa Põpilius apud Romanos, Zamolxides apud Thracas, Abbaris apud Hyperboreos, Hermes apud Aegyptios, Zoroastes Oromasi filius apud Persas. Nam Indi, & Aethiopes, & Chaldæi, & Persæ hac maxime præcelluere magia: qua idcirco (ut narrat Plato in Alcibiade) imbuuntur Persarũ regum filij, ut ad mundanæ reipublicæ imaginem, suam & ipsi rempublicam administrare, distribuereq; condiscant: & Cicero in Diuinationum libris ait, neminẽ apud Persas regno potiri, qui prius magiam non didicerit. Magia itaq; naturalis ea est, quæ rerum omniũ naturalium atq; cœlestium uires contemplata, earundemq; sympathiã curiosa indagine scrutata, reconditas, ac latentes in natura potestates ita in apertum producit: inferiora superiorum dotibus, tanquam quasdam illecebras, sic copulãs, per eorum mutuam applicationem ad inuicem, ut exinde stupenda sæpe consurgant miracula, non tam arte quàm natura,

cui se ars ista ministram exhibet hæc operanti. Nam magi, ut naturæ accuratißimi exploratores, conducentes ea, quæ à natura præparata sunt, applicando actiua passiuis, sæpißime ante tempus à natura ordinatum effectus producunt, quæ uulgus putat miracula, cum tamen naturalia opera sint, interueniente sola temporis præuentione: ut si quis in mense Martio rosas producat, & maturas uuas, aut satas fabas, uel petroselinum intra paucas horas excrescere faciat in perfectam plantam, & ijs maiora, ut nubes, pluuias, tonitrua, & diuersorum generũ animalia, & rerum transmutationes quàm plurimas, cuiusmodi multas fecisse se iactat Rogerius Bachon, pura, & naturali magia. Scripserunt de illius operibus Zoroastes, Hermes, Euãthes rex Arabum, Zacharias Babylonius, Ioseph Hebræus, Bocus, Aaron, Zenotenus, Kirannides, Almadal, Thetel, Alchindus, Abel, Ptolemæus, Geber, Zahel, Nazabarub, Tebith, Berith, Salomon, Astaphon, Hipparchus, Alcmeon, Apollonius, Triphon, & pleriq; alij, quorum aliqua opera adhuc integra, & pleraq; fragmenta adhuc extant, & ad manus meas aliquando peruenerunt. Ex recentioribus uerò scripserunt in naturali magia pauci, & illi quidem pauca, ut Albertus, Arnoldus de uilla noua, Raimundus Lullius, Bachon, & Apponus, & autor libri ad Alfonsum, sub Picatricis nomine editus, qui tamen unà cum naturali magia plurimum superstitionis admiscet, quod quidem fecerunt & alij.

DE MAGIA MATHEMATICA.

SVnt præterea alij naturæ sagacißimi æmulatores, inquisitoresq; audacißimi, qui absq; naturalibus uirtutibus,

tibus, ex solis Mathematicis disciplinis, adscitis cœlorũ influxibus, sese naturæ operum similia producere posse pollicentur, ut corpora euntia, uel loquentia, quæ tamen nõ habeant uirtutes animales: qualis fuit columba Architæ lignea, quæ uolabat, & statuæ Mercurij, quæ loquebantur: & caput æneũ ab Alberto Magno fabricatũ, quod locutũ perhibent. Excelluit in istis Boethius, uir maximi ingenij, & multiplicis eruditionis: ad quem de istiusmodi scribens Caßiodorus: Tibi (inquit) ardua cognoscere, & miracula monstrare propositũ est: tuæ artis ingenio metalla mugiũt, Diomedes in ære grauius buccinatur, æneus anguis insibilat, aues simulatæ sunt, & quæ uocem propriam nesciunt habere, dulcedinem cantilenæ probantur emittere: parua de illo referimus, cui cœlum imitari phas est. De istis puto artificijs dictum est, quod apud Platonẽ legimus, in undecimo de Legibus: Ars data est mortalibus, qua res posteriores quasdam generarent, non quidem ueritatis, & diuinitatis participes, sed simulacra quædã sibiypsis cognata deducerent: atq; eousq; progreßi sunt magi homines audacißimi omnia perpetrare, fauente maxime antiquo illo, & ualido serpente scientiarum pollicitatore: ut similes illi tanquam simiæ, deum & naturam æmulari conarentur.

DE MAGIA VENEFICA.

Est præterea naturalis magiæ species, quam ueneficã, siue pharmaciã uocant, quæ poculis, phyltris, uarijsq; ueneficiorum medicamẽtis perficitur: cuiusmodi Democritus confecisse legitur, quo boni, felices, fortunatiq; filij gignãtur: & aliud quo auiũ uoces rite intelligamus, sicut de Apollonio narrant Philostratus atq; Porphyrius. Vergilius etiam de quibusdam herbis Ponticis locutus dixit:

His

His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis
Mœrim, sæpe animas imis exire sepulchris,
Atq; satas aliò uidi traducere messes.

Et Plinius narrat, quendam Demarchum parasitum in sacrificio, quod Arcades Ioui Lycæo humana hostia faciebant, immolati pueri exta degustasse, & in lupum se conuertisse: propter quam hominum in lupos immutationem, putat Augustinus Pani Lycæo, & Ioui Lycæo nomen esse impositum. Narrat idem Augustinus, dum esset in Italia, quasdã fœminas magas, Circes instar, dato uiatoribus ueneficio in caseo, eos in iumenta uertisse: cumq; portassent, quæ placuissent onera, rursus in homines restituisse, idq; patri cuidam Præstantio tunc accidisse. Sed & ne quis hæc putet omnino deliramenta esse, & impossibilia, is recordetur quomodo sacræ literæ narrant, Nabuchodonosor regem mutatum in bouem, & septem annis fœno uixisse, tandem dei misericordia in hominem rediisse: cuius corpus post mortem illius filius Euilmerodat in escam dedit uulturibus, ne quando resurgeret à mortuis, qui iã de bestia redierat in hominem: & eiusmodi plura de magis Pharaonis narrat Exodus. Verùm de iis siue magis, siue ueneficis loquitur Sapiens, dũ dicit: Exhorruisti illos deus, quia horribilia opera tibi faciebant per medicamina. Illud præterea uos scire uolo, non solum naturalia scrutari hos magos, uerumetiam ea quæ naturam comitantur, ac quodammodo exuũt, ut motus, numeros, figuras, sonos, uoces, concentus, lumina, & animi affectus atq; uerba. Sic Psylli, & Marsi conuocabant serpentes, alii aliis deprimentes fugabant: sic Orpheus Argonautarum tempestatem hymno compescuit: & Homerus narrat Vlyssi sanguinem

uerbis

uerbis restrictum: & in lege duodecim tabularum ijs qui messes excantassent, pœna constituta est, ut non dubium sit, magos etiam solis uerbis, & affectibus, alijsq; similibus, non in seipsos modo, sed etiam in res extraneas sæpe mirum aliquem producere effectum, quæ omnia non secus uim insitam in res alias profundere, illasq; ad se trahere, uel abs se repellere, seu alio quouis modo afficere putant, quàm magnes ferrum, & succinum paleas trahunt, siue adamas, & allium magnetem ligant, sicq; per hãc rerum gradariam, ac concatenatam sibi sympathiam, non solum dona naturalia, & cœlestia, sed etiam intellectualia, & diuina Iamblichus, Proclus, atq; Synesius, ex magorum sententia, desuper suscipi posse confirmant: quod Proclus in libro de Sacrificio, & magia fatetur, scilicet per huiusmodi rerum consensum, magos etiam numina euocare solitos. Ad tantam enim quidam eorum deuoluti sunt insaniam, ut ex diuersis stellarum constellationibus, per temporum interualla, & quadam proportionum ratione rite obseruatis, constructam imaginem cœlitum nutu uitæ intellectusq; spiritum accepturam putent, quò consulentibus illam, respondeat, & occultæ ueritatis arcana reuelet. Hinc patet hanc naturalem magiam nonnunquam in goëtiam, & theurgiam reclinatam, sæpißime malorum dæmonum uaframentis, erroribusq; obretiri.

DE GOETIA ET NECROMANTIA.

CEremonialis autem magiæ partes sunt goëtia atque theurgia. Goëtia, immundorum spirituum commercijs inauspicata, nefariæ curiositatis ritibus, illicitis carminibus, & deprecamentis concinnata, omnium legum placitis est exterminata, & execrata. Huius generis

sunt,

sunt, quos necromāticos, & maleficos hodie nūcupamus.

Gens inuisa deis, maculandi callida cœli,
Quas genuit natura mali, qui sydera mundi,
Iuraq; fixarum possunt peruertere rerum.
Nam nunc stare polos, & flumina mittere norunt,
Aethera sub terras adigunt, montesq; reuellunt.

Hi sunt ergo, qui defunctorum inclamant animas, & illi quos ueteres dicebant epodos, qui excantant pueros, & in eloquiū oraculi eliciunt, & qui dæmones paredros circūferūt, quale quiddam de Socrate legimus: & qui, ut dicitur, spiritus pascunt in uitro, per quos se prophetare mentiuntur. Et hi omnes bifariā procedunt. Nam alij dæmones malos uirtute quadā maxime diuinorū nominum adiuratos, aduocare, & cogere student: quippe cū omnis creatura timet, & reueretur nomen illius, qui fecit eam, non mirum si goëtici, & quiq; etiam infideles, pagani, Iudæi, Saraceni, & cuiuscunq; prophani collegij, siue sectæ homines, diuini nominis inuocatione dæmones astringant: alij autem nefandißimi, detestādo, & omnibus ignibus plectēdo scelere, se dæmonibus submittentes, illis sacrificant, & adorāt, idololatræ, & uilißimæ deiectionis rei effecti sunt: quibus criminibus, etsi priores non sunt obnoxij, tamen manifestis periculis se exponunt. Nā etiā coacti dæmones inuigilant semper, quò errantes nos decipiant. Ex horum uerò goëticorū anagyri, profluxerūt omnes isti tenebrarū libri, quos improbatæ lectionis Vlpianus Iuriscōsultus appellat, protinusq; corrūpendos esse statuit. Cuiusmodi primus excogitasse dicitur Zabulus quidā illicitis artibus deditus: deinde Barnabas quidā Cyprius: & hodie adhuc confictis titulis circumferuntur libri, sub nominibus Adæ, Abelis,

Enoch,

Enoch, Abrahæ, Salomonis: itē Pauli, Honorij, Cypriani, Alberti, Thomæ, Hieronymi, & Eboracēsis cuiusdā: quorū nugas stulte secuti sunt Alphonsus rex Castelliæ, Robertus Anglicus, Bachō, & Apponus, & pleriq; alij deplorati ingenij homines. Præterea non homines modo, & sanctos, & patriarchas, & angelos dei tā execrabiliū dogmatū fecerunt autores, sed & libros à Raziele, & Raphaële, Adami, & Tobiæ angelis traditos ostentant: qui libri tamen acutius inspicienti suorū præceptorū canonem, ritū, consuetudinē, uerborū & characterū genus, extructionis ordinē, insulsam phrasim, aperte sese produnt, non nisi meras nugas, ac imposturas cōtinere, ac posterioribus tēporibus ab omnis antiquæ magiæ ignaris, perditißimis perditionū artificibus esse conflatos, ex prophanis quibusdā obseruationibus nostræ religionis ceremonijs permixtis, insitisq; ignotis multis nominibus, et signaculis, ut perterreāt rudes, & simplices, & stupori sint insensatis, & his qui nesciūt bonas literas. Neq; tamē propterea patet has artes fabulas esse: nam nisi reuera essent, atq; per illas multa mira, ac noxia fierēt, non tā arctæ de illis statuissent diuinæ, & humanæ leges, eas exterminandas esse de terra. Cur autē goëtici istis solis malis utantur dæmonibus, ea ratio est, quia boni angeli difficile comparent, quia Dei iussum expectant, nec nisi mundis corde, & uita sanctis hominibus cōgrediuntur: mali autem faciles se exhibent ad inuocādum, falso fauentes, & diuinitatem mentientes, semper præstò, ut astu suo decipiant, ut uenerentur, ut adorentur: & quia mulieres secretorum auidiores sunt, ac minus cautæ, atq; in superstitionem procliues, faciliusq; illuduntur, ideo illis se præbent faciliores, faciuntq; ingentia prodigia:

cuiusm

cuiusmodi de Circe, de Medea, & de alijs canunt poëtæ: testantur Cicero, Plinius, Seneca, Augustinus, & multi alij, tum philosophi, tum catholici doctores, & historici, ipsæ etiam sacræ literæ. Nam in libris regum legimus Phytonissam mulierem, quæ erat in Endor, euocasse animam Samuelis prophetæ, licet pleriq; interpretentur non fuisse animam prophetæ, sed malignum spiritum, qui illius sumpserit imaginem. Tamen Hebræorum magistri dicunt, quod etiam Augustinus ad Simplicianum fieri potuisse non negat, quia fuerit uerus spiritus Samuelis, qui ante cōpletum annum à discessu, ex corpore facile euocari potuit, prout docent Goëtici. Quinetiam magi, necromātici, illud naturalibus quibusdam uiribus, ac uinculis fieri posse autumant, sicut nos in libris nostris de Occulta philosophia tractamus. Ideoq; antiqui patres, rerum spiritalium periti, non sine causa ordinauerunt, ut corpora mortuorum sepelirentur in loco sacro, & luminibus socientur, aqua benedicta aspergantur, thure, & incenso suffumigentur, & expientur orationibus, quousq; super terram extiterint. Nam, ut aiunt magistri Hebræorum, omne corpus nostrum, & carnale animal, & quicquid in nobis super materia carnis malè dispositа innititur, relinquitur in cibum serpenti, & ut ipsi uocant Azazeli, qui est dominus carnis, & sanguinis, & princeps huius mundi, & uocatur in Leuitico princeps desertorum, cui dictum est in Genesi: Terram comedes omnibus diebus uitæ tuæ. Et in Isaia: Puluis panis tuus: hoc est, corpus nostrum creatū ex puluere terræ, quandiu non fuerit sanctificatum, & transmutatum in melius, ut non amplius serpentis, sed dei fit effectū, uidelicet ex carnali spirituale, iuxta uerbū Pauli dicentis:

Seminatur quod animale est, & resurget quod spirituale est. Et alibi: Omnes quidem resurgent, sed non omnes immutabuntur, quia multi remansuri sunt in perpetuum cibum serpentis. Hanc itaq; turpem & horridã carnis materiam, ac serpentis cibum, morte deponimus, illã aliquando in meliorem sortem, & spiritualẽ transmutatam reassumpturi, quod erit in resurrectione mortuorum. Et iã factũ est in his, qui primitias resurrectionis degustarũt, & multi hoc ipsum uirtute deifici spiritus in hac uita cõsecuti sunt, Enoch, & Helias, & Moyses, quorũ corpora trãsmutata in naturam spiritualẽ, nõ uiderũt corruptionẽ, nec sicut cætera cadauera potestati serpẽtis relicta sunt. Atq; hæc est illa disceptatio diaboli cum Michaele de corpore Moysi, cuius meminit in epistola sua Iudas. Sed de Goëtia & Necromantia hæc satis.

DE THEVRGIA.

THeurgiã uero pleriq; putãt haud illicitã, quasi hæc bonis angelis, diuinoq; numine regatur: cùm sæpissime tamẽ sub dei & angelorũ nominibus malis dæmonum fallacijs obstringatur: non solùm siquidẽ naturalibus uiribus, sed etiã certis ritibus & ceremonijs cœlestes, & per illas diuinas uirtutes nobis conciliamus & attrahimus: de quibus multis regulis antiqui Magi editis uoluminibus pertractãt. Omniũ autẽ ceremoniarũ pars maxima, in mũditia seruanda consistit: primum quidẽ animi, deinde etiã corporis, & eorũ quæ circa corpus sunt, ut in cute, in uestibus, in habitaculis, in uasis, in utensilibus, oblationibus, hostijs, sacrificijs, quorũ mũditia ad diuinorũ cõsuetudinẽ & cõtuitũ disponit, & in sacris summopere efflagitatur, iuxta uerba Esaiæ: Lauamini, & mũdi estote, & auferte

malum cogitationum ueſtrarum. Immūditia uero quia aërē frequēter & hominē inficit, mundißimū illū cœleſtiū & diuinorū influxū diſturbat, & mundos dei ſpiritus fugat. Verū nōnunquā immūdi ſpiritus, & deceptrices poteſtates, ut uenerētur & adorētur pro dijs, etiā hāc mūditiā exquirūt. Ideo hic maxima opus eſt cautela, de quibus late in libris noſtris de Occulta Philoſophia diſſeruimus. Verum de hac Theurgia, ſiue diuinorū magia, plura diſputās Porphyrius, tandē cōcludit, Theurgicis cōſecrationibus poſſe quidē animā hominis idoneā reddi, ad ſuſceptionē ſpirituū & angelorū, ad uidēdos deos: reditū uero ad deum hac arte præſtari poſſe, inficiatur omnino. Eius itaque ſcholæ ſunt, ars Almadel, ars notoria, ars Paulina, ars reuelationū, & eiuſmodi ſuperſtitionū plura, quæ eo ipſo sūt pernicioſiora, quo apparent imperitis diuiniora.

DE CABALA.

VErū occurrūt hic mihi uerba Plinij, qui, Eſt & alia, inquit, Magices factio, à Moyſe etiamnū & Latopea Iudæis pendens. quæ uerba me de Cabala Iudæorum cōmonefaciūt, quā in mōte Sina à Deo ipſo Moyſi datā penes Hebræos cōſtans opinio eſt: ac deinceps per ſucceßionū gradus citra literarū monumēta, uſq; in Ezræ tēpora poſterioribus ſola uiua uoce tradita, quemadmodū Pythagorica dogmata olim ab Archippo & Lyſiade, qui in Græcia Thebis ſcholas habuere, tradebantur, in quibus diſcipuli memoriter doctorū præcepta tenentes, ingenio & memoria pro libris utebātur: ſic & Iudæi quidā literas aſpernati, in memoria, & obſeruatione, ac uocali traditione hanc collocarūt: unde Cabala ab Hebræis, quaſi ſolo auditu unius ab altero receptio nuncupata eſt. Ars (ut fertur) peruetuſta,

tusta, nomē autē nō nisi recētibus tēporibus apud Christianos cognitū. Eius uero duplicē tradūt scientiā: unā de Bresith, quā & Cosmologiā uocāt, uidelicet rerū creaturarū naturaliū & cœlestiū uires explicantē, & legis, Bibliæq; arcana philosophicis rationibus exponentē: quæ profectò hac ratione nihil differt à magia naturali, in qua Salomonē regē præstitisse credimus. Legitur nāq; in sacris Hebræorū historijs, illū disputare solitum à cedro Libani, usq; ad hyssopū: itē de iumētis, uolucribus, reptilibus, & piscibus, quæ omnia magicas quasdā naturæ uires præ se ferre possunt. Ipse quoq; inter posteriores Moyses Aegyptius, in expositionibus suis super Pentateuchū, & plures Thalmudistæ hāc insecuti sunt. Alterā uerò eius scientiā uocāt de Mercaua, quæ est de sublimioribus diuinarū, angelicarūq; uirtutū, ac sacrorū nominū, & signaculorū contēplationibus: quadā quasi symbolica Theologia, in qua literæ, numeri, figuræ, res, & nomina, & elemētorum apices, ac lineæ, puncta, & accētus, omnia sunt profūdissimarū rerū, & magnorū arcanorū significatiua. Hāc rursus bifariam secāt: in Arithmātiā uidelicet, quæ Notariacon uocatur, de angelicis uirtutibus, nominibus, signaculisq;, etiā dæmonū ac animarū cōditionibus tractās: atq; in Theomātiā, quæ diuinæ maiestatis mysteria, emanationes, sacraq; nomina, & pētacula scrutatur: quā qui norit, hunc aiunt admirādis pollere uirtutibus, ita quòd, dū uelit, futura omnia præsciat, toti naturæ imperet, in dæmones & angelos ius habeat, & miracula faciat. Hac putāt Moysen tot signa edidisse: uirgā in colubrū, aquas in sanguinē uertisse: ranas, muscas, pediculos, locustas, bruchos, ignē cū grandine, uesicas & tabes Aegyptijs immisisse: primogenitū o-

nne ab homine usq; ad pecus interemisse: suósque deducentem mare aperuisse, fontem de petra, coturnices de cœlo produxisse: aquas amaras dulcorasse: fulgura & nubes per diem, columnam ignis per noctem, suis præmisisse: uocem dei uiuentis ad populum è cœlis deuocasse: arrogantes igne, murmurantes lepra, percussisse: malè merentes subita strage, alios terræ hiatu absorptos affecisse: populum cœlesti cibo pauisse: serpentes placasse: uenenatos curasse: numerosam turbam ab infirmitate, uestes eorum à corrosione conseruasse: & hostium uictricem reddidisse. Hac denique miraculorum arte & Iosue stare solem præcepisse: Heliam ignem in aduersarios è cœlo deuocasse, puerum mortuum uitæ restituisse: Danielem leonum ora perstrinxisse: tres pueros in camino æstuantis incendij carmina lusisse. Porro hac arte astruunt perfidi Iudæi etiam Christum tam admiranda sæpe fecisse. Salomonem quoque hanc percalluisse, atque ex ea artem contra dæmones, eorundemq; uincula, & coniurationum modos, ac contra morbos, excantamenta tradidisse, ut autor est Iosephus. Verum ego Deum Moysi, cæterisq; prophetis multa, quæ continerentur sub cortice uerborum legis, prophano uulgo non communicanda mysteria retexuisse, ut non dubito, sic hanc, quam iactant Hebræi Cabalæ artem, quam ego multo labore aliquando scrutatus sum, non nisi meram superstitionis rapsodiam, ac Theurgicam quandam Magiam agnosco: quòd si (quod Iudæi iactant) à deo profecta, ad uitæ perfectionem, ad hominum salutem, ad dei cultum, ad intelligentiæ ueritatem conduceret, profecto spiritus ille ueritatis, qui repudiata synagoga uenit nos docere

omnem

omnem ueritatem, hanc usque in hæc postrema tempora, suam non celasset ecclesiam: quæ profecto omnia nouit quæ sunt dei, cuius benedictio, baptismus, cæteraq; salutis sacramenta reuelata & perfecta sunt in omni lingua. Vniuscuiusque enim linguæ par est & eadem uirtus, modo par sit & eadem pietas: nec est aliud nomen in cælis, nec in terra, in quo oporteat nos saluos fieri, & in quo operemur uirtutem, præter unum nomen Iesu, in quo recapitulantur, & continentur omnia. Hinc Iudæi, in diuinis nominibus peritissimi, parum aut nihil post Christum operari possunt, sicut prisci illorum patres. Quod autem experimur, & uidemus, huius artis (ut uocant) reuolutionibus, sæpe miras magnorum mysteriorum à sacris literis extorqueri sententias, totum hoc nihil aliud est, quàm lusus quidam allegoriarum, quas otiosi homines, in singulis literis & punctis, & numeris occupati, quod hæc lingua & scribendi ritus facilè patiuntur, pro eorum arbitrio fingunt, atque refingunt: quæ etsi nonnunquam magna sonent mysteria, nihil tamen probare, nec euincere queunt, quin iuxta uerba Gregorij, eadem facilitate contemnere liceat, qua asseruntur. Confinxit simili artificio pleraque Rabanus monachus, sed Latinis characteribus & uersibus, insertis uarijs imaginibus, qui quaque uersus lecti, per quælibet superficies ac imaginum lineamenta sacrum aliquod denuntiant mysterium, depictæ illic historiæ repræsentatiuum: quæ etiam ex prophanis literis extorqueri posse nemo ignorat, qui Valeriæ Probæ ex Vergilij carminibus compositas de Christo centones legerit: quæ omnia & eiusmodi, sunt speculationes otiosorum hominum.

Quod autem ad miraculorum operationem attinet, neminem uestrum puto tam stolidæ ceruicis, qui de ijs credat aliquam haberi artem uel scientiam. Est itaque nihil aliud hæc Iudæorum Cabala, quàm perniciosissima quædam superstitio, qua uerba, & nomina, & literas, sparsim in scriptura positas pro arbitrio suo colligunt, diuidunt, transferunt: & alterum ex altero facientes, soluunt membra ueritatis, sermones, inductiones, & parabolas hinc inde ex proprijs fictionibus construentes, aptare illis uolunt eloquia dei, infamantes scripturas, & dicentes sua figmenta ex illis constare: calumniantur legem Dei, & per impudenter extortas supputationes dictionum, syllabarum, literarum, numerorum, tentant uiolentas, & blasphemas perfidiæ suæ inferre probationes. Prætere a ijs nugis inflati, ineffabilia Dei mysteria, & quæ sunt supra scripturam arcana, sese inuenire & scire iactant, per quæ etiam prophetare, & uirtutes, & miracula sese perficere, sine rubore, magnáque audacia mentiri non erubescunt. Sed accidit illis, quod cani Aesopico, qui pane relicto, & in umbram eius inhians, perdidit escam: sic perfidum hoc & duræ ceruicis hominum genus, semper in umbris scripturæ occupatum, & circa illas uanitates sua artificiosa, sed superstitiosa Cabala impetum faciens, amittit panem uitæ æternæ, & inanibus nominibus depastum perdit uerbum ueritatis. Ex hoc Cabalisticæ superstitionis Iudaico fermento prodierunt puto Ophitæ, Gnostici, & Valentiniani hæretici, qui ipsi quoque cum discipulis suis Græcam quandam Cabalam commentati sunt, omnia Christianæ fidei mysteria peruertentes, & hæretica prauitate ad Græcas lite

cas lite

cas literas, & numeros protrahentes, ex illis construentes corpus, quod uocant ueritatis, docentes, absque illis literarum & numerorum mysterijs non posse in Euangelicis literis inueniri ueritatem, quia uariæ sunt, & alicubi sibi repugnantes, plenæq; parabolis scriptæ, ut uidentes non uideant, & audientes non audiant, & intelligentes non intelligant, sed cæcis & errantibus iuxta suæ cæcitatis & erroris capacitatem propositas: latentem uerò sub illis synceram ueritatem solis perfectis, non per scripta, sed per uiuæ uocis successiuam pronuntiationem esse creditã: atque hanc esse illã Alphabetariã & Arithmanticam Theologiam, quam Christus secreto manifestauit Apostolis, & quam Paulus se loqui dicit non nisi inter perfectos. Cum enim hæc altissima sint mysteria, ideo nec scripta esse, nec scribi, sed in silentio seruari apud sapientes, in abscondito secum illa custodientes. Sapiens autem apud eos nemo, nisi qui maxima hæreseos monstra fabricare nouit.

DE PRAESTIGIIS.

Sed redeamus ad Magiam, cuius particula etiam est præstigiorum artificium, hoc est illusionum, quæ secundum apparentiam tantum fiunt, quibus Magi phantasmata edunt, multaq; miracula circulatorijs fraudibus ludunt, & somnia immittunt, quod non tam Goeticis incantamentis, & imprecationibus, dæmonumq; fallacijs, quàm etiam certis fumigiorum uaporibus, luminibus, phyltris, collyrijs, alligationibus, & suspensionibus: præterea anulis, imaginibus, speculis, similibusq; magicæ artis pharmacijs, & instrumentis, naturali cœlestiq; uirtute perpetratur. Multa & manuum prompta subtilitate &

te & industria fiunt, cuiusmodi ab histrionibus & ioculatoribus quotidie fieri uidemus, quos idcirco chirosophos, hoc est, manusapientes appellamus. Extant de hoc artificio libri præstigiorum Hermetis, & quorundam aliorum. Legimus quoque Paseten quendam præstigiatorem refertissimum conuiuium hospitibus monstrare solitum, idq; cum libuit rursum euanuisse, discumbentibus omnibus fame ac siti elusis. Numam Põpilium etiã istiusmodi præstigijs usum legimus. Sed & doctissimũ Pythagoram id ridiculum aliquando factitasse, ut quæ collibuisset, sanguine perscriberet in speculo, quo ad pleniluminis Lunæ orbem obuerso, stanti à tergo res exaratas in disco Lunæ commonstrasse. Huc spectat etiam, quicquid de hominum transformationibus legitur decantatum à poëtis, traditum ab historicis, & à nonnullis Christianis Theologis, insuper à sacris literis adsertum. Sic apparent homines asini, uel equi, uel alia animalia, oculis fascinatis, aut perturbato medio, idq; arte naturali. Nonnunquam etiam hæc fiunt à bonis & malis spiritibus, seu ad bonorum preces ab ipso deo, sicut in sacris literis legimus de Helisæo propheta, obsesso ab exercitu regis uallantis Dothain. Verum puris & apertis à deo oculis, ista non possunt illudere: sic mulier illa, quæ à uulgo iumentum iudicabatur, Hilarioni non iumentum, sed quod erat, mulier uidebatur. Ea igitur, quæ hoc modo secundum apparentiam fiunt, præstigia dicuntur: quæ autem fiunt arte permutantium aut transferentium, ut de Nabuchodonosor: aut messibus ad alios agros traductis, de his diximus superius: uerùm de hac præstigiorum arte sic ait Iamblichus: Quæ præstigiati seu fascinati imaginantur,

præter

præter imaginatiua, nullam habent actionis & essentiæ ueritatem. Eiusmodi nanque artificij finis est, non facere simpliciter, sed usque ad apparentiam imaginamenta porrigere, quorum mox nullum compareat uestigium. Iam itaque ex his quæ dicta sunt, patet non aliud esse magiam, quàm complexum idololatriæ, Astrologiæ, superstitiosæq; medicinæ. Iamque etiam à magis magna hæreticorum caterua in Ecclesia orta est, qui sicut Iannes, & Mambres restiterunt Moysi, sic illi restiterunt Apostolicæ ueritati. Horum princeps fuit Simon Samaritanus, qui Romæ sub Claudio Cæsare propter hanc artem statua donatus est, cum hac inscriptione, Simoni sancto Deo. Eius blasphemias copiose narrant, Clemens, Eusebius, & Ireneus. Ex hoc Simone, tanquam ex hæresum omnium seminario, per multas successiones monstrosi Ophitæ, turpes Gnostici, impij Valentiniani, Cerdoniani, Martionistæ, Montaniani, & multi alij hæretici prodierunt, propter quæstum, & inanem gloriam, mentientes aduersus Deum, utilitatem nullam, neque beneficia hominibus præstantes, sed decipientes, & in perniciem, & in errorem mittentes, & qui credunt illis, confundentur in iudicio Dei. Verum de Magicis scripsi ego iuuenis adhuc, libros tres, amplo satis uolumine, quos de Occulta Philosophia nuncupaui, in quibus quicquid tunc per curiosam adolescentiam erratum est, nunc cautior, hac palinodia recantatum uolo: permultum enim temporis & rerum in his uanitatibus olim contriui. Tandem hoc profeci, quo sciam quibus rationibus oporteat alios ab hac

pernicie dehortari. Quicunque enim non in ueritate, nec in uirtute Dei, ſed in eluſione dæmonum, ſecundum operationem malorum ſpirituum, diuinare & prophetare præſumunt, & per uanitates magicas, exorciſmos, incantationes, amatones, agogima, & cætera opera dæmoniaca, & idololatriæ fraudes exercentes, præſtigia & phantaſmata oſtentantes mox ceſſantia, miracula ſeſe operari iactant: omnes hi cum Ianne & Mambre, & Simone Mago æternis ignibus cruciandi deſtinabuntur.

OCCVLTAE PHILOSOPHIAE
Henrici Cornelij Agrippæ,
Finis.

LVGDVNI EXCVDEBANT GODE
FRIDVS ET MARCELLVS
BERINGI FRATRES,
M. D. L.

[illegible]

grandes ou foulée ou long [illegible]

lyon du Jouvenceau

[illegible]

[illegible] catastrophe

[illegible]

SINE
FRAVDE.

Table des matieres contenues dans les trois liures d'henry corneille Agrippa touchant la philosophie occulte

Chapitre

Liure premier

16. comment les operations de differentes vertus se meslangent les unes et les autres et ont communication les unes avec les autres.

17. comment il faut eprouver les vertus des choses et les chercher par haine ou amitié.

18. Des inclinations et qualités des inimitiés.

19. comment il faut chercher et connoistre les vertus des choses qui sont toutes en elles mesmes ou qui sont attachées pour ainsy dire a d'autres choses par une qualité particuliere de leur individu.

20. Ce que sont les vertus naturelles qui sont en elles mesmes par leur propre substance, et ce que sont celles qui n'y sont que dans certaines parties.

21. De la vertu des choses qui sont en elles pendant la vie seulement, et de celles qui y sont apres la mort mesme.

22. Comment les choses inferieures sont au dessous des choses celestes, et comment Est-ce que le corps humain (ses actions et ses moeurs) sont marqués et distribués dans les Estoilles.

23. Comment il faut connoistre les choses naturelles qui sont sujettes aux Estoilles et celles qui sont sujettes au Soleil

24. Ce qui est sujet et depend de la Lune.

25. ce qui depend de Saturne.

26. ce qui depend de Jupiter.

27. ce qui a rapport a Mars.

28. ce qui est attaché a Venus.

29. Et ce qui suit Mercure.

Livre second

comment est-ce que les supercations humaines
60 surprennent naturellement leur vertu dans les
choses extérieures, et comment l'esprit humain
s'éleve dans le monde intellectuel par
différents degrés et devient semblable
aux esprits sublimes.

Livre troisiéme

Chap.[es]

1. De la necessité de la vertu et utilité de la Religion; du
2 silence et des choses qui sont cachées dans le secret
de la Religion.

3 Quelle dignité est requise pour devenir bon magicien
et se faire admirer par ses operations.

4 De la religion et superstition qui sont les deux
supports de la magie ceremonialle.

5 Des trois principaux guides de la religion qui
nous conduisent au chemin de la verité.

6 comment l'ame change sa nature humaine en
divine et fait par ce moyen des choses miraculeuses

Que la connoissance du vray Dieu est necessaire au
7 magicien, et quel sentiment ont eu les magiciens
et les philosophes du vray Dieu.

8 Ce qu'ont pensé les anciens philosophes de la
divine trinité.

Pour estre ortodoxe, ce qu'on doit croire de Dieu
9 et de la tres sainte trinité.

Des attributs de la divinité que les hebreux appellent
nombres, dans ses attributs, et les gentils, Dieux

ou diuinitez et des dix Sephiroch et des dix sacrez noms de Dieu qui leur presidant auec leur interpretation

11. Des noms de Dieu auec leur puissance et vertu

12. Des jnfluances des noms diuins sur les choses terrestres

13. Des membres de Dieu et de leur jnfluance dans les nostres

14. Des dieux des gentils et des ames des corps celestes et les lieux qu'on adoroit particulierement et à quelles diuinitez

15. Ce que pensent nos theologiens des ames celestes.

16. Des jntelligences des demons, de leurs trois differences de leurs differents noms et des demons jnfernaux et souterrains

17. Touchant les memes selon l'auis des theologiens

18. Des rangs des mauuais demons de leur cheute et differentes natures

19. Des corps des demons

20. De la peine que nous font les mauuais demons et le soin qu'ont de nous les bons demons.

21. De l'obseruance qu'on doit a son bon genie et comment il faut chercher a connoistre son naturel.

22. Que chacun a trois genies et d'ou est leur origine.

23. De la langue des anges et de leurs discours entr'eux et auec nous

24. Des noms des esprits de la maniere de leur jmposition, et des esprits qui president aux estoilles aux planettes angles et aux elemens.

ou diuinitez et des dix Sephiroth et des dix saintz noms de Dieu qui leur president auec leur interpretation

11. Des noms de Dieu auec leur puissance et vertu

12. Des influances des noms diuins sur les choses celestes

13. Des nombres de Dieu et l'influance d'iceux dans les nostres

14. Des dieux des gentils et des noms des corps celestes et les lieux ou lon adoroit particulierement certaines diuinitez

15. Ce que pensent nos theologiens des anges celestes

16. Des intelligences des demons, de leurs differences, de leurs differents noms et des demons inferieurs et souterrains

17. Touchant le meme sujet suiuant celuy des theologiens

18. Des rangs des mauuais demons de leur chute & differente nature

19. Des corps des demons

20. De la peine que nous font les mauuais demons et le soin qu'ont de nous les bons demons.

21. De lobeissance que lon doit a son bon genie et comment il faut chercher a connoistre son naturel.

22. Que chacun a trois genies et dou est leur origine.

23. De la langue des anges et de leurs discours entre eux & auec nous

24. Des noms des Esprits de la maniere de leur donner, et des esprits qui president aux Estoilles aux planettes au ciel et aux elements.

Fin

Autres chapitres touchant la censure et la retraction de la magie

Fin.